

impuls

Wybór źródeł do dziejów ZHP

Tom III
Odrodzenie ruchu harcerskiego,
trudne lata demokracji
(1989–2014)

Wybór i opracowanie
Katarzyna Marszałek

Wybór źródeł do dziejów ZHP

Tom III
Odrodzenie ruchu harcerskiego,
trudne lata demokracji
(1989–2014)

impuls

Kraków 2017

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2014

Recenzent:

Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski

Projekt okładki:

Wojciech Śliwerski, Andrzej Augustyński

Opracowanie typograficzne:

Andrzej Augustyński

ISBN 978-83-8095-218-8

ISBN 978-83-7850-775-8

Wydanie publikacji dofinansowane przez
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Publikacja została dofinansowana ze środków
Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5

tel./fax: (12) 422 41 80, 422 59 47, 506 624 220

www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl

Wydanie II, Kraków 2017

Spis treści

Wprowadzenie	11
--------------------	----

Część VI Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji 1989–2014

Rozdział I Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. IX/XXVI Zjazd ZHP, 1989 r.	17
1.1.1. Deklaracja IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w ZHP	17
1.1.2. Uchwały IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.1.2.1. drogowskazów, kierunków harcerskiej służby, instruktorów, warunków realizacji programu	18
1.1.2.2. zmiany numeracji Zjazdów	25
1.1.2.3. zaproszenia na Zjazd przedstawicieli środowisk niezależnych	26
1.1.2.4. wniosków szczegółowych	26
1.1.3. Stanowisko IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie stosunków między ZHP a Kościołem	26
1.1.4. Apel uczestników IX/XXVI Zjazdu ZHP do harcerskich pokoleń	27
1.1.5. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie stosunku harcerstwa do swojej historii	28
1.2. XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1990 r.	31
1.2.1. Uchwała Rady Naczelnej w sprawie zwołania Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP	31
1.2.2. Wystąpienie Przewodniczącego Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, Jerzego Kwiecińskiego, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP	32
1.2.3. List Wiceministra Edukacji Narodowej, Anny Radziwiłł, do delegatów na XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP	34
1.2.4. Uchwała XXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zwołania w trybie pilnym Zjazdu ZHP	35
1.2.5. Wystąpienie końcowe Naczelnika ZHP, Krzysztofa Grzebyka, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP	35
1.3. XXVIII Zjazd ZHP, 1990 r.	36
1.3.1. Wystąpienie na XXVIII Zjeździe ZHP:	
1.3.1.1. Ministra Edukacji Narodowej, Henryka Samsonowicza	36
1.3.1.2. Komisarza Regionu Europejskiego Światowej Organizacji Ruchu Skautowego, Dominique'a Bénarda, na XXVIII Zjeździe ZHP	37
1.3.2. Deklaracja XXVIII Zjazdu ZHP określająca charakter stowarzyszenia	38
1.3.3. Stanowiska XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.3.3.1. historii harcerstwa	39
1.3.3.2. miejsca ZHP w ruchu harcerskim	40

1.3.3.3. powrotu i współpracy ZHP z międzynarodowymi strukturami skautowymi	40
1.3.3.4. harcerstwa żeńskiego i męskiego	41
1.3.4. Decyzja Komisji Uchwał i Wniosków XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych	41
1.4. XXIX Zjazd ZHP, 1993 r.	42
1.4.1. Wystąpienie Prezydenta RP, Lecha Wałęsy, na XXIX Zjeździe ZHP	42
1.4.2. Apel XXIX Zjazdu ZHP do władz Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie uregulowania zasad udziału harcerstwa w Systemie Edukacji Narodowej	43
1.4.3. Uchwały XXIX Zjazdu ZHP w sprawie:	44
1.4.3.1. wyznaczenia kierunków działania stowarzyszenia	44
1.4.3.2. wniosków szczegółowych	45
1.4.4. Stanowiska XXIX Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.4.4.1. roli harcerstwa wobec zagrożeń współczesnej cywilizacji	47
1.4.4.2. wspierania harcerstwa na wsi	47
1.4.4.3. programu harcerstwa starszego	48
1.4.4.4. instruktorów	49
1.4.4.5. wyborów samorządowych	50
1.4.4.6. rozwoju duchowego	51
1.4.4.7. prawa dzieci do harcerstwa	51
1.5. XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1995 r.	53
1.5.1. Wystąpienie Naczelnika ZHP, Ryszarda Paclawskiego, na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP	53
1.5.2. Oświadczenie władz ZHP w sprawie wyborów Prezydenta RP	57
1.6. XXXI Zjazd ZHP, 1997 r.	58
1.6.1. Uchwały XXXI Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.6.1.1. celów i zamierzeń wychowawczych stowarzyszenia	58
1.6.1.2. wniosków szczegółowych	60
1.6.2. Stanowiska XXXI Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.6.2.1. współdziałania organizacji harcerskich w wychowaniu dzieci i młodzieży	62
1.6.2.2. wyborów samorządowych	62
1.6.2.3. współpracy ZHP ze środowiskami harcerskimi na Wschodzie	63
1.6.2.4. pracy z kadrą instruktorską	64
1.6.2.5. pomocy władz państwowych dla stowarzyszeń	64
1.6.2.6. reprezentacji kobiet i mężczyzn we władzach ZHP	65
1.6.3. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie opracowania „Harcerskie Ideały”	65
1.6.3.1. Treść opracowania „Harcerskie Ideały”	66
1.7. XXXII Zjazd ZHP, 2001 r.	70
1.7.1. Uchwały XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.7.1.1. strategii rozwoju ZHP w latach 1999–2007	70
1.7.1.2. Deklaracji Ideowej XXXII Zjazdu ZHP	78
1.7.1.3. programu ZHP na lata 2002–2005	82
1.7.1.4. pracy z kadrą organizacji	83
1.7.1.5. wniosków szczegółowych	84
1.7.2. Stanowiska XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.7.2.1. harcerskiej tradycji i historii	85
1.7.2.2. społecznej roli ZHP	86
1.7.2.3. harcerstwa starszego	87
1.7.2.4. wzmocniania pozytywnego wizerunku ZHP w społeczeństwie	87
1.8. XXXIII Zjazd ZHP, 2005 r.	88
1.8.1. Uchwały XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.8.1.1. Strategii rozwoju ZHP do 2009 r.	88
1.8.1.2. podstaw wychowawczych ZHP	102

1.8.1.3. 100-lecia skautingu i 100-lecia harcerstwa	102
1.8.1.4. wniosków szczegółowych	102
1.9. XXXIV Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2007 r.	104
1.9.1. Uchwała XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych	104
1.9.2. Stanowisko XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie programu ZHP	104
1.10. XXXV Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2007 r.	106
1.10.1. Relacja „Czuwaj” z XXXV Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP	106
1.11. XXXVI Zjazd ZHP, 2009 r.	108
1.11.1. Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.11.1.1. zmian w podstawach wychowawczych ZHP	108
1.11.1.2. oceny realizacji strategii ZHP do roku 2009 oraz przygotowania i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017	122
1.11.1.3. ochrony prawnej wizerunku krzyża harcerskiego	123
1.11.1.4. wniosków szczegółowych	124
1.11.2. Stanowiska XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.11.2.1. wychowania duchowego w ZHP	125
1.11.2.2. roli instruktorów programowych w harcerskich komendach	125
1.12. XXXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2011 oraz 2012 r.	126
1.12.1. Uchwała XXXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie przyjęcia i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017	126
1.13. XXXVIII Zjazd ZHP, 2013 r.	132
1.13.1. Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.13.1.1. wzmocnienia roli harcerskich specjalności w programie wychowania ZHP	132
1.13.1.2. w sprawie kształtowania wizerunku harcerstwa i funkcji drużynowego w odbiorze społecznym	133
1.13.1.3. wzmocnienia działalności programowej drużyn i gromad	134
1.13.1.4. procesu rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej	137
1.13.1.5. realizacji kierunku Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017, Przyjazna Struktura w zakresie podjęcia prac nad oceną funkcjonowania obecnej struktury organizacyjnej ZHP oraz opracowania i wdrożenia zmian usprawniających jej funkcjonowanie	138
1.13.1.6. planu pozyskiwania kadry wśród osób dorosłych 35+	140
1.13.2. Stanowiska XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:	
1.13.2.1. stworzenia warunków do pracy systemem małych grup	141
1.13.2.2. udziału instruktoerek i instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego w wyborach samorządowych	142
1.13.2.3. sytuacji na Ukrainie	143
1.13.2.4. zadośćuczynienia instruktorom, którzy za swoją harcerską służbę doznali nieuzasadnionych krzywd	143

Rozdział II

Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1989 r.	145
2.1.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IX/XXVI Zjazd ZHP ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 IV 1989 r.	145
2.1.2. Uchwała IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie trybu wprowadzania postanowień Statutu ZHP	162
2.2. Statut ZHP, 1990 r.	163
2.2.1. Uchwała XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wprowadzenia w życie Statutu ZHP	163

2.2.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego w dniach 6–9 XII 1990 r. przez XXVIII Zjazd ZHP	163
2.3. Statut ZHP, 1993 r.	176
2.3.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r.	176
2.4. Statut ZHP, 1995 r.	194
2.4.1. Uchwała XXX Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP	194
2.4.2. Zmiany w Statucie ZHP przyjęte na XXX Nadzwyczajnym Zejeździe ZHP	195
2.5. Statut ZHP, 1997 r.	198
2.5.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zejeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r. i XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r.	198
2.6. Statut ZHP z 2001 r.	218
2.6.1. Uchwała XXXII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie dotyczących uzyskania osobowości prawnej przez jednostki terenowe ZHP	218
2.7. Statut ZHP, 2005 r.	240
2.7.1. Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP wprowadzająca zmiany do Statutu ZHP	240
2.7.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zejeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r., XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r. oraz XXXIII Zjazd ZHP w dniu 3 XII 2005 r.	242
2.8. Statut ZHP, 2009 r.	268
2.8.1. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP	268
2.8.1.1. Załącznik nr 1 do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP	269
2.8.2. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie prac nad nowym Statutem ZHP	270
2.9. Statut ZHP, 2011/2012 r.	271
2.9.1. Uchwały XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP:	
2.9.1.1. nr 1	271
2.9.1.2. nr 2	272
2.9.1.3. nr 3	273
2.9.1.4. nr 4	274
2.9.1.5. nr 5	275
2.9.1.6. nr 6	276
2.9.1.7. nr 7	277
2.9.1.8. nr 8	277
2.9.1.9. nr 9	278
2.9.1.10. nr 10	278
2.9.1.11. nr 11	279
2.9.2. Tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP	281
2.10. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 5 XII 2013 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP	308
2.10.1. Załącznik do Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP	309

Rozdział III

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha	311
3.1.1. Obietnica Zucha	311
3.1.1.1. Rota obietnicy zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r.	311
3.1.2. Prawo Zucha	311
3.1.2.1. Treść prawo zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r.	311
3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie	311
3.2.1. Przyrzeczenie	311
3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.	311
3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.	312
3.2.1.3. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP w dniu 10 VI 1995 r.	312
3.2.2. Prawo Harcerskie	312
3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.	312
3.2.2.2. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.	313
3.3. Zobowiązanie instruktorskie, kodeks instruktorski	313
3.3.1. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.	313
3.3.2. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.	313
3.3.3. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie postaw instruktorskich, w dniach 1–3 VII 2007 r.	314
3.3.4. Kodeks instruktorski, 2009 r.	314
3.3.4.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie Kodeksu Instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r.	314
3.3.4.2. Treść kodeksu instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r.	315
3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane	317
3.4.1. Komentarz Wiktora Jacewicza, dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1992 r.	317
3.4.2. Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1993 r.	323
3.4.3. Komentarz Józefa Glempa dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1995 r.	323
3.4.4. Harcerskie Idealy, 1997 r.	325
3.4.4.1. Komentarz dotyczący obietnicy i prawa zucha	325
3.4.4.2. Komentarz Stefana Mirowskiego dotyczący prawa i przyrzeczenia harcerskiego	328
3.4.5. Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie obietnicy i prawa zucha, przyrzeczenia i prawa harcerskiego oraz zobowiązania instruktorskiego, 1997 r.	330
3.4.6. Komentarz Janusza Strojnego dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 2005 r.	330
3.4.7. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie dyskusji o zmianie prawa harcerskiego, 2007 r.	330

3.4.8. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie komentarza do prawa harcerskiego, 2008 r.	332
3.4.8.1. Komentarz Rady Naczelnej ZHP dotyczący prawa harcerskiego, 2008 r.	333
3.4.9. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 XII 2013 r. w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego	334
Bibliografia	337
Załącznik 1. Spis treści wraz ze wskazaniem źródeł	339
Załącznik 2. Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014	353
Załącznik 3. Chronologiczny wykaz Statutów ZHP	355
Spis treści tomu I	357
Spis treści tomu II	369

Wprowadzenie

Działalność i historia Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP) są tematem licznych opracowań, są to zazwyczaj:

- wspomnienia harcerek i harcerzy, drużyn, kręgów;
- syntetyczne opracowania poszczególnych okresów dziejów organizacji;
- wybory źródeł dziejów ZHP obejmujące fragment, jego działalność.

Na rynku księgarskim dostępne są także wznowienia książek harcerskich z dawnych lat, wśród których wyróżnia się seria opracowana przez Oficynę Wydawniczą „Impuls” pod hasłem „Przywrócić Pamięć”.

Brak jest – w moim odczuciu – opracowania, które zawierałoby zbiór oryginalnych źródeł dotyczących dziejów ZHP, od chwili powstania stowarzyszenia do czasów współczesnych. Dlatego podjęłam próbę opracowania *Wyboru źródeł do dziejów ZHP*, ujętego w trzech tomach. Opublikowanie niniejszych źródeł ma na celu udostępnienie szerszemu gronu czytelników materiałów dostępnych jak dotąd nielicznym. Chciałabym w ten sposób ułatwić zainteresowanym osobom studia nad dziejami ZHP, poprzez samodzielną lekturę i własną interpretację zgromadzonych dokumentów.

W niniejszym opracowaniu umieściłam źródła odnalezione podczas kwerend przeprowadzonych w latach 2005–2014 w zasobach Archiwum Akt Nowych w Warszawie (AAN); Biblioteki i Archiwum Muzeum Harcerstwa w Warszawie (MH); w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego (UW); Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie; w Bazie Internetowych Systemów Aktów Prawnych – ISAP; stronach internetowych ZHP, oraz we wcześniejszych publikacjach zwartych zawierających źródła¹.

Na niniejszy *Wybór źródeł do dziejów ZHP* składają się następujące tomy:

- pierwszy *Utworzenie ogólnopolskiego Związku Harcerstwa Polskiego i czas próby ruchu harcerskiego (1918–1944)*, składający się z dwóch części *Utworzenie i rozwój ogólnopolskiego ZHP (1918–1939)* oraz *Czas próby (1939–1944)*;
- drugi *Walka, sowietyzacja, odwilż, kryzys i upadek (1944–1988)* złożony z trzech części *Walka o kształt harcerstwa (1944–1947)*; *Sowietyzacja harcerstwa (1948–1955)*; *Odwilż, harcerstwo w socjalizmie, kryzys i upadek (1956–1988)*;
- trzeci *Odrodzenie, lata demokracji (1989–2014)*, stanowiący część szóstą.

¹ Wykaz tych publikacji znajduje się we wprowadzeniu do każdego tomu. Część zebranych materiałów wykorzystałam do napisania pracy doktorskiej pt. *Zmiany harcerskiej pedagogii w Polsce w XX wieku*, pod kierunkiem dr hab. Marii Kuchcińskiej prof. UKW, na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Okresy omówione w poszczególnych częściach zostały wyodrębnione w oparciu o periodyzację historii harcerstwa Olgerda Fietkiewicza, Mariana Miszczuka² i Bogusława Śliwerskiego³.

Ze względu na obszerność i dużą liczbę materiałów dotyczących dziejów ZHP, zrezygnowałam z zamieszczenia ich wszystkich i skoncentrowałam się tylko na wybranych, dlatego każda część niniejszego zbioru źródeł zawiera dokumenty sklasyfikowane według następujących kategorii:

- Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz pozjazdowe decyzje władz ZHP (ze względu na obszerność materiałów źródłowych zamieściłam tu tylko źródła odnoszące się do ideologii ZHP, pomijając np. sprawy dotyczące finansów stowarzyszenia, odznak, wydawnictw. Uchwały, wnioski i stanowiska dotyczące Statutów i Harcerskich Kodeksów umieściłam w rozdziałach ich dotyczących);
- Statuty ZHP;
- Harcerskie Kodeksy.

W latach 1939–1944, 1944–1955, ze względu na uwarunkowania historyczne, nie można było zastosować tego klucza.

Zamieszczone źródła cechuje różnorodność nazw. Celem ich ujednolicenia w spisie treści nie podaję oryginalnych tytułów dokumentów tylko uogólnione nazwy według następującego klucza:

- rodzaj dokumentu (informacja, wnioski, zaproszenie, uchwały, ustalenie, list, artykuł, komentarz, rozkaz, rota i inne);
- twórca (imię i nazwisko lub nazwa np. Zjazd Walny ZHP, Rada Naczelna); pomijam tytuły i stopnie naukowe oraz stopnie instruktorskie;
- informacja na temat treści danego dokumentu.

Oryginalne nazwy źródeł zostały umieszczone na początku każdego prezentowanego dokumentu oraz w *Spisie Źródeł* (Załącznik nr 1). Podaję również miejsce dostępu do źródła, używając dookreśleń: dostęp AAN w Warszawie⁴, MH w Warszawie⁵, zasoby własne i inne.

Ze względu na zły stan fizyczny niektórych źródeł, np. blaknięcie tekstu umieszczonego na bibułce, kalce, kruszenie się papieru, czy też niska jakość druku, większość dokumentów została przeze mnie przepisana z zachowaniem oryginalnej pisowni, stylistyki źródła. W sytuacji ubytków w dokumencie lub niemożliwości odczytania go w przepisany tekst wstawiałam wielokropki a w przypisie starałam się określić orientacyjną liczbę brakujących/nieczytelnych wyrazów. Tam gdzie stan dokumentu na to pozwolił zamieściłam skany dokumentów.

Dla ułatwienia lektury i ewentualnych dalszych poszukiwań na końcu niniejszego opracowania umieściłam *Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP* (Załącznik 2) oraz *Chronologiczny wykaz Statutów ZHP* (Załącznik nr 3).

Tom III

Odrodzenie, lata demokracji, 1989–2014

Tom zawiera wybór materiałów źródłowych opracowanych w wyniku kwerendy w Muzeum Harcerstwa w Warszawie; strony internetowej ZHP Dokumenty Wewnętrzne⁶, stron internetowych Zjazdów ZHP⁷ oraz przekazu telewizji internetowej⁸ ze Zjazdu.

² Patrz: O. Fietkiewicz, M. Miszczuk, *W sprawie periodyzacji historii harcerstwa*, „Harcerstwo” nr 1, 1981 r., s. 45–48.

³ Patrz: B. Śliwerski, *Przyrzeczenie harcerskie*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2009, s. 10.

⁴ Archiwum Akt Nowych w Warszawie, ul. Hankiewicza 1.

⁵ Muzeum Harcerstwa w Warszawie, ul. Konopnickiej 6.

⁶ <http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp 10.12.2014.

⁷ <http://zjazd.zhp.pl/>, dostęp 10.12.2014.

⁸ <http://zjazd.zhp.pl/>, dostęp 10.12.2014.

W **Muzeum Harcerstwa w Warszawie** korzystałam z dokumentów zgromadzonych w Bibliotece.

W zasobach Biblioteki poddałam kwerendzie dostępne na miejscu:

- dokumenty drukowane: Statuty ZHP, dokumentację Zjazdów ZHP, „Wiadomości Urzędowe” ZHP;
- czasopisma: „Czuwaj”, „Na Tropie”, „Propozycje”;
- publikacje zwarte udostępnione na zasadzie wolnego dostępu, dotyczące ideologii harcerskich i kodeksów harcerskich.

Na stronie internetowej ZHP Dokumenty Wewnętrzne **przeszukałam następujące foldery:**

- Statut, decyzje zjazdowe;
- Strategia;
- Podstawy wychowawcze;
- Rozkazy Naczelnika;
- Wiadomości Urzędowe;
- Instrukcje i zasady organizacyjne;
- Praca z kadra;
- Archiwum.

Na **stronach internetowych** Zjazdów ZHP oraz przekazu telewizji internetowej ze Zjazdu poszukiwałam informacji dotyczących Zjazdów ZHP.

W pracy wykorzystałam również materiały z **własnych zbiorów**, które gromadzę od 1997 roku. Dostęp do części z nich, celem wykonania kserokopii, uzyskałam dzięki przychylności innych kolekcjonerów, jak również dzięki życzliwości wielu środowisk harcerskich, które udostępniły mi swoje „skarby” z własnych biblioteczek.

Poszczególne materiały zakupiłam także na aukcjach internetowych, wyprzedazach w bibliotekach i księgarniach. Od dłuższego czasu w województwie kujawsko-pomorskim, w części bibliotek regularnie napotykam kolejne unikatowe publikacje, wycofane z księgozbiorów, sprzedawane lub uwalniane w ramach bookcrossingu.

Do obecnego kształtu niniejszej publikacji przyczyniło się wiele osób. Szczególnie serdecznie pragnę podziękować za nieocenioną pomoc w wyszukiwaniu i opracowaniu zgromadzonych źródeł:

- Druhnom z Muzeum Harcerstwa w Warszawie;
- Druhowi hm. Wojciechowi Śliwerskiemu wraz z Zespołem Oficyny Wydawniczej „Impuls”.

Wyrazy szacunku i słowa najserdeczniejszej wdzięczności kieruję do tych wszystkich, często bezimiennych Druhen i Druhów, dzięki którym opublikowanie tych źródeł było możliwe. Osoby te wykonały żmudną i niejednokrotnie niebezpieczną służbę gromadzenia, zabezpieczania, przepisywania, opracowywania, udostępniania materiałów archiwalnych, pozostając anonimowymi. Im wszystkim dedykuję owoce mojej pracy.

Mam nadzieję, że moje opracowanie spotka się z Państwa życzliwym przyjęciem

Katarzyna Marszałek
Bydgoszcz
18.12.2014 r.

Część VI
Odrodzenie ruchu harcerskiego,
trudne lata demokracji
1989–2014

Rozdział I

Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. IX/XXVI Zjazd ZHP, 1989 r.

1.1.1. Deklaracja IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w ZHP

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 19–20, dostęp MH w Warszawie

NASZA DEKLARACJA

Jesteśmy przekonani, że możemy wspólnie uczynić wiele dla przyszłości Polski w chwili, gdy decyduje się Jej kształt na dziesięciolecie.

Dziś i w najbliższych latach takim wyzwaniem jest stworzenie nowego, humanistycznego ładu społecznego, w którym człowiek uzyska pełną podmiotowość, równe szanse rozwoju i zgodne z aspiracjami warunki życia.

Kierując się tą ideą oraz wiernością naszym najlepszym tradycjom, dokonujemy głębokich zmian, które powinny uczynić ZHP organizacją zdolną do uczestniczenia w przebudowie życia społecznego. Stanie się to możliwe wówczas, gdy będziemy silni, połączeni jedną myślą, stojący w braterskim kręgu.

Deklarujemy więc naszą wolę, że:

- ZHP będzie patriotyczną, wychowującą organizacją obywatelską, niepolityczną, zorientowaną na wartości akceptowane wspólnie przez wszystkie strony dialogu społecznego, a w szczególności na podmiotowość człowieka, sprawiedliwość, wrażliwość na potrzeby innych, tolerancję, szacunek dla tradycji, narodu i państwa.

- ZHP przestrzegając zasad tolerancji światopoglądowej, nie będzie organizował, ale i nie będzie ograniczał udziału swoich członków w życiu religijnym.

- Związek będzie miejscem przygotowania dzieci i młodzieży do życia w pluralistycznym społeczeństwie, a jednocześnie nie będzie przenosił podziałów politycznych i światopoglądowych na dzieci i dorastającą młodzież.

- Harcerstwo będzie się stawało ruchem wielu różnorodnych wspólnot dzieci, młodzieży i dorosłych, dla których oparciem będzie pozbawiona biurokracji organizacja.

- Związek będzie stale gotowy do dialogu i porozumienia ze wszystkimi, którzy opuścili nasze szeregi i szukają własnej drogi do osiągnięcia harcerskich ideałów.

– Związek będzie otwarcie współpracować z rodzicami oraz ze wszystkimi organizacjami i ruchami, których cele nie są sprzeczne z celami ZHP.

Władze naczelne ZHP podejmą próbę nawiązania współpracy ze środowiskiem polonijnym, w tym z harcerstwem poza granicami kraju, w imię racji patriotycznych i dobra wszystkich polskich dzieci i młodzieży.

Zwracamy się do środowisk spoza ZHP, by w imię szacunku do wspólnych wartości harcerskich, bez względu na aktualny stosunek do idei jedności ruchu harcerskiego, zawarli porozumienie wokół reform koniecznych dla ukształtowania przyszłości harcerstwa.

Jedność w działaniu i zarazem różnorodność w dochodzeniu do ideałów, które zawsze stanowiły o sile i autorytecie harcerstwa, mogą dzisiaj umacniać poczucie braterstwa i sprzyjać porozumieniu Polaków.

XXVI ZJAZD ZWIĄZKU
HARCERSTWA POLSKIEGO

31 marca 1989

1.1.2. Uchwały IX/XXVI Zjazdu ZHP. W sprawie:

1.1.2.1. drogowskazów, kierunków harcerskiej służby, instruktorów, warunków realizacji programu

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 3–17, dostęp MH w Warszawie

UCHWAŁA XXVI ZJAZDU ZHP

I. Nasze drogowskazy

Istotą harcerstwa była zawsze idea służenia Polsce. W kraju dokonują się wielkie przemiany. Obecna rzeczywistość jest dla nas wyzwaniem do szczególnej odpowiedzialności.

W Polsce powstaje nowy ład społeczny. Nie możemy czekać, aż nowa rzeczywistość wyłoni się sama. Chcemy współtworzyć jej kształt, być jednym z współtwórców polskich reform.

Uważamy, że ich celem powinno być stworzenie takich możliwości, w których energia społeczeństwa będzie się rodziła z energii wszystkich jednostek, dzięki którym człowiek zyska pełną podmiotowość, równe z innymi szanse rozwoju i zgodne z aspiracjami warunki życia. Będziemy współdziałać ze wszystkimi siłami społecznymi, które dążą do urzeczywistnienia tego celu.

Harcerstwo potrzebuje reform wewnętrznych zgodnych z duchem czasu, zmieniającymi się potrzebami dzieci i młodzieży, i oczekiwaniami środowisk instruktorskich i starszoharcerskich. Ich wynikiem będzie zwiększanie podmiotowości członków Związku i występujących w nich wspólnot, pluralizm, otwartość ruchu, skuteczność organizacji.

Istnienie w naszych szeregach środowisk o zróżnicowanych aspiracjach i światopoglądach stało się zjawiskiem naturalnym. Muszą nas łączyć nadrzędne wartości harcerstwa, a zwłaszcza wspólne, patriotyczne działania dla Polski.

Nowy Statut ZHP stwarza sprzyjające ku temu warunki. Jego normy muszą być szanowane i przestrzegane.

Przeobrażeniu ulec muszą dotychczasowe sposoby naszej służby społecznej i działań wychowawczych. Szacunek dla twórczych doświadczeń płynących z historii ruchu harcerskiego i zrozumienia ich wagi w kształtowaniu się współczesnego oblicza Związku i jego tożsamości, nakazuje dokonanie syntezy tradycji z wyzwaniami, które przynosi nam przyszłość. Przed nami nieustanny proces kreowania rzeczywistości, który przebiegać musi w poczuciu odpowiedzialności, w atmosferze tolerancji, życzliwości i współpracy.

Najszerszym terenem działania Związku jest szkoła. Szkole i Związkowi zależy na kontynuowaniu współpracy, uzupełnianiu się w procesie wychowawczym i stworzeniu możliwości do pełnienia służby przez harcerzy i instruktorów. Wspólnie ze szkołą zabiegać będziemy o tworzenie sprzyjających warunków do działalności harcerskiej. Chcemy uczestniczyć w reformie polskiej oświaty, unowocześnianiu procesu kształcenia i wychowania. Zabiegać będziemy o partnerstwo nauczyciela i ucznia. Uważamy za niezbędne włączenie rodziców do zadań wychowawczych realizowanych przez szkołę i Związek.

Zmiany zachodzą dziś nie tylko w Polsce. Wokół idei rozbrojenia, współpracy międzynarodowej, wzajemnej pomocy skupiają się państwa i narody. Postęp cywilizacyjny nie jest równomierny. Niekontrolowana cywilizacja niszczy równowagę ekologiczną, przyspiesza tempo życia, człowieka czyni samotnym.

Naszym zadaniem jest uczestniczenie na miarę swoich możliwości w rozwiązywaniu zagrożeń cywilizacyjnych z poczuciem odpowiedzialności za przyszłość człowieka.

Dlatego deklarujemy gotowość współpracy z wszystkimi, którzy chcą zmieniać świat, gotowość dążenia do nawiązywania współdziałania z organizacjami skautów, postępowymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi.

Bliskie są nam problemy najmłodszego pokolenia Polonii. Chcemy współpracować z tymi, dla których kultura polska, to co polskie, jest wartością znaczącą – z organizacjami polonijnymi, w tym z organizacjami harcerskimi.

II. Kierunki harcerskiej służby

Otwieranie w harcerstwie dróg dla samorealizacji i spełniania marzeń i dążeń młodych ludzi prowadzi przez samodzielność programową drużyn. Będzie się ona opierać na pracy zastępów, z zachowaniem i poszanowaniem prawa każdego harcerza do współudziału w kształtowaniu życia swego harcerskiego zespołu.

Drużyny same wybierają kierunki swej służby i kształtują swój program działania, pod warunkiem jego zgodności ze wskazaniami Prawa Harcerskiego i Statutu ZHP. Tym, którzy tego nie potrafią – trzeba pomóc. Obowiązkiem hufców, chorągwi i władz naczelnych Związku, a także ruchów programowych i innych wspólnot harcerskich jest udzielanie im wsparcia przez wspólne przedsięwzięcia, akcje, kampanie, materiały programowe, pomoc materialną, kształcenie itp.

W szczególności dotyczy to drużyn wiejskich. Istnieje pilna potrzeba stworzenia programu uwzględniającego potrzeby dzieci i specyficzne warunki pracy drużyn wiejskich.

Zróżnicowania wymaga też w pewnym zakresie metodyka i program dla dziewcząt i chłopców (przydatne także w drużynach koedukacyjnych).

Samodzielność programowa drużyn nie pozostaje w sprzeczności z podejmowaniem przez Związek zadań ważnych w skali społecznej. Tylko w ten sposób jesteśmy w stanie uczestniczyć w rozwiązywaniu istotnych problemów, a jednocześnie możemy budować w organizacji poczucie siły i znaczenia. To dyktuje nam potrzebę wskazania kilku kierunków wspólnych działań na najbliższe lata.

Za szczególnie istotny uważamy nasz współudział w:

- obronie dziecka przed skutkami kryzysu,
- odbudowie godnego życia ludzi w społeczeństwie,
- ochronie środowiska, w którym żyjemy,
- budowaniu etosu pracy, zaradności, gospodarności.

1. Długotrwały kryzys ekonomiczny, polityczny i społeczny boleśnie godzi w dzieci i to we wszystkich przejawach ich życia. Dotyczy to w szczególności tych, których rodzice „przegrywają” w konkurencji ekonomicznej. Na sytuację psychiczną dziecka ma bowiem wpływ pozycja materialna jego rodziny i środowiska, konflikty społeczne i wywołane nimi podziały, ogólna atmosfera pesymizmu w społeczeństwie. Walka o minimum warunków dla prawidłowego rozwoju i zdrowia psychicznego dzieci musi stać się naczelnym zadaniem naszej harcerskiej służby w nadchodzących latach.

Wynika stąd obowiązki:

- poznawania przez każdego instruktora sytuacji życiowej dzieci i młodzieży w obszarze jego działania,
- inspirowania lub podejmowania działań profilaktycznych w konkretnych sytuacjach,
- szerokiej praktyki braterskiej pomocy: zuch – zuchowi, harcerz – harcerzowi, drużyna – koledze,
- troski, by harcerstwo i harcerska akcja letnia nie stały się organizacją i akcją tylko dla bogatych,
- stwarzania życzliwej atmosfery i udzielenia wszelkiej pomocy działaniom Nieprzetartego Szlaku,
- przeciwstawiania się tworzeniu między dziećmi podziałów majątkowych, klasowych, politycznych, religijnych, ideowych i środowiskowych.

Nade wszystko zaś, obowiązkiem harcerstwa w czasach kryzysu jest stworzenie zuchom i harcerzom minimum warunków szczęśliwego dzieciństwa, ruchu, radości, optymizmu, poczucia bezpieczeństwa, jakie może dostarczyć praca drużyn pamiętających o potrzebach wieku i prawie dziecka do zabawy.

Prowadzenie drużyn zuchowych i harcerskich, różnych grup dziecięcych, uczestnictwo w przedsięwzięciach związanych z opieką nad dziećmi, udział w rozwijaniu zainteresowań – powinny być traktowane jako ważna dziedzina działalności społecznej harcerskiej młodzieży starszej, harcerstwa akademickiego, zespołów i pojedynczych harcerzy. Jest to dobre pole dla harcerskiej służby: jednych na rzecz drugich, starszych na rzecz młodszych.

2. Jednym z najważniejszych zadań w Polsce jest odbudowa i ochrona humanistycznych wartości w życiu społecznym. Harcerstwo powinno więc pokazywać szansę i wartości życia bogatego wewnętrznie, potrzebę pożytecznego działania dla siebie i rodziny, dla innych ludzi.

Budowanie godnego życia jednostek i społeczeństwa oznacza dla nas m.in.:

- walkę o poszanowanie w harcerstwie i poza nim wartości ogólnoludzkich przy wykorzystaniu treści Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego,
- przygotowanie dzieci i młodzieży do udziału w życiu publicznym; cała działalność harcerska od kręgu rady w zuchach i zastępu począwszy powinna być szkołą demokracji i szacunku dla innego człowieka,
- zabieganie o partnerskie stosunki w szkole, oparte na wysokim autorytecie nauczyciela i poszanowaniu godności ucznia,
- troska o poziom kultury w życiu harcerskim, wzbogacenie jej przez rozwój zainteresowań i specjalności, edukację historyczną i harcerski ruch naukowy.

3. Ekologia wzbudza coraz większe zainteresowanie młodzieży i dorosłych. To oczywiste wobec stanu środowiska naturalnego w Polsce i na świecie. Z racji naszych tradycji i współczesnych potrzeb powinniśmy tworzyć i włączyć się do różnych ruchów ekologicznych o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim, stwarzać warunki do działania. Ekologiczny program Związku należy rozumieć szeroko – i jako ochronę przyrody otaczającego nas środowiska społecznego, nas samych. Oznacza to m.in.:

– popularyzację higieny życia, zdrowego odżywiania, sportu i turystyki, ale przede wszystkim potrzebę organizowania życia harcerskiego w zgodzie z tymi zasadami,

- inicjowanie i wspieranie akcji ochrony konkretnych środowisk przyrodniczych i zabytków przyrody ojczystej,
- lansowanie postawy człowieka trzeźwego, zdrowego, wysportowanego, pełnego energii i radości.

Możemy i powinniśmy proponować taki styl życia szkolnej młodzieży, zapraszając ją do udziału we wspólnych działaniach i przedsięwzięciach.

Musimy przy tym pamiętać, że poprawa stanu środowiska naturalnego w Polsce nie dokona się bezkonfliktowo. Nasz udział w tym procesie wymaga więc rozważań, jak i bezkompromisowości. Tylko wówczas mamy szansę skupić wokół siebie ludzi wrażliwych, nie godzących się z zastaną rzeczywistością.

4. Poparcie dla prowadzonych w naszym kraju głębokich reform gospodarczych i społecznych, oznacza dla nas nadanie nowych treści wychowaniu przez pracę i form wychowaniu gospodarczemu oraz wykorzystanie skutecznych metod organizacji pracy. Powinniśmy więc m.in.:

- popularyzować wiedzę o możliwościach podejmowania działalności gospodarczej przez harcerzy i instruktorów,
- tworzyć warunki do pracy zarobkowej drużyn starszoharcerskich, kręgów instruktorskich, kręgów harcerstwa akademickiego, pokazując tym samym, że możliwe jest realizowanie w harcerstwie najbardziej śmiałych pomysłów, ale trzeba na nie samodzielnie zarobić,
- drużynom zuchowym i harcerskim umożliwić zarobkowanie m.in. na zasadach spółdzielczości uczniowskiej,
- tworzyć możliwości gromadzenia przez drużyny i komendy środków (w tym dewizowych) na kontach bankowych,
- popularyzować wypoczynek harcerzy starszych połączony z pracą zarobkową na zasadach określonych np. w OHP,
- tworzyć warunki do podejmowania działalności gospodarczej przez harcerskie komendy.

Nie wolno nam przy tym zapominać, iż wszystkie te formy aktywności gospodarczej mają także służyć wychowaniu i powinny być organizowane zgodnie z prawem i zasadami dobrej roboty.

III. Instruktorzy

Mamy w Związku wiele nie rozwiązanych problemów instruktorskich. Należą do nich duża fluktuacja, szczególnie wśród drużynowych, niewystarczający poziom kwalifikacji przy jednoczesnej niechęci do samodoskonalenia w ramach dotychczasowego systemu stopni, zanik pracy kręgów instruktorskich, kłopoty z odnawianiem szeregów instruktorskich.

Wobec instruktorów najpełniej powinna być realizowana zasada rozszerzonej podmiotowości.

Określa ją prawo każdego instruktora do indywidualności, do obrania własnej drogi w osiąganiu celów ZHP. Zespół harcerski może się rozwijać tylko wtedy, gdy przewodzący mu instruktor działa z osobistej potrzeby, odczuwa satysfakcję z bycia przewodnikiem swoich młodszych kolegów, rozwija dzięki temu własną osobowość, ma poczucie samodzielności i autonomii.

Mając to na uwadze Zjazd zobowiązuje komendy i instancje Związku do podjęcia działań zmierzających do:

1. Wyrastania instruktorów w organizacji i uczynienie z tego procesu głównego sposobu ich pozyskiwania. Należy wykorzystać w nim zasadę systematycznej i planowej pracy instruktorów ze swoimi następcami jako naturalnego i prawidłowego sposobu wychowania instruktorów.

Musimy dbać o zachowanie naturalnego ciągu wychowawczego, naturalne przechodzenie zuchów do drużyn harcerskich i harcerzy do starszoharcerskich. Szczególną opieką powinniśmy otaczać drużynowych – uczniów oraz „małą kadre”.

2. Pozyskiwania instruktorów spośród dorosłych

Zależy nam zwłaszcza na ludziach z ciekawą osobowością, pasją i gotowością do działania, którzy podejmą ją w zamian za płynącą z tego satysfakcję osobistą oraz uznanie harcerzy i organizacji.

Należy tworzyć odpowiednie warunki, aby nadal wszyscy słuchacze SN i kierunków nauczycielskich w szkołach wyższych mogli poznawać metodykę ZHP i starać się, by była ona prezentowana kompetentnie i atrakcyjnie. Rozwijać harcerstwo akademickie, które stać się powinno inspiratorem nowatorskich rozwiązań programowo-organizacyjnych.

Zjazd zobowiązuje Radę Naczelną do regulowania problemu nauczycieli nie będących instruktorami ZHP, ale pracujących z harcerskimi zespołami.

3. Przygotowania instruktorów do pełnienia służby

Musi ono być oparte przede wszystkim na samodoskonaleniu oraz indywidualizowaniu procesu kształcenia, spójnego z systemem zdobywania stopni instruktorskich. Wspierać je winny środowiskowe formy kształcenia, uwzględniające uwarunkowania i potrzeby.

4. Doskonalenia pracy szkół instruktorskich

Szkoły centralne powinny skupiać się na doskonaleniu kadry kształcącej, kierowniczej i specjalistycznej oraz organizatorów pracy z drużynowymi w poszczególnych pionach (kierownicy wydziałów, referatów, instruktorzy komend) oraz organizatorów ruchów programowo-metodycznych.

Ich zadaniem jest także upowszechnianie i wymiana doświadczeń wynikających ze wszystkich sfer działalności Związku, ale szczególnie związanych ze szkoleniem drużynowych.

Głównym miejscem kształcenia drużynowych powinny być – obok akcji letniej – środowiskowe szkoły instruktorskie (hufcowe, chorągwiane i międzychorągwiane) tworzone w zależności od potrzeb i warunków.

5. Pozyskania i stałego doskonalenia instruktorów specjalności. Trzeba ich poszukiwać także w gronie sojuszników harcerstwa i rodziców. Nie wszyscy z nich muszą być instruktorami ZHP, ważne by chcieli z nami współdziałać w kompetentnym rozwijaniu najróżniejszych zainteresowań Związku. Harcerskie komendy muszą tworzyć dobre warunki do podnoszenia ich kwalifikacji specjalistycznych.

6. Właściwego satysfakcjonowania za działalność instruktorską. Musimy pamiętać o wszystkich możliwych formach doceniania społecznej pracy w ZHP. Szczególnie trzeba dbać o drużynowych. Obowiązkiem harcerskich komend jest stałe poszukiwanie innych form satysfakcjonowania, zgodnych z oczekiwaniami instruktorów, tradycją harcerskich środowisk, jak również występowanie w tej sprawie do władz oświatowych i państwowych.

7. Tworzenia warunków dla swobodnego organizowania się instruktorów wewnątrz Związku. Powinni mieć oni możliwość dowolnego łączenia się w bardzo różne zespoły, nie tylko w celu wymiany doświadczeń, kształcenia i samokształcenia, ale także zaspokajania innych potrzeb (np. zdobywania wiedzy i uprawnień przydatnych nie tylko w pracy instruktorskiej).

Zjazd zobowiązuje harcerskie komendy do stworzenia warunków umożliwiających powstawanie, obok istniejącego funduszu stypendialnego ZHP:

- funduszy instruktorskich wzorowanych na kasach zapomogowo-pożyczkowych,
- fundacji mieszkaniowych umożliwiających rozwiązywanie problemów mieszkaniowych instruktorów ZHP.

8. Doskonalenia kadry etatowej. Dbać, aby konsekwencją wyrastania instruktorów w organizacji było powierzanie najlepszym etatów związkowych. Im też trzeba tworzyć

warunki do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i udzielać konkretnej pomocy przy zmianie pracy. Rada Naczelna ZHP powinna opracować nowy, zgodny z wymogami społecznymi i zadaniami Związku system polityki kadrowej.

9. Wspomaganie instruktorów reprezentujących Związek w środowisku społecznym. Mogą być oni najlepszymi rzecznikami spraw dzieci i młodzieży oraz wszystkich naszych problemów, dla których potrzebna jest nam pomoc zewnętrzna. Trzeba udzielać im stałej pomocy w sprawowaniu społecznej czy etatowej funkcji z mandatu ZHP.

IV. Warunki realizacji programu

Budowanie Związku nowoczesnego, zgodnego z aspiracjami jego członków wymaga spełnienia rozlicznych warunków, a w szczególności:

- promowania i wyzwalania społecznych inicjatyw harcerskich środowisk, służących realizacji naszych celów,
- systemowych zmian w kierowaniu organizacją, tak by inicjatywy społeczne dzieci, młodzieży i instruktorów znalazły wsparcie w poczynaniach władz wszystkich szczebli i harcerskich komend,
- rozwijania Ruchu Przyjaciół Harcerstwa z udziałem rodziców, osób o dużym autorytecie społecznym oraz przedstawicieli instytucji i zakładów pracy, a także poszerzenia formuły RPH o nowe formy zrzeszania się rodziców, byłych wychowanków drużyn oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

1. Miarą żywotności harcerstwa są silne, samodzielnie działające zespoły harcerskie. Zasada samodzielności programowej nie może jednak oznaczać samotności drużyn i drużynowych w codziennej pracy. Jej utrzymanie i utrwalenie wymaga stworzenia odmiennego od istniejącego dotychczas systemu inspiracji programowej. Ofertę programową kierowaną do drużyn przez harcerskie komendy powinny stanowić najwartościowsze inicjatywy doświadczonych środowisk harcerskich (drużyn, szczepów, kręgów, hufców, chorągwi). Harcerskie komendy, a zwłaszcza GK ZHP powinny wspierać inicjatywy najbardziej nośne społecznie, sprawdzone w praktyce. Jednym z instrumentów promocji powinien być utworzony centralnie (a w miarę możliwości także w województwach) fundusz.

2. Harcerstwo jest otwarte dla wszystkich, którzy akceptują nasze cele i zasady działania. Jednocześnie chcemy kreować w Związku harcerskie elity: drużyny i zespoły będące autentycznymi środowiskami wychowawczymi, w których młody człowiek dojrzewa do społecznej aktywności. Takie środowiska winny promieniować na innych, mobilizować ogół drużyn do lepszej pracy. Dlatego niezbędne jest tworzenie w organizacji nieskrępowanych warunków do bezpośrednich spotkań drużyn, zlotów, zjazdów służących wymianie doświadczeń oraz współdziałaniu różnych środowisk młodzieży oraz instruktorów.

Zjazd popiera manifestowane w organizacji już od kilku lat tendencje do tworzenia ruchów drużyn i instruktorów, związanych wspólnotą zainteresowań. Harcerskie wspólnoty specjalistyczne czy metodyczne – regionalne i ogólnopolskie – powinny znaleźć we władzach Związku prawdziwego mecenasa i reprezentanta.

3. Zjazd uznaje za konieczne wspieranie rozwoju – szczególnie wśród harcerzy starszych – drużyn, klubów i innych zespołów specjalistycznych, naukowych, kulturalnych, sportowych itp. Rada Naczelna ZHP powinna określić kompetencje Rad reprezentujących zespoły i instruktorów różnych specjalności w Związku.

4. Różnorodność form działania, zainteresowań i pasji współczesnych harcerzy powoduje, że tradycyjne harcerskie struktury mogą kępować działalność mniejszych grup harcerzy i instruktorów nie mieszczących się w organizacyjnym schemacie zastęp – drużyna – krąg. Statut stwarza możliwości zmian: władze harcerskie powinny

tworzyć warunki do zrzeszania się harcerzy w innych formach, sprzyjających różnorodnej aktywności dzieci i młodzieży.

5. Miarą naszej nowoczesności będzie nie tylko ciekawy, ambitny program, ale i umiejętność doskonalenia i przekształcania harcerskiej metodyki. Rolą harcerskich komend jest uogólnianie i upowszechnianie doświadczeń najlepszych drużyn i drużynowych, a także inicjowanie różnorodnych eksperymentów programowo-metodycznych i badań w tej dziedzinie.

6. Ogólnopolskie formy współzawodnictwa zespołów harcerskich nie spełniają pokładanych w nich nadziei. Maleje zainteresowanie drużyn udziałem we współzawodnictwie o tytuł Drużyny Sztandarowej i współzawodnictwie o tytuł Mistrzowskiej Drużyny Zuchowej. Zbyt wcześnie jest na ocenę zasięgu i wychowawczych efektów współzawodnictwa o miano Drużyny Grunwaldzkiej, ogłoszonego po raz pierwszy w 1987 roku. Dlatego Zjazd zobowiązuje nowo wybrane władze naczelne do zasięgnięcia opinii wśród drużynowych i podjęcia decyzji o kontynuowaniu bądź rezygnacji z tych form współzawodnictwa, które nie znajdują odzewu w organizacji.

7. Krytycznie oceniamy przebieg Powszechnych Przeglądów Drużyn. PPD stał się kolejnym obowiązkowym zadaniem dla drużyn, a nie sprawdzianem jakości ich pracy. Wobec tego Zjazd uznaje za celowe odstąpienie od PPD jako ogólnopolskiej formy sprawdzianu i samooceny drużyn, uznając, iż o formie takiego sprawdzianu i samooceny zdecydują harcerskie środowiska.

8. Naturalną konsekwencją oddania inicjatywy programowej członkom i podstawowym jednostkom Związku powinno być utrzymanie zasady, iż jedynym zadaniem obowiązującym drużyny jest Alert Naczelnika ZHP ogłaszany wówczas, gdy zaistnieją ważne potrzeby społeczne, na które harcerstwo może odpowiedzieć czynem.

9. Ogromną rolę w dotychczasowej działalności Związku spełniły akcje i operacje centralne. Należy je kontynuować i doskonalić tak, by stały się wizytówką naszych możliwości programowych i sprawności organizacyjnej, miejscem lansowania wzorców harcerskiej pracy.

– Operacja Bieszczady - 40 winna się stać przede wszystkim miejscem spotkań i działalności drużyn, które pragną wnieść swój udział w ochronę środowiska przyrodniczego.

– Harcerski Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej powinien być przede wszystkim przeglądem dorobku kulturalnego i artystycznego drużyn i zespołów harcerskich. Należy stworzyć festiwal kielecki na nowe formy działalności kulturalnej młodzieży starszej, nie ograniczając jej udziału jedynie do zespołów artystycznych. W celu upowszechnienia dorobku programowo-metodycznego harcerskiego ruchu kulturalnego w całym Związku należy utworzyć w Kielcach Centrum Repertuarowo-Metodyczne ZHP – ogólnopolską placówkę zajmującą się opracowaniem materiałów programowo-metodycznych i organizacją warsztatów specjalistycznych dla drużynowych.

– Manewry Techniczno-Obronne ZHP winny stać się przede wszystkim miejscem sprawdzenia prężności i dyscypliny, wysokiego poziomu wiedzy technicznej niezbędnej człowiekowi na przełomie XX i XXI wieku. Ich dotychczasowy kształt powinien być tak modyfikowany, by młodzież w nich uczestnicząca mogła wykazać się wiedzą, umiejętnością i znajomością nowoczesnej techniki.

Rada Naczelna ZHP oceni efektywność akcji centralnych z udziałem przedstawicieli ich organizatorów – przyjmie dla każdej z nich odrębny, uwarunkowany specyfiką program, system organizacji, rekrutacji i finansowania.

10. Innego niż dotychczas potraktowania wymaga system kierowania organizacją. Większe niż dotychczas uspołecznienie programu i jego realizacji będzie w dużej mierze konsekwencją nowego Statutu ZHP. Uważamy, że władze Związku powinny przyspieszać zaprojektowane tu zmiany określając funkcje i zadania harcerskich komend tak, by mogły one efektywnie wspierać ruch harcerski w jego bogactwie i różnorodności, by mogły wpływać na kierunek rozwoju organizacji.

11. Szczególnie istotnym instrumentem upowszechniania naszego programu i doświadczeń metodycznych wewnątrz organizacji, jak i na użytek społeczeństwa, jest harcerska propaganda i działalność wydawnicza. W dobie ekspansji nowoczesnych technik informatycznych ich rola będzie stale wzrastać! Prasa harcerska powinna być płaszczyzną nieskrępowanej wymiany poglądów i opinii kadry instruktorskiej, swoistym warsztatem metodyczno-programowym.

GK ZHP i harcerskie komendy winny aktywnie wspierać różnorodne inicjatywy wydawnicze harcerskich środowisk. Władze Związku pilnie rozpatrzą możliwość zwiększenia bazy poligraficznej Harcerskiej Oficyny Wydawniczej. Powiększenie tej bazy pozwoliłoby na lepsze zaspokojenie potrzeb wydawniczych Związku oraz na podniesienie rentowności wydawnictwa.

Rosnące w ostatnich latach ceny prasy spowodowały obniżenie się nakładów i pogorszenie sytuacji ekonomicznej pism harcerskich adresowanych do instruktorów. Utrzymanie się tego stanu oznaczałoby pozbawienie kadry instruktorskiej podstawowych źródeł informacji i inspiracji do pracy wychowawczej. Wobec postępującej komercjalizacji rynku wydawniczego w kraju, niezbędne jest uzyskanie z RSW „Prasa – Książka – Ruch”, której ZHP jest udziałowcem, dotacji na wydawanie „Motywów”, „Drużyny” i „Harcerstwa”.

12. Niekwestionowanym dorobkiem ZHP jest organizacja letniego wypoczynku zuchów i harcerzy. Model programowy HAL powinien preferować samodzielne obozy drużyn i szczepli, organizowane w naturalnych warunkach przyrodniczych. Nasze obozy muszą się jednak wyróżniać wysoką kulturą obozowania, dbałością o ochronę środowiska naturalnego, którego zagrożenie osiągnęło w Polsce stan krytyczny. Przepisy normujące kontakt człowieka z przyrodą będą się zaostrzały z każdym rokiem. ZHP staje przed koniecznością wprowadzenia istotnych zmian w systemie organizacji wypoczynku letniego, zwłaszcza obozów pod namiotami. Zmiany te powinny prowadzić do racjonalnego wykorzystania posiadanych miejsc, stałych baz i sprzętu. GK ZHP i komendy chorągwi powinny stworzyć długofalowy plan przemodelowania HAL, jak i przebudowy, modernizacji i adaptacji baz obozowych oraz pozyskiwania obiektów na kolonie zuchowe.

13. Jednym z niezbędnych warunków realizacji harcerskiego programu jest zapewnienie bazy materialnej, a także środków finansowych na działalność harcerskich jednostek. Harcerstwo nie jest w stanie się samofinansować. Jako organizacja ideowo wychowawcza mamy prawo i obowiązek zabiegać o dotacje na działalność.

Komendy harcerskie muszą jednak aktywnie wspierać inicjatywy gospodarcze przede wszystkim środowisk starszoharcerskich i instruktorskich. Harcerskie komendy powinny poszukiwać niekonwencjonalnych form wypracowywania środków finansowych na zasadach zgodnych z przepisami ogólnopaństwowymi. Zjazd uznaje za konieczne wypracowanie koncepcji działalności finansowo-gospodarczej Związku wobec zmieniających się warunków prawno-ekonomicznych w kraju.

XXVI ZJAZD ZHP

1.1.2.2. zmiany numeracji Zjazdów

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 16, dostęp MH w Warszawie

UCHWAŁA O ZMIANIE NUMERACJI ZJAZDU

Decyzją większości delegatów IX Zjazd ZHP stał się Zjazdem XXVI.

1.1.2.3. zaproszenia na Zjazd przedstawicieli środowisk niezależnych

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 16, dostęp MH w Warszawie

UCHWAŁA DOTYCZĄCA ZAPROSZENIA NA ZJAZD PRZEDSTAWICIELI ŚRODOWISK NIEZALEŻNYCH

Delegaci na XXVI Zjazd ZHP przyjęli wniosek w sprawie zaproszenia na obrady komisji problemowych wszystkich instruktorów, którzy opuścili Związek, a są zainteresowani dyskusją nad jego jednością.

1.1.2.4. wniosków szczegółowych

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 21, dostęp MH w Warszawie

UCHWAŁA W SPRAWIE WNIOSKÓW SZCZEGÓŁOWYCH

Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę Związku Harcerstwa Polskiego do sporządzenia rejestru szczegółowych wniosków, zgłoszonych w toku kampanii sprawozdawczo-wyborczej podczas obrad plenarnych i w czasie pracy zespołów problemowych Zjazdu oraz przedstawienie propozycji ich realizacji Radzie Naczelnej.

Zjazd zobowiązuje Radę Naczelną do rozpatrzenia w terminie do końca września 1989 roku, z udziałem członków Komisji Uchwał i Wniosków Zjazdu, zasadności zgłoszonych wniosków oraz zatwierdzenia sposobów ich realizacji.

1.1.3. Stanowisko IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie stosunków między ZHP a Kościołem

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 21–22, dostęp MH w Warszawie

STANOWISKO XXVI ZJAZDU W SPRAWIE STOSUNKÓW MIĘDZY ZHP A KOŚCIOŁEM

Zmieniająca się sytuacja społeczno-polityczna naszego kraju skłania nas – instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego do innego określenia wychowawczej roli ZHP we współczesnym społeczeństwie.

Harcerska służba dla Narodu i Państwa musi być wypełniona autentyczną treścią wychowania patriotycznego, moralnego, obywatelskiego i prospołecznego. Aby spełnić te oczekiwania Związek Harcerstwa Polskiego poszukuje sojuszników i nowych form współdziałania z wszystkimi siłami społecznymi w procesie wychowania.

Uznając ogromną rolę i autorytet Kościoła w kształtowaniu postaw Polaków, widzimy uniwersalne wartości, które mogłyby leć u podstaw określenia nowej jakości stosunków między ZHP a Kościołem i związkami wyznaniowymi.

Uważamy, że wspólną platformą działań wychowawczych jest kształtowanie dzieci i młodzieży na gorących patriotów, mądrych i zaangażowanych społecznie obywateli

naszej Ojczyzny, na ludzi wrażliwych na potrzeby drugiego człowieka, świadomych członków rodzin, słowem ludzi, dla których spełnianie dobra jest najwyższą powinnością. Harcerstwo szanuje wielość motywacji takich działań, w tym motywacje chrześcijańskie.

Uważamy działalność duszpasterstw harcerskich za wewnętrzną sprawę Kościoła – formę spełnienia potrzeb duchowych wierzących zuchów, harcerzy i instruktorów. Zaspokajanie tych potrzeb nie jest przedmiotem statutowej działalności Związku Harcerstwa Polskiego. Chcielibyśmy jednak, aby służyło wspólnym celom.

Dostrzegamy konkretne możliwości współdziałania w wielu dziedzinach, do których zobowiązują nas zbieżne ideały moralne, ze szczególnym uwzględnieniem pomocy młodzieży niepełnosprawnej i wspólnej walki z patologią społeczną. Widzimy możliwość udziału harcerstwa w działalności charytatywnej Kościoła. Wyrażamy nadzieję na konstruktywny dialog i porozumienie w przedstawionych wyżej sprawach.

31 marca 1989 r.

1.1.4. Apel uczestników IX/XXVI Zjazdu ZHP do harcerskich pokoleń

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 23–24, dostęp MH w Warszawie

APEL DO HARCERSKICH POKOLEŃ

My, uczestnicy obrad XXVI Zjazdu ZHP zdajemy sobie sprawę z ogromnej odpowiedzialności za dalsze losy Związku Harcerstwa Polskiego. Świadomi jesteśmy koniecznych zmian, które muszą nastąpić, by zachować jedność ruchu harcerskiego.

Uważamy, że jedność tę może zapewnić zreformowany, działający na nowych podstawach Związek Harcerstwa Polskiego. Aby uwiarygodnić nasze intencje chcemy uczciwie odnieść się do całej historii naszego ruchu, bez niedomówień i półprawd. Deklarujemy chęć rozliczenia się z przeszłością w duchu porozumienia, bez warunków wstępnych.

Nasz Zjazd określił i zapoczątkował kierunki przebudowy Związku Harcerstwa Polskiego. Jesteśmy świadomi konieczności ich przyspieszenia. Dlatego też zobowiązujemy Radę Naczelną do powołania nadzwyczajnej komisji, w skład której weszłyby osoby o niekwestionowanym autorytecie społecznym i moralnym, kompetentne i obiektywne. Celem tej komisji byłoby przygotowanie w terminie 6 miesięcy kompleksowych, konkretnych propozycji będących podstawą podjęcia dalszych działań przez władze Związku.

Dziś, jako najwyższa władza harcerska chcemy związać krąg harcerski ze wszystkimi weteranami, bez względu na zapatrywania i stopień doznanych krzywd. Łączą nas wspólne ideały i gorące umiłowanie Ojczyzny.

Zapraszamy Was do kręgu harcerskiego bez względu na światopogląd, miejsce zamieszkania i sposób patrzenia na harcerstwo. Przekażcie nam własne doświadczenia w służbie, dla społeczeństwa i Ojczyzny, opowiedzcie o Waszym przeżywaniu harcerstwa.

Zapraszamy do Kręgu harcerzy początków naszego Ruchu, harcerzy okresu międzywojennego, harcerzy Września 1939 roku, harcerzy Szarych Szeregów, harcerzy z lat powojennej odbudowy naszej Ojczyzny, harcerzy z lat 50-tych i ostatniego trzydziestolecia. Uważamy, że dla każdego z Was jest miejsce w odnowionym Związku Harcerstwa Polskiego, której to odnowy istotne zręby tworzymy na XXVI Zjeździe.

Przyjdźcie do nas bez uprzedzeń, dając świadectwo nieprzemijających ideałów harcerskich.

Chcemy razem z Wami określić naszą tożsamość w umiejętnym połączeniu tradycji i historii ze współczesnością.

Ruch Harcerski, jak każdy ruch społeczny, nie może być odcięty od własnych korzeni. Złączeni w braterskim Kręgu możemy właściwie pokierować Ruchem Harcerskim w osiągnięciu szczytnych ideałów dla dobra dzieci i młodzieży.

Proces rozliczeń z przeszłością jest niezwykle trudny i skomplikowany, ale nie może stanąć na drodze porozumienia wielu pokoleń harcerskich.

XXVI ZJAZD ZHP

31 marca 1989 r.

1.1.5. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie stosunku harcerstwa do swojej historii

źródło:

Biuletyn Informacyjny nr 5, 1989 r., ZHP Główna Kwatera, s. 1–5, dostęp MH w Warszawie

Uchwała nr 11

Rady Naczelnej ZHP z dnia 17.06.1989 r.
w sprawie stosunku harcerstwa do swej historii

Harcerstwo polskie zawsze było i pozostaje przede wszystkim społeczno-wychowawczym ruchem wybiegającym w przyszłość. Do harcerskiej organizacji wstępują dzieci i młodzież chcąc przeżyć tu barwną przygodę swej młodości, początkując harcerską służbę, pracując nad własnym charakterem, stając się aktywnymi obywatelami Polski i świata.

Taki kształt nadają harcerstwu instruktorzy i młodzież starszoharcerska, w tym duchu ukształtowała się przez okres prawie już 80 lat harcerska kultura i harcerski styl życia.

Blisko 80-letnia obecność harcerstwa w dziejach Polski, w polskiej kulturze narodowej, oznacza aktywny jego udział we wszystkich przemianach Polski, narodu i państwa. W zawiłych meandrach naszych polskich dziejów, harcerstwo zawsze chciało służyć Polsce i Jej przyszłości, a zarazem być blisko dzieci i młodzieży, jej spraw, potrzeb i aspiracji, przy tym wszystkim troszcząc się o własną ciągłość i tożsamość.

Stawało się obiektem zainteresowania ze strony różnych sił politycznych, pragnących je pozyskać dla własnych celów. Stąd dziś w harcerstwie, wewnątrz jego kadry, wśród dawnych działaczy, a także w społeczeństwie – występują bazujące na różnych doświadczeniach przeszłości, podziały, różnice i dezorientacja co do charakteru i zadań współczesnego harcerstwa.

Polska przeżywa dziś trudny okres w swych dziejach, okres wielkich zagrożeń i wielkich szans. Związek Harcerstwa Polskiego, spadkobierca i kontynuator tradycji ruchu harcerskiego, na swym XXVI Zjeździe zaproponował kierunki działalności harcerstwa, które mogą zespolic młodzież wokół zadań służby Polsce i Jej przyszłości, a w nowym statucie otworzył wszelkim nurtom i orientacjom harcerstwa możliwości działania z jednym Związku dla wspólnych celów.

Równocześnie istnieje potrzeba dokonania właściwej oceny naszej przeszłości, by nie stanowiła ona źródła podziałów i animozji: trzeba ją pełniej poznać i zrozumieć, by wprowadzać wnioski dla przyszłości, a zarazem lepiej wykorzystywać dla harcerskiego

wychowania. Trzeba oddać sprawiedliwość i zadośćuczynienie wszystkim tym instruktorom, którzy za swą harcerską służbę doznali kiedykolwiek niezasłużonych krzywd. Właściwa ocena naszej przeszłości powinna nie tyle być arsenałem argumentów dla dzielenia harcerstwa, ile źródłem optymizmu, iż harcerstwo potrafi godnie przechodzić przez trudne chwile, ponad podziałami i uprzedzeniami w swej służbie Polsce, w umiejętności radości życia, w krzewieniu wartości prawdy, piękna, dobra, sprawiedliwości. Istnieje też potrzeba, by wcielić w życie słuszne, wcześniej podjęte uchwały i decyzje, zawarte jeszcze w Uchwale Rady Naczelnej ZHP z 1 maja 1981 r. w sprawie obchodów 70-lecia harcerstwa, by rozważyć postulaty seminarium historyków harcerstwa z grudnia 1983 r. „W sprawach historii harcerstwa”, opublikowane w „Harcerstwie” 1984 r. nr 4.

W związku z powyższym, po zapoznaniu się z przedłożonymi jej dokumentami i po dyskusji na posiedzeniu w dniach 16–17 czerwca 1989 r. Rada Naczelna ZHP postanowiła:

1. W wykonaniu uchwały XXVI Zjazdu ZHP „Do harcerskich pokoleń” Rada przyjmuje do wiadomości starania swego Prezydium podjęte celem powołania komisji nadzwyczajnej, mającej odnieść się do naszej przeszłości, by wypracować formułę jedności ruchu harcerskiego dla potrzeb służby Polsce i Jej przyszłości. Rada akceptuje zaproponowane kandydatury do składu tej Komisji /zał. 1/ i upoważnia Prezydium do starań o poszerzenie składu. Równocześnie Rada wyraża przekonanie, że po spełnieniu zadań wskazanych przez XXVI Zjazd, komisja ta powinna mieć charakter stały, na okres całej kadencji władz. Do kierowania tą działalnością komisji Rada Naczelna deleguje swego wiceprzewodniczącego.

Rada Naczelna apeluje do instruktorów, którzy nie przyjęli członkostwa w komisji o ponowne rozpatrzenie naszej propozycji. Podejmując tak istotne zadania w kierunku zadośćuczynienia wielu instruktorom i środowiskom nie powinniśmy wykazywać braku możliwości porozumienia na początku drogi.

2. Jednym z kluczowych zadań w zakresie historii harcerstwa jest intensyfikacja działań na rzecz poznania i zapisania dziejów harcerstwa, przybliżenie się do syntezy wiedzy o tych dziejach, i jej najszybsze opublikowanie. Działalność tę zapoczątkował powołany w końcu ubiegłego roku zespół historii harcerstwa przy GK ZHP. Rada Naczelna oczekuje, że zespół ten przyjmie i przedstawi plan swej działalności na okres kadencji, a Główna Kwatera zagwarantuje właściwe warunki jego pracy, szczególnie zaś:

- zapewni środki na prowadzenie prac badawczych,
- stworzy należyście wyposażoną Pracownię Historyka,
- zgromadzi w tej Pracowni wszelkie niezbędne pozycje: druki zwarte, czasopisma, uporządkuje i udostępni własne zbiory archiwalne, zapewni lokal, konsultację, środki techniczne,
- przeprowadzi kwerendę zbiorów archiwalnych w Polsce pod kątem potrzeb prac nad historią harcerstwa,
- zagwarantuje stałe gromadzenie wydawnictw, aktualizację bibliografii harcerskiej i zaspokajanie innych potrzeb wynikających z planu działania tego zespołu,
- zapewni i zorganizuje współdziałanie komisji historycznych chorągwi i hufców oraz innych zespołów zajmujących się badaniami historycznymi w ZHP.

Ważnym impulsem do pracy zespołu stać się powinno spotkanie komisji nadzwyczajnej, które wskaże „białe plamy” w dziejach harcerstwa oraz węzłowe sprawy i tematy, wymagające szczególnie szybkiego i dokładnego zbadania i podjęcia.

Rada Naczelna oczekuje od zespołu historii harcerstwa przy GK ZHP corocznego składania informacji o postępie prac.

3. Od wielu lat nie udaje się powołać Muzeum Harcerstwa, mimo zapisania tego postulatu w uchwałach i decyzjach naczelnych władz ZHP. Tymczasem niszczeją i ulegają rozproszению zbiory i pamiątki, nie mogą służyć swemu przeznaczeniu. Rada Naczelna zobowiązuje Główną Kwaterę do:

- powołania Społecznego Komitetu Muzeum Harcerstwa w bieżącym roku,

- zapewnienia w bieżącym roku warunków lokalowych, finansowych i kadrowych na przechowywanie i konserwację już posiadanych zbiorów, oraz ich prezentację np. w formie sali tradycji ZHP w siedzibie GK ZHP,
- wypracowania planów zamierzeń, by w przebiegu kadencji powstało Muzeum Harcerstwa a zarazem by wspierać inicjatywy innych środowisk w tym zakresie. W tej sprawie Rada oczekuje corocznych sprawozdań o stanie zaawansowania prac.

4. Równolegle do prac nad syntezą wiedzy o dziejach harcerstwa i tworzenia Muzeum Harcerstwa, biec musi działalność o charakterze wychowawczym, popularyzacja wśród młodzieży, instruktorów, a także szerszego społeczeństwa – dziejów harcerstwa, wykorzystywania wiedzy do kształtowania świadomości historycznej i na tej podstawie – postaw patriotycznych i obywatelskich. W tej mierze Główna Kwatera powinna:

- wprowadzić szerzej do kształcenia kadry instruktorskiej problematykę historii harcerstwa; centralne szkoły instruktorskie winny w tym zakresie wypracować i upowszechniać doświadczenia dla potrzeb kształcenia drużynowych,
- inspirować powstawanie książek, filmów, audycji radiowych i telewizyjnych, kaset o tematyce historii harcerstwa,
- współpracować z redakcjami czasopism harcerskich i historycznych, by na ich łamy wprowadzać częściej i szerzej tę problematykę,
- zachęcać młodzież harcerską do podejmowania badań nad przeszłością własnych drużyn, szczepów, środowisk, inspirować działalność historyków-amatorów, służąc im pomocą, zachętą, wspierać regionalne i lokalne inicjatywy.

5. Wymienione kierunki działań i zadania wymagają przede wszystkim stworzenia właściwych warunków wydawniczych. Muszą być publikowane wyniki badań, bibliografie i ich uzupełnienia, wyniki przeprowadzanych kwerend, częściowe syntezy i przeglądy, a także poradniki dla historyków-amatorów, ich opracowania i informacje o historii ich ruchu, jak również wydawane książki i artykuły. Trzeba zorganizować działania w tym zakresie, wykorzystując możliwości wydawnictw – Młodzieżowej Agencji Wydawniczej, Harcerskiej Oficyny Wydawniczej i innych, własnej poligrafii, prasy harcerskiej, inne możliwości w poszczególnych środowiskach.

Rada Naczelna liczy na inicjatywę i dobrą wolę wszystkich dotychczasowych wydawców, stałych i okazjonalnych, profesjonalnych i amatorów, równocześnie zobowiązuje Główną Kwaterę do:

- powołania Rady Wydawniczej ZHP w ramach której powinien powstać sektor historii harcerstwa, i do przedłożenia przezeń planu zamierzeń wydawniczych do końca bieżącego roku,
- wznowienia kwartalnika „Harcerski Informator Historyczny” który powinien być przeznaczony przede wszystkim na potrzeby historyków-amatorów oraz komisji historycznych chorągwi i hufców,
- wznowienia cyklu książeczek „Prace Zespołu Historycznego GK ZHP”, które winny przede wszystkim służyć potrzebom zespołu historii harcerstwa dla publikacji wyników badań oraz monografii powstających w związku z pracami nad syntezą dziejów,
- inspirowania pisarzy i innych twórców do podejmowania tematyki historyczno-harcerskiej w swych utworach.

Rada Naczelna uznaje że istnieje potrzeba:

- przygotowania i wydania pełnej, zaktualizowanej bibliografii harcerskiej, odnoszącej się do druków zwartych i czasopism,
- przygotowania i wydania wspólnie z redakcją „Harcerstwa” „Harcerskiego Słownika Biograficznego” wsparcie tej redakcji w prowadzeniu cykli „Kroki do syntezy”, „Materiały do Harcerskiego Słownika Biograficznego”, „Postacie z dziejów” i innych poświęconych historii,
- opracowania i wydania listy strat harcerstwa w latach II wojny światowej,

6. Rada Naczelna oczekuje, że Główna Kwatera będzie nadal działać równolegle na rzecz umacniania ruchu harcerskich seniorów ...¹ ich służby harcerskiej oraz niezbędnej opieki nad zasłużonymi weteranami pozostającymi w trudnych warunkach materialnych.

Przewodniczący
Rady Naczelnej ZHP
Julian Nuckowski hm. PL

1.2. XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1990 r.

1.2.1. Uchwała Rady Naczelnej w sprawie zwołania Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22.IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 7-8, dostęp MH w Warszawie

UCHWAŁA RADY NACZELNEJ ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO nr 78 z dn. 30 czerwca 1990 r. W SPRAWIE ZWOŁANIA NADZWYCZAJNEGO ZJAZDU ZHP

W celu realizacji uchwały № 52 Rady Naczelnej ZHP z dn. 24.03.1990 r. w sprawie dalszych zmian w ZHP – Rada Naczelna zwołuje na podstawie § 60 Statutu Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego na dzień 22 września 1990 roku.

Zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 5 marca 1990 roku pomiędzy przedstawicielami władz naczelných ZHP i Prezydium Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP – Rada Naczelna ZHP konsekwentnie dąży do doprowadzenia Związku w 1990 roku do Zjazdu ZHP poprzedzonego nowymi, demokratycznymi wyborami – w zgodzie z prawem o stowarzyszeniach i Statutem ZHP.

Droga do tego celu prowadzi przez Nadzwyczajny Zjazd ZHP.

1. Przedmiotem obrad Zjazdu jest:

- a) skrócenie kadencji wszystkich władz Związku albo władz naczelných i zwołanie Zjazdu zwyczajnego (dokonanie w trybie § 50 Statutu ZHP)
- b) określenie zmiany statutowej zasady wyboru delegatów na Zjazd przez konferencję sprawozdawczo-wyborczą chorągwi (dokonanie w trybie § 99 ust. 1 Statutu zmiany, zawieszenia lub uzupełnienia § 72 pkt. 5 Statutu ZHP)

2. Uwzględniając trudną sytuację finansową Związku – Rada Naczelna zwraca się do wszystkich delegatów o udział w Nadzwyczajnym Zejeździe na koszt własny delegata.

3. Projekt porządku i regulaminu obrad Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP oraz projekty uchwał dla każdego z możliwych do przewidzenia rozwiązań problemów postawionych przed Zjazdem – Prezydium Rady Naczelnej prześle delegatom na Zjazd co najmniej na dwa tygodnie przed terminem Zjazdu.

4. Rada Naczelna powierza opracowanie projektów uchwał i regulaminu obraz Nadzwyczajnego Zjazdu Zespołowi Legislacyjnemu (członkowie Komisji Statutowej XXVI Zjazdu).

5. Rada Naczelna uznaje za celowe i zaleca zwołanie przed Nadzwyczajnym Zjazdem chorągwiowych zbiórek delegatów.

¹ Jeden wyraz nieczytelny. (Przyp. K.M.).

6. Rada Naczelna zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do zapewnienia warunków organizacyjnych przeprowadzenia Zjazdu.

7. Niniejsza Uchwała uchyla pkt. 1 Uchwały № 52 Rady Naczelnej ZHP, stosownie do stanowiska Centralnej Komisji Rewizyjnej z dnia 9 czerwca 1990 roku.

Przewodniczący Rady Naczelnej ZHP
hm Marek Czarnota

1.2.2. Wystąpienie Przewodniczącego Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, Jerzego Kwiecińskiego, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

*XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 25, dostęp MH
w Warszawie*

WYSTĄPIENIE PRZEWODNICZĄCEGO CENTRALNEJ KOMISJI REWIZYJNEJ ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO hm. Jerzego Kwiecińskiego

Druhny i Druhowie Delegaci, Szanowni Goście!

Pozwólcie, że na wstępie odniosę się do okoliczności zwołania naszego XXVII Nadzwyczajnego Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego.

Nie można nie powiedzieć o tym, że jest to zjazd specjalny. Sama nazwa wskazuje, że to Zjazd Nadzwyczajny, zwołany w określonym celu, dla podjęcia określonych decyzji. Wydaje mi się, że z tego, co przejdzie do historii harcerstwa polskiego warto podkreślić dwie zasadnicze sprawy:

- po pierwsze to, że przybyliśmy tutaj na wezwanie władz Związku Harcerstwa Polskiego dobrowolnie, niejednokrotnie ponosząc znaczne koszty z tym związane, bowiem sytuacja gospodarcza, ekonomiczna naszego kraju, naszego Związku obciążała władze do takiej propozycji;

- po drugie zaś fakt, że przybyliśmy w bardzo licznym składzie, co świadczy o tym, że jako delegaci na XXVI Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego, chcemy nadal ponosić pełną odpowiedzialność za to, co się w tym Związku dzieje.

Kiedy sięgnę pamięcią do nie tak odległego czasu, przecież dzieli nas od XXVI Zjazdu zaledwie 18 miesięcy, to przypominam sobie, że wyjeżdżaliśmy z tego Zjazdu przekonani o tym, że dokonaliśmy ważnych przemian w naszym Związku. Powiem tu tylko o dwóch charakterystycznych sprawach. Na tym właśnie Zjeździe dokonaliśmy rozdziału władz uchwalodawczych od wykonawczych. Sądziłyśmy, że w ten sposób stworzymy sytuację, która pozwoli wprowadzić nasz Związek na drogę demokratycznych przemian, jakie następują w kraju. I druga sprawa. W uchwale XXVI Zjazdu zapisaliśmy ochronę interesów dziecka w okresie kryzysu. Już wtedy zdawaliśmy sobie sprawę z tego, że postawi to przed nami nowe niełatwe zadania. Powiem tylko tyle, że prawie dwieście tysięcy dzieci, które wzięły udział w tegorocznej akcji letniej świadczy najlepiej o tym, jak wielki był wysiłek kadry instruktorskiej, ażeby zabezpieczyć najmłodszym odpowiedni wypoczynek.

Było wśród nich bardzo dużo dzieci bezrobotnych rodziców, dzieci z rodzin, których nie stać było na wysłanie swoich pociec na wypoczynek letni.

Okazało się jednak, że w wyniku przemian, jakie nastąpiły w naszym kraju po czerwcowych wyborach i zmianie ustroju państwa, rozpoczęto akcję formułowania

przeciw nam zarzutów, że jesteśmy organizacją niereformowalną, że władze Związku i kadra instruktorska musi ulec całkowitej wymianie, że tylko tą drogą można dojść do pewnych określonych przekształceń. Myślę, że my sami jako instruktorzy Związku Harcerstwa Polskiego powinniśmy mieć w tej sprawie także prawo głosu.

Jak Druhny i Druhowie sobie przypominacie, pod koniec ubiegłego roku powstał Krajowy Komitet Odrodzenia ZHP, i w zasadzie od tego czasu datują się rozmowy prowadzone z zespołem druhen i druhow, którzy wyszli z inicjatywą odrodzenia Związku Harcerstwa Polskiego. Hasło przywrócenia Związku Harcerstwa Polskiego społeczeństwu – nie było według mnie zbyt fortunne. Każdy z nas, instruktorów, który od swojej młodości poświęcił wiele godzin pracy społecznej dla tego Związku, musi się obruszyć na tego typu sformułowanie. Obojętnie na jakiej funkcji: zastępowych, przybocznych, drużynowych, szczepowych czy instruktorów harcerskich komend – zawsze chcieliśmy i służyliśmy dziecku, pamiętając o tym, że jest ono dobrem najwyższym.

W wyniku tych rozmów, które były prowadzone intensywnie przy użyciu różnego rodzaju argumentów, w dniu 5 marca br. zostało podpisane porozumienie między Krajowym Komitetem Odrodzenia a władzami Związku Harcerstwa Polskiego. W jego preambule zawarte jest stwierdzenie, że wszystko to, do czego będziemy dążyć w naszych dalszych pracach, musi opierać się na postanowieniach zawartych w Prawie o Stowarzyszeniach. Jest to niezmiernie ważna sprawa z uwagi na to, że temu właśnie prawu jako stowarzyszenie podlegamy. Moim zadaniem tutaj jest przybliżenie Druhnom i Druhom delegatom spraw związanych z tym, czym jest i czym ma się zakończyć Nadzwyczajny XXVII Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego.

Doprowadzenie do Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego – różnie on był opisywany, różnie tytułowany – było najważniejszym elementem wspomnianego już porozumienia.

Rada Naczelna podejmując uchwałę 52 zdecydowała o tym, że Zjazd zostanie przeprowadzony w roku bieżącym w trybie określonym w tejże uchwale. Już wówczas, przy podejmowaniu tej uchwały Centralna Komisja Rewizyjna zwraca uwagę Radzie Naczelnej na to, że występują zagrożenia dotyczące postanowień Statutu, który nie upoważnia Rady Naczelnej do podjęcia takiej uchwały. Prawie natychmiast po ogłoszeniu tej decyzji zaczęły napływać z terenu, z Polski wnioski i zapytania zarówno do Rady Naczelnej, jak i do Komisji Rewizyjnej, o prawidłowość podjęcia takiej uchwały.

Przewodniczący Rady Naczelnej 20 maja br. na skutek tych pytań i odwołań wystąpił do Centralnej Komisji Rewizyjnej o interpretację, prosząc o odpowiedź na cztery pytania. 9 czerwca bieżącego roku Centralna Komisja Rewizyjna zajęła stanowisko w tej sprawie. Zarówno wystąpienie Przewodniczącego Rady Naczelnej, jak i stanowisko Centralnej Komisji Rewizyjnej zostały opublikowane w biuletynie „Czuwaj”, który dociera systematycznie do kadry instruktorskiej i myślę, że nie ma potrzeby tutaj przytaczać tych pytań i odpowiedzi; ich treść jest ogólnie dostępna i znana.

Centralna Komisja Rewizyjna od samego początku swego działania przyjęła zasadę, że jako instruktorzy Związku Harcerstwa Polskiego musimy pamiętać o jednym podstawowym kryterium – o tym mianowicie, by wychowując nie łamać prawa.

Wypowiadając się w sprawie dojścia do zwyczajnego XXVIII Zjazdu poprzez decyzje XXVII Zjazdu Nadzwyczajnego, stanęliśmy na stanowisku takim, że może to być zrobione zgodnie ze Statutem i Prawem o Stowarzyszeniach.

W wyniku zajęcia tego stanowiska przez Centralną Komisję Rewizyjną Rada Naczelna 30 czerwca bieżącego roku podjęła Uchwałę 78, postanawiając zwołać Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego na dzień 22 września bieżącego roku. W ten sposób znaleźliśmy się dzisiaj na tej sali. I tyle można powiedzieć o podstawach prawnych, na mocy których znajdujemy się tutaj i mamy podjąć określone decyzje.

Niestety, Prezydium Krajowego Komitetu Odrodzenia w swoim oświadczeniu z 10 sierpnia uznało dochodzenie do Zjazdu XXVIII przez Nadzwyczajny Zjazd jako chęć manipulacji i postanowiło jednostronnie o zerwaniu tegoż porozumienia. Od samego po-

czątku podczas rozmów i podpisywania porozumienia, w trakcie późniejszych działań komisji zjazdowej prezentowaliśmy stanowisko, że chcemy dojść do normalnego XXVIII Zjazdu bez naruszenia postanowień naszego Statutu i Prawa o Stowarzyszeniach.

Myślę, że tu obecni instruktorzy swoją mądrością potrafią udowodnić, że potrafimy Związek przeprowadzić przez Nadzwyczajny Zjazd i stworzyć nowo wybranym delegatom na XXVIII Zjazd warunki prawne wprowadzenia tego Związku na właściwe płaszczyzny, takie, które pozwolą nam z jednej strony pełnić stale i do końca służbę społeczeństwu, służbę dziecku, a jednocześnie stworzą sytuację, w której będziemy ją pełnić bez zakłóceń. W chwili obecnej zbyt często odczuwamy, że jesteśmy „nie lubianym dzieckiem”, któremu wiecznie przypisuje się jakieś pozostałości minionego okresu itd. Myślę, że mądrość tu obecnych instruktorów udowodni, że w sposób zgodny z prawem dojdziemy do przemian w Związku Harcerstwa Polskiego. Bardzo dziękuję za uwagę.

1.2.3. List Wiceministra Edukacji Narodowej, Anny Radziwiłł, do delegatów na XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 36, dostęp MH w Warszawie

LIST WICEMINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ Pani Anny RADZIWIŁŁ DO DELEGATÓW NA XXVII ZJAZD ZHP

Korzystając ze Zjazdu Ministerstwo Edukacji Narodowej czuje się zobowiązane przedstawić, oczywiście w bardzo skrótowej formie, swój pogląd na obecną sytuację w ZHP.

Jesteśmy głęboko przekonani, że konieczne jest stworzenie sprzyjających warunków dla zdecydowania o takim kształcie ruchu harcerskiego, który całe bogactwo polskiej tradycji harcerskiej i ruchu skautowego zaadaptuje do obecnych „znaków czasu”. Podkreślamy, że zadaniem Ministerstwa jest stworzenie warunków dla wolnych decyzji, a nie decydowanie o sprawach przyszłości Związku. Obecny Nadzwyczajny Zjazd traktujemy jako krok w tym kierunku, jego celem jest bowiem otwarcie statutowej drogi do zwołania rzeczywiście reprezentatywnego Zjazdu. Kluczową rolę odgrywa tu forma przygotowania tego Zjazdu określona przez ordynację wyborczą. W tej sprawie stanowisko MEN jest jasne i zdecydowane. Uważamy, iż projekt ordynacji wyborczej przygotowany przez Komisję Zjazdową gwarantuje demokratyczny i reprezentatywny wybór delegatów. Jest to zgodne z istotą porozumienia między władzami ZHP a KKO ZHP z marca 1990 roku. Ma ono na celu doprowadzenie do zjazdu, którego uczestnicy będą autentycznymi reprezentantami ogółu instruktorów i starszych harcerzy. Ministerstwo to porozumienie gwarantowało.

Wszystkim nam potrzebna jest obiektywna ocena istniejącego stanu. Prawdą jest, że wiele drużyn i wielu instruktorów ZHP prowadziło i prowadzi wspaniałą pracę wychowawczą niezależnie od różnych warunków politycznych. Ale także jest prawdą, że wiele było w harcerstwie działań fasadowych, narzuconej ideologii, a nawet kłamstwa, które uwikłało ZHP w wewnętrzny konflikt tożsamości. Ten stan rzeczy powoduje, że dla wielu nie jest jasne czy ZHP jest organizatorem masowej akcji letniej, instytucją proponującą różne formy spędzania wolnego czasu, czy też służbą, wspólnotą wychowawczą stawiającą przed swoimi członkami wysokie wymagania moralne. Trzeba zdawać sobie sprawę, że ZHP postrzegane jest przez wiele środowisk jako organizacja niewiarygodna

i trzeba te opinie przyjąć do wiadomości, nawet gdy uważa się je za częściowo niesprawiedliwe.

I właśnie w tej sytuacji Związkowi potrzebny jest demokratyczny i społecznie wiarygodny Zjazd. Ten cel powinien skłaniać do wspólnego wysiłku wszystkich tych, którym leży na sercu przyszłość ZHP. Wysiłku, który pozwoli cały wartościowy dorobek harcerski zachować, a zarazem umożliwi kontynuację służby dla kraju i dla Związku.

1.2.4. Uchwała XXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zwołania w trybie pilnym Zjazdu ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 47, dostęp MH w Warszawie

UCHWAŁA XXVII NADZWYCZAJNEGO ZJAZDU ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO z dnia 22 września 1990 roku

Związek Harcerstwa Polskiego staje wobec wezwania społeczeństwa tworzącego nową rzeczywistość do określenia w niej kształtu, miejsca i roli naszego Stowarzyszenia. Zobowiązuje nas do tego również 80-letnia historia Harcerstwa.

Droga do celu prowadzi poprzez zwołanie i odbycie w trybie pilnym Zjazdu naszego Związku, poprzedzonego wyborami delegatów.

Do zwołania Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego i realizacji porozumienia zawartego w dniu 5 marca 1990 roku pomiędzy przedstawicielami władz naczelných ZHP i Prezydium Krajowego Komitetu Odrodzenia ZHP – XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP na podstawie § 99 ust. 1 Statutu postanawia:

1. zawiesić obowiązywanie § 50 Statutu w odniesieniu do okresu kadencji władz naczelných oraz § 59 ust. 1 Statutu w części dotyczącej okresu kadencji i w związku z tym skrócić kadencję władz naczelných do dnia rozpoczęcia Zjazdu Zwyczajnego,
2. zawiesić obowiązywanie § 72 p. 5 Statutu dla umożliwienia bezpośrednich i jednoetapowych wyborów delegatów na Zjazd,
3. zobowiązać Radę Naczelną do zwołania Zjazdu ZHP poprzedzonego wyborami delegatów tak, aby Zjazd odbył się w terminie do końca 1990 roku.

XXVII Nadzwyczajny Zjazd
Związku Harcerstwa Polskiego

1.2.5. Wystąpienie końcowe Naczelnika ZHP, Krzysztofa Grzebyka, na XXVII Nadzwyczajnym Zejeździe ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 46, dostęp MH w Warszawie

WYSTĄPIENIE KOŃCOWE NACZELNIKA ZHP hm. Krzysztofa GRZEBYKA

Druhny i Druhowie Delegaci!

Nasz Zjazd zbliża się do końca. Chciałem Wam bardzo serdecznie podziękować i za przyjazd, i za podjęcie mądrej decyzji. Proszę Was zarazem, abyście przenieśli ten – jakże potrzebny harcerstwu – żar uczciwości i prawdy, nadrzędności dobra dziecka, wreszcie godności instruktorskiej służby do Waszych drużyn i hufców.

Wybierzcie na Zjazd zwyczajny najlepszych delegatów – sumieniem naszych środowisk, tych którzy mądrością i doświadczeniem będą – jeśli trzeba – walczyć o lepsze jutro naszego Związku.

Nie zapominajcie o harcerzach starszych i instruktorach. To także ich Związek i są mu niezbędnie potrzebni. Czyńcie jedność harcerstwa tam na dole, w środowiskach, bo – jak sądzę – jest ona możliwa i potrzebna.

Proszę, abyśmy byli wspólnie dla siebie, ale także dla inaczej myślących kolegów z Krajowego Komitetu Odrodzenia, dla kolegów z organizacji alternatywnych – braterscy i przyjaźni, odrzucając zbyt liczne jeszcze uprzedzenia i wzajemną nieufność.

Mój czas jako Naczelnika Związku Harcerstwa Polskiego nieuchronnie mija. Przejęcie wpływów na Związek przez aktualny obóz rządzący musi nastąpić. Takie są nieubłagane prawidła rozwoju społecznego. Niech dokonuje się to godnie, z pozostawieniem najlepszych wartości, jakie związek wniósł do wychowania kilkunastu pokoleń harcerek i harcerzy, również w tak jednostronnie ocenianym 45-leciu powojennym.

Wreszcie na zakończenie chciałbym bardzo serdecznie podziękować gospodarzom: instruktorkom i instruktorom Chorałowi Katowickiej, harcerkom i harcerzom starszym za twarde, ale dobrze nas dyscyplinujące warunki pracy. Dziękuję.

1.3. XXVIII Zjazd ZHP, 1990 r.

1.3.1. Wystąpienie na XXVIII Zjeździe ZHP

1.3.1.1. Ministra Edukacji Narodowej, Henryka Samsonowicza

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 26–27, dostęp MH w Warszawie

Wystąpienie Ministra Edukacji Narodowej
prof. Henryka Samsonowicza

To nie ulega wątpliwości, że jesteście Polsce potrzebni. Wy, przedstawiciele masowego ruchu młodzieżowego, polskiego skautingu, polskiego harcerstwa, które już 80 lat służy Polsce, służy naszemu społeczeństwu.

Jeśli jesteście potrzebni, to nie tylko dlatego, że Wy kształtujecie postawy młodego pokolenia, które działa opierając się na wartościach wyższych, na moralności chrześcijańskiej, etyce chrześcijańskiej, wartościach, które niesie za sobą służba Ojczyźnie, wartościach, które niosą z sobą hasła współzycia, braterstwa z innym człowiekiem. Hasła, które zmieniają życie z trudu również w przyjemność.

To również dlatego, że Wy, Wasze pokolenie powinno dać przykład, jak należy rozwiązywać trudności, które dzisiaj stoją przed nami, Polakami.

Może my nie potrafimy tego robić już tak dobrze. Może my, starsze pokolenie jesteśmy ciężko doświadczeni rozmaitymi wydarzeniami, ale Wy, Wy musicie dać przykład, wy musicie pokazać, jak można dyskutować, współdziałać, nawet z przeciwnikami.

Przestańmy rozliczać się z tego, co było, zacznijmy zastanawiać się nad tym, co będzie i jak będzie.

I w tym sensie jesteście nadzieją Polski. Czy możecie dużo zrobić? Bardzo dużo. Pozwólcie, że – nawiązując do jednego z Waszych i moich bohaterów przeszłości i do jego pseudonimu, do Kamyka – przypomnę Wam, co napisał Czesław Miłosz: „Nie bądź zatem tak bezwolny, bo gdybyś był kamień polny, lawina bieg od tego zmienia, po jakich toczy się kamieniach”. Wybierajcie dobrze.

3.3.1.2. Wystąpienie Komisarza Regionu Europejskiego Światowej Organizacji Ruchu Skautowego, Dominique'a Bénarda, na XXVIII Zjeździe ZHP

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 29–31, dostęp zbiory własne

Wystąpienie
Komisarza Regionu Europejskiego
Światowej Organizacji Ruchu Skautowego
Dominique'a Bénarda

Drodzy Polscy Druhowie i Druhny!

Moja obecność tutaj, pomiędzy Wami, ma na pewno znaczenie historyczne, które przekracza moją skromną osobę. Po raz pierwszy od pół wieku gościcie wśród Was reprezentanta Światowego Biura Skautowego i jestem z tego powodu bardzo szczęśliwy i uważam to za honor.

Skauting został określony przez jednego z twórców jako droga do wolności. I jest to na pewno powód do chwały dla naszego ruchu, że był on zabroniony przez takich ludzi, jak Stalin, Hitler, Mussolini i Franco.

Otwiera się nowa era w Europie i może narodzić się skauting w nowych krajach, nawet takich jak Związek Radziecki. W Polsce organizacja harcerska zdobyła prestiż jeszcze przed wojną, a szczególnie w okresie wojennym, w czasie walki z nazistami. Umiała zachować tradycje skautingu. Oczywiście, żeby to zrobić, trzeba było czasami pójść na kompromis.

Ale oto przed Wami otwiera się nowa epoka, w której możecie zebrać owoce Waszej walki. Chcecie potwierdzić Waszą przynależność do wielkiego światowego ruchu skautowego. Chcecie wziąć udział w tworzeniu Europy młodej. Jeżeli jestem dzisiaj obecny wśród Was, to po to, żeby zmanifestować poparcie Światowej Organizacji Ruchu Skautowego dla tego projektu. Jestem tu też dlatego, żeby przedstawić Wam warunki wejścia do tego ruchu, oczywiście szczerze, gdyż pomiędzy przyjaciółmi trzeba być przede wszystkim szczerym. Powrót do skautingu to nie znaczy koniecznie powrót do skautingu 1908 r.

Droga skautingu otwiera przyszłość przed młodymi. Wasz zjazd manifestuje chęć przeprowadzenia koniecznych zmian. Jeśli chodzi o plan, o cele na poziomie pedagogicznym, jeśli chodzi o struktury, jeśli chodzi o przywódców, musicie być zorientowani na przyszłość, a ci, którzy nieśli ciężar odpowiedzialności w latach minionych, nie powinni czuć się z tego powodu zranieni, bo dzięki nim ten dzień nadszedł. Organizacja światowa grupuje organizacje narodowe ze 139 krajów. Ta organizacja istnieje na 5 kontynentach i liczy w sumie 16 mln członków, którzy przynależą na zasadzie dobrowolności do skautingu.

Grupa europejska skautingu, którą mam przyjemność reprezentować, liczy 25 organizacji narodowych. Staje ona przed podwójnym wyzwaniem. Przede wszystkim wychowywać młodych ludzi, kobiety, mężczyzn, obywateli Europy, Europy otwartej,

Europy naszych marzeń. A drugie wyzwanie to podtrzymać chęć narodzenia się skautingu we wszystkich krajach Europy Wschodniej i Środkowej. Żeby tego dokonać, potrzebujemy skautingu polskiego, który ma ogromne tradycje w wychowywaniu dla pokoju i wolności.

Potrzebujemy Was i dlatego przyjechaliśmy na ten Zjazd z wielką nadzieją w sercu. Z nadzieją, że włączymy Was do braterstwa skautów. Tak jak to w czasie konferencji światowej w Paryżu uczyniliśmy z naszymi braćmi z Czechosłowacji i Węgier. Wasz Zjazd zadecyduje, czy będzie to możliwe, czy nie w bliskiej przyszłości.

Znacze zasady ruchu światowego. Otwarcie na wszystkich młodych bez względu na podziały polityczne, społeczne, czy etniczne, bez względu na wiarę, czy wyznanie. Niezależność w stosunku do partii politycznych, funkcjonowanie demokratyczne. Chęć stworzenia młodym szansy, poprzez środki skautowe, na rozwój globalny: fizyczny, intelektualny, społeczny, moralny i duchowy. Obowiązek wobec samego siebie, obowiązek wobec drugiego i obowiązek wobec Boga.

Myślę, że żadna z tych zasad nie może być dla Was trudna, gdyż jesteście wychowani w tradycji polskiej, w tradycji chrześcijańskiej, jednocześnie w tradycji tolerancji.

Jestem przekonany, że dokonacie zmian, a wtedy nic już nie stanie na przeszkodzie, żeby ZHP stało się ośrodkiem, wokół którego nastąpi zjednoczenie, i że będzie mógł być włączony do skautingu. Bo jak można sobie wyobrazić, że jest się członkiem braterstwa światowego, jeżeli nie potrafi się zbratać we własnym kraju.

Postanowiliście odnowić skauting polski wewnątrz ZHP. Inni postanowili odnowić skauting poza ZHP. Trzeba jeszcze raz przeczytać „Podróże Guliwera”. Autor przedstawia bardzo dziwny kraj, który jest podzielony na dwie rywalizujące ze sobą frakcje. Są zwolennicy stawiania jajka na miękko przy jedzeniu na części szerszej i ci, którzy uważają, że trzeba je stawiać na części węższej. A myślę, że najważniejszą rzeczą jest, żebyśmy zjedli jajko.

Myślę, że Wasz Zjazd spowoduje takie zmiany, że pokonacie wszelkie trudności i wejdziecie do światowego skautingu. W ciągu ostatnich tygodni kilka razy przyjechałem do Polski, w wielu miastach spotkałem młodych ludzi, należących do różnych organizacji. Nosili prawie takie same mundury, śpiewali te same piosenki, wykonywali te same zadania. Prosiłem, żeby mi wyjaśnili różnice między ich organizacjami. Potrafili powiedzieć tylko to, że była to sprawa władz.

I podczas Waszych obrad trzeba myśleć o tych młodych ludziach. Młodzież polska, Wasz kraj, Europa, ruch światowy potrzebują skautingu polskiego, nowoczesnego, zjednoczonego, pluralistycznego. I tylko taki Związek będzie zdolny podjąć wyzwanie wychowawcze na przyszłość. Nasze serce jest z tymi wszystkimi, którzy chcą odnowić ruch harcerski w Polsce. Nasze serce jest z Wami.

Pozwólcie mi zakończyć moją wypowiedź nutą osobistą. W moim sercu skauta i w moim sercu Francuza Polska coś znaczy. My nie oszczędzimy ani krytyki, ani wyśilków, żeby zjednoczenie harcerstwa polskiego nastąpiło. Ale pozwólcie sobie pomóc.

1.3.2. Deklaracja XXVIII Zjazdu ZHP określająca charakter stowarzyszenia

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 44, dostęp zbiory własne

„Kim jesteście?”

Jesteśmy obywatelskim, wychowawczym, dobrowolnym, samorządnym i nie związanym z żadną partią polityczną stowarzyszeniem zuchów, harcerzy i harcerek, harcerek i harcerzy starszych, instruktorek i instruktorów oraz działaczy harcerskich.

Związek Harcerstwa Polskiego jest otwarty dla wszystkich, którzy chcą wspólnie realizować harcerskie wartości, przestrzegać naszych zasad i wymagań bez względu na poglądy polityczne, wyznanie, narodowość czy stan majątkowy.

Humanistyczne wartości realizowane przez ZHP wywodzą się z chrześcijańskiej, europejskiej tradycji kulturowej. Światopogląd jest osobistą sprawą jego członków.

Służba, braterstwo i praca nad sobą to podstawowe wyznaczniki naszego harcerskiego wychowania. Służba – jako postawa wobec świata, natury i drugiego człowieka, praca nad sobą – jako wola nieustannego rozwijania, kształtowania i realizowania własnej osobowości, braterstwo – jako otwarta postawa wobec innych ludzi. Z nich wywodzą się program i forma działania drużyn i szczepów dostosowane do ich potrzeb i możliwości.

Wychowując, opieramy się na metodzie harcerskiej. Jej podstawą są: Obietnica i Prawo Zucha, Prawo i Przyrzeczenie Harcerskie, a także system sprawności, stopni i odznak oraz osobisty przykład instruktora i funkcyjnego.

Chcemy sięgać w swym działaniu do skarbnicy tradycji skautowej i harcerskiej, uwzględniając warunki współczesnego świata. Potrzebne jest harcerstwo otwarte, nowoczesne, podążające naprzód wraz z Europą i światem, oraz kultywujące ich cywilizacyjny dorobek.

Pragniemy umożliwić wszystkim samorealizację poprzez działalność drużyn specjalnościowych, rozwijanie zainteresowań, uprawianie sportu i turystyki, prowadzenie działalności artystycznej i naukowej.

W imię najwyższych idei braterstwa i służby bliźniemu ZHP roztacza opiekę nad dziećmi „specjalnej troski”, dając im szansę na odnalezienie swego miejsca w społeczeństwie poprzez uczestnictwo w ruchu „Nieprzetartego Szlaku”.

Mając na uwadze znaczenie ciągu wychowawczego dbamy o rozwój wszystkich pionów: zuchów, harcerzy i harcerzy starszych przez właściwe przygotowanie instruktorów i upowszechnienie systemu metodycznego ZHP. W związku z tym, że droga harcerska rozpoczyna się od zuchów, chcemy dbać zwłaszcza o nie.

Pragniemy współdziałać ze wszystkimi, którzy biorą aktywny udział w wychowaniu dzieci i młodzieży, zwłaszcza z rodziną, szkołą, kościołami, organizacjami harcerskimi.

XXVIII Zjazd ZHP

Bydgoszcz, 9.12.1990 r.

1.3.3. Stanowiska XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.3.3.1. historii harcerstwa

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 45, dostęp zbiory własne

Stanowisko w sprawie historii harcerstwa

W ciągu minionych 80 lat różnie układały się losy harcerskiego ruchu. Nasze dzieje nie zawsze były przyczyną dumy i chluby. Widzimy dziś potrzebę krytycznego odniesienia się do wielu spraw, sytuacji i działań, w wyniku których w przeszłości świadomie lub nieświadomie w wielu środowiskach odchodzono od idei, metody i tradycji harcerskich.

Działania władz harcerskich wynikające z podporządkowania ówczesnym siłom politycznym doprowadziły m.in. do odsunięcia od pracy wychowawczej wielu oddanych harcerstwu i młodzieży instruktorów. Wyrządzono krzywdę tym ludziom podrywając w społeczeństwie autorytet naszego ruchu. Zobowiązujemy się stworzyć warunki umożliwiające im powrót w nasze instruktorskie kręgi.

Odnosimy się z ogromnym szacunkiem do tych pokoleń instruktorskich, które niezależnie od opcji światopoglądowych kształciły prawych, mądrych ludzi.

Zdajemy też sobie sprawę, że nic nie przywróci do życia tych, którzy poświęcili je w imię harcerskich ideałów. Wszystkim poległym i zamordowanym należna jest nasza cześć i szacunek.

Przed nami XXI wiek. Z nadzieją patrząc w przyszłość nie zapomnimy o naszych korzeniach i tradycji, o całej historii ruchu harcerskiego. Z historii tej wyciągamy wnioski, ucząc się oceniać je obiektywnie. Nadal szukamy tam inspiracji programowej i wzorców osobowych dla harcerzy i instruktorów. Sprzyjać temu będą zbliżające się obchody 80-lecia ruchu harcerskiego.

XXVIII Zjazd ZHP

Bydgoszcz, 8.12.1990 r.

1.3.3.2. miejsca ZHP w ruchu harcerskim

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 46, dostęp zbiory własne

Stanowisko

„Nasze miejsce w ruchu harcerskim”

Ruch harcerski ogrywa w naszej Ojczyźnie wielką rolę. Mamy wspólny cel: wychowanie człowieka. Dlatego zwracamy się do wszystkich organizacji harcerskich o podjęcie działań umożliwiających rozpoczęcie dialogu.

My – harcerze i instruktorzy powinniśmy szukać tego, co nas łączy, czyli wspólnych ideałów: służby Bogu, Ojczyźnie i bliskim. W tym, co nas dzieli, chcemy odnajdywać bogactwo przyczyniające się do pomnażania dorobku, któremu na imię Harcerstwo.

W celu wypracowania sposobów i form współpracy zobowiązujemy Radę Naczelną ZHP do powołania zespołu do spraw kontaktów z innymi organizacjami harcerskimi.

XXVIII Zjazd ZHP

Bydgoszcz, 9.12.1990 r.

1.3.3.3. powrotu i współpracy ZHP z międzynarodowymi strukturami skautowymi

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 46, dostęp zbiory własne

Stanowisko „ZHP a skauting”

XXVIII Zjazd ZHP potwierdza wolę powrotu do Światowej Organizacji Ruchu Skautowego, który to ruch harcerstwo współtworzyło. Uważa też za niezbędne nawiązanie ścisłych kontaktów ze Światowym Stowarzyszeniem Dziewcząt Przewodniczek i Dziewcząt Skautek.

Wracając do struktur wielkiej rodziny skautowej nie powinniśmy ograniczyć się jedynie do roli biernego członka, ale czynnie ten ruch współtworzyć.

ZHP zachowując swą odrębność i indywidualność winien wnieść wieloletnie doświadczenie ruchu, który ocalił swą tożsamość mimo nacisków zewnętrznych. Zdajemy sobie sprawę z tego, że ideały Światowego Braterstwa Skautowego zobowiązują nas do próby zawarcia porozumienia między wszystkimi organizacjami harcerskimi ze względu na wspólną reprezentację w ruchu skautowym.

Pragniemy podjąć współpracę z nowymi ruchami młodzieżowymi (zwłaszcza skautowymi) tworzącymi się w Europie Wschodniej.

Wszystkie kontakty zagraniczne chcemy budować zgodnie z duchem braterstwa, zasady dobrowolności i wzajemnego porozumienia.

XXVIII Zjazd ZHP

Bydgoszcz, 7.12.1990 r.

1.3.3.4. harcerstwa żeńskiego i męskiego

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa, 1995 r., s. 47, dostęp zbiory własne

Stanowisko „Harcerstwo żeńskie i męskie”

Po wielu latach doświadczeń w prowadzeniu harcerskich drużyn żeńskich, męskich i koedukacyjnych uważamy, że nie jest konieczne istnienie odrębnych organizacji harcerskich: żeńskiej i męskiej.

Widzimy natomiast potrzebę tworzenia programów i opracowań metodycznych, zapewniających wszechstronny rozwój psychofizyczny dziewcząt i chłopców. Kluczowe jest różnicowanie wymagań na stopnie i sprawności dla harcerek i harcerzy.

Funkcjonowanie drużyn koedukacyjnych wymaga modelu wspólnego wychowania dziewcząt i chłopców, gwarantującego pełny rozwój ich osobowości.

W sprawie wyboru charakteru drużyny Zjazd pozostawia decyzję poszczególnym środowiskom.

XXVIII Zjazd ZHP

Bydgoszcz, 8.12.1990 r.

1.3.4. Decyzja Komisji Uchwał i Wniosków XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 48, dostęp zbiory własne

Decyzja Komisji Uchwał i Wniosków w sprawie wniosków szczegółowych

Komisja Uchwał i Wniosków XXVIII Zjazdu ZHP przekazuje Radzie Naczelnej ZHP i Naczelnikowi ZHP do rozpatrzenia i realizacji zgłoszone w czasie obrad wnioski, a w szczególności:

- ustanowienia decyzją Rady Naczelnej ZHP stopnia harcmistrza Rzeczypospolitej,

- przeanalizowania propozycji odnowienia przez instruktorów ZHP Zobowiązania Instruktorskiego,
- przeanalizowania propozycji Krajowej Rady Zuchmistrzów oraz grupy instruktorów zuchowych ogłoszenia w latach 1991–1993 ofensywy zuchowej,
- podjęcia działań mających na celu odbudowę harcerskiej floty śródlądowej i morskiej,
- dalszego uproszczenia dokumentacji finansowo-gospodarczej obozów harcerskich i zasad rozliczania,
- wprowadzenia do regulaminu mundurowego poprawek umożliwiających w czasie zajęć terenowych występowanie w umundurowaniu polowym z niektórymi elementami wojskowymi (obuwie, spodnie, bluza, pałatka) przy zachowaniu zasady schludności i jednolitości w drużynie,
- przeanalizowania funkcjonowania regulaminów stopni harcerskich i ich praktycznego stosowania zgodnie z metodą harcerską. Cenne do rozpatrzenia są również propozycje zgłaszane w trakcie kampanii przedzjazdowej.

Rada Naczelna ZHP przedstawi do końca 1991 r. swoje decyzje w sprawie zasadności i realizacji poszczególnych wniosków.

Komisja Uchwał i Wniosków
XXVIII Zjazdu ZHP

Bydgoszcz, 9.12.1990 r.

1.4. XXIX Zjazd ZHP, 1993 r.

1.4.1. Wystąpienie Prezydenta RP, Lecha Wałęsy, na XXIX Zjeździe ZHP

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 12–13, dostęp zbiory własne

Wystąpienie prezydenta RP Lecha Wałęsy

Szanowni Państwo!

Druhny! Druhowie!

Jesteście spadkobiercami najlepszych tradycji polskiego skautingu. Organizacji, która towarzyszyła odradzającemu się po ponad wiekowej niewoli państwu polskiemu. Związek Harcerstwa Polskiego uczył patriotyzmu i samodzielności. Uczył odpowiedzialności, koleżeństwa i partnerstwa. Wychował młodzież, która w czasie wojny i okupacji swoim męstwem i ofiarnością dawała bezprzykładne dowody umiłowania ojczyzny.

Dziś na Was, harcerzach i harcerkach Trzeciej Rzeczypospolitej, spoczywa obowiązek kultywowania godnych postaw i wzorców postępowania, a także przekazywania ich najmłodszym.

W czasach, kiedy współczesny świat przeżywa głęboki kryzys wartości, kiedy zacierą się granica między dobrem i złem, wielu młodych ludzi czuje się zagubionych i samotnych. Wasza organizacja może im wyjść naprzeciw. Pomóc w odnalezieniu swojego miejsca i wskazać nowe cele.

W uznaniu dla Waszej pracy w sierpniu tego roku objąłem protektorem Związek Harcerstwa Polskiego. Dałem tym samym wyraz przywiązania do tradycyjnych wartości, jakie reprezentuje Wasza organizacja, a także do roli jaką spełniła w wychowaniu prawego, otwartego i oddanego wspólnemu dobru człowieka.

Jestem przekonany, że nadal będziecie przyciągać do siebie młodzież o różnych światopoglądach i postawach.

Wasza organizacja bowiem ma szansę stać się płaszczyzną dla wielu ciekawych spotkań i owocnej wymiany myśli. Płaszczyzną, na której można podjąć próbę budowania porozumienia i jedności całego polskiego harcerstwa.

Przyszło nam żyć w ciekawych czasach, bardzo trudnych ale i decydujących, i Trzecia Rzeczpospolita odradza się bez zewnętrznej ingerencji i tylko od nas zależy jaka ona będzie w przyszłości. Wiele razy zastanawiałem się, kto ma większą szansę i kto może więcej zrobić dla Najjaśniejszej Rzeczypospolitej. Wielu uważa, że to moje pokolenie ma większą szansę. Ja chcę wam powiedzieć moi przyjaciele, my jednak byliśmy ograniczeni w różny sposób. Nie mogliśmy przez wiele lat normalnie się rozwijać. Musieliśmy zawierać kompromisy, a więc jak i wy musieliśmy się dzielić. Często zastanawiam się, czy mogło być inaczej. Czy nie należało się podzielić, aby właściwie się połączyć. Dlatego nie ubolewamy nad tym. Historia była skomplikowana i uwarunkowana. Dziś dajemy przykład naszą pracą, naszymi osiągnięciami, a wszystko inne musi się ułożyć tak, jak logika podpowiada. Głęboko wierzę, że właśnie Wasze pokolenie odegra decydującą rolę. Pokolenie właściwie bez obciążeń odegra decydującą rolę w budowaniu i kształcie Trzeciej Rzeczypospolitej.

Szanowni Państwo!

Życzę owocnych obrad, twórczych dyskusji oraz wielu znaczących, dalekowzrocznych decyzji i uchwał.

Jako Honorowy Protektor otwieram obrady XXIX Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego.

1.4.2. Apel XXIX Zjazdu ZHP do władz Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie uregulowania zasad udziału harcerstwa w Systemie Edukacji Narodowej

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 25, dostęp zbiory własne

Apel do władz
Rzeczypospolitej Polskiej

Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem pomagającym młodym ludziom w odnalezieniu celów życiowych i prawdy o sobie. W harcerskim działaniu poznajemy życie i prawdy nim rządzące, uczymy odpowiedzialności, tolerancji światopoglądowej i szacunku dla każdego człowieka.

Harcerstwo posługując się metodą działania małych grup rówieśniczych i własnymi formami pracy kształtuje postawy zaangażowania i wychowuje obywateli.

Harcerski system wychowawczy sprawdził się w różnych okresach historii Polski. Dzisiaj, kiedy nasze państwo przeżywa trudności społeczno-gospodarcze, jesteśmy gotowi do podjęcia kolejnego wyzwania i rozszerzenia swych działań na dzieci i młodzież spoza harcerstwa. W naszej pracy napotykamy jednak wiele problemów, których nie rozwiążemy bez pomocy Władz Rzeczypospolitej.

XXIX Zjazd ZHP jako władza półmilionowego stowarzyszenia oczekuje uregulowania zasad udziału harcerstwa w Systemie Edukacji Narodowej.

Czuwaj!

Warszawa, 12 grudnia 1993 roku

1.4.3. Uchwały XXIX Zjazdu ZHP. W sprawie:

1.4.3.1 wyznaczenia kierunków działania stowarzyszenia

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 7, dostęp zbiorcy własne

*„Co to znaczy być wychowawcą młodzieży?
Znaczy to po prostu – dawać, służyć, pomagać, inspirować...”*
Aleksander Kamiński

Uchwała XXIX Zjazdu ZHP
„Harcerstwo, jakiego chcemy”

Przed trzema laty na Zjeździe Bydgoskim w deklaracji ideowej „Kim jesteśmy” stwierdziliśmy: „Jesteśmy obywatelskim, wychowawczym, dobrowolnym, samorządowym i nie związanym z żadną partią polityczną stowarzyszeniem zuchów, harcerzek i harcerzy (...) instruktopek i instruktorów oraz działaczy harcerskich”.

Dziś, po upływie trzech lat, możemy uznać słuszność wskazanej wtedy drogi. Mamy świadomość, że ruch harcerski jest cywilizacyjną, społeczną, wychowawczą szansą dla Polski przełomu XX i XXI wieku. Wraz z rodzicami i szkołą czujemy się odpowiedzialni za wychowanie najmłodszego pokolenia Polaków. Musimy więc dążyć do kształtowania zuchów, harcerzy i harcerzek – aktywnych, twórczych, gotowych do podjęcia odpowiedzialności za siebie, za swoją drużynę, środowisko lokalne, za całe państwo. Naszą troską powinno być dążenie do wychowania młodzieży harmonijnie rozwijającej się duchowo, intelektualnie, emocjonalnie i fizycznie, wrażliwej, przyjaznej środowisku i innym ludziom.

Dziś chcemy harcerstwa:

- pełniącego służbę Bogu, Polsce, bliźnim, dążącego do Prawdy i Sprawiedliwości, opartego na tradycji, wiernego ideałom jego twórców,
- potrzebnego Rzeczypospolitej, stawiającego sobie cele wychowania propaństwowego, obywatelskiego i patriotycznego,
- dającego każdemu zuchowi i harcerzowi radość pracy w drużynie,
- aktywnie uczestniczącego w życiu społecznym, wychodzącego naprzeciw społecznym oczekiwaniom, odpowiadającego na wyzwania cywilizacyjne i potrzeby kulturowe,
- poszukującego obszarów służby, podejmującego zadania:
 - na rzecz wszystkich dzieci, ludzi niepełnosprawnych, potrzebujących pomocy,
 - proekologiczne, chroniące środowisko naturalne człowieka,
 - na rzecz poprawy zdrowia i rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży,
- obecnego co dzień w szkole, wsi, osiedlu, w gminie, będącego partnerem władz oświatowych i lokalnych,
- w którym kadra czuć będzie potrzebę dalszego rozwoju, identyfikacji z organizacją, a każdy instruktor będzie rozumieć swą rolę wychowawcy, wzorca osobowego dla swych wychowanków,
- otwartego na świat, będącego częścią wielkiej, międzynarodowej drużyny skautowej,
- w którym zachowamy ciąg wychowawczy, zdobywając stopnie,
- umiejętnie organizującego formy letniego i zimowego wypoczynku, będącego kontynuacją całorocznej pracy harcerskiej, z wyraźnym oddzieleniem ofert kierowanych do dzieci i młodzieży spoza ZHP,

- sprawnego i rządzącego się spójnymi przepisami i regulaminami wewnętrznymi w zakresie spraw organizacyjnych i metodycznych.

Po rozpatrzeniu najważniejszych dla Związku problemów, przyjęto:

- stanowisko „Harcerstwo wobec zagrożeń we współczesnej cywilizacji”,
- stanowisko w sprawie wspierania harcerstwa na wsi,
- stanowisko w sprawie Programu Harcerstwa Starszego,
- stanowisko w sprawie instruktorów,
- stanowisko w sprawie wyborów samorządowych.

Kształt harcerstwa zależy od nas wszystkich, dlatego XXIX Zjazd ZHP zobowiązuje wszystkie środowiska harcerskie do odbycia zbiórek, w czasie których harcerki, harcerze, instruktorki i instruktorzy zostaną zaznajomieni ze stanowiskami Zjazdu i zgodnie z nimi zweryfikują swe zamierzenia i plany działania.

XXIX Zjazd ZHP

Warszawa, 12 grudnia 1993 roku

1.4.3.2. wniosków szczegółowych

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 36–38, dostęp zbiory własne

Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

XXIX Zjazd ZHP zobowiązuje władze naczelne ZHP do rozpatrzenia wniosków szczegółowych przedłożonych Zjazdowi i zapisanych w rejestrze Komisji Uchwał i Wniosków:

1. W sprawie kontaktów z administracją państwową
 - wnioskować do kuratorów oświaty o nagrody dla nauczycieli – instruktorów,
 - podpisać z MEN porozumienie o współpracy, precyzyjnie określające miejsce i status drużyn działających przy szkołach,
 - wystąpić z wnioskiem do MEN o zmianę zapisu w zarządzeniu z lipca 1993 w sprawie kwalifikacji obiektów, placówek i kadry wychowawczej na obozy i kolonie,
 - wnioskować do MEN o przywrócenie specjalizacji zawodowych z zakresu pedagogiki społecznej w stosunku do nauczycieli – instruktorów,
 - podjąć działania zmierzające do zawarcia umowy lub porozumienia z administracją państwową, pozwalającego na uznanie przez władze uprawnień wynikających z kształcenia instruktorów – wychowawczych, specjalnościowych między innymi strażników przyrody, jak również innych mogących być uznanymi przez władze państwowe,
 - w tworzonej konstytucji powinien być zapis mówiący, że „wspieranie wychowania patriotycznego, czyli wychowania w polskiej kulturze i tradycji jest szczególnym obowiązkiem Państwa Polskiego”,
2. W sprawie warunków działania
 - opracować informator stałych baz i terenów obozowych oraz harcerskich baz noclegowych w stałych obiektach,
 - określić wymagania wobec komendantów obozów stałych i wędrownych, kolonii i stanic,
 - na terenie każdej chorągwi zapewnić stały dostęp do wszystkich akcesoriów harcerskich,
 - zapewnić środki na kształcenie instruktorów,

- dążyć do poprawy terminowości wydawania prasy harcerskiej tak, aby zawarte w niej materiały mogły być wykorzystane przez drużynowych we właściwym czasie,
- opracować fachowy materiał do prowadzenia działalności gospodarczej w ZHP,
- przeanalizować skutki decyzji ołączeniu chorągwi, a wyniki przedstawić Radzie Naczelnej i środowiskom instruktorskim, których decyzje te dotyczyły,
- dbać o stałą zgodność dokumentów harcerskich z przepisami prawa,
- stworzyć wykaz dokumentów aktualnie obowiązujących w Związku,
- Naczelnictwo i Główna Kwatera powinny zapewnić środki na utrzymanie biur chorągwi i kształcenie,
- 3. Wnioski dotyczące działalności Nieprzetartego Szlaku
 - zapewnić warunki do dalszego prowadzenia centralnych kursów NS w Rabce,
 - fundusze przekazane przez sponsorów na działalność drużyn NS wyodrębnić z budżetów chorągwi, tworząc oddzielne konta i wydając te fundusze zgodnie z przeznaczeniem,
 - związać ściślej drużyny NS z działalnością wszystkich środowisk harcerskich, uzyskując od nich pomoc i współdziałając w realizacji zadań programowych,
 - przez współpracę i współdziałanie z drużynami starszoharcerskimi, pozyskiwać młodą kadre instruktorską do pracy z drużynami NS,
- 4. W sprawie wsi
 - podjąć rozmowy z MEN dotyczące zwolnień instruktorów na kursy bez utraty zarobków,
 - pozyskiwać kadry z innych zawodów,
 - skierować wnioski do MEN o włączenie do pensum godzin nauczycieli wiejskich 2 godzin dla harcerstwa,
 - skrócić czas form letniego wypoczynku dla dzieci wiejskich,
 - stworzyć Fundację Pomocy Dzieciom szczególnie uzdolnionym na wsi,
 - brać pod uwagę przy podziale finansów rejonu najuboższe,
 - odtworzyć przy chorągwiach i hufcach zespoły „Wieś”,
- 5. W sprawach programowych
 - przywrócić i systematycznie kontynuować szeroką akcję wychowania morskiego młodzieży,
 - pozyskiwać sojuszników dla drużyn specjalnościowych,
 - powołać Harcerskie Centrum Wychowania Ekonomicznego,
 - kontynuować Ofensywę Zuchową,
 - opracować plan wdrażania Programu Wspierania Harcerstwa na Wsi,
 - ponowić rekomendację dla Harcerskiej Służby Pamięci, jak również innych swoich inicjatyw programowych,
- 6. Inne
 - wprowadzić stopień Harcmistrza Rzeczypospolitej,
 - utworzyć muzeum harcerstwa,
 - opracować program przygotowań do XXX Zjazdu ZHP.

XXIX Zjazd ZHP

Warszawa, 12 grudnia 1993 roku

1.4.4. Stanowiska XXIX Zjazdu ZHP. W sprawie:

1.4.4.1. roli harcerstwa wobec zagrożeń współczesnej cywilizacji

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 29, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXIX Zjazdu ZHP
„Harcerstwo wobec zagrożeń
współczesnej cywilizacji”

Rozwój ludzkiego umysłu przynosi światu postęp i rozwój cywilizacji. Coraz mniej czasu potrzebujemy na pokonanie odległości, przygotowanie posiłku, wykonanie jakiegoś przedmiotu, a mimo to nie mamy więcej czasu dla siebie, na refleksję, dokąd i po co tak się spieszymy.

Chcemy zmieniać świat, a ciągle nie chcemy zrozumieć, że wszelkie zmiany należy zaczynać od siebie. Warunkiem naszego rozwoju jest wybór zadań, poprzez realizację których tworzymy siebie, a przez to świat.

Powinniśmy kochać siebie i innych, dostrzegać potrzeby środowiska, świadomie i rozumnie wybierać sfery wpływów, którym chcemy ulegać i przeciwstawiać się tym, które zagrażają naszemu rozwojowi. Powinniśmy odwoływać się w wychowaniu do autorytetów moralnych i starać się im dorównywać.

Zjazd uważa, że zagrożeniami współczesnej cywilizacji są:

ROZPRZESTRZENIANIE SIĘ CYWILIZACJI OBRAZKOWEJ; powoduje ograniczenie kontaktów rodzinnych, zanik wrażliwości, moda na konsumpcyjny styl życia i korzystania z dóbr kultury, zachwianie systemu wartości, odchodzenie od tożsamości narodowej.

NADMIERNE TEMPO ŻYCIA SPOŁECZNEGO I ZACHODZĄCYCH PRZEMIAN, których skutkiem jest pogarszający się stan zdrowia psychicznego i fizycznego społeczeństwa.

DEGRADACJA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

Zjazd uznaje za jedno z ważniejszych zadań harcerstwa przeciwstawianie się tym negatywnym zjawiskom i dlatego w pracy naszych drużyn i hufców należy realizować program edukacji ekologicznej umożliwiający m.in.:

KSZTAŁTOWANIE POTRZEB I NAWYKÓW ZDROWEGO STYLU ŻYCIA,
UCZENIE KORZYSTANIA Z OSIĄGNIĘĆ CYWILIZACJI BEZ SZKODY DLA ZDROWIA PSYCHICZNEGO I ROZWOJU STOSUNKÓW MIĘDZYLUDZKICH,
UMACNIANIE WIĘZI RODZINNYCH I BUDOWANIE WSPÓLNOT LOKALNYCH
oraz UWRAŻLIWIANIE NA ZAGROŻENIE GLOBALNE
I PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY PRZYRODY.

Zobowiązuje nas do tego Prawo Harcerskie i złożone Przysiężenie.

XXIX Zjazd ZHP

1.4.4.2. wspierania harcerstwa na wsi

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 30, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXIX Zjazdu ZHP w sprawie wspierania harcerstwa na wsi

W dzisiejszych warunkach ekonomicznych wsi polskiej i wobec słabnącego zainteresowania problematyką dzieci i młodzieży, Związek Harcerstwa Polskiego pozostał jednym z niewielu stowarzyszeń podejmujących działalność wychowawczą wśród dzieci wiejskich.

Działalność ta jest odczuwana przez dzieci jako potrzebna i pożyteczna. Stwarza szanse rozwoju w gronie rówieśników, ciekawej zabawy, która w tym wieku i w takich warunkach w jakich przyszło im żyć jest szczególnie niezbędna.

Wywiązujemy się z tego zadania pracując metodą harcerską, ale stosowane przez nas formy i propozycje są często niewystarczające.

Uważamy za konieczne:

- utrzymanie i wzmocnienie harcerstwa w wiejskiej szkole;
- poszukiwanie nowych form letniego i zimowego wypoczynku, kontynuując NAL i SOL;
- pozyskiwanie, motywowanie, kształcenie tych wszystkich, którzy poprzez harcerstwo chcą służyć dzieciom, czerpiąc jednocześnie satysfakcję ze swej społecznej aktywności;
- podejmowanie działań w kierunku pomocy dzieciom szczególnie uzdolnionym, jak również potrzebującym pomocy.

Wszystkie sprawy i problemy, którymi żyją dzieci są naszymi problemami.

Dlatego uważamy za celowe przyjęcie programu wspierania harcerstwa na wsi.

XXIX Zjazd ZHP

1.4.4.3. programu harcerstwa starszego

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 31, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXIX Zjazdu ZHP w sprawie programu harcerstwa starszego

Od wielu już lat daje się zauważyć konieczność opracowania atrakcyjnego programu dla młodzieży starszej. Jego brak jest dotkliwie odczuwany w obliczu ogromnych zmian zachodzących w naszym kraju, Europie, świecie.

Ważną potrzebą młodych ludzi jest czynne kształtowanie otaczającej ich rzeczywistości. Jeżeli Związek Harcerstwa Polskiego nie stworzy im do tego warunków, spowoduje poszukiwanie przez nich innego miejsca samorealizacji, poza ZHP.

Nadszedł czas, aby harcerstwo starsze podjęło próbę znalezienia swego miejsca w dzisiejszym polskim życiu, odpowiadając harcerskim działaniem na potrzeby własne i społeczeństwa, w którym funkcjonuje. Po dogłębnej analizie aktualnej sytuacji młodzieży i jej potrzeb drużynowi, instruktorzy i harcerze starsi opracowali program harcerstwa starszego. Jest on oparty na sześciu kierunkach:

- ROZWÓJ INTELEKTUALNY I DUCHOWY
- ZAANGAŻOWANIE NA RZECZ WSPÓLNOTY LOKALNEJ
- EKOLOGIA
- ZDROWIE I KULTURA FIZYCZNA
- SAMODZIELNOŚĆ
- OTWARCIE NA ŚWIAT.

Celem programu harcerstwa starszego jest stworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju młodego człowieka. Jest to program otwarty, pobudzający inicjatywę młodych ludzi. Można z niego wybrać to, co harcerzom najbardziej odpowiada. Trzeba go stale uzupełniać o nowe doświadczenia i propozycje.

Harcerze starsi poprzez pełnienie w Związku różnorodnych funkcji są naturalnym źródłem kadry instruktorskiej. Program harcerstwa starszego jest więc programem całego Związku. Tylko we współpracy ze wszystkimi jego instancjami można go w pełni zrealizować. Harcerskie komendy wszystkich szczebli winny stworzyć harcerzom starszym warunki do realizacji i rozwoju tego programu.

XXIX Zjazd ZHP

1.4.4.4. instruktorów

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 32, dostęp zbiory własne

*„... dobry system i dobra metoda
to oczywiście doniosłe narzędzie wychowawcze,
ale uruchamia je żywy człowiek,
wychowawca, instruktor.”
Aleksander Kamiński*

Stanowisko XXIX Zjazdu ZHP w sprawie instruktorów

Pragnąc wychowywać człowieka aktywnego, twórczego, gotowego do podejmowania odpowiedzialności musimy zwrócić szczególną uwagę na postać wychowawcy – instruktora harcerskiego.

Należy odrzucić rozpowszechniony model instruktora, funkcjonującego w hufcu, ale nie będącego jego aktywnym współtwórcą.

Dzisiaj potrzebny jest Związkowi instruktor wyrastający i rozwijający się we wspólnocie. Wspólnocie, w której nie tylko wszyscy się znają, ale akceptują nawzajem swoją inność, czują się bezpieczni w tym co robią, odpowiadają na potrzeby środowiska swojego działania, ufają wybranym przez siebie władzom. Taką wspólnotą dzisiaj powinien stać się hufiec.

Dlatego też każdy z nas instruktorów powinien:

- dokonać analizy swojego miejsca w Związku i na tej podstawie stworzyć plan swojego rozwoju,
- znaleźć lub zbudować zespół instruktorski pozwalający na realizację swojego planu rozwoju,
- podjąć funkcję, w której może spożytkować swoją wiedzę i umiejętności nabyte w trakcie realizacji próby kolejnego stopnia instruktorskiego,
- uczestniczyć w procesie wychowania instruktorów wychowując swoich następców,
- współtworzyć dorobek programowo-metodyczny wykorzystując własne doświadczenia,
- stale rozszerzać swoją wiedzę o aktualne problemy swojego środowiska.

Budując wspólnotę instruktorską hufca powinniśmy:

- opracować programy pracy z instruktorami w oparciu o system kształcenia instruktorów ZHP,

- zbudować zespoły instruktorskie, które będą realizowały kształcenie i doskonalenie kadry,
- określić zadania i kompetencje funkcjonujących zespołów instruktorskich,
- wypracować własny sposób wychowania następców – przygotowanie do przejęcia funkcji,
- wykorzystać system stopni instruktorskich do tworzenia rozwiązań programowo-metodycznych,
- określić zadanie będące odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnej, w której funkcjonuje hufiec,
- stworzyć system skutecznego upowszechniania aktualnych dokumentów oraz rozwiązań metodyczno-programowych.

Od władz Związku oczekujemy:

- upowszechnienia systemu kształcenia instruktorów,
- przygotowania kadry kształcącej,
- opracowania systemu budowania wspólnot kadry kształcącej hufca, chorągwi i związku,
- wyposażenia komendantów w wiedzę i umiejętności potrzebne do budowania wspólnoty instruktorskiej,
- opracowania systemu poradnictwa i poradnika wspierającego pracę komisji stopni instruktorskich,
- zapewnienia dostępu instruktorów do aktualnych dokumentów oraz rozwiązań metodyczno-programowych,
- upowszechnienia w prasie i wydawnictwach doświadczeń środowisk.

XXIX Zjazd ZHP

1.4.4.5. wyborów samorządowych

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 34, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXIX Zjazdu ZHP w sprawie wyborów samorządowych

Związek Harcerstwa Polskiego, jego drużyny, szczepy i hufce były i są częściami lokalnych wspólnot. Skuteczność naszych działań zależy od pozycji Związku w najbliższym otoczeniu.

Zbliżające się wybory samorządowe będą dla instruktorów kolejną szansą współdziałania i podjęcia odpowiedzialności za przyszłość wspólnoty lokalnej. ZHP może wnieść do władz samorządowych swoje zaangażowanie w sprawy dzieci i młodzieży, swoją wiedzę o potrzebach i problemach lokalnych, oraz sprawność w działaniu.

XXIX Zjazd ZHP uważa, że Związek powinien włączyć się do wyborów, we właściwy sposób dla danego środowiska. Nasz udział może przejawiać się w różnych formach, poczynając od popierania osób życzliwych harcerstwu, poprzez wspieranie własnych kandydatów na różnych listach, aż do wystawienia własnej listy kandydatów. Udział członków władz ZHP w wyborach i władzach samorządowych nie narusza statutowej zasady niezaangażowania partyjnego członków władz, stanowi natomiast realizację statutowej zasady służby społecznej. Aktywność członków ZHP w organach samorządu terytorialnego będzie służyć całej wspólnotie lokalnej w tym harcerstwu.

XXIX Zjazd ZHP

1.4.4.6. rozwoju duchowego

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 34, dostęp zbiory własne

Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie rozwoju duchowego

Istotą harcerskiego wychowania jest rozwój człowieka, w duchu wolności, prawdy, braterstwa i tolerancji. Dlatego wychowanie w ZHP opiera się na humanistycznych wartościach moralnych wywodzących się z uniwersalnych wartości chrześcijańskich.

Wartości harcerstwa, wyrażone w Prawie i Przyrzeczeniu, podkreślają wagę życia w zgodzie z Bogiem, bliźnim i samym sobą.

Zadaniem harcerstwa jest między innymi budowanie takich programów oraz stosowanie takich metod, które umożliwiają przyswojenie tych wartości przez młodzież.

Skorzystajmy z bogatej tradycji kapelanów ZHP i współczesnych doświadczeń duszpasterzy harcererek i harcerzy, sprzymierzeńców harcerskich wychowawców.

XXIX Zjazd ZHP

Warszawa, 12 grudnia 1993 roku

1.4.4.7. prawa dzieci do harcerstwa

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 36–37, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXIX Zjazdu ZHP w sprawie prawa dzieci do harcerstwa

1. Rola wychowawcza i kulturotwórcza harcerstwa nie była w Polsce nigdy przez nikogo kwestionowana. Zmieniająca się rzeczywistość społeczna nie wytworzyła, jak dotąd, lepszego modelu pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą. Związek Harcerstwa Polskiego jest dziś największą organizacją wychowawczą w Polsce. Dla wielu dzieci, szczególnie na wsi i w małych miasteczkach – wobec znacznej redukcji pozalekcyjnej oświaty – ZHP stał się dziś jedyną szansą godziwego i pożytecznego spędzenia wolnego czasu, a także jedyną możliwością względnie taniego wyjazdu na wakacje.
2. Związek Harcerstwa Polskiego skupia dziś około pół miliona członków; sprawia zatem wrażenie organizacji licznej, docierającej ze swym programem wychowawczym do wszystkich szkół i środowisk. Nie jest to niestety prawda. Gdyby w każdej z około dwudziestu dziewięciu tysięcy szkół w Polsce działała tylko jedna gromada zuchów i drużyna harcerska – Związek Harcerstwa Polskiego liczyłby dziś około jednego miliona dwustu tysięcy członków. Wynika z tego, że do co najmniej połowy polskich szkół harcerstwo nie dociera. Są to w większości przypadków szkoły wiejskie. Istnieją dziś w Polsce obszary, nawet całe gminy i miasta, w których nie działa już żadna jednostka harcerska.
3. Przyczyny tego stanu rzeczy są złożone, w dużej jednak mierze związane z polityką państwa, a właściwie brakiem polityki państwa w stosunku do dzieci i młodzieży. Po 1989 roku, słusznie odrzucając indoktrynację polityczną, odrzucono też wszelkie oddziaływanie państwa na młodzież. U części przedstawicieli władz administracyjnych i samorządowych zakorzenił się pogląd, że wszelka zorgani-

zowana pozaszkolna praca z dziećmi i młodzieżą jest reliktem poprzedniej epoki. W efekcie tej polityki, która dotknęła boleśnie nie tylko harcerstwo, rodzina, czyli podstawowe środowisko wychowawcze, utraciła sojuszników w wychowaniu. Skutki tego są dziś łatwo zauważalne – rozwój przestępczości nieletnich i różnego rodzaju patologii społecznych, rodzących się głównie w środowisku młodzieżowym, osiąga niespotykane w historii Polski rozmiary.

4. Wychowanie w harcerstwie jest wychowaniem bardzo tanim. Prowadzenie drużyny – jeśli tylko istnieje odpowiedni instruktor, posiadający elementarne warunki działania i życzliwość dla swoich poczyną w środowisku – wymaga bardzo niewielu lub żadnych nakładów finansowych. Harcerski obóz jest przeważnie o połowę tańszy od – często pozbawionej programu wychowawczego – kolonii zakładowej czy obozu szkolnego. Wynika to wprost ze społecznego, bezinteresownego zaangażowania instruktorów harcerskich, wkładających w tę działalność niejednokrotnie cały swój czas i serce. Jest ich w Polsce około trzydziestu tysięcy; są to ludzie różnego wieku, różnych zawodów, różnych przekonań politycznych, których we wspólnotę harcerską połączyła idea pełnienia społecznej służby na rzecz dzieci i młodzieży. Tylko dzięki tym entuzjastom Związek Harcerstwa Polskiego do dziś jest znaczącą organizacją wychowawczą o zasięgu ogólnopolskim. Tym instruktorom-społecznikom, których liczba w naszym coraz bardziej materializującym się społeczeństwie niestety wciąż maleje, potrzebna jest bezwzględna pomoc. Tego wsparcia, którego często nie są w stanie – z braku przede wszystkim środków finansowych – udzielić harcerskie komendy, oni dziś słusznie oczekują od państwa.
5. Jest bezdyskusyjne, że harcerstwo jest Polsce potrzebne. Jest potrzebne Rzeczypospolitej, jako że za cel stawia sobie wychowanie propaństwowe, obywatelskie. Jest potrzebne społeczeństwu, dla którego pełni i uczy pełnić służbę. Jest potrzebne szkole i rodzicom jako podstawowy partner w wychowaniu. Jest potrzebne Kościołowi, kształtując zasady moralne wywodzące się z uniwersalnych i etycznych wartości chrześcijańskich. Jest wreszcie potrzebne dzieciom i młodzieży, kształtując – z pomocą harcerskiej metodyki i atrakcyjnego programu – ich charakter, osobowość oraz pomagając im odszukać i odnajdywać swoje miejsce w społeczeństwie. Szczególne znaczenie ma zaś harcerstwo na wsi i w małych miasteczkach, gdzie dla dzieci staje się często jedynym „oknem na świat.”
6. Uważamy, że każde polskie dziecko powinno mieć prawo do harcerstwa. Prawo to może im zapewnić jedynie działalność Związku Harcerstwa Polskiego, jeśli otrzyma on odpowiednią pomoc i wsparcie od władz państwowych i samorządowych wszystkich szczebli, władz oświatowych, Kościoła, rodziców i wszystkich ludzi dobrej woli, którym bliska jest sprawa wychowania i szczęśliwego dzieciństwa najmłodszego pokolenia Polaków. Uważamy, że dobry początek dał Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, obejmując w sierpniu b.r. Honorowy Protektorat nad Związkiem Harcerstwa Polskiego.

XXIX Zjazd ZHP

Warszawa, 12 grudnia 1993 roku

1.5. XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1995 r.

1.5.1. Wystąpienie Naczelnika ZHP, Ryszarda Paćlawnskiego, na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 9–16, dostęp MH w Warszawie

Wystąpienie

Naczelnika ZHP harcmistrza Ryszarda Paćlawnskiego
na Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w Poznaniu
10 czerwca 1995 r.

Druhnny Delegatki i Druhowie Delegaci,

Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego został zwołany z niebłahych powodów. Jesteśmy bowiem tutaj po to, by na forum najwyższej władzy organizacji w sposób wolny i odpowiedzialny zdecydować, czy umożliwimy powrót ZHP do międzynarodowych organizacji skautowych. Powrót ten zależy od dokonania zmian w naszym statucie przez dostosowanie go do standardów obowiązujących w statutach światowego skautingu, które sami przed laty ustanowiliśmy.

Wspomniał już druh przewodniczący, iż siedemdziesiąt lat temu Związek Harcerstwa Polskiego współtworzył – jako członek założyciel – obie światowe organizacje ruchu skautowego: WOSM – Światową Organizację Ruchu Skautowego oraz WAGGGS – Światowe Stowarzyszenie Skautek i Przewodniczek; był także współtwórcą Biura Skautów Słowiańskich.

ZHP w okresie międzywojennym aktywnie uczestniczył w życiu światowego skautingu, a nasza praca, idee i dokonania były niejednokrotnie inspiracją dla innych skautów. Podczas II wojny światowej tylko polskie harcerstwo – Szare Szeregi i Organizacja Harcerek jako jedyny związek skautowy w Europie czynnie i w sposób bohaterski włączył się do Ruchu Oporu, stając się ważnym elementem Polskiego Państwa Podziemnego.

Niestety w 1947 roku, gdy stalinizm zaciągnął żelazną kurtynę nad Europą Środkową i Wschodnią – również polskie harcerstwo padło tego ofiarą. Zostaliśmy zmuszeni do wycofania się ze struktur światowego skautingu. Zresztą w kilkanaście miesięcy później przestał istnieć Związek Harcerstwa Polskiego. Nie mógł pomieścić się w stalinowskim, ateistycznym i kolektywistycznym modelu wychowania. Restytucja Związku w grudniu 1956 była spontanicznym powrotem do skautowych metod pracy i wychowania. Od tego czasu, a minęło jednak niemal 40 lat, mimo niesprzyjających warunków politycznych, pracą drużyn i postawą znacznej części instruktorów udowodniliśmy swoje przywiązanie i wierność skautowej tradycji.

Trwały także i rozwijały się oficjalne i robocze kontakty z organizacjami skautowymi. Już w 1959 roku podczas wizyty we Francji Druhnny Naczelniczki ZHP zostały nawiązane oficjalne kontakty z tamtejszymi skautami, a w latach siedemdziesiątych rozpoczęta została współpraca ze skautingiem szwedzkim, duńskim, niemieckim i austriackim. Miały one jednak ograniczony zasięg i w praktyce realizowały je nieliczne środowiska harcerskie w kraju. W czasie stanu wojennego większość tych kontaktów uległa zawieszeniu.

Polskie harcerstwo pozostawało jednak cały czas poza skautingiem, a formalne dokumenty Związku, jego deklaracje na rzecz „sprawy socjalizmu” wykluczały jakąkolwiek możliwość zbliżenia i przeciwstawiały się „proskautowym” tendencjom. Na szczęście upór pokoleń instruktoerek i instruktorów sprawił, że Polska pozostawała jedynym krajem w tzw. „bloku wschodnim”, gdzie de facto działała organizacja oparta na idei, metodzie i tradycji skautowej.

Dlatego dziś mówimy nie o przystąpieniu, lecz o powrocie ZHP do światowej wspólnoty skautek i skautów.

Obecnie znaleźliśmy się w dziwnej, dwuznacznej sytuacji: z jednej strony nie jesteśmy formalnymi członkami światowych organizacji ruchu skautowego, z drugiej zaś – aktywnie, choć w bardzo ograniczonym zakresie, uczestniczymy w życiu międzynarodowej rodziny skautowej, bierzemy udział w jej najważniejszych przedsięwzięciach, gościmy przedstawicieli skautingu na naszych zlotach, obozach, kursach instruktorskich.

Najwyższy czas zakończyć ten stan przejściowy i wejść z korytarza na pokoje organizacji skautowych.

Druhny i Druhowie,

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy w grudniu 1990 roku jednoznacznie wypowiedział się o woli powrotu Związku Harcerstwa Polskiego do światowych organizacji skautowych. Uzasadnienie tego stanowiska, potwierdzone przez ostatni, XXIX Zjazd, pozostaje niezmiennie.

Za naszą pełną obecnością w światowych organizacjach skautowych przemawia historia i tradycja, przemawia interes Związku, przemawia wreszcie polska racja stanu.

Wszyscy na tej sali zdajemy sobie doskonale sprawę z pozytywnych skutków wychowawczych, ze zwiększenia szans jakie dać możemy polskim dziewczętom i chłopcom dzięki uczestnictwu w międzynarodowej rodzinie skautowej, ogarniającej bez mała cały świat. Dotyczy to w sposób szczególny dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich i małomiasteczkowych, pozbawionych dotychczas, inaczej niż mieszkańcy wielkich miast, szerszych możliwości wyprawienia się „w świat”.

Formalna obecność w skautingu, zwiększa możliwości rozwoju naszego programu i harcerskiej metody. Jest to zresztą, jak wspomniał przewodniczący, relacja dwustronna. Będziemy mogli wnieść do skautingu nasz dorobek, m.in. w zakresie pracy z młodzieżą niepełnosprawną, pracy harcerskiej na wsi, specjalności, wychowania morskiego; zapewnimy Was, Druhny i Druhowie NS-u i środowisk wiejskich, że w tych dziedzinach jesteśmy ekspertami klasy światowej. Możemy wreszcie wzmocnić w skautingu ducha przywiązania do tradycji, tej tradycji, której pozostawaliśmy wierni nawet w najtrudniejszym czasie. Możemy również pomóc w krzewieniu skautingu w Europie Wschodniej.

Powrót ZHP do światowych struktur wspólnoty skautowej wzmocni pozycję ZHP w środowiskach lokalnych i w skali państwa. Niewątpliwie może on być traktowany jako kolejny przejaw normalności, uregulowania sytuacji w polskim harcerstwie. Dla wielu będzie to ważki znak odzyskania godności przez polskie harcerstwo, zadośćuczynienie sprawiedliwości.

Za powrotem ZHP do skautingu, jak już wspomniałem, przemawia też nasza polska racja stanu, i nie są to słowa zbyt mocne. Nasze starania wpisują się bowiem w drogę Rzeczypospolitej Polskiej do włączenia się w pełni do porządku demokratycznego, przystąpienia do europejskich struktur politycznych i gospodarczych, w tym Unii Europejskiej. Są też drogi elementem.

Tak jak Polska i chce i może dać Europie wiele, tak i ZHP chce wzbogacić światową myśl skautową o swoje bogate doświadczenia, chce wrócić do skautingu frontowymi drzwiami i z podniesioną głową. Tak więc, Druhny i Druhowie, w naszych rękach znajduje się dziś może niewielki, ale ważny wkład w integrację Polski z demokratycznym światem i w budowę Europy zjednoczonej – wspólnoty Ojczyzn!

Szanowni delegaci,

Od decyzji Zjazdu bydgoskiego mija pięć lat, okres w życiu stowarzyszenia dzieci i młodzieży bardzo długi, odczuwany przez wielu z obecnych tutaj jako zbyt długi.

Chcę jednak stwierdzić, że został on bardzo pracowicie wykorzystany na wzajemne poznanie, przybliżenie rzeczywistości polskiego harcerstwa organizacjom skautowym,

na promocję skautingu w kraju. Przedstawiciele ZHP uczestniczyli w konferencjach europejskich i światowych, w Jamboree i w obozach. Byliśmy też gospodarzami kursów międzynarodowych. Nasza prasa przedstawiła w dziesiątkach artykułów, czym jest dzisiaj skauting i jak pracują poszczególne organizacje narodowe.

Ta wzajemna edukacja nie obywała się bez przeszkód, można było nieraz zaobserwować niezrozumienie dla naszego przywiązania do tradycji albo naszą niechęć do niektórych form pracy organizacji skautowych.

Czas od Zjazdu bydgoskiego, a nawet jeszcze nieco wcześniej był wypełniony także formalnymi i oficjalnymi wizytami przedstawicieli WOSM i WAGGGS.

Przypomnę, że w pierwszym oficjalnym raporcie Światowego Biura Skautowego stwierdzono: „Po odkryciu wyjątkowego bogactwa polskiego harcerstwa pragniemy, aby jak najwcześniej ponownie przyłączyło się ono do światowego bractwa”. Zaś w „Raporcie” z wizyty w Polsce w grudniu 1992 roku przedstawiciele organizacji skautowych z kilkunastu krajów Europy napisano m.in.:

„Wszyscy obserwatorzy byli pozytywnie zaskoczeni skautingiem praktykowanym w obu związkach – ZHP i ZHR. Na podstawie rozmów jednomyślnie uznali, że standardy Polskiego Harcerstwa są całkowicie zgodne z wymaganiami WOSM i WAGGGS... Obserwatorzy wyrazili swoje zaskoczenie i podziw dla dynamizmu tradycji harcerstwa w Polsce... Skauting europejski potrzebuje polskiego harcerstwa z jego żywymi tradycjami i z jego dynamizmem, który odegrałby istotną rolę w odradzaniu ruchu w Europie środkowej i wschodniej...”

Druhny i Druhowie!

Na drodze powrotu harcerstwa do skautingu stanęły jednak poważne przeszkody, które uniemożliwiają po dziś dzień podjęcie przez władze skautowe oczekiwanych decyzji.

Pierwszą przeszkodą jest bardzo widoczny, zwłaszcza na początku lat dziewięćdziesiątych, brak porozumienia polskich organizacji harcerskich. Nie można pretendować do światowego braterstwa, jeśli nie jest się zdolnym do szerzenia braterstwa we własnym kraju.

Jak pamiętacie, w Polsce istniało wówczas kilka organizacji harcerskich, z których dwie, o zasięgu ogólnopolskim, tj. ZHR i ZHP-1918 prowadziły trudne prace zjednoczeniowe, uwieńczone połączeniem dopiero w 1993 roku. I dopiero wówczas mogliśmy podjąć poważniejsze działania dla powołania wspólnej reprezentacji polskiego harcerstwa. Niestety, mimo zaawansowanej pracy nad stworzeniem zasad Porozumienia Harcerstwa Polskiego, nie udało się ostatecznie złożyć wspólnego wniosku.

Przyczyną jest brak woli przystąpienia do takiego porozumienia ze strony Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, co potwierdził, niestety, ostatni zjazd ZHR. O trudnych relacjach pomiędzy ZHP i ZHR mogliście, Druhny i Druhowie przeczytać w opracowaniu „W drodze do skautingu”, stanowiącym materiał zjazdowy. Dziś wiemy, że taka postawa ZHR-u, niechęć do zjednoczenia w jeden związek może pozbawić go możliwości przyjęcia do światowej rodziny skautowej.

Drugą przeszkodą, którą, jak mam nadzieję dzisiaj, w tej sali, ostatecznie usuniemy z naszej drogi do członkostwa w organizacjach światowego skautingu – są zapisy Statutu ZHP dotyczące rozwoju duchowego, znajdują one swój szczególnie wyraz w Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz Obietnicy i Prawie Zucha.

Pierwszą zasadą ruchu skautowego jest rozwój duchowego aspektu życia człowieka, nazwany w Fundamentalnych Zasadach Skautingu „służbą Bogu”, a definiowany jako „przynależność do duchowych zasad, lojalność wobec religii, która wyraża te zasady i akceptuje obowiązki będące ich rezultatem”. Jest to zapis podstawowej dla idei skautingu koncepcji wychowawczej, która polega na udzielaniu pomocy młodym ludziom w zro-

zumieniu świata materialnego i badaniu duchowych wartości życia. Jest to podstawowy czynnik stanowiący podstawę skautingu i ruchu przewodniczek.

W gruncie rzeczy idzie o to, co jest oczywiste dla każdego instruktora, iż celem wychowania harcerskiego jest dążenie do osiągnięcia duchowej, intelektualnej, społecznej i fizycznej dojrzałości przez harcerkę, harcerza, instruktorkę i instruktora. Było to zawsze podstawą działania naszego Związku, również w latach kiedy usiłowano nam narzucić ateistyczną „monokulturę wychowawczą”. Przyjęcie przez nasz Zjazd zmiany w tekście Prawa Zucha i Przyrzeczenia Harcerskiego podkreśli bardzo wyraźnie i jednoznacznie owo podstawowe przesłanie harcerstwa.

Jednocześnie Konstytucja Ruchu Skautowego stwierdza, że skauting jest dobrowolnym, apolitycznym, otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę i wiarę ruchem wychowawczym.

Dlatego użycie określenia „Bóg” w Przyrzeczeniu i Prawie wszystkich narodowych organizacji skautowych nie oznacza, że jest ruchem religijnym, przykościelnym lub klerykałnym (trudno posądzić o to np. Francję z jej zakorzenioną świadomością laicką lub USA, które zapisały w swojej konstytucji zasadę rozdziału kościoła od państwa); przeznaczeniem skautingu nie jest nauka religii, ale pomoc w zrozumieniu, że życie człowieka powinien wyznaczać system wyższych wartości duchowych, który ma dominować nad światem materialnym.

Taka formuła roty Przyrzeczenia obowiązuje we wszystkich narodowych organizacjach skautowych, dotyczy krajów o jakże odmiennej tradycji, duchowości i kulturze, jest stosowana w krajach katolickich, protestanckich, w krajach Islamu, w Indiach. To sformułowanie wreszcie z powodzeniem dotyczy ludzi próbujących dojść do poznania sensu życia bez pośrednictwa jakiegokolwiek kościoła.

Przywołanie Boga w Przyrzeczeniu jest najprostszą, najbardziej zrozumiałą konkretyzacją i syntezą wszystkich tych naczelnych wartości duchowych, takich jak prawda, dobro, sprawiedliwość, piękno, jest akceptacją nadrzędności i podstawowego znaczenia duchowych wartości życia, uznaniem wyższości zasady „być” nad „mieć”.

Nie sądzę, by ktokolwiek na tej sali nie akceptował tych zasad!

W obecnym Statucie Związku Harcerstwa Polskiego są zapisane dwie roty Przyrzeczenia: jedna tradycyjna, zgodna z kanonami skautowymi i druga, odwołująca się do niejasnego, abstrakcyjnego pojęcia Prawdy i Sprawiedliwości. Istnienie drugiej, alternatywnej roty i jej sformułowania nie są zgodne z zasadami Ruchu Skautowego, który nie akceptuje istnienia dwóch rot przyrzeczenia. Trudno odmówić temu stanowisku słuszności: sami najlepiej wiecie, jak bardzo w pracy wychowawczej potrzeba jednoznaczności; istnienie dwóch rot stwarza wrażenie jakiejś wzajemnej konkurencyjności tych sformułowań, swoistego chaosu pojęciowego w sprawach fundamentalnych. Jedynie w drodze wyjątku, jeżeli uważamy, że jakieś nadzwyczaj istotne okoliczności nakazują ten stan utrzymać, rozwiązanie to może być czasowo akceptowane.

Gdybyśmy zostawili w Przyrzeczeniu rotę alternatywną stanowiłoby to swoisty, nie do końca zrozumiały ewenement w skali światowej.

Jeżeli dziś sprawy tej nie załatwimy jednoznacznie, zapewne nasi następcy musieliby do tej sprawy w przyszłości wrócić i jestem pewien, że nie kierowaliby do nas wyrazów wdzięczności.

Jeśli jednak Zjazd zdecydowałby o utrzymaniu drugiej, alternatywnej roty Przyrzeczenia, to musi ulec zmianie sformułowanie „dążyć do Prawdy i Sprawiedliwości” na inne określenie, mające akceptację Komisji Konstytucyjnych obu światowych organizacji skautowych. Chęć was zapewnić, bo śledziłem wyteżone prace wielu ciał, komisji i zespołów nad zmianami w statucie, że znalezienie takiego sformułowania, które oddałoby zasadę uznania najwyższej prawdy duchowej jest niesłychanie trudne, a jeszcze trudniejsze – mówię to jako były drużynowy – jest przetłumaczenie tego sformułowania dwunastolatkom.

Gorączkowe szukanie jakichś zastępczych sformułowań, które spełniłyby naraz wymogi konstytucji skautowej, języka polskiego, możliwości przyswojenia przez nastolatka i zdrowego rozsądku – jest praktycznie niemożliwe.

Zwracam także uwagę, że tradycją polskiego harcerstwa była zawsze jedna rota przyrzeczenia, które jest przecież podstawowym elementem łączącym harcerki i harcerzy w jednej organizacji. „Bo wszyscy harcerze to jedna rodzina” śpiewamy; czyż ta rodzina ma stołować się przy różnych stołach?

Nic nie usprawiedliwia podkreślania czy usprawiedliwiania różnic w jednej organizacji, ba w jednym harcerstwie. Przyszłością polskiego harcerstwa, wierzę w to głęboko, jest jego jedność i nie zostawiamy na drodze do tej jedności wilczych dołów, które trudno będzie zakopać.

Jest też ważne, by ów element duchowości wprowadzić do życia gromad zuchowych. Dlatego proponujemy odpowiednią zmianę w pierwszym punkcie Prawa Zucha. Jest to zarazem zadośćuczynienie tradycji i spełnienie wymogów skautingu.

Rozumiem, że propozycja jednej roty Przyrzeczenia może budzić obawy u osób poszukujących, nie utożsamiających się z jakąkolwiek religią. Dlatego pragnę zapewnić, że dokonane zmiany nie naruszają niczyjej wolności wyznania, lecz podkreślają cele i zasady, dla których wspólnie znaleźliśmy się w Związku Harcerstwa Polskiego. Żywimy szacunek wobec każdego człowieka, przejawiający się w uznaniu systemu wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka Związku. Tego też uczymy naszych wychowanków.

Informuję, że zaproponuję Komisji Statutowej Zjazdu projekt uchwały w tej sprawie; mam nadzieję, że przyczyni się ona do rozwiania wątpliwości.

Druhny i Druhowie!

Dalsze prowadzenie prac nad reaktywowaniem członkostwa ZHP w światowych organizacjach ruchu skautowego będzie możliwe jedynie po przyjęciu przedłożonych poprawek do Statutu. Jest to niezbywalnym przywilejem i obowiązkiem Zjazdu.

Pisemne opinie Komisji Konstytucyjnej WOSM oraz stanowisko władz światowego skautingu przedstawione nam ponownie podczas spotkania w dniu 31 maja b.r. oraz potwierdzone w liście z poniedziałku, dają pewność, że po przyjęciu przedstawionych zmian Związek Harcerstwa Polskiego, znajdzie się ponownie w międzynarodowej wspólnocie skautek i skautów.

Wierzę głęboko, że decyzje dzisiaj podejmowane, będą odpowiedzialne, skierowane ku przyszłości, że będą niosły pożytek kolejnym pokoleniom harcerzy i harcerek.

Dzisiaj w sposób szczególny wypełnia się tu, na tej sali nasza służba Rzeczypospolitej.

Czuwaj!

Poznań, 10.06.1995

1.5.2. Oświadczenie władz ZHP w sprawie wyborów Prezydenta RP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 17, dostęp MH w Warszawie

**OŚWIADCZENIE WŁADZ
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO
W SPRAWIE WYBORÓW PREZYDENTA RP**

W przededniu kampanii wyborczej na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej władze Związku Harcerstwa Polskiego – patriotycznego stowarzyszenia dzieci, młodzieży i dorosłych oświadczają:

1. Wybory prezydenckie są ważnym elementem budowania demokracji w Polsce. Kampania wyborcza powinna służyć poszukiwaniu najlepszych dróg rozwoju Ojczyzny. Od kandydatów Harcerstwo oczekuje uwzględnienia problemów dzieci i młodzieży, rodziny, oświaty i wychowania, opieki społecznej. W tych obszarach widzimy pole swojej służby społeczeństwu i państwu, czego potwierdzeniem jest tradycyjny Honorowy Protektorat Prezydenta RP nad Związkiem Harcerstwa Polskiego.
2. ZHP jako organizacja apolityczna nie angażuje się bezpośrednio w kampanię wyborczą żadnego z Kandydatów.

W związku z tym:

- członkowie władz ZHP, wszystkich szczebli nie mogą uczestniczyć w pracach komitetów wyborczych,
- pomieszczenia i obiekty, których gospodarzem jest ZHP nie mogą być miejscem spotkań wyborczych, miejscem pracy komitetów i prowadzenia kampanii wyborczej,
- jednostki organizacyjne ZHP (drużyny, szczepy, hufce, chorągwie) nie mogą angażować się do działań związanych z kampanią wyborczą.

Naczelnik ZHP
/-/ hm. Ryszard Paćlowski

Przewodniczący ZHP
/-/ hm. Stefan Mirowski

Warszawa, 29.06.1995 r.

1.6. XXXI Zjazd ZHP, 1997 r.

1.6.1. Uchwały XXXI Zjazdu ZHP. W sprawie

1.6.1.1. celów i zamierzeń wychowawczych stowarzyszenia

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 5–8, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXI Zjazdu ZHP
„Harcerskie wychowanie ku przyszłości”

Żyjemy w epoce, w której otoczenie człowieka ulega gwałtownym przekształceniom. Dokonująca się na świecie rewolucja technologiczna, cywilizacyjna i kulturowa powoduje głębokie przemiany w świadomości ludzkiej. Ewolucji ulegają dotychczasowe struktury życia społecznego i więzi międzyludzkie. Zmieniają się wzorce zachowań, systemy wartości, postawy, typ kultury. Kształtuje się nowe globalne społeczeństwo.

Rozwój cywilizacji, stawiając przed nami nowe wyzwania: moralne, społeczne, kulturowe, ekonomiczne, technologiczne, już dzisiaj wymaga od nas świadomego kształtowania postaw, wiedzy i umiejętności młodego pokolenia. Przygotowanie młodych ludzi do sprostania wymogom dorosłego życia w XXI wieku będzie, w tej epoce przemian, naszym głównym zadaniem.

Związek Harcerstwa Polskiego staje na progu nowego stulecia jako demokratyczne stowarzyszenie wychowawcze oparte na zasadach dobrowolności i otwartości dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie. Jest organizacją apolityczną. Nadrzędnym celem pozostaje, zgodnie z zasadami skautingu, wspieranie rozwoju społecznego, intelektualnego, duchowego i fizycznego młodych ludzi. Kształtuje w nich osobistą dojrzałość i społeczną odpowiedzialność tak, aby mogli w pełni wykorzystać swój potencjał jako jednostki i obywatele wolnego, demokratycznego państwa.

Mając świadomość stawianych wyzwań, chcemy pomóc zuchom, harcerzom, harcerzom starszym i instruktorom kształtować własną osobowość jako ludzi odpowiedzialnych, aktywnie poszukujących swego miejsca w społeczeństwie, otwartych na zmiany oraz innych ludzi i inne kultury, twórczych i samodzielnie myślących, potrafiących przewodzić i współpracować w zespole, posiadających umiejętność efektywnego uczenia się, świadomie kierujących swoim rozwojem emocjonalnym. Pielęgnując bogate tradycje narodowe i harcerskie, chcemy umacniać w młodym pokoleniu Polek i Polaków miłość i przywiązanie do ojczyzny.

Tradycyjne, zawarte w Prawie i Przyrzeczeniu wartości, przekazujemy przy pomocy nowoczesnego, spełniającego oczekiwania młodzieży, odpowiadającego na dzisiejsze potrzeby programu i systemu metodycznego. Harcerskie wychowanie ku przyszłości ma pokazywać młodym ludziom, jak w globalnym społeczeństwie przełomu wieków, podejmować odpowiedzialność za życie swoje i swoich rodzin oraz rozwój wspólnot lokalnych, Polski i społeczności międzynarodowej.

Powyższe treści wychowawcze zostały zawarte w programie ZHP „Moje Ojczyzny”, którego ukoronowaniem będzie Światowy Zlot Harcerstwa Polskiego „Gniezno 2000”. Dzisiaj wskazane w tym programie obszary harcerskiej aktywności zachowują aktualność.

Chcemy, aby harcerstwo było obecne i aktywnie uczestniczyło w życiu:

- **rodziny** – jako jej pomocnik w wychowaniu,
- **szkoły** – wspierając jako stowarzyszenie społeczne formalny system edukacji,
- **ulicy, osiedla, wsi, miasta** – aktywnie kształtując swoje otoczenie i wzmacniając więzi międzyludzkie,
- **gminy** – uczestnicząc w życiu społeczności lokalnych, podejmując odpowiedzialność za ich rozwój poprzez udział w wyborach samorządowych,
- **regionu** – odpowiadając harcerskim działaniem na istotne potrzeby i problemy społeczne,
- **kraju** – będąc w gotowości do służby, ucząc się i pracując, szerząc wiedzę o jego historii i kulturze, podejmując działania na rzecz jego rozwoju,
- **Europy i świata** – podejmując na lokalną skalę działania służące rozwiązywaniu problemów globalnej ojczyzny, rozwijając w skautowej rodzinie wzajemne poznanie i poszanowanie narodów.

Wspierając działania harcerskich środowisk związane z dotychczasowymi częściami programu „Moje Ojczyzny”, chcemy kontynuować zawarte w nim treści wychowawcze, odpowiadając swoim działaniem na następujące potrzeby społeczne:

- rozwijanie postaw, wiedzy i umiejętności dotyczących poprawy stanu zdrowia, sprawności fizycznej, higieny, racjonalnego i zdrowego trybu życia, zapobiegania chorobom społecznym i cywilizacyjnym, znajomości zasad udzielania pierwszej pomocy i ratownictwa,
- kształtowanie zmysłu moralnego, poszanowania godności i wolności człowieka, tożsamości kulturowej, umacnianie więzi społecznych oraz budowanie świata pozytywnych wartości,
- inspirowanie rozwoju intelektualnego, doskonalenie umiejętności uczenia się i technik pracy umysłowej, kształtowanie postaw twórczych, wrażliwości, charakteru oraz osobowości.

Przed harcerstwem otwiera się okres pełen szans i możliwości rozwoju. Mając na uwadze powyższe cele wychowawcze i zamierzenia programowe, XXXI Zjazd ZHP uznaje, że dla skuteczności harcerskiego systemu wychowawczego niezbędne jest podjęcie w ciągu najbliższych lat na wszystkich szczeblach organizacji, następujących zadań:

- wzmacnianie i poszerzanie zasięgu oddziaływania wychowawczego harcerstwa na dzieci i młodzież, ze szczególnym uwzględnieniem pracy na wsi,
- umacnianie pozycji harcerstwa jako nowoczesnej, skutecznej, odpowiadającej na potrzeby społeczne organizacji wychowawczej,
- rozwijanie w zespołach instruktorskich umiejętności budowania atrakcyjnego programu działania, uwzględniającego potrzeby młodzieży i odpowiadającego na społeczne oczekiwania,
- pogłębianie wśród kadry instruktorskiej znajomości metody harcerskiej i umiejętności wykorzystywania instrumentów metodycznych, to jest: gwiazdek i sprawności zuchowych, stopni i sprawności harcerskich, starszoharcerskich znaków służb, stopni instruktorskich, uprawnień państwowych,
- zapewnianie gromadom i drużynom skutecznego wspierania ich pracy w hufcu poprzez działalność namiestnictw programowych oraz kształcenie i doskonalenie drużynowych,
- pozyskiwanie nowej kadry i poszerzanie kwalifikacji kadry kształcącej i kierowniczej,
- zwiększanie efektywności zarządzania na wszystkich szczeblach organizacji.

XXXI Zjazd ZHP zobowiązuje wszystkie jednostki harcerskie do podjęcia w swoim działaniu określonych powyżej celów i zamierzeń wychowawczych. Zjazd zobowiązuje ponadto Radę Naczelną i Naczelnika ZHP do opracowania w ciągu roku strategii i szczegółowych planów realizacji postawionych w niniejszej uchwale zadań programowych, kształceniowych i organizacyjnych.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.1.2. wniosków szczegółowych

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 9–11, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXI Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

XXXI Zjazd ZHP przekazuje władzom naczelnym do ostatecznego rozstrzygnięcia wykaz wniosków szczegółowych:

I. Funkcjonowanie komend harcerskich

1. Opracować poradnik dla instruktorów harcerskich komend.
2. Opracować i wydać materiały wspierające kadrę hufca i chorągwi w budowaniu programu rozwoju hufca i chorągwi.
3. Wydać materiały pomocnicze do pracy namiestnictw i referatów programowych w hufcach i chorągwiach.
4. Podjąć działania zmierzające do uproszczenia procedury zatwierdzania obozów harcerskich.
5. Zobowiązać harcerskie komendy do szczególnego wspierania organizacji kolonii zuchowych.

6. Opracować i upowszechnić w Związku jednolity komputerowy system obsługi komend harcerskich, oparty na obowiązujących instrukcjach, regulaminach i zasadach organizacyjnych.

II. Praca z kadrą i kształcenie instruktorów

1. Podjąć działania mające na celu nadanie kursom instruktorskim statusu uprawnień państwowych a szkołom instruktorskim statusu niepublicznych placówek oświatowych.
2. Rozpatrzyć możliwość uzupełnienia systemu stopni instruktorskich o dwa stopnie:
 - stopień pozwalający harcerzowi starszemu na przygotowanie się do pracy z drużyną nim zdobędzie stopień przewodnika,
 - stopień honorowy Harcmistrza Rzeczypospolitej będący ukoronowaniem służby instruktorskiej.
3. Wznosić i systematycznie uzupełniać o nowe rozwiązania pakiety dla kadry kształcącej drużynowych.
4. Opracować materiały metodyczne do pracy z komendantami szczepów i komendantami kręgów instruktorskich.
5. Uwzględnić w programie kursów instruktorskich zagadnienia dotyczące rozwiązywania problemów emocjonalnych młodzieży.
6. Pozyskiwać kapelanów do pracy harcerek przez kontynuowanie organizacji kursów kapelanów i duszpasterzy przez Zespół Wychowania Duchowego i Religijnego GK ZHP.
7. Zapewnienie CSI ZHP stałej bazy lokalowej odpowiadającej potrzebom nowoczesnego kształcenia.
8. Zwrócić większą uwagę na kształcenie instruktorów programowych harcerek komend.
9. Opracować poradniki dla komisji stopni instruktorskich oraz osób zdobywających stopnie podharcmistra i harcmistrza.
10. Zintensyfikować kształcenie członków chorągwiowych i hufcowych komisji stopni instruktorskich oraz opiekunów prób.
11. Inicjować powstawanie i wspierać działania kręgów instruktorskich.
12. Stworzyć czasopismo metodyczno-informacyjne dla kadry kształcącej i kierowniczej.

III. Program

1. Promować program dla dziewcząt i chłopców.
2. W trybie przygotowania i realizacji centralnych propozycji programowych uwzględnić:
 - konsultacje w środowiskach,
 - przygotowanie kadry do pracy z programem,
 - promocję,
 - ocenę realizacji programu.
3. Inicjować powstawanie i wspierać działalność ruchów programowo-metodycznych.

IV. Harcerstwo na wsi

1. Wypracować skuteczne metody wspierania przez komendy harcerek drużynowych pracujących na wsi.

2. Budować przy komendach harcerskich zespoły instruktorskie odpowiedzialne za wspieranie harcerstwa na wsi.

V. Metoda harcerska

1. Opracować podręcznik metodyczny opisujący metodę harcerską w odniesieniu do poszczególnych gałęzi wiekowych.
2. Zwrócić większą uwagę na rolę ciągu wychowawczego w pracy gromad i drużyn.
3. Opracować poradnik dla drużynowego drużyny starszoharcerskiej.
4. Przeprowadzić w ciągu najbliższego roku analizę skuteczności obowiązującego systemu stopni harcerskich.

VI. Pozostałe

1. Podejmować rzecznictwo spraw dzieci szczególnie uzdolnionych.
2. Rozpatrzyć możliwość zwiększenia częstotliwości ukazywania się prasy programowo-metodycznej.
3. Rozpatrzyć możliwość ochrony prawnej znaków, symboli, mundurów ZHP.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.2. Stanowiska XXXI Zjazdu ZHP. W sprawie:

1.6.2.1. współdziałania organizacji harcerskich w wychowaniu dzieci i młodzieży

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 12, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP
w sprawie współdziałania organizacji
harcerskich w wychowaniu dzieci i młodzieży

W ostatnich latach obok ZHP wyrosły inne organizacje harcerskie, odwołujące się do tych samych ideałów. Harcerstwo obejmuje dziś tylko część młodego pokolenia, a zbyt wielu młodych ludzi znajduje się poza zasięgiem jakiegokolwiek pozytywnego wpływu wychowawczego. Często ulegają oni demoralizacji oraz ideologii przemocy i agresji. Zagroża to zdrowiu moralnemu i fizycznemu narodowi.

Zaproponowanie jak największej liczbie dzieci i młodzieży wartości zawartych w Prawie Harcerskim staje się wielkim wyzwaniem.

Zapraszamy wszystkie organizacje harcerskie, odwołujące się do ideałów służby Bogu, Polsce i bliźnim, do przyjaznej konkurencji w wychowaniu w takim duchu, aby wypełniły się ideały, którym wspólnie służymy. Zapraszamy do „Wielkiej gry o przyszłość młodzieży Polski i świata”.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.2.2. wyborów samorządowych

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 13–14, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP
w sprawie wyborów samorządowych

XXXI Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego potwierdza nasze zaangażowanie na rzecz umocnienia samorządności lokalnej, w której widzimy klucz do rozwoju demokracji i zbudowania silnego państwa.

Naturalnym obszarem działania Związku Harcerstwa Polskiego jest środowisko lokalne – gmina, miasto, osiedle, wieś.

Uważamy, że w zbliżających się wyborach samorządowych powinniśmy być aktywnym partnerem tych wszystkich, którzy doceniają codzienny trud społecznych wychowawców i chcą im pomóc. Poprzemy tych kandydatów na radnych, którzy podzielają nasze poglądy i opinie w sprawach oświaty i wychowania.

Jesteśmy gotowi do wzięcia odpowiedzialności za sprawy wspólnoty lokalnej, na rzecz której pełnimy służbę, oddając do dyspozycji samorządów najlepsze instruktorki i najlepszych instruktorów z naszego grona. Znając zaangażowanie, kompetencje oraz poczucie odpowiedzialności kadry harcerskiej, jesteśmy pewni, że wzmocni ona pracę samorządu.

Zgodnie z zasadą „Myśleć globalnie, działać lokalnie” chcemy stworzyć warunki do dobrego przygotowania się instruktorów – kandydatów na radnych do podjęcia pracy w samorządach.

Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę Związku Harcerstwa Polskiego do reaktywowania działalności Harcerskiego Centrum Samorządowego oraz zainicjowania powstawania centrów chorągwiowych. Ich zadaniem będzie wszechstronne przygotowanie komend harcerskich do współpracy z samorządem lokalnym, właściwego poprowadzenia kampanii wyborczej naszych kandydatów na radnych, a następnie udzielanie im pomocy merytorycznej.

Zjazd ZHP proponuje wszystkim harcerskim komendom włączenie się do działania mającego na celu wybranie samorządów dobrych, kompetentnych, silnych, gotowych być partnerami i sojusznikami harcerstwa.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.2.3. współpracy ZHP ze środowiskami harcerskimi na Wschodzie

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 15, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP
w sprawie współpracy
ze środowiskami harcerskimi
na Wschodzie

XXXI Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego podkreśla wagę, jaką Związek przywiązuje do współpracy z polskimi środowiskami harcerskimi na Wschodzie prowadzonej zgodnie ze Statutem ZHP § 1.2, 9.1, 16.5.

Zjazd zwraca się do władz wykonawczych wszystkich szczebli oraz jednostek harcerskich o pomoc programową, organizacyjną i finansową tym środowiskom harcerskim, które prowadzą stałą współpracę z Polakami mieszkającymi na Wschodzie.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.2.4. pracy z kadrą instruktorską

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 17, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie pracy z kadrą instruktorską

XXXI Zjazd ZHP podkreśla podstawową rolę instruktora – wychowawcy w prawidłowym funkcjonowaniu Związku.

Od osobistego przykładu i postawy każdego z instruktorów zależy powodzenia naszej działalności wychowawczej, kształtowanie postaw i umiejętności ruchów, harcerzy i harcerzy starszych oraz poczucia ich przynależności do harcerskiej wspólnoty.

Realizacja w praktyce zasady ciągu wychowawczego wynika przede wszystkim z tego, czy na początku harcerskiej drogi znajduje się dobrze przygotowany do pełnienia swej roli instruktor.

Zjazd zobowiązuje władze naczelne Związku Harcerstwa Polskiego do podjęcia działań mających na celu opracowanie spójnego programu pracy z kadrą instruktorską obejmującego:

- pozyskiwanie kadry instruktorskiej,
- rzecznictwo spraw instruktorskich,
- dokonanie analizy skuteczności funkcjonujących zasad kształcenia kadry i obowiązującego systemu stopni instruktorskich,
- opracowanie systemu motywowania i satysfakcjonowania instruktorów.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.2.5. pomocy władz państwowych dla stowarzyszeń

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 18–19, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie pomocy władz państwowych dla stowarzyszeń

Powodzenie misji harcerstwa zależy nie tylko od zaangażowania oraz ich współpracy z rodziną i szkołą.

Nasze zaangażowanie, jeżeli ma być skuteczne, powinno zostać wsparte konkretnymi środkami materialnymi ze strony Państwa. Nie prosimy o wynagrodzenie za trud instruktora, gdyż jego praca jest i pozostanie przywilejem wypełniania służby społecznej, za którą nikt nie wystawia rachunku.

Dziś nikt nie kwestionuje tezy, że brak lub niedostatek środków publicznych na sferę wychowawczą oznacza w przyszłości konieczność wydatkowania dużo poważniejszych sum na walkę z alkoholizmem, narkomanią, chorobami cywilizacyjnymi, skutkami agresji społecznej, demoralizacji i przestępczości. Szkody wynikające z takiego stanu rzeczy dotkną całe społeczeństwo.

Wymuszone przez codzienne potrzeby zaangażowanie harcerstwa w poszukiwanie pieniędzy dla rozwiązywania podstawowych problemów organizacyjnych odbywa się kosztem działalności wychowawczej.

XXXI Zjazd ZHP apeluje do władz państwowych, aby określiły jakimi środkami publicznymi harcerstwo i inne organizacje wychowawcze mogą wspierać swoją działalność.

Oczekujemy, aby władze państwowe określiły swoją sferę powinności w stosunku do organizacji prowadzących działalność na rzecz wychowania dzieci i młodzieży. W tej sprawie potrzebne są uregulowania prawne, określające szczególnie status stowarzyszeń „pożytku publicznego”.

Obowiązujący system prawny nie stwarza mechanizmów, które ułatwiałyby pozyskiwanie środków finansowych przez organizacje pozarządowe, także od sponsorów i osób prywatnych.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.2.6. reprezentacji kobiet i mężczyzn we władzach ZHP

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 20, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie reprezentacji kobiet i mężczyzn we władzach ZHP

Związek Harcerstwa Polskiego jest organizacją koedukacyjną, zrzeszającą zuchy, harcerki, harcerzy, instruktorki, instruktorów, seniorki i seniorów. Zgodnie z paragrafem 36. 2 Statutu ZHP w związku panuje pełne równouprawnienie bez względu na płeć.

Związek, zgodnie ze swoją tradycją, jest członkiem dwóch międzynarodowych organizacji skautowych – Światowego Stowarzyszenia Przewodniczek i Skautek (WAGGGS) i Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM). Uznajemy, że ten właśnie model najlepiej odzwierciedla nasze podejście do wychowania harcerek i harcerzy. Przynależność do obu organizacji światowych wzbogaca nasz program i pozwala nam pełniej odpowiadać na potrzeby dziewcząt i chłopców należących do ZHP.

Dobrą tradycją Związku jest, że w wyborach do kolegalnych władz wszystkich szczebli kierujemy się potrzebą wyłonienia reprezentacji odzwierciedlającej koedukacyjny charakter naszej organizacji. Zjazd jest przekonany o słuszności tej tradycyjnej zasady, gdyż ułatwi ona dostosowanie programu wychowania do odmiennych potrzeb harcerek i harcerzy.

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

XXXI Zjazd ZHP

1.6.3. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie opracowania „Harcerskie Ideały”

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 II 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 4, dostęp zbiory własne

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 33 z 22 lutego 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”

Rada Naczelna Związku Harcerstwa Polskiego przyjmuje opracowanie pt. „Harcerskie Ideały”. Rada Naczelna zachęca instruktorki i instruktorów ZHP do wykorzystania

wymienionego wyżej opracowania wraz z zamieszczonymi w nim komentarzami do Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego oraz Obietnicy i Prawa Zucha w prowadzeniu harcerskiej pracy wychowawczej i kształcenia kadry.

Przewodnicząca Związku Harcerstwa Polskiego
hm. Maria Hrabowska

1.6.3.1. Treść opracowania „Harcerskie Ideały”

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 II 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 5–13, dostęp zbiory własne

HARCERSKIE IDEAŁY

NASZE CELE

Zgodnie ze Statutem Związków Harcerstwa Polskiego jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniem zuchów, harcerzy, harcerzy starszych oraz instruktorów i działaczy. ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej. Należy do Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowego Stowarzyszenia Przewodniczek i Skautek (WAGGGS). Działa zgodnie z zasadami, celami i metodą wprowadzoną przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella rozwiniętą przez twórcę harcerstwa polskiego Andrzeja Małkowskiego.

Jako cele działania wskazane w Statucie Związków Harcerstwa Polskiego uznaje:

- stwarzanie warunków do wszechstronnego, duchowego, intelektualnego, społecznego i fizycznego rozwoju człowieka,
- nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
- upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości stanowiących fundament harcerskich zasad: wolności, godności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, równouprawnienia, samorządności, tolerancji i przyjaźni,
- upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą,
- stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi.

Nadrzędnym celem Związku Harcerstwa Polskiego jest zgodnie z zasadami skautingu przyczynianie się do rozwoju młodych ludzi w taki sposób, aby w pełni mogli wykorzystać swoje możliwości duchowe, intelektualne, społeczne i fizyczne jako jednostki, jako odpowiedzialni obywatele i jako członkowie wspólnot lokalnych, wspólnoty narodowej i międzynarodowej. Wychowując w harcerstwie – rozwijając osobowość młodego człowieka – powinniśmy więc pracować równocześnie nad jego rozwojem duchowym, intelektualnym, społecznym i fizycznym. Wychowanie harcerskie musi mieć charakter spójny. Żadnej z tych sfer osobowości nie można rozwijać w oderwaniu od pozostałych. Proces rozwoju młodego człowieka jest procesem zintegrowanym.

W Związku Harcerstwa Polskiego kształtowanie poszczególnych sfer osobowości rozumiemy następująco:

ROZWÓJ DUCHOWY – jest nieustannym dążeniem do poszukiwania głębszego rozumienia i pełniejszego kierowania się w życiu określonym systemem wartości. Miłość, nadzieja, dobro, prawda, sprawiedliwość, tolerancja i przyjaźń stanowią

harcerski system wartości oparty na zasadach chrześcijańskich. Rozwój duchowy osiąga się wypełniając obowiązki wobec samego siebie, innych ludzi i swojego otoczenia oraz otwierając się na to co duchowe – co znajduje się poza zasięgiem materialnego postrzegania świata.

Rozwój duchowy w harcerstwie może być realizowany między innymi poprzez:

- życie religijne, rozumiane jako dialog z Bogiem,
- refleksję nad samym sobą,
- pokonywanie własnych słabości,
- rozwijanie swoich zdolności i doskonalenie samego siebie,
- poszukiwanie sensu życia,
- służbę innym,
- kontakt z przyrodą,
- rozbudzanie wrażliwości etycznej i estetycznej,
- budowanie harmonii,
- poznawanie i tworzenie kultury.

ROZWÓJ INTELEKTUALNY – jest ciągłym zdobywaniem wiedzy, wyrabianiem umiejętności myślenia, refleksji i dokonywania wyborów; próbą zrozumienia otaczającego nas świata, kształtowaniem postawy twórczej, poznaniem samego siebie i własnych zdolności, rozwijaniem wyobraźni i wrażliwości na piękno.

Rozwój intelektualny można realizować w harcerstwie między innymi poprzez:

- samokształcenie i doskonalenie,
- stwarzanie warunków do swobodnego kształtowania światopoglądu,
- naukę,
- kształtowanie indywidualności,
- uczestniczenie w życiu kulturalnym,
- rozbudzanie zainteresowań.

ROZWÓJ SPOŁECZNY – to budowanie szacunku wobec drugiego człowieka, jego godności, wolności i przekonań, wyrabianie umiejętności życia we wspólnocie opartej na dialogu i potrzebie solidarnego działania. To przygotowanie do odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu wspólnoty: rodzinnej, lokalnej, narodowej i międzynarodowej. To poznanie swoich praw i powinności obywatelskich w społeczeństwie demokratycznym.

Rozwój społeczny można realizować w harcerstwie między innymi poprzez:

- budowanie braterstwa i przyjaźni,
- służbę innym,
- odpowiadanie programem działania na najważniejsze problemy wspólnoty lokalnej, kraju, społeczności międzynarodowej,
- poznanie i stosowanie zasad demokracji,
- kształtowanie postaw tolerancji i poszanowania odmienności,
- poznawanie mechanizmów i struktur życia społecznego,
- wyrabianie postawy obywatelskiej,
- poznawanie dziedzictwa tradycji, kultury i cywilizacji Polski, Europy, świata.

ROZWÓJ FIZYCZNY – to stała troska o zdrowie i kondycję fizyczną, nauka zdrowego stylu życia, nieuleganie nałogom, wychowanie w poszanowaniu własnego zdrowia, przezwyciężanie własnych słabości i lęków – w dążeniu do utrzymania równowagi ducha i ciała.

Rozwój fizyczny można realizować w harcerstwie między innymi poprzez:

- dbałość o sprawność fizyczną,
- uprawianie sportu,
- życie obozowe,

- uprawianie wędrówek i turystyki,
- poznanie zasad zdrowego trybu życia,
- walkę z nałogami,
- popularyzowanie i przestrzeganie zasad higieny.

CHARAKTER WYCHOWANIA W ZHP

Zgodnie ze Statutem wychowanie w ZHP:

- **opiera się na normach moralnych wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich** wyrażonych w Prawie i Przrzeczeniu Harcerskim,
- **kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka**, co wynika z uznania przyrodzonej godności i wolności każdej istoty ludzkiej.

ZHP jest stowarzyszeniem otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie. System wartości duchowych uznaje za sprawę osobistą, gdyż każdy członek ZHP samodzielnie kształtuje swój system wartości i światopogląd. ZHP oczekuje natomiast od swoich członków, że posiadają system wartości, który nie jest sprzeczny z zasadami zawartymi w Prawie i Przrzeczeniu Harcerskim. **Związek Harcerstwa Polskiego jest niezależny ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym.**

HARCERSKI SYSTEM WYCHOWAWCZY

Harcerski system wychowawczy realizowany w ciągu blisko 90-letniej historii ZHP jest rozumiany jako **jedność: zasad harcerskiego wychowania, metody i programu**. Stały rozwój zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów jest możliwy tylko wtedy, gdy kierując się harcerskimi zasadami, wykorzystując harcerską metodę tworzymy program pobudzający do kształtowania w sobie cech i umiejętności potrzebnych w życiu osobistym i przydatnych w społeczeństwie.

Zasady harcerskiego wychowania to:

- **służba**, czyli czynna, pozytywna postawa wobec świata i drugiego człowieka,
- **braterstwo**, czyli przyjacielska i serdeczna postawa wobec innych,
- **praca nad sobą**, czyli nieustanne kształtowanie i doskonalenie własnej osobowości.

Odzwierciedleniem harcerskich zasad są: Obietnica i Prawo Zucha, Prawo i Przrzeczenie Harcerskie, Zobowiązanie Instruktorskie. Zasady harcerskiego wychowania są wprowadzane w życie za pomocą wywodzącej się ze skautingu metody harcerskiej. Metoda ta określa sposób realizacji harcerskiego wychowania.

Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:

- **pozytywnością**,
- **indywidualnością**,
- **wzajemnością oddziaływań**,
- **dobrowolnością i świadomością celów**,
- **pośredniością**,
- **naturalnością**,

będący systemem wspierania samorządności zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów przez:

- **Przrzeczenie i Prawo**,
- **uczenie w działaniu**,
- **pracę w małych grupach**,
- **program stale doskonalony i pobudzający do rozwoju**.

Metodę harcerską cechuje:

- **pozytywność** – gdyż harcerskie wychowanie polega na budowaniu dobra, rozbudzaniu w człowieku jego zdolności, odkrywaniu zalet, pozwala łatwiej akceptować świat, innych ludzi, siebie samego, pokazuje, że nie należy poddawać się złu i beznadziejności;
- **indywidualność** – ponieważ harcerskie wychowanie jest ukierunkowane na jednostkę, na jej rozwój osobisty, dostosowując stawiane przed każdym członkiem Związku oczekiwania do jego możliwości i umiejętności, budując jego indywidualne cechy;
- **wzajemność oddziaływań** – czyli partnerstwo członków naszego ruchu, gdzie wszyscy są zarówno wychowawcami, jak i wychowanymi; instruktor pełni rolę „starszego brata” będącego dla harcerza wzorem do naśladowania, a jego autorytet opiera się przede wszystkim na postawie zgodnej z Harcerskim Prawem;
- **dobrowolność i świadomość celów** – gdyż każdy członek Związku samodzielnie wyraża chęć kierowania się w życiu harcerskimi zasadami i przynależnością do naszej organizacji; w harcerstwie skuteczność wychowania zależy od chęci poddania się temu działaniu;
- **pośredniość** – ponieważ wszystkie podejmowane przez nasz ruch działania służą realizacji celów wychowawczych, atrakcyjnych, społecznie pożytecznych zadań realizowanych w harcerstwie pobudzają do rozwoju wewnętrznego człowieka;
- **naturalność** – polegająca na przystosowaniu wszystkich podejmowanych działań do potrzeb i możliwości harcerskiego zespołu i poszczególnych jego członków oraz różnorodnych warunków działania: na wsi, w mieście, w nowej drużynie, bądź takiej z tradycjami, w zespole chłopców lub dziewcząt, w drużynie koedukacyjnej itd.

Metoda harcerska opiera się na następujących elementach:

Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie – kreślą konkretny system wartości, opisują ideał. Odzwierciedlają zasady harcerskiego wychowania: służbę, braterstwo, pracę nad sobą. Prawo każdemu harcerzowi daje ściśle określony kodeks postępowania, jest dla niego żywym drogowskazem. W chwili złożenia harcerskiego Przyrzeczenia zobowiązujemy się nieustannie dążyć do osiągnięcia tego ideału. Młody człowiek składając je decyduje się z własnej „szczerzej woli” akceptować i stosować w swym życiu zawarte w Prawie zasady etyczne. Wobec własnego sumienia, wobec grupy rówieśników i instruktora, który jest dla niego wzorem i autorytetem bierze odpowiedzialność za ich dotrzymywanie. To dobrowolne zobowiązanie jest największą motywacją do samodoskonalenia, wyrażeniem woli nieustannej pracy nad sobą, woli stałego podążania drogą wyznaczoną przez drogowskaz naszego Prawa. Akceptowanie zawartych w Przyrzeczeniu i Prawie ideałów oraz stały, możliwie największy wysiłek zmierzający do ich osiągnięcia są wobec młodego człowieka skutecznym instrumentem wpływającym na jego rozwój. Dla najmłodszych członków naszego ruchu identyczną rolę pełni Obietnica i Prawo Zucha. Prawo i Przyrzeczenie jest fundamentalnym elementem metody harcerskiej.

Uczenie przez działanie – oznacza, że w harcerstwie wychowujemy w sposób czynny, poprzez aktywne uczestnictwo. Młody człowiek w sposób naturalny kształci się przez obserwację, eksperymentowanie, samodzielne wyciąganie wniosków, dokonywanie wyborów i osobiste działanie. Harcerskie wychowanie to rozwój młodego człowieka przez wychowanie.

System małych grup – mała grupa rówieśników, kolegów, przyjaciół to naturalne środowisko młodego człowieka. Nasza metoda opiera harcerskie wychowanie między innymi na systemie takich rówieśniczych grup – szóstek zuchowych, zastępów, patroli, grup zadaniowych itp. Skupiona w zastępie grupka przyjaciół sama uczy się współdziałania, samorządności, brania na siebie odpowiedzialności, solidarności, pomaga kształcić charaktery. Stwarza młodym ludziom atmosferę do stopniowego dojrzewania osobistego i społecznego.

Program stale doskonalony i pobudzający do rozwoju – stanowi treść harcerskiego wychowania. Treści programowe powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości członków harcerskich zespołów, do czasu, miejsca, warunków działania i oczekiwań społecznych. Na program składają się konkretne zadania podejmowane przez zespół i sposób ich realizacji (odrębny dla zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów), oraz rozwiązania organizacyjne niezbędne dla prawidłowego realizowania harcerskiego programu wychowawczego. Program musi być stale doskonalony tak, aby zapewniał stopniowy i harmonijny rozwój członków Związku. Powinien odpowiadać na zainteresowania harcerzy, stawiać wyzwania, być zachętą do samodoskonalenia. Narzędziem realizacji tego programu jest między innymi system stopni harcerskich (gwiazdek zuchowych) oraz sprawności. Należy sformułować program, który jest spójną, zintegrowaną całością, a nie zbiorem przypadkowych, oderwanych działań. Program harcerski jest harmonijnym połączeniem zdobywania określonej wiedzy, kształcenia praktycznych umiejętności oraz podejmowania konkretnych działań na rzecz innych i swojego otoczenia poprzez zabawę, grę i służbę.

Warunkiem skuteczności harcerskiej metody jest **przykład osobisty instruktora**. Swoją postawą instruktor powinien dawać przykład osiągania wartości, którym służy harcerstwo, pokazywać, że życie według Prawa Harcerskiego może być źródłem radości. Instruktor nie jest ani dowódcą, ani nauczycielem. Jest „starszym bratem”, który zuchowi, harcerce, harcerzowi stwarza warunki do kształtowania charakteru.

Metoda harcerska jest systemem stale doskonalonego samowychowania. Wszystkie elementy metody (Przyrzeczenie i Prawo, uczenie w działaniu, system małych grup, ciągle doskonalony i pobudzający do rozwoju program) są współzależne i stanowią spójną całość. **Metoda ta jedynie wówczas okaże się w pełni skuteczna, jeżeli każdy harcerski instruktor będzie potrafił łącznie wykorzystywać w swej pracy zgodnie z jej cechami wszystkie te elementy.**

Warszawa, 22 lutego 1997 r.

1.7. XXXII Zjazd ZHP, 2001 r.

1.7.1. Uchwała XXXII Zjazdu ZHP. W sprawie:

1.7.1.1. strategii rozwoju ZHP w latach 1999–2007

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 20, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE „STRATEGII ROZWOJU ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO W LATACH 1999–2007”

XXXII Zjazd ZHP uznaje przyjętą uchwałą Rady Naczelnej nr 21 z dnia 15 maja 1999 roku „Strategię rozwoju Związku Harcerstwa Polskiego w latach 1999–2007” za podstawowy dokument, wyznaczający kierunki pracy Związku Harcerstwa Polskiego w kadencji 2001–2005. Wyznaczone w strategii cele ZHP, rozwinięte przez przyjęte na XXXII Zjeździe ZHP uchwały i stanowiska, powinny być podstawą do formułowania planów realizacji strategii i planów rozwoju wszystkich szczebli organizacyjnych ZHP.

XXXII Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną i Główną Kwaterę do przyjęcia harmonogramu opracowania i upowszechnienia niezbędnych do realizacji strategii dokumentów metodycznych i programowych oraz organizacyjnych.

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
GŁÓWNA KWATERA
ZESPÓŁ PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

STRATEGIA ROZWOJU
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO
1999-2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP

MISJA ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

MOCNE STRONY ZHP

SŁABE STRONY ZHP

OPIS SYTUACJI ZEWNĘTRZNEJ ZHP

PRZEWAGA STRATEGICZNA ZHP

WIZJA ROZWOJU ZHP 1999 – 2007

CELE STRATEGICZNE ZHP 1999 – 2007

PROGRAM ROZWOJU ZHP 1999 – 2007

WSTĘP

„Patrz szeroko, i nawet kiedy wydaje ci się, że patrzysz szeroko

– ciągle patrz szerzej !”

Robert Baden-Powell

Tak wiele zmienia się wokół nas! Jesteśmy świadkami tego, jak przekształca się cywilizacja i jak w globalnym społeczeństwie przemienia się oblicze naszego kraju. Tak wiele wyzwań dla harcerskiego działania niesie ta nowa rzeczywistość! Związek Harcerstwa Polskiego osadzony jest w społeczeństwie, w którym dokonują się głębokie przemiany ustrojowe i gospodarcze wpływające na otoczenie naszej organizacji. Tworzą one nowe warunki dla naszego działania. Zmianie ulegają również systemy wartości, potrzeby i postawy dzisiejszej młodzieży. Musimy o tym pamiętać, jeśli chcemy, aby Związek Harcerstwa Polskiego wszedł w nowe stulecie wzmocniony, podążając ku przyszłości drogą wytyczoną przez strategię swojego rozwoju. Trafiająca do rąk Druhen i Druhów „Strategia rozwoju Związku Harcerstwa Polskiego w latach 1999–2007” składa się z trzech elementów:

- analizy obecnej sytuacji i potencjału ZHP,
- wizji rozwoju naszego Związku,

– wyznaczonych do 2007 roku celów strategicznych i priorytetów składających się na program rozwoju ZHP.

Cezurę czasową dla strategii wyznacza rok 2007, w którym przypada 100-lecie Światowego Ruchu Skautowego Skautingu. Twórca skautingu, generał Robert Baden-Powell nakazał nam w swoim przesłaniu „...ciągle patrzeć szerzej”. To w taki właśnie sposób powinniśmy spoglądać w naszą przyszłość i ubiegając historię, już dziś podejmować działania, aby kształtować przyszłe lata Związku Harcerstwa Polskiego.

MISJA ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

Misją Związku Harcerstwa Polskiego jest przyczynianie się – przy pomocy metody harcerskiej – do rozwoju młodych ludzi w taki sposób, aby w pełni mogli wykorzystać swoje możliwości duchowe, intelektualne, społeczne i fizyczne jako jednostki, jako odpowiedzialni obywatele i jako członkowie wspólnot lokalnych, narodowych i międzynarodowych.

MOCNE STRONY ZHP

Opis dotyczący mocnych stron ZHP został sporządzony na podstawie anonimowych ankiet oraz rozmów indywidualnych.

Do mocnych stron Związku Harcerstwa Polskiego należy zaliczyć:

- Skuteczną metodę wychowawczą nastawioną na aktywność własną członków;
- Stabilny system metodyczny i szereg instrumentów metodycznych, dostosowanych do poziomu rozwoju poszczególnych grup wiekowych;
- Szeroką ofertę programową, odpowiadającą na różnorodne potrzeby członków organizacji;
- Program dla dzieci specjalnej troski i drużyn integracyjnych;
- Samodzielność programową drużyn i gromad;
- System narzędzi do kształcenia kadry instruktorskiej;
- Tradycję i silnie zakorzenioną w świadomości społecznej wartość harcerstwa;
- Pozytywny odbiór społeczny;
- Liczebność Związku (największa organizacja dzieci i młodzieży w Polsce);
- Ogólnopolski zasięg organizacji;
- Dużą bazę materialną;
- Doświadczoną w wielu działaniach i zaangażowaną kadrę, silnie związaną z organizacją (pokaźny potencjał kadrowy);
- Wielopokoleniowość;
- Otwartość dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie, gotowych przyjąć wartości Prawa Harcerskiego;
- Apolityczność;
- Przynależność do światowych struktur skautowych i liczne kontakty międzynarodowe;
- Duże grono sojuszników Związku.

SŁABE STRONY ZHP

Opis dotyczący słabych stron ZHP został sporządzony na podstawie anonimowych ankiet oraz rozmów indywidualnych.

Do słabości Związku Harcerstwa Polskiego należą:

- Struktura nie dostosowana w pełni do realizacji celów ZHP;
- Słaba świadomość misji i celów Związku na wszystkich szczeblach;

- Niewykorzystany potencjał kadrowy;
- Skomplikowane procedury biurowe;
- Zły przepływ informacji;
- Trudności w egzekwowaniu poleceń i przestrzeganiu standardów organizacyjnych komend wyższego szczebla od niższego;
- Słaba identyfikacja kadry instruktorskiej ze strukturą i programem Związku;
- Przyzwyczajenie do pracy akcyjnej, brak systematyczności w działaniu i efektywnego planowania (w tym nieumiejętność wyznaczania celów);
- Duża rotacja kadry instruktorskiej;
- Słabe wsparcie programowe dla drużynowych;
- Mała mobilność Związku we wdrażaniu rozwiązań programowych, metodycznych i organizacyjnych;
- Opór przed stałym doszkalceniem się wśród znacznej części instruktorów;
- Brak systemu motywowania i pozyskiwania kadry instruktorskiej instruktorów;
- Niewydolny system pracy z kadrami i w konsekwencji słabe przygotowanie kadry zwłaszcza komend harcerek do pełnionych funkcji;
- Niewielki, wciąż malejący, wpływ wychowawczy harcerstwa na wsi;
- Brak płynności finansowej oraz stałych źródeł finansowania Związku;
- Częsta dominacja spraw organizacyjnych i finansowo-gospodarczych nad wychowawczo-programowymi w funkcjonowaniu komend harcerek;
- Niedostateczna świadomość własnej wychowawczej roli wśród drużynowych;
- Niskie zaangażowanie rodziców w działalność ZHP;
- Rozbieżność założeń ideowych harcerstwa z praktyką działania w postawie części kadry instruktorskiej;
- Niewystarczająca współpraca z samorządami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi;
- Brak nastawienia na jakość pracy;
- Niewystarczające przygotowanie kadry komend harcerek do profesjonalnego zarządzania majątkiem Związku.

OPIS SYTUACJI ZEWNĘTRZNEJ ZHP²

Do najważniejszych elementów zewnętrznych wywierających wpływ na działalność Związku Harcerstwa Polskiego należą:

- Reforma administracyjna państwa;
- Reforma systemu edukacji narodowej;
- Silna polaryzacja postawy Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej i poparcie, jakiego udziela mu obecny rząd;
- Postrzeganie Związku Harcerstwa Polskiego przez większość liczących się organizacji pozarządowych jako nie należącego do ich ruchu (NGO's);
- Silna konkurencja małych, lokalnych, dynamicznych stowarzyszeń młodzieżowych (ekologicznych, sportowych, kulturalno-oświatowych itp.), nastawionych monoteumatycznie, dzięki czemu postrzeganych jako profesjonalne;
- Zbliżający się moment przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i NATO;
- Zmiana tendencji w finansowaniu organizacji pozarządowych przez państwo;
- Zmiana systemu wartości, wzorców zachowań i postaw młodzieży, w tym zmiana nastawienia w sprawie budowania swojego miejsca w dorosłym życiu („mój los w moich rękach”);
- Procesy demograficzne zachodzące w społeczeństwie polskim;
- Zmiany technologiczne.

² Opis został sporządzony na podstawie anonimowych ankiet oraz rozmów indywidualnych.

PRZEWAGA STRATEGICZNA ZHP

O przewadze strategicznej Związku Harcerstwa Polskiego stanowią następujące elementy:

- Związek Harcerstwa Polskiego jest największym stowarzyszeniem harcerskim w Polsce.
- ZHP jest jedynym polskim członkiem międzynarodowych organizacji skautowych.
- Nasz program (metoda) nastawiony jest na pozytywną zmianę obecnego stanu rzeczy.
- Jesteśmy organizacją powszechną, propaństwową, niezwiązaną z żadnym ruchem politycznym.
- Jesteśmy otwarci dla wszystkich – bez względu na pochodzenie, rasę i wyznanie – którzy przyjmują za swoje wartości Prawa Harcerskiego.
- Jesteśmy jedyną organizacją pozarządową, nad którą honorowy protektorat objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO 2007 WIZJA ROZWOJU

Dla zbudowania strategii ZHP niezbędne jest sformułowanie, obok diagnozy aktualnego stanu Związku, także wizji harcerstwa w przyszłości zawierającej nakreślone kierunki jego rozwoju. Cezurą czasową przyjętą w budowaniu strategii ZHP jest rok 2007, w którym przypada 100. lecie powstania ruchu skautowego. Niniejszy dokument jest próbą sięgnięcia w przyszłość i opisania jak wyobrażamy sobie Związek Harcerstwa Polskiego za kilka lat.

* * *

HARCERSTWO WOBEC PRZEMIAN CYWILIZACYJNYCH

Otoczenie współczesnego człowieka ulega gwałtownym przekształceniom. Dokonująca się na świecie rewolucja technologiczna powoduje głębokie przemiany w strukturze gospodarki i zatrudnienia. Podstawowym zasobem i czynnikiem produkcji w gospodarce staje się wiedza rozumiana szeroko jako dane, informacje, symbole, kultura, ideologie i wartości. Ewolucji ulega charakter stosunków międzyludzkich, model gry społecznej. Zmieniają się wzorce zachowań, systemy wartości, postawy, kultura. Rodzi się cywilizacja i społeczeństwo epoki postindustrialnej.

Przemiany w otoczeniu człowieka i logika gospodarki rynkowej powodują zmianę podstawowych systemów organizacyjnych, modyfikują model zarządzania i kierowania ludźmi. Zespołowość, decentralizacja, otwartość komunikowania, innowacyjność, zmiany jakościowe, partnerskie stosunki w zespole – to cechy przyszłego modelu zarządzania.

Głębokie przemiany zachodzą również we współczesnych organizacjach. Obok przekształceń strukturalnych zmianie ulega zestaw podstawowych wartości, wzorów i norm postępowania, które określają relacje pomiędzy ludźmi w organizacji. W ten sposób ewoluuje kultura organizacji.

Najcenniejszym zasobem organizacji w następnym stuleciu będą ludzie. Najważniejszy staje się człowiek wnoszący do danej organizacji nie tylko nabyte kwalifikacje, ale też swoje pełne zaangażowanie, doświadczenie, kreatywność. Potrafiący pracować w zespole, delegować uprawnienia, podejmować różne ryzyka, decentralizować decyzje, poprawiać jakość, posiadający umiejętność indywidualnego i zbiorowego uczenia się. Człowiek, któremu zależy na stałym doskonaleniu się. Takiego człowieka potrzebuje społeczeństwo przyszłości.

Zachodzące współcześnie przekształcenia cywilizacyjne, gospodarcze, społeczne i kulturowe wpływają również na sytuację młodzieży. Dzisiejsi nastolatki dorastają w odmiennej rzeczywistości niż poprzednie pokolenia. Są kształtowani przez zmienione warunki wychowania i edukacji. Zmianie uległy stawiane im wymagania oraz postrzeganie miejsca młodych w świecie dorosłych. Dzisiejsza rzeczywistość wymaga od młodzieży wczesnego podejmowania odpowiedzialności za swoją przyszłość. Wszystko to powoduje zmianę postaw, systemów wartości oraz potrzeb młodzieży. Następuje przyspieszenie rozwoju i dojrzewania młodego człowieka. Rozwój ten jednak postępuje nierównomiernie w poszczególnych sferach. Młodzież szybciej dojrzewa fizycznie i intelektualnie, często jednak za tymi dwiema sferami nie nadąża rozwój społeczny i emocjonalny.

W zmieniających się warunkach życia, w odmiennej rzeczywistości gospodarczej i społecznej harcerstwo zachowuje swoją atrakcyjność i skuteczność jako ruch wychowawczy. Jego rola jako organizacji przygotowującej młodych ludzi do aktywnego i odpowiedzialnego udziału w dorosłym życiu stale rośnie. Harcerstwo może skutecznie pomagać młodym odnajdywać swoje miejsce w społeczeństwie, w zmieniającym się otoczeniu i warunkach życia. Może skutecznie przygotowywać harcerki i harcerzy do podejmowania wyzwań stawianych przez współczesną cywilizację, przez dzisiejsze problemy społeczne. Na utrwalaniu w odbiorze społecznym takiego właśnie obrazu harcerstwa szczególnie nam zależy.

Aby to jednak było możliwe Związek Harcerstwa Polskiego musi sam sprostać wyzwaniom stawianym przez współczesność i przyszłość.

HARCERSKI SYSTEM WYCHOWAWCZY I PROGRAM ZHP

Jeżeli harcerstwo chce w przyszłości przyciągać młodych ludzi, wypełniać swoją misję wychowawczą oraz konkurować z innymi organizacjami musi zacząć kłaść znacznie większy niż dotychczas nacisk na wewnętrzną jakość tych elementów, od których zależy skuteczność wychowania w ZHP: harcerskiego systemu wartości, metody i programu. Tylko ta wewnętrzna jakość polegająca na konsekwentnym przestrzeganiu harcerskiego systemu wartości, stosowaniu metody i realizowaniu atrakcyjnego programu utrwali w oczach młodych ludzi tożsamość harcerstwa. W czasach nieograniczonego wyboru z harcerstwem będzie wiązała się ta młodzież, która akceptuje jego charakter. Ci młodzi ludzie będą świadomie wybierać, więc nie stać nas wobec nich na bylejaką zamiast jakości.

Harcerstwo posiada obecnie system wychowawczy służący rozwijaniu ludzi aktywnych i odpowiedzialnych, samodzielnie budujących swoje miejsce w dorosłym życiu. W przyszłości jednak szczególnie istotne stanie się kształtowanie w harcerskim wychowaniu takich cech i postaw jak kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, umiejętność uczenia się i otwartość na zmiany. Coraz ważniejsze będzie stawało się przygotowanie młodych ludzi do odpowiedzialnego podejmowania różnych ról społecznych i przywództwa.

Aby skutecznie realizować swoje cele wychowawcze harcerstwo musi dysponować atrakcyjnym i odpowiadającym na potrzeby młodych ludzi programem. Program ten powinien być wspierany przez wciąż aktualizowany system ciekawych, stwarzających młodym ludziom wyzwania, instrumentów metodycznych. Gwiazdki zachowowe, sprawności, stopnie, starszoharcerskie znaki służb oraz zdobywane w ZHP uprawnienia państwowe będą wciąż bardzo wartościowym instrumentem wspierającym samorozwój.

Aby odpowiedzieć na oczekiwania młodych ludzi oraz potrzeby społeczne Związek Harcerstwa Polskiego powinien w najbliższych latach podejmować w swoim programie takie zagadnienia, jak:

- wychowanie dla demokracji i zaangażowanie młodych ludzi na rzecz społeczności lokalnej,
- zdrowie i kultura fizyczna,
- rozwój intelektualny,
- rozwój duchowy,
- rozwój emocjonalny,
- przygotowanie młodych ludzi do podejmowania ról społecznych i budowania więzi międzyludzkich,
- ekologia,
- integracja międzynarodowa i wymiana kulturowa,
- wychowanie ekonomiczne.

Nowe kierunki programowe powinny być tak formułowane, aby pozwalały harcerstwu na podejmowanie w najbliższych latach trudnych wyzwań społecznych. Harcerstwo może być skuteczne w dziedzinie profilaktyki takich problemów społecznych, jak bezrobocie, narkomania, przestępczość wśród młodych ludzi. Może także skutecznie podejmować się funkcji rzecznictwa praw oraz problemów dzieci i młodzieży. Jednym z ważnych, bardzo praktycznych wyzwań harcerstwa stanie się już wkrótce konieczność przygotowania młodych ludzi do zwiększonej konkurencji na rynku pracy w Polsce.

Problemem, przed którym stanimy w najbliższym czasie jest również konieczność skorelowania grup wiekowych w ZHP ze strukturą reformy szkolnictwa wprowadzaną przez reformę edukacji. Będzie to dla nas oznaczało konieczność dostosowania do nowych potrzeb poszczególnych metodyk.

Aby program harcerskiego wychowania mógł być skutecznie wdrażany w Związku powinien on być planowany długofalowo i znany w harcerskich środowiskach na długo przed wprowadzeniem konkretnych propozycji programowych. Tylko taka sytuacja pozwoli w przyszłości drużynom i harcerskim komendom perspektywicznie budować własny program. Dlatego bardzo ważne jest, aby koncepcja naszego programu wychowawczego na lata 1999–2007 została ujęta w specjalnie opracowanej na te lata strategii programowej.

Ważnym elementem wizji harcerstwa w przyszłości będzie charakter harcerskiego wychowania. Wydaje się, że niezmiennym powinien zostać zasadniczy cel ZHP, jakim jest stwarzanie młodym ludziom warunków do wszechstronnego i harmonijnego rozwoju: społecznego, fizycznego, intelektualnego i duchowego; tak aby potrafili wykorzystać swój potencjał jako członkowie wspólnot lokalnych, całego społeczeństwa i społeczności międzynarodowej. Jednak już dzisiaj istnieje także potrzeba zwrócenia w harcerstwie również szczególnej uwagi na rozwój emocjonalny młodych ludzi. Świadczą o tym nagminne problemy wychowawcze dotyczące tej sfery, z którymi nie potrafi poradzić sobie państwowy system edukacji.

W społeczeństwie demokratycznym ważne jest zachowanie powszechnego i otwartego charakteru harcerstwa, dostępnego dla wszystkich młodych ludzi bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie. Aby skutecznie realizować swe cele ZHP powinien pozostać samodzielnym stowarzyszeniem niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii i organizacji o charakterze politycznym. Związek powinien jednak uczestniczyć w życiu publicznym wypełniając rolę rzecznictwa spraw młodzieży i ważnych problemów społecznych mających wpływ na wychowanie i sytuację młodych ludzi.

Myśląc o charakterze naszej organizacji w przyszłości nie można zapominać o roli jaką harcerstwo może odgrywać w ruchu skautowym. Możemy wnieść do niego ogromny potencjał, którym jest dorobek myśli programowej i metodycznej, doświadczenie w pracy z kadrą oraz możliwości wykorzystania znajdującego się w naszej dyspozycji sprzętu i baz. Jednym z celów realizowanych przez ZHP w kontaktach międzynarodowych powinno być zintensyfikowanie kontaktów z organizacjami skautowymi Europy Środkowo-Wschodniej. Jednocześnie doświadczenia skautingu oraz nasze relacje

ze strukturami WOSM i WAGGGS należy wykorzystywać do rozwoju harcerskiego programu, systemu metodycznego, kształcenia kadry oraz zarządzania Związkiem.

Miernikiem rozwoju Związku będzie zwiększenie liczby młodzieży objętej oddziaływaniem wychowawczym harcerstwa przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości harcerskiego wychowania. Należy dobrze działającymi drużynami wypełnić białe plamy na harcerskiej mapie poszczególnych chorągwi. Obecnie zuchy, harcerze i harcerze starsi obejmują łącznie około 4% całej populacji dzieci i młodzieży w Polsce. Wydaje się, że objęcie naszym wpływem wychowawczym większej liczby młodych ludzi leży w granicach możliwości Związku. Grupą wiekową, wobec której najsłabiej oddziałuje harcerstwo jest młodzież starsza w wieku 16–20 lat. Harcerze starsi obejmują zaledwie 1% populacji młodzieży w tym wieku. Jednocześnie jest to ze względu na uwarunkowania rozwoju psycho-fizycznego grupa młodzieży gdzie potrzeby wychowawcze są nieograniczone.

Wzrost ilościowy harcerstwa powinien być konsekwencją zwiększenia liczby dobrze przygotowanych do pełnienia swoich funkcji drużynowych.

PRACA Z KADRĄ I KSZTAŁCENIE

Najważniejszym zasobem Związku Harcerstwa Polskiego jest i będzie kadra instruktorska. Od umiejętności, wiedzy i postaw instruktorów zależy skuteczność harcerstwa jako organizacji wychowawczej. Mając to na względzie powinniśmy uczynić z pracy z kadrami zadanie priorytetowe o strategicznym znaczeniu dla Związku. Naczelnym celem powinno być tutaj przygotowanie instruktorów harcerskich wszystkich szczebli organizacji do realizacji metody i programu wychowawczego Związku. Stawką w tych działaniach jest jakość harcerskiego wychowania. Wypracowanie tej jakości nie będzie możliwe bez wprowadzenia do filozofii naszego działania, do kultury organizacyjnej ZHP, zasady, że realizacja metody harcerskiej, praca programowa i kształcenie instruktorów są najważniejsze, priorytetowe. Struktury organizacyjne, zarządzanie stowarzyszeniem oraz kształtowanie warunków do działania pełnią tutaj funkcje pomocnicze, mają wspierać to co dla istoty harcerstwa jest najważniejsze!

Biorąc pod uwagę aktualny stan ZHP musimy zrobić wszystko, aby w dziedzinie kształcenia instruktorów i pracy z kadrami w najbliższych latach zostały spełnione następujące warunki:

- poziom wiedzy i umiejętności dotyczących warsztatu wychowawczego drużynowych zapewnia realizację programu w drużynie metodą harcerską, to umiejętności drużynowych są najważniejsze dla jakości harcerskiego wychowania;
- kształcenie drużynowych w ZHP ma charakter pełny i powszechny – to znaczy, że każdy drużynowy musi zostać przeszkolony, a wszędzie tam, gdzie tylko jest to możliwe kształcenie i doskonalenie drużynowych będzie samodzielnie i kompetentnie prowadzone przez hufce;
- kwalifikacje kadry kierowniczej ZHP, przede wszystkim kadry kształcącej, komendantów hufców i chorągwi, kadry zarządzającej finansami i majątkiem Związku oraz członków władz naczelnych ZHP pozwalają im wypełniać swoje funkcje w sposób profesjonalny;
- skutecznie wspierana jest praca chorągwiowych i hufcowych zespołów kadry kształcącej;
- pełnienie funkcji kierowniczych jest formalnie uzależnione od poziomu przygotowania instruktorskiego;
- funkcje gospodarczo-finansowe są oddzielone od działalności wychowawczej w Związku.

Bardzo poważnym wyzwaniem, które Związek Harcerstwa Polskiego będzie musiał podjąć w przyszłości jest konieczność wypracowania skutecznych sposobów pozyskiwa-

nia kadry. Brak nowych instruktorów widać szczególnie w środowiskach wiejskich notujących w ostatnich latach największy spadek ilościowy zuchów i harcerzy oraz liczby gromad i drużyn. Wciąż największą grupą zawodową wśród instruktorów harcerskich pozostają nauczyciele i to oni są rezerwuarem, z którego możemy czerpać kadrę. Należy jednak wzorem zachodnioeuropejskich organizacji skautowych sięgać także do innych grup społecznych i zawodowych.

Jednym z poważnych problemów, z którymi borykamy się dzisiaj jest brak dostatecznego wsparcia dla pracy drużynowych w hufcu w ich macierzystym środowisku działania. Dlatego powinniśmy inicjować tworzenie i wzmacnianie działania namiestnictw programowych. Ich praca będzie szczególnie ważna w dużych powiatowych hufcach gdzie kontakt z drużynowymi jest bardzo ograniczony. To ich zadaniem jest realizowanie programu hufca i wsparcie programowe dla drużyn. To one są odpowiedzialne za doskonalenie drużynowych przez organizację różnorodnych form kształceniowych. Od ich pracy będzie zależało czy wciąż będą w naszych hufcach drużynowi nie stosujący metody harcerskiej. Namiestnictwa mogą wspólnie z hufcowymi komisjami stopni i zespołami kadry kształcącej skutecznie wspierać rozwój instruktorów. Model pracy namiestnictw powinien wynikać z potrzeb i warunków danego środowiska. Ogromną rolę mają one do odegrania w hufcach wiejskich, gdzie kontakt z drużynowym i dotarcie do niego z inspiracją programową i pomocą metodyczną jest szczególnie utrudnione. To namiestnictwa są w środowisku hufca tą komórką, która najskuteczniej może pozyskiwać nowych instruktorów. Powinny też pełnić w hufcu rolę rzecznictwa spraw drużynowych. Bez namiestnictw nie będziemy mogli w Związku wspierać realizacji programu ani skutecznie pracować z kadrą.

Także działalność wydawnicza Głównej Kwatery powinna wciąż być skierowana na dostarczenie instruktorom, przede wszystkim drużynowym wydawnictw o charakterze poradnikowym: metodycznych, programowych i repertuarowych. W przyszłości ważne staną się wszelkie działania mogące wspierać pracę z instruktorami. Jednym z nich będzie również przywrócenie kręgom instruktorskim właściwej roli w wspieraniu rozwoju instruktorów.

Dla wzmocnienia wychowawczego charakteru harcerstwa wydaje się również konieczne oddzielenie w przyszłości pełnionych przez instruktorów dzisiaj łącznie, funkcji gospodarczo-finansowych od wychowawczych. Pozwoli to uniknąć sytuacji, w których na przykład, kadra hufca koncentruje się przede wszystkim na celach gospodarczych i zarządzaniu majątkiem, zaniedbując przy okazji pozostałe, związane z wychowaniem i pracą z kadrą. Ponadto, dzisiaj pozyskanie funduszy i gospodarka majątkiem Związku wymaga właśnie zawodowych kwalifikacji i profesjonalnego zarządzania, a nie dorywczej troski.

Żeby Związek mógł skutecznie działać w przyszłości i żeby podnosić jakość pracy wychowawczej w drużynach oraz jakość funkcjonowania harcerskich komend do 2007 roku ZHP powinien dysponować spójnym systemem pracy z kadrą, na który złożą się:

- system kształcenia instruktorów,
- pozyskiwanie i motywowanie kadry,
- system wspierania indywidualnego rozwoju instruktorów (stopnie instruktorskie),
- formalne powiązanie pełnionej funkcji w organizacji z poziomem przygotowania instruktorskiego.

1.7.1.2. Deklaracji Ideowej XXXII Zjazdu ZHP

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6-9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 20-24, dostęp zbiory własne

UCHWAŁA XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE DEKLARACJI IDEOWEJ XXXII ZJAZDU ZHP

XXXII Zjazd ZHP uznaje „Deklarację ideową XXXII Zjazdu ZHP”, stanowiącą załącznik do uchwały, za zwięzły zapis podstawowych zasad funkcjonowania Związku Harcerstwa Polskiego i poleca wszystkim jednostkom organizacyjnym, funkcyjnym i instruktorom kierowanie się jej zapisami w codziennej pracy wychowawczej.

DEKLARACJA IDEOWA XXXII ZJAZDU ZHP „BĄDŹMY CZYTELNI, BĄDŹMY WIDOCZNI, BĄDŹMY OTWARCI”

„Doświadczenie na różnych polach wskazuje, że są pewne mielizny, których należy unikać przy spuszczeniu na wodę naszego statku – Skautingu, aby się nie rozbił, przerażając się w przedsiębiorstwo, lub nie zabłąkał w ślepe kanały, które nigdy nie prowadzą na otwarte morze. (...) Nie jest skauting organizacją dobroczynności dla osób z towarzystwa, prowadzoną dla dobra biednych dzieci. Nie jest szkołą z ograniczonym programem i przepisami egzaminów. Nie jest brygadą oficerów i żołnierzy. Nie jest agencją posłańców dla wygody publiczności. Nie jest wystawą, na której osiąga się powierzchniowe wyniki przy pomocy zapłaty w postaci odznak honorowych, medali itp. To wszystko dotyczy strony zewnętrznej, podczas gdy wychowanie skautowe buduje się całe od wewnątrz.” „Wskazówki dla skautmistrzów” Naczelnego Skauta Świata.

Harcerstwo istnieje na ziemiach polskich od dziewięćdziesięciu lat. W tym czasie miliony dziewcząt i chłopców przeżyło niezapomnianą harcerską przygodę swojego życia.

Harcerstwo jest czymś więcej niż organizacją młodzieżową. To spontaniczny ruch społeczny, kształtujący postawy i charaktery, wychowujący gorących patriotów i aktywnych obywateli. Harcerstwo to służba definiowana przez odpowiedzialność, wewnętrzne przekonanie i aktywność społeczną, to braterstwo i praca nad sobą. Wszystko po to, aby jak najlepiej poznać otaczający nas świat i pozostawić lepszym, niż go zastaliśmy.

Głębokie przemiany społeczne, ustrojowe i gospodarcze zachodzące w naszym społeczeństwie mają znaczny wpływ na funkcjonowanie Związku Harcerstwa Polskiego. Zmieniają się także postawy oraz potrzeby dzieci i młodzieży. Chcąc sprostać oczekiwaniom młodych ludzi i wyzwaniom współczesnego świata, stanęliśmy przed koniecznością wzmocnienia i przebudowy organizacji, dokonywanych w taki sposób, aby zachować wyjątkowy charakter i kształtowaną przez lata tożsamość Związku Harcerstwa Polskiego.

Misją Związku Harcerstwa Polskiego jest przyczynianie się – przy pomocy metody harcerskiej – do rozwoju młodych ludzi w taki sposób, aby w pełni mogli wykorzystać swoje możliwości duchowe, intelektualne, społeczne, emocjonalne i fizyczne jako jednostki i jako odpowiedzialni obywatele – członkowie wspólnot lokalnych, narodowych i międzynarodowych.

Realizacja misji oznacza konieczność wzmocnienia wychowawczego charakteru naszej organizacji, precyzyjnego definiowania celów wychowawczych w oparciu o kanon harcerskich wartości i współczesnych wyzwań. Konieczne jest również wzmocnienie priorytetowych pozycji i autorytetu drużynowego, jako głównego harcerskiego wychowawcy oraz podkreślenie znaczenia metody harcerskiej w realizacji celów wychowania harcerskiej wspólnoty.

Podstawowym celem harcerstwa jest wspieranie wychowania młodego człowieka na podstawie uniwersalnego i niezmiennego kanonu harcerskich wartości, zapisanego w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz w budowanej przez dziewięćdziesiąt lat kulturze organizacji. Wyrażają one ideał i kodeks postępowania oraz kształtują styl życia wszystkich członków ruchu harcerskiego. Niezbędna jest przy tym wiarygodność członków i całej organizacji, czyli zgodność czynów z przyjętymi wartościami. ZHP ma więc charakter wspólnoty, w której zuch, harcerz, instruktor, działając we wspólnocie, wybiera własną drogę realizacji harcerskich ideałów.

Siłą harcerstwa było i jest trafne odczytywanie aktualnych wyzwań i program, odpowiadający zmieniającym się potrzebom społecznym. Ponieważ harcerstwo jest ruchem, umie właściwie dostosować się do zmiennych warunków i jest elastyczne w sposobach działania, jakimi się posługuje, aby osiągać cele wychowawcze. Ta dwoistość – wierność ideałom i wrażliwość na zmianę warunków – jest źródłem siły organizacji.

Wychowawczy charakter organizacji opiera się na idei samowychowania i polega na określaniu celów wychowawczych bezpośrednio w drużynach i gromadach, przez członków gromad i drużyn, wspieranych przez odpowiednio przygotowanych drużynowych. Cele te wypływają z ciągłej i uważnej analizy: misji Związku Harcerstwa Polskiego, wartości zawartych w Prawie i Obietnicy, Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim, Zobowiązaniu Instruktorskim, wartości wynikających z charakteru, tradycji, oraz kultury organizacji – swoistego kodeksu postępowania, symboli, obyczajów i stosunków międzyludzkich, potrzeb i aspiracji dzieci i młodzieży oraz dotyczących je problemów społecznych.

O jakości wychowawczego charakteru organizacji decyduje świadoma realizacja celów wychowawczych jednostki, czyli wyboru własnej drogi rozwoju i systemu wartości oraz świadome budowanie i realizacja celów wspólnoty harcerskiej, instruktorskiej, zastępów, gromad, drużyn i kręgów, wspierana przez odpowiednio przygotowane propozycje programowe.

Istotą harcerskiego działania jest przede wszystkim pełna realizacja ideału harcerskiej służby, rozumianej jako:

- służba Bogu – wynikająca z osobistego stosunku do duchowych wartości życia – takich, jak miłość, prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, piękno, przyjaźń, braterstwo, wiara, nadzieja; lojalność wobec religii, która je wyraża, i akceptacji obowiązków, które z niej wynikają,
- służba Polsce – wynikająca z przynależności do wspólnoty narodowej i kulturowej, miłości Ojczyzny, poczucia dumy i godności narodowej, szacunku dla państwa i jego tradycji,
- służba sobie i innym – wynikająca z osobistej odpowiedzialności za indywidualny rozwój i z osobistego stosunku do społeczeństwa, poczucia odpowiedzialności za rodzinę, lokalną społeczność, kraj i cały świat, a także z szacunku dla innych i świata przyrody.

Realizacja tego ideału polega na budzeniu u zucha, harcerza, instruktora wrażliwości społecznej, kształtowaniu aktywnej i pozytywnej postawy wobec bliźnich, oraz uczeniu odpowiedzialności za otoczenie, innych i siebie.

Najważniejszym i bezpośrednim wychowawcą w ZHP jest drużynowy. Osobisty przykład, stosowanie metody harcerskiej, wierność harcerskim ideałom w codziennym życiu czyni drużynowego świadomym swej roli wychowawcą. Zadaniem poszczególnych szczebli organizacji i poszczególnych zespołów instruktorskich jest wspomaganie pracy drużynowego, umacnianie jego roli i pozycji w środowisku harcerskim i lokalnym. Jakość pracy drużynowego powinna być troską całej wspólnoty instruktorskiej, jaką jest hufiec. Drużynowy powinien mieć w niej miejsce szczególne, tak aby żadna ważna decyzja kreująca tę wspólnotę nie była podejmowana bez jego udziału. Przygotowanie instruktora zdolnego do budowania wspólnoty instruktorskiej i przygotowanego do

pełnienia funkcji drużynowego – przewodnika i wychowawcy dzieci i młodzieży, nie jest możliwe bez uczestnictwa w zespole instruktorskim – szczepie, kręgu, namiestnictwie, grupie drużynowych.

Harcerstwo dąży do osiągnięcia celu wychowawczego za pomocą metody wychowawczej. Metoda harcerska jest ciągle aktualna i ma swoje miejsce wśród nowoczesnych koncepcji wychowania. Cechy harcerskiej metody – pozytywność, indywidualność, wzajemność oddziaływań, dobrowolność i świadomość celów, pośredniość i naturalność – określają charakter naszego działania. Szczególne znaczenie dla jakości pracy wychowawczej w ZHP ma – obok tradycyjnego programu – świadome i konsekwentne stosowanie harcerskiej metody. Jej znajomość i umiejętność stosowania w pracy wychowawczej jest podstawowym obowiązkiem każdego instruktora.

Organizacyjna tożsamość Związku Harcerstwa Polskiego wyrasta z zawsze obecnego w harcerstwie patriotyzmu i szczególnej roli, jaką harcerstwo odegrało w historii Polski. Swoją genezą harcerstwo sięga dążeń do odrodzenia Rzeczypospolitej oraz walk o jej niepodległość. Harcerstwo doceniało też rolę rzetelnej edukacji młodzieży. W nauce i chęci doskonalenia się widziało szansę na lepsze życie młodego pokolenia i szybki rozwój Polski. Harcerstwo istotną wagę przywiązuje do rozumienia spraw i zadań odrodzonego Państwa Polskiego, poczucia obowiązków i cnót obywatelskich oraz gotowości do poświęceń dla dobra ogółu. Nie jest zatem dziełem przypadku, że na skautowej lilijce, noszonej przez harcerzy, umieszczono litery ONC – Ojczyzna, Nauka, Cnota, a słowo „Czuwaj” stało się zawołaniem harcerzy.

Obecnie w Polsce demokratycznej i pluralistycznej konieczne jest zachowanie powszechnego i otwartego charakteru harcerstwa, dostępnego dla wszystkich młodych ludzi bez względu na pochodzenie, rasę, czy wyznanie.

Harcerstwo to także wychowanie w bezpośrednim kontakcie z przyrodą, rozbudzające wrażliwość na jej piękno i odczuwanie silnej więzi z całą przyrodą, to tak potrzebne dzisiaj przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska i kształtowanie postaw proekologicznych.

Aby skutecznie realizować swe cele, Związek jest samodzielnym stowarzyszeniem, niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii i organizacji o charakterze politycznym. Związek jednak aktywnie uczestniczy w życiu publicznym i pełni funkcję rzecznika spraw dzieci i młodzieży oraz ważnych problemów społecznych, mających wpływ na wychowanie i sytuację młodych ludzi.

W realizacji tak zapisanych zasad funkcjonowania Związku Harcerstwa Polskiego najważniejsze jest wyzwanie, by każdy harcerz i instruktor, każda drużyna i cała harcerska wspólnota, by wszyscy byli czytelnymi, widocznymi, otwarci.

Czytelnymi – przez wyznawane, oparte na Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim ideały, autentyczne postawy zgodne z naszym systemem wartości, podejmowanie odpowiedzialności za siebie, rodzinę, przyjaciół i najbliższe otoczenie oraz aktualną ofertę wychowawczą, odpowiadającą potrzebom i aspiracjom młodego pokolenia.

Widocznymi – przez społeczną wrażliwość, gotowość do podejmowania służby na rzecz rodziny, przyjaciół, szkoły, osiedla, gotowość do zmiany siebie (dzięki naszym ideałom i zgodnemu z nimi działaniu) i tym samym najbliższemu otoczeniu.

Otwarcie – przez bycie partnerami i poszukiwanie partnerów w wychowaniu młodego człowieka na aktywnego, odpowiedzialnego i zaradnego obywatela, poszanowanie dla czyjejś odmienności i różnorodności poglądów, stwarzanie szansy przynależności do ruchu każdemu, kto deklaruje przestrzeganie harcerskich zasad.

1.7.1.3. programu ZHP na lata 2002–2005

źródło:

W sprawie „Barw Przyszłości” – programu ZHP na lata 2002–2005, (w:) XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 25–26, dostęp zbiory własne

UCHWAŁA XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE „BARW PRZYSZŁOŚCI” – PROGRAMU ZHP NA LATA 2002–2005

XXXII Zjazd ZHP przyjmuje uchwałę programową „Barwy przyszłości” i zaleca wszystkim jednostkom organizacyjnym, funkcyjnym i instruktorom wykorzystanie zawartych w niej zapisów do tworzenia programów wychowawczych i planów rozwoju. XXXII Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną i Główną Kwaterę do opracowania szczegółowego planu realizacji uchwały programowej do 30 czerwca 2002 roku.

XXXII Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do przeprowadzenia najdalej do końca roku 2002, przy wykorzystaniu wyników prac projektu gimnazjum oraz dostępnych badań i opracowań pedagogicznych, ogólnopolskiej dyskusji metodycznej i podjęcia wiążącej decyzji w sprawach metodyki grup wiekowych.

„Barwy przyszłości” Program ZHP na lata 2002–2005

Wyzwania współczesnego świata i wynikające z nich oczekiwania oraz potrzeby młodych ludzi otwierają przed Związkiem Harcerstwa Polskiego okres pełen szans i możliwości rozwoju. Aby w pełni wykorzystać tę szansę, za najważniejsze cele ZHP uznaje wychowanie harcerzek i harcerzy na ludzi prawych, o mocnych charakterach, odpowiedzialnych, zaradnych, propagujących swą postawą harcerski system wartości i gotowych do podejmowania służby. Chcemy wychowywać ludzi przygotowanych do zmian, podejmujących wyzwania, potrafiących poradzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych, nie przekraczając przy tym norm moralnych, potrafiących samodzielnie i w zespole rozwiązywać rzeczywiste problemy, dbających o jakość życia.

Aby skutecznie realizować cele wychowawcze, harcerstwo musi dysponować atrakcyjnym i odpowiadającym na oczekiwania młodych ludzi programem. Za priorytety w latach 2002–2005 uznajemy:

1. Wzmacnianie wychowawczego charakteru organizacji rozumiane jako wewnętrzne doskonalenie treści i jakości harcerskiego działania, przestrzeganie harcerskiego systemu wartości i stosowanie metody harcerskiej.
2. Wychowanie patriotyczne oraz wychowanie harcerzek i harcerzy do uczestnictwa we wspólnocie europejskiej rozumiane jako kształtowanie świadomości narodowej, w tym dumy z polskiej kultury i dziedzictwa narodowego; patriotyzm w codziennym życiu; kształtowanie otwartości na świat i przygotowanie do integracji europejskiej.
3. Program rozwoju harcerstwa na wsi rozumiany jako dbałość o rozwój społeczny, zapewniający równy start w dorosłe życie, pomoc w wyrównywaniu szans i możliwości dziecka wiejskiego.
4. Wychowanie ekonomiczne rozumiane jako przygotowanie do podejmowania odpowiedzialności za swoje przyszłe życie zawodowe, samodzielność finansową i radzenie sobie na rynku pracy.

Szczególną rolę w tworzeniu i upowszechnianiu priorytetów ma twórczy potencjał i doświadczenie środowisk harcerskich, ruchów programowo-metodycznych i kadry instruktorskiej każdego szczebla naszej organizacji.

Realizacja powyższych celów wychowawczych i priorytetów winna być oparta przede wszystkim na zgodności czynów z przyjętymi w ZHP wartościami oraz na wiodącej roli wzorca instruktorskiego.

Program ten powinien być wspierany przez wciąż aktualizowany system atrakcyjnych instrumentów metodycznych. Powinien znaleźć swoje odzwierciedlenie w programach gwiazdek zuchowych, sprawności, stopni, starszoharcerskich znaków służb i zdobywanych w ZHP uprawnień państwowych.

1.7.1.4. pracy z kadrą organizacji

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6-9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 26-28, dostęp zbiory własne

UCHWAŁA XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE PRACY Z KADRĄ W ORGANIZACJI

Właściwe realizowanie celów wychowawczych Związku Harcerstwa Polskiego zależy przede wszystkim od jakości przygotowania, postawy, wiedzy i umiejętności kadry instruktorskiej. To jej zaangażowanie i skuteczność, poparte osobistą postawą, są siłą wychowawczą organizacji.

Wymaga to kierowania organizacją za pomocą standardów działania i poradnictwa, zmniejszeniu liczby niezbędnych regulaminów i instrukcji. Należy:

- dokonać analizy funkcjonujących regulaminów i zarządzeń w celu ich uproszczenia i zminimalizowania;
- opracować i upowszechnić poradnictwo w pełnieniu najważniejszych funkcji instruktorskich, wykorzystując przy tym bogate doświadczenia i potencjał kadry wszystkich szczebli organizacji;
- uczynić podstawowym elementem komunikacji wewnątrzorganizacyjnej z kadrą instruktorską wydawaną systematycznie repertuarowo-informacyjną gazetę instruktorską oraz wspierające pełnienie funkcji instruktorskich materiały metodyczne.

Przygotowanie instruktorów harcerskich do realizacji metody i programu wychowawczego oraz pełnienia funkcji wychowawczych w Związku na każdym szczeblu jest najważniejszym zadaniem organizacji na lata 2002-2005.

Najważniejszym i bezpośrednim wychowawcą w ZHP jest i będzie drużynowy. Należy więc wyposażać go w niezbędną wiedzę i umiejętności, aby potrafił planować i osiągać zamierzenia wychowawcze, wykorzystując w pełni harcerski system wychowawczy. By miał świadomość swojego wychowawczego oddziaływania, był wzorem harcerskiego stylu życia, odpowiedzialnym opiekunem i przywódcą.

Ze względu na to, że praca z kadrą jest procesem długotrwałym i wymaga długofalowego planowania, zjazd zobowiązuje władze naczelne ZHP do przyjęcia najpóźniej do końca 2002 r. strategii pracy z kadrą i kształcenia.

XXXII Zjazd ZHP zobowiązuje władze naczelne ZHP do uporządkowania, przyjęcia, wdrożenia i oceny wdrażania jednolitego systemu pracy z kadrą.

Celem systemu pracy z kadrą jest skuteczne wspieranie drużynowego. Oznacza to konieczność:

- zapewnienia drużynowym stałego wsparcia przez kształcenie i pracę namiestnictw w hufcach, materiały metodyczno-repertuarowe;
- tworzenia hufcowych zespołów kadry kształcącej wspomaganych przez zespoły chorągwiane;
- tworzenia i wspierania chorągwianych zespołów kadry kształcącej.

Strategia pracy z kadrami powinna się opierać na następujących elementach:

1. Długofalowym planowaniu kształcenia na każdym ze szczebli organizacji na podstawie analizy potrzeb danego środowiska.
2. Rozwoju osobistym instruktora przez zdobywanie stopni instruktorskich. System pracy wymaga uporządkowania standardów wymagań na stopnie instruktorskie tak, aby w całej organizacji przyjąć jednolitą miarę umiejętności wychowawczych. Standardy dotyczą również pracy z opiekunami prób.
3. Przygotowaniu do funkcji.

Dla zapewnienia wysokiej jakości pracy, każdy pełniący funkcję instruktorską powinien być przeszkolony do funkcji zgodnie ze standardami (minima programowe). Wspieranie rozwoju instruktorskiego podczas pełnienia funkcji powinno mieć charakter stałego doskonalenia wiedzy i umiejętności oraz motywowania do samokształcenia.

4. Działaniu zespołów odpowiedzialnych za pracę z kadrami:

- zespołów kadry kształcącej
- namiestnictw i referatów
- komisji stopni instruktorskich
- kręgów instruktorskich.

5. Pozyskiwaniu kadry:

- na funkcje drużynowych
- kadry kierowniczej
- kadry do zespołów wspierających drużynowego
- specjalistów wspierających naszą organizację.

Szczególną uwagę należy przywiązać do pozyskiwania kadry na wsi oraz dorosłych spoza organizacji.

6. Pracy we wspólnotach instruktorskich.

Szczegółne wsparcie jest potrzebne kadrze odpowiedzialnej za wspólnoty instruktorskie, zwłaszcza komendantom hufców, związków drużyn, szczepów. Od ich przygotowania zależy jakość pracy z drużynowymi, wizerunek harcerstwa w społeczności lokalnej a także sprawność całej struktury organizacyjnej.

Rozwój hufca, jako jednostki odpowiedzialnej za poziom drużyn i szczepów na danym terenie, powinien stać się podstawowym kierunkiem programu całego Związku Harcerstwa Polskiego. Główna Kwatera powinna zaplanować i zrealizować w ciągu kadencji program wzmocnienia hufców i sposób ich naprawy oraz określenie podstawowych standardów pracy hufca.

1.7.1.5. wniosków szczegółowych

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 29, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

1. XXXIII Zjazd ZHP zobowiązuje nowo wybrane władze ZHP do opracowania i przedłożenia w Sejmie Obywatelskiego Projektu Ustawy o Harcerstwie.
2. XXXIII Zjazd ZHP stoi na stanowisku, że należy unikać nadmiaru regulacji i odbiurokratyzować pracę Związku, a także zweryfikować pod tym kątem obowiązujące dokumenty ZHP.
3. XXXIII Zjazd ZHP przekazuje Radzie Naczelnej i Głównej Kwaterze ZHP zestaw propozycji do realizacji „Strategii rozwoju ZHP do roku 2009”.

1.7.2. Stanowiska XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.7.2.1. harcerskiej tradycji i historii

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 31–32, dostęp zbiory własne

STANOWISKO XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE HARCERSKIEJ TRADYCJI I HISTORII

Za niespełna dziesięć lat będziemy obchodzili setną rocznicę utworzenia pierwszych drużyn skautowych na będących pod zaborami ziemiach polskich. Setną rocznicę utworzenia, zgodnie z Przysiężeniem i Prawem Harcerskim, służby Bogu, Ojczyźnie i bliźnim, którą w sztafecie wielu pokoleń pełniło wiele milionów harcerek i harcerzy.

W harcerstwie dojrzewały pokolenia dobrych, światłych i mądrych obywateli. Wyrastali wielcy, którzy kierowali losami kraju, i zwykli ludzie, którzy nasze ideały realizowali w codziennym życiu. Dziś na społeczny odbiór naszego ruchu, na jego etos składają się przede wszystkim, idea leżąca u podstaw jego działania, historia i tradycja.

Harcerstwo wypracowało, oparty na zasadach skautingu, własny system wychowawczy, stanowiący istotny nurt polskiej, postępowej myśli pedagogicznej. Ten model wychowawczy weryfikowały lata walki o niepodległość oraz lata pokojowej służby. Wówczas ujawniał się fenomen harcerskiej tożsamości – nie tylko jako organizacji czy ruchu społeczno-wychowawczego, lecz także jako sposób na promowanie pozytywnego stylu życia, w którym najistotniejszą wartością jest służba innym, a przez nią kształtowanie samego siebie.

Harcerstwo stało się dobrem narodowym, wartością kulturową, modelem życia i postawy, ruchem podejmującym wciąż nowe wyzwania.

Narodową, a przede wszystkim harcerską powinnością jest zachowanie ponad 90-letniego dorobku harcerskiego i wzbogacanie jego tradycji.

Należy w najbliższej przyszłości przystąpić do opracowania i zatwierdzenia przez Radę Naczelną ZHP założeń programowych związanych ze zbliżających się 100-leciem skautingu i harcerstwa oraz podjąć długofalowe działania w tym zakresie. Program powinien obejmować zakres prac naukowo-badawczych, edytorskich oraz innych niezbędnych dla ukazania pełnej historii ruchu harcerskiego, jego twórców i animatorów, a przede wszystkim dorobku wychowawczego, programowego i metodycznego.

Rezultaty tych prac powinniśmy sumować w 100-lecie harcerstwa. To ogromne przedsięwzięcie powinno być realizowane i sfinalizowane we współpracy z innymi organizacjami i środowiskami harcerskimi w kraju i poza jego granicami, placówkami naukowo-badawczymi, uczelniami, muzeami.

Dostrzegając potrzebę integrowania wysiłków tych, którym jest bliski ruch harcerski powołano Muzeum Harcerstwa. Zjazd zaprasza wszystkich, niezależnie od przynależności organizacyjnej, do uczestnictwa w jego pracach, zarówno we wzbogacaniu zbiorów archiwalnych, jak i w pozyskiwaniu środków finansowych na jego działalność, by możliwe było wzbogacanie zbiorów, ich eksponowanie w formie wystaw okolicznościowych oraz ekspozycji stałych, prowadzenie prac naukowo-badawczych oraz działalności wydawniczej.

Zjazd zobowiązuje władze harcerskie do wspierania działalności Muzeum Harcerstwa przez stworzenie ruchu poparcia dla idei Muzeum i wzmacniania jego podstaw finansowych. Zasadnym staje się gromadzenie na potrzeby Muzeum Harcerstwa środków w ogólnozwiązkowych, corocznych zbiórkach pieniężnych. Należy także przygotować i wdrożyć system, w którym symboliczna część kwot uzyskiwanych ze sprzedaży książek harcerskich przeznaczana będzie na rozwój tej placówki. Działania te, podobnie

jak „cegiełki”, pozwolą wspomagać ideę Muzeum wszystkim harcerkom i harcerzom, instruktorom i sympatykom naszego ruchu.

1.7.2.2. społecznej roli ZHP

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 32–33, dostęp zbiory własne

STANOWISKO XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE SPOŁECZNEJ ROLI ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

Przez dziewięćdziesiąt lat swego istnienia harcerstwo zapisało się w historii polskiego społeczeństwa wrażliwością na potrzeby społeczne. Zawsze szybko i właściwie reagowało na bariery i możliwości, wynikające ze zmian społecznych w kraju, nieustannie proponując aktualny program i sprawdzoną metodę harcerską.

Związek Harcerstwa Polskiego pozostaje wierny tradycyjnym wartościom, które na co dzień realizuje w nowoczesnym programie. Program harcerski jest harmonijnym połączeniem zdobywania wiedzy, kształcenia praktycznych umiejętności oraz podejmowania konkretnych działań na rzecz innych.

Deklarujemy społeczeństwu, a w szczególności rodzinie i szkole, swoją pomoc w wychowaniu młodych ludzi przez zapewnienie im warunków do wszechstronnego rozwoju intelektualnego, emocjonalnego, duchowego, społecznego, fizycznego tak, aby mogli stać się aktywnymi i odpowiedzialnymi obywatelami – członkami wspólnot lokalnych, narodowych i międzynarodowych.

Wychowujemy młodych ludzi przygotowanych do rozwiązywania problemów dorosłego życia, odpowiedzialnych i gotowych do podejmowania służby.

Tworząc i realizując kompleksowy program odpowiadający na indywidualne potrzeby młodego człowieka, współpracujemy z innymi organizacjami, w tym organizacjami harcerskimi.

Wypracowujemy mechanizmy pozwalające na wyrównywanie szans pełnego rozwoju dziecka, uwzględniamy aktualne potrzeby społeczne polskiej rodziny. Nadajemy szczególny wyraz działaniom zmierzającym do poprawy bezpieczeństwa. Roztaczając opiekę nad dziećmi i młodzieżą, zapewniamy im niejednokrotnie jedyną możliwość indywidualnego rozwoju i zdrowego wypoczynku.

Ucząc ich tolerancji i zrozumienia potrzeb innych – pokazujemy świat. Godnie reprezentujemy swój kraj w światowych strukturach skautowych.

Uczymy życia aktywnego, w którym nie ma czasu na nudę, monotonię i nałogi. Pomagamy w realizacji marzeń. W sposób odpowiedzialny i świadomy budujemy społeczeństwo obywatelskie.

Oczekujemy potwierdzenia, iż harcerstwo – ruch społeczno-wychowawczy, z którym identyfikują się kolejne pokolenia młodych ludzi w Polsce – jest nadal dobrem wspólnym.

Od parlamentarzystów, administracji rządowej i samorządowej oraz szkoły oczekujemy wsparcia naszych działań. Istnieje potrzeba zreformowania wzajemnego stosunku państwa i wychowawczych organizacji pozarządowych realizujących zadania państwowe – w tym zmiany przepisów prawa tak, aby wspomagały one działalność tych organizacji.

W tej sprawie chcemy współpracować ze wszystkimi zainteresowanymi.

1.7.2.3. harcerstwa starszego

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6-9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 35-36, dostęp zbiory własne

STANOWISKO XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE HARCERSTWA STARSZEGO

Szybkie zmiany społeczno-ekonomiczne i zagrożenia wynikające z powszechnego kryzysu wartości w szczególny sposób oddziałują na młodzież. Wymagania stawiane młodym ludziom zmuszają ich do coraz wcześniejszego podejmowania życiowych decyzji i szybkiego wchodzenia w dorosłość. Występujące wśród młodzieży na coraz większą skalę patologie społeczne zacierają granice między wartościami obowiązującymi i niepożądanymi w społeczeństwie i harcerstwie.

XXXII Zjazd ZHP zwraca uwagę na konieczność uporządkowania metodyki pracy ze starszą młodzieżą, podtrzymując postanowienia Rady Naczelnej zawarte w uchwale z 1992 roku. Uważamy, że rozwiązania metodyczne dotyczące tej grupy wiekowej powinny opierać się m.in. na:

- samodoskonaleniu realizowanemu przez zadania na miarę wyczynu,
- szukaniu swego miejsca w społeczeństwie, wynikającego z potrzeb dokonywania życiowych wyborów,
- służbie podejmowanej indywidualnie i zespołowo, w tym służbie na rzecz ZHP.

Dla pełnej realizacji tych rozwiązań metodycznych konieczne jest kształtowanie poczucia tożsamości wśród młodzieży harcerskiej oraz jednocześnie wyróżnianie jej spośród innych grup wiekowych. Niezbędne jest także umożliwienie jej wzięcia współodpowiedzialności za swoją wspólnotę harcerską – hufiec.

Mając na uwadze szczególne znaczenie tego pionu wiekowego w ZHP, należy na każdym szczeblu organizacji stwarzać warunki do takiego rozwoju osobistego harcerzy starszych, aby jego naturalną konsekwencją było pozostanie harcerzy w organizacji oraz podejmowanie funkcji instruktorskich.

Inspiracją do dokonywania zmian powinny stać się blisko stuletnie doświadczenia skautingu i tradycje polskiego harcerstwa

1.7.2.4. wzmacniania pozytywnego wizerunku ZHP w społeczeństwie

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6-9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 36, dostęp zbiory własne

STANOWISKO XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE WZMACNIANIA POZYTYWNEGO WIZERUNKU ZHP W SPOŁECZEŃSTWIE

Uważamy, że istotnym zadaniem władz wszystkich szczebli ZHP powinno być opracowanie i realizacja programu promocji ZHP opartej na:

- popularyzacji wśród władz oświatowych i samorządowych, oraz wśród nauczycieli, wychowawców i studentów studiów pedagogicznych, harcerskiego systemu wychowawczego i kadry harcerskiej jako partnera w wychowaniu,
- propagowaniu ZHP jako środowiska kształtowania ludzi prawych, o wybitnych cechach charakteru, odnoszących sukcesy w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym,
- budowaniu harcerskiego lobbingu przez koła przyjaciół harcerstwa,

- uświadamianie rodzicom wychowawczego charakteru Związku,
- warsztatowym i metodycznym przygotowaniu instruktorów ZHP do prowadzenia promocji Związku na terenie gminy, powiatu i województwa.

1.8. XXXIII Zjazd ZHP, 2005 r.

1.8.1. Uchwały XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.8.1.1. Strategii rozwoju ZHP do 2009 r.

źródło:

XXXIII Zjazd ZHP 1–4 XII 2005 r., Warszawa 2006 r., s. 6–26, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP
w sprawie
Strategii rozwoju ZHP
do roku 2009

1. XXXIII Zjazd ZHP przyjmuje Strategię rozwoju ZHP do roku 2009, stanowiącą załącznik do uchwały, jako dokument organizacji, który wyznacza kierunki działań oraz zakres podejmowanych zadań przez wszystkie harcerskie komendy w latach 2006–2009.
2. Władze naczelne ZHP są zobowiązane w ciągu 6 miesięcy opracować, przedyskutować, a następnie przyjąć plany operacyjne w poszczególnych obszarach strategicznych oraz określić główne wskaźniki, które będą świadczyć o stopniu realizacji celów.
3. Treść Strategii rozwoju ZHP do roku 2009 należy przełożyć na programy rozwoju chorągwi (2006 na zjazdach sprawozdawczych) i hufców (2007 na zjazdach zwykłych).
4. W przypadku konieczności zmian w Strategii rozwoju ZHP do roku 2009 – dokonuje ich Rada Naczelna ZHP.
5. XXXIII Zjazd ZHP zaleca rozpoczęcie prac nad kolejną strategią z 2-letnim wyprzedzeniem czasowym. W tym celu należy przeprowadzić badania, analizę sytuacji, wykorzystać doświadczenia i prace podjęte w trakcie opracowywania i realizacji Strategii rozwoju ZHP do roku 2009.
6. Traci moc uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 21 z dnia 15 maja 1999 w sprawie „Strategii rozwoju ZHP w latach 1999–2007”.

Strategia rozwoju Związku Harcerstwa Polskiego do roku 2009

MISJA

Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem, należącym do światowego ruchu skautowego. ZHP jest organizacją otwartą i apolityczną. Wychowuje młodych ludzi na prawych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim.

Naszą misją jest wychowywanie młodego człowieka,
czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju
i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.

WIZJA

Związku Harcerstwa Polskiego w roku 2010

Jest rok 2010. Jesteśmy wspólnotą. Wartości nam bliskie są widoczne w codziennym działaniu i traktowaniu drugiego człowieka.

Jesteśmy prężną, atrakcyjną i dostępną dla dzieci i młodzieży organizacją, która kształtuje charakter młodego człowieka. Jesteśmy organizacją o wysokiej jakości wszystkich działań, co w rezultacie przekłada się na rozwój liczebny. Nasz dorobek jest istotną częścią światowego skautingu.

Swoją siłę czerpiemy z pracy dobrze przygotowanej i wysoko zmotywowanej kadry, która swoją postawą potwierdza ideały zawarte w Prawie Harcerskim. Kadra utożsamia się z organizacją i świadomie dąży do osiągnięcia jej celów. Aby sprostać nowym wyzwaniom, kadra stale się rozwija i jest twórcza. Takim postawom sprzyja przejrzysta struktura organizacji z jasno określonymi zakresami praw i obowiązków dla każdej funkcji, zasadami jej obejmowania i przekazywania, realizująca na każdym szczeblu zasadę pomocniczości. W zarządzaniu stosujemy odpowiednie procedury i standardy gwarantujące wysoką jakość i sprawność funkcjonowania. Komendy zapewniają realizację zadań statutowych, nie wahając się wyciągać konsekwencji w przypadku naruszenia interesów organizacji.

Dla realizacji swoich celów mądrze wykorzystujemy swój majątek oraz różnicujemy źródła dochodów. Nie dopuszczamy do powstania niemożliwych do spłacenia zobowiązań. Uczciwość w stosowaniu prawa jest główną zasadą działalności finansowej. Dzięki stosowaniu takich zasad i osobistemu przykładowi ze strony całej kadry, członkowie

ZHP wyrastają na wartościowych obywateli i jesteśmy postrzegani jako organizacja godna zaufania i pełniąca ważną rolę społeczną.

ZHP 2010 to organizacja:

WYCHOWAWCZA – czyli skupiona na realizacji misji ZHP,

Z KOMPETENTNĄ KADRĄ – przygotowaną i rozwijającą się przez pełnione funkcje,

DOBRZE ZARZĄDZANA – według prostych i przejrzystych procedur,

BEZPIECZNA FINANSOWO – bez długów, z możliwością realizacji zadań, a w swoim działaniu kierująca się następującymi zasadami:

- uczciwością,
- pomocniczością,
- stawianiem na jakość,
- przejrzystością i jawnością działań,
- konsekwencją działań,
- wyrazistością.

Aby skutecznie wspierać ruch harcerski, jesteśmy organizacją stale uczącą się.

Cele w obszarach strategicznych

(program, praca z kadra, zarządzanie, finanse, wizerunek, rozwój liczebny)

Obszar PROGRAM

Opis zmiany

Program służy wychowaniu. Wychowawczy charakter organizacji został wzmocniony. Członkowie organizacji podobnie rozumieją misję, najważniejsze wartości i metodę harcerską. Metoda harcerska jest skutecznie realizowana w drużynach. Drużynowy czuje się wspierany w pracy wychowawczej przez organizację. Specyficzny dla naszej organizacji harcerski model obozowania jest traktowany jako naturalne podsumowanie pracy i są stworzone ku temu warunki.

Obszar PROGRAM

cel 1: Wzmocnienie wychowawczego charakteru organizacji, tak aby:

- a) podstawą w planowaniu i realizacji pracy wychowawczej przez drużynowych były „Podstawy wychowawcze ZHP”,
- b) harcerskie komendy koncentrowały się na działalności wychowawczej,
- c) instruktorzy na każdym poziomie organizacji znali swoje zadania dotyczące budowania i wspierania programu,
- d) działania podejmowane przez wszystkie jednostki harcerskie (władze, zespoły instruktorskie i podstawowe jednostki organizacyjne) były spójne z wartościami i postawami opisanymi w „Podstawach wychowawczych ZHP”,
- e) członkowie ZHP znali i akceptowali harcerski system wartości zawarty w Prawie i Przyrzeczeniu oraz w zgodzie z nim działali,
- f) instruktorzy ZHP podejmowali dyskusję i zajmowali stanowiska wobec ważnych pod względem wychowawczym spraw, w tym na temat jakości i właściwego do wieku zuchów i harcerzy programu,
- g) ZHP dzielił się swoim dorobkiem wychowawczym z innymi organizacjami skautowymi i czerpał z ich dorobku,
- h) rodzice postrzegali ZHP jako partnerów w wychowaniu i dlatego współpracowali z drużynowymi.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) wprowadzenie i upowszechnienie „Podstaw wychowawczych ZHP” przez Główną Kwaterę ZHP i harcerskie komendy wśród wszystkich członków organizacji,
- 2) przygotowanie przez komendy hufców drużynowych do pracy z „Podstawami wychowawczymi ZHP”,
- 3) prowadzenie przez komendy hufców poradnictwa w zakresie wychowawczym i programowym,
- 4) monitorowanie i wspieranie przez komendy hufców współpracy drużynowych z rodzicami,
- 5) upowszechnianie przez Główną Kwaterę ZHP informacji dla rodziców na temat wychowawczego charakteru harcerstwa,
- 6) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP materiałów wspierających drużynowe w planowaniu i realizacji programu wychowawczego, w tym opracowanie materiałów dotyczących ważnych tematów wychowawczych (praca z autorytetem, wzorcem osobowym, problemy o podłożu psychoseksualnym, stosowanie kar i nagród, zaburzenia emocjonalne itd.),
- 7) wprowadzenie przez odpowiednie władze procedur związanych z przestrzeganiem i konsekwencjami nieprzestrzegania Prawa Harcerskiego,
- 8) reagowanie przez harcerskie komendy w przypadku zaobserwowania postaw i działań niezgodnych z „Podstawami wychowawczymi ZHP”,
- 9) monitorowanie przez władze każdego szczebla działań swoich i jednostek podrzędnych pod kątem zgodności z „Podstawami wychowawczymi ZHP”,
- 10) umożliwienie kadrze instruktorskiej organizacji dyskusji dotyczącej spraw wychowawczych, w tym dotyczącej harcerskiego programu na forum – hufca w formie ogólnohufcowej konferencji, na forum chorągwi – w formie ogólnochorągwiowej konferencji, na forum Związku – w formie Zjazdu Programowego ZHP,
- 11) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP materiałów poradnikowych i promocyjnych, wzmacniających świadomość przynależności do ruchu skautowego,
- 12) promowanie przez Główną Kwaterę ZHP dorobku wychowawczego wśród innych organizacji skautowych,
- 13) umożliwienie przez harcerskie komendy instruktorom uczestniczenia w skautowych spotkaniach, warsztatach i konferencjach na temat jakości programu harcerskiego,
- 14) zapewnienie przez komendy harcerskie przeżycia przygody skautowej gromadom i drużynom (projekty międzynarodowe, spotkania, wspólne obozy).

Obszar PROGRAM

cel 2: Podniesienie jakości i skuteczności pracy metodą harcerską w gromadach i drużynach, tak aby:

- a) program powstawał w drużynach i był wzmacniany przez harcerskie komendy,
- b) program odpowiadał na potrzeby, zainteresowania młodych dziewcząt i chłopców,
- c) instruktorzy mieli dostęp do atrakcyjnych i innowacyjnych form realizacji programu
- d) zuchy rozwijały się systematycznie przez zdobywanie gwiazdek oraz sprawności zuchowych,
- e) harcerki i harcerze rozwijali się systematycznie przez zdobywanie stopni harcerskich oraz z wykorzystaniem innych instrumentów metodycznych,

- f) drużynowi byli przygotowani do pracy z małą kadrą (pełniącą funkcje w drużynie, w szczególności zastępowymi) i pracowali systemem małych grup,
- g) drużynowi i harcerskie komendy traktowali obóz (kolonię zachowawczą) jako naturalną kontynuację śródrocznej pracy drużyny (gromady),
- h) w każdym roku rosła liczba organizowanych samodzielnych programowo obozów (kolonii zachowawczych) w hufcach,
- i) obozy ZHP mogły być realizowane zgodnie z harcerskim modelem obozowania.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) prowadzenie poradnictwa metodycznego i form szkoleniowych przez wszystkie komendy,
- 2) wydawanie przez Główną Kwaterę ZHP materiałów metodycznych, w tym wspierających pracę systemem zastępowym,
- 3) wyraźne oddzielenie przez harcerskie komendy obozów harcerskich od działalności turystyczno-wypoczynkowej, która jest prowadzona w harcerskich bazach i ośrodkach (samodzielność programowa, możliwość pracy harcerską metodą, pionierka obozowa itd.),
- 4) opracowanie i wdrożenie przez Główną Kwaterę ZHP jednolitych dla organizatorów obozów minimów bytowych, sanitarnych, żywieniowych,
- 5) skuteczne działanie harcerskich władz w celu osiągnięcia takich państwowych rozwiązań prawnych, zarządzeń i przepisów, które pozwalają zachować i realizować wyjątkowy charakter harcerskiego obozowania oraz pracy małych grup (zastępów) podczas całego roku harcerskiego,
- 6) przygotowanie drużynowych do korzystania z innowacyjnych, atrakcyjnych form realizacji programu; szukanie, gromadzenie i upowszechnianie innowacyjnych, atrakcyjnych form realizacji programu przez harcerskie komendy.

Obszar PROGRAM

cel 3: Wsparcie drużynowego w pracy wychowawczej przez całą organizację, tak aby:

- a) struktura i działania organizacji pomagały drużynowemu w wypełnianiu misji ZHP,
- b) drużynowi mieli realną możliwość oddolnego przekazywania informacji o potrzebach wsparcia w realizacji swoich zadań,
- c) drużynowi współuczestniczyli w tworzeniu, realizowaniu i ocenianiu programu hufca,
- d) w komendach funkcjonowały zespoły odpowiedzialne za wspieranie drużynowego.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) zbudowanie i wdrożenie przez Główną Kwaterę ZHP i harcerskie komendy oddolnego systemu przekazywania informacji o potrzebach wsparcia drużynowych,
- 2) stałe angażowanie drużynowych przez komendy hufców w tworzenie, realizację i ocenę programu hufca (wzmacniającego pracę wychowawczą gromad i drużyn),
- 3) zbudowanie przez komendy hufców zespołów odpowiedzialnych za wspieranie drużynowych,
- 4) zbudowanie przez komendy chorągwi zespołów odpowiedzialnych za wspieranie drużynowych NS i drużynowych drużyn specjalnościowych,

- 5) zapewnienie przez harcerskie komendy drużynowym dostępu do materiałów, poradników, środków niezbędnych do pracy wychowawczej.

Obszar PRACA Z KADRĄ³

Opis zmiany:

Kadra jest kompetentna i czuje się odpowiedzialna za organizację. Funkcjonują czytelne zasady, na podstawie których kadra podejmuje się pełnienia funkcji, umowy określające wzajemne zobowiązania (osoby wobec organizacji, organizacji wobec osoby), powiązanie rozwoju z systematycznie dokonywaną oceną pracy w ramach pełnionej funkcji (w konsekwencji: doszkalania, wspierania, zmiany funkcji). Rozwój indywidualny jest połączony z rzetelnym pełnieniem funkcji. Praca z kadrami ma charakter świadomych, długofalowych działań, uwzględniających pozyskiwanie, motywowanie, wspieranie, ocenianie, pracę z opiekunami prób, rozwój przez funkcje oraz zdobywanie stopni instruktorskich. System pracy z kadrami działa na każdym szczeblu organizacji.

Obszar PRACA Z KADRĄ

cel 1: Zwiększenie odpowiedzialności kadry za organizację, tak aby:

- a) zwiększyła się liczba wędrowników podejmujących się dalszej pracy w organizacji,
- b) kadra wychowawcza była przygotowana do pracy z „Podstawami wychowawczymi ZHP”, a pozostała część kadry była przygotowana do wspierania ich realizacji,
- c) kadra organizacji była przygotowana do poszukiwania nowych rozwiązań, doskonalenia swoich działań i wdrażania zmian,
- d) kadra organizacji miała świadomość wagi wpływu jakości działań na rozwój liczebny,
- e) poprawiła się jakość wykonywanych zadań przez harcerskie komendy,
- f) rzetelna ocena była integralnym elementem doskonalenia działań ZHP,
- g) harcmistrzowie współtworzyli dorobek organizacji,
- h) zwiększyła się liczba instruktorów, którzy zdobyli kolejne stopnie instruktorskie,
- i) zwiększyła się frekwencja na zjazdach hufców i spotkaniach instruktorskich (takich jak konferencje, seminaria itd.),
- j) kadra miała dostęp do bieżących informacji o działaniach organizacji.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) podejmowanie przez komendy hufców i chorągwi działań obejmujących swym zasięgiem jak najwięcej wędrowników jako potencjalnej kadry organizacji,
- 2) przygotowanie kadry przez odpowiednie komendy do realizacji „Podstaw wychowawczych ZHP” (ze zwróceniem uwagi na problem kompetencji wychowawczych 16–18-letnich drużynowych),
- 3) przygotowanie kadry przez odpowiednie komendy do oceny realizacji zadań,
- 4) wprowadzenie przez harcerskie komendy przepisów, uregulowań i procedur wewnętrznych – pozwalających na uczenie się odpowiedzialności, a nie wyręczanie w wykonywaniu zadań (zwrócenie uwagi na ten problem przy wprowadzaniu regulacji i przepisów),

³ Jako kadrę rozumiemy wszystkich pełniących funkcje w organizacji – od drużynowego wzwyż.

- 5) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP i komendy chorągwi materiałów dotyczących potrzeby zwiększania odpowiedzialności oraz podjęcie stosownych działań,
- 6) szkolenia kadry przez odpowiednie komendy z zakresu wprowadzania zmian,
- 7) wprowadzenie przez harcerskie komendy rozwiązań zapewniających kadrze dostęp do bieżących informacji o działaniach organizacji,
- 8) przygotowanie i wspieranie przez komendy chorągwi i Główną Kwaterę ZHP pracy z kadrą harcmistrzowską (motywowanie podharcmistrzów, wysoka jakość prób harcmistrzowskich, prowadzenie pracy z harcmistrzami, budowanie wizerunku harcmistrza).

Obszar PRACA Z KADRĄ

cel 2: Przygotowanie kadry do wykonywania zadań, tak aby:

- a) kadra była zmotywowana do pracy w organizacji,
- b) kadra na funkcje była wybierana według kompetencji,
- c) rzetelna ocena była integralnym elementem doskonalenia działań ZHP,
- d) poprawiała się jakość wykonywanych zadań przez harcerskie komendy,
- e) kadra była przeszkolona do pełnienia funkcji,
- f) dorośli znali swoje miejsce i rolę w organizacji (wiedzieli, do jakiej kategorii członkowskiej należą, jakie są tego konsekwencje, jakie mają możliwości rozwoju).

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP opisu kompetencji niezbędnych do wykonywania poszczególnych funkcji w harcerskich komendach, wdrożenie w komendach systemu wybierania na funkcje według kompetencji (czyli w powiązaniu z opisami zadań i profilami poszukiwanych osób),
- 2) wdrożenie przez harcerskie komendy zasad opisujących mechanizmy wspierające zmienność na funkcjach (poradnictwo, opis funkcji),
- 3) opracowanie materiałów i prowadzenie przez harcerskie komendy poradnictwa,
- 4) zapewnienie przez harcerskie komendy oferty szkoleniowej odpowiadającej na potrzeby kadry obejmującej funkcje oraz dla kadry pełniącej funkcje,
- 5) opracowanie przez władze organizacji zasad rozwoju kadry dorosłej należącej do różnych kategorii członkowskich (np. instruktorów, starszyny).

Obszar PRACA Z KADRĄ

cel 3: Usprawnienie systemu pracy z kadrą, tak aby:

- a) kadra była wspierana podczas przygotowania do funkcji i pełnienia jej,
- b) w każdej komendzie była osoba odpowiedzialna za długofalową pracę z kadrą,
- c) funkcjonował mechanizm rozwoju kadry przez pełnienie funkcji wykorzystujący opisy funkcji: czytelne zasady, na podstawie których kadra podejmuje się pełnienia funkcji, umowy określające wzajemne zobowiązania (osoby wobec organizacji, organizacji wobec osoby), powiązanie rozwoju z systematycznie dokonywaną oceną pracy w ramach pełnionej funkcji (w konsekwencji: doszkalanie, wspieranie, zmiany funkcji) (źródło AIS – Adults In Scouting),
- d) dorośli, który chce stać się członkiem organizacji lub powrócić do niej, wiedział, jak to zrobić,

- e) harcerskie komendy przyjęły i wdrożyły programy pracy z kadrami będące sposobem realizacji długofalowej polityki kadrowej (pozyskiwania, motywowania, rozwoju przez funkcje, oceniania, rozwoju w ramach stopni instruktorskich, pracy z opiekunami prób), a czynną rolę w ich realizacji pełniły zespoły kształcenia i komisje stopni instruktorskich,
- f) w komendach działały, zgodnie z zasadami, zespoły kadry kształcącej, zapewniające kadrze przeszkolenie do pełnionej funkcji oraz doskonalenie umiejętności,
- g) kształcenie w harcerskich komendach było prowadzone zgodnie ze standardami kursów,
- h) działał wiarygodny system ewidencjonowania kadry w organizacji, a każda komenda wykorzystywała go w planowaniu i ocenianiu swoich działań.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) wdrożenie przez harcerskie komendy opisów funkcji (AIS),
- 2) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP zasad przygotowywania kontraktów – opisów funkcji,
- 3) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP zasad planowania długofalowej polityki kadrowej (pozyskiwania, motywowania, rozwoju przez funkcje, oceniania, rozwoju w ramach stopni instruktorskich, pracy z opiekunami prób), przygotowanie wybranych osób i komend do jej realizacji,
- 4) przyjęcie przez komendy długofalowych programów pracy z kadrami,
- 5) doskonalenie i uzupełnianie przez Główną Kwaterę ZHP standardów szkoleń,
- 6) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP zasad oceny działalności zespołów kształcenia, w tym realizacji standardów, wdrożenie zasad przez harcerskie komendy,
- 7) opracowanie przez władze organizacji procedur dla dorosłych wstępujących do organizacji, wdrożenie ich przez harcerskie komendy,
- 8) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP jasnych procedur związanych z uznawalnością i koniecznością przeszkolenia (kadry, która obejmuje nowe funkcje oraz kadry kontynuujące pełnienie funkcji), oceną jakości kształcenia oraz wyciągania konsekwencji w przypadku niezgodności ze standardami, wdrożenie procedur przez harcerskie komendy,
- 9) opracowanie materiałów i prowadzenie przez harcerskie komendy poradnictwa,
- 10) doskonalenie istniejącego lub opracowanie nowego systemu ewidencjonowania kadry w organizacji – przez Główną Kwaterę ZHP.

Obszar ZARZĄDZANIE

Opis zmiany:

Organizacja w większym stopniu koncentruje się na wspieraniu ruchu harcerskiego – z tego wynika konieczność oddzielenia prowadzonej działalności gospodarczej/zarobkowej od wychowawczej⁴. Zarządzanie jest efektywne dzięki kompetentnej kadrze,

⁴ Oddzielenie działalności zarobkowej/gospodarczej od wychowawczej organizacji.

Wydzielenie – tylko dla tzw. wydzielonej działalności gospodarczej – czyli tej, która ma swoje odzwierciedlenie w księgach rachunkowych bądź nawet w powołaniu jednostek samobilansujących.

Oddzielenie – rozumiane jako oddzielenie działalności zarobkowo/gospodarczej od wychowawczej. Owo oddzielenie działalności dotyczy obecnej działalności harcerskich komend, a nie działalności drużyn. Dotyczy oddzielenia zadań, kompetencji, odpowiedzialności nadanych Statutem – a nie jedynie podzielenie się zadaniami między ludźmi. Strategia definiuje ten

jasnym procedurom oraz egzekwowaniu wykonywania zadań. Kadra ma świadomość, że struktury wyższego szczebla wspierają struktury niższego szczebla zgodnie z zasadą pomocniczości. Kluczowe decyzje podejmowane są przez ciała społeczne. Zwiększenie udziału młodych ludzi w zarządzaniu zapewnia organizacji dynamiczny rozwój.

ZARZĄDZANIE

cel 1: Zwiększenie efektywności zarządzania, tak aby komendy funkcjonowały na podstawie przejrzystych, ogólnozwiązkowych standardów i procedur.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP i wdrożenie przez harcerskie komendy ogólnozwiązkowych standardów i procedur, w szczególności dotyczących wykonywania zadań, przekazywania informacji, wspierania i corocznej oceny pracy komend, pracy z kadrą, oddzielenia działalności gospodarczej/zarobkowej od wychowawczej,
- 2) opracowanie przez Główną Kwaterę/Centralną Komisję Rewizyjną ZHP materiałów, dotyczących mechanizmów corocznej sprawozdawczości harcerskich komend i komisji rewizyjnych wszystkich szczebli ze swojej działalności (na zbiórki lub zjazdy) i wdrożenie go przez harcerskie komendy,
- 3) wprowadzenie przez Centralną Komisję Rewizyjną w porozumieniu z Główną Kwaterą ZHP i wdrożenie przez harcerskie komendy mechanizmu uruchamiającego realny nadzór komisji rewizyjnych wszystkich szczebli,
- 4) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP opisu kompetencji niezbędnych do wykonywania poszczególnych funkcji w harcerskich komendach, wdrożenie w komendach systemu wybierania na funkcje według kompetencji (czyli w powiązaniu z opisami zadań i profilami poszukiwanych osób).

ZARZĄDZANIE

cel 2: Zwiększenie uspołecznienia podejmowania kluczowych decyzji, tak aby:

- a) władze sprawujące nadzór na odpowiednim poziomie nad komendami składały się tylko ze społecznych instruktorów.

aspekt w kategoriach wyodrębnienia działalności zarobkowej/gospodarczej do odrębnego pionu/struktury.

Konieczność oddzielenia działalności zarobkowej/gospodarczej wynika z:

- misji organizacji – skupiania się i koncentrowania na celach wychowawczych oraz z analizy SWOT;
- umożliwienie młodym ludziom „wchodzenia” do harcerskich komend – obecne zadania, zbyt duża odpowiedzialność (od kwestii wychowawczych po majątkowe) ciążyąca na harcerskich komendach, powoduje, że młodzi ludzie nie podejmują się funkcjonowania w ramach harcerskich komend; potwierdziły to przeprowadzone analizy, wyniki spisów harcerskich;
- budowanie czytelnego wizerunku organizacji – pokazujemy jakie sprawy są dla nas najważniejsze, którym poświęcamy najwięcej uwagi i troski;
- przejrzystość finansów – zasad, procedur i mechanizmów;
- zwiększenie profesjonalizmu kadry finansowej;
- podkreślenie naszego „wolontariackiego” charakteru.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP i komendy chorągwi materiałów dotyczących potrzeby uspołeczniania, oraz podjęcie stosownych działań,
- 2) opracowanie i wprowadzenie przez Główną Kwaterę ZHP regulacji dotyczących uprawnień dla instruktorów zatrudnionych w ZHP.

ZARZĄDZANIE

cel 3: Zwiększenie odpowiedzialności młodych ludzi za zarządzanie organizacją, tak aby:

- a) obniżyła się średnia wieku harcerskich komend,
- b) młodzi ludzie podejmowali się funkcji komendantów hufców.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) inicjowanie przez harcerskie komendy działań pozwalających młodym ludziom na angażowanie się w proces zarządzania,
- 2) stworzenie przez Główną Kwaterę ZHP programu wsparcia dla młodych komendantów hufców,
- 3) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP i komendy chorągwi materiałów dotyczących potrzeby zwiększania odpowiedzialności młodych ludzi za zarządzanie organizacją oraz podjęcie stosownych działań w hufcach i chorągwiach,
- 4) zbieranie informacji na temat udziału młodych ludzi w zarządzaniu organizacją i doświadczeń innych organizacji młodzieżowych w Polsce oraz organizacji skautowych, a następnie upowszechnianie tych informacji przez Główną Kwaterę ZHP,
- 5) dzielenie się doświadczeniami między harcerskimi komendami na temat pozytywności i przygotowywania młodych ludzi do zarządzania organizacją.

ZARZĄDZANIE

cel 4: Oddzielenie działalności gospodarczej/zarobkowej od wychowawczej.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez władze organizacji i wdrożenie przez harcerskie komendy procedur związanych z oddzieleniem działalności zarobkowej/gospodarczej od wychowawczej oraz podjęcie stosownych działań w hufcach i chorągwiach.

Obszar FINANSE

Opis zmiany:

ZHP nie ma długów. Działalność statutowa ma stałe źródła finansowania i są pozyskiwane środki na atrakcyjny program. Finanse są pod stałą, profesjonalną kontrolą. Informacja o finansach jest dostępna i zrozumiała dla instruktorów.

FINANSE

cel 1: Zlikwidowanie przeterminowanych zobowiązań finansowych i wdrożenie mechanizmów nie dopuszczających do generowania nowych długów.

FINANSE

cel 2: Opracowanie i wdrożenie zasad oraz programów finansowania podstawowych zadań statutowych harcerskich komend, tak aby:

- a) wszystkie podejmowane działania w harcerskich komendach miały swoje źródło finansowania,
- b) składka członkowska była jednym ze stałych czynników finansowania podstawowych jednostek organizacyjnych oraz przynależności do światowych organizacji skautowych,
- c) określone były jasne zasady rozliczeń pomiędzy szczeblami struktury,
- d) w komendach na podstawie ogólnozwiązkowych procedur wyciągano konsekwencje w przypadku nieuczciwości, niegospodarności i naruszeń finansowych,
- e) zapewnione było stałe finansowanie podstawowej działalności statutowej (ciał statutowych) niezależne od uwarunkowań politycznych,
- f) członkowie mieli dostęp do informacji finansowych swoich jednostek,
- g) źródła pozyskiwania środków były zróżnicowane,
- h) poszukiwano nowych źródeł i pozyskiwano środki na podnoszenie atrakcyjności programu, m.in. w ramach 1%.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) dobór do funkcji i przygotowanie przez harcerskie komendy profesjonalnej kadry finansowej,
- 2) wprowadzenie przez odpowiednie władze zasad rozliczeń pomiędzy szczeblami struktury, np. opłata rejestrowa,
- 3) wprowadzenie przez władze organizacji procedur wyciągania konsekwencji w przypadku nieuczciwości, niegospodarności i naruszeń finansowych,
- 4) stworzenie przez władze organizacji systemu zarządzania informacją finansową dla potrzeb komend – do poziomu hufca,
- 5) przyjęcie przez harcerskie komendy programów finansowania podstawowych działań statutowych, w tym dywersyfikacja źródeł pozyskiwania środków,
- 6) opracowanie przez odpowiednie władze i wdrożenie przez harcerskie komendy mechanizmów niedopuszczających do generowania nowych długów.

FINANSE

cel 3: Uregulowanie spraw związanych z gospodarowaniem majątkiem będącym w dyspozycji ZHP, tak aby:

- a) w ZHP działalność zarobkowa była wydzielona z działalności statutowej i określona przejrzystymi zasadami,
- b) ZHP, wskutek przeprowadzonych działań (analiz i wniosków), dysponował efektywnie zarządzanym majątkiem służącym działalności statutowej oraz majątkiem generującym zyski na rzecz działalności statutowej.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) oddzielenie przez harcerskie komendy majątku na służący działalności statutowej oraz na przynoszący dochody na rzecz ZHP,
- 2) oddzielenie przez władze organizacji i wdrożenie przez harcerskie komendy działalności zarobkowej od działalności statutowej (wyodrębnienie kosztów, określenie zasad prowadzenia działalności zarobkowej/gospodarczej i powiązania ich z działalnością statutową, oddzielenie funkcji instruktorskich od prowadzenia

działalności zarobkowej/gospodarczej, przygotowanie i stawianie wymagań kadrze, prowadzącej taką działalność, konsekwencje, ocena efektywności).

Obszar WIZERUNEK

Opis zmiany:

Wyrazisty wizerunek ZHP jest budowany – w sposób planowy – wewnątrz i na zewnątrz organizacji. Pozycja ZHP w społeczeństwie, wśród partnerów w kraju oraz w skautingu jest wzmocniona.

WIZERUNEK

cel 1: Zbudowanie pozytywnego i wyrazistego wizerunku ZHP, tak aby:

- a) członkowie ZHP utożsamiali się z misją i wizją organizacji,
- b) Polacy postrzegali ZHP jako organizację wychowawczą, kształtującą charakter w duchu wartości Prawa Harcerskiego, przygotowującą do dorosłego życia,
- c) młodzi ludzie postrzegali ZHP jako organizację atrakcyjną i odpowiadającą na ich potrzeby,
- d) instruktorzy ZHP byli postrzegani jako wolontariusze,
- e) członkowie organizacji wiedzieli, jakie postawy i umiejętności zostały nabyte w harcerstwie i potrafili z tego korzystać.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP i wdrożenie przez harcerskie komendy systemu oceny jakości działań na wszystkich poziomach organizacji,
- 2) opracowanie i wdrożenie przez komendy hufców systemu oceny jakości działań jednostek podstawowych.

WIZERUNEK

cel 2: Wzmocnienie pozycji ZHP w społeczeństwie, wśród partnerów w kraju oraz w skautingu, tak aby:

- a) rodzice angażowali się w działalność jednostek harcerskich,
- b) władze organizacji skautowych pozytywnie oceniały zaangażowanie i dorobek ZHP,
- c) przepisy państwowe ułatwiały, a nie utrudniały, działalność organizacji,
- d) samorządy, instytucje publiczne i organizacje pozarządowe postrzegały ZHP jako poważnego partnera w zakresie wychowania,
- e) sektor prywatny postrzegał ZHP jako atrakcyjnego partnera.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie systemu upoważnień przez Główną Kwaterę ZHP do reprezentacji organizacji we współpracy partnerskiej i działaniach promocyjnych (kto, na jakim poziomie, w jakich sprawach, na jakich zasadach może reprezentować organizację w działaniach z konkretnym partnerem),
- 2) podejmowanie przez harcerskie komendy współpracy z samorządami, instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji wybranych celów,
- 3) uwzględnienie przez Główną Kwaterę ZHP w arkuszu analizy hufca systemu współpracy drużyn z rodzicami,

- 4) stały lobbying władz naczelnych ZHP na rzecz dostosowywania przepisów prawa państwowego do potrzeb działania organizacji,
- 5) stały lobbying harcerskich komend na rzecz lokalnych rozwiązań, korzystnych dla środowisk harcerskich,
- 6) opracowanie i upowszechnianie przez harcerskie komendy sposobów tworzenia i pracy z RPH na każdym szczeblu struktury,
- 7) tłumaczenie i udostępnianie przez Główną Kwaterę ZHP rozwiązań wewnątrz-organizacyjnych innym organizacjom skautowym,
- 8) stwarzanie warunków przez harcerskie komendy do aktywnego uczestnictwa członków ZHP w wymianie doświadczeń z organizacjami skautowymi.

WIZERUNEK

cel 3: Spójne promowanie działań ZHP.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP i wdrożenie przez harcerskie komendy programu promocji ZHP, zawierającego narzędzia upowszechniania misji, wizji i „Podstaw wychowawczych ZHP”, system identyfikacji wizualnej ZHP (w tym umundurowanie), materiały poradnicze w zakresie promowania wychowawczego charakteru organizacji, promowania postaw i umiejętności kształtowanych w harcerstwie, procedury zarządzania informacją, zasady budowania informacji przeznaczonej dla konkretnych odbiorców dziecka – rodziców – szkół – instytucji, kształcenie instruktorów odpowiedzialnych za promocję.

Obszar ROZWÓJ LICZEBNY

Opis zmiany:

Świadomość instruktorów w zakresie funkcjonowania ciągu wychowawczego została zwiększona. Instruktorzy są świadomi wpływu jakości działań na wzrost liczebny organizacji.

ROZWÓJ LICZEBNY

cel 1: Wzmocnienie funkcjonowania ciągu wychowawczego, tak aby:

- a) zwiększyła się liczba drużyn w obrębie jednej grupy metodycznej,
- b) zwiększyła się liczba szczepów w organizacji,
- c) zwiększyła się liczba szczepów, w których działają wszystkie grupy metodyczne,
- d) w hufcach skutecznie funkcjonował system przechodzenia członków do kolejnych grup metodycznych,
- e) zwiększyła się średnia liczba członków w gromadach i drużynach,
- f) zwiększyła się świadomość kadry w zakresie wagi i możliwych do podejmowania działań związanych z ciągiem wychowawczym.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) gromadzenie i upowszechnianie przez harcerskie komendy dorobku dotyczącego rozwiązań w zakresie rozwoju liczebnego,
- 2) opracowanie i upowszechnianie przez harcerskie komendy rozwiązań w zakresie przekazywania członków do wyższych grup metodycznych,

- 3) monitorowanie w harcerskich komendach funkcjonowania ciągu wychowawczego,
- 4) uzupełnienie przez Główną Kwaterę ZHP problematyki rozwoju liczebnego w standardach szkoleń,
- 5) prowadzenie przez Główną Kwaterę ZHP i harcerskie komendy badań i analiz, mających na celu stały monitoring i ustalenie przyczyn spadku oraz możliwości pozytywnego wpływania na wzrost liczebny.

ROZWÓJ LICZEBNY

cel 2: Ułatwienie dostępu do ZHP, tak aby:

- a) harcerskie komendy zapewniały dzieciom, młodzieży i rodzicom dostęp do informacji na temat harcerstwa działającego na danym terenie,
- b) kadra instruktorska nawiązywała kontakty i współpracowała z innymi środowiskami instruktorskimi.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie i wdrożenie – w ramach programu promocji ZHP – systemu informacji o harcerstwie, tj. ulotki, broszury, plakaty, Internet, infolinia,
- 2) stwarzanie przez harcerskie komendy warunków do nawiązywania kontaktów oraz współpracy pomiędzy różnymi środowiskami harcerskimi.

ROZWÓJ LICZEBNY

cel 3: Wprowadzenie kryterium rozwoju liczebnego jako elementu oceny pracy harcerskich komend, tak aby:

- a) wprowadzona została problematyka rozwoju liczebnego do programów rozwoju, przyjętych przez harcerskie komendy,
- b) funkcjonowały procedury oceny, a skuteczne rozwiązania w obrębie rozwoju liczebnego były promowane na forum organizacji.

Najważniejsze działania organizacji:

- 1) opracowanie przez Główną Kwaterę ZHP materiałów poradnikowych, pokazujących najważniejsze płaszczyzny w zakresie rozwoju liczebnego z uwzględnieniem sposobu zapisania wyznaczników,
- 2) nagradzanie przez harcerskie komendy pozytywnych efektów rozwoju liczebnego, wyciąganie konsekwencji w przypadku znacznego spadku liczebnego,
- 3) opracowanie „map” terenów działania środowisk harcerskich,
- 4) opracowanie i wdrażanie przez harcerskie komendy regionalnych planów rozwoju liczebnego, dostosowanych do specyfiki środowisk (uwzględniających m.in. rozwiązania w zakresie przekazywania członków do wyższych grup, zwiększenia liczby drużyn w obrębie jednej grupy metodycznej, zwiększenia liczby szczepów, w tym takich, w których działają wszystkie grupy metodyczne, podniesienia średniej liczby członków w gromadach i drużynach, plany tworzenia harcerskich środowisk na terenach nieobjętych dotychczas naszym oddziaływaniem wychowawczym, w tym przygotowania kadry, stwarzania warunków do działalności drużyn przy innych ośrodkach niż szkoły),
- 5) gromadzenie i upowszechnianie dorobku dotyczącego rozwiązań w zakresie rozwoju liczebnego.

1.8.1.2. podstaw wychowawczych ZHP

źródło:

XXXIII Zjazd ZHP 1–4 XII 2005 r., Warszawa 2006, s. 26–47, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie Podstaw wychowawczych ZHP

1. XXXIII Zjazd ZHP przyjmuje Podstawy wychowawcze ZHP, stanowiące załącznik do uchwały, jako opis najważniejszych dla nas wartości oraz postaw kształtowanych w ich duchu.
2. Podstawy wychowawcze ZHP stanowią integralną część Strategii rozwoju ZHP do roku 2009.
3. XXXIII Zjazd ZHP zaleca kadrze Związku kierowanie się treścią Podstaw wychowawczych ZHP w codziennej pracy wychowawczej.
4. Główna Kwatera ZHP oraz harcerskie komendy zobowiązane są do upowszechnienia Podstaw wychowawczych ZHP wśród członków ZHP.
5. Wszystkie środowiska instruktorskie zobowiązane są do przeprowadzenia dyskusji na temat aktualnego rozumienia Prawa Harcerskiego. Za koordynację dyskusji na szczeblu ogólnopolskim i jej podsumowanie w roku 2007 odpowiada Główna Kwatera ZHP.
6. Tracą moc:
 - Uchwała XXXII Zjazdu ZHP w sprawie „Deklaracji ideowej XXXII Zjazdu ZHP”,
 - Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 lutego 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie ideały”.

1.8.1.3. 100-lecia skautingu i 100-lecia harcerstwa

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–2, 2006 r., s. 4–6, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie
100-lecia skautingu i 100-lecia harcerstwa

Zbliżają się dwie wielkie, bardzo ważne rocznice.

- w sierpniu 2007 r. minie 100 lat od zorganizowania przez Baden Powella na wyspie Brownsea pierwszego skautowego obozu – rozpoczęcia wielkiej trwającej na całym świecie do dziś gry, w której „... starsi bracia i siostry tworzą zdrowe warunki rozwoju duchowego i fizycznego, zdobywania cnót obywatelskich i osiągnięcia sukcesu w wędrówce ku szczęściu...” /BP/
- rok 2010 to stulecie zorganizowania na ziemiach polskich pierwszych drużyn skautowych – powstania harcerstwa zrodzonego pod zaborami z ideałów i metodyki skautowej wzbogaconej dorobkiem wcześniej działających organizacji młodzieżowych, dążących przez odnowę moralną i duchową, tężyznę fizyczną i wyszkolenie żołnierskie do wywalczenia Niepodległej Polski.

Obchody tych obydwu integralnie ze sobą rocznic nie mają być wyłącznym jubileuszem. Muszą mieć wymiar dziejowy, zarówno w kategoriach historycznych, jak i ideowych i wychowawczych. Zarówno harcerstwo jak i światowy skauting są nie tylko historią, ale są i będą żywymi, aktywnymi ruchami społecznymi obecnymi i liczącymi się we współczesnym świecie, szczycącymi się najdłuższym rodowodem i największym dorobkiem wśród stowarzyszeń i organizacji młodzieżowych o charakterze wychowawczym.

Od początku byliśmy wśród współtworzących międzynarodowy i światowy skauting. Do rangi symbolu urosła obecność polskiego sztandaru na II Wszechbrytyjskim

Złocie Skautów w Birmingham w 1913 r. Wystąpiła z nim polska drużyna, której członkowie pochodzili z trzech zaborów. Związek Harcerstwa Polskiego w 1922 roku był jednym z sygnatariuszy decyzji o powołaniu WOSM, a w 1928 WAGGS – organizacji, które stanowiły podwaliny światowej wspólnoty skautowej.

Dalsze lata to nasze uczestnictwo w umacnianiu i upowszechnianiu w świecie uniwersalnej idei i metody skautowej, to wspólne inicjatywy programowe, udział w światowych i regionalnych zlotach i jamboree. To twórczy wkład naszych wybitnych instruktoerek i instruktorów w międzynarodowych konferencjach i seminariach organizacji męskiej i żeńskiej. To wreszcie niekwestionowany powrót do światowej rodziny skautowej w połowie lat dziewięćdziesiątych.

O wschodzie słońca w dniu 1 sierpnia 2007 r. wspólnie ze skautami całego świata będziemy odnawiali swoje skautowe przyrzeczenie, podkreślając wagę i znaczenie ideałów służby i braterstwa w sprostaniu wyzwaniom jakie stawia przed młodymi świat początku XXI wieku.

100-lecie skautingu będziemy obchodzić jak najaktywniej, włączając się w realizację propozycji programowej „JEDEN ŚWIAT – JEDNO PRZYRZECZENIE”, która ma na celu:

- przygotowanie nas wszystkich do odnowienia przyrzeczenia przez przybliżenie nieprzemijającej wartości skautowych ideałów służby i braterstwa,
- wzmocnienie poczucia przynależności do wielkiej rodziny skautowej,
- kształtowanie odpowiedzialności za wspólny świat i podejmowanie wspólnych działań, aby zostawić go lepszym od tego, który zastaliśmy,
- podjęcie instruktorskiej dyskusji na temat Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego i naszych postaw wobec wyzwań XXI wieku.

Kulminacyjnym momentem w obchodach 100-lecia skautingu będzie odnowienie wraz ze skautami całego świata 1 sierpnia 2007 roku swojego przyrzeczenia przez wszystkich członków naszego Związku. Podsumowaniem obchodów będzie Zlot Związku Harcerstwa Polskiego „Jeden Świat – Jedno Przyrzeczenie” w Kielcach w 2007 roku oraz udział polskiej delegacji w 21 Światowym Jamboree Skautowym w Wielkiej Brytanii.

Zjazd zaleca wszystkim organizacyjnym i środowiskom harcerskim aktywny udział w obchodach 100-lecia skautingu.

Uczestnictwo w realizacji programu obchodów 100-lecia światowego skautingu należy traktować jako ważny etap przygotowań do rodzimego jubileuszu – 100-lecia harcerstwa, jako początku wielokierunkowych działań programowych, wychowawczych, historycznej refleksji nad stuletnim dorobkiem wielu harcerskich pokoleń i wyzwaniem przyszłości.

Od początku istnienia harcerstwo zaznaczało swój wyrazisty wizerunek ideowy i programowy budowany na bogatych tradycjach niepodległościowych oraz potrafiło w sposób właściwy i odpowiedzialny określać pola służby i swoje miejsce w polskiej rzeczywistości. Dzięki wierności harcerskim ideałom przez cały dwudziesty wiek pełen meandrow historii i niełatwy dla naszej Ojczyzny, potrafiliśmy nie tylko odnajdywać się w najtrudniejszych sytuacjach, ale także być przydatnymi Polsce i społeczeństwu. Spełnialiśmy aspiracje i dążenia młodzieży, wychowywaliśmy uczciwych ludzi i świadomych obywateli.

Sięganie do naszej bogatej 100-letniej historii, przypominanie osiągnięć i sukcesów, ale także błędów i słabości, powinno być źródłem inspiracji programowej, budowania więzi międzypokoleniowych, wzbogacania tradycji, a przede wszystkim punktem wyjścia do budowy strategii działań odpowiadających na dzisiejsze potrzeby i oczekiwania młodych ludzi.

Zjazd ZHP akcentuje potrzebę pilnego sformułowania przez władze naczelne ZHP programu obchodów 100-lecia harcerstwa, który uwzględni:

- podjęcie działań w celu organizacji Jubileuszowego Zlotu 100-lecia Harcerstwa Polskiego w 2010 roku w Krakowie,

- wykorzystanie najcenniejszego dorobku i tradycji harcerstwa jako inspiracji do podejmowanych inicjatyw programowych,
- przywracanie na bazie historii, w nowym współczesnym ujęciu, rangi autorytetom – wzorcom patriotycznych i obywatelskich postaw,
- kształtowanie postaw obywatelskich harcerzek i harcerzy w kontekście budowy społeczeństwa obywatelskiego i procesów integracyjnych zachodzących w Europie, wobec których nie możemy pozostać obojętni,
- wzbogacanie dorobku naukowego syntetyzującego dzieje harcerstwa,
- łączenie poszukiwań w sferze doskonalenia programu i metodyki z troską o zachowanie i wykorzystanie historycznych zasobów dokumentujących nasze stuletnie dzieje, wzbogacanie muzealnych i archiwalnych zasobów harcerstwa,
- ogłoszenie roku 2008 Rokiem Małkowskich,
- podjęcie działań w celu wzniesienia pomnika Olgi i Andrzeja Małkowskich jako czynu całego Związku, a także zwrócenie się do władz innych polskich organizacji z harcerskim rodowodem w kraju i za granicą oraz do środowisk sprzyjających harcerstwu z zaproszeniem do współpracy w realizacji tego przedsięwzięcia,
- podjęcie wspólnego wysiłku całego Związku dla zgromadzenia środków finansowych do budowy sal wystawienniczych Muzeum Harcerstwa, umożliwiających stałą ekspozycję zbiorów obrazujących historię harcerstwa,
- upowszechnienie w Związku komentarzy do Prawa Harcerskiego, napisanych przez wybitne autorytety harcerskie w ciągu 100 lat dziejów ruchu harcerskiego.

1.8.1.4. wniosków szczegółowych

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–2, 2006 r., s. 6, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

XXXIII Zjazd ZHP zobowiązuje nowo wybrane władze ZHP do opracowania i przedłożenia w Sejmie Obywatelskiego Projektu Ustawy o Harcerstwie.

XXXIII Zjazd ZHP stoi na stanowisku, że należy unikać nadmiaru regulacji i odbiurokratyzować pracę Związku, a także zweryfikować pod tym kątem obowiązujące dokumenty ZHP.

XXXIII Zjazd ZHP przekazuje Radzie Naczelnej i Głównej Kwaterze ZHP zestaw propozycji do realizacji „Strategii rozwoju ZHP do roku 2009”.

1.9. XXXIV Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2007 r.

1.9.1. Uchwała XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 8, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP z dnia 3 czerwca 2007 r. w sprawie wniosków szczegółowych

XXXIV Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące wnioski szczegółowe:

1. Zjazd uznaje konieczność stworzenia nowego komentarza do Prawa Harcerskiego, który zostanie zredagowany przez zespół powołany przez Przewodniczącego ZHP.

Prace nad nowym komentarzem do Prawa Harcerskiego zostaną niezwłocznie podjęte po zakończeniu Zjazdu, tak aby jego przyjęcie przez Radę Naczelną ZHP odbyło się w czerwcu 2008 r.

2. Biorąc pod uwagę potrzebę wzmacniania znaczenia „Strategii rozwoju ZHP do roku 2009” w zakresie wsparcia drużynowego w pracy wychowawczej z Prawem Harcerskim oraz podnoszenia jakości i skuteczności pracy metodą harcerską w gromadach i drużynach, Zjazd stwierdza, iż zachodzi konieczność przygotowania przez Główną Kwaterę ZHP propozycji programowej „Mam szczerą wolę” i jej wydania do dnia 30 kwietnia 2008 r. Jednocześnie Zjazd zobowiązuje harcerskie komendy do podjęcia działań kształceniowych i promocyjnych w celu przygotowania drużynowych do korzystania z tej propozycji programowej.

3. Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do przeprowadzenia ogólnopolskiej dyskusji na temat dzisiejszej roli i aktualności specjalności harcerskich.

4. Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do przeprowadzenia analizy sytuacji harcerstwa w gminach wiejskich oraz przygotowania programu rozwoju harcerstwa na wsi w oparciu o jej wyniki.

5. Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do przygotowania materiałów metodycznych dla kadry i propozycji programowych dla gromad oraz drużyn integracyjnych i Nieprzetartego Szlaku.

6. Zjazd zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do powołania zespołu ds. opracowania systemu pracy z kadrami w wieku wędrowniczym (16–25 lat). W skład zespołu powinni wejść m.in. metodycy wszystkich grup.

Przewodniczący Zjazdu
hm. Rafał M. Socha

1.9.2. Stanowisko XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie programu ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1-8, 2007 r., s. 9, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
w sprawie programu Związku Harcerstwa Polskiego

XXXIV Zjazd Nadzwyczajny ZHP definiuje, iż program ZHP jest tym wszystkim, co młodzi ludzie w harcerstwie robią (działania), w jaki sposób to robią (metoda harcerska) i w jakim celu to robią (misja ZHP). Zjazd podkreśla szczególną wagę pokojowego charakteru naszego ruchu. ZHP wychowuje do dialogu i szacunku dla drugiego człowieka. Elementem wychowania do pokoju jest wychowanie duchowe i wielokulturowe. Zjazd podkreśla ogromną wagę wychowania duchowego w pracy wszystkich jednostek harcerskich. Zjazd wskazuje na konieczność wychowania wielokulturowego rozumianego jako poszanowanie dla polskiego dziedzictwa kulturowego i duchowego przy równoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. W tym celu akcentuje konieczność wspierania jednostek harcerskich w nawiązywaniu kontaktów ze skautami różnych krajów i kultur. ZHP, jako partner społeczny w wychowaniu dzieci i młodzieży w Polsce, powinien budować swój program tak, aby wychodzić naprzeciw problemom społecznym, pod warunkiem, że sprzyja to realizacji misji ZHP.

Przewodniczący Zjazdu
hm. Rafał M. Socha

1.10. XXXV Nadzwyczajny Zjazd, ZHP 2007 r.

1.10.1. Relacja, „Czuwaj” z XXXV Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP

źródło:

„Czuwaj”, nr 10, 2007 r., s. 11–12, dostęp MH w Warszawie

W niedzielę 9 września b.r. w Bydgoszczy odbył się XXXV Nadzwyczajny Zjazd ZHP. Zjazd został zwołany przez przewodniczącego ZHP hm. Andrzeja Borodzika w sytuacji, jaka nastąpiła w Związku podczas zebrania Rady Naczelnej w dniu 16 czerwca. (...) Rada oceniając realizację przez władze wykonawcze planów operacyjnych w roku 2006, postanowiła nie udzielić absolutorium Naczelnicze i większości członków Głównej Kwatery, co skutkowało mogło nawet wyborem nowej Głównej Kwatery już na tym zebraniu Rady. Przewodniczący ZHP, uważając, że wybory tak ważnej władzy powinny być udziałem szerszego grona delegatów i obawiając się, że ten tryb wyborów władz naczelnych mógłby być nieuznany przez władze m. st. Warszawy i wiązałby się z przydzieleniem Związkowi zarządu komisarycznego, zwołał nadzwyczajny zjazd ZHP i zdecydował poddać ocenie zjazdu również inne władze, czyli poza Główną Kwaterą – Przewodniczącego i Radę Naczelną, a później po otrzymaniu stosownych wniosków od komend chorągwi – także Centralną Komisję Rewizyjną i Naczelny Sąd Harcerski.

W wystąpieniu rozpoczynającym obrady Zjazdu, na który przybyli również przewodniczący Regionu Europejskiego WOSM Craig Thurpie i WAGGGS Fabiola Canavesi, Przewodniczący ZHP wyjaśnił delegatom motyw, jakimi kierował się, zwołując zjazd nadzwyczajny, a następnie podziękował wiceprzewodniczącym za pomoc i wsparcie, członkom Rady Naczelnej za czynny udział w posiedzeniach oraz Głównej Kwaterze, a w szczególności drużynie Naczelniczej, za codzienną pracę, a na koniec złożył rezygnację z funkcji, oddając się do dyspozycji zjazdu.

Naczelnik ZHP hm. Teresa Hernik w swoim wystąpieniu omówiła działania, jakie Główna Kwatera podjęła od początku kadencji:

- wykonanie przez GK większości zadań wynikających ze strategii ZHP,
- wdrożenie podwójnej osobowości prawnej, czyli m.in. przygotowanie chorągwi, przeprowadzenie szkoleń, przygotowanie dokumentów, współpraca z firmą audytorską,
- przygotowanie i przeprowadzenie zjazdu programowego ZHP,
- obchody 100-lecia skautingu (złot Kielce 2007, udział reprezentacji ZHP w Światowym Jamboree Skautowym),

Fakt zwołania zjazdu nadzwyczajnego w połowie kadencji oceniła jako porażkę, nad którą należy się zastanowić. Zwróciła uwagę, że zarządzanie organizacją nie jest możliwe bez zagwarantowania wzajemnego zaufania, bez konstruktywnej rozmowy i zrozumienia argumentów oraz bez współpracy wszystkich władz. Podziękowała instruktorom Głównej Kwatery za dotychczasową pracę, a także życzyła delegatom mądrych wyborów.

Po wystąpieniach przewodniczących CKR i NSH oraz krótkiej dyskusji Zjazd w głosowaniu podjął uchwałę w sprawie odwołania Rady Naczelnej (za: 81, przeciw: 61, wstrzymało się: 13 osób) i Naczelnika ZHP (za: 90, przeciw: 62, wstrzymało się: 5 osób). Zjazd postanowił nie odwoływać Centralnej Komisji Rewizyjnej (za: 60, przeciw: 73, wstrzymało się: 14) i Naczelnego Sądu Harcerskiego (za: 41, przeciw: 96, wstrzymało się: 14).

Druga część obrad, po przerwie obiadowej, w czasie której komisja wyborcza przyjmowała zgłoszenia kandydatów na funkcje Przewodniczącego i Naczelnika ZHP, rozpoczęła się od prezentacji kandydatów na funkcję przewodniczącego.

„Wyraziłem zgodę na kandydowanie po bardzo długim wahaniu” – rozpoczął swoją prezentację hm. Andrzej Borodzik. Składając przed kilkoma godzinami rezygnację

z funkcji przewodniczącego ZHP, kandydat oddał się do dyspozycji Zjazdu i to tej władzy postanowił powierzyć decyzję w sprawie jego dalszej służby. Druh za najważniejsze uznał wzmocnienie uchwałotwórczej funkcji Rady Naczelnej, opracowanie nowego projektu Statutu, komentarza do Prawa Harcerskiego oraz Kodeksu Instruktorskiego. Ponadto według niego ZHP powinien się skupić na kreowaniu pozytywnego wizerunku na zewnątrz organizacji. Na pytanie, czy możliwa jest jedność organizacyjna harcerstwa w Polsce, hm. Andrzej Borodzik odpowiedział, że w tym momencie osiągnięcie takiego stanu rzeczy jest niemożliwe, ale w związku z nadchodzącymi obchodami 100-lecia harcerstwa warto poczynić kroki w stronę zachowania jedności ideowej.

Drugi z kandydatów na funkcję przewodniczącego hm. Adam Massalski na początku swojego wystąpienia podkreślił, że jego kandydatura poparta jest półwiecznym doświadczeniem instruktorskim. Kandydat zgodził się z druhem Borodzikiem, iż poruszane przez niego problemy powinny być uznane za priorytetowe. Ponadto hm. Adam Massalski uznał, że warto zwrócić uwagę na jakość kształcenia kadry ZHP oraz kwestię harcerstwa na wsi. Zapytany, w jaki sposób może pogodzić funkcję senatora RP z funkcją przewodniczącego ZHP odpowiedział, że piastowanie przez niego wysokiej godności państwowej może przynieść Związkowi same korzyści. Przekonywał, że poradzi sobie w roli osoby kierującej pracami Rady Naczelnej, ma bowiem doświadczenie w zarządzaniu zasobami ludzkimi zdobyte na stanowisku rektora Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach.

Kolejnym punktem programu zjazdu było zaprezentowanie delegatom kandydatów na Naczelnika ZHP – hm. Rafała Klepacza i hm. Małgorzaty Sinicy – połączone z dyskusją.

Hm. Rafał Klepacz określił sprawy, nad którymi chce pracować wraz z Główną Kwaterą. Ważne jest wyjście z zadłużenia, przede wszystkim przez opracowanie realnego planu spłaty i dbanie o dyscyplinę budżetową, umacnianie roli hufców w organizacji i wspieranie ich w zakresie programowym i finansowym (a także ograniczenie zbędnej biurokracji), zakończenie procesu nadawania chorągwiom osobowości prawnej oraz przygotowanie Związku do obchodów stulecia harcerstwa.

Hm. Małgorzata Sinica powiedziała, że decyzję o kandydowaniu podjęła w dniu zjazdu, chociaż już wcześniej zastanawiała się nad tym i prowadziła dyskusje instruktorskie na temat sytuacji Związku i różnych problemów organizacji. Druhna Małgorzata zaznaczyła, że ważne dla niej jest doprowadzenie do końca przekazywania osobowości prawnej chorągwiom i wzmocnienie hufców.

Po prezentacjach nadszedł czas na dokonanie wyboru. W tajnym głosowaniu na przewodniczącego 83 głosy – 53,21% otrzymał hm. Adam Massalski, któremu zaraz po ogłoszeniu wyniku przewodniczący obrad zjazdu hm. Rafał Socha wręczył sznur przewodniczącego ZHP.

Wyborów na naczelnika ZHP w pierwszym głosowaniu nie rozstrzygnięto. Żaden z kandydatów nie uzyskał ponad 50% oddanych ważnych głosów. Hm. Rafała Klepacza poparło 61 osób (39,55%), a hm. Małgorzatę Sinicę 73 (47,1%). W drugiej turze głosowanie hm. Małgorzata Sinica otrzymała ponad 50% głosów i została wybrana na funkcję Naczelnika ZHP.

Kolejne głosowania to wybory Głównej Kwatery i oraz Rady Naczelnej. Skład obu władz podajemy obok.

Zjazd zakończył się zawiązaniem kręgu i odśpiewaniem „Bratniego słowa”.

(red.)

1.11. XXXVI Zjazd ZHP, 2009 r.

1.11.1. Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.11.1.1. zmian w podstawach wychowawczych ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 34–46, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP
z dnia 6 grudnia 2009 r.
w sprawie zmian w Podstawach wychowawczych ZHP

§ 1

XXXVI Zjazd ZHP uchwala przyjęcie zmian w Podstawach wychowawczych ZHP, wprowadzonych w życie uchwałą XXXIII Zjazdu ZHP.

§ 2

Jednolity tekst Podstaw wychowawczych ZHP uwzględniający przyjęte zmiany stanowi załącznik do uchwały.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r.
w sprawie zmian w Podstawach wychowawczych ZHP

Podstawy wychowawcze ZHP (tekst jednolity)

Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem, należącym do światowego ruchu skautowego. ZHP jest organizacją otwartą i apolityczną, wychowuje młodych ludzi na prawych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim.

MISJA

**Naszą misją jest wychowywanie młodego człowieka,
czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju
i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.**

Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem, swoim zasięgiem obejmujemy całą Polskę i to ona jest obszarem działania ZHP – dobre jakościowo harcerstwo powinno więc być dostępne dla każdego polskiego dziecka i młodego człowieka. Jako stowarzyszenie mamy określone zadania statutowe, pracujemy w konkretnych uwarunkowaniach prawnych, razem z innymi organizacjami tworzymy III sektor. Opieramy się na pracy wolontariuszy.

Jako stowarzyszenie patriotyczne pamiętamy o naszej historii, pielęgnujemy polskie tradycje. Dbamy o narodowy dorobek i szanujemy go. Umożliwiamy młodym ludziom aktywne poszukiwanie własnych dróg do patriotyzmu.

Związek Harcerstwa Polskiego należy do światowego ruchu skautowego. Horyzontem naszego działania pozostaje nie tylko Polska, lecz również światowy skauting. Jako członek rodziny skautowej nasza organizacja jest spadkobiercą jego dorobku i tradycji, ale także współtworzy dzisiejszy światowy skauting i realizuje jego cele. Uczymy się od siebie nawzajem, wspieramy w rozwoju, kształtujemy postawy wspólnej odpowiedzialności za cały ruch skautowy. Odpowiedzialności rozumianej także jako wywiązywanie się z obowiązków członkowskich, w tym z płacenia składek.

Ruch skautowy jest pełen życia. Ma w sobie pierwiastek stały, niezmienny – związany z ideałami i wartościami zaczerpniętymi od naszego twórcy gen. Roberta Baden-Powella, jednakże siłą naszego ruchu jest gotowość na zmianę, otwarcie na stały rozwój. To on pozwolił przetrwać mu już ponad 100 lat. Przynależność do ogromnej światowej wspólnoty umożliwia nam kształtowanie postawy otwartości i braterstwa.

Związek Harcerstwa Polskiego jest organizacją otwartą dla wszystkich, którzy chcą podjąć trud związany z kształtowaniem charakteru, ale i przeżyć przygodę, jaką jest harcerstwo. Harcerstwo każdemu daje szansę, nikogo nie skreśla na początku drogi. Rasa, wyznanie czy płeć, pochodzenie społeczne, stan zdrowia, możliwości ruchowe czy intelektualne nie stanowią bariery w powiedzeniu „tak” harcerskiej przygodzie. ZHP jest dla każdego, ale nie jest dla wszystkich – każdy może spróbować, jednak być może nie wszyscy w tej próbie wytrwają.

Związek Harcerstwa Polskiego jest organizacją apolityczną, niezależną od partii i ruchów politycznych. ZHP to stowarzyszenie, które funkcjonuje w określonej rzeczywistości politycznej, jednak nie angażuje się w nią jako strona. Interes dzieci i młodzieży, w perspektywie umożliwiania im rozwoju i kształtowania określonych postaw oraz wpajania wartości, jest naszym jedynym celem.

Związek Harcerstwa Polskiego wychowuje – nie jest przedsiębiorstwem. Nie jest spółką, firmą turystyczną, handlową. Nie jest też szkołą, która tylko uczy. Nasza organizacja ma na celu wychowanie i to jemu poświęcamy naszą uwagę, nasze siły i środki. Cała działalność ZHP jest podporządkowana temu nadrzędnemu celowi, jakim jest wychowanie – i cała organizacja wspiera jego realizację.

Związek Harcerstwa Polskiego wychowuje młodych ludzi – to zuchy, harcerki i harcerze, harcerki i harcerze starsi, wędrowniczki i wędrownicy są podmiotem naszej największej troski. ZHP jest otwarty dla wszystkich, którzy chcą przestrzegać celów, zasad i metod, żyć w zgodzie z jego wartościami, ale to dzieci i młodzież stają się podstawowymi i docelowymi odbiorcami naszych działań. To za rozwój młodych ludzi czujemy się najbardziej odpowiedzialni. Zmieniając, kształtując i wychowując młodych ludzi, przekazujemy im harcerskie wartości, to oni stają się kolejnym skautowym pokoleniem. To z nimi i przez nich zostawiamy świat lepszym, niż go zastaliśmy.

Związek Harcerstwa Polskiego wychowuje prawych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli – aktywnych, czyli takich, którzy kreują swoje życie, wykazują się aktywnością w podejmowaniu odpowiedzialności za siebie i innych, nie boją się wyzwań i trudnych decyzji, od których w obecnej rzeczywistości często się ucieka. Harcerze jako obywatele społeczności i członkowie różnorodnych grup (formalnych i nieformalnych) współtworzą rzeczywistość, starają się zmieniać na lepsze siebie oraz świat, a nie jedynie przyjmować zmiany. Niezгода na brak zasad etycznych i wartości objawia się własnym, osobistym przykładem oraz stałą chęcią kształtowania charakteru, zbliżania się do ideału; obywatelska postawa jest wyrazem współczesnego patriotyzmu.

Związek Harcerstwa Polskiego działa w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim. To one są kompasem postępowania zarówno pojedynczych członków ZHP, jak i całej organizacji. Powinny kształtować w nas tak wyraźne i trwałe postawy, że to po nich każdy rozpozna harcerza. To Prawo Harcerskie (Prawo Zucha, Zobowiązanie Instruktorskie), a nie atrakcje programowe determinują nasze działanie. Praca z Prawem kształtuje człowieka, który całym życiem służy Bogu, Polsce, innym ludziom. To podjęta

służba i braterstwo wobec innych, zastąpienie własnego „ja” służbą, a nie tylko wiedzą, umiejętności, staż harcerski potwierdzają, że został osiągnięty w pełni nasz wychowawczy cel.

Naszą misją jest wychowywanie młodego człowieka, czyli wspieranie go

Aby w owym wspieraniu być skutecznym, stale rozwijamy się i uczymy. Skutecznie wspierać może jedynie organizacja rzetelnie do tego przygotowana, taka, która stale pokonuje własne niedoskonałości i ograniczenia, organizacja wyrazista, z kompetentną i ideową kadrami. Kadrami, która chce i może stać się dla młodego człowieka autorytetem, przewodnikiem, przyjacielem.

Wspieramy drugiego człowieka, czyli pomagamy mu, wskazujemy, umożliwiamy – jednakże wybór drogi i stylu życia należą do tego, kogo prowadzimy harcerską ścieżką. W ten sposób uczymy samodzielności i zachęcamy młodego człowieka do brania odpowiedzialności za własne decyzje, działania, własny rozwój. Naszymi działaniami nie konkurujemy z rodzicami i rodziną. Rodziców traktujemy jako pierwszych, najważniejszych wychowawców, dlatego naszą pracę wychowawczą prowadzimy w stałej współpracy z nimi.

ZHP istnieje nie po to, by doskonalić strukturę, przepływ informacji oraz proponować coraz ciekawsze i atrakcyjniejsze rozwiązania metodyczne dla nich samych. Wszystko to ma sens tylko wtedy, gdy służy wspieraniu młodego człowieka. Przy wątpliwościach, czym ZHP rzeczywiście powinno się zajmować, należy postawić sobie pytanie, na ile owe działania służą wspieraniu młodego człowieka w rozwoju.

we wszechstronnym rozwoju

Tak budujemy organizację, układamy pracę, tworzymy program czy dzielimy zadania, aby umożliwiać wszechstronny – duchowy, emocjonalny, intelektualny, społeczny i fizyczny – rozwój. Patrzymy na człowieka jako na pewną całość – i wspieramy go w rozwoju każdego z owych aspektów. Dopiero takie holistyczne podejście do kwestii wychowania umożliwia kształtowanie postaw, naukę oraz doskonalenie umiejętności.

Nie to wyróżnia nas spośród innych organizacji pozarządowych, że zajmujemy się rozwojem duchowym, emocjonalnym, intelektualnym, społecznym czy fizycznym. Wyróżnia nas i jest dla nas cenne to, że te wszystkie sfery rozwoju są dla nas obiektem troski jednocześnie, stale i równoważnie.

i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.

Kształtowanie charakteru wymaga aktywnej postawy wobec siebie samego i otaczającej rzeczywistości. Jesteśmy elementami większej całości – funkcjonujemy wśród innych ludzi, w określonych warunkach, spotykamy się z różnorodnymi postawami wobec życia. Chcemy przygotować młodego człowieka do samodzielnego stawiania sobie coraz wyższej poprzeczki. Do wymagania od siebie i niezgody na bylejakosć. Ważne dla nas są umiejętności, wiedza, przeżycia. Ale mają one być narzędziem do kształtowania charakteru, a nie to kształtowanie zastąpić.

WYCHOWANIE DO WARTOŚCI

Wychowanie w ZHP odwołuje się do wartości, których odzwierciedleniem są Prawo i Obietnica Zucha, Prawo i Przrzeczenie Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.

5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie

Przyjmuję obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

Zapisy Prawa Harcerskiego są tradycyjne, aktualne, ważne i słuszne. Ich przestrzeganie jest obowiązkiem każdego członka naszego stowarzyszenia. Wierność Prawu szczególnie ważna jest dla każdego instruktora ZHP, bowiem wychowujemy przez osobisty przykład. Nasze czyny muszą być zgodne z naszymi słowami i deklaracjami. Nie ma miejsca w ZHP na relatywizm moralny i nieprzysięganie wagi do danego słowa. Instruktor nie tylko jest zobowiązany do życia w zgodzie z Prawem Harcerskim, ale także do nieprzysięgania na zachowania innych członków ZHP będące w sprzeczności z naszymi wartościami i ideami.

Opis postaw instruktorskich zawiera Kodeks Instruktorski przyjęty przez Radę Naczelną ZHP.

Pełniejszemu zrozumieniu, o jakich postawach mówi Prawo Harcerskie i na jakie wartości zwraca uwagę, służy komentarz do Prawa Harcerskiego. Obowiązuje komentarz harcmistrza Stefana Mirowskiego oraz komentarze do Prawa Harcerskiego przyjęte przez Radę Naczelną ZHP.

ZHP realizuje swoją misję przez harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania i metody, w których istotną rolę odgrywa osobisty przykład instruktora.

Zasady harcerskiego wychowania

Skuteczne kształtowanie młodego człowieka w duchu Prawa Harcerskiego przynosi efekty w postaci trwałych postaw. Człowiek ukształtowany w zgodzie z wartościami przyjętymi w naszym harcerskim ruchu wyróżnia się braterskim stosunkiem do innych, przyjacielską i serdeczną postawą wobec wszystkich ludzi, gotowością i umiejętnością bezinteresownej służby innym ludziom, Bogu i Polsce oraz ciągłą pracą nad sobą, nie-

ustannym kształtowaniem i doskonaleniem własnej osobowości. Jest gotowy wymagać od siebie, nawet, jeżeli inni od niego nie wymagają. Harcerska służba rozumiana jest jako:

- **służba Bogu** – wynikająca z osobistego stosunku do duchowych wartości życia – takich jak: miłość, prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, piękno, przyjaźń, braterstwo, nadzieja,
- **służba Polsce** – wynikająca z poczucia przynależności do wspólnoty narodowej i kulturowej, miłości Ojczyzny, godności narodowej, szacunku dla państwa i jego historii,
- **służba sobie i innym** – wynikająca z osobistej odpowiedzialności za indywidualny rozwój i z osobistego stosunku do społeczeństwa, poczucia odpowiedzialności za rodzinę, lokalną społeczność, kraj i cały świat, a także z szacunku dla innych i do świata przyrody.

Idee braterstwa, służby i pracy nad sobą przyświecają harcerskim działaniom na co dzień.

Jaki ma być człowiek, którego kształtuje dzisiejsze harcerstwo?

- Powinien być patriotą – znać swoje korzenie i historię swojego kraju, szanować je i umiejętnie z nich czerpać. Powinien mieć świadomość tego, co jest jego ojczyzną, bo żeby kogoś kochać – trzeba go znać. Powinien wiedzieć, z jakich polskich osiągnięć, wydarzeń, rodaków może być dumny. Patrzeć w przyszłość z odwagą. Nie zapominać o tym, co było, ale nie żyć przeszłością. Na co dzień swój patriotyzm powinien realizować przede wszystkim przez odpowiedzialną postawę obywatela.
- Powinien być świadomym obywatelem, czyli aktywnym uczestnikiem społeczności, do której należy. Umieć pracować w zespole, podejmować wyzwania, inicjować działania, realizować cele, wykazywać się chęcią działania. Znać swoje prawa i obowiązki wobec kraju i świadomie z nich korzystać, szanując demokrację, w tym demokratycznie wybrane władze.
- Powinien być człowiekiem odpowiedzialnym – za siebie, za rzetelne wykonywanie obowiązków, za własne decyzje, które podejmuje w sposób świadomy. Powinien brać odpowiedzialność za każde dane słowo. W sposób odpowiedzialny podchodzić do życia i współtworzyć wspólnoty.
- Powinien być aktywnym członkiem wspólnot – lokalnej, rodzinnej, uczelnianej, szkolnej, zawodowej itd., umiejętnie godzić i równoważyć obowiązki wynikające z pełnienia różnych ról społecznych. Nie zaniedbywać żadnej dziedziny życia. Ustalać właściwe priorytety, mieć świadomość swoich możliwości i przekładać je na pełnienie różnych ról. Powinien wcielać w czyn ideę służby.
- Powinien być prawy i uczciwy oraz żyć w zgodzie z zasadami (wynikającymi z wartości uniwersalnych, społecznych, Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego, wyznawanej religii), czyli być człowiekiem o ukształtowanym, uporządkowanym i stabilnym systemie wartości. Umieć odróżniać dobro od zła. Powinien mieć mocny charakter, konsekwentnie postępować zgodnie z przyjętymi zasadami, umieć poradzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych, nie przekraczając norm moralnych. Powinien poszukiwać autorytetów i sam stawać się autorytetem, cechować się wysoką kulturą osobistą, dbać o jakość życia.
- Powinien być człowiekiem otwartym i radosnym, pozytywnie podchodzącym do siebie, do drugiego człowieka, do świata, człowiekiem który nie wznosi barier, tylko buduje mosty. Ma zaufanie do ludzi. Umieć słuchać, jest wrażliwy na piękno i na drugiego człowieka, umie i chce uczyć się od innych. Powinien być otwarty na różne problemy, zagadnienia. Wprowadzać w czyn ideę braterstwa. Być obywatelem świata – mieć horyzonty szersze niż granice kraju czy kultur, szanować innych ludzi i ich odmienność.

- Powinien być człowiekiem uczącym się, czyli gotowym na zmiany – stale poszukiwać rozwiązań i zadań, uczyć się (nie tylko na błędach), być ciekawym świata, poszukiwać i selekcjonować informacje, odnajdywać siebie w procesie zmian oraz chętnie zdobywać wiedzę i wykształcenie oraz doświadczenia. Powinien pracować nad sobą całe życie – planować swój rozwój, starać się być wszechstronnym, mieć pasję, odważnie podejmować wyzwania i konsekwentnie realizować cele. Powinien chcieć wiedzieć więcej niż wie i umieć więcej niż umie.
- Powinien być dzielny i zaradny, umieć radzić sobie w każdej sytuacji, być kreatywnym, umieć znaleźć pomoc w sytuacjach trudnych, dobrze gospodarować czasem, pieniędzmi, sprzętem. Być przedsiębiorczym, chcieć pozostawić świat lepszym niż go zastał.
- Powinien dbać o zdrowie ciała i ducha, czyli być odpowiedzialnym za swoje zdrowie, znaleźć dla siebie zdrowe drogi życia i aktywne formy spędzania wolnego czasu. Nie ulegać żadnym nałogom, mieć silną wolę.

METODA HARCERSKA

W kształtowaniu charakteru młodych ludzi oraz wspieraniu ich we wszechstronnym rozwoju dużą rolę odgrywa umiejętne stosowanie przez instruktora metody harcerskiej. Głównymi elementami tej metody są:

PRAWO I PRZYRZECZENIE

Prawo i Przyrzeczenie to tradycyjny, prawie stuletni zapis naszego kodeksu postępowania. To dzięki nim każdy, kto zetknie się z harcerstwem, nawet na krótko, ma okazję do pracy nad własnym charakterem, nad własną osobowością. Praca z Prawem to nieustanne obserwowanie siebie samego i praca nad sobą, która w konsekwencji prowadzi do świadomego przyjęcia określonego stylu życia. Prawo i Przyrzeczenie są dla każdego wskazówką do uzyskania odpowiedzi na pytania: Jak postępować? Jak żyć?

UCZENIE PRZEZ DZIAŁANIE

Doświadczając, próbując, przeżywając, aktywnie uczestnicząc – młody człowiek przygotowuje się do dorosłości. Istotne jest stwarzanie takich sytuacji w działalności gromady lub drużyny, aby każdy miał możliwość działania indywidualnie, a także w grupie. Działanie to powinno mieć bezpośredni związek z życiem społeczeństwa i w społeczeństwie.

Zuchy, harcerze, harcerze starsi i wędrownicy działają – podczas zdobywania gwiazdek, stopni, sprawności, realizacji zadań, ćwiczeniu technik harcerskich, podczas zbiórki, obozu czy kolonii, rajdu, ale także w codziennym życiu – podczas wypełniania swoich obowiązków wobec domu rodzinnego czy szkoły. Daje im to szansę na przeżycie przygody.

W każdej grupie wiekowej działanie odbywa się w inny sposób: zuch – przez zabawę w coś lub kogoś, harcerz – przez grę, harcerz starszy – przez poszukiwanie, wędrownik – przez służbę i wyczyn.

STALE DOSKONALONY I STYMULUJĄCY PROGRAM

Program powinien być wszechstronny, jak wszechstronny powinien być rozwój. Tak, aby każdy mógł w nim znaleźć coś dla siebie. Celem jest rozbudzanie zainteresowań, zaciekawienie, zachęcenie do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności, poszukiwania dróg indywidualnego rozwoju. To wszystko musi się złożyć na **program**: zastępu i drużyny **oraz na działania** hufca, chorągwi, ZHP. Dzięki dobremu zaplanowaniu i podjęciu działań indywidualnych i zbiorowych (zbiórka, obóz harcerski, kolonia zuchowa, rajd, festiwal...) program będzie stymulował rozwój każdego, a tym samym całej naszej organizacji. Ważne jest wykorzystywanie w harcerskiej pracy instrumentów metodycznych (stopnie, gwiazdki, sprawności, znaki służb...), różnych form pracy, propozycji i inspiracji

zucha, harcerza, harcerza starszego, wędrownika i instruktora, a także uwzględnianie pomysłów różnych zespołów i grup oraz pobudzanie do samodoskonalenia i aktywnego udziału w życiu harcerskim. Program musi być pożyteczny i potrzebny każdemu, kto w nim uczestniczy, trzeba go wciąż aktualizować i tworzyć w perspektywie otaczającej rzeczywistości. Realizacja programu powinna być silnym, gorącym, intensywnym, pełnym napięcia, ale zawsze pozytywnym przeżyciem, na które czeka się z przyspieszonym biciem serca i które wzbudza chęć dalszego działania.

SYSTEM MAŁYCH GRUP

Zastęp to grupa przyjaciół, która pozwala na znalezienie swojego miejsca i sprawdzenie się w samodzielnych działaniach. Praca w małych grupach przynosi wymierne efekty wychowawcze, ponieważ łatwiej jest dotrzeć do każdego, dostrzec jego wartość, pomóc mu pokonać słabości, porozmawiać z nim, poznać go. W harcerstwie takie grupy stanowią szóstki, zastępy, patrole, zespoły zadaniowe. Na ich czele stoją zwykle rówieśnicy mający trochę większe doświadczenie czy też wyrobienie harcerskie, cieszący się zaufaniem. We współzawodnictwie konkurowanie ze sobą zespołów wzmacnia emocje, zwiększa motywację do działania.

METODA HARCERSKA TO SPOSÓB DZIAŁANIA CHARAKTERYZUJĄCY SIĘ:

dobrowolnością

Harcerskie działanie opiera się na dobrej woli młodego człowieka. Każdy ma prawo do podejmowania decyzji związanych z własnym rozwojem i aktywnym uczestnictwem w życiu naszej organizacji. Dobrowolne dokonywanie wyborów sprawia, że jesteśmy dojrzałsi i umiemy więcej. Ważnym momentem wyrażenia własnej woli jest moment składania Obietnicy Zucha, Przysiężenia Harcerskiego i Zobowiązania Instruktorskiego.

pozytywnością

W harcerstwie podejmujemy zadania o wymiarze pozytywnym, które mają bezpośredni wpływ na kształtowanie postawy i charakteru młodego człowieka. W każdym rozbudzamy poczucie piękna i dobra, pomagamy rozwijać zdolności oraz pielęgnować wartości. Istotna jest wiara we własne siły i możliwości, która pozwala rozwijać się i piąć wzwyż.

pośredniością

Wychowanie w harcerstwie następuje nie wprost, ale przez podejmowanie działań, zdobywanie coraz wyższych stopni i nowych sprawności, uczestnictwo w atrakcyjnym programie. Celem jest podejmowanie przez każdego wysiłku a nie proponowanie gotowych rozwiązań. Postępując zgodnie z Prawem i Przysiężeniem, działając i współpracując z innymi uczymy się życia.

wzajemnością oddziaływań

W harcerstwie jedni uczą się od drugich przez wzorowe postępowanie, przykład osobisty i baczna obserwacja innych. Istotną rolę odgrywa współzawodnictwo, którego celem jest zawsze wszechstronny rozwój. W grupie rówieśników każdy nie tylko może pokazać, co wie, co umie, czego może nauczyć innych, ale też może uczyć się od innych.

świadomością celów

Uświadomienie sobie potrzeby własnego rozwoju lub też wykonania jakiegoś zadania, ułatwia realizację zamierzenia. W naszej organizacji jesteśmy świadomi naszych potrzeb i naszych możliwości. Wiemy też, po co w harcerstwie jesteśmy, wiemy że staramy się o swój wszechstronny rozwój. Wszystko, co dzieje się w ZHP, ma swój cel.

indywidualnością

W harcerstwie najważniejszy jest człowiek i jego wszechstronny rozwój. Stwarzamy takie warunki, aby każdy indywidualnie niezależnie od wieku, płci, doświadczenia, zainteresowań mógł znaleźć swoje miejsce w ZHP. Dbamy o wszechstronny rozwój jednostki.

naturalnością

W harcerstwie wszystko jest zwyczajne i dostosowane do warunków, w których żyjemy. Wszystko ma „sвій czas”, dlatego zuchy bawią się, harcerze uczestniczą w grze, harcerze starsi poszukują, a wędrownicy podejmują służbę. Robimy tak po to, by każdy miał możliwość rozwoju zgodnie ze swoimi możliwościami i potrzebami. Przestrzeganie norm zawartych w Prawie i Przyrzeczeniu ma źródła w harcerskiej naturze.

Istnieje ściśle powiązanie między wymienionymi cechami, a umiejętność wykorzystywanie ich wszystkich przynosi najlepsze rezultaty.

ROLA DRUŻYNOWEGO

Główny cel ZHP – wspieranie młodego człowieka w rozwoju i kształtowanie charakteru – realizowany jest głównie w codziennej pracy każdej gromady i drużyny. **Najważniejszym harcerskim wychowawcą jest drużynowy.** Dla realizacji celu naszej organizacji buduje on w drużynie **program wychowawczy**, indywidualnie odpowiadający na potrzeby członków drużyny, ale oparty na takich samych dla całej organizacji podstawach wychowawczych. Przez **program** rozumiemy całokształt działań celowo podejmowanych przez instruktora i gromadę lub drużynę oraz stawianie wyzwań dla wspierania rozwoju młodego człowieka i kształtowania jego charakteru. Składają się na niego zadania stopni, gwiazdek zuchowych i sprawności, zadania zespołowe, znaki służb, projekty, obóz, kolonia zuchowa itd. Program jest realizowany na szczeblu gromady i drużyny, a oparty na tych samych dla całej organizacji wartościach. Dla wspierania drużynowego, harcerskie komendy tworzą propozycje wzmacniające realizację programu gromad i drużyn.

Osobisty przykład, stosowanie metody harcerskiej, wierność harcerskim ideałom w codziennym życiu czyni drużynowego świadomym swej roli wychowawcą. Zadaniem poszczególnych szczebli organizacji i poszczególnych zespołów instruktorskich jest wspomaganie pracy drużynowego, umacnianie jego roli i pozycji w środowisku harcerskim i lokalnym. Jakość pracy drużynowego powinna być troską całej wspólnoty instruktorskiej.

Dla skutecznej realizacji misji organizacji niezbędne są, łącznie:

- świadomy instruktor-wychowawca, którego postawa odzwierciedla nasze wartości,
- umiejętnie stosowana harcerska metoda,
- wartości opisane w Prawie Harcerskim.

KOMENTARZ DO OBIETNICY I PRAWA ZUCHA, PRZYRZECZENIA I PRAWA HARCERSKIEGO

PRAWO I OBIETNICA ZUCHA

W czasie przynależności zucha do gromady odbywa się proces wychowawczy, w którym kształtujemy młody charakter. Budujemy hierarchię celów i wartości, które pozwolą świadomie wybrać dobro, przyjąć odpowiedzialność za siebie, za innych, za swoje zadania w dorosłym społeczeństwie. Wymagania stawiane zuchom powinny być wysokie, ale zawsze wyprzedzane przez wymagania, jakie drużynowy stawia samemu sobie.

Kierunek wychowania najmłodszej grupy wiekowej w ruchu harcerskim wytycza Prawo Zucha. Zgodnie z porównaniem Aleksandra Kamińskiego jest ono kompasem

zuchmistrza – kapitana okrętu, na który wsiadają młodzi ludzie z nadzieją, że zostaną dowiezieni do celu. Tym celem jest ukształtowanie młodego człowieka na odpowiedzialnego obywatela kształtującego życie swej rodziny, społeczności lokalnej, całego społeczeństwa, człowieka wielostronnie rozwiniętego duchowo, intelektualnie, społecznie i fizycznie.

Zuch kocha Boga i Polskę – pierwszy punkt Prawa Zucha ma szeroki, uniwersalny i ogólnoludzki wymiar. Przede wszystkim zuch ma umieć kochać. Akceptować siebie, świat, swoje otoczenie. Szanować osobowość i odmienność innych. Oznacza to szacunek dla godności i wolności drugiego człowieka. Znaczy to również, że zuch nie myśli tylko o sobie, ale żyje także dla innych – dla rodziców, rodziny, społeczeństwa. Zna i szanuje tradycję, kultywuje wartości.

Zuch kocha Boga oznacza, że umie szanować wszystkie wartości dane człowiekowi jako wyposażenie na drogę życia: zasady moralne, poczucie dobra, piękna, a przede wszystkim dar miłości. Prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, miłość, przyjaźń i braterstwo, wiara i nadzieja to jakby szczeble wartości duchowych człowieka, po których powinien się on wspinać, aby drabinę swego życia przejść godnie, użytecznie i z sensem. Jest to akceptacja podstawowego prawa postępowania moralnego człowieka ukazanego w Dekalogu. Ten duchowy aspekt osobowości jest integralną częścią życia każdego człowieka bez względu na jego wyznanie, bądź jego brak. Mimo zróżnicowania postaw, wynikających z odmienności poglądów i przekonań religijnych, istnieje w każdym człowieku zgodne i jednoznaczne poczucie tego, czym jest prawość – nikt też nie odmawia sobie prawa do rozgraniczania tego, co jest dobre, od tego, co złe czy niewłaściwe. Jak pisał Andrzej Małkowski: (...) Jeśli ktoś ma wątpliwości dogmatyczne, jedyną rzeczą, której będziemy odeń w harcerstwie wymagali, jest owa religijność dawnego Rzymianina: uczciwość, pracowitość, obowiązkowość. Chodzi tu o kształcenie charakteru i wychowanie człowieka w zgodzie z kanonem podstawowych zasad moralnych.

Kochać Polskę to znaczy budować poczucie więzi i wspólnoty z rodziną, kolegami ze szkoły, wsią, osiedlem, miastem, wreszcie ze wszystkimi mieszkającymi w Polsce, których łączy wspólnota tradycji, kultury, historii i języka. Budowanie patriotyzmu zucha rozpoczyna się od rodziny, przez szkołę, miejsce zamieszkania aż do solidarności z Polakami na całym świecie. Kochać Polskę to znaczy uczestniczyć w życiu mojego kraju, ucząc się być obywatelem, poznając swoje prawa i powinności obywatelskie oraz zasady demokracji. Polska to kraj, w którym zuch mieszka, którego twórcami są jego dziadowie i ojcowie. To napawa dumą. Kochać Polskę to znaczy dążyć do tego, by być człowiekiem wartościowym, a więc mądrym i silnym, zdrowym, wrażliwym na krzywdę drugiego człowieka, dbającym o środowisko naturalne, szanującym tradycje, prawo i praworządność. Kształtowanie poczucia więzi i wspólnoty ogólnoludzkiej przy jednoczesnym przywiązaniu do własnej tradycji i kultury narodowej – oto zadanie dla drużynowego.

Zuch jest dzielny, czyli odznacza się odwagą, jest zaradny i wytrzymały. Dzielność to zespół cech, w których zamyka się sens zuchowego oddziaływania. Dzielność jest synonimem słowa zuch. Ten punkt Prawa Zucha jest punktem wyjścia na drodze do rozumienia idei metodyki zuchowej. Dzielność oznacza siłę zewnętrzną i wewnętrzną chłopca i dziewczynki w gromadzie. Zuch dzielny jest sprawny fizycznie, zręczny, odporny, ale też jest prawy, umie przyznać się do złych postępów, nie boi się odpowiedzialności. Można na niego zawsze liczyć. Nie jest tchórzem. Gromada darzy go przyjaźnią, a zuch swoim zachowaniem oddziałuje na innych, motywuje do pracy nad sobą, do pokonywania strachu, ale też do dyscypliny wewnętrznej i opanowania. Świadome ukierunkowanie przez drużynowego na wybór celu i wartości pojęcia dzielności może i powinno stanowić grunt, płaszczyznę dla pozostałych punktów Prawa Zucha. Dzielność jako cecha w pełni określa sylwetkę zucha, jest też swoistą interpretacją etosu zuchowego.

Zuch mówi prawdę, gdyż nie musi kłamać, nie chce kłamać i nie kłamie. Kłamstwo obciąża, zasmuca, niepokoi. Ponieważ zuch jest dzielny, brzydzi się kłamstwem, nie wprowadza nikogo w błąd, nie mówi niczego, co jest niezgodne z rzeczywistością i z jego sumieniem. Zuch dotrzymuje danego słowa. Jest w pełni odpowiedzialny za swoje słowa, zasługuje na zaufanie.

Zuch pamięta o swoich obowiązkach, bo jest przekonany, że czyni dobro; dla zucha to niezwykle ważna sprawa. Choćby obowiązków było wiele, ze wszystkich się wywiąże. Wykonywanie obowiązków, które należą do zucha, cieszy rodziców, nauczycieli, kolegów. To daje przyjemność, radość. Można być czuły i społeczny, opiekuńczy dla rodzicom, potrafi utrzymać porządek, jest obowiązkowy w nauce, opiekuje się roślinami w domu, nie niszczy tych w parku i w lesie, dba o zwierzęta. Zuch jest słowny i punktualny. Jest posłuszny i karny. Nie siedzi godzinami przed telewizorem lub przy komputerze, bo wie, że wszystko ma swoje miejsce i swój czas. Dbą o zdrowie. Stara się być rzetelny we wszystkim, co robi.

Wszystkim jest z zuchem dobrze, bo kto nie potrafi kochać siebie, innych ludzi, zwierząt, dbać o rzeczy – żyje w osamotnieniu. Jedynie człowiek, który ma poczucie własnej wartości i pozytywny stosunek do świata, może kochać innych, nieść chętną pomoc, wzbudzać sympatię, spełniać dobre uczynki. Z zuchem wszystkim jest dobrze, bo jest dzielny, wywiązuje się z obowiązków. Potrafi być czuły i społeczny, opiekuńczy dla młodszego rodzeństwa, sprawiedliwy i pogodny. Znaczący to również, że dążąc do realizacji własnych celów, nie przeszkadza innym, nie potępia nikogo. Nie sprawia przykrości innym. Jest dobrze z nim wszystkim, którzy są wokół, nie narzeka, jest uśmiechnięty. Nie tylko ludziom z jego otoczenia jest dobrze, również zwierzętom, roślinom i rzeczom. Jak pisał Aleksander Kamiński: dobrze być powinno z tobą siostrze, matce, Marcinkowej (...), psu, kwiatu doniczkowemu i krzakowi bzu rozkwitającemu na wiosnę, twoim sankom i sankom twoich kolegów. Nawet twoje rękawiczki powinny się czuć dobrze u ciebie i nie powinny być poniewierane, a natychmiast w razie rozdarcia zeszyte.

Zuch stara się być coraz lepszy – każdego dnia, we wszystkim, co robi. Ciągłe dążenie wzwyż, podporządkowanie wartościom zapisanym w Prawie i Obietnicy Zucha, pozwala budować wspólnotę myśli i działań, szukać prawdy o świecie, życiu, o nas samych, znajdować sens życia. Zawarte w Prawie Zucha reguły powinny być rozumiane w możliwie najgłębszy sposób. Mają też być rodzajem dyscypliny, którą każdy zastosuje do siebie indywidualnie.

„Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha” – to najważniejsze słowa, które zuch wypowiada dobrowolnie w czasie przynależności do gromady. Rotę Obietnicy powtarza się trzykrotnie, gdy zuch, doskonaląc swoje umiejętności i zdobywając wyższe stopnie wtajemniczenia, otrzymuje kolejne gwiazdki. Może to być dla niektórych początkujących drużynowych niezrozumiałe, dlatego od zuchów wymaga się powtarzania Obietnicy, podczas gdy Przyrzeczenie Harcerskie składa się tylko raz.

Zuch ma pamięć specyficzną, co wynika z właściwości psychicznych tego wieku i zdarza mu się zapomnieć o tym, co obiecał. Zatem kilkakrotne powtarzanie Obietnicy – i to w sposób uroczysty – umacnia postanowienie, utrwala je. Przez wypowiedzenie „obiecuję być dobrym zuchem ochoczym” a potem sprawnym i gospodarnym pogłębia myślenie dziecka w doskonaleniu się, tym bardziej, że każda następna obietnica nie jest dosłownym powtórzeniem tej pierwszej rot, lecz wyraża jakiś postęp, krok naprzód w wychowaniu zucha.

Idee i wartości zapisane w Prawie Zucha i potwierdzone Obietnicą, obejmują najważniejsze kierunki aktywności dziecka, przedmioty dążeń i źródła głębokiej radości i satysfakcji. Zuch może im służyć, bronić ich, dawać świadectwo swoim postępowaniem. Zuch przed własnym sumieniem odpowiada za przestrzeganie dobrowolnie przez siebie złożonej obietnicy. Woli jej dotrzymania zuch ma dowodzić swoim zachowaniem, nauką, zabawą, pracą.

PRZYRZECZENIE HARCERSKIE

MAM SZCZERĄ WOLĘ, to znaczy dobrowolnie, bez niczyjego nakazu, bez żadnego przymusu, **CAŁYM ŻYCIEM**, ze wszystkich sił mego ducha, z całego serca, wykorzystując wszystkie dane mi możliwości **PEŁNIĆ SŁUŻBĘ BOGU**, który stanowi uosobienie najwyższych ideałów, takich jak miłość, prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, piękno, przyjaźń i braterstwo, wiara, nadzieja. Ideały te łączą wszystkich ludzi dobrej woli, niezależnie od pochodzenia, narodowości, wyznania, wywodzą się z norm moralnych opartych na uniwersalnych, etycznych i kulturowych tradycjach chrześcijaństwa. Wyznawany przeze mnie system wartości kształtuję samodzielnie podążając w kierunku wskazanym przez Prawo Harcerskie.

Pragnę służyć **POLSCE**, ojczyźnie moich przodków, o której honor, niepodległy byt, tradycje i kulturę walczyli czynem i słowem, którą otrzymałem w spadku jako bezcenną wartość mego pokolenia, którą z całym jej bogactwem duchowym i materialnym mam przekazać moim następcom. Stale poszerzam świat mych myśli i uczuć, wierny zasadzie, że więcej wiedzieć, to głębiej pokochać. Szanuję prawa innych państw i narodów.

Chcę **NIEŚĆ CHĘTNĄ POMOC BLIŹNIM** nie tylko wtedy, gdy o pomoc proszą, ale zawsze wtedy, gdy czujnym okiem dostrzegę, że na drodze mego życia stanął ktoś, kto potrzebuje pomocy, opieki, wsparcia, pocieszenia.

Mam **BYĆ POSŁUSZNYM PRAWU HARCERSKIEMU**, chcę, by Ono było zawsze wskazówką mego postępowania, by ono decydowało zawsze o zgodności moich myśli, słów i uczynków.

Moje Przrzeczenie nie jest przysięgą ani ślubowaniem. Przestrzeganie Prawa Harcerskiego jest sprawą mego honoru i źródłem radości, „wędrowką ku szczęściu”. Za wypełnienie Przrzeczenia odpowiadam przed własnym sumieniem.

PRAWO HARCERSKIE

1. HARCERZ SUMIENNIE SPEŁNIA SVOJE OBOWIĄZKI WYNIKAJĄCE Z PRZYRZECZENIA HARCERSKIEGO, wrażliwym okiem spogląda na otaczający go świat, na potrzeby ludzi, na potrzeby środowiska, w którym żyje. Jest dobrym uczniem i pracuje rzetelnie. Jest gotów zawsze pełnić służbę innym, dawać z siebie wszystko, co dobre, nie żądając w zamian nic, za jedyną nagrodę uważa radość płynącą z dobrze spełnionych obowiązków. Obcy mu jest egoizm, postawa konsumpcyjna, wyznaje prymat wartości duchowych nad materialnymi.

2. NA SŁOWIE HARCERZA POLEGAJ JAK NA ZAWISZY – to nakaz prawdomówności, wierności, zgodności słów i czynów z nakazami własnego sumienia, swym słowem i czynem harcerz zasługuje na zaufanie, dotrzymuje słowa, przywraca wiarę w solidność, rzetelność, spolegliwość, mówi, co myśli, robi, co mówi. Postawą i zachowaniem daje świadectwo o wartościach, jakie wnosi harcerstwo w życie młodzieży i całego społeczeństwa. Harcerz jest punktualny.

3. HARCERZ JEST POŻYTECZNY, jego czyny zawsze służą społeczności, w której żyje. Naukę traktuje jako podstawę przyszłej służby Ojczyźnie i ludzkości. Praca zawodowa jest nie tylko źródłem jego utrzymania, ale przede wszystkim formą realizacji służby społecznej. Harcerz **NIESIE POMOC BLIŹNIM** chętnie i ofiarnie, nie czeka aż go ktoś o pomoc i opiekę poprosi, lecz sam szuka okazji, by być pomocnym każdemu człowiekowi i każdej społeczności, którą spotyka na swej drodze.

4. HARCERZ W KAŻDYM WIDZI BLIŹNIEGO, każdemu służy pracą, pomocą, ujmuje się za każdym pokrzywdzonym, obca mu jest znieczulica i oziębłość w stosunkach między ludźmi. Przewycięża urazy i waśnie między ludźmi i między narodami, swą postawą daje wyraz uznania naturalnych praw człowieka. Sprzeciwia się przejawom nienawiści, nie poniża nikogo. Harcerz **ZA BRATA UWAŻA KAŻDEGO INNEGO HARCERZA**, każdego skauta na całym świecie, każdego wiernego tym samym idea-

łom. Takie widzenie świata i ludzi prowadzi do poszanowania cudzych przekonań, do demokracji i tolerancji.

5. HARCERZ POSTĘPUJE PO RYCERSKU, traktuje życie jak wielką grę, w której ważna jest nie tylko wygrana, ale ważne jest przede wszystkim to, jak się gra. Harcerstwo to czysta gra. Harcerz mimo negatywnych doświadczeń wierzy, że inni też grają czysto. Czysta, uczciwa, rycerska gra obowiązuje przede wszystkim wobec przeciwników. Harcerz wyciąga rękę do zgody. Harcerz jest dzielny, walczy z chamstwem, nietolerancją, przejawami brutalności. Jest uprzejmy i kulturalny, potrafi się odpowiednio zachować w każdej sytuacji. Harcerz dba o swój wygląd.

6. HARCERZ MIŁUJE PRZYRODĘ, nie niszczy jej, przeciwdziała jej dewastacji, **I STARA SIĘ JĄ POZNAĆ**, uczy się czytać „świętą księgę przyrody”, odczuwa silną więź z całą przyrodą. Ma świadomość, że jest jej częścią, zgłębia jej tajemnice, w niej szuka i odnajduje równowagę ducha. Przeciwdziała zagrożeniom środowiska, których źródłem jest nie tylko cywilizacja przemysłowa, ale także bezmyślność, lenistwo, brak wyobraźni, nieświadomość skutków naszych działań i zaniedbań. Dbą o bogactwa naturalne, o piękno krajobrazu.

7. HARCERZ JEST KARNY, karnością opartą na rozumnym posłuszeństwie, wynikającą z dobrowolnego wyboru drogi i celu, wyboru dającego poczucie wolności. Harcerz jest, wierny rodzinnej tradycji, która współtworzy tradycję Ojczyzny. Jest posłuszny **WSZYSTKIM SWOIM PRZEŁOŻONYM**, którzy prowadzą go do wspólnie realizowanego celu – przez służbę Bogu, Polsce i bliźnim. Karność staje się źródłem poszukiwania i uznawania autorytetów w życiu społecznym.

8. HARCERZ JEST ZAWSZE POGODNY, idzie między ludzi z otwartym spojrzeniem płynącym z pogody ducha. Harcerz panuje nad swoimi emocjami i nerwami. Jest optymistą, ma poczucie humoru. Pomaga innym przezwyciężyć apatię, smutek, zniechęcenie, obojętność. Cieszy się radością innych.

9. HARCERZ JEST OSZCZĘDNY, nie skąpy, ale gospodarny, nie marnuje czasu, nie marnuje życia, pracuje skutecznie. Harcerz jest **OFIARNY** w niesieniu pomocy innym, hojny w uczynności. Przywiązuje szczególne znaczenie do bezinteresownej działalności społecznej. Przewycięża marnotrawstwo materiałów i darów przyrody, pieniędzy i pracy.

10. HARCERZ JEST CZYSTY W MYŚLI, MOWIE I UCZYNKACH, najpierw myśli, potem mówi, dba o czystość i piękno języka. Sprawy płci traktuje poważnie i odpowiedzialnie. Harcerz dba o zdrowie, **NIE PALI TYTONIU I NIE PIJE NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH**, nie ulega żadnym nałogom, nie próbuje używania narkotyków, pomaga innym w zwalczaniu nałogów. Abstynencję traktuje jako ważny element troski o zdrowie, o hart ducha, o opanowanie słabości własnego charakteru.

hm. Stefan Mirowski
styczeń 1996 r.

KOMENTARZ DO PRAWA HARCERSKIEGO

(będący załącznikiem do Uchwały nr 25/XXXV Rady Naczelnej ZHP
z dnia 15 listopada 2008 r.)

Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.

Całym życiem, nie tylko na zbiórce, rajdzie i obozie, harcerz stara się przestrzegać Prawa Harcerskiego. Wszystkie swoje obowiązki wykonuje jak najlepiej potrafi. Jest dobrym Polakiem – pilnym uczniem, aktywnym młodym obywatelem. Jest także dobrym synem lub córką, dobrym kolegą i przyjacielem. Inni zawsze mogą na niego liczyć. Wie,

jak zgodnie ze swoją religią może służyć Bogu. Jest harcerzem, aby się rozwijać i być coraz lepszym człowiekiem.

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

To znaczy, że jeśli harcerz coś obieca, to na pewno spełni swoją obietnicę, jeśli mówi o czymś, to można mu wierzyć.

Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

Harcerz poproszony o pomoc – na pewno nie odmówi, bo na harcerza zawsze można liczyć. Ale harcerz nie czeka, aż ktoś zwróci się do niego o pomoc – sam dostrzega ludzi, którzy potrzebują jego pomocy, miejsca, gdzie może być przydatny.

Harcerz w każdym widzi bliźniego a za brata uważa każdego innego harcerza.

Dla harcerza każdy człowiek jest ważny. Harcerz nie przechodzi obojętnie obok tych, którym dzieje się krzywda, jest wrażliwy na problemy innych. W kontaktach międzyludzkich jest otwarty i tolerancyjny, stara się zrozumieć każdego człowieka, odnaleźć w nim to, co wartościowe. Potrafi zdobyć prawdziwych przyjaciół.

Do harcerza, jak do kogoś z najbliższej rodziny, w każdej sprawie może zwrócić się każdy inny harcerz i każdy skaut, wiedząc, że znajdzie w nim niezawodnego przyjaciela, któremu zawsze można zaufać.

Harcerz postępuje po rycersku.

Harcerz ma poczucie własnej godności i szanuje godność innych ludzi. Ma zasady życiowe, którymi się kieruje, dąży do celu zawsze przestrzegając obowiązujących reguł. Nie boi się przeciwstawiać nieuczciwości, nietolerancji i przemocy. Swym postępowaniem dowodzi, że warto być człowiekiem uczciwym, kulturalnym i honorowym.

Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

Harcerz żyje blisko natury, dlatego chce ją jak najlepiej poznać i dobrze zrozumieć. Żyje w zgodzie z przyrodą, w sposób jak najbardziej dla niej przyjazny. Jest dla kolegów i rodziny wzorem, jak w codziennym życiu chronić środowisko naturalne – oszczędza wodę i energię elektryczną, segreguje odpady.

Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.

Harcerz ma zaufanie do swoich rodziców i przełożonych, wie, że chcą dla niego jak najlepiej, dlatego sumiennie wykonuje powierzone przez nich obowiązki. Szanuje ich, dlatego jest z nimi szczery – potrafi wyrazić swoją opinię, gdy myśli inaczej.

Harcerz jest zawsze pogodny.

Harcerza można poznać po tym, że to, co robi, sprawia mu radość. Jest pozytywnie nastawiony do ludzi. Swoją radością i poczuciem humoru potrafi pomóc innym. Nawet w trudnych sytuacjach umie zachować optymizm, aby łatwiej poradzić sobie z problemami.

Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

Harcerz potrafi mądrze gospodarować pieniędzmi i wszystkim, co posiada. Szanuje pracę innych ludzi. Odpowiedzialnie korzysta z tego, co jest wspólne w domu, szkole i drużynie. Potrafi dzielić się z innymi tym, co ma – nie tylko przedmiotami, ale również swoim czasem, umiejętnościami.

Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Harcerz myśli, mówi i postępuje tak, aby zasłużyć na miano kulturalnego człowieka, dobrego ucznia i kolegi. Nie życzy innym źle, nie mówi o innych źle, jest wobec innych uczciwy. Harcerz chce być silny i zdrowy, dlatego dba o higienę, właściwie się odżywia, wie, jak szkodliwe dla zdrowia jest picie alkoholu, palenie papierosów i próbowanie narkotyków. Chce być sprawny, dlatego potrafi mądrze dzielić czas na korzystanie z telewizji i komputera oraz ruch na świeżym powietrzu.

KODEKS INSTRUKTORSKI

*(będący załącznikiem do Uchwały nr 33/XXXV Rady Naczelnej ZHP
z dnia 7 marca 2009 r.)*

Misją Związku Harcerstwa Polskiego jest wychowywanie młodych ludzi. Misja ta może być właściwie realizowana jedynie przez instruktorów:

- *dobrze przygotowanych do pracy wychowawczej,*
- *rozumiejących spoczywającą na nich odpowiedzialność, wynikającą z idei i blisko 100-letniego dorobku harcerstwa,*
- *świadomych odpowiedzialności za powierzone im opiece dzieci i młodzież.*

Dlatego instruktor Związku Harcerstwa Polskiego musi spełniać wysokie wymagania wynikające z Zobowiązania Instruktorskiego.

Instruktor wobec siebie

Jestem instruktorem ZHP. W pracy instruktorskiej staram się skutecznie dążyć do osiągnięcia harcerskich ideałów. Zastanawiam się nad moją działalnością instruktorską. Potrafię w mądry sposób łączyć ją z innymi rolami społecznymi.

1. W życiu postępuję odpowiedzialnie. Podejmując działania, przewiduję ich skutki. Planuję drogę do osiągnięcia celu, mając świadomość swoich możliwości i ograniczeń. Potrafię rzetelnie oceniać swoje działania, wyciągać krytyczne wnioski. Odnajduję satysfakcję w tym, co robię.
2. Potrafię określić priorytety w swoim życiu i konsekwentnie przestrzegam ich realizacji. Wyznaczając priorytety, kieruję się tak swoim dobrem, jak i dobrem innych ludzi.
3. Wierzę w harcerskie ideały, dostrzegam ich uniwersalność. Wcielam je w życie. W każdym swoim działaniu kieruję się zasadami braterstwa i służby.
4. Dbam o swój rozwój we wszystkich dziedzinach życia.
5. Staram się być osobą wrażliwą. Potrafię przekazywać swoje oczekiwania, potrafię słuchać i rozumieć potrzeby innych. Panuję nad emocjami.
6. Jestem otwarty na świat, ludzi i ich poglądy.
7. Jestem aktywny. W swoim życiu wyróżniam się twórczą i odważną postawą.
8. Jestem ambitny. Podejmuję wyzwania.

Instruktor wobec wychowanków

Jestem instruktorem ZHP – harcerskim wychowawcą. W moich działaniach kieruję się Misją ZHP. Znam Podstawy wychowawcze ZHP. Wiem, kto jest adresatem moich działań, znam swoją rolę w wychowaniu metodą harcerską. Wiem, na czym polega przykład osobisty w wychowaniu.

1. Jestem cierpliwy i wyrozumiały wobec moich wychowanków, poznaję ich problemy, pomagam je rozwiązywać.
2. Dbam o godność wychowanków. Szanuję ich i uczę szacunku do innych. Liczę się z ich zdaniem. Jestem wobec nich lojalny.
3. Jestem uczciwy wobec wychowanków. Uzasadniam swoje decyzje, tak by rozumieli cele podejmowanych działań.

4. Moim wychowankom stwarzam warunki do indywidualnego rozwoju. Stawiam przed nimi wyzwania na ich miarę.
5. Mam świadomość, że w każdej sytuacji jestem dla moich wychowanków wzorem.
6. Sprawiedliwie oceniam wychowanków, nagradzam ich za osiągnięcia, zwracam uwagę na popełniane błędy.

Instruktor wobec organizacji

Jestem instruktorem Związku Harcerstwa Polskiego – członkiem harcerskiej organizacji, ale także uczestnikiem światowego ruchu skautowego. W ZHP – mojej organizacji. Dzięki niej przeżyłem wiele przygód, zdobyłem różne umiejętności. Miała ona wpływ na mój charakter. Dziś chcę, żeby była lepsza – staram się ją udoskonalić. Jestem gotowy, by ją współkształtować.

1. Znam swoje prawa w organizacji i uczciwie z nich korzystam.
2. Utożsamiam się z ZHP, dbam o jego wizerunek.
3. Znam swoje obowiązki wobec ZHP. Jestem lojalny wobec organizacji, dlatego staram się z nich wywiązywać.
4. Znam swoje możliwości. Odpowiedzialnie podejmuję się zadań. Ambitnie, ale realistycznie poszukuję nowych wyzwań. Powierzone funkcje pełnię rzetelnie.
5. Wiem, że dla rozwoju organizacji konieczne są zmiany na funkcjach. Dbam o przygotowanie moich następców. Dzielę się swoim doświadczeniem i umiejętnościami.
6. Orientuję się w sytuacji ZHP, świadomie uczestniczę w rozwiązywaniu problemów Związku.
7. Przestrzegam zasad obowiązujących w ZHP.

Instruktor na zewnątrz organizacji

Jestem instruktorem ZHP – wizytówką organizacji. Mam świadomość, że swoim postępowaniem buduję wizerunek instruktora harcerskiego i harcerstwa. Dbam o dobre relacje ZHP z otoczeniem. Jestem rzecznikiem spraw ZHP i naszych wychowanków na zewnątrz organizacji.

1. Utrzymuję stały kontakt z rodzicami moich wychowanków oraz ich nauczycielami.
2. W kontaktach zewnętrznych, szczególnie wśród rodziców oraz instytucji publicznych, zawsze dbam o wizerunek harcerstwa, działam rzetelnie i profesjonalnie.
3. We współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi dbam o wizerunek i wzmocnienie pozycji ZHP w trzecim sektorze.
4. Swoim działaniem, zachowaniem i wyglądem, staram się budować prestiż instruktora ZHP.
5. Przestrzegam przepisów prawa.

1.11.1.2. oceny realizacji strategii ZHP do roku 2009 oraz przygotowania i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 51–52, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP

z dnia 6 grudnia 2009 r.

**w sprawie oceny realizacji Strategii rozwoju ZHP do roku 2009
oraz przygotowania i trybu wprowadzenia
Strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017**

XXXVI Zjazd ZHP zobowiązuje:

- Główną Kwaterę ZHP oraz komendy chorągwi do przeprowadzenia badania realizacji Strategii rozwoju Związku Harcerstwa Polskiego do roku 2009 – w terminie do 31 maja 2010 r., sposób przeprowadzenia badania opracuje Główna Kwatera ZHP w uzgodnieniu z komendami chorągwi,
- Główną Kwaterę ZHP, Radę Naczelną ZHP oraz komendy chorągwi do wspólnego przygotowania projektu Strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017,
- Główną Kwaterę ZHP do przeprowadzenia ogólnopolskiej konsultacji projektu Strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017 wśród kadry ZHP.

XXXVI Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do:

- zwołania Zjazdu Programowego ZHP w 2011 r. celem przyjęcia Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017 i wprowadzenia ewentualnych zmian w Statucie ZHP wspomagających realizację Strategii.

XXXVI Zjazd ZHP podkreśla znaczenie Strategii rozwoju ZHP jako najważniejszego dokumentu, określającego cele działania ZHP w danym okresie. Strategia ma być realizowana w jednym czasie na wszystkich szczeblach organizacji (Główna Kwatera ZHP, chorągiew, hufiec). Za jej realizację odpowiedzialne są jednostki na danym szczeblu organizacji. Strategia rozwoju ZHP jest przyjmowana przez Zjazd ZHP i obowiązuje wszystkie harcerskie komendy.

XXXVI Zjazd ZHP przedłuża czas realizacji obecnie obowiązującej Strategii rozwoju Związku Harcerstwa Polskiego do roku 2011.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

1.11.1.3. ochrony prawnej wizerunku krzyża harcerskiego

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 53, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r. w sprawie ochrony prawnej wizerunku Krzyża Harcerskiego

XXXVI Zjazd ZHP, w związku z prowadzoną debatą w sprawie Krzyża Harcerskiego, podejmuje następującą uchwałę.

Krzyż Harcerski jest odznaką organizacyjną Związku Harcerstwa Polskiego, poczynając od Zjazdu Zjednoczeniowego, który odbył się w 1918 r. w Lublinie, nieprzerwanie do dnia dzisiejszego. Podnoszone przez niektórych członków innych stowarzyszeń harcerskich zarzuty, jakoby ZHP nie posiadało ciągłości organizacyjnej z harcerstwem przedwojennym, nie znajdują oparcia ani w faktach historycznych, ani argumentacji prawnej.

Rada Naczelna ZHP już w dniu 27 października 1989 r. podjęła uchwałę w sprawie używania Krzyża Harcerskiego przez inne organizacje harcerskie na terenie Polski. Już wówczas najwyższa władza ZHP pomiędzy zjazdami opowiedziała się „za możliwością używania symbolu Krzyża Harcerskiego przez wszystkie organizacje harcerskie, które w swojej służbie uznają tradycyjne ideowe i wychowawcze wartości harcerstwa”. Stanowisko to jest niezmiennie od 20 lat i wielokrotnie władze ZHP dawały wyraz temu, że nie będą czyniły żadnych przeszkód w używaniu Krzyża Harcerskiego przez ogólnopolskie stowarzyszenia, krzewiące ideę ruchu harcerskiego. Zastrzeżenie słowno-graficznego znaku „Czuwaj” w Urzędzie Patentowym RP stanowiło z jednej strony naturalny ruch

jedynego właściciela praw do tego znaku, z drugiej zaś chęć ustrzeżenia się przed bezprawnym i niegodnym wykorzystaniem wizerunku Krzyża Harcerskiego na wolnym rynku.

Związek Harcerstwa Polskiego nieustająco wyraża gotowość do prowadzenia rozmów z innymi organizacjami na temat prawa jego członków do używania Krzyża Harcerskiego. Mając jednak na względzie niemal stuletnią historię Krzyża Harcerskiego, jako odznaki organizacji ZHP, porozumienie jest możliwe wyłącznie w drodze udzielenia stosownej licencji.

XXXVI Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP i Główną Kwaterę ZHP do skutecznego i aktywnego korzystania ze środków ochrony prawnej wobec wizerunku Krzyża Harcerskiego, w szczególności zaś do odnowienia ochrony patentowej, kończącej się w 2010 r.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

1.11.1.4. wniosków szczegółowych

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 54–55, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP
z dnia 6 grudnia 2009 r.
w sprawie wniosków szczegółowych

XXXVI Zjazd ZHP zobowiązuje władze naczelne ZHP – w zakresie swoich kompetencji – do:

- dokonania oceny wniosków szczegółowych, przedłożonych przez uczestników Zjazdu, w zakresie ich celowości i możliwości realizacji,
- określenia sposobu i harmonogramu realizacji wniosków uznanych za zasadne, w tym sposobu ich finansowania.

Wnioski szczegółowe, wniesione przez delegatów uczestniczących w XXXVI Zjeździe ZHP:

1. Uprościć dokumentację finansową w ZHP.
2. Przeprowadzić analizę i dyskusję, skutkującą przedłożeniem rekomendacji dla kolejnego Zjazdu zwykłego ZHP, w sprawie możliwości uzyskania przez hufce ZHP osobowości prawnej.
3. Dokonać wnikliwą analizę pracy gromad i drużyn w celu uproszczenia zasad regulujących ich funkcjonowanie.
4. Przeprowadzić analizę funkcjonowania instrumentów metodycznych: stopni i sprawności harcerskich, a także systemu zastępowego.
5. Zapewnić miejsce, dające możliwości stałego eksponowania zbiorów Muzeum Harcerstwa.
6. Opracować i wdrożyć program promujący szeroko pojęte wychowanie obronne.
7. Zaktualizować obowiązujące porozumienia: z Ministerstwem Obrony Narodowej i Strażą Graniczną.
8. Opracować standardy szkoleń dla instruktorów odpowiedzialnych za program.
9. Zawrzeć porozumienia z władzami Kościołów w sprawie trybu powoływania kapelanów w ZHP.
10. Wprowadzić kategoryzację baz i ośrodków harcerskich.

11. Utworzyć w Głównej Kwaterze ZHP Wydział Nieprzetartego Szlaku oraz powołać Radę Programową Nieprzetartego Szlaku.
12. Zaktualizować obowiązujące porozumienie z Ministerstwem Edukacji Narodowej w celu stworzenia sprzyjających warunków do działalności harcerskiej, prowadzonej przez instruktorów-nauczycieli w placówkach szkolnych.
13. Podjąć działania mające na celu powrót do tradycyjnego, naturalnego obozowania – stworzyć warunki prawne, logistyczne, by kontynuować idee zapoczątkowane przez Ernesta Setona oraz twórców ruchu puszczańskiego, a następnie skautowego i harcerskiego.
14. Dokonać ponownej kalkulacji kosztów uczestnictwa w Jubileuszowym Zlocie Stulecia Harcerstwa „Kraków 2010”.
15. Określić zasady udziału w Jubileuszowym Zlocie Stulecia Harcerstwa „Kraków 2010” instruktorów, którzy ukończyli 25 rok życia, a nie pełnią funkcji drużynowego.
16. Podjąć działania mające na celu doprowadzenie do stanu, by uprawnienia organizacyjne ZHP miały rangę uprawnień państwowych.
17. Opublikować wzory mundurów i opracować jednolite zasady odpłatności wynikające z odpowiedniej licencji dla podmiotów, które chcą produkować harcerskie mundury.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

1.11.2. Stanowiska XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.11.2.1. wychowania duchowego w ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 56–57, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXVI Zjazdu ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r. w sprawie wychowania duchowego w ZHP

Transformacja życia społecznego, która w ostatnich latach dokonuje się w Polsce, swoim zasięgiem obejmuje i wpływa na wszystkie sfery życia ludzkiego, niosąc ze sobą nowe wyzwania stawiane przed każdym człowiekiem. Dlatego uważamy za konieczne podjęcie dyskusji na forum całego Związku Harcerstwa Polskiego, dotyczącej zagadnień związanych z wychowaniem duchowym, stanowiącym integralną część harcerskiego systemu wychowawczego. Chcemy w ten sposób zwrócić uwagę na konieczność gruntownego zrozumienia, czym jest przestrzeń wychowania duchowego w harcerskiej metodyce oraz co z niej wynika w wychowaniu harcerskim. Unikając spłylenia i wypaczenia rozumienia obiektywnych i ponadczasowych wartości, które swoje odzwierciedlenie znajdują w Dekalogu, koniecznym jest przedstawienie gruntownego spojrzenia na sferę życia duchowego i jego źródła, jakim jest Bóg, z uwzględnieniem również w tej perspektywie wychowania religijnego wśród harcerzy.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

1.11.2.2. roli instruktorów programowych w harcerskich komendach

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 57, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXVI Zjazdu ZHP

z dnia 6 grudnia 2009 r.

w sprawie roli instruktorów programowych w harcerskich komendach

XXXVI Zjazd ZHP zwraca uwagę wszystkim harcerskim komendom na fundamentalną rolę instruktorów bezpośrednio wspierających drużynowych w realizacji programu wychowawczego, a tym samym Misji ZHP.

W związku z powyższym, instruktorzy, odpowiedzialni za program w hufcach i chorągwiach, powinni wchodzić w składy komend.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

1.12. XXXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2011 oraz 2012 r.

1.12.1. Uchwała XXXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie przyjęcia i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2011 r., s. 3–9, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP

z dnia 4 grudnia 2011 r.

**w sprawie przyjęcia i trybu wprowadzenia
Strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017**

1. XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP przyjmuje Strategię rozwoju ZHP na lata 2012–2017, która wyznacza kierunki działań dla wszystkich harcerskich komend w latach 2012–2017. Strategia rozwoju stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
2. Harcerskie komendy są zobowiązane w terminach wyznaczonych przez zapisy strategii opracować, przedyskutować a następnie przyjąć plany operacyjne zgodnie z opisem zasad wprowadzenia strategii, zawartym w załączniku do niniejszej uchwały.
3. XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP i Główną Kwaterę ZHP do systematycznej ewaluacji postępów wdrażania i realizowania obowiązującej strategii. W przypadku konieczności dokonania zmian w strategii, wynikających z prowadzonej ewaluacji, wprowadza je Rada Naczelna ZHP na wniosek Głównej Kwatery ZHP.
4. XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do opracowania raportu z wdrożenia strategii i przedstawienia go na następnym Zjeździe ZHP.
5. XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP podkreśla postawienie drużynowego i drużyny w centrum nowej Strategii rozwoju ZHP oraz zwraca uwagę harcerskim ko-

mendom, że spójne realizowanie jednej strategii Związku poprzez plany operacyjne, wynikające z tej strategii, będzie podstawowym warunkiem pozytywnych zmian naszej organizacji.

6. XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do opracowania poradnictwa dla komend chorągwi i komend hufców w zakresie przygotowania planów operacyjnych do dnia 30 kwietnia 2012 r.
7. XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do umieszczenia do dnia 30 kwietnia 2012 r. na stronie internetowej www.strategia.zhp.pl wszystkich dokumentów źródłowych, które posłużyły do przygotowania projektu strategii.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

STRATEGIA ROZWOJU ZHP NA LATA 2012–2017

I. WPROWADZENIE DO STRATEGII

Zasady wdrażania strategii ZHP na poziomie poszczególnych harcerskich komend ZHP na lata 2012–2017 przyjmuje 5 kierunków strategicznych do realizacji w całym Związku i na wszystkich jego poziomach organizacyjnych.

Podstawowym źródłem sukcesu strategii jest jej spójne realizowanie przez wszystkie chorągwie ZHP, w taki sam sposób i w takim samym terminie, zaś czynnikiem decydującym jest jej znajomość przez jak największą część kadry ZHP, w tym szczególnie przez drużynowych.

Każda harcerska komenda zobowiązana jest dokonać analizy sytuacji na terenie swojego działania w zakresie 5 kierunków strategicznych. Sposób dokonania analizy winien przebiegać następująco (na przykładzie kierunku „Dobry program”):

- jak u nas dzisiaj wygląda praca z programami drużyn w hufcu?
- jak nasi drużynowi są wspierani przez hufiec w tworzeniu programu drużyny?
- kto w komendzie hufca przede wszystkim zajmuje się wsparciem drużynowych w tworzeniu, realizacji i ewaluacji programu drużyny?
- czy można prowadzić pracę śródroczną bez zatwierdzonego programu drużyny?
- jak nasza chorągiew wspiera hufce w przygotowaniu instruktorów/członków komend hufców do pracy z drużynowymi w zakresie programu drużyny?

Zebrany materiał oceniający bieżącą sytuację służy jako punkt wyjścia do stworzenia spisu konkretnych działań, które polepszą sytuację danej harcerskiej komendy w zakresie każdego z 5 kierunków strategicznych.

W ten sposób powstanie plan operacyjny do Strategii ZHP na dany rok dla konkretnego hufca lub chorągwi.

W kolejnym roku działania strategii, dokonując analizy sytuacji bieżącej, uwzględnić należy podsumowanie wyników realizacji poprzedniego planu operacyjnego.

Plan operacyjny hufca lub chorągwi winien zakładać roczną perspektywę realizacji zadań na dany rok kalendarzowy, uwzględniając konieczność corocznego podsumowania realizacji planu i powinien być zatwierdzany:

- przez komendę hufca do końca listopada,
- przez radę chorągwi do końca grudnia.

Plan operacyjny hufca lub chorągwi musi zawierać:

- nawiązanie do każdego z 5 kierunków strategicznych,
- nazwę zadania operacyjnego,
- sposób pomiaru stopnia realizacji zadania,

- czas wykonania,
- źródła finansowania zadania,
- wskazanie osoby lub zespołu odpowiedzialnego za wykonanie zadania.

Prawidłowe wdrożenie Strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017 zakłada:

- coroczne przyjęcie planu operacyjnego hufca lub chorągwi do strategii rozwoju ZHP, opracowanego przez komendę hufca lub radę chorągwi i komendę chorągwi na podstawie Strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017,
- coroczną ewaluację planu operacyjnego przez komendę hufca oraz radę chorągwi i komendę chorągwi,
- ewaluację realizacji planów operacyjnych na zjazdach zwykłych i sprawozdawczych hufców i chorągwi oraz ewaluację aktualnej Strategii rozwoju ZHP na zjeździe ZHP.

Plan operacyjny chorągwi powstaje jako wynik analizy sytuacji dokonanej na poziomie chorągwi oraz podsumowania efektów działania planów operacyjnych hufców danej chorągwi.

Indywidualny charakter strategicznych działań w hufcu i chorągwi

Realizacja Strategii rozwoju ZHP 2012–2017 zakłada indywidualizację działań poprzez tworzenie szczegółowych planów operacyjnych hufców i chorągwi.

Plany operacyjne hufców i chorągwi przekładają ogólne systemowo kierunki strategiczne uchwalone przez zjazd ZHP na konkretne problemy każdego hufca i chorągwi.

II. STRATEGIA ROZWOJU ZHP NA LATA 2012–2017

Założenia ogólne

1. Strategia rozwoju ZHP stawia drużynowego w centrum zainteresowania całej organizacji.
2. Wszystkie cele strategiczne, przyjmowane przez organizację, mają sens tylko wtedy, jeśli w wyniku ich realizowania poprawi się wsparcie organizacji dla drużynowego.
3. Strategia posiada graficzną formę opisującą główne cele ZHP – jest zwięzła i czytelna dla każdego drużynowego ZHP.

Kierunki strategiczne

1. Dobry program drużyny

Analiza sytuacji obecnej:

- wiele drużyn nie działa zgodnie z metodą harcerską,
- definicja programu ZHP nie jest obecnie jednoznaczna – częste jest twierdzenie, że program ZHP powstaje w Głównej Kwaterze ZHP, że program drużyny to zbiór imprez hufcowych,
- dokument „Zasady wsparcia programowo-metodycznego drużynowych” został wprowadzony w kwietniu 2011 r., lecz nie jest jeszcze powszechnie znany,
- drużynowy przeważnie nie otrzymuje wsparcia w hufcu w tworzeniu i ewaluacji programu drużyny,
- w komendzie hufca zazwyczaj nie ma nikogo, kto zajmuje się wyłącznie wsparciem drużynowego w zakresie programu drużyny.

Cel strategiczny:

- Program ZHP powstaje w drużynie jako wynik analizy wychowawczych potrzeb harcerzy. Drużyna działa zgodnie z metodą harcerską. Ma własny program zgod-

ny z Prawem Harcerskim, Misją ZHP i podstawami wychowawczymi, odpowiadający na potrzeby, zainteresowania, dający możliwości rozwoju. Konieczne jest systemowe zapewnienie wsparcia drużynowego na poziomie hufca w:

- tworzeniu, realizacji i ewaluacji programu drużyny,
- działaniu drużyny zgodnie z odpowiednią metodyką.
- Wprowadzenie obowiązku wyboru do komendy hufca, komendy chorągwi i Głównej Kwatery ZHP zastępcy komendanta/Naczelnika ZHP ds. programowych lub członka komendy/Głównej Kwatery ds. programowych.
- Do obowiązków tej osoby należy zapewnienie (bezpośredniego lub pośredniego) wsparcia drużynowemu, a więc praca z programami drużyn (np. poprzez system namiestnictw, referatów i wydziałów metodycznych, poprzez tworzenie hufcowego systemu opiekunów drużyn zatwierdzających programy i udzielających wsparcia na wszystkich etapach pracy z programem drużyny). Nie należy mylić takiego zakresu obowiązków z tworzeniem niezależnego od programów drużyn kalendarium imprez hufca, chorągwi i ZHP.

Pomiar osiągnięcia celu:

- wszystkie drużyny pracują zgodnie z metodą harcerską,
- wdrożenie dokumentu „Zasady wsparcia programowo-metodycznego drużynowych”,
- wprowadzenie zastępcy komendanta/Naczelnika ds. programowych lub członka komendy/ Głównej Kwatery ds. programowych, we wszystkich hufcach, chorągwiach i w Głównej Kwaterze ZHP,
- opracowanie i wdrożenie wytycznych do działań programowych w hufcu, chorągwi i Głównej Kwaterze ZHP,
- zbieranie i upowszechnianie najlepszych programów drużyn w formie ogólnodostępnej biblioteki programów drużyn,
- wprowadzenie poradnictwa w zakresie tworzenia, realizacji i ewaluacji programu drużyny,
- wprowadzenie poradnictwa w zakresie organizacji wsparcia drużynowego w programowaniu.

2. Prosta dokumentacja, e-zhp

Analiza sytuacji obecnej:

- ilość dokumentacji przytłacza drużynowego i większość instruktorów,
- istniejące dokumenty były tworzone na przestrzeni wielu lat i adresowane do innej licznie organizacji,
- część dokumentów nie uwzględnia podwójnej osobowości prawnej chorągwi.

Cel strategiczny:

- Czytelna i prosta dokumentacja. Zredukowanie ilości dokumentów w pracy instruktora. Opracowanie i przyjęcie minimum potrzebnych dokumentów, przy jednoczesnym unieważnieniu obowiązujących do tej pory wewnętrznych regulacji (tzw. opcja zerowa).
- Wdrożenie elektronicznego obiegu dokumentów.
- Podniesienie czytelności, dostępności i funkcjonalności elektronicznej ewidencji ZHP.

Pomiar osiągnięcia celu:

- opracowanie zasad „opcji zerowej” na każdym poziomie działania organizacji,
- wdrożenie elektronicznego obiegu dokumentów we wszystkich jednostkach,

- wdrożenie zasad konsultacji dokumentów związkowych na wszystkich poziomach organizacji przez instruktorów, wdrożenie mechanizmu ciągłych zmian,
- rozwój funkcjonalności oraz czytelności elektronicznej ewidencji ZHP.

3. Motywowanie i promowanie kadry

Analiza sytuacji obecnej:

- aktualny system motywowania kadry do działania nie jest skuteczny – w Związku brakuje instruktorów i drużynowych,
- drużynowi i instruktorzy, szczególnie pełniący funkcje społecznie, nie są znani i uznawani za autorytety,
- brak w Związku skutecznego systemu ewaluacji działań instruktorów i ich oceny,
- najlepiej działający drużynowi i instruktorzy nie są wystarczająco promowani poza organizacją,
- system pracy z kadrą jest w trakcie wdrażania.

Cel strategiczny:

- Mamy zmotywowaną kadrę, która ma doprecyzowany cel działania, wie, po co wykonuje każde swoje zadanie, jaki sposób jest najlepszy do osiągnięcia celu i czuje satysfakcję z podejmowanych wyzwań.
- Kadra ma poczucie wsparcia swoich działań i rozwoju własnego w organizacji.
- Instruktorzy czują dumę z pełnienia funkcji instruktorskich w ZHP, która wynika z pozytywnego wizerunku instruktora zarówno wewnątrz ZHP, jak i w społeczeństwie.

Pomiar osiągnięcia celu:

- system pracy z kadrą jest wdrożony w harcerskich komendach,
- przyrost liczby drużynowych przeszkolonych do funkcji, egzekwowanie wymogu przeszkolenia do funkcji przed mianowaniem na funkcję drużynowego,
- wzrost liczebny ZHP,
- wydłużenie średniego czasu pełnienia funkcji drużynowego do minimum 3 lat,
- opracowanie i wdrożenie systemu motywacji i promocji kadry w ZHP,
- opracowanie zasad promowania najlepszej kadry w środowisku działania hufca, chorągwi i poziomu centralnego,
- wprowadzenie systemowych rozwiązań uznawania uprawnień związkowych poza ZHP na poziomie centralnym i/lub regionalnym,
- większość nowych harcmistrzów ukończyła kursy harcmistrzowskie.

4. Lepszy stan i czytelność finansów

Analiza sytuacji obecnej:

- organizacja posiada długi zagrażające jej funkcjonowaniu,
- drużynowi i instruktorzy nie utożsamiają się z kłopotami finansowymi organizacji na poziomie swojego działania,
- brak systematycznej pracy ze składką,
- raportowanie finansowe w Związku jest nieczytelne i niezrozumiałe dla przeciętnego drużynowego i instruktora.

Cel strategiczny:

- Należy wzmacnić świadomość odpowiedzialności finansowej za organizację wśród wszystkich członków.

- Każdy drużynowy powinien znać sytuację finansową Związku i aktywnie przyczyniać się do jej poprawy.
- Konieczne jest wdrożenie bieżącej pracy ze składką członkowską oraz pozyskiwanie środków.
- Gospodarowanie przychodami i kosztami oraz majątkiem na wszystkich szczeblach organizacji powinno być jawne i czytelne dla wszystkich instruktorów.
- Korzystanie ze wsparcia dostępnego obecnie dla podmiotów ekonomii społecznej.

Pomiar osiągnięcia celu:

- opracowanie i wdrożenie rozwiązań informujących drużynowych i instruktorów o sytuacji finansowej Związku na każdym poziomie jego działania,
- coraz większa część środków przeznaczana jest na podniesienie jakości programu drużyn,
- opracowanie i wdrożenie sposobów pracy ze składką członkowską na każdym poziomie działania Związku,
- opracowanie sposobów włączania drużynowych w prace nad budżetem hufca,
- opracowanie akcji społecznej do wewnątrz Związku, której wynikiem byłoby większe utożsamianie się, szczególnie drużynowych, z finansową sytuacją organizacji,
- osoby prawne w ZHP zredukują swoje długi w stosunku do zobowiązań na dzień 31 grudnia 2011 r.,
- inicjowanie dla drużynowych i instruktorów akcji, prowadzących do wypracowania środków na aktywne zmniejszenie zadłużenia całej organizacji.

5. Przyjazna struktura

Analiza sytuacji obecnej:

- struktura ZHP nie jest w stanie wywiązać się z zadań, jakie Statut ZHP stawia przed każdą harcerską komendą,
- struktura nie uwzględnia dzisiejszej wielkości organizacji.

Cel strategiczny:

- Zdefiniowanie zadań każdego szczebla struktury ZHP i dostosowanie jej do aktualnej liczebności i potrzeb Związku, najpóźniej do następnego zjazdu ZHP,
- Wykorzystanie szczepu lub związku drużyn jako pośredniej struktury wzmacniającej ciąg wychowawczy.

Pomiar osiągnięcia celu:

- opracowanie, wdrożenie i ewaluacja stopnia realizacji zadań przez wszystkie istniejące poziomy organizacji,
- opracowanie poradnictwa i wsparcia dla tworzenia szczepów,
- opracowanie kilku autorskich projektów zadań dla poszczególnych poziomów struktury organizacji i ich upowszechnienie na poziomie lokalnym i centralnym,
- opracowanie zadań nowej struktury na podstawie projektów autorskich do adaptacji w Statucie ZHP.

1.13. XXXVIII Zjazd ZHP, 2013 r.

1.13.1. Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.13.1.1. wzmocnienia roli harcerskich specjalności w programie wychowania ZHP

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie wzmocnienia roli harcerskich specjalności w programie wychowania ZHP

1. XXXVIII Zjazd ZHP uznaje konieczność wzmocnienia roli harcerskich specjalności w procesie wychowawczym ZHP, gdzie:
 - 1) Przez specjalność harcerską rozumiany jest sposób realizacji programu harcerskiego opartego na metodzie i metodykach harcerskich, wzbogacony o treści charakterystyczne dla danego rodzaju aktywności ludzkiej.
 - 2) Założeniem stosowania specjalności jest długofalowa praca metodyczna, traktująca specjalność jako uzupełnienie lub częściową alternatywę tradycyjnych technik harcerskich w celu uatrakcyjnienia programu wychowawczego (wykorzystania naturalnych zainteresowań i pasji podopiecznych do zwiększenia skuteczności oddziaływania wychowawczego).
 - 3) Podstawowymi podmiotami, umożliwiającymi stosowanie programu danej specjalności w sposób całościowy, są samodzielne środowiska specjalnościowe (drużyny, szczepy, związki drużyn danej specjalności) lub kluby i grupy specjalnościowe, zapewniające długofalową pracę metodyczną.
 - 4) Elementy programu danej specjalności mogą być stosowane poza samodzielnymi środowiskami specjalnościowymi (w klubach specjalnościowych lub jednostkach niespecjalnościowych) w celu wzbogacenia ich programu o techniki atrakcyjne dla młodzieży.
 - 5) Podnoszenie kwalifikacji kadr specjalności może odbywać się w ramach programu samodzielnego środowiska specjalnościowego, jak również podczas specjalistycznych szkoleń.
 - 6) Wewnętrzne programy szkoleń kadr specjalności opracowane są w sposób umożliwiający uzyskanie uprawnień państwowych i międzynarodowych w poszczególnych technikach
2. XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do zdefiniowania sposobu realizacji wychowania w harcerskich specjalnościach zgodnego z systemem metodycznym, kierunkami pracy wychowawczej i pracy z kadrami ZHP do 30 czerwca 2014 r.
3. XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do dokonania przeglądu specjalności ZHP do 31 grudnia 2014 r. oraz opracowania i opublikowania poradników przedstawiających poszczególne, działające specjalności i sposoby realizacji ich programów w samodzielnych środowiskach specjalnościowych do 30 czerwca 2015 r.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.1.2. w sprawie kształtowania wizerunku harcerstwa i funkcji drużynowego w odbiorze społecznym

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie kształtowania wizerunku harcerstwa i funkcji drużynowego w odbiorze społecznym

Dla pozyskiwania przyszłej kadry organizacji oraz utrzymania w ZHP instruktorów obecnie pełniących swoje funkcje niezwykle ważne znaczenie ma społeczny odbiór harcerstwa.

Niestety w odbiorze społecznym harcerstwo często jest postrzegane jako organizacja infantylna, żyjąca przeszłością, nieefektywna i paramilitarna. Członkostwo i służba instruktorska w ZHP, w tym również pełnienie funkcji drużynowego, nie jest powszechnie postrzegane w Polsce jako wolontariat, a instruktorzy harcerscy nie wszędzie są traktowani jak wolontariusze. Te stereotypy przeszkadzają w pozyskiwaniu nowej kadry do harcerskiej pracy wychowawczej. Są też jednym z powodów odchodzenia młodej kadry w wieku 16–18 lat.

Także wewnątrz ZHP bycie drużynowym nie niesie ze sobą należnego prestiżu i nie jest wystarczająco doceniane, co powoduje zniechęcenie wielu osób, które podjęły się pełnienia tej funkcji. Dla wielu młodych instruktorów źródłem większego prestiżu wydaje się podejmowanie funkcji na szczeblu hufca, chorągwi lub we władzach naczelnych.

XXXVIII Zjazd ZHP uważa, że w najbliższych latach ważnym zadaniem władz ZHP i wszystkich członków Związku będzie kształtowanie pozytywnego wizerunku harcerstwa w odbiorze społecznym. Chcemy być postrzegani jako organizacja nowoczesna, działająca dzięki służbie i zaangażowaniu wolontariuszy, dla których ważne są harcerskie wartości. Chcemy budować wizerunek harcerstwa jako organizacji dającej młodym ludziom kompetencje społeczne niezbędne we współczesnym świecie, które będą stanowić ich potencjał na całe życie. Dzisiaj prowadzenie drużyny kształtuje takie umiejętności i cechy jak: praca zespołowa, efektywna komunikacja, odpowiedzialność, kierowanie ludźmi i motywowanie, planowanie i zarządzanie, podejmowanie decyzji, kreatywność, szybkie uczenie się nowych umiejętności, aktywność w środowisku społecznym.

Jest to szczególnie ważne dla harcerek, harcerzy i instruktorów wchodzących obecnie na rynek pracy w warunkach ostrej konkurencji. Według raportu z badania Bilans Kapitału Ludzkiego 2012 aktualnie zaledwie 8% miejsc pracy jest kierowanych do młodych ludzi, bez wcześniejszego doświadczenia zawodowego. Umiejętności zwane „kompetencjami XXI wieku” są obecnie najbardziej pożądane przez pracodawców u kandydatów do pracy. Są to: umiejętność pracy w zespole, udział w projektach wymagających pracy zespołowej, przywództwo, umiejętności interpersonalne, komunikatywność, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z ludźmi, samodzielność, samoorganizacja, pilność i rzetelność w realizacji zadań, podejmowanie inicjatyw, zarządzanie czasem, kreatywność, umiejętności kognitywne (szybkie myślenie, uczenie się), formułowanie wniosków.

Kompetencje te są więc bardzo zbliżone do tych, które młodzi ludzie nabywają przez prowadzenie drużyny.

XXXVIII Zjazd ZHP stoi na stanowisku, że istotnym działaniem na rzecz poszukiwania przyszłej kadry oraz utrzymania zaangażowania instruktorów pełniących obecnie swoje funkcje, jest podniesienie w naszej organizacji prestiżu drużynowych – instruktorów bezpośrednio realizujących misję ZHP.

XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do opracowania koncepcji i wdrożenia w latach 2014 – 2016 dwóch kampanii społecznych: zewnętrznej i wewnętrznej. Kampania ma zostać sfinansowana ze środków przekazanych w ramach odpisu 1% oraz grantu celowego WOSM.

Celem kampanii zewnętrznej ma być budowanie wizerunku harcerstwa jako nowoczesnej, opartej na wolontariacie organizacji, skutecznie przygotowującej młodych ludzi do dorosłego życia, rozwijającej kompetencje niezbędne dzisiaj do konkurowania na rynku pracy.

Celem kampanii wewnętrznej ma być budowanie w ZHP prestiżu drużynowych jako najważniejszej grupy instruktorów, od których zależy realizacja Misji ZHP.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.1.3. wzmocnienia działalności programowej drużyn i gromad

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie wzmocnienia działalności programowej drużyn i gromad

XXXVIII Zjazd ZHP dostrzega potrzebę podkreślenia wychowawczego charakteru naszej organizacji poprzez nieustanne wzmacnianie programowego działania gromad i drużyn. Zbliżające się 100-lecie Związku Harcerstwa Polskiego, które będziemy obchodzić w 2018 roku, jest doskonałą okazją do ponownego odkrycia zalet harcerskiego programu, który obok harcerskiej metody stanowi fundament naszej pracy wychowawczej. Osiąganie sukcesów wychowawczych w naszych czasach nie wymaga rewolucji programowej. Ponadczasowość założeń harcerstwa sprawia, że nie wymagają one uaktualniania. Niezbędne jest jednak ciągle rozpoznawanie aktualnych potrzeb naszych wychowanków, co czyni program niezbędnym, atrakcyjnym i skutecznym.

Druhno drużynowa, Druhu drużynowy! Instruktoro i Instruktorze harcerskiej komendy!

Ruch harcerski od początku swego istnienia stawiał sobie za cel wychowanie młodego człowieka. Określony dziś w misji Związku Harcerstwa Polskiego cel buduje przewagę Związku nad innymi organizacjami kierującymi swe działania do młodzieży. O wyjątkowości harcerstwa świadczą sposoby realizacji celów. Jasną w przekazie misję realizują proste formy pracy, które czerpiemy z ruchu skautowego i własnych doświadczeń. W pracy harcerskiej olbrzymią rolę pełni przyroda i jej odczuwanie.

Za pomocą metody harcerskiej oddziałujemy na wszystkie grupy wiekowe, dbając przez atrakcyjny program o wszechstronny rozwój członków organizacji w duchu wartości Prawa Harcerskiego. Unikatowa metoda małych grup jest dzisiaj podpatrywana przez wiele organizacji, a uczenie w działaniu stosowane przez nas od ponad stu lat stało się odkryciem nowoczesnej pedagogiki.

System małych grup jest wielką wartością harcerstwa. Dzięki niemu dzieci i młodzież mają szansę budowania swoich małych społeczności, które kierują się zasadami samorządności. Tam także rodzą się przyjaźnie na całe życie, harcerze budują poczucie własnej wartości i kształtują umiejętności interpersonalne. Mała grupa daje szansę na sprawdzenie się w roli lidera. Nic tak szybko, jak harcerstwo nie uczy przywództwa, nie powierza zadań, funkcji i odpowiedzialności. Bez małych grup nie ma harcerstwa.

Wreszcie harcerstwo nastawione jest na bezinteresowną służbę – działanie na rzecz innych. Dzięki temu członkowie organizacji uczą się społecznych zachowań i wrażliwości, tak rzadko dziś obecnych na co dzień.

Program ZHP, czyli to, czym zajmują się gromady i drużyny, zaraz obok metody harcerskiej stanowi o harcerskości ruchu. Atutem programu ZHP jest różnorodność podejmowanych działań. Jednakże, aby móc mówić o tym, że program jest harcerski musi zmierzać on do realizacji Misji ZHP i w konsekwencji do kształtowania młodych ludzi na wzór wskazany w *Podstawach Wychowawczych ZHP*. Aby to osiągnąć, harcerski program powinien być:

- **aktualny** – nie powinien rekonstruować historii, lecz ją tworzyć,
- **atrakcyjny dla młodych ludzi** – czyli odpowiadający na ich potrzeby, a nie ulegający przelotnym modom,
- **społecznie użyteczny** – zaangażowany w życie swojej małej i dużej społeczności, a nie skupiony tylko na sprawach gromady/drużyny,
- **przemyślany i zaplanowany** – powinien przynosić pozytywne zmiany, a nie być zbiorem przypadkowych działań; stawiane cele powinny być wychowawcze.

Aby wesprzeć praktyczną realizację celów wychowawczych w gromadach i drużynach, XXXVIII Zjazd ZHP wyznacza następujące kierunki programowe:

- **HARCERSTWO W RUCHU** – wszelka aktywność na świeżym powietrzu – na łonie przyrody, z szacunkiem do natury. Propagowanie zdrowych zachowań, wędrowki, biwakowanie i obozowanie, wspólne przygotowywanie i spożywanie pełnowartościowych posiłków.
- **AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA** – zespołowe podejmowanie działań (inicjatyw) na rzecz społeczności lokalnej w oparciu o rozpoznanie potrzeb najbliższego środowiska działania gromad i drużyn. Tworzenie projektów mających na celu poprawę jakości funkcjonowania wspólnoty lokalnej.
- **CIEKAWOŚĆ ŚWIATA** – ciekawość Polski, Europy, świata; ludzi i kultur; przyrody – jej piękna i praw działania. Ciekawość po to, by poznać. Poznać po to, by działać.
- **SPRAWNOŚCI NA CAŁE ŻYCIE** – rozbudzanie zainteresowań, praktyczna nauka umiejętności przydatnych w życiu, techniki harcerskie wypełniane aktualnymi treściami, specjalności, a także samoorganizacja, pilność i rzetelność w realizowaniu zadań.
- **BRATERSTWO** – przyjaźń, nauka dialogu i szacunku mimo różnic, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z ludźmi, sprzeciwianie się przemocy;
- **RADOSNY PATRIOTYZM** – promowanie Polski w świecie, optymizm i wiara we własne możliwości, postawa obywatelska, radosne przeżywanie świąt państwowych, orientowanie się w osiągnięciach Polaków.

Wszystko to powinno być bezwarunkowo podparte:

- **NIEUSTANNYM POWIERZANIEM ODPOWIEDZIALNOŚCI, FUNKCJI, ZADAŃ** – samodzielnie i w małej grupie;
- **STAWIANIEM WYZWAŃ** – zachowa dzielność, harcerskie i starszoharcerskie harce oraz wędrownicze wyczyny – samodzielnie i w małych grupach;
- **DZIAŁANIEM NA WSZYSTKICH PŁASZCZYZNACH** – realizując zadania w każdym z wyznaczonych kierunków, należy pamiętać o tym, by rozwijały pod każdym względem – duchowym, emocjonalnym, fizycznym, intelektualnym i społecznym zgodnie z systemem wartości zawartym w Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim. Żadna płaszczyzna wychowania nie może być w harcerstwie celem sama w sobie.

Tylko podejmowanie zadań we wszystkich kierunkach programowych może zagwarantować sukces wychowawczy w gromadach i drużynach polegający na wszechstronnym rozwoju. Pominięcie któregośkolwiek z nich pozbawia nas strategicznej przewagi programowej wypracowywanej latami w Związku Harcerstwa Polskiego.

Realizując harcerski program, należy również pamiętać, że harcerstwo nie może zamykać się do wewnątrz. Harcerski program powinien rozwiązywać problemy i reagować na zjawiska w życiu społecznym wokół nas:

- rozwiązywać problemy wychowawcze w gromadzie/drużynie – poprzez właściwe stawianie celów i ich realizowanie;
- rozwiązywać problemy wychowawcze w szerszym środowisku (mieście, regionie, kraju) – temu powinny służyć propozycje programowe realizowane w hufcu, chorągwi lub całej organizacji;
- podejmować służbę na rzecz środowiska lokalnego, regionu, kraju.

Harcerski program, aby był skuteczny, musi być rozwijany i doskonalony w kolejnych latach pracy gromady i drużyny. Osiągnąć to można przez:

- planowanie długofalowe i kompleksowe – programy pracy gromad i drużyn wykraczające poza ramy jednego roku harcerskiego, opracowywane w połączeniu z programami małych grup;
- planowanie w oparciu o wszystkie instrumenty metodyczne, przede wszystkim stopnie harcerskie i gwiazdki zachowowe;
- okresową ewaluację programu z udziałem kadry gromady/drużyny,

Druhno drużynowa, Druhu drużynowy!

Jesteś wychowawcą. Od Ciebie zależy przyszłość Związku Harcerstwa Polskiego. To na Tobie spoczywa odpowiedzialne zadanie realizacji Misji ZHP. Pamiętaj, że zasady harcerskiej gry są proste. Wsłuchuj się w głosy powierzonych Ci chłopców i dziewcząt, odpowiadaj na ich potrzeby i wszystko planuj dwa kroki do przodu. Pamiętaj też, że nie jesteś osamotniona, osamotniony w tym zadaniu.

Instruktoro i Instruktorze harcerskiej komendy!

Pamiętaj, że Twoim zadaniem w pierwszej kolejności jest wsparcie drużynowych w realizacji harcerskiego programu. Uczyń z tego priorytet we wszystkich działaniach.

* * *

XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje harcerskie komendy i Główną Kwaterę ZHP do wdrożenia pracy z kierunkami programowymi oraz wskazówkami do planowania pracy poprzez:

- promocję niniejszej uchwały w gronie drużynowych, instruktorów ds. programu i pracy z kadrą hufców i chorągwi,

- wsparcie drużynowych w planowaniu pracy gromad i drużyn, w tym dostarczenie odpowiedniego poradnictwa metodyczno-repertuarowego, bezpośrednie wsparcie drużynowym powinna udzielać kadra programowa hufca, wspierana przez kadrę programową chorągwi i Głównej Kwatery,
 - promowanie i wspieranie działań wzmacniających system małych grup, zakładających kontakt z przyrodą oraz proste harcerskie formy pracy,
 - systematyczną ewaluację programu realizowanego w ZHP (arkusz analizy hufca).
- XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do wskazywania z rocznym wyprzedzeniem problemów wychowawczych (w ramach statutowego uprawnienia do wyznaczania kierunków pracy wychowawczej) a Główną Kwaterę ZHP do opracowywania propozycji programowych będących na nie odpowiedzią.

XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP do:

- opracowania i ogłoszenia do dnia 30.04.2014 roku harmonogramu wdrożenia uchwały,
 - przygotowania instruktorów harcerskich komend do wdrożenia uchwały,
 - opracowania i upowszechnienia wśród drużynowych narzędzi do analizy potrzeb wychowawczych zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i wędrowników,
 - opracowania pakietu pomysłów (zadań) do realizacji w poszczególnych kierunkach programowych wymienionych w uchwale,
 - zorganizowania Zlotu Harcerstwa Polskiego w 2018 roku jako podsumowania pracy z kierunkami programowymi.
- Koszty realizacji niniejszej uchwały zostaną pokryte ze środków własnych odpowiednich komend.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.1.4. procesu rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 7 grudnia 2013 r. w sprawie procesu rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej

§ 1

XXXVIII Zjazd ZHP, mając na uwadze sytuację ekonomiczną Związku Harcerstwa Polskiego, w tym chorągwi jako jednostek terenowych posiadających osobowość prawną, uznając za priorytetowy charakter misji wychowawczej ZHP oraz służebną rolę względem niej posiadanego przez ZHP majątku, opowiada się za wprowadzeniem rozwiązań dokonujących rozdzielenie działalności gospodarczej od wychowawczej.

§ 2

XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP, we współpracy z Centralną Komisją Rewizyjną ZHP i komendami chorągwi do:

- przygotowania wytycznych dotyczących zaewidencjonowania majątku będącego w posiadaniu ZHP,
- opracowania, we współpracy z przedstawicielami wszystkich komend chorągwi ZHP, koncepcji rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej w ZHP – stworzenia transparentnego modelu funkcjonowania wyodrębnionych jednostek gospodarczych przy uwzględnieniu postulatu bezpieczeństwa posiadania, ekonomicznej efektywności, służebności względem działalności wychowawczej oraz interesu wspólnego ZHP,
- opracowania zasad wykorzystywania, w tym monitoringu efektywności, majątku będącego w posiadaniu ZHP,
- przygotowania i przeszkolenia kadry instruktorskiej ZHP do procesu nadzoru,
- wyłonienia precyzyjnej procedury powoływania osób do zarządzania majątkiem ZHP lub prowadzenia działalności gospodarczej (również spoza członków ZHP),
- opracowania zasad korzystania z marki ZHP i przystępowania do Grupy ZHP – w terminie do 31 grudnia 2015 r.

§ 3

XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje komendy chorągwi ZHP do:

- pełnego zaewidencjonowania wszelkiego posiadanego majątku będącego w posiadaniu chorągwi, zgodnie z wytycznymi Głównej Kwatery ZHP,
- dokonania oceny efektywności ekonomicznej wykorzystania posiadanego majątku, w tym będącego w dyspozycji hufców, zgodnie z wytycznymi Głównej Kwatery ZHP,
- zapewnienia możliwości przeszkolenia kadry instruktorskiej chorągwi do procesu nadzoru,
- powołania najlepszych osób do zarządzania majątkiem lub prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z procedurą opracowaną przez GK ZHP,
- wdrożenia koncepcji rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej w ZHP opracowanej przez GK ZHP,
- wdrożenia zasad korzystania z marki ZHP i możliwości przystępowania do Grupy ZHP – w terminie do 31 grudnia 2016 r.

§ 4

Koszty realizacji niniejszej uchwały zostaną pokryte ze środków własnych Głównej Kwatery ZHP oraz komend chorągwi ZHP, w tym składek członkowskich.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

**1.13.1.5. realizacji kierunku Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017,
Przyjazna Struktura, w zakresie podjęcia prac nad oceną
funkcjonowania obecnej struktury organizacyjnej ZHP oraz
opracowania i wdrożenia zmian usprawniających jej funkcjonowanie**

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 7 grudnia 2013 r. w sprawie realizacji kierunku Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017. Przyjazna Struktura w zakresie podjęcia prac nad oceną funkcjonowania obecnej struktury organizacyjnej ZHP oraz opracowania i wdrożenia zmian usprawniających jej funkcjonowanie.

Strategia ZHP na lata 2012–2017 w kierunku strategicznym Przyjazna Struktura zobowiązuje władze naczelne do zdefiniowania aktualnych zadań wszystkich szczebli struktury ZHP oraz dostosowania ich do obecnej liczebności i potrzeb Związku.

Realizacja misji wychowawczej ZHP zależy od jakości działań programowych i metodycznych w gromadach i drużynach oraz od umiejętności drużynowych. Hufce i chorągwie są odpowiedzialne statutowo za wspieranie działalności programowo-metodycznej drużyn, pozyskiwanie, kształcenie i rozwój kadry instruktorskiej oraz tworzenie warunków do działania poprzez pozyskiwanie środków finansowych i materialnych. Dlatego jednym z kluczowych elementów warunkujących realizację misji wychowawczej ZHP jest skuteczne wykonywanie zadań statutowych przypisanych do poszczególnych szczebli struktury organizacyjnej Związku.

Hufce są terytorialną wspólnotą gromad i drużyn. Budzi niepokój obecna sytuacja, w której hufce realizują wiele zadań o charakterze administracyjnym i zarządczym, takich jak: rozliczenia finansowe i podatkowe, zarządzanie majątkiem, pozyskiwanie środków, sprawozdawczość. Często jednak nie zapewniają drużynowym należytego wsparcia w ich pracy wychowawczej. Jest to spowodowane faktem, że hufce często nie działają jako wspólnota i zespół instruktorski zapewniający rozwój, nadzór i należyte wsparcie młodemu drużynowemu. Taka sytuacja prowadzi do spadku jakości działań programowych oraz metodycznych w gromadach i drużynach. Brak wsparcia jest jedną z głównych przyczyn odchodzenia kadry i porzucania funkcji drużynowego.

Realizując kierunek Strategii ZHP Przyjazna Struktura, powinniśmy przeprowadzić analizę zadań przypisanych do poszczególnych szczebli w organizacji przez obowiązujące obecnie w ZHP procedury i systemy. W wyniku tej analizy powinniśmy zaprojektować i wdrożyć takie rozwiązania, które w aktualnych uwarunkowaniach prawnych, ekonomicznych i społecznych pozwolą naszej organizacji skutecznie realizować proces harcerskiego wychowania, zapewniając dla niego kompetentną kadre, wsparcie programowe i metodyczne, konieczne warunki materialne i finansowe.

Zadania w hufcu, które nie wspierają bezpośrednio pracy wychowawczej drużyn i drużynowych, powinny zostać ograniczone do minimum. Dzięki temu komendy hufców mogłyby skoncentrować się na pozyskiwaniu i wspieraniu kadry, realizacji programu i skupianiu zespołu instruktorskiego w hufcu wokół wspólnych działań. Zadania niezbędne do obsługi obowiązujących w ZHP systemów i procedur o charakterze administracyjno-zarządczym i rozliczeniowym mogą być skutecznie realizowane przez chorągwie.

W celu zwiększenia efektywności realizacji zadań statutowych przez wszystkie szczeble struktury ZHP, szczególnie w zakresie wspierania drużynowych, pracy z kadrami i tworzenia ekonomicznych warunków do działania organizacji, XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Główną Kwaterę ZHP i Radę Naczelną ZHP do podjęcia następujących działań:

1. W 2014 roku – powołanie przez Główną Kwaterę zespołu eksperckiego, który przeprowadzi analizę obecnego modelu funkcjonowania struktury ZHP obejmującą:
 - a. ocenę faktycznego stanu realizacji zadań statutowych przez poszczególne szczeble organizacji,
 - b. ocenę kosztów funkcjonowania struktury ZHP,
 - c. analizę wykorzystania majątku organizacji na rzecz realizacji misji ZHP, w tym kosztów funkcjonowania majątku ZHP,
 - d. opracowanie alternatywnych projektów struktury organizacyjnej, procesów i systemów wewnętrznych wraz ze studium wykonalności,
 - e. przedstawienie raportu i rekomendacji zespołu Radzie Naczelnej ZHP.
2. W 2015 roku – rozpoczęcie pilotażowego wdrożenia projektowanych zmian w strukturze organizacyjnej, procesach i systemach wewnętrznych w wybranych chorągwiach.
3. W 2016 roku – przeprowadzenie przez Radę Naczelną ZHP oceny wdrożenia pilotażowego oraz podjęcie decyzji o niezbędnych zmianach w przepisach wewnętrznych i Statucie ZHP.
4. W 2017 i 2018 roku – wdrożenie nowych rozwiązań we wszystkich chorągwiach.
5. W 2019 roku – przeprowadzenie oceny efektywności nowego modelu struktury organizacyjnej.

Koszty realizacji niniejszej uchwały zostaną pokryte ze środków własnych Głównej Kwatery ZHP i odpowiednich komend.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.1.6. planu pozyskiwania kadry wśród osób dorosłych 35+

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 7 grudnia 2013 r. w sprawie planu pozyskiwania kadry wśród osób dorosłych 35+

Dla realizacji misji wychowawczej ZHP kluczowi są drużynowi. Około 20% drużynowych to osoby niepełnoletnie, a ok. 40% drużynowych nie ma stopnia instruktorskiego. Możemy zakładać, że z racji wieku i niewielkiego doświadczenia często nie mogą być oni pełnoprawnymi partnerami w relacjach z rodzicami, szkołą oraz instytucjami zewnętrznymi. Mogą skutecznie pełnić swoją funkcję tylko pod nadzorem osób dorosłych i tylko wtedy, gdy uzyskają wszechstronne wsparcie ze strony hufca. Dane statystyczne pokazują, że bez takiego wsparcia młodzi drużynowi szybko przestają pełnić swoją funkcję – średnio po roku i siedmiu miesiącach. Szczególnie dotkliwy odpływ kadry

następuje w wieku 25 lat, kiedy młodzi ludzie podejmują nowe dla siebie role życiowe, rozpoczynając życie zawodowe i zakładając rodziny.

Aktualnie tylko jedna trzecia czynnych instruktorów ZHP pełni funkcję drużynowych. Dlatego ważnym problemem staje się pozyskiwanie kadry do pełnienia tej najważniejszej dla wychowania harcerskiego funkcji. Obecnie w ZHP wykorzystujemy tylko jedno źródło pozyskiwania kadry – jest to rekrutacja wewnętrzna spośród harcerzy starszych i wędrowników. Dane statystyczne pokazują natomiast, że do służby w ZHP wracają instruktorzy w wieku pomiędzy 35 a 40 rokiem życia oraz po ukończeniu 60 lat.

Kluczowym elementem działań na rzecz pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji drużynowych jest zachęcanie osób dorosłych do podejmowania pracy wolontariackiej w ZHP. Taką propozycję chcielibyśmy adresować do rodziców zuchów i harcerzy, do innych osób dorosłych będących byłymi harcerkami, harcerzami i instruktorami, jak również do osób wcześniej niezrzeszonych w ZHP. Grupą, która może skutecznie wspierać działalność harcerstwa, szczególnie w małych miejscowościach, w największym stopniu narażonych na odpływ młodych ludzi, są osoby w wieku 60+.

Dla ZHP te grupy dorosłych stanowią ogromny niewykorzystany potencjał osób z dużym doświadczeniem życiowym i zawodowym. Programy pozyskiwania takich osób już od lat są z powodzeniem stosowane w organizacjach skautowych.

XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje Radę Naczelną ZHP we współpracy z Główną Kwaterą ZHP do opracowania i wdrożenia programu pozyskiwania osób dorosłych do pełnienia funkcji wychowawczych w ramach wolontariatu w ZHP w grupach wiekowych 35+ i funkcji wspierających – w grupie 60+. W wypracowywaniu szczegółowych rozwiązań należy skorzystać z doświadczeń organizacji skautowych. Program powinien uwzględnić kryteria i sposób weryfikacji pozyskiwanej w ten sposób kadry.

XXXVIII Zjazd zobowiązuje Radę Naczelną ZHP we współpracy z Główną Kwaterą ZHP do:

- opracowania i przedstawienia projektu takiego programu do końca pierwszego kwartału 2015 r.; opracowany projekt powinien zawierać dobre praktyki z różnych chorągwi oraz zostać skonsultowany z instruktorami odpowiadającymi za pracę z kadrą w hufcach i chorągwiach;
- umożliwienia skorzystania z programu wszystkim hufcom w roku harcerskim 2015/2016;
- dokonania oceny efektów realizacji programu oraz przedstawienia jej na Zjeździe ZHP w 2017 roku.

Koszty realizacji niniejszej uchwały zostaną pokryte ze środków własnych odpowiednich komend.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.2. Stanowiska XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.13.2.1. stworzenia warunków do pracy systemem małych grup

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie stworzenia warunków do pracy systemem małych grup

XXXVIII Zjazd ZHP podkreśla wagę stosowania Harcerskiego Systemu Wychowawczego w pracy z dziećmi i młodzieżą. Dla prawidłowego jego funkcjonowania niezbędna jest praca systemem małych grup.

Zjazd dostrzega pilną potrzebę stworzenia rozwiązań prawnych, umożliwiających pracę harcerzy, harcerzy starszych i wędrowników systemem małych grup bez obecności osoby pełnoletniej, a jednocześnie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.2.2. udziału instruktorek i instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego w wyborach samorządowych

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 7 grudnia 2013 r. w sprawie udziału instruktorek i instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego w wyborach samorządowych

Samorządność jest podstawowym atrybutem demokratycznego państwa. Dzięki samorządności obywatele zyskują rzeczywisty udział w kształtowaniu rzeczywistości swojej lokalnej wspólnoty: gminy, miasta, powiatu czy województwa.

Udział instruktorek i instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego w samorządach jest logicznym dopełnieniem harcerskiego wychowania aktywnych, zaradnych i odpowiedzialnych obywateli (tak jak stanowi § 3 Statutu ZHP). Współudział w kształtowaniu swoich „małych ojczyzn” jest wspaniałą perspektywą obywatelską, jest powinnością, od której nie powinniśmy się uchylać.

Zjazd zachęca instruktorki i instruktorów do kandydowania do samorządów w nadchodzących wyborach. Niech nie zabraknie członków naszego stowarzyszenia w radach gmin, miast, powiatów czy sejmikach województw.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.2.3. sytuacji na Ukrainie

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 7 grudnia 2013 r. w sprawie sytuacji na Ukrainie

XXXVIII Zjazd ZHP prowadzi swoje obrady w chwili szczególnie ważnej dla naszych sąsiadów i, co ważne, szczerych przyjaciół – skautów ukraińskich. Naród ukraiński przeżywa od kilku dni chwile patriotycznego zrywu i organizowania aktywności społecznej, w których skauci pełnią ofiarną służbę w samym centrum wydarzeń.

XXXVIII Zjazd ZHP solidaryzuje się z ukraińskimi dążeniami, wyraża podziw dla obywatelskich działań narodu ukraińskiego. Życzymy Wam, skauci ukraińscy, aby Wasza służba przyniosła owoce i była wsparciem dla przyszłości młodego pokolenia Ukraińców.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

1.13.2.4. zadośćuczynienia instruktorom, którzy za swoją harcerską służbę doznali niezasadnionych krzywd

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 7 grudnia 2013 r. w sprawie zadośćuczynienia instruktorom, którzy za swoją harcerską służbę doznali niezasadnionych krzywd

Minione ćwierćwiecze doświadczenia żmudnej przebudowy Polski, a także naszej organizacji, uświadamiają nam – delegatom na XXXVIII Zjazd ZHP – potrzebę powrotu pamięcią do historii ZHP sprzed 1989 roku. W przeszłości władze naczelne ZHP podejmowały już uchwały w tej sprawie. Były to:

- Uchwała nr 11 Rady Naczelnej ZHP z dnia 17 czerwca 1989 r. w sprawie stosunku harcerstwa do swej historii,
- Stanowisko XXVIII Zjazdu ZHP z dnia 8 grudnia 1990 r. w sprawie historii harcerstwa,
- Stanowisko Rady Naczelnej ZHP z 4 kwietnia 1992 r. w sprawie przeszłości ZHP.

Rozwijając myśli zawarte w powyższych dokumentach, realizując ich dyspozycje dotyczące zadośćuczynienia krzywdom wyrządzonym instruktorom, winniśmy do-

pełnić historycznej powinności jasnego uregulowania stosunku naszej organizacji do spraw niegodnych idei Związku Harcerstwa Polskiego.

Mamy moralny obowiązek, idąc z duchem wartości zawartych w Prawie Harcerskim, wyrazić nasz krytyczny stosunek do własnej historii, do spraw, które przynosiły szkodę Ruchowi Harcerskiemu i ludziom w nim zaangażowanym.

We wszystkich trudnych okresach swojego istnienia Harcerstwo przetrwało tylko dzięki swym członkom. Byli oni i są odpowiedzialni za oblicze ideowe Harcerstwa i jego wizerunek. Wiemy, że w historii Związku Harcerstwa Polskiego, która jest istotną częścią historii naszej Ojczyzny, zapisały się różne fakty – twórczy wysiłek założycieli Harcerstwa, budowa i rozwój przedwojennego ZHP, dokonania wojenne, wielka i pozytywna praca wielu instruktorów w trudnych dla Harcerstwa latach 1945–1989. W czasach dominacji komunistycznego państwa nad naszą organizacją i często obecnych przejawów zła, bardzo wielu instruktorom udało się, nierzadko za cenę heroicznych poświęceń i trudnych kompromisów, ochronić i krzewić tradycyjne wartości harcerskie w kolejnych pokoleniach młodych Polaków. Szczególnie złożone i bolesne są jednak niektóre fakty z tych lat.

Oceniamy negatywnie czyny i działania niektórych władz i instruktorów ZHP, którzy w okresie PRL działali na szkodę harcerzy i instruktorów harcerskich, przyczyniali się do ich prześladowań, którzy swoim działaniem krzywdzili ich, szykanowali i niszczyli, łamali im sumienia, w szczególności świadomie współpracując ze służbami bezpieczeństwa totalitarnego państwa.

XXXVIII Zjazd ZHP, mając świadomość złożoności i głębi uwarunkowań historycznych – jako najwyższa władza Związku Harcerstwa Polskiego – przeprasza wszystkich, których niegodni członkowie naszych szeregów skrzywdzili, wobec których w trudnej historii zachowali się niegodziwie, których Związek pozbawił członkostwa za ich poglądy i kultywowanie tradycyjnych wartości Harcerstwa. XXXVIII Zjazd ZHP dziękuje Wam za wierność harcerskim ideałom i prosi o wybaczenie i powrót do czynnej, instruktorskiej służby.

XXXVIII Zjazd ZHP tym stanowiskiem pragnie zamknąć etap rozliczeń ze swoją trudną historią, aby móc wejść w drugie stulecie harcerstwa, koncentrując się na realizacji misji ZHP, czyli wychowaniu młodych Polaków.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

Rozdział II

Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1989 r.

2.1.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IX/XXVI Zjazd ZHP ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 IV 1989 r.

źródło:

Załącznik do Zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4.04.1989 r., Monitor Polski nr 10, z 1989 r., poz. 82, dostęp zbiory własne

ZARZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH z dnia 4 kwietnia 1989 r.

w sprawie ustalenia i ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności
„Związek Harcerstwa Polskiego”.

Na podstawie § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 1965 r. w sprawie zmiany statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności „Związek Harcerstwa Polskiego” (Dz. U. Nr 18, poz. 121) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się statut stowarzyszenia wyższej użyteczności „Związek Harcerstwa Polskiego”, stanowiący załącznik do zarządzenia.

§ 2. Traci moc zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 lipca 1981 r. w sprawie ustalenia i ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności „Związek Harcerstwa Polskiego” (Monitor Polski Nr 19, poz. 174).

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych: C. Kiszczak

Załącznik do zarządzenia Ministra
Spraw Wewnętrznych z dnia 4 kwietnia
1989 r. (poz. 82)

STATUT ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

I. Nazwa, teren działalności, siedziba

§ 1. Związek Harcerstwa Polskiego, zwany dalej ZHP, jest stowarzyszeniem wyższej użyteczności i posiada osobowość prawną.

§ 2. 1. ZHP prowadzi działalność na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.

II. Charakter, cele i środki działania

§ 3. 1. ZHP jest patriotycznym, obywatelskim, ideowym, wychowawczym, społecznym, dobrowolnym i samodzielnym stowarzyszeniem – organizacją zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów.

2. ZHP samorządnie i demokratycznie decyduje o swoich celach, metodzie, programie i sposobie jego realizacji oraz władzach i strukturze organizacyjnej.

3. ZHP kieruje się humanistycznymi normami moralnymi, kształtuje postawy szacunku dla każdego człowieka, przestrzega zasad tolerancji światopoglądowej, uznając światopogląd za sprawę osobistą każdego członka Związku.

§ 4. Związek Harcerstwa Polskiego:

- 1) stwarza swoim członkom warunki do samodzielnego poznawania i odkrywania siebie i świata oraz pełnienia ról społecznych,
- 2) kształtuje w zespołowym życiu i działaniu najcenniejsze społecznie postawy ideowe i moralne, patriotyczne i obywatelskie,
- 3) zaspokaja potrzeby i oczekiwania, rozwija zainteresowania swoich członków,
- 4) organizuje działalność na rzecz ochrony środowiska, regionu i kraju,
- 5) jest rzecznikiem oraz obrońcą praw i interesów dzieci, młodzieży i społecznych wychowawców,
- 6) stara się wносить w życie społeczne i kulturę narodową wartości harcerskie.

§ 5. ZHP pielęgnuje kulturę i tradycje narodowe oraz dorobek i tradycje harcerstwa.

§ 6. Cele wychowawcze ZHP sformułowane są w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz w Zobowiązaniu Instruktorskim.

§ 7. Obietnica i Prawo Zucha, Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie, brzmią:

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z Zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, chętnie pomagać każdemu człowiekowi, być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Potwierdzenie Przyrzeczenia:

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz służy Polsce i dla Niej sumiennie spełnia swoje obowiązki.
2. Harcerz chce zmieniać siebie i świat na lepsze.
3. Harcerz stara się rozumieć siebie, rozwija swoje zdolności i zamiłowania.
4. Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
5. Harcerz myśli samodzielnie i działa skutecznie.
6. Harcerz jest uczciwy, dzielny i odpowiedzialny, można na niego liczyć.
7. Harcerz jest życzliwy, uczynny i opiekuńczy.
8. Harcerz jest gospodarny, szanuje pracę własną i innych.
9. Harcerz poznaje i chroni przyrodę.
10. Harcerz dba o sprawność i zdrowie, nie ulega nałogom, nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych, nie próbuje narkotyków.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuję obowiązki instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Swoją postawą i pracą pragnę służyć Polsce. Jestem świadom odpowiedzialności za powierzone mi dzieci i młodzież, ich zdrowie i bezpieczeństwo. Będę ich wychowywać zgodnie z ideałami zawartymi w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim. Zobowiązuję się przestrzegać statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Powierzonej przez Związek funkcji nie opuszczę samowolnie.

§ 8. Swoje cele ZHP realizuje poprzez program i zespół środków objętych własnym systemem metodycznym.

Dla ich osiągnięcia ZHP:

- 1) organizuje. społeczną aktywność swoich członków działających w podstawowych jednostkach organizacyjnych, posługując się metodą harcerską,
- 2) rozwija różnorodne formy zainteresowań,
- 3) organizuje i wspiera społeczną działalność kadry instruktorskiej,
- 4) tworzy placówki wychowawcze i szkoleniowe, prowadzi działalność dydaktyczną i badawczą,
- 5) zabiega o fundusze, gromadzi pomoce i środki materialne, gospodaruje posiadanym majątkiem,
- 6) prowadzi działalność informacyjną wydawniczą,
- 7) prowadzi działalność gospodarczą,
- 8) popiera ruchy i inicjatywy społeczne, które są zbieżne z celami ZHP.

§ 9. 1. ZHP korzysta z poparcia i pomocy rodziców oraz społecznego ruchu przyjaciół harcerstwa zorganizowanego w kołach i radach przyjaciół harcerstwa, działających przy jednostkach organizacyjnych Związku. Ruch przyjaciół harcerstwa skupia także opiekunów drużyn i związków drużyn.

2. Przy komendach i jednostkach organizacyjnych Związku może działać ruch harcerskich seniorów, zorganizowany w kręgach.

3. ZHP współpracuje z organami władzy, administracji państwowej i samorządu terytorialnego, placówkami oświaty i wychowania oraz organizacjami społecznymi i politycznymi.

4. ZHP współdziała z Ludowym Wojskiem Polskim.

§ 10. ZHP może podejmować działalność ideową i wychowawczą wśród dzieci i młodzieży nie zorganizowanej, udziela poparcia i pomocy grupom i ruchom młodzieżowym, realizującym cele zbieżne z dążeniami Związku.

§ 11. 1. ZHP jest członkiem Światowej Federacji Młodzieży Demokratycznej i bierze udział w pracach Międzynarodowego Komitetu Ruchów Dziecięcych i Dorastającej Młodzieży (CIMEA).

2. ZHP utrzymuje kontakty i współdziała z zagranicznymi oraz międzynarodowymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

3. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną, stawiając sobie za cel zacieśnienie ich więzów z Polską Rzeczypospolitą Ludową, wspólne pielęgnowanie kultury, języka i tradycji narodowych.

III. Odznaki, symbole i mundury organizacyjne

§ 12. 1. Odznakami organizacyjnymi Związku Harcerstwa Polskiego są:

- 1) dla harcerzy i instruktorów – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku, wieńcem z liści dębowych i laurowych wplecionych w ramiona oraz napisem zawołania „Czuwaj”,
- 2) dla zuchów znaczek przedstawiający główkę białego orła i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle. Podstawę stanowi prostokąt barwy czerwonej z napisem „Zuch”.

2. Znakiem ZHP jest tradycyjna lilijka z inicjałami hasła filaretów „Ojczyzna, Nauka, Cnota”.

3. Najwyższym odznaczeniem Związku jest „Krzyż za zasługi dla ZHP”.

4. Wzory odznak, odznaczeń organizacyjnych i innych symboli ZHP, w tym oznaczeń funkcji, stopni, sprawności i specjalności harcerskich, oraz zasady ich używania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 13. Hymnem Związku Harcerstwa Polskiego jest pierwsza zwrotka pieśni zaczynającej się od słów „Wszystko co nasze Polsce oddamy...”

§ 14. 1. ZHP posiada sztandar.

2. Na prawej stronie sztandaru znajduje się godło państwowe, na lewej stronie na biało-czerwonym tle, umieszczony jest krzyż harcerski oraz napis „Związek Harcerstwa Polskiego”.

3. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, związkom drużyn i drużynom. Wzory sztandarów, zasady ich przyznawania i przechowywania oraz oddawania im honorów określa Rada Naczelna ZHP.

§ 15. 1. ZHP posiada banderę.

2. Bandera jest flagą barwy czerwonej z białym ukośnym krzyżem i białym kołem pośrodku, na którym widnieje czerwona lilijka.

3. Wzór bandery, prawo jej posiadania oraz zasady przechowywania i oddawania jej honorów określa Rada Naczelna ZHP.

§ 16. Drużyny, kręgi, związki drużyn, hufce i chorągwie mogą posiadać nazwy oraz imiona. Powinny one sprzyjać realizowaniu ideałów ZHP. Zasady przyjmowania imion i nazw określa Rada Naczelna ZHP.

§ 17. 1. Ubiozem organizacyjnym członków ZHP jest mundur.

2. Wzory mundurów i sposoby ich używania określa Rada Naczelna ZHP.

IV. Członkowie, ich prawa i obowiązki

§ 18. 1. Członkiem ZHP może być każdy, kto wyraża chęć przynależności i działania zgodnie z celami oraz zasadami statutowymi Związku.

2. Członkami ZHP są zuchy, harcerze, harcerze starsi i instruktorzy.

3. Zuchami stają się dzieci w wieku 7–11 lat, które złożyły Obietnicę Zucha.

4. Harcerzami stają się młodzież w wieku 11–15 lat, która złożyła Przyrzeczenie Harcerskie.

5. Harcerzami starszymi staje się młodzież w wieku 15–25 lat, która złożyła Przyrzeczenie Harcerskie.

6. Instruktorami stają się osoby, po ukończeniu 16 lat, cieszące się nienaganną opinią, które wyraziły gotowość podjęcia funkcji instruktorskiej oraz złożyły Zobowiązanie Instruktorskie. Harcerze starsi mogą pełnić funkcje instruktorskie pod opieką pełnoletniego instruktora.

§ 19. 1. Dzieci i młodzież do lat 16 mogą wstąpić do ZHP za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.

2. Przyjęci do drużyny do czasu złożenia Obietnicy Zucha lub Przyrzeczenia Harcerskiego pozostają w okresie próbnym, z prawem występowania w mundurze ZHP.

3. Decyzję o dopuszczeniu do złożenia Obietnicy Zucha i Przyrzeczenia Harcerskiego podejmuje drużynowy lub instruktor kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP.

4. Decyzje o dopuszczeniu do złożenia Zobowiązania Instruktorskiego podejmuje właściwa komenda harcerska po dokonaniu oceny kwalifikacji kandydata.

§ 20. Cudzoziemcy mogą być członkami ZHP. Zasady nabywania i utraty członkostwa przez cudzoziemców oraz ich szczegółowe prawa i obowiązki członkowskie określa Rada Naczelna ZHP.

§ 21. 1. Członkowie ZHP mają prawo:

- 1) nosić mundur i odznaki ZHP,
- 2) współtworzyć program Związku,
- 3) wypowiadać się w sprawach dotyczących Związku oraz zgłaszać wnioski do jednostek ZHP,
- 4) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP, na zasadach określonych przez Związek.

2. Instruktorzy i harcerze starsi pełniący funkcje instruktorskie mają ponadto prawo wybierać i być wybierani do władz ZHP, a instruktorzy przyjmować Obietnicę Zucha, Przyrzeczenie Harcerskie i Zobowiązanie Instruktorskie oraz pełnić wszelkie funkcje w ZHP.

§ 22. 1. Członkowie ZHP mają obowiązek:

- 1) przestrzegać: zuchy – Prawa i Obietnicy Zucha, harcerze i harcerze starsi – Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego, instruktorzy – ponadto Zobowiązania Instruktorskiego,
- 2) przestrzegać postanowień statutu ZHP i uchwał władz oraz dbać o dobro Związku,
- 3) zuchy, harcerze i harcerze starsi – należeć do drużyny lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej,
- 4) brać czynny udział w życiu Związku,
- 5) przestrzegać dyscypliny organizacyjnej,
- 6) opłacać regularnie składki członkowskie, z wyjątkiem zuchów.

2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek:

- 1) pełnić funkcję instruktorską powierzoną przez Związek,
- 2) być dla dzieci i młodzieży przykładem wcielania w życie celów i zasad ZHP,
- 3) dbać o powierzone sobie dzieci i młodzież, o ich dobro, zwłaszcza o zdrowie i bezpieczeństwo, oraz być rzecznikiem ich potrzeb i interesów.

§ 23. 1. Instruktorzy podlegają corocznej ocenie pracy i postaw; na tej podstawie właściwa komenda harcerska dokonuje zaliczenia im służby instruktorskiej.

2. Instruktor, który z ważnych powodów nie może uczestniczyć czynnie w pracy Związku, może uzyskać urlop instruktorski.

§ 24. Członkostwo ZHP ustaje w razie:

- 1) wystąpienia z ZHP,
- 2) skreślenia z listy członków ZHP,

3) wykluczenia z ZHP.

§ 25. 1. Skreślenie z listy członków ZHP może nastąpić:

- 1) w stosunku do zuchów, harcerzy i harcerzy starszych – w przypadku niebrania udziału w życiu Związku i niepodejmowania obowiązków członkowskich przez okres co najmniej 6 miesięcy bez należytego usprawiedliwienia,
- 2) w stosunku do instruktorów – w przypadku niezaliczenia służby instruktorskiej przez 2 kolejne lata albo zalegania z opłatą składek przez okres 6 miesięcy.

2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia stosownych wyjaśnień, podejmują w stosunku do:

- 1) zuchów – drużynowy,
- 2) harcerzy i harcerzy starszych – drużynowy z radą drużyny,
- 3) członków innych podstawowych jednostek organizacyjnych – instruktor kierujący jednostką, wraz z właściwą radą,
- 4) instruktorów – komenda harcerska,
- 5) instruktorów oraz harcerzy starszych, pełniących funkcje z wyboru we władzach ZHP – właściwa komisja instruktorska na wniosek komendy harcerskiej.

3. Od decyzji określonej w ust. 2 pkt 1–4 przysługuje prawo odwołania do właściwej komendy harcerskiej, a od decyzji określonej w ust. 2 pkt 5 – do komisji instruktorskiej wyższego stopnia. Od decyzji Centralnej Komisji Instruktorskiej odwołanie nie przysługuje.

§ 26. Za osiągnięcia w pracy Związku oraz za zasługi członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.

§ 27. 1. Wobec członków ZHP naruszających postanowienia statutu i uchwały władz Związku, zasady moralne, wychowawcze i organizacyjne mogą być stosowane następujące kary:

- 1) w stosunku do harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów:
 - a) upomnienie,
 - b) nagana,
 - c) wykluczenie z ZHP,
 - 2) w stosunku do instruktorów ponadto, jako kara dodatkowa, zawieszenie na okres do 2 lat w pełnieniu określonych funkcji oraz całości lub części praw członkowskich.
2. Uprawnieni do stosowania kar są w stosunku do:
- 1) harcerzy i harcerzy starszych – drużynowy z radą drużyny,
 - 2) członków innych podstawowych jednostek organizacyjnych – instruktor kierujący jednostką, wraz z właściwą radą,
 - 3) harcerzy starszych pełniących funkcje instruktorskie – właściwa komenda harcerska,
 - 4) instruktorów – właściwa komenda harcerska w zakresie kar upomnienia i nagany, a właściwa komisja instruktorska w zakresie kary wykluczenia z ZHP oraz kar dodatkowych.

3. Zastosowanie kary wymaga uprzedniego zbadania zarzutów oraz wysłuchania obwinionego.

§ 28. Instruktora ZHP, wobec którego wszczęto postępowanie o ukaranie, właściwa komenda harcerska lub komisja instruktorska może zawiesić w pełnieniu określonych funkcji oraz w prawach członka do czasu zakończenia postępowania, jeżeli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku.

§ 29. 1. Ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 21 dni od dnia powiadomienia o ukaraniu do:

- 1) komendy harcerskiej – jeżeli karę zastosował drużynowy lub instruktor kierujący podstawową jednostką organizacyjną,

2) komisji instruktorskiej – jeżeli karę w pierwszej instancji zastosowała komenda harciska.

2. W terminie określonym w ust. 1 od każdego orzeczenia stronom przysługuje prawo odwołania do właściwej komisji instruktorskiej. Od orzeczenia komisji pierwszego stopnia odwołanie składa się do komisji wyższego stopnia. Od orzeczenia Centralnej Komisji Instruktorskiej w pierwszej instancji przysługuje odwołanie do tejże komisji w innym składzie orzekającym. Orzeczenie komisji instruktorskiej wydane w tym trybie jest ostateczne.

§ 30. Kara ulega zatarciu, z wyjątkiem wykluczenia z ZHP, po upływie roku od prawomocnego ukarania lub po upływie okresu, na który została orzeczona. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.

IV. Struktura ZHP

§ 31. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są drużyny, kręgi i inne jednostki, działające na zasadach określonych dla drużyny lub kręgu i zatwierdzone przez właściwe komendy harciskie.

§ 32. Drużyna zuchowa, harciska, starszoharciska jest prowadzoną przez drużynowego zespołem, który:

- 1) ma ustalony skład członków, umożliwiający realizację systemu metodycznego,
- 2) ma określone sposoby organizowania się do działania,
- 3) realizuje metodą harciską wspólny program działania,
- 4) działa zgodnie z celami i zasadami statutu ZHP.

§ 33. 1. Drużyny są tworzone na terenie szkół, placówek oświatowo-wychowawczych, w zakładach leczniczych, a także w środowisku zamieszkania członków.

2. Utworzenie drużyny wymaga zgody komendy hufca, wydanej w porozumieniu z władzami placówki, na której terenie drużyna ma działać. Utworzenie drużyny zatwierdza właściwa komenda harciska.

3. Decyzję o przyjęciu drużyny do ZHP, nadaniu nazwy, numeru, imienia podejmuje komenda hufca.

§ 34. 1. Drużyna działa zgodnie z systemem metodycznym ustalonym przez Radę Naczelną ZHP.

2. Drużynowy drużyny zuchowej i harciskiej ustala organizację drużyny, zasady i program jej działania oraz określa zakres i formy współdecydowania członków drużyny o jej istotnych sprawach.

3. Drużyna starszoharciska samodzielnie ustala swoją wewnętrzną organizację, program działania i sposoby jego realizacji, kierunki zainteresowań i służby.

§ 35. 1. Drużynowy kieruje drużyną i podejmuje decyzje w sprawach członkowskich.

2. Drużynowy ma prawo do samodzielnego wyboru metod i form działania, realizowanych według najlepszej wiedzy i woli w interesie członków drużyny, zgodnie z celami i zasadami ZHP oraz systemem metodycznym Związku.

3. Drużynowy jest odpowiedzialny za wszystkie działania drużyny, w szczególności za realizację programu i systemu metodycznego Związku, za przestrzeganie w działaniu drużyny statutu ZHP oraz za zdrowie i bezpieczeństwo członków drużyny w czasie jej działań.

4. Drużynowego mianuje i zwalnia właściwa komenda harciska.

§ 36. 1. W środowiskach działania wymienionych w § 33, a także przy harciskich komendach, uczelniach, jednostkach wojskowych i zakładach pracy mogą być tworzone kręgi instruktorskie, starszoharciskie, akademickie, wojskowe.

2. Utworzenie kręgu wymaga zgody właściwej komendy harciskiej, wydanej w porozumieniu z władzami, placówki, na której terenie krąg ma działać.

3. Krąg samodzielnie określa swoje zadania, wewnętrzną strukturę organizacyjną i organy samorządowe.

4. Kręgiem kieruje przewodniczący pochodzący z wyboru, zatwierdzany przez właściwą komendę harcerską.

§ 37. Podstawowe jednostki organizacyjne nie spełniające wymagań statutowych mogą zostać decyzją właściwej komendy hufca rozwiązane lub zawieszone w działaniu na okres nie przekraczający 6 miesięcy.

§ 38. 1. Podstawowe jednostki organizacyjne działające w jednym środowisku mogą łączyć się w związki drużyn (szczyty lub inne), w szczególności w celu:

- 1) podejmowania, realizowania i koordynacji zadań programowo-wychowawczych w środowisku,
- 2) organizowania warunków do realizacji programów drużyn,
- 3) pozyskiwania i doskonalenia kadry instruktorskiej,
- 4) świadczenia wzajemnej pomocy,
- 5) prowadzenia wspólnej gospodarki lub działalności zarobkowej,
- 6) organizowania ruchu przyjaciół harcerstwa i ruchu harcerskich seniorów.

2. Związki drużyn są jednostkami pracy programowej.

3. Podstawowe jednostki organizacyjne wchodzące w skład Związku drużyn określają zasady współpracy, program działania, wewnętrzną strukturę organizacyjną oraz organy samorządowe. Utworzenie związku drużyn zatwierdza właściwa komenda harcerska. Komenda ta może przekazać związkowi drużyn część swoich uprawnień.

§ 39. 1. Hufiec działa na terenie jednej albo kilku sąsiadujących podstawowych jednostek podziału terytorialnego państwa; na terenie jednej podstawowej jednostki podziału terytorialnego państwa mogą działać dwa lub więcej wyodrębnionych terytorialnie hufców.

2. Tworzenie, łączenie, podział i rozwiązywanie hufców oraz określanie ich granic terytorialnych następuje uchwałą rady chorągwi.

3. Hufiec tworzy warunki programowe, organizacyjne i finansowo-gospodarcze instruktorom i jednostkom harcerskim do prowadzenia działalności wychowawczej, kształceniowej i społecznej. Hufiec organizuje harcerską akcję letnią i zimową.

4. Hufiec może być utworzony, jeżeli działają na jego terenie drużyny zuchowe, harcerskie i harcerze starsi.

§ 40. 1. Hufce działające na terenie województwa tworzą chorągiew ZHP.

2. Chorągiew zapewnia warunki do prawidłowego funkcjonowania jednostek Związku, inspiruje i wspomaga działalność hufców.

VI. Ruchy programowo-metodyczne

§ 41. 1. W ramach ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnozwiązkowe ruchy programowo-metodyczne, skupiające instruktorów, harcerzy starszych oraz jednostki organizacyjne ZHP.

2. Na zasadach ruchu programowo-metodycznego działają terytorialne i ogólnozwiązkowe organy samorządowe harcerzy starszych, w szczególności zbiórki przedstawicieli harcerzy starszych, rady harcerzy starszych oraz rady harcerstwa akademickiego.

§ 42. Ruchy programowo-metodyczne stanowią otwartą dla uczestników formę współdziałania w celach:

- 1) doskonalenia programu i metodyki harcerskiej, w szczególności działalności specjalnościowej,
- 2) wymiany doświadczeń i upowszechniania inicjatyw programowych i metodycznych,
- 3) wspólnego realizowania konkretnego zadania, inicjatywy społecznej lub kierunku służby,

- 4) formułowania istotnego dla młodzieży lub Związku problemu oraz próby jego rozwiązania.

§ 43. 1. Ruchy programowo-metodyczne mają prawo wypowiadania się we wszystkich istotnych dla młodzieży i Związku sprawach, formułowania i prezentowania stanowisk, przedstawiania opinii i pytań, a także zgłaszania właściwym władzom ZHP wniosków i propozycji rozwiązań programowych, metodycznych i organizacyjnych.

2. Władze uchwałodawcze i wykonawcze wszystkich szczebli są obowiązane do zajmowania stanowiska wobec problemów zgłaszanych im przez ruchy programowo-metodyczne.

§ 44. 1. Ruchy programowo-metodyczne samodzielnie określają swoje cele, zasady funkcjonowania i organizowania się do działania oraz powołują rady ruchu odpowiedzialne za ich działalność.

2. Ruch programowo-metodyczny przedstawia właściwej komendzie harcerskiej aktualne cele, zasady i obszar działania oraz instruktorów (harcerzy starszych) kierujących ruchem i odpowiedzialnych za jego działalność.

3. Na zasadach ruchu programowo-metodycznego mogą być wprowadzane i stosowane przez jednostki organizacyjne ZHP oryginalne, odmienne od powszechnie obowiązujących, rozwiązania systemu metodycznego Związku; jako eksperymenty metodyczne zatwierdza je i nadzoruje Rada Naczelna ZHP.

§ 45. Rady wszystkich szczebli przekazują działającym na ich terenie ruchom programowo-metodycznym miejsca mandatowe, rozszerzając skład rady, nie więcej jednak niż o 1/2 jej pierwotnej liczby. Ruchy programowo-metodyczne samodzielnie delegują swoich przedstawicieli na miejsca mandatowe.

§ 46. Właściwa rada albo Rada Naczelna ZHP może rozwiązać ruch programowo-metodyczny oraz zakazać jego działalności, jeśli narusza on postanowienia statutu ZHP.

VII. Władze Związku

§ 47. 1. Władzami uchwałodawczymi ZHP są: Zjazd, a w chorągwiach i hufcach – konferencje sprawozdawczo-wyborcze. W okresie między Zjazdami i konferencjami są nimi odpowiednio: Rada Naczelna oraz rady chorągwi i hufców.

2. Władzami wykonawczymi ZHP są: Naczelnik ZHP i Główna Kwatera ZHP, komendanci i komendy chorągwi, komendanci i komendy hufców.

3. Władzami kontrolnymi ZHP są: Centralna Komisja Rewizyjna ZHP oraz komisje rewizyjne chorągwi i hufców.

4. Władzami orzekającymi są: Centralna Komisja Instruktorska ZHP oraz komisje instruktorskie chorągwi i hufców.

5. Struktura władz obejmuje władze: naczelne, chorągwi i hufców.

§ 48. 1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.

2. Nie można łączyć funkcji w różnych władzach tego samego stopnia.

3. Tę samą funkcję we władzach wykonawczych można pełnić przez dwie kolejne pełne kadencje.

§ 49. 1. Wybory do władz odbywają się w sposób tajny, jeśli uprawnieni do głosowania jednogłośnie nie postanowią inaczej.

2. Wybory są ważne, jeśli bierze w nich udział co najmniej połowa uprawnionych do głosowania.

3. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów, nie mniej jednak niż połowę.

4. W trzecim kolejnym głosowaniu właściwa władza może zrezygnować z wymagania co najmniej połowy głosów jako warunku ważności wyboru kandydatów.

5. Szczegółowe zasady wyboru władz oraz delegatów na Zjazd i konferencje sprawozdawczo-wyborcze określa Rada Naczelna ZHP.

§ 50. Kadencja wszystkich władz trwa 4 lata.

§ 51. Władze ZHP mogą przyjmować rezygnacje swoich członków, odwoływać ich ze swojego składu oraz uzupełniać stan osobowy do liczby ustalonej przez Zjazd lub konferencję sprawozdawczo-wyborczą.

§ 52. Mandat członka władz wybieralnych ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania – na skutek:

- 1) ustania członkostwa ZHP,
- 2) rezygnacji z mandatu,
- 3) odwołania ze składu władz lub rozwiązania danej władzy.

§ 53. 1. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełniania przez niego przyjętych obowiązków.

2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, statutem i uchwałami władz ZHP, władza ZHP wyższego stopnia może rozwiązać odpowiednią władzę niższego stopnia; do czasu wyboru nowej władzy funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy, powołany na okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 54. Władze ZHP wyższego stopnia sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz i jednostek niższych stopni, nie naruszając ich prawa do samodzielnego i samorządnego działania; są obowiązane do udzielania pomocy podległym jednostkom.

§ 55. Uchwały władz są podejmowane – jeżeli statut nie stanowi inaczej – zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania; przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.

§ 56. 1. Uchwały i decyzje władz wyższych wiążą władze niższe.

2. Uchwały i decyzje władz oraz jednostek organizacyjnych niezgodne z prawem lub statutem ZHP i wydanymi z jego upoważnienia uchwałami właściwych władz wyższych – są nieważne.

3. Nieważność uchwał i decyzji władz stwierdzają uchwałą właściwe władze wyższe, a jednostek organizacyjnych ZHP – władze wykonawcze ZHP.

4. Odwołania od uchwał stwierdzających nieważność rozstrzyga uchwałą Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.

A. Władze naczelne

§ 57. Władzami naczelnymi ZHP są:

- 1) Zjazd ZHP,
- 2) Rada Naczelna ZHP,
- 3) Naczelnik ZHP i Główna Kwatera ZHP,
- 4) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
- 5) Centralna Komisja Instruktorska ZHP.

§ 58. Zjazd ZHP jest najwyższą władzą Związku.

Zjazd ZHP:

- 1) decyduje o podstawowych sprawach ideowych, wychowawczych i programowych Związku oraz uchwała program działania Związku,
- 2) uchwała statut oraz jego zmiany,
- 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Rady Naczelnej, Naczelnika i Głównej Kwatery, Centralnej Komisji Rewizyjnej oraz Centralnej Komisji Instruktorskiej,
- 4) udziela absolutorium ustępującej Radzie Naczelnej, Naczelnikowi i Głównej Kwaterze,
- 5) wybiera Radę Naczelną, Centralną Komisję Rewizyjną, Centralną Komisję Instruktorską i Naczelnika,
- 6) rozpatruje odwołania i wnioski skierowane do Zjazdu,
- 7) decyduje w innych sprawach, których ważność wymaga decyzji Zjazdu.

§ 59. 1. Zjazd zwołuje Rada Naczelna co 4 lata; uchwałę o zwołaniu Zjazdu ogłasza się w prasie organizacyjnej najpóźniej na 2 miesiące przed jego terminem.

2. Delegatami na Zjazd z głosem stanowiącym są członkowie ZHP, wybrani zgodnie z regulaminem uchwalonym przez Radę Naczelną. Uczestnikami Zjazdu z głosem doradczym są członkowie ustępujących władz naczelnych nie będący delegatami oraz zaproszeni goście.

3. O terminie, miejscu i porządku obrad Zjazdu Rada Naczelna zawiadamia delegatów i uczestników nie później niż na 2 tygodnie przed wyznaczonym terminem.

§ 60. 1. Nadzwyczajny Zjazd może być zwołany w każdym czasie w szczególnie uzasadnionych wypadkach; Rada Naczelna zwołuje go z własnej inicjatywy, na żądanie Głównej Kwatery, Centralnej Komisji Rewizyjnej lub 1/4 ogólnej liczby rad chorągwi.

2. Nadzwyczajny Zjazd powinien być zwołany najpóźniej w terminie 2 miesięcy od daty podjęcia uchwały przez Radę Naczelną lub zgłoszenia żądania.

3. Nadzwyczajny Zjazd obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 61. Delegaci Zjazdu zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego Zjazdu.

§ 62. 1. Rada Naczelna ZHP jest najwyższą władzą Związku w okresie między Zjazdami.

2. W skład Rady Naczelnej wchodzi 87 członków.

3. Rada Naczelna ZHP:

- 1) decyduje o działalności i rozwoju ZHP,
- 2) podejmuje stanowiska wobec społecznie ważnych problemów,
- 3) decyduje w sprawach systemu metodycznego ZHP,
- 4) określa zadania programowo-organizacyjne dla Związku,
- 5) ocenia realizację uchwał Zjazdu oraz uchwał własnych,
- 6) rozpatruje sprawozdanie Naczelnika i Głównej Kwatery, ocenia ich działalność i na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej podejmuje w połowie kadencji uchwałę o udzieleniu absolutorium,
- 7) wybiera na wniosek Naczelnika członków Głównej Kwatery, w tym zastępców Naczelnika,
- 8) uchwała budżet Związku oraz przyjmuje na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej coroczne sprawozdania z jego wykonania,
- 9) uchwała regulaminy,
- 10) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne i gospodarcze Związku,
- 11) decyduje o przystąpieniu ZHP do innych organizacji,
- 12) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
- 13) nadzoruje pracę rad chorągwi,
- 14) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez Zjazd.

§ 63. 1. Rada Naczelna wybiera ze swego grona Prezydium w składzie przez siebie ustalonym, w tym przewodniczącego. Prezydium jest wewnętrznym organem Rady, organizującym jej pracę i realizującym określone przez nią zadania.

2. Do obowiązków przewodniczącego należy reprezentowanie Rady Naczelnej oraz zwoływanie posiedzeń, przewodniczenie i proponowanie porządku obrad.

§ 64. 1. W pracach Rady Naczelnej biorą udział Naczelnik i członkowie Głównej Kwatery.

2. Rada Naczelna zbiera się co najmniej 2 razy w roku, a ponadto na wniosek Głównej Kwatery, Centralnej Komisji Rewizyjnej lub 1/4 ogółu członków Rady.

3. Do wykonywania swoich zadań Rada Naczelna powołuje stałe komisje; może także, powoływać zespoły i komisje do wykonania zadań doraźnych.

4. Projekty uchwał Rady Naczelnej mogą wносить komisje Rady, jej członkowie oraz Naczelnik i Główna Kwatera.

5. Rada Naczelna uchwała swój regulamin.

§ 65. 1. Naczelnik i Główna Kwatera ZHP stanowią naczelną władzę wykonawczą Związku, odpowiedzialną wobec Rady Naczelnej i Zjazdu za realizację zadań ZHP.

2. Naczelnika wybiera i odwołuje Zjazd ZHP, a w okresie między zjazdami – Rada Naczelna spośród co najmniej 2 kandydatów.

3. Członków Głównej Kwatery w liczbie 6–8, w tym zastępców Naczelnika, wybiera i odwołuje Rada Naczelna na wniosek Naczelnika.

§ 66. 1. Naczelnik ZHP:

- 1) kieruje pracą Głównej Kwatery,
- 2) reprezentuje Związek,
- 3) ogłasza Alerty,
- 4) wydaje rozkazy,
- 5) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP,
- 6) powołuje i odwołuje kierowników wydziałów Głównej Kwatery i innych jednostek centralnych ZHP,
- 7) wykonuje inne funkcje przekazane mu przez Zjazd i Radę Naczelną.

2. Naczelnik ZHP jest przełożonym wszystkich zuchów, harcerzy, harcerzy „starszych i instruktorów”.

§ 67. Główna Kwatera podejmuje decyzje we wszystkich sprawach dotyczących Związku, nie zastrzeżonych w statucie do kompetencji innych władz ZHP. Główna Kwatera w szczególności :

- 1) kieruje bieżącą działalnością ZHP i reprezentuje Związek na zewnątrz,
- 2) koordynuje i nadzoruje pracę komend chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP, nadaje kierunek ich pracy oraz ocenia ich działalność,
- 3) wykonuje uchwały Zjazdu i Rady Naczelnej oraz zapewnia ich wykonanie przez podległe jednostki Związku,
- 4) opracowuje corocznie projekt budżetu Związku oraz sprawozdania z jego wykonania i przedkłada je do zatwierdzenia Radzie Naczelnej,
- 5) ustala wewnętrzną organizację swojej pracy,
- 6) opiniuje kandydatów na stanowiska kierownicze w wydziałach Głównej Kwatery ZHP oraz kandydatów na komendantów i dyrektorów centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP,
- 7) opiniuje kandydatów na stanowiska naczelnych redaktorów pism harcerskich, programów radiowych i telewizyjnych oraz dyrektora Centralnej Składowicy Harcerskiej,
- 8) współpracuje z organizacjami i instytucjami w kraju i za granicą,
- 9) wydaje instrukcje organizacyjne i finansowo-gospodarcze,
- 10) wydaje „Wiadomości Urzędowe ZHP”,
- 11) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez Zjazd i Radę Naczelną ZHP.

§ 68.1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest najwyższym organem kontroli Związku, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.

2. W skład Centralnej Komisji Rewizyjnej wchodzi 27 członków.

3. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP:

- 1) kontroluje działalność statutową Związku pod kątem zgodności ze statutem, uchwałami Zjazdu i Rady Naczelnej, programem działania Związku, zasadami systemu metodycznego ZHP oraz przepisami prawa,
- 2) kontroluje działalność finansową Związku pod kątem zgodności z przepisami prawa, zasadami finansowo-gospodarczymi ZHP, celowości, gospodarności i rzetelności,

- 3) przedstawia właściwym władzom ZHP informacje o wynikach kontroli oraz uwagi, wnioski i zalecenia pokontrolne.
4. Centralna Komisja Rewizyjna podejmuje uchwały w sprawie wykładni statutu ZHP.

5. Przewodniczący Centralnej Komisji Rewizyjnej lub upoważnieni przez niego członkowie mają prawo uczestniczyć z głosem doradczym w posiedzeniach Rady Naczelnej i Głównej Kwatery.

6. Centralna Komisja Rewizyjna uchwała regulaminy działania dla komisji rewizyjnych wszystkich stopni.

§ 69. 1. Centralna Komisja Instruktorska ZHP jest najwyższym organem orzekającym w sprawach instruktorskich, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.

2. W skład Centralnej Komisji Instruktorskiej wchodzi 21 członków.

3. Centralna Komisja Instruktorska ZHP:

- 1) czuwa nad zgodnością działalności instruktorów ZHP ze statutem,
- 2) rozpoznaje problemy kadry instruktorskiej i współuczestniczy w ich rozwiązywaniu,
- 3) rozpatruje sprawy indywidualne między instruktorami, związane z działalnością w ZHP,
- 4) orzeka w sprawach dyscyplinarnych instruktorów ZHP,
- 5) rozpatruje odwołania instruktorów od decyzji komend harcerek w sprawach członkowskich.

4. Centralna Komisja Instruktorska uchwała :

- 1) zasady działania, właściwość i tryb postępowania w sprawach członkowskich instruktorów ZHP,
- 2) regulaminy działania dla komisji instruktorskich wszystkich stopni, w szczególności ich organizację, właściwość, zasady działania i tryb postępowania przed komisjami.

5. Przewodniczący Centralnej Komisji Instruktorskiej lub upoważnieni przez niego członkowie mają prawo uczestniczyć z głosem doradczym w posiedzeniach Rady Naczelnej i Głównej Kwatery.

B. Władze chorągwi

§ 70. Władzami chorągwi są :

- 1) konferencja sprawozdawczo-wyborcza chorągwi,
- 2) rada chorągwi,
- 3) komendant chorągwi i komenda chorągwi,
- 4) komisja rewizyjna chorągwi ,
- 5) komisja instruktorska chorągwi.

§ 71. 1. Konferencja sprawozdawczo-wyborcza chorągwi jest najwyższą władzą chorągwi; zwołuje ją rada chorągwi co 4 lata.

2. Nadzwyczajną konferencję chorągwi zwołuje rada chorągwi z własnej inicjatywy, na żądanie komendy chorągwi, komisji rewizyjnej chorągwi lub 1/4 liczby rad hufców albo Rady Naczelnej ZHP.

3. W sprawach dotyczących zwoływania konferencji stosuje się odpowiednio postanowienia § 59 ust. 2 i 3, § 60 ust. 2 i 3 oraz § 61.

§ 72. Konferencja sprawozdawczo-wyborcza chorągwi:

- 1) uchwała program działania chorągwi,
- 2) rozpatruje i zatwierdza sprawozdanie rady chorągwi, komendanta i komendy chorągwi, komisji rewizyjnej chorągwi i komisji instruktorskiej chorągwi,
- 3) udziela na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi absolutorium ustępującej radzie chorągwi, komendantowi i komendzie chorągwi,

- 4) wybiera radę chorągwi, komisję rewizyjną chorągwi, komisję instruktorską chorągwi oraz komendanta chorągwi,
- 5) wybiera delegatów na Zjazd ZHP,
- 6) rozpatruje odwołania i wnioski skierowane do konferencji.

§ 73. 1. Rada chorągwi jest najwyższą władzą chorągwi w okresie między konferencjami; w swojej działalności podlega konferencji.

2. W skład rady chorągwi wchodzi 25–45 członków.

3. Rada chorągwi:

- 1) ustala główne kierunki działalności chorągwi,
- 2) decyduje o ważnych sprawach programowych, organizacyjnych i gospodarczych chorągwi,
- 3) ocenia realizację uchwał naczelnych władz Związku oraz uchwał konferencji i rady chorągwi,
- 4) wybiera na wniosek komendanta chorągwi komendę chorągwi w liczbie 3–6 osób, w tym zastępców komendanta chorągwi,
- 5) rozpatruje działalność komendanta i komendy chorągwi, ocenia ich pracę oraz na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje w połowie kadencji uchwałę o udzieleniu absolutorium,
- 6) nadzoruje pracę rad hufców,
- 7) uchwała budżet chorągwi oraz na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi przyjmuje corocznie sprawozdania z jego wykonania,
- 8) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję.

§ 74. 1. Rada chorągwi wybiera prezydium w składzie przez siebie ustalonym, w tym przewodniczącego rady.

2. W sprawach dotyczących obowiązków przewodniczącego i prezydium stosuje się odpowiednio postanowienia § 63.

§ 75. 1. W pracach rady chorągwi biorą udział komendant chorągwi i członkowie komendy chorągwi.

2. Rada zbiera się co najmniej 2 razy w roku, a ponadto na wniosek komendy chorągwi, komisji rewizyjnej chorągwi lub 1/4 członków rady chorągwi albo Rady Naczelnej.

3. Do organizacji pracy Rady Chorągwi stosuje się odpowiednio postanowienia § 64 ust. 3–5.

§ 76. 1. Komendant chorągwi i komenda chorągwi są władzą wykonawczą chorągwi, odpowiedzialną za realizację zadań przed konferencją i radą chorągwi oraz naczelną władzą wykonawczą.

2. W okresie między konferencjami komendanta chorągwi wybiera i odwołuje rada chorągwi.

§ 77. 1. Komendant chorągwi:

- 1) kieruje pracą komendy chorągwi i reprezentuje Związek na terenie chorągwi,
- 2) wydaje rozkazy,
- 3) nadaje odznaczenia i wyróżnienia, nie zastrzeżone dla innych władz chorągwi,
- 4) powołuje i odwołuje kierowników wydziałów komendy chorągwi,
- 5) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję i radę chorągwi.

2. Komendant chorągwi jest przełożonym zuchów, harcerzy i instruktorów Związku na terenie chorągwi.

§ 78. Komenda chorągwi podejmuje decyzje we wszystkich sprawach dotyczących chorągwi, nie zastrzeżonych w statucie dla innych władz chorągwi. Komenda chorągwi w szczególności:

- 1) kieruje bieżącą działalnością ZHP, reprezentuje Związek na terenie chorągwi,

- 2) wykonuje uchwały i decyzje naczelnych władz Związku, uchwały konferencji i rady chorągwi,
- 3) opiniuje kandydatów na stanowiska kierowników wydziałów komendy chorągwi oraz kandydatów na komendantów i kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP na terenie chorągwi,
- 4) opiniuje kandydatów na stanowisko dyrektora oddziału Centralnej Składnicy Harcerskiej,
- 5) koordynuje i nadzoruje pracę komend hufców i innych jednostek chorągwi oraz dokonuje oceny ich działalności,
- 6) organizuje działalność programową chorągwi, w zakresie uchwalonym przez konferencję i radę chorągwi,
- 7) organizuje kształcenie kadry instruktorskiej,
- 8) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję i radę chorągwi.

§ 79. 1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontroli Związku na terenie chorągwi, odpowiedzialnym przed konferencją.

2. W skład komisji rewizyjnej chorągwi wchodzi 11–25 członków.

3. W sprawach dotyczących działania komisji stosuje się odpowiednio postanowienia § 68 ust. 3 i 5.

§ 80. 1. Komisja instruktorska chorągwi w składzie 9–15 członków jest organem orzekającym w sprawach instruktorskich, odpowiedzialnym przed konferencją.

2. W sprawach dotyczących działania komisji stosuje się odpowiednio postanowienia § 69 ust. 3 i 5.

C. Władze hufca

§ 81. Władzami hufca są:

- 1) konferencja sprawozdawczo-wyborcza hufca,
- 2) rada hufca, jeśli konferencja nie postanowiła inaczej,
- 3) komendant hufca i komenda hufca,
- 4) komisja rewizyjna hufca, jeśli konferencja nie postanowiła inaczej,
- 5) komisja instruktorska hufca, jeśli konferencja nie postanowiła inaczej.

§ 82. 1. Konferencja sprawozdawczo-wyborcza hufca jest najwyższą władzą hufca; zwołuje ją rada (komenda) hufca co 4 lata.

2. Nadzwyczajną konferencję hufca zwołuje rada (komenda) hufca z własnej inicjatywy, na żądanie komisji rewizyjnej hufca lub 1/4 instruktorów hufca albo rady chorągwi.

3. W sprawach dotyczących zwoływania konferencji stosuje się odpowiednio postanowienia § 59 ust. 2 i 3 § 60 ust. 2 i 3 oraz § 61.

§ 83. Konferencja sprawozdawczo-wyborcza hufca:

- 1) uchwała program działania hufca,
- 2) rozpatruje i zatwierdza sprawozdanie rady, komendanta i komendy hufca, komisji rewizyjnej hufca i komisji instruktorskiej hufca,
- 3) udziela na wniosek komisji rewizyjnej hufca absolutorium ustępującej radzie hufca, komendantowi i komendzie hufca,
- 4) wybiera radę hufca, komisję rewizyjną hufca, komisję instruktorską hufca i komendanta hufca,
- 5) wybiera delegatów na konferencję sprawozdawczo-wyborczą chorągwi,
- 6) rozpatruje odwołania i wnioski skierowane do konferencji.

§ 84. 1. Jeżeli konferencja postanowiła nie wybierać rady hufca, to:

- 1) komendę hufca wybiera konferencja sprawozdawczo-wyborcza na wniosek komendanta i na nią przechodzą wszystkie uprawnienia określone dla rady hufca, z wyjątkiem uchwały o absolutorium,

- 2) w okresie między konferencjami komendanta hufca wybiera i odwołuje komenda hufca.

2. Jeżeli konferencja postanowiła nie wybierać komisji rewizyjnej hufca i (lub) komisji instruktorskiej hufca, ich uprawnienia wykonuje odpowiednia komisja wyższego stopnia.

§ 85. 1. Rada hufca jest najwyższą władzą hufca w okresie między konferencjami; w swojej działalności podlega konferencji.

2. W skład rady hufca wchodzi 7–31 członków. Rada wybiera ze swego grona przewodniczącego.

3. Rada hufca:

- 1) ustala główne kierunki pracy hufca,
- 2) decyduje w ważnych dla hufca sprawach programowych, organizacyjnych, gospodarczych,
- 3) na wniosek komendanta hufca wybiera członków komendy hufca w liczbie 2–6, w tym zastępcę lub zastępców komendanta hufca,
- 4) rozpatruje sprawozdanie z działalności komendanta i komendy hufca oraz ocenia jej pracę, podejmując w połowie kadencji na wniosek odpowiedniej komisji rewizyjnej uchwałę o udzieleniu absolutorium komendantowi i komendzie hufca,
- 5) uchwała budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdania z jego wykonania,
- 6) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję.

§ 86. 1. W pracach rady hufca bierze udział komendant hufca i członkowie komendy hufca.

2. Rada hufca zbiera się co najmniej 3 razy w roku, a ponadto na wniosek komendy hufca, komisji rewizyjnej hufca lub 1/4 członków rady hufca.

3. Przy organizacji pracy rady hufca stosuje się odpowiednio postanowienia § 64 ust. 3–5.

§ 87. Komendant hufca i komenda hufca są władzą wykonawczą hufca, odpowiedzialną za realizację zadań przed konferencją, radą hufca oraz władzą wykonawczą chorągwi. Postanowienie § 76 ust. 2, stosuje się odpowiednio.

§ 88. 1. Komendant hufca:

- 1) kieruje pracą komendy hufca oraz reprezentuje Związek na terenie hufca,
- 2) wydaje rozkazy,
- 3) mianuje drużynowych i komendantów związków drużyn, mianuje lub zatwierdza instruktorów kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi,
- 4) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję i radę hufca.

2. Komendant hufca jest przełożonym zuchów, harcerzy i instruktorów Związku na terenie hufca.

§ 89. Komenda hufca:

- 1) kieruje bieżącą działalnością hufca i reprezentuje Związek na terenie hufca,
- 2) wykonuje uchwały konferencji i rady hufca, oraz uchwały i decyzje władz wyższego stopnia,
- 3) ustala wewnętrzną organizację pracy hufca,
- 4) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję i radę hufca.

2. Komendant hufca jest przełożonym zuchów, harcerzy i instruktorów Związku na terenie hufca.

§ 89. Komenda hufca:

- 1) kieruje bieżącą działalnością hufca i reprezentuje Związek na terenie hufca,
- 2) wykonuje uchwały konferencji i rady hufca, oraz uchwały i decyzje władz, wyższego stopnia,
- 3) ustala wewnętrzną organizację pracy hufca,

- 4) nadzoruje pracę podległych jednostek oraz udziela im pomocy,
- 5) organizuje działalność programową hufca w zakresie ustalonym przez konferencję i radę hufca,
- 6) organizuje kształcenie kadry instruktorskiej dla podległych jednostek organizacyjnych,
- 7) prowadzi gospodarkę hufca,
- 8) opiniuje kandydatów na drużynowych i komendantów związków drużyn oraz instruktorów kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi,
- 9) wykonuje inne funkcje określone w statucie oraz przekazane przez konferencję i radę hufca.

§ 90. 1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontroli Związku na terenie hufca, odpowiedzialnym przed konferencją.

2. W skład komisji rewizyjnej hufca wchodzi 3–11 członków.

3. W sprawach dotyczących działania komisji stosuje się odpowiednio postanowienia § 68 ust. 3 i 5.

§ 91. 1. Komisja instruktorska hufca w składzie 3–9 osób jest organem orzekającym w sprawach instruktorskich, odpowiedzialnym przed konferencją.

2. W sprawach dotyczących działania komisji stosuje się odpowiednio postanowienia § 69 ust. 3 i 5.

VIII. Fundusze, majątek, gospodarka

§ 92. 1. Majątek ZHP stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe, a w szczególności:

- 1) składki członkowskie,
- 2) ruchomości i nieruchomości,
- 3) darowizny, zapisy i spadki,
- 4) dochody z własnej działalności,
- 5) dochody z majątku Związku;
- 6) dotacje i inne środki przekazywane na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy państwowe i samorządu terytorialnego oraz jednostki gospodarcze.

2. Wysokość składek członkowskich ustala Rada Naczelna ZHP.

3. Nabywanie, zbywanie i obciążanie nieruchomości oraz przyjmowanie darowizn i zapisów należy do uprawnień Głównej Kwatery ZHP lub upoważnionej przez nią komendy harcerskiej.

§ 93. 1. Dla realizacji celów statutowych ZHP prowadzi działalność gospodarczą, w tym wydawniczą, posiada własne jednostki gospodarcze oraz uczestniczy w działalności innych podmiotów gospodarczych.

2. W ramach wychowania gospodarczego podstawowe i inne jednostki organizacyjne ZHP mogą podejmować, zgodnie z obowiązującymi przepisami, stałą lub doraźną działalność gospodarczą. Podjęcie działalności wymaga pełnomocnictwa odpowiedniej władzy wykonawczej Związku.

3. Szczegółowe zasady prowadzenia działalności gospodarczej określa Główna Kwatera ZHP.

4. Jednostką ZHP powołaną do organizowania turystyki harcerskiej jest Biuro Usług Turystycznych ZHP „Harctur”.

§ 94. 1. Majątek ZHP służy działalności statutowej Związku.

2. Właścicielem majątku jest Związek. W jego Imieniu zarządza majątkiem Naczelnik i Główna Kwatera, a komendanci i komendy harcerskie oraz inne jednostki organizacyjne ZHP – w zakresie i na zasadach ustalanych przez Główną Kwaterę.

3. Osobami upoważnionymi do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych w imieniu ZHP są: Naczelnik ZHP i jego zastępcy oraz odpowied-

nio w imieniu centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych: komendanci lub kierownicy tych jednostek i ich zastępcy, a w imieniu komend harcerskich: komendanci i ich zastępcy, a także ustanowieni przez te osoby pełnomocnicy – w granicach ich umocowania.

4. Przy dokonywaniu czynności prawnych zobowiązujących i rozporządzających o wartości przekraczającej kwotę ustaloną przez Główną Kwaterę do skuteczności oświadczenia woli wymagane jest współdziałanie dwóch osób.

5. Udzielenie pełnomocnictwa wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 95. 1. Działalność finansowo-gospodarcza Związku realizowana jest na podstawie uchwalonych budżetów na rok kalendarzowy.

2. Szczegółowe zasady prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej Związku określa Główna Kwatera ZHP.

§ 96. W razie rozwiązania ZHP majątek Związku przechodzi na własność Skarbu Państwa.

IX. Postanowienia końcowe

§ 97. Naczelnik ZHP i komendant chorągwi jest kierownikiem zakładu pracy dla wszystkich pracowników zatrudnionych w podległych im jednostkach.

§ 98. Sprawy określone w statucie ZHP mogą być regulowane szczegółowymi przepisami tylko wtedy, gdy statut tak stanowi, wyłącznie przez właściwe władze i w granicach statutowego upoważnienia.

§ 99. 1. Uchwały w sprawie zmiany statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy delegatów.

2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z inną organizacją i rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd większością 3/4 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.

2.1.2. Uchwała IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie trybu wprowadzania postanowień Statutu ZHP

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 20, dostęp zbiory własne

UCHWAŁA XXVI ZJAZDU ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO z dn. 31 III 1989 r.
W SPRAWIE TRYBU WPROWADZANIA POSTANOWIEŃ STATUTU ZHP

1. W związku z przyjęciem w dniu dzisiejszym nowego Statutu ZHP i koniecznością dostosowania struktury władz chorągwi i hufców do treści Statutu – Zjazd stwierdza wygaśnięcie mandatów członków i przewodniczących rad chorągwi i hufców – odpowiednio komendantów chorągwi i hufców – z chwilą wyboru nowych przewodniczących rad, najpóźniej do dnia 1 października 1989 r.

2. Do powyższego terminu rada chorągwi wybierze prezydium rady i jej przewodniczącego, a rada hufca przewodniczącego rady.

3. Z chwilą wyboru prezydium rady chorągwi i jej przewodniczącego oraz przewodniczącego rady hufca wygasają także mandaty członków rady chorągwi i hufca, odpowiednio członków komendy chorągwi i hufca.

4. Komendanci i komendy chorągwi i hufców zachowują dotychczasowe mandaty jako członkowie władz wykonawczych z zakresem praw i obowiązków określonych w Statucie.

5. Na miejsce zwolnionych mandatów w radach chorągwi i hufców dokonuje się wyborów uzupełniających, na ogólnych zasadach statutowych zmian w tych radach.

6. Główna Kwatera ZHP jest upoważniona do nadania tekstowi Statutu jednolitej numeracji przepisów przyjętego Statutu.

7. Główna Kwatera ZHP jest zobowiązana wydać załącznik do Statutu zawierający wzory odznak, odznaczeń i innych symboli ZHP (por. § 12 ust. 4 Statutu) oraz w terminie 3 miesięcy od zatwierdzenia Statutu opublikować tekst Statutu wraz z wymienionym załącznikiem.

8. Rada Naczelna ZHP jest zobowiązana do dnia 31 grudnia 1989 r. dostosować przepisy obowiązujące w Związku do treści Statutu i wydać przepisy wykonawcze przewidziane przez Statut w zakresie określonym w par. 98 Statutu. Dotyczy to odpowiednio Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP i Centralnej Komisji Instruktorskiej ZHP.

Do czasu wydania nowych przepisów obowiązują przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne ze Statutem.

2.2. Statut ZHP, 1990 r.

2.2.1. Uchwała XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wprowadzenia w życie Statutu ZHP

źródło:

Statut ZHP, „CZUWAJ”, Kraków 1991 r., dostęp zbiory własne

Uchwała z dnia 9 grudnia 1990 roku
w sprawie wprowadzenia w życie
Statutu Związku Harcerstwa Polskiego

§ 1

1. Pierwszego wyboru członków Rady Naczelnej w części określonej przepisem § 48 ust. 3 Statutu dokonają zespoły delegatów poszczególnych chorągwi nie później niż do dnia 31 grudnia 1990 roku. Do wyboru stosuje się przepisy §§ 27 i 28 Statutu. Rada Naczelna w pełnym, przewidzianym Statutem składzie zbiera się nie później niż do dnia 13 stycznia 1991 roku.
2. Rada Naczelna uchwali regulamin wyborów delegatów na Zjazd chorągwi (ordynację wyborczą), o którym mowa w § 28 ust. 5 Statutu nie później niż do dnia 31 stycznia 1991 roku.

§ 2

Kadencja władz statutowych w hufcach i chorągwiach upływa nie później niż z dniem 30 kwietnia 1991 roku. Do tego czasu zostaną przez właściwe władze zwołane zjazdy chorągwi i hufców, które dokonają statutowych wyborów władz hufca lub chorągwi na zasadach określonych w niniejszym Statucie.

XXVIII Zjazd ZHP

2.2.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 43, dostęp zbiory własne

STATUT ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

ROZDZIAŁ 1

NAZWA, TEREN DZIAŁANIA, SIEDZIBA

§ 1

Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem i posiada osobowość prawną. Stowarzyszenie może używać skrótu ZHP.

ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. ZHP może także działać, za zgodą właściwej władzy, za granicą.

Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.

ROZDZIAŁ 2

CHARAKTER ZHP; CELE I ŚRODKI DZIAŁANIA

§ 2

1. ZHP jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniemuchów, harcerzy, harcerzy starszych oraz instruktorów i działaczy harcerskich.
2. Wychowanie w ZHP opiera się na humanistycznych normach moralnych, wywodzących się z uniwersalnych/kulturowych i etycznych wartości chrześcijaństwa, kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając światopogląd za sprawę osobistą każdego członka Związku.

§ 3

Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:

1. stwarzanie warunków do wszechstronnego, duchowego i fizycznego rozwoju człowieka, nieskrępowanego kształtowania jego osobowości przy poszanowaniu prawa do jego wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
2. upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości stanowiących fundament harcerskich zasad: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, tolerancji i braterstwa,
3. przeciwstawianie się niszczeniu przez cywilizację świata przyrody, upowszechnianie wiedzy o nim i kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą,
4. stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi.

§ 4

1. ZHP realizuje harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu.
2. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
3. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 5

Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:

1. zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych: gromadach suchów, drużynach harcerskich, drużynach starszoharcerskich, kręgach i innych wspólnotach harcerzy starszych, instruktorów i działaczy,
2. prowadzi działalność wśród dzieci specjalnej troski w drużynach Nieprzetartego Szlaku,
3. rozwija różnorodne formy zainteresowań i specjalności,

4. wykonuje zadania służby społecznej,
5. prowadzi także działalność wśród dzieci i młodzieży niezorganizowanej,
6. tworzy ośrodki oraz placówki wychowawcze i kształceniowe; prowadzi działalność naukową, dydaktyczną i badawczą,
7. prowadzi działalność informacyjną, prasową, wydawniczą,
8. prowadzi działalność gospodarczą, zabiega o fundusze.

§ 6

Harcerskie wartości wychowawcze ZHP określa: Obietnica i Prawo Zucha, Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha

1. Zuch kocha Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

lub do wyboru przez składającego Przyrzeczenie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Prawdy i Sprawiedliwości, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegać jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuję obowiązki instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

ZHP korzysta z poparcia i pomocy rodziców oraz społecznego ruchu przyjaciół harcerstwa.

§ 8

1. ZHP współpracuje z organami władzy państwowej, administracji rządowej i samorządu terytorialnego, placówkami oświaty i wychowania. Wojskiem Polskim, Kościołem katolickim i innymi Kościołami oraz związkami wyznaniowymi, a także z organizacjami społecznymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.
2. ZHP jest stowarzyszeniem niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym. Członkowie władz wykonawczych ZHP na czas pełnienia funkcji zobowiązani są zawiesić swoje członkostwo we władzach partii, ruchów lub organizacji politycznych, do których należą.

§ 9

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami Kraju, a zwłaszcza z ich organizacjami harcerskimi i skautowymi.
2. ZHP może współdziałać z organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z międzynarodowymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3

ODZNAKI, SYMBOLE, MUNDURY ORGANIZACYJNE

§ 10

1. Odznakami organizacyjnymi w ZHP są:
 - 1) dla ruchów – znaczek przedstawiający głowę białego orła i złotą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „Zuch”;
 - 2) dla harcerzy, harcerzy starszych, instruktorów i tych działaczy, którzy złożyli Przyrzeczenie Harcerskie – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku, wieńcem z liści dębowych i laurowych, wplecionych w ramiona oraz napisem „CZUWAJ”.
2. Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko, co nasze, Polsce oddamy”.
3. Znakiem przynależności ZHP do światowej rodziny skautowej jest tradycyjna harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota, oraz inicjałami ZHP na przewiązce.
4. Rada Naczelna ustala wzory sztandarów, bandery, mundurów, wyróżnień i innych odznak organizacyjnych, a także sposób ich używania.

§ 11

Jednostki organizacyjne ZHP mogą mieć nazwy oraz imiona: powinny one służyć harcerskiemu wychowaniu. Rada Naczelna określa zasady i tryb przyjmowania nazw i imion.

ROZDZIAŁ 4 CZŁONKOSTWO ZHP

§ 12

1. Członkiem ZHP może zostać każdy, kto wyrazi chęć przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami Związku.
2. Członkami ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, instruktorzy i działacze.
3. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.
4. Cudzoziemcy mogą być członkami ZHP niezależnie od miejsca zamieszkania.

§ 13

1. Zuchem zostaje się w wieku 7–11 lat, po złożeniu Obietnicy Zucha.
2. Harcerzem zostaje się w wieku 11–15 lat, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego.
3. Harcerzem starszym zostaje się w wieku od 15 lat, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego.
4. Instruktorem może zostać harcerz starszy po ukończeniu 16 lat, cieszący się nienaganną opinią, przygotowany do pełnienia funkcji statutowej – po złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego.
5. Działaczem może zostać: instruktor ZHP, nie pełniący funkcji statutowych, lub inna osoba pełnoletnia, wyrażająca wolę wspierania działalności ZHP. Podlega to ogłoszeniu w rozkazie władzy odpowiedniego stopnia. Instruktor zachowuje w takim wypadku prawa określone w § 15 ust. 2 pkt. 1.

§ 14

Niepełnoletni instruktor lub harcerz starszy może pełnić funkcje statutowe pod opieką osoby pełnoletniej.

§ 15

1. Członkowie ZHP mają prawo:
 - 1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w życiu drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP,
 - 2) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP,
 - 3) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
 - 4) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP, na zasadach określonych przez Związek.
2. Instruktorzy mają ponadto prawo do:
 - 1) przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego, Zobowiązania Instruktorskiego,
 - 2) pełnienia wszystkich funkcji w Związku.

§ 16

1. Czynne prawo wyborcze mają:
 - 1) instruktorzy pełniący funkcje statutowe,
 - 2) harcerze starsi, jeżeli ukończyli 16 lat i pełnią funkcje statutowe.
2. Bierne prawo wyborcze mają:
 - 1) instruktorzy,
 - 2) harcerze starsi, jeżeli ukończyli 16 lat,
 - 3) działacze.

§ 17

1. Członkowie ZHP mają obowiązek:
 - 1) dbać o dobre imię i dobro Związku,
 - 2) kierować się:
 - a) zuchy – Prawem i Obietnicą Zucha,
 - b) harcerze, harcerze starsi, instruktorzy – Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim,
 - 3) stosować się do postanowień Statutu ZHP,
 - 4) brać czynny udział w życiu ZHP, a zuchy, harcerze i harcerze starsi – należeć do drużyny lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej,
 - 5) przygotować następcę na pełnioną przez siebie funkcję,
 - 6) opłacać składki członkowskie (nie dotyczy to zuchów).
2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek:
 - 1) pełnienia funkcji powierzonej przez Związek,
 - 2) szczególnej dbałości o powierzone dzieci i młodzież, ich dobro, zwłaszcza zdrowie i bezpieczeństwo,
 - 3) rzecznictwa interesów dzieci i młodzieży.

§ 18

1. Członkostwo ZHP ustaje na skutek:
 - 1) wystąpienia z ZHP,
 - 2) skreślenia z listy członków ZHP,
 - 3) wykluczenia z ZHP.
2. Szczegółowe zasady zawieszania i utraty członkostwa określa Rada Naczelna. Instruktora i działacza pozbawić członkostwa może tylko sąd harcerski.
3. Regulamin postępowania dyscyplinarnego określa Naczelny Sąd Harcerski.

ROZDZIAŁ 5 STRUKTURA ZHP

§ 19

1. Podstawową jednostką organizacyjną ZHP jest:
 - gromada zuchowa,
 - drużyna harcerska,
 - drużyna starszoharcerska.
 - krąg instruktorski,
 - inna jednostka działająca na zasadach drużyny lub kręgu.
2. W ramach eksperymentów metodycznych mogą być tworzone inne zespoły harcerskie działające jako podstawowe jednostki organizacyjne ZHP.
3. Rozpoczęcie działalności gromady, drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca.
4. Drużyną kieruje drużynowy przy pomocy przybocznych. Drużynowych mianuje rozkazem komendant hufca. Drużynowych drużyn starszoharcerskich mianuje rozkazem komendant hufca na wniosek drużyny.
5. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant, wybierany przez krąg.

§ 20

Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP działające w jednym środowisku (szkole, osiedlu itp.) mogą łączyć się w szczepy lub inne związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komendant hufca.

§ 21

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kęgów i innych podstawowych jednostek organizacyjnych, działających na terenie gminy.
2. Można utworzyć dwa lub więcej hufców na terenie jednej gminy lub jeden hufiec na terenie dwóch lub więcej gmin.
3. Hufiec może być utworzony wówczas, gdy na jego terenie działają gromady zuchowe i drużyny harcerskie.
4. Hufiec:
 - pomaga drużynowym w ich pracy,
 - kształci drużynowych i funkcyjnych,
 - organizuje akcję letnią i zimową,
 - może prowadzić działalność gospodarczą.
5. Hufce tworzy i rozwiązuje komendant chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk.

§ 22

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców działających na terenie województwa.
2. Można tworzyć dwie lub więcej chorągwi na terenie jednego województwa lub jedną chorągiew na terenie dwóch lub więcej województw.
3. Chorągiew tworzy i rozwiązuje Naczelnik ZHP po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców.

§ 23

W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające harcerzy starszych, instruktorów, działaczy oraz jednostki organizacyjne ZHP.

§ 24

Ruchem wspierającym działalność Związku jest ruch przyjaciół ZHP, zrzeszający rodziców oraz wszystkich sympatyków harcerstwa.

ROZDZIAŁ 6 WŁADZE ZHP

§ 25

Władze ZHP stanowią:

A. Władze hufca:

- 1) zjazd hufca,
- 2) komendant hufca,
- 3) komisja rewizyjna hufca,
- 4) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca tak postanowi.

B. Władze chorągwi :

- 1) zjazd chorągwi,
- 2) komendant chorągwi,
- 3) komisja rewizyjna chorągwi,
- 4) sąd harcerski chorągwi.

C. Władze naczelne:

- 1) Zjazd ZHP,
- 2) Rada Naczelna ZHP,
- 3) Przewodniczący ZHP,
- 4) Naczelnik ZHP,

- 5) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
- 6) Naczelny Sąd Harcerski.

§ 26

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Nie można łączyć funkcji we władzach ZHP tego samego stopnia.

§ 27

1. Wybory do władz odbywają się w sposób tajny, jeśli uprawnieni do głosowania jednogłośnie nie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów, nie mniej jednak niż połowę ważnie oddanych głosów. W razie braku rozstrzygnięcia w pierwszym głosowaniu zarządza się drugie głosowanie, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.
3. Delegaci na Zjazd ZHP i na zjazd chorągwi wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.
4. Władze ZHP mogą przyjmować rezygnacje swoich członków, odwoływać ich ze swojego składu oraz uzupełniać swój stan osobowy przez wybór. Stosuje się to również do członków innych władz wybieranych zgodnie ze Statutem przez władze kolegalne oraz do członków komendy hufca i chorągwi.
5. Wybory władz są ważne przy obecności co najmniej połowy uprawnionych. Zjazd hufca i chorągwi zwoływane w drugim terminie są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe.
6. Rada Naczelna określa szczegółowe zasady i tryb wyboru delegatów na Zjazd ZHP i na zjazdy chorągwi oraz do pozostałych władz ZHP (ordynacja wyborcza).

§ 28

Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:

1. ustania członkostwa ZHP
2. rezygnacji z mandatu,
3. odwołania ze składu władz lub rozwiązania danej władzy.

§ 29

1. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełnienia przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem i uchwałami władz ZHP, władza ZHP wyższego stopnia może zawiesić odpowiednią władzę niższego stopnia na okres nie dłuższy niż jeden miesiąc; w okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy powołany przez władzę wyższą.

§ 30

Uchwały władz są podejmowane – jeżeli Statut nie stanowi inaczej – zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania; przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.

§ 31

1. Uchwały i decyzje władz oraz jednostek organizacyjnych – niezgodne z prawem lub Statutem ZHP i wydanymi z jego upoważnienia uchwałami właściwych władz wyższych – są nieważne.
2. Nieważność uchwał i decyzji władz stwierdzają właściwe władze wyższe, a jednostek organizacyjnych ZHP – władze wykonawcze ZHP. Nieważność uchwał i decyzji naczelnych władz ZHP stwierdza uchwałą Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.
3. Odwołania od uchwał i decyzji stwierdzających nieważność rozstrzyga uchwałą Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.

A. WŁADZE HUFCA

§ 32

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca :
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
 - 2) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania komendanta hufca, komisji rewizyjnej hufca, a także sądu harcerskiego hufca (jeżeli został wybrany) oraz na wniosek komisji rewizyjnej hufca udziela absolutorium komendantowi hufca za okres pomiędzy zjazdami hufca,
 - 3) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek komendę hufca oraz wybiera komisję rewizyjną hufca, może wybrać sąd harcerski hufca.
3. Zjazd hufca zwołuje komendant hufca co najmniej raz w roku. Zjazd hufca może zwołać także komisja rewizyjna hufca lub komendant chorągwi.

§ 33

W zjeździe hufca biorą udział z głosem decydującym:

1. drużynowi, przewodniczący (komendanci) oraz inni instruktorzy kierujący podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP,
2. komendanci szczepów (związków drużyn),
3. komendant hufca.

§ 34

1. Komendant hufca:
 - 1) reprezentuje hufiec na zewnątrz,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością hufca,
 - 3) tworzy warunki do realizacji podstawowych celów działalności drużyn i kręgów.
 - 4) koordynuje i nadzoruje pracę drużyn i innych jednostek ZHP na terenie hufca oraz ocenia ich działalność,
 - 5) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP na terenie hufca,
 - 6) wykonuje uchwały władz ZHP,
 - 7) wydaje rozkazy,
 - 8) wykonuje inne funkcje określone w Statucie oraz przekazane przez władze ZHP.
2. Komendant hufca swoje zadania wykonuje przy pomocy komendy hufca, określając jej organizację i zasady działania.

§ 35

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca. W szczególności komisja rewizyjna hufca przedstawia komendantowi hufca informacje, zalecenia

i wnioski, zaś zjazdowi hufca – sprawozdanie wraz z wnioskiem o absolutorium dla komendanta hufca.

2. W skład komisji rewizyjnej hufca wchodzi co najmniej 3 instruktorów wybranych przez zjazd hufca.

§ 36

Sąd harcerski hufca składa się co najmniej z 3 instruktorów w stopniu harcmistrza, wybranych przez zjazd hufca.

B. WŁADZE CHORĄGWI

§ 37

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
 - 2) rozpatruje i zatwierdza sprawozdanie komendanta chorągwi, komisji rewizyjnej chorągwi, sądu harcerskiego chorągwi oraz na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi udziela absolutorium komendantowi chorągwi za okres pomiędzy zjazdami chorągwi,
 - 3) wybiera komendanta chorągwi i na jego wniosek komendę chorągwi, wybiera komisję rewizyjną chorągwi i sąd harcerski chorągwi,
 - 4) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych mu przez Zjazd ZHP.
3. Zjazd chorągwi zwołuje komendant chorągwi nie rzadziej niż co dwa lata. Zjazd chorągwi może zwołać również komisja rewizyjna chorągwi z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/4 komendantów hufców, albo Naczelnik ZHP.

§ 38

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci, wybrani po jednym lub po dwóch z każdego hufca, na zasadach określonych w § 27,
 - 2) przedstawiciele ruchów programowo-metodycznych – po jednym z każdego ruchu.
 - 3) komendanci hufców,
 - 4) komendant chorągwi.

§ 39

1. Komendant chorągwi:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
 - 2) reprezentuje chorągiew na zewnątrz,
 - 3) koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
 - 4) koordynuje działalność kół ruchu przyjaciół ZHP na terenie chorągwi,
 - 5) wykonuje uchwały Zjazdu ZHP i zjazdu chorągwi, rady naczelnej,
 - 6) wydaje rozkazy,
 - 7) wykonuje inne funkcje określone w Statucie ZHP oraz przekazane przez Zjazd ZHP, Radę Naczelną i zjazd chorągwi.
2. Komendant chorągwi swoje zadania wykonuje przy pomocy komendy chorągwi, określając jej organizację i zasady działania.

§ 40

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi. W szczególności komisja rewizyjna chorągwi przedstawia władzom chorągwi informacje, zalecenia i wnioski, zaś zjazdowi chorągwi sprawozdanie wraz z wnioskiem o absolutorium dla komendanta chorągwi.
2. W skład komisji rewizyjnej chorągwi wchodzi co najmniej 5 instruktorów wybranych przez zjazd chorągwi.

§ 41

Sąd harcerski chorągwi składa się co najmniej z 9 instruktorów w stopniu harcmistrza, wybranych przez zjazd chorągwi.

C. WŁADZE NACZELNE

§ 42

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP,
2. Zjazd ZHP:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
 - 2) uchwała Statut ZHP,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Rady Naczelnej, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP oraz Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP,
 - 4) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP udziela absolutorium Radzie Naczelnej, Przewodniczącemu ZHP i Naczelnikowi ZHP za okres między Zjazdami ZHP,
 - 5) wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP, Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski.
3. Zjazd ZHP zwołuje Rada Naczelna nie rzadziej niż co trzy lata. Uchwałę o terminie i miejscu Zjazdu ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 6 tygodni przed terminem Zjazdu.

§ 43

1. W Zjeździe ZHP biorą udział delegaci wybrani na zasadach określonych w § 27.
2. Delegaci Zjazdu zachowują ważność mandatów do następnego Zjazdu ZHP.

§ 44

1. Nadzwyczajny Zjazd ZHP może zwołać w każdym czasie:
 - 1) Rada Naczelna ZHP,
 - 2) Przewodniczący ZHP,
 - 3) Naczelnik ZHP,
 - 4) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP – ogłaszając to najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
2. Nadzwyczajny Zjazd ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 45

1. Rada Naczelna jest najwyższą władzą ZHP pomiędzy Zjazdami ZHP.
2. Rada Naczelna:
 - 1) decyduje o podstawowych sprawach Związku,
 - 2) podejmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
 - 3) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,

- 4) decyduje w sprawach systemu metodycznego,
 - 5) uchwała regulaminy wewnętrzne ZHP, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP,
 - 6) określa wysokość składek członkowskich,
 - 7) rozpatruje sprawozdania Naczelnika ZHP, ocenia jego działalność i na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje co roku uchwałę o udzieleniu absolutorium,
 - 8) w okresie pomiędzy Zjazdami wybiera: Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP,
 - 9) wybiera na wniosek Naczelnika ZHP członków Głównej Kwatery ZHP,
 - 10) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach,
 - 11) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
 - 12) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne i gospodarcze Związku.
3. Rada Naczelna zbiera się co najmniej dwa razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub inna osoba z jego upoważnienia. Radę Naczelną może zwołać Centralna Komisja Rewizyjna z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/4 członków rady albo 1/4 komendantów chorągwi.
4. Rada Naczelna sama określa swoją organizację i sposoby działania.

§ 46

Rada Naczelna składa się z:

1. Przewodniczącego ZHP,
2. Wiceprzewodniczących ZHP,
3. przedstawicieli – po jednym z każdej chorągwi wybieranym na okres kadencji przez delegatów na Zjazd ZHP z każdej chorągwi odrębnie. Wyboru członka Rady w czasie kadencji dokonuje zjazd chorągwi,
4. 10 członków Rady Naczelnej wybieranych przez Zjazd,
5. przedstawicieli ruchu przyjaciół ZHP w liczbie 5 osób, wybieranych przez Radę Naczelną,
6. przedstawicieli ruchów programowo-metodycznych, którym Rada Naczelna przyznała miejsca w swoim gronie.

§ 47

1. Przewodniczący ZHP:
 - 1) kieruje działalnością Rady Naczelnej i Związku,
 - 2) wspólnie z Naczelnikiem ZHP reprezentuje ZHP na zewnątrz,
 - 3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP.
2. Przewodniczący ZHP wykonuje swoje zadania przy pomocy wiceprzewodniczących ZHP.

§ 48

1. Naczelnik ZHP:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością ZHP,
 - 2) wspólnie z Przewodniczącym ZHP reprezentuje ZHP na zewnątrz,
 - 3) koordynuje i nadzoruje pracę komendantów chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
 - 4) wykonuje uchwały Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej,
 - 5) powołuje i odwołuje kierowników wydziałów Głównej Kwatery oraz innych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP, w tym redaktorów naczelników prasy i wydawnictw ZHP,
 - 6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP,

- 7) wydaje rozkazy,
 - 8) wykonuje inne funkcje określone w Statucie lub przekazane przez Zjazd ZHP albo Radę Naczelną.
2. Naczelnik ZHP wykonuje swoje zadania przy pomocy Głównej Kwatery określając jej organizację i zasady działania.

§ 49

1. Centralna Komisja Rewizyjna jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna czuwa nad zgodnością działania władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa, sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem celowości, gospodarności i rzetelności. W tym zakresie przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski, zaś Zjazdowi ZHP – sprawozdanie wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla Rady Naczelnej, Przewodniczącego ZHP i Naczelnika ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna dokonuje wykładni Statutu ZHP.
4. W skład Centralnej Komisji Rewizyjnej wchodzi co najmniej 15 instruktorów wybranych przez Zjazd ZHP.
5. Centralna Komisja Rewizyjna uchwała regulamin pracy komisji rewizyjnych.

§ 50

1. Naczelny Sąd Harcerski:
 - 1) orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów ZHP,
 - 2) rozpatruje sprawy instruktorów i działaczy związane z ich działalnością w ZHP.
2. Sądy harcerskie są niezależne w orzekaniu.
3. Naczelny Sąd Harcerski składa się co najmniej z 9 instruktorów w stopniu harcmistrza, wybranych przez Zjazd ZHP.
4. Ustrój sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania określa regulamin sądów harcerskich uchwalony przez Naczelny Sąd Harcerski.

ROZDZIAŁ 7 FUNDUSZE, MAJĄTEK, GOSPODARKA

§ 51

1. Majątek Związku stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów z ofiarności publicznej oraz z dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz podmioty gospodarcze.
2. Majątek ZHP służy działalności statutowej Związku.

§ 52

1. Właścicielem majątku ZHP jest Związek Harcerstwa Polskiego.
2. Majątkiem ZHP zarządza Naczelnik ZHP. Może udzielić pełnomocnictw innym osobom, może też wyrazić zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną.
3. Osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są Naczelnik i członkowie Głównej Kwatery. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. Oświadczenia woli, o których mowa w ust 2., odnoszą się także do zobowiązań ze stosunku pracy.
5. Udzielenie pełnomocnictw wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 53

1. Naczelnik ZHP lub inna upoważniona przez niego osoba ma prawo w imieniu ZHP nabywać, zbywać i obciążać nieruchomości oraz przyjmować darowizny i zapisy.
2. Sposób prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP określają obowiązujące przepisy prawa oraz regulamin wewnętrzny ZHP.

§ 54

1. ZHP prowadzi działalność gospodarczą dla realizacji celów statutowych – we własnych jednostkach gospodarczych lub przez uczestnictwo w działalności innych podmiotów gospodarczych.
2. Wszystkie jednostki organizacyjne ZHP mogą podejmować, zgodną z obowiązującymi przepisami, stałą lub doraźną działalność gospodarczą. Podjęcie takiej działalności wymaga zgody Naczelnika lub innej odpowiedniej władzy wykonawczej ZHP.

§ 55

Działalność gospodarcza i finansowa ZHP jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

ROZDZIAŁ 8

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 56

1. Uchwały w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy delegatów.
2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązanie ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.

2.3. Statut ZHP, 1993 r.

2.3.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r.

źródło:

Statut ZHP, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 1994 r., dostęp zbiory własne

STATUT ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem i posiada osobowość prawną. Stowarzyszenie może używać skrótu ZHP.
2. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, może także działać za granicą.
3. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.

ROZDZIAŁ 2 CHARAKTER ZHP; CELE I ŚRODKI DZIAŁANIA

§ 2

1. ZHP jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniem zuchów, harcerzy, harcerzy starszych oraz instruktorów i działaczy.
2. Postanowienia Statutu, w których mowa o harcerzu, harcerzu starszym, instruktorku, działaczu, stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, instruktorek, działaczek.
3. Wychowanie w ZHP opiera się na humanistycznych normach moralnych, wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich, kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając światopogląd za sprawę osobistą każdego członka Związku.

§ 3

Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:

- 1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, duchowego, fizycznego rozwoju człowieka, nieskrępowanego kształtowania jego osobowości przy poszanowaniu prawa do jego wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
- 2) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości stanowiących fundament harcerskich zasad: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, tolerancji i braterstwa,
- 3) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą,
- 4) stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi.

§ 4

1. ZHP realizuje harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu.
2. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
3. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 5

Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:

- 1) zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych i prowadzi wśród nich całoroczną działalność oświatowo-wychowawczą, posługując się charakterystycznymi dla ZHP formami pracy,
- 2) organizuje przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska naturalnego, rozwojem zainteresowań i specjalności, działalnością w zakresie kultury, kultury fizycznej i sportu,
- 3) podejmuje zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 4) prowadzi rehabilitację, rewalidację i resocjalizację dzieci niepełnosprawnych w drużynach Nieprzetartego Szlaku oraz w drużynach integracyjnych,
- 5) prowadzi kształcenie kadry instruktorskiej,
- 6) prowadzi działalność wydawniczą, radiową i informacyjną,
- 7) tworzy ośrodki oraz placówki wychowawcze i naukowo-badawcze,
- 8) prowadzi działalność gospodarczą i gromadzi fundusze,
- 9) organizuje letni i zimowy wypoczynek w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania,
- 10) prowadzi wyżej wymienioną działalność także wśród niezrzeszonych w ZHP.

§ 6

Harcerskie wartości wychowawcze ZHP określa: Obietnica i Prawo Zucha, Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

lub do wyboru przez składającego Przyrzeczenie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Prawdy i Sprawiedliwości, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuje obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadomą/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

ZHP korzysta z poparcia i pomocy rodziców oraz społecznego ruchu przyjaciół harcerstwa, zorganizowanego w kołach i radach przyjaciół harcerstwa, działających przy jednostkach organizacyjnych Związku.

§ 8

1. ZHP współpracuje z organami władzy państwowej, administracji rządowej i samorządu terytorialnego, placówkami oświaty i wychowania, Wojskiem Polskim, Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi, a także z organizacjami społecznymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.
2. ZHP jest stowarzyszeniem niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym.
3. Członkowie władz ZHP są zobowiązani, na czas pełnienia funkcji, zawiesić swoje członkostwo we władzach partii, ruchów lub organizacji politycznych, do których należą.

§ 9

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami Kraju, a zwłaszcza z ich organizacjami harcerskimi i skautowymi.
2. ZHP może współdziałać z organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z międzynarodowymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3

HYMN, ODZNAKI, SYMBOLE, MUNDURY ORGANIZACYJNE

§ 10

Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko co nasze, Polsce oddamy”.

§ 11

1. Odznakami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) dla zuchów – znaczek przedstawiający główkę białego orla i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „Zuch”,
 - 2) dla harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku, wieńcem z liści dębowych i laurowych, wplecionych w ramiona oraz napisem „CZUWAJ”.
2. Tradycyjnym znakiem ZHP jest harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota, oraz inicjałami ZHP na przewiązce.
3. Wzory odznak, odznaczeń organizacyjnych i innych symboli ZHP oraz sposób ich używania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 12

1. ZHP posiada sztandar.
2. Na prawej stronie sztandaru ZHP, na czerwonym tle, znajduje się godło państwowe, na lewej stronie, na białoczerwonym tle, umieszczony jest Krzyż Harcerski oraz napis „Związek Harcerstwa Polskiego”.
3. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, związkom drużyn oraz podstawowym jednostkom organizacyjnym ZHP. Wzory sztandarów i zasady ich przyznawania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 13

1. ZHP posiada banderę.
2. Bandera jest flagą barwy czerwonej z białym ukośnym krzyżem i białym kołem pośrodku, na którym widnieje czerwona lilijka.
3. Wzór bandery i prawo jej posiadania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 14

1. Ubiozem organizacyjnym członków ZHP jest mundur.
2. Wzory mundurów i sposoby ich używania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 15

Jednostki organizacyjne ZHP mogą posiadać nazwy i imiona. Zasady i tryb przyjmowania nazw i imion określa Rada Naczelna.

ROZDZIAŁ 4 CZŁONKOSTWO ZHP

§ 16

1. Członkiem ZHP może zostać każdy, kto wyrazi chęć przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami Związku.
2. Członkami ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, instruktorzy i działacze.
3. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.
4. Cudzoziemcy mogą być członkami ZHP niezależnie od miejsca zamieszkania.

§ 17

1. Zuchem zostaje się w wieku 7–11 lat po złożeniu Obietnicy Zucha.
2. Harcerzem zostaje się w wieku 10–15 lat, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego.
3. Harcerzem starszym zostaje się w wieku od 15 lat, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego.
4. Instruktorem może zostać harcerz starszy po ukończeniu 16 lat, cieszący się nienaganną opinią, przygotowany do pełnienia funkcji statutowej – po złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego.
5. Działaczem może zostać osoba pełnoletnia, wyrażająca wolę wspierania działalności ZHP.

§ 18

1. Członkostwo ZHP powstaje z chwilą złożenia Obietnicy Zucha lub Przyrzeczenia Harcerskiego, a w przypadku działacza – z chwilą wpisania go na listę działaczy przez właściwego komendanta hufca lub chorągwi albo Naczelnika ZHP.
2. Decyzję o dopuszczeniu do złożenia Obietnicy Zucha lub Przyrzeczenia Harcerskiego podejmuje instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP.
3. Decyzję o dopuszczeniu do złożenia Zobowiązania Instruktorskiego podejmuje właściwy komendant hufca lub chorągwi.
4. Decyzję o wpisaniu na listę działaczy podejmuje, na wniosek osoby zainteresowanej, właściwy komendant hufca lub chorągwi albo Naczelnik ZHP.
5. Osoby przyjęte do drużyny lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP pozostają w okresie próbnym do czasu złożenia Obietnicy Zucha lub Przyrzeczenia Harcerskiego z prawem występowania w mundurze ZHP. Postanowienia § 19 ust. 1 i § 20 ust. 1 stosuje się wobec nich odpowiednio.

§ 19

1. Członkowie ZHP mają prawo:

- 1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w tyciu drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP,
- 2) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP,
- 3) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
- 4) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP, na zasadach określonych przez Związek.

2. Instruktorzy mają ponadto prawo do:

- 1) przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego, Zobowiązania Instruktorskiego,
- 2) pełnienia wszystkich funkcji w Związku, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w § 22 ust. 3 i 5.

§ 20

1. Członkowie ZHP mają obowiązek:

- 1) dbać o dobre imię i dobro Związku,
- 2) kierować się:
 - a) zuchy – Prawem i Obietnicą Zucha,
 - b) harcerze i harcerze starsi – Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim,
 - c) instruktorzy – Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim oraz Zobowiązaniem Instruktorskim,
- 3) stosować się do postanowień Statutu ZHP,
- 4) brać czynny udział w życiu ZHP, a zuchy, harcerze i harcerze starsi – należeć do drużyny lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej,
- 5) opłacać składki członkowskie (nie dotyczy to zuchów oraz członków drużyn Nieprzetartego Szlaku).

2. Harcerze starsi pełniący funkcje statutowe oraz instruktorzy mają ponadto obowiązek:

- 1) szczególnej troski o powierzone im dzieci i młodzież, zwłaszcza ich zdrowie i bezpieczeństwo,
- 2) rzecznictwa interesów dzieci i młodzieży,
- 3) przygotowania następcy na pełnioną przez siebie funkcję.

§ 21

1. Funkcjami statutowymi są funkcje, które:

- 1) służą bezpośrednio realizacji celów działania ZHP, określonych w §3,
- 2) nie mają charakteru dorywczego.

2. Funkcjami statutowymi są:

- 1) funkcje członków władz ZHP, powierzane w trybie wyboru,
- 2) funkcja przewodniczącego lub komendanta kręgu instruktorskiego powierzana w trybie wyboru dokonywanego przez krąg,
- 3) wszystkie inne funkcje powierzane w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP.

3. Niepełnoletni instruktor lub harcerz starszy, mający ukończone 16 lat, może pełnić funkcje statutowe, o których mowa w ust. 2 pkt 2) i 3), pod opieką pełnoletniego członka ZHP, wyznaczonego przez właściwego komendanta hufca lub chorągwi.

§ 22

1. Czynne prawo wyborcze mają:
 - 1) instruktorzy pełniący funkcje statutowe,
 - 2) harcerze starsi, jeżeli ukończyli 16 lat i pełnią funkcje statutowe.
2. Bierne prawo wyborcze, z wyłączeniem wyborów, o których mowa w ust. 3–5, mają:
 - 1) instruktorzy,
 - 2) harcerze starsi, jeżeli ukończyli 16 lat.
3. Bierne prawo w wyborach na funkcje Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, komendanta chorągwi oraz komendanta hufca mają wyłącznie pełnoletni instruktorzy.
4. Bierne prawo wyborcze w wyborach do komisji rewizyjnych mają wyłącznie instruktorzy.
5. Bierne prawo wyborcze w wyborach do sądów harcerskich mają wyłącznie instruktorzy w stopniu harcmistrza.

§ 23

1. Za osiągnięcia w pracy Związku członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.
2. Najwyższym wyróżnieniem organizacyjnym ZHP jest „Krzyż za Zasługi dla ZHP”.

§ 24

Członkostwo ZHP ustaje na skutek:

- 1) wystąpienia z ZHP,
- 2) skreślenia z listy członków ZHP,
- 3) wykluczenia z ZHP.

§ 25

1. Wystąpienie z ZHP następuje poprzez złożenie oświadczenia o rezygnacji i członkostwa:
 - 1) instruktorowi lub harcerzowi starszemu kierującemu podstawową jednostką organizacyjną ZHP – przez zuchę, harcerza, harcerza starszego,
 - 2) właściwemu komendantowi hufca lub chorągwi albo Naczelnikowi ZHP – przez harcerza starszego pełniącego funkcje statutową, instruktora, działacza.

§ 26

1. Skreślenie z listy członków może nastąpić:
 - 1) w stosunku do zuchów, harcerzy i harcerzy starszych – w przypadku niepojedymowania obowiązków członkowskich przez okres co najmniej 6 miesięcy bez należytego usprawiedliwienia,
 - 2) w stosunku do instruktorów i działaczy – w przypadku zalegania z opłatą składek przez okres co najmniej 6 miesięcy.
2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia wyjaśnień, podejmują w stosunku do:
 - 1) zuchów, harcerzy, harcerzy starszych – instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, instruktorów i działaczy – właściwy komendant hufca lub chorągwi albo Naczelnik ZHP.
3. Od decyzji o skreśleniu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania na zasadach określonych w § 28.

§ 27

1. Wobec członków ZHP naruszających postanowienia Statutu mogą być stosowane następujące kary:
 - 1) w stosunku do harcerzy, harcerzy starszych, instruktorów i działaczy:
 - a) upomnienie,
 - b) nagana,
 - c) wykluczenie z ZHP,
 - 2) w stosunku do harcerzy starszych, instruktorów i działaczy ponadto pozbawienie, na okres do 2 lat, całości lub części praw członkowskich.
2. Zastosowanie kęty upomnienia lub nagany nie wyklucza zastosowania kar, o których mowa w ust. 1 pkt 2.
3. Uprawnionymi do stosowania kar są w stosunku do:
 - 1) harcerzy, harcerzy starszych – instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, instruktorów i działaczy – właściwy komendant hufca, chorągwi lub Naczelnik ZHP w zakresie upomnienia i nagany, a właściwy sąd harcerski w zakresie wszystkich kar.
4. Obwinionemu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień przed zastosowaniem kary.
5. Właściwy komendant hufca, chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić harcerza starszego pełniącego funkcje statutową, instruktora lub działacza, wobec którego wszczęto postępowanie o ukaranie, w pełnieniu określonych funkcji oraz w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeżeli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku.
6. Kara, z wyjątkiem wykluczenia z ZHP, ulega zatarciu po upływie roku od prawomocnego ukarania lub po upływie okresu, na który została orzeczona. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.

§ 28

1. Skreślönemu z listy członków ZHP oraz ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
 - 1) od decyzji instruktora lub harcerza starszego kierującego podstawową jednostką organizacyjną ZHP – do właściwego komendanta hufca lub chorągwi,
 - 2) od decyzji komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP – do właściwego sądu harcerskiego,
 - 3) od decyzji sądu harcerskiego – do sądu harcerskiego wyższego stopnia.
2. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje.

§ 29

1. Członkostwo w ZHP może zostać zawieszone, na wniosek osoby zainteresowanej, w przypadku wystąpienia przemijającej przeszkody w wykonywaniu obowiązków członkowskich. Decyzję o zawieszeniu członkostwa podejmują:
 - 1) w stosunku do zuchów, harcerzy, harcerzy starszych – instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) w stosunku do harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, instruktorów i działaczy – właściwy komendant hufca, chorągwi lub Naczelnik ZHP.

ROZDZIAŁ 5 STRUKTURA ZHP

§ 30

1. Podstawową jednostką organizacyjną ZHP jest:
 - 1) gromada zuchowa,
 - 2) drużyna harcerska,
 - 3) drużyna starszoharcerska,
 - 4) krąg instruktorski,
 - 5) inna jednostka działająca na zasadach drużyny lub kręgu.
2. W ramach eksperymentów metodycznych mogą być tworzone inne zespoły harcerskie działające jako podstawowe jednostki organizacyjne ZHP.
3. Rozpoczęcie działalności gromady, drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. Rozpoczęcie działalności kręgu może nastąpić także za zgodą właściwego komendanta chorągwi.
4. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy przy pomocy przybocznych. Drużynowych mianuje rozkazem komendant hufca. Drużynowych drużyn starszoharcerskich mianuje rozkazem komendant hufca na wniosek drużyny.
5. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybierany przez krąg.
6. Harcerski krąg seniorów działa na zasadach kręgu instruktorskiego.

§ 31

Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP działające w jednym środowisku (szkole, osiedlu itp.) mogą łączyć się w szczepy lub inne związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komendant hufca.

§ 32

1. W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające harcerzy starszych, instruktorów, działaczy oraz jednostki organizacyjne ZHP.
2. Ruchy programowo-metodyczne stanowią dla ich uczestników formę współdziałania w celach:
 - 1) doskonalenia programu i metodyki harcerskiej,
 - 2) wymiany doświadczeń i upowszechniania inicjatyw programowych i metodycznych,
 - 3) realizacji konkretnego zadania, inicjatywy społecznej lub kierunku służby.

§ 33

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kręgów i innych podstawowych jednostek organizacyjnych.
2. Hufiec może być utworzony wówczas, gdy na jego terenie działają przynajmniej gromady zuchowe i drużyny harcerskie.
3. Hufiec:
 - 1) pomaga drużynowym w ich pracy,
 - 2) kształci drużynowych i funkcyjnych,
 - 3) organizuje akcje letnią i zimową,
 - 4) może prowadzić działalność gospodarczą.
4. Hufiec tworzy i rozwiązuje komendant chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk, wyznaczając granice terytorialne i siedzibę jego władz.

5. W uzasadnionych wypadkach komendant chorągwi może, za zgodą Naczelnika ZHP, utworzyć dwa lub więcej hufców działających częściowo lub całkowicie na tym samym terenie.

§ 34

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców.
2. Chorągiew tworzy i rozwiązuje Naczelnik ZHP po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców, wyznaczając granice terytorialne i siedzibę jej władz.

ROZDZIAŁ 6

WŁADZE ZHP; PODEJMOWANIE UCHWAŁ I DECYZJI; WYBORY WŁADZ

§ 35

Władzami ZHP są:

- 1) Władze hufca:
 - a) zjazd hufca,
 - b) komendant hufca,
 - c) komenda hufca,
 - d) komisja rewizyjna hufca,
 - e) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca dokona jego wyboru.
- 2) Władze chorągwi:
 - a) zjazd chorągwi,
 - b) komendant chorągwi,
 - c) komenda chorągwi,
 - d) komisja rewizyjna chorągwi,
 - e) sąd harcerski chorągwi.
- 3) Władze naczelne:
 - a) Zjazd ZHP,
 - b) Rada Naczelna ZHP,
 - c) Przewodniczący ZHP,
 - d) Naczelnik ZHP,
 - e) Główna Kwatera ZHP,
 - f) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
 - g) Naczelny Sąd Harcerski.

§ 36

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Nie można łączyć funkcji we władzach tego samego stopnia, o ile Statut nie stanowi inaczej.
3. Nie można łączyć funkcji komendanta hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz funkcji komendanta chorągwi z funkcją członka Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP.

§ 37

1. Wybory do władz odbywają się w sposób tajny, jeżeli uprawnieni do głosowania jednogłośnie nie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów, nie mniej jednak niż połowę ważnie oddanych głosów. W razie braku rozstrzygnięcia w pierwszym głosowaniu zarządza się drugie głosowanie, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.
3. Delegaci na Zjazd ZHP wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.

4. Wybory władz naczelnych ZHP, dokonywane przez Zjazd ZHP, oraz wybory uzupełniające, o których mowa w § 39 ust. 1, są ważne przy obecności co najmniej połowy uprawnionych.
5. Zjazdy hufca i chorągwi oraz zbiórki wyborcze rejonów hufców, dokonujące wyboru delegatów na Zjazd ZHP, są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe lub zbiórce.
6. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczebność hufców dokonujących wyboru tych delegatów.
7. Rada Naczelna ZHP określa w ordynacji wyborczej szczegółowe zasady, tryb i terminarz wyboru delegatów na Zjazd ZHP i na zjazdy chorągwi oraz do pozostałych władz ZHP.

§ 38

Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:

- 1) ustania członkostwa ZHP,
- 2) rezygnacji z mandatu,
- 3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
- 4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego.

§ 39

1. Władze ZHP mogą odwoływać członków ze swojego składu oraz uzupełniać swój stan osobowy przez wybór.
2. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełniania przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.

§ 40

1. Władze ZHP sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz niższego stopnia.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem i uchwałami oraz decyzjami władz ZHP, władza ZHP wyższego stopnia może zawiesić odpowiednią władzę niższego stopnia na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. W okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy powołany przez władzę wyższego stopnia.
3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w przypadku wygaśnięcia mandatu komendanta hufca lub chorągwi w czasie trwania kadencji.

§ 41

1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania; przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały zjazdów hufców i chorągwi są ważne bez względu na ilość obecnych, uprawnionych do głosowania.

§ 42

1. Uchwały i decyzje władz ZHP oraz instruktorów i harcerzy starszych kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP, niezgodne z prawem lub Statutem ZHP i uchwałami oraz decyzjami władz wyższego stopnia – są nieważne.

2. Nieważność uchwał i decyzji władz stwierdzają właściwe władze wyższego stopnia, a instruktorów i harcerzy starszych kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP – właściwi komendanci.
3. Nieważność uchwał zjazdów hufców i chorągwi stwierdza Rada Naczelna ZHP.
4. Nieważność uchwał i decyzji naczelnych władz ZHP stwierdza Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.
5. Odwołania od uchwał i decyzji stwierdzających nieważność rozstrzyga Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.

ROZDZIAŁ 7 WŁADZE HUFCA

§ 43

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
 - 2) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania komendanta i komendy hufca, komisji rewizyjnej hufca, a także sądu harcerskiego hufca (jeżeli został wybrany) oraz na wniosek komisji rewizyjnej hufca podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami hufca,
 - 3) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym co najmniej jednego zastępcę komendanta,
 - 4) wybiera komisje rewizyjną hufca, może także wybrać sąd harcerski hufca, określając ich liczebność,
 - 5) wybiera delegatów hufca na zjazd chorągwi oraz delegatów na Zjazd ZHP, jeżeli hufce ma prawo dokonania ich samodzielnego wyboru.
3. Zjazd hufca zwołuje komendant hufca co dwa lata.

§ 44

1. Nadzwyczajny zjazd hufca zwołuje:
 - 1) komendant hufca z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/4 instruktorów i harcerzy starszych pełniących w hufcu funkcje statutowe,
 - 2) komisja rewizyjna hufca,
 - 3) komendant chorągwi.
2. Nadzwyczajny zjazd hufca obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 45

1. W zjeździe hufca biorą udział z głosem decydującym, pełniący funkcje statutowe w tym hufcu:
 - 1) instruktorzy,
 - 2) harcerze starsi.

§ 46

1. Komendant hufca:
 - 1) reprezentuje hufiec na zewnątrz,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością hufca,
 - 3) tworzy warunki do realizacji podstawowych celów działalności drużyn i kręgów,
 - 4) buduje wspólnotę instruktorską,

- 5) koordynuje i nadzoruje prace drużyn i innych jednostek ZHP na terenie hufca oraz ocenia ich działalność,
 - 6) kieruje pracą komendy hufca,
 - 7) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP na terenie hufca,
 - 8) wykonuje uchwały i decyzje władz ZHP wyższego stopnia,
 - 9) wydaje rozkazy,
 - 10) wykonuje inne zadania określone w Statucie oraz przekazane przez władze ZHP.
2. Komendant hufca wykonuje swoje zadania przy pomocy członków komendy hufca.
 3. W skład komendy hufca wchodzi komendant hufca i co najmniej 2 członków komendy.
 4. Komenda hufca:
 - 1) zatwierdza plan pracy hufca oraz ocenia jego realizację,
 - 2) zatwierdza budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 3) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez komendanta hufca,
 - 4) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP lub Radę Naczelną ZHP.
 5. Komendant hufca określa organizację i zasady działania komendy hufca.

§ 47

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca.
2. Komisja rewizyjna hufca:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendanta i komendy hufca oraz jednostek organizacyjnych ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz hufca pod względem ich legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) przedstawia komendantowi i komendzie hufca informacje, zalecenia i wnioski,
 - 4) przedstawia zjazdowi hufca sprawozdanie ze swej działalności,
 - 5) przedstawia zjazdowi hufca ocenę działalności wraz z wnioskami w sprawie absolutionu dla komendanta i komendy hufca,
 - 6) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez komisje rewizyjne wyższego stopnia.
3. W skład komisji rewizyjnej hufca wchodzi co najmniej 3 instruktorów.

§ 48

1. Zjazd hufca może dokonać wyboru sądu harcerskiego hufca.
2. Sąd harcerski hufca orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów, działaczy oraz harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe.
3. Sąd harcerski hufca składa się co najmniej z 3 instruktorów w stopniu harcmistrza.

ROZDZIAŁ 8 WŁADZE CHORĄGWI

§ 49

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
 - 2) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania komendanta i komendy chorągwi, komisji rewizyjnej chorągwi, sądu harcerskiego chorągwi oraz na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie absolutionu dla komendanta i komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami chorągwi,

- 3) wybiera komendanta chorągwi i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym zastępców komendanta,
 - 4) wybiera komisję rewizyjną chorągwi oraz sąd harcerski chorągwi, określając ich liczebność,
 - 5) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych mu przez Zjazd ZHP.
3. Zjazd chorągwi zwołuje komendant chorągwi co cztery lata.

§ 50

1. Nadzwyczajny zjazd chorągwi zwołuje:
 - 1) komendant chorągwi z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/4 komendantów hufców,
 - 2) komisja rewizyjna chorągwi,
 - 3) Naczelnik ZHP.
2. Nadzwyczajny zjazd chorągwi obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 51

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani przez zjazdy hufców,
 - 2) komendanci hufców,
 - 3) komendant chorągwi.
2. Członkowie ustępujących władz biorą udział w zjeździe chorągwi z głosem doradczym.
3. Delegaci na zjazd chorągwi, wybrani przez zjazdy hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu, mając prawo udziału z głosem decydującym w nadzwyczajnych zjazdach chorągwi zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 52

1. Komendant chorągwi:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
 - 2) reprezentuje chorągiew na zewnątrz,
 - 3) koordynuje i nadzoruje prace komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
 - 4) kieruje pracą komendy chorągwi,
 - 5) koordynuje działalność kół ruchu przyjaciół ZHP na terenie chorągwi,
 - 6) wykonuje uchwały i decyzje władz ZHP wyższego stopnia,
 - 7) wydaje rozkazy,
 - 8) wykonuje inne zadania określone w Statucie ZHP oraz przekazane przez władze ZHP.
2. Komendant chorągwi wykonuje swoje zadania przy pomocy członków komendy chorągwi.
3. W skład komendy chorągwi wchodzi komendant chorągwi i co najmniej 4 członków komendy.
4. Komenda chorągwi:
 - 1) zatwierdza plan pracy chorągwi oraz ocenia jego realizację,
 - 2) zatwierdza budżet chorągwi oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 3) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez komendanta chorągwi,
 - 4) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP lub Radę Naczelną ZHP.
5. Komendant chorągwi określa organizację i zasady działania komendy chorągwi.

§ 53

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi.
2. Komisja rewizyjna chorągwi:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrole: nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem ich legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) przedstawia władzom chorągwi informacje, zalecenia i wnioski,
 - 4) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
 - 5) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy chorągwi,
 - 6) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.
3. W skład komisji rewizyjnej chorągwi wchodzi co najmniej 5 instruktorów.

§ 54

1. Sąd harcerski chorągwi orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów, działaczy oraz harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe.
2. Sąd harcerski chorągwi składa się co najmniej z 5 instruktorów w stopniu harcmistrza.

ROZDZIAŁ 9 WŁADZE NACZELNE

§ 55

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
2. Zjazd ZHP:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
 - 2) uchwała Statut ZHP,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Rady Naczelnej, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika i Głównej Kwatery ZHP, Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP oraz Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP,
 - 4) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla Rady Naczelnej ZHP, Przewodniczącego ZHP oraz Naczelnika i Głównej Kwatery ZHP za okres między Zjazdami ZHP,
 - 5) określa liczebność władz kolegialnych i wybiera Radę Naczelną ZHP, Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek Wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP, Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski.
3. Zjazd ZHP zwołuje Rada Naczelna co cztery lata. Uchwałę o terminie i miejscu Zjazdu ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem Zjazdu.

§ 56

1. W Zjeździe ZHP biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani na zasadach określonych w § 37,
 - 2) komendanci chorągwi,
 - 3) Przewodniczący ZHP,
 - 4) Naczelnik ZHP.
2. Członkowie ustępujących władz biorą udział w Zjeździe ZHP z głosem doradczym.

3. Delegaci na Zjazd ZHP, wybrani przez zjazdy hufców lub zbiórki wyborcze rejonów hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego Zjazdu, mając prawo udziału z głosem decydującym w Nadzwyczajnych Zjazdach ZHP zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 57

1. Nadzwyczajny Zjazd ZHP może zwołać w każdym czasie;
 - 1) Rada Naczelna ZHP,
 - 2) Przewodniczący ZHP,
 - 3) Naczelnik ZHP,
 - 4) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
 – ogłaszając to najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
2. Nadzwyczajny Zjazd ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 58

1. Rada Naczelna jest najwyższą władzą ZHP pomiędzy Zjazdami ZHP.
2. Rada Naczelna:
 - 1) decyduje o podstawowych sprawach Związku,
 - 2) podejmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
 - 3) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
 - 4) decyduje w sprawach systemu metodycznego,
 - 4) określa wysokość składek członkowskich,
 - 6) rozpatruje sprawozdania Naczelnika ZHP, ocenia jego działalność i na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium,
 - 7) w okresie pomiędzy Zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek Wiceprzewodniczących ZHP oraz Naczelnika ZHP,
 - 8) wybiera na wniosek Naczelnika ZHP pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym Zastępców Naczelnika ZHP,
 - 9) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach,
 - 10) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
 - 11) wykonuje inne zadania określone w Statucie.
3. Rada Naczelna zbiera się co najmniej dwa razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub inna osoba z jego upoważnienia. Radę Naczelną może zwołać Centralna Komisja Rewizyjna z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/4 członków Rady albo 1/4 komendantów chorągwi.
4. Prezydium Rady Naczelnej ZHP jest wewnętrznym organem Rady, organizującym jej pracę i realizującym określone przez nią działania. W skład Prezydium wchodzi: Przewodniczący ZHP, Wiceprzewodniczący ZHP oraz pozostali członkowie Prezydium wybierani przez Radę.
5. Rada Naczelna sama określa swoją organizację i sposoby działania.

§ 59

1. Rada Naczelna składa się z:
 - 1) Przewodniczącego ZHP,
 - 2) Wiceprzewodniczących ZHP,
 - 3) 45–65 członków Rady Naczelnej, wybieranych w czasie trwania Zjazdu ZHP przez grupy delegatów z poszczególnych chorągwi.
2. Liczbę członków Rady Naczelnej wybieranych przez grupy delegatów z poszczególnych chorągwi a także szczegółowe zasady wyborów określa Zjazd ZHP.

3. W przypadku wygaśnięcia, w trakcie kadencji, mandatu członka Rady Naczelnej wybranego z listy chorągwianej, wybór uzupełniający jest dokonywany przez zjazd właściwej chorągwi.

§ 60

1. Przewodniczący ZHP:
 - 1) kieruje działalnością Związku i Rady Naczelnej,
 - 2) wspólnie z Naczelnikiem ZHP reprezentuje ZHP na zewnątrz,
 - 3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związkowi, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP.
2. Przewodniczący ZHP wykonuje swoje zadania przy pomocy Wiceprzewodniczących ZHP.

§ 61

1. Naczelnik ZHP:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością ZHP,
 - 2) wspólnie z Przewodniczącym ZHP reprezentuje ZHP na zewnątrz,
 - 3) koordynuje i nadzoruje prace komendantów chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
 - 4) wydaje regulaminy i instrukcje dotyczące zasad prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
 - 5) kieruje pracą Głównej Kwatery ZHP,
 - 6) wykonuje uchwały Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej,
 - 7) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych Głównej Kwatery oraz jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP, w tym redaktorów naczelnych prasy i wydawnictw ZHP,
 - 8) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP,
 - 9) wydaje rozkazy,
 - 10) wykonuje inne zadania określone w Statucie lub przekazane przez Zjazd ZHP albo Radę Naczelną ZHP.
2. Naczelnik ZHP określa organizację i zasady działania Głównej Kwatery ZHP.
3. Naczelnik ZHP wykonuje swoje zadania przy pomocy członków Głównej Kwatery ZHP.
4. Główna Kwatera ZHP:
 - 1) zatwierdza, na wniosek Naczelnika ZHP, budżet Związku,
 - 2) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
 - 3) uchwała regulaminy wewnętrzne ZHP, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP,
 - 4) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez Naczelnika ZHP,
 - 5) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP lub Radę Naczelną ZHP.

§ 62

1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna czuwa nad zgodnością działania władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa, sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem ich legalności, rzetelności, gospodarności i celowości. W tym zakresie przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski, zaś Zjazdowi ZHP – sprawozdanie oraz ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla Rady Naczelnej ZHP, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP oraz Głównej Kwatery ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym hufców i chorągwi.

4. Centralna Komisja Rewizyjna dokonuje wykładni Statutu ZHP.
5. W skład Centralnej Komisji Rewizyjnej wchodzi co najmniej 15 instruktorów.
6. Centralna Komisja Rewizyjna uchwała regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP.

§ 63

1. Naczelny Sąd Harcerski:
 - 1) orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów ZHP,
 - 2) rozpatruje sprawy instruktorów i działaczy związane z ich działalnością w ZHP.
2. Naczelny Sąd Harcerski składa się co najmniej z 11 instruktorów w stopniu harcmistrza.
3. Ustrój sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania określa regulamin sądów harcerskich uchwalony przez Naczelny Sąd Harcerski. Sądy harcerskie są niezależne w orzekaniu.

ROZDZIAŁ 10 MAJĄTEK, GOSPODARKA

§ 64

1. Majątek Związku stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów z ofiarności publicznej oraz z dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz podmioty gospodarcze.
2. Majątek ZHP służy działalności statutowej Związku.

§ 65

1. Majątkiem ZHP zarządza Naczelnik ZHP. Może udzielić pełnomocnictw innym osobom, może też wyrazić zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną.
2. Osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są Naczelnik i członkowie Głównej Kwatery. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
3. Oświadczenia woli, o których mowa w ust. 2 odnoszą się także do zobowiązań ze stosunku pracy.
4. Udzielenie pełnomocnictw wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 66

1. Naczelnik ZHP lub inna upoważniona przez niego osoba ma prawo w imieniu ZHP nabywać, zbywać i obciążać nieruchomości oraz przyjmować darowizny i zapisy.
2. Sposób prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP określają obowiązujące przepisy prawa oraz wewnętrzne regulaminy i instrukcje ZHP.

§ 67

1. ZHP prowadzi działalność gospodarczą dla realizacji celów statutowych – we własnych jednostkach gospodarczych lub przez uczestnictwo w działalności innych podmiotów gospodarczych.
2. Wszystkie jednostki organizacyjne ZHP mogą podejmować, zgodną z obowiązującymi przepisami, stałą lub doraźną działalność gospodarczą. Podjęcie takiej działalności wymaga zgody Naczelnika ZHP lub innej upoważnionej przez niego osoby.

§ 68

Działalność gospodarcza i finansowa ZHP jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

ROZDZIAŁ 11 POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 69

1. Uchwały w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy delegatów.
2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.

2.4. Statut ZHP, 1995 r.

2.4.1. Uchwała XXX Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 3, dostęp zbiory własne

Uchwała Nadzwyczajnego Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego w sprawie zmian w Statucie ZHP

Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego potwierdza otwarty charakter naszego stowarzyszenia, którego członkiem może zostać każdy, kto akceptuje idee harcerskiej służby, bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie. Tym, co nas łączy, jest, między innymi, wspólna akceptacja nadrzędności i podstawowego znaczenia duchowych wartości życia, dążenie do wszechstronnego intelektualnego, społecznego, duchowego i fizycznego rozwoju człowieka, uznawanie wyższości zasady „być” nad zasadą „mieć”.

Dążenie do osiągnięcia duchowej dojrzałości przez zucha, harcerkę, harcerza, instruktorkę i instruktora było zawsze podstawą działania naszego Związku. Przyjęta przez Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego zmiana w tekście Prawa Zucha i ustalenie jednej roty Przrzeczenia Harcerskiego podkreślają wyraźnie owo podstawowe przesłanie harcerstwa-rozwoj duchowego aspektu życia człowieka.

Służbę Bogu rozumiemy tak, jak jest ona definiowana w Konstytucji Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM). Wiąże się ona nierozdzielnie z akceptacją wszystkich naczelných wartości duchowych, takich jak Prawda, Dobro, Sprawiedliwość czy Piękno. Jest to, obok służby Polsce i bliźnim, podstawa naszego ruchu.

Związek nasz ma piękną i głęboką tradycję tolerancji. Zawsze było, jest i będzie w naszych szeregach miejsce dla wszystkich, którym bliskie są harcerskie idee. Zgodnie z normami moralnymi wywodzącymi się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich, żyjemy najwyższy szacunek wobec każdego człowieka. Przejawia się on w uznaniu systemu wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka Związku.

Nadzwyczajny Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego wyraża nadzieję, że dokonane zmiany w Statucie dobrze posłużą pracy wychowawczej w naszym Związku.

Nadzwyczajny Zjazd ZHP

Poznań, 10 czerwca 1995

2.4.2. Zmiany w Statucie ZHP przyjęte na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 4–8, dostęp zbiory własne

Zmiany w Statucie ZHP przyjęte na Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem i posiada osobowość prawną. Stowarzyszenie może używać skrótu ZHP.
2. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (może także działać za granicą).
3. (nowy): W wyjątkowych wypadkach ZHP może działać za granicą z ograniczeniami wynikającymi z § 16 ust. 5.
4. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.

2.1. ZHP jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniem zuchów, harcerzy, harcerzy starszych oraz instruktorów i działaczy, otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.

2.3. Wychowanie w ZHP opiera się na (humanistycznych) normach moralnych wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich, kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając (światopogląd) system wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka Związku.

2.4. (nowy): ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej zrzeszonej w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS), działa zgodnie z zasadami, celami i metodą wprowadzoną przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella i rozwiniętą przez Andrzeja Małkowskiego.

§ 3

1. Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:

- 1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego i fizycznego rozwoju człowieka,
- 2) nieskrępowane kształtowanie (jego) osobowości człowieka przy poszanowaniu jego prawa do (jego) wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
- 3) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości stanowiących fundament harcerskich zasad: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, równouprawnienia, samorządności, tolerancji i (braterstwa) przyjaźni.
- 4) – dotychczasowy 3)
- 5) – dotychczasowy 4)

§ 4

1. (nowy): Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:
 - pozytywnością,
 - indywidualnością,
 - wzajemnością oddziaływań,

- dobrowolnością i świadomością celów,
 - pośredniością,
 - naturalnością,
- będący jednocześnie systemem wspierania samorozwoju zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów przez:
- Przyrzeczenie i Prawo,
 - uczenie się w działaniu,
 - uczestnictwo w małych grupach,
 - stale doskonalony i stymulowany program.
2. – dotychczasowy 4.1.
 3. – dotychczasowy 4.2.
 4. – dotychczasowy 4.3.

§ 6

Harcerskie wartości wychowawcze ZHP określa: Obietnica i Prawo Zucha Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie.

Obietnica Zucha:
bez zmian

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. – 6. – bez zmian

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

(lub do wyboru przez składającego Przyrzeczenie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Prawdy i Sprawiedliwości, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.)

Prawo Harcerskie:
bez zmian

Zobowiązanie Instruktorskie:
bez zmian

§ 9

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami Kraju (a zwłaszcza z ich organizacjami harcerskimi i skautowymi).
2. (nowy) ZHP współdziała z organizacjami skautowymi zrzeszonymi w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS).
3. ZHP może współdziałać z organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z międzynarodowymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

§ 11

1. – bez zmian
2. – bez zmian
3. (nowy) Harcerze i instruktorzy noszą plakietkę z lilijką – symbolem WOSM, a harcerki i instruktorki plakietkę z koniczynką – symbolem WAGGGS.
4. – dotychczasowy 11.3.

§ 16

1. – bez zmian
2. Członkami aktywnymi ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi i instruktorzy (i). Członkami wspierającymi ZHP są działacze.
3. – bez zmian
4. Cudzoziemcy mieszkający stale lub czasowo w Polsce, mogą być członkami ZHP (niezależnie od miejsca zamieszkania).
5. (nowy) Osoby pochodzenia polskiego mieszkające czasowo za granicą, mogą należeć do jednostek ZHP prowadzących działalność za granicą za zgodą właściwej terytorialnie organizacji skautowej, należące, do Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowego Stowarzyszenia Przewodniczek i Skautek (WAGGGS).

19.1. Członkowie ZHP mają prawo:

- 1) – bez zmian,
- 2) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP (nie dotyczy to działaczy),
- 3) – bez zmian,
- 4) – bez zmian.

§ 36

1. – bez zmian
2. (nowy): Wybory władz ZHP odbywają się z zachowaniem następujących zasad:
 - nieograniczona liczba kandydatów,
 - pełne równouprawnienie kandydatów bez względu na płeć i staż członkowski w ZHP.
3. – dotychczasowy 36.2.
4. – dotychczasowy 36.3.
5. (nowy): Funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP i komendanta chorągwi można sprawować nie dłużej niż przez trzy kolejne pełne kadencje.

§ 38

1. (nowy): Kadencja władz hufca trwa dwa lata. Kadencje władz chorągwi i władz naczelnych trwają cztery lata. Kadencja władz wybranych na nadzwyczajnym zjeździe kończy się w dniu kolejnego zjazdu, o którym mowa w § 43, § 49, § 55.
2. Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:
 - 1) ustania członkostwa ZHP,
 - 2) rezygnacji z mandatu,
 - 3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
 - 4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego.

- 47.1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca, odpowiedzialnym przed zjazdem hufca.

- 53.1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.
- 64.2. Majątek ZHP służy działalności statutowej Związku i nie może być użyty do celów lub w sposób sprzeczny ze Statutem ZHP.
- 65.2. (Osobami upoważnionymi) Osobą upoważnioną w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych (są) jest Naczelnik ZHP (i członkowie Głównej Kwatery). Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Nadzwyczajny Zjazd ZHP

Poznań, 10 czerwca 1995

2.5. Statut ZHP, 1997 r.

2.5.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r. i XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r.

źródło:

Statut ZHP, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 1998 r., dostęp zbiory własne

Statut Związku Harcerstwa Polskiego uchwalony na XXVIII Zjeździe ZHP w Bydgoszczy 6–9 grudnia 1990 r. ze zmianami uchwalonymi na XXIX Zjeździe w Warszawie 9–12 grudnia 1993 r., Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w Poznaniu 10 czerwca 1995 r. i XXXI Zjeździe ZHP w Zegrzu 4–7 grudnia 1997 r.

Statut niniejszy jest zgodny z zarejestrowaniem w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie, VII Wydział Cywilny i Rejestrowy dnia 4 marca 1998 r. pod poz. RST 793.

ROZDZIAŁ 1.

Nazwa, teren działania, siedziba

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem i posiada osobowość prawną. Stowarzyszenie może używać skrótu ZHP.
2. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
3. W wyjątkowych wypadkach ZHP może działać za granicą z ograniczeniami wynikającymi z § 16 ust. 5.
4. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.

ROZDZIAŁ 2.

Charakter ZHP; cele i środki działania

§ 2

1. ZHP jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniem zuchów, harcerzy, harcerzy starszych oraz instruktorów i seniorów, otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.
2. Postanowienia Statutu, w których mowa o harcerzu, harcerzu starszym, instruktorsze, seniorze, stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, instruktorek, seniorek.
3. Wychowanie w ZHP opiera się na normach moralnych, wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich, kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając system wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka Związku.
4. ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej zrzeszonej w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS), działa zgodnie z zasadami, celami i metodą wprowadzoną przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella i rozwiniętą przez Andrzeja Małkowskiego.

§ 3

Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:

- 1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego i fizycznego rozwoju człowieka,
- 2) nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
- 3) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości stanowiących fundament harcerskich zasad: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, równouprawnienia, samorządności, tolerancji i przyjaźni,
- 4) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą,
- 5) stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi.

§ 4

1. Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:

- pozytywnością,
- indywidualnością,
- wzajemnością oddziaływań,
- dobrowolnością i świadomością celów,
- pośredniością,
- naturalnością,

będący jednocześnie systemem wspierania samorozwoju zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i instruktorów przez:

- Przyrzeczenie i Prawo,
- uczenie w działaniu,
- uczestnictwo w małych grupach,
- stale doskonalony i stymulujący program.

2. ZHP realizuje harcerski system wychowawczy rozumiany, jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu, w którym istotną rolę odgrywa osobisty przykład instruktora.
3. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
4. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 5

Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:

- 1) zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych i prowadzi wśród nich całoroczną działalność oświatowo-wychowawczą, posługując się charakterystycznymi dla ZHP formami pracy,
- 2) organizuje przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska naturalnego, rozwojem zainteresowań i specjalności, działalnością w zakresie kultury, kultury fizycznej i sportu,
- 3) podejmuje zadania w zakresie pomocy społecznej, może prowadzić działalność charytatywną,
- 4) prowadzi rehabilitację, rewalidację i resocjalizację dzieci niepełnosprawnych w drużynach Nie przetartego Szlaku oraz w drużynach integracyjnych,
- 5) prowadzi kształcenie kadry instruktorskiej,
- 6) prowadzi działalność wydawniczą, radiową i informacyjną,
- 7) tworzy ośrodki oraz placówki wychowawcze i naukowo-badawcze,
- 8) prowadzi działalność gospodarczą i gromadzi fundusze,
- 9) organizuje letni i zimowy wypoczynek w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania,
- 10) prowadzi wyżej wymienioną działalność także wśród nie zrzeszonych w ZHP.

§ 6

Harcerskie wartości wychowawcze ZHP określa: Obietnica i Prawo Zucha, Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuję obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

1. ZHP korzysta z poparcia i pomocy rodziców oraz innych przyjaciół harcerstwa.
2. Formą organizacyjną społecznego ruchu przyjaciół harcerstwa są koła i rady przyjaciół harcerstwa.
3. Zasady działania ruchu przyjaciół harcerstwa określa Rada Naczelna ZHP.

§ 8

1. ZHP współpracuje z organami władzy państwowej, administracji rządowej i samorządu terytorialnego, placówkami oświaty i wychowania, Wojskiem Polskim, Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi, także z organizacjami społecznymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.
2. ZHP jest stowarzyszeniem niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym.
3. Członkowie władz ZHP są zobowiązani, na czas pełnienia funkcji, zawiesić swoje członkostwo we władzach partii, ruchów lub organizacji politycznych, do których należą.

§ 9

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami Kraju.
2. ZHP współdziała z organizacjami skautowymi zrzeszonymi w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS).
3. ZHP może współpracować także z innymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z międzynarodowymi organizacjami dziecięcymi i młodzieżowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3.

Hymn, odznaki, symbole, mundury organizacyjne

§ 10

Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko, co nasze, Polsce oddamy”.

§ 11

1. Odznakami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) dla zuchów – znaczek przedstawiający główkę białego orła i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „ZUCH”,
 - 2) dla harcerzy, harcerzy starszych, instruktorów i seniorów – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku, wieńcem z liści dębowych i laurowych, wplecionym w ramiona, oraz napisem „CZUWAJ”.
2. Tradycyjnym znakiem ZHP jest harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota, oraz inicjałami ZHP na przewiązce.

3. Oznaką przynależności członków ZHP do WOSM jest noszona na mundurze plakietka z lilijką, a odznaką przynależności do WAGGGS jest noszona na mundurze plakietka z koniczynką.
4. Wzory odznak, odznaczeń organizacyjnych i innych symboli ZHP oraz sposób ich używania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 12

1. ZHP posiada sztandar.
2. Na prawej stronie sztandaru ZHP, na czerwonym tle, znajduje się godło państwowe, na lewej stronie, na biało-czerwonym tle, umieszczony jest Krzyż Harcerski oraz napis „Związek Harcerstwa Polskiego”.
3. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, związkom drużyn oraz podstawowym jednostkom organizacyjnym ZHP. Wzory sztandarów i zasady ich przyznawania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 13

1. ZHP posiada banderę.
2. Banderą jest prostokątną flagą barwy czerwonej z białym ukośnym krzyżem i białym kołem pośrodku, na którym widnieje czerwona lilijka.
3. Wzór bandery i prawo jej posiadania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 14

1. Ubiozem organizacyjnym członków ZHP jest mundur.
2. Wzory mundurów i sposoby ich używania określa Rada Naczelna ZHP.

§ 15

Jednostki organizacyjne ZHP mogą posiadać nazwy i imiona. Zasady i tryb przyjmowania nazw i imion określa Rada Naczelna ZHP.

ROZDZIAŁ 4. Członkostwo ZHP

§ 16

1. Członkiem ZHP może zostać każdy, kto wyrazi chęć przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami Związku.
2. Członkami ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, instruktorzy i seniorzy.
3. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.
4. Cudzoziemcy, mieszkający stale lub czasowo w Polsce, mogą być członkami ZHP.
5. Osoby pochodzenia polskiego, mieszkające czasowo za granicą, mogą należeć do jednostek ZHP prowadzących działalność za granicą za zgodą właściwej terytorialnie organizacji skautowej, należącej do Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM) i Światowego Stowarzyszenia Przewodniczek i Skautek (WAGGGS).

§ 17

1. Zuchem zostaje się w wieku 7–11 lat, po złożeniu Obietnicy Zucha.
2. Harcerzem zostaje się w wieku 10–15 lat, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego.
3. Harcerzem starszym zostaje się w wieku od 15 lat, po złożeniu Przyrzeczenia Harcerskiego.

4. Instruktorem może zostać harcerz starszy po ukończeniu 16 lat, cieszący się nienaganną opinią, przygotowany do pełnienia funkcji statutowej, po złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego.
5. Seniosem może zostać instruktor lub harcerz starszy, nie pełniący funkcji statutowej, wyrażający wolę przynależności do kręgu seniora.

§ 18

1. Członkostwo ZHP powstaje z chwilą wyrażenia woli przynależności i przyjęcia do podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP.
2. Decyzję o dopuszczeniu do złożenia Obietnicy Zucha lub Przyrzeczenia Harcerskiego podejmuje instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP.
3. Decyzję o dopuszczeniu do złożenia Zobowiązania Instruktorskiego podejmuje właściwy komendant hufca lub chorągwi.
4. Decyzję o wpisaniu na listę seniorów podejmuje, na wniosek osoby zainteresowanej, właściwy komendant hufca lub chorągwi albo Naczelnik ZHP. Szczegółowe zasady prowadzenia list seniorów określa Naczelnik ZHP.
5. Szczegółowy tryb ponownego nabycia członkostwa w ZHP przez osoby, których członkostwo ustało na skutek wystąpienia z ZHP, skreślenia z listy członków ZHP lub wykluczenia z ZHP, określa Rada Naczelna ZHP.
6. Osoby przyjęte do drużyny lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP pozostają w okresie próbnym do czasu złożenia Obietnicy Zucha lub Przyrzeczenia Harcerskiego z prawem występowania w mundurze ZHP.
7. Postanowienia § 20 ust. 1 i § 21 ust. 1 stosuje się wobec nich odpowiednio.

§ 19

1. Członkowie ZHP mają przydział służbowy.
2. Zasady przydziału służbowego członków i tryb postępowania w sprawach związanych z przydziałem służbowym określa Naczelnik ZHP a zatwierdza Rada Naczelna ZHP.

§ 20

1. Członkowie ZHP mają prawo:
 - 1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w życiu drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP,
 - 2) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP,
 - 3) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
 - 4) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP, na zasadach określonych przez Związek.
2. Instruktorzy oraz seniorzy, którzy złożyli Zobowiązanie Instruktorskie, mają ponadto prawo do:
 - 1) przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego, Zobowiązania Instruktorskiego,
 - 2) pełnienia funkcji w Związku.

§ 21

1. Członkowie ZHP mają obowiązek:
 - 1) dbać o dobre imię i dobro Związku,
 - 2) kierować się:
 - a) zuchy – Prawem i Obietnicą Zucha,
 - b) harcerze i harcerze starsi – Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim,

- c) instruktorzy i seniorzy – Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim i Zobowiązaniem Instruktorskim,
 - 3) stosować się do postanowień Statutu ZHP,
 - 4) brać czynny udział w życiu ZHP, a zuchy, harcerze, harcerze starsi i seniorzy należeć do drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej,
 - 5) opłacać składki członkowskie (nie dotyczy to zuchów oraz członków drużyny Nieprzetartego Szlaku).
2. Harcerze starsi pełniący funkcje statutowe oraz instruktorzy mają ponadto obowiązki:
- 1) szczególnej troski o powierzone im dzieci oraz młodzież, zwłaszcza ich zdrowie i bezpieczeństwo,
 - 2) rzecznictwa interesów dzieci i młodzieży,
 - 3) przygotowania następcy na pełnioną przez siebie funkcję.

§ 22

1. Funkcjami statutowymi są funkcje, które:
 - 1) służą bezpośrednio realizacji celów działania ZHP, określonych w § 3,
 - 2) nie mają charakteru dorywczego.
2. Funkcjami statutowymi są:
 - 1) funkcje członków władz ZHP, powierzane w trybie wyboru,
 - 2) funkcja przewodniczącego lub komendanta kręgu powierzana w trybie wyboru dokonywanego przez krąg,
 - 3) wszystkie inne funkcje powierzane w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP.
3. Powierzanie funkcji kapelana następuje w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP za zgodą odpowiednich władz kościelnych.
4. Niepełnoletni instruktor lub harcerz starszy, mający ukończone 16 lat, może pełnić funkcje statutowe, o których mowa w ust. 2. pkt. 2) i 3), pod opieką pełnoletniego członka ZHP, wyznaczonego przez właściwego komendanta hufca lub chorągwi.

§ 23

1. Czynne prawo wyborcze mają:
 - 1) instruktorzy pełniący funkcje statutowe,
 - 2) harcerze starsi, jeżeli ukończyli 16 lat i pełnią funkcje statutowe.
2. Bierne prawo wyborcze, z wyłączeniem wyborów, o których mowa w ust. 3–5, mają:
 - 1) instruktorzy,
 - 2) seniorzy,
 - 3) harcerze starsi, jeżeli ukończyli 16 lat.
3. Bierne prawo w wyborach na funkcje Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, komendanta chorągwi oraz komendanta hufca mają wyłącznie pełnoletni instruktorzy i seniorzy, którzy złożyli Zobowiązanie Instruktorskie.
4. Bierne prawo wyborcze w wyborach do komisji rewizyjnych mają wyłącznie pełnoletni instruktorzy i seniorzy, którzy złożyli Zobowiązanie Instruktorskie. Nie mogą oni być bezpośrednio związani z odpowiedzialnością materialną w danej jednostce.
5. Bierne prawo wyborcze w wyborach do sądów harcerskich mają wyłącznie instruktorzy i seniorzy w stopniu harcmistrza.

§ 24

1. Właściwy komendant hufca, chorągwi lub Naczelnik ZHP zalicza instruktorom corocznie służbę instruktorską.
2. Od decyzji w sprawie zaliczania służby instruktorskiej przysługuje odwołanie do sądu harcerskiego.
3. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach zaliczenia służby instruktorskiej określa Rada Naczelna ZHP.

§ 25

1. Za osiągnięcia w pracy Związku członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.
2. Najwyższym wyróżnieniem organizacyjnym ZHP jest „Krzyż za Zasługi dla ZHP”.

§ 26

Członkostwo ZHP ustaje na skutek:

- 1) wystąpienia z ZHP,
- 2) skreślenia z listy członków ZHP,
- 3) wykluczenia z ZHP.

§ 27

Wystąpienie z ZHP następuje poprzez złożenie oświadczenia o rezygnacji z członkostwa:

- 1) instruktorowi lub harcerzowi starszemu kierującemu podstawową jednostką organizacyjną ZHP – przez zuchę, harcerza, harcerza starszego,
- 2) właściwemu komendantowi hufca lub chorągwi albo Naczelnikowi ZHP – przez harcerza starszego pełniącego funkcję statutową, instruktora, seniora.

§ 28

1. Skreślenie z listy członków może nastąpić:
 - 1) w stosunku do zuchów, harcerzy i harcerzy starszych – w przypadku niepoodejmowania obowiązków członkowskich przez okres co najmniej 6 miesięcy bez należytego usprawiedliwienia,
 - 2) w stosunku do instruktorów w przypadku zalegania z opłatą składek przez okres co najmniej 6 miesięcy lub w przypadku niezaliczenia służby instruktorskiej za dwa kolejne lata,
 - 3) w stosunku do seniorów w przypadku zalegania z opłatą składek przez okres co najmniej 6 miesięcy.
2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia wyjaśnień, podejmuje w stosunku do:
 - 1) zuchów, harcerzy, harcerzy starszych – instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, instruktorów i seniorów – właściwy komendant hufca lub chorągwi albo Naczelnik ZHP.
3. Od decyzji o skreśleniu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania na zasadach określonych w § 30.

§ 29

1. Wobec członków ZHP naruszających postanowienia Statutu mogą być stosowane następujące kary:
 - 1) w stosunku do harcerzy, harcerzy starszych, instruktorów i seniorów:
 - a) upomnienie,
 - b) nagana,
 - c) wykluczenie z ZHP,

- 2) w stosunku do harcerzy starszych, instruktorów i seniorów ponadto pozbawienie, na okres do 4 lat, całości lub części praw członkowskich.
2. Zastosowanie kary upomnienia lub nagany nie wyklucza zastosowania kar, o których mowa w ust. 1 pkt. 2).
3. Uprawnionymi do stosowania kar są w stosunku do:
 - 1) harcerzy, harcerzy starszych – instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, instruktorów i seniorów – właściwy komendant hufca lub chorągwi albo Naczelnik ZHP w zakresie upomnienia i nagany, a właściwy sąd harcerski w zakresie wszystkich kar.
4. Obwinionemu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień przed zastosowaniem kary.
5. Właściwy komendant hufca, chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić harcerza starszego pełniącego funkcję statutową, instruktora lub seniora w pełnieniu określonych funkcji oraz w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeśli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku i pod warunkiem jednoczesnego skierowania sprawy do sądu harcerskiego.
6. Kara, z wyjątkiem wykluczenia z ZHP, ulega zatarciu po upływie roku od prawomocnego ukarania lub po upływie okresu, na który została orzeczona. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.

§ 30

1. Skreślonym z listy członków ZHP oraz ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
 - 1) od decyzji instruktora lub harcerza starszego kierującego podstawową jednostką organizacyjną ZHP – do właściwego komendanta hufca lub chorągwi,
 - 2) od decyzji komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP – do właściwego sądu harcerskiego,
 - 3) od decyzji sądu harcerskiego – do sądu harcerskiego wyższego stopnia.
2. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje.

§ 31

1. Członkostwo w ZHP może zostać zawieszone, na wniosek osoby zainteresowanej, w przypadku wystąpienia przemijającej przeszkody w wykonywaniu obowiązków członkowskich.
2. Decyzję o zawieszeniu członkostwa podejmują:
 - 1) w stosunku do zuchów, harcerzy, harcerzy starszych – instruktor lub harcerz starszy kierujący podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) w stosunku do harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, instruktorów i seniorów – właściwy komendant hufca, chorągwi lub Naczelnik ZHP.

ROZDZIAŁ 5. Struktura ZHP

§ 32

1. Podstawową jednostką organizacyjną ZHP jest:
 - 1) gromada zuchowa,
 - 2) drużyna harcerska,
 - 3) drużyna starszoharcerska,
 - 4) krąg instruktorski,
 - 5) krąg seniorów,

- 6) harcerski krąg akademicki,
- 7) inna jednostka działająca na zasadach drużyny lub kręgu.
2. W ramach eksperymentów metodycznych mogą być tworzone inne zespoły harcerskie, działające jako podstawowe jednostki organizacyjne ZHP.
3. Rozpoczęcie działalności gromady, drużyny, kręgu lub innej podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. W szczególnie uzasadnionych przypadkach utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej może nastąpić także za zgodą komendanta chorągwi albo Naczelnika ZHP.
4. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy przy pomocy przybocznych. Drużynowych mianuje rozkazem właściwy komendant lub Naczelnik ZHP. Drużynowy starszoharcerski mianowany jest na wniosek drużyny.
5. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybierany przez krąg.

§ 33

1. Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP działające w jednym środowisku mogą łączyć się w szczepy, gminne lub inne związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komendant hufca.
2. Na terenie gminy może zostać utworzony gminny związek drużyn, będący terytorialną wspólnotą podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP.
3. Szczegółowe zasady tworzenia i działania szczepów i związków drużyn określa Naczelnik ZHP.

§ 34

1. W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające harcerzy starszych, instruktorów, seniorów oraz jednostki organizacyjne ZHP.
2. Ruchy programowo-metodyczne stanowią dla ich uczestników

§ 35

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kręgów i innych podstawowych jednostek organizacyjnych.
2. Hufiec może być utworzony wówczas, gdy na jego terenie działają przynajmniej gromady zuchowe i drużyny harcerskie.
3. Hufiec tworzy warunki do działania podstawowych jednostek organizacyjnych poprzez:
 - 1) kształcenie drużynowych i funkcyjnych,
 - 2) inicjowanie działań programowych,
 - 3) pozyskanie i motywowanie kadry instruktorskiej,
 - 4) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę podległych jednostek organizacyjnych,
 - 5) wspieranie gromad, drużyn i szczepów w organizowaniu akcji letniej i zimowej,
 - 6) pozyskiwanie środków finansowych, w tym możliwość prowadzenia działalności gospodarczej.
4. Hufiec tworzy i rozwiązuje komendant chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk, wyznaczając granice terytorialne i siedzibę jego władz.
5. W uzasadnionych przypadkach komendant chorągwi może, za zgodą Naczelnika ZHP, utworzyć dwa lub więcej hufców działających częściowo lub całkowicie na tym samym terenie.

§ 36

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców.
2. Chorągiew tworzy warunki do działania hufców i podległych jednostek organizacyjnych i gospodarczych poprzez:
 - 1) kształcenie kadry instruktorskiej,
 - 2) inicjowanie działań programowych,
 - 3) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę komend hufców i podległych jednostek organizacyjnych i gospodarczych,
 - 4) pozyskiwanie środków finansowych, w tym możliwość prowadzenia działalności gospodarczej.
3. Chorągiew tworzy i rozwiązuje Naczelnik ZHP, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców, wyznaczając granice terytorialne i siedzibę jej władz.

ROZDZIAŁ 6.

Władze ZHP, podejmowanie uchwał i decyzji, wybory władz

§ 37

Władzami ZHP są:

1. Władze hufca:
 - a) zjazd hufca,
 - b) komendant hufca,
 - c) komenda hufca,
 - d) komisja rewizyjna hufca,
 - e) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca dokona jego wyboru.
2. Władze chorągwi:
 - a) zjazd chorągwi,
 - b) komendant chorągwi,
 - c) komenda chorągwi,
 - d) komisja rewizyjna chorągwi,
 - e) sąd harcerski chorągwi.
3. Władze naczelne:
 - a) Zjazd ZHP,
 - b) Rada Naczelna ZHP,
 - c) Przewodniczący ZHP,
 - d) Naczelnik ZHP,
 - e) Główna Kwatera ZHP,
 - f) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
 - g) Naczelny Sąd Harcerski.

§ 38

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Wybory do władz ZHP odbywają się z zachowaniem następujących zasad:
 - 1) nie ograniczona liczba kandydatów,
 - 2) pełne równouprawnienie kandydatów bez względu na płeć i staż członkowski w ZHP.
3. Nie można łączyć funkcji we władzach tego samego stopnia, o ile Statut nie stanowi inaczej.
4. Nie można łączyć funkcji komendanta hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz funkcji komendanta chorągwi z funkcją członka Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP.

5. Nie można łączyć funkcji przewodniczącego komisji rewizyjnej na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych. Przepis stosuje się odpowiednio do przewodniczących sądów harcerek.
6. Funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP i komendanta chorągwi można sprawować nie dłużej niż przez trzy kolejne pełne kadencje.

§ 39

1. Wybory do władz odbywają się w sposób tajny, jeżeli uprawnieni do głosowania jednogłośnie nie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów, nie mniej jednak niż połowę ważnie oddanych głosów.
3. W razie braku rozstrzygnięcia w pierwszym głosowaniu zarządza się drugie głosowanie, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.
4. Postanowienia ust. 3 nie stosuje się w wyborach członków komendy hufca, komendy chorągwi, Głównej Kwatery oraz członków Rady Naczelnej ZHP, o których mowa w § 61 ust. 1 pkt. 2.
5. Delegaci na Zjazd ZHP wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.
6. Wybory władz naczelnych ZHP, dokonywane przez Zjazd ZHP, oraz wybory uzupełniające, o których mowa w § 41 ust. 1, są ważne przy obecności co najmniej połowy uprawnionych.
7. Zjazdy hufca i chorągwi oraz zbiórki wyborcze, dokonujące wyboru delegatów na Zjazd ZHP, są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe lub zbiórce.
8. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczebność hufców, dokonujących wyboru tych delegatów.
9. Rada Naczelna ZHP określa w ordynacji wyborczej szczegółowe zasady i tryb wyboru władz, w tym szczegółowe zasady realizacji czynnego prawa wyborczego w zakresie wyboru delegatów przez osoby nie mające przydziału służbowego do hufca oraz uchwała terminarz organizowania zjazdów hufców i chorągwi.

§ 40

1. Kadencje władz ZHP trwają cztery lata. Kadencja władz wybranych na nadzwyczajnym zjeździe kończy się w dniu kolejnego zjazdu, o którym mowa w § 45, § 51, § 57.
2. Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:
 - 1) ustania członkostwa ZHP,
 - 2) rezygnacji z mandatu,
 - 3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
 - 4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego.

§ 41

1. Władze ZHP mogą odwoływać członków ze swojego składu oraz uzupełniać swój stan osobowy przez wybór. Liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji nie może być większa niż połowa liczebności tej władzy określona przez odpowiedni zjazd.
2. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełnienia przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.

§ 42

1. Władze ZHP sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz niższego stopnia.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem i uchwałami oraz decyzjami władz ZHP, władza ZHP wyższego stopnia może zawiesić odpowiednią władzę niższego stopnia na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. W okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy, powołany przez władzę wyższego stopnia.
3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w przypadku wygaśnięcia mandatu komendanta hufca lub chorągwi w czasie trwania kadencji.

§ 43

1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania; przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały zjazdów hufców i chorągwi są ważne bez względu na liczbę obecnych, uprawnionych do głosowania.

§ 44

1. Uchwały i decyzje władz ZHP oraz instruktorów, harcerzy starszych kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP, niezgodne z prawem lub Statutem ZHP i uchwałami oraz decyzjami władz wyższego stopnia – są nieważne.
2. Nieważność uchwał i decyzji władz stwierdzają właściwe władze wyższego stopnia, a nieważność decyzji instruktorów i harcerzy starszych kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP – właściwi komendanci.
3. Nieważność uchwał zjazdów hufców i chorągwi stwierdza Rada Naczelna ZHP.
4. Nieważność uchwał i decyzji naczelnych władz ZHP stwierdza Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.
5. Odwołania od uchwał i decyzji stwierdzających nieważność rozstrzyga Centralna Komisja Rewizyjna ZHP.

ROZDZIAŁ 7. Władze hufca

§ 45

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
 - 2) przyjmuje program rozwoju hufca,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania komendanta i komendy hufca, komisji rewizyjnej hufca, a także sądu harcerskiego hufca (jeżeli został wybrany) oraz na wniosek komisji rewizyjnej hufca podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami hufca,
 - 4) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym co najmniej jednego zastępcę komendanta,
 - 5) wybiera komisję rewizyjną hufca, może także wybrać sąd harcerski hufca, określając ich liczebność,
 - 6) wybiera delegatów hufca na zjazd chorągwi.
3. Zjazd hufca zwołuje komendant hufca co cztery lata.

§ 46

1. Nadzwyczajny zjazd hufca zwołuje:
 - 1) komendant hufca,
 - 2) komisja rewizyjna hufca,
 - 3) komendant chorągwi z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/4 instruktorów i harcerzy starszych pełniących w hufcu funkcje statutowe.
2. Nadzwyczajny zjazd hufca obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 47

W zjeździe hufca biorą udział z głosem decydującym instruktorzy i harcerze starsi mający przydział służbowy do tego hufca i mający czynne prawo wyborcze z zachowaniem § 39, ust. 9.

§ 48

1. Komendant hufca:
 - 1) reprezentuje hufiec,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością hufca,
 - 3) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju hufca,
 - 4) buduje wspólnotę instruktorską,
 - 5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę gromad, drużyn i innych jednostek ZHP na terenie hufca oraz ocenia ich działalność,
 - 6) kieruje pracą komendy hufca,
 - 7) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP na terenie hufca,
 - 8) wykonuje uchwały i decyzje władz ZHP wyższego stopnia,
 - 9) wydaje rozkazy,
 - 10) wykonuje inne zadania określone w Statucie ZHP oraz przekazane przez władze ZHP.
2. Komendant hufca wykonuje swoje zadania przy pomocy członków komendy hufca.
3. W skład komendy hufca wchodzi komendant hufca i co najmniej 3 członków.
4. Komenda hufca:
 - 1) zatwierdza plan pracy hufca oraz ocenia jego realizację,
 - 2) przyjmuje plan kształcenia oraz ocenia jego realizację,
 - 3) zatwierdza budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 4) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez komendanta hufca, bądź innych członków komendy,
 - 5) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP lub Radę Naczelną ZHP.
5. Komendant hufca określa organizację działania komendy hufca.

§ 49

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca, odpowiedzialnym przed zjazdem hufca.
2. Komisja rewizyjna hufca:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendanta i komendy hufca oraz jednostek organizacyjnych ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz hufca pod względem ich legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) przedstawia komendantowi i komendzie hufca informacje, zalecenia i wnioski,
 - 4) przedstawia zjazdowi hufca sprawozdanie ze swej działalności,

- 5) przedstawia zjazdowi hufca ocenę działalności wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy hufca,
 - 6) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez komisje rewizyjne wyższego stopnia.
3. W skład komisji rewizyjnej hufca wchodzi co najmniej 3 instruktorów.

§ 50

1. Zjazd hufca może dokonać wyboru sądu harcerskiego hufca.
2. Sąd harcerski hufca orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów, seniorów oraz harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe.
3. Sąd harcerski hufca rozpatruje sprawy instruktorów i harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, związane z ich działalnością w ZHP.
4. Sąd harcerski hufca składa się co najmniej z 3 instruktorów w stopniu harcmistrza.

ROZDZIAŁ 8. Władze chorągwi

§ 51

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
 - 2) przyjmuje program rozwoju chorągwi,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania komendanta i komendy chorągwi, komisji rewizyjnej chorągwi, sądu harcerskiego chorągwi oraz na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami chorągwi,
 - 4) wybiera komendanta chorągwi i na jego wniosek określa liczebność oraz wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym zastępców komendanta,
 - 5) wybiera komisję rewizyjną chorągwi oraz sąd harcerski chorągwi, określając ich liczebność,
 - 6) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych mu przez Zjazd ZHP.
3. Zjazd chorągwi zwołuje komendant chorągwi co cztery lata.

§ 52

1. Nadzwyczajny zjazd chorągwi zwołuje:
 - 1) komendant chorągwi,
 - 2) komisja rewizyjna chorągwi,
 - 3) Naczelnik ZHP z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/4 komendantów hufców.
2. Nadzwyczajny zjazd chorągwi obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 53

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani przez zjazdy hufców,
 - 2) komendanci hufców,
 - 3) komendant chorągwi.
2. Członkowie ustępujących władz biorą udział w zjeździe chorągwi z głosem doradczym.

3. Delegaci na zjazd chorągwi, wybrani przez zjazdy hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu, mając prawo udziału z głosem decydującym w nadzwyczajnych zjazdach chorągwi zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 54

1. Komendant chorągwi:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
 - 2) reprezentuje chorągiew,
 - 3) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju chorągwi,
 - 4) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
 - 5) kieruje pracą komendy chorągwi,
 - 6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP na terenie chorągwi,
 - 7) wykonuje uchwały i decyzje władz ZHP wyższego stopnia,
 - 8) wydaje rozkazy,
 - 9) wykonuje inne zadania określone w Statucie ZHP oraz przekazane przez władze ZHP.
2. Komendant chorągwi wykonuje swoje zadania przy pomocy członków komendy chorągwi.
3. W skład komendy chorągwi wchodzi komendant chorągwi i co najmniej 6 członków.
4. Komenda chorągwi:
 - 1) zatwierdza plan pracy chorągwi oraz ocenia jego realizację,
 - 2) przyjmuje plan kształcenia,
 - 3) zatwierdza budżet chorągwi oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 4) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez komendanta chorągwi,
 - 5) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP lub Radę Naczelną ZHP.
5. Komendant chorągwi określa organizację działania komendy chorągwi.

§ 55

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.
2. Komisja rewizyjna chorągwi:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem ich legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) przedstawia władzom chorągwi informacje, zalecenia i wnioski,
 - 4) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
 - 5) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy chorągwi,
 - 6) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.
3. W skład komisji rewizyjnej chorągwi wchodzi co najmniej 5 instruktorów.

§ 56

1. Sąd harcerski chorągwi orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów, seniorów oraz harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe.

2. Sąd harcerski chorągwi rozpatruje sprawy instruktorów i harcerzy starszych pełniących funkcje statutowe, związane z ich działalnością w ZHP.
3. Sąd harcerski chorągwi składa się co najmniej z 5 instruktorów w stopniu harcmistrza.

ROZDZIAŁ 9. Władze naczelne

§ 57

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
2. Zjazd ZHP:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
 - 2) przyjmuje program rozwoju ZHP,
 - 3) uchwała Statut ZHP,
 - 4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Rady Naczelnej, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika i Głównej Kwatery ZHP, Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP oraz Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP,
 - 5) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla Rady Naczelnej ZHP, Przewodniczącego ZHP oraz Naczelnika i Głównej Kwatery ZHP za okres pomiędzy Zjazdami ZHP,
 - 6) określa liczebność władz kolegialnych i wybiera Radę Naczelną ZHP, Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek Wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP, Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski.
3. Zjazd zwołuje Rada Naczelna co cztery lata.
4. Uchwałę o terminie i miejscu Zjazdu ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem Zjazdu.

§ 58

1. W Zjeździe ZHP biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani na zasadach określonych w § 39,
 - 2) komendanci chorągwi,
 - 3) Przewodniczący ZHP,
 - 4) Naczelnik ZHP.
2. Członkowie ustępujących władz biorą udział w Zjeździe ZHP z głosem doradczym.
3. Delegaci na Zjazd ZHP, wybrani przez zbiórki wyborcze hufców lub zbiórki wyborcze rejonów hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego Zjazdu ZHP, mając prawo udziału z głosem decydującym w Nadzwyczajnych Zjazdach ZHP zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 59

1. Nadzwyczajny Zjazd ZHP może zwołać w każdym czasie:
 - 1) Rada Naczelna ZHP,
 - 2) Przewodniczący ZHP,
 - 3) Naczelnik ZHP,
 - 4) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP
 – ogłaszając to najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
2. Nadzwyczajny Zjazd ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 60

1. Rada Naczelna jest najwyższą władzą pomiędzy Zjazdami ZHP.
2. Rada Naczelna:
 - 1) decyduje o podstawowych sprawach Związku,
 - 2) podejmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
 - 3) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
 - 4) decyduje w sprawach systemu metodycznego,
 - 5) zatwierdza regulaminy i instrukcje wydane przez Naczelnika ZHP w sprawie funkcjonowania, organizacji i zasad działania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP oraz kształcenia i pracy z kadrą instruktorską,
 - 6) przyjmuje plan kształcenia w ZHP,
 - 7) określa wysokość składek członkowskich,
 - 8) rozpatruje sprawozdania Naczelnika ZHP, sprawozdanie z wykonania budżetu Związku, w tym budżetu Głównej Kwatery, ocenia jego działalność i na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium,
 - 9) w okresie pomiędzy Zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek Wiceprzewodniczących i Naczelnika ZHP,
 - 10) wybiera na wniosek Naczelnika ZHP pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym zastępców Naczelnika ZHP,
 - 11) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach,
 - 12) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
 - 13) wykonuje inne zadania określone w Statucie.
3. Rada Naczelna zbiera się co najmniej dwa razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub inna osoba z jego upoważnienia. Radę Naczelną może zwołać Centralna Komisja Rewizyjna z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/4 członków Rady albo 1/4 komendantów chorągwi.
4. Prezydium Rady Naczelnej ZHP jest wewnętrznym organem Rady, organizującym jej pracę i realizującym określone przez nią działania. W skład Prezydium wchodzi: Przewodniczący ZHP, Wiceprzewodniczący ZHP oraz pozostali członkowie Prezydium wybierani przez Radę.
5. Rada Naczelna sama określa swoją organizację i sposoby działania.

§ 61

1. Rada Naczelna składa się z:
 - 1) Przewodniczącego ZHP,
 - 2) Wiceprzewodniczących ZHP,
 - 3) 45–65 członków wybieranych w czasie trwania Zjazdu ZHP przez grupy delegatów z poszczególnych chorągwi.
2. Liczbę członków Rady Naczelnej wybieranych przez grupy delegatów z poszczególnych chorągwi a także szczegółowe zasady wyborów określa Zjazd ZHP.
3. W przypadku wygaśnięcia, w trakcie kadencji, mandatu członka Rady Naczelnej wybranego z listy chorągwianej wybór uzupełniający jest dokonywany przez Radę Naczelną na wniosek delegatów na Zjazd z właściwej chorągwi.

§ 62

1. Przewodniczący ZHP:
 - 1) kieruje działalnością Związku i Rady Naczelnej,
 - 2) wspólnie z Naczelnikiem ZHP reprezentuje ZHP,
 - 3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP.
2. Przewodniczący wykonuje swoje zadania przy pomocy Wiceprzewodniczących ZHP.

§ 63

1. Naczelnik ZHP:

- 1) kieruje bieżącą działalnością ZHP,
 - 2) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju Związku,
 - 3) wspólnie z Przewodniczącym ZHP reprezentuje ZHP,
 - 4) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
 - 5) określa zasady organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz chorągwi,
 - 6) wydaje regulaminy i instrukcje dotyczące funkcjonowania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP oraz kształcenia i pracy z kadrą,
 - 7) wydaje instrukcje w sprawie organizacji i zasad działania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
 - 8) wydaje regulaminy i instrukcje dotyczące zasad prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
 - 9) kieruje pracą Głównej Kwatery ZHP,
 - 10) wykonuje uchwały Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej,
 - 11) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych Głównej Kwatery oraz innych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP, w tym redaktorów naczelnich prasy i wydawnictw ZHP,
 - 12) koordynuje działalność ruchu przyjaciół ZHP,
 - 13) wydaje rozkazy,
 - 14) wykonuje inne zadania określone w Statucie lub przekazane przez Zjazd ZHP albo Radę Naczelną ZHP.
2. Naczelnik ZHP określa organizację i zasady działania Głównej Kwatery ZHP.
3. Naczelnik ZHP wykonuje swoje zadania przy pomocy członków Głównej Kwatery ZHP.
4. Główna Kwatera ZHP:
- 1) przyjmuje plan pracy Głównej Kwatery,
 - 2) zatwierdza, na wniosek Naczelnika ZHP, budżet Związku,
 - 3) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
 - 4) uchwała regulaminy wewnętrzne ZHP, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP,
 - 5) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez Naczelnika ZHP i pozostałych członków Głównej Kwatery,
 - 6) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP lub Radę Naczelną ZHP.

§ 64

1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna czuwa nad zgodnością działania władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa, sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem ich legalności, rzetelności, gospodarności i celowości. W tym zakresie przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski, zaś Zjazdowi ZHP sprawozdanie oraz ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla Rady Naczelnej ZHP, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP oraz Głównej Kwatery ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym hufców i chorągwi.
4. Centralna Komisja Rewizyjna dokonuje wykładni Statutu ZHP.
5. W skład Centralnej Komisji Rewizyjnej wchodzi co najmniej 15 instruktorów.
6. Centralna Komisja Rewizyjna uchwała regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP.

§ 65

1. Naczelny Sąd Harcerski:
 - 1) orzeka w sprawach dotyczących utraty członkostwa i w sprawach dyscyplinarnych instruktorów ZHP,
 - 2) rozpatruje sprawy instruktorów i harcerzy starszych, pełniących funkcje statutowe, związane z ich działalnością w ZHP.
2. Naczelny Sąd Harcerski składa się co najmniej z 11 instruktorów w stopniu harcmistrza.
3. Ustrój sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania określa regulamin sądów harcerskich, uchwalony przez Naczelny Sąd Harcerski. Sądy harcerskie są niezawisłe w orzekaniu.

ROZDZIAŁ 10.

Majątek, gospodarka

§ 66

1. Majątek Związku stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów z ofiarności publicznej oraz dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz podmioty gospodarcze.
2. Majątek ZHP służy działalności statutowej Związku i nie może być użyty do celów lub w sposób sprzeczny ze Statutem ZHP.

§ 67

1. Majątkiem ZHP zarządza Naczelnik ZHP. Może udzielić pełnomocnictw innym osobom, może też wyrazić zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną.
2. Osobą upoważnioną w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych jest Naczelnik ZHP. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
3. Oświadczenia woli, o których mowa w ust. 2, odnoszą się także do zobowiązań ze stosunku pracy.
4. Udzielenie pełnomocnictw wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 68

1. Naczelnik ZHP lub inna upoważniona przez niego osoba ma prawo w imieniu ZHP nabywać, zbywać i obciążać nieruchomości oraz przyjmować darowizny i zapisy.
2. Sposób prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP określają obowiązujące przepisy prawa oraz wewnętrzne regulaminy i instrukcje ZHP.

§ 69

1. ZHP prowadzi działalność gospodarczą dla realizacji celów statutowych – we własnych jednostkach gospodarczych lub przez uczestnictwo w działalności innych podmiotów gospodarczych.
2. Wszystkie jednostki organizacyjne ZHP mogą podejmować, zgodną z obowiązującymi przepisami, stałą lub doraźną działalność gospodarczą. Podjęcie takiej działalności wymaga zgody Naczelnika ZHP lub innej upoważnionej przez niego osoby.

§ 70

Działalność gospodarcza i finansowa ZHP jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

ROZDZIAŁ 11.

Postanowienia końcowe

§ 71

1. Uchwały w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy delegatów.
2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.

2.6. Statut ZHP z 2001 r.

2.6.1. Uchwała XXXII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie dotyczących uzyskania osobowości prawnej przez jednostki terenowe ZHP

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 30, dostęp zbiory własne

UCHWAŁA XXXII ZJAZDU ZHP W SPRAWIE ZMIAN W STATUCIE DOTYCZĄCYCH UZYSKIWANIA OSOBOWOŚCI PRAWNEJ PRZEZ JEDNOSTKI TERENOWE ZHP

XXXII Zjazd ZHP zobowiązuje władze naczelne ZHP do przeprowadzenia gruntownej analizy formalno-prawnej kwestii możliwości uzyskiwania przez jednostki terenowe ZHP osobowości prawnej oraz przedstawienia do dyskusji instruktorskiej projektów ewentualnych zmian w Statucie ZHP w powyższej kwestii w terminie do 30 czerwca 2002 r. oraz zobowiązuje zjazdy chorągwi i hufców do określenia stanowiska w tej kwestii.

2.6.2. Tekst Statutu ZHP Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r. oraz XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r.

źródło:

Statut ZHP, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 2002 r., dostęp zbiory własne

Tekst jednolity Statutu Związku Harcerstwa Polskiego ze zmianami uchwalonymi na XXXII Zjeździe ZHP odbytym w dniach 6–9.12.2001

Niniejszy odpis statutu jest zgodny z zarejestrowaniem w Sądzie Wojewódzkim dla m.st. Warszawy Wydział Gospodarczy dnia 6 marca 2002 r. pod poz. KRS 94699

ROZDZIAŁ 1.

Nazwa, teren działania, siedziba

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest stowarzyszeniem i posiada osobowość prawną. Związek Harcerstwa Polskiego może używać skrótu ZHP.
2. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
3. W wyjątkowych wypadkach ZHP może działać za granicą z ograniczeniami wynikającymi z § 15 ust. 5.
4. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.

ROZDZIAŁ 2.

Charakter ZHP; cele i środki działania

§ 2

1. ZHP jest wychowawczym, patriotycznym, dobrowolnym i samorządnym stowarzyszeniem otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.
2. Postanowienia Statutu, w których mowa o harcerzu, instruktorsze, seniorze i działaczu, stosuje się odpowiednio do harcerek, instruktorek, seniorek i działaczek.
3. Wychowanie w ZHP opiera się na normach moralnych, wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijańskich, kształtuje postawy szacunku wobec każdego człowieka, uznając system wartości duchowych za sprawę osobistą każdego członka Związku.
4. ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej zrzeszonej w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM), Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS) i Międzynarodowym Bractwie Skautów i Przewodniczek (ISGF), działa zgodnie z zasadami, celami i metodą, wprowadzonymi przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella i rozwiniętymi przez Andrzeja Małkowskiego.

§ 3

Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:

- 1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka,
- 2) nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
- 3) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, równouprawnienia, tolerancji i przyjaźni,
- 4) stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi,
- 5) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą.

§ 4

1. Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:
 - pozytywnością,

- indywidualnością,
 - wzajemnością oddziaływań,
 - dobrowolnością i świadomością celów,
 - pośredniością,
 - naturalnością,
- będący jednocześnie systemem wspierania samorozwoju zuchów, harcerzy i instruktorów przez:
- Przyrzeczenie i Prawo,
 - uczenie w działaniu,
 - uczestnictwo w małych grupach,
 - stale doskonalony i stymulujący program.
2. ZHP realizuje cele przez harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu, w którym istotną rolę odgrywa osobisty przykład instruktora.
 3. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
 4. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 5

1. Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:
 - 1) zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych i prowadzi wśród nich całoroczną działalność oświatowo-wychowawczą, posługując się charakterystycznymi dla ZHP formami pracy,
 - 2) organizuje przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska naturalnego, rozwojem zainteresowań i specjalności, działalnością w zakresie kultury, kultury fizycznej i sportu,
 - 3) troszczy się o tradycje i dziedzictwo narodowe, kształtuje postawy patriotyczne,
 - 4) działa na rzecz obrony narodowej i bezpieczeństwa powszechnego,
 - 5) wypowiada się w sprawach dzieci i młodzieży,
 - 6) inicjuje programy profilaktyczne, antyalkoholowe i przeciwdziałające uzależnieniom,
 - 7) podejmuje zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym także poprzez prowadzenie działalności charytatywnej i opiekuńczej,
 - 8) prowadzi rehabilitację i rewalidację dzieci niepełnosprawnych, a także resocjalizację dzieci nieprzystosowanych społecznie,
 - 9) prowadzi kształcenie kadry instruktorskiej,
 - 10) prowadzi działalność wydawniczą, radiową i informacyjną,
 - 11) tworzy ośrodki oraz placówki oświatowo-wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze, naukowo-badawcze i kulturalne,
 - 12) prowadzi działalność międzynarodową, w tym działalność na rzecz integracji europejskiej,
 - 13) działa na rzecz promocji zdrowego trybu życia,
 - 14) upowszechnia ideę wolontariatu,
 - 15) prowadzi działalność gospodarczą oraz gromadzi fundusze,
 - 16) organizuje letni i zimowy wypoczynek w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania.
2. ZHP realizuje swoje cele oraz prowadzi działalność wychowawczą opartą na metodzie harcerskiej także wśród osób niezrzeszonych w ZHP.

§ 6

Harcerskie wartości wychowawcze ZHP określa: Obietnica i Prawo Zucha, Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie oraz Zobowiązanie Instruktorskie.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegać jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuję obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

1. ZHP współpracuje z organami władzy publicznej, administracji rządowej i samorządowej, placówkami oświaty i wychowania, Wojskiem Polskim, Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi, a także z organizacjami społecznymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.
2. ZHP korzysta ze wsparcia rodziców i pomocy ruchu przyjaciół harcerstwa.
3. Zasady działania ruchu przyjaciół harcerstwa określa Rada Naczelna ZHP.

§ 8

1. ZHP jest stowarzyszeniem niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym.

2. Nie można wykorzystywać struktur ani symboli ZHP do prowadzenia działalności politycznej.

§ 9

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami kraju.
2. ZHP współdziała z organizacjami skautowymi zrzeszonymi w WOSM, WAGGGS i ISGF.
3. ZHP może współpracować także z innymi organizacjami, zwłaszcza dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z organizacjami międzynarodowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3.

Hymn, odznaki, symbole, mundury organizacyjne

§ 10

Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko, co nasze, Polsce oddamy”.

§ 11

1. Odznakami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) dla zuchów – znaczek zucha przedstawiający główkę białego orła i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „ZUCH”,
 - 2) dla pozostałych członków zwyczajnych ZHP, którzy złożyli Przyrzeczenie Harcerskie – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku i wieńcem z liści dębowych i laurowych, splecionym w ramiona, oraz napisem „CZUWAJ”.
2. Tradycyjnym znakiem ZHP jest harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota, oraz inicjałami ZHP na przewiązce.
3. Odznakami przynależności członków ZHP do WOSM, WAGGGS i ISGF są noszone na mundurze symbole tych organizacji.
4. Wzory odznak, odznaczeń organizacyjnych i innych symboli ZHP oraz sposób ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 12

1. ZHP posiada sztandar i banderę.
2. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, szczepom, związkom drużyn oraz podstawowym jednostkom organizacyjnym ZHP.
3. Wzory sztandarów i zasady ich przyznawania oraz wzór bandery i prawo jej posiadania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 13

1. Podstawowym ubiorem organizacyjnym członków ZHP jest mundur.
2. Wzory mundurów i innych strojów organizacyjnych oraz sposoby ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 14

Jednostki organizacyjne ZHP mogą posiadać nazwy i imiona. Zasady i tryb przyjmowania nazw i imion określa Rada Naczelna ZHP.

ROZDZIAŁ 4. Członkostwo ZHP

§ 15

1. Członkiem ZHP może zostać każdy, kto wyrazi wolę przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami Związku.
2. Członkostwo ZHP powstaje z chwilą wyrażenia woli przynależności do ZHP i uzyskania przydziału służbowego.
3. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.
4. Cudzoziemcy, mieszkający stale lub czasowo w Polsce, mogą być członkami ZHP.
5. Osoby pochodzenia polskiego, mieszkające czasowo za granicą, mogą należeć do jednostek ZHP prowadzących działalność za granicą za zgodą właściwej terytorialnie organizacji skautowej, należącej do WOSM i/lub WAGGGS.

§ 16

1. Członkowie ZHP dzielą się na:
 - 1) członków zwyczajnych,
 - 2) członków wspierających.
2. Nie można być w tym samym czasie członkiem zwyczajnym i członkiem wspierającym.

§ 17

1. Członkami zwyczajnymi są w szczególności: zuchy, harcerze, instruktorzy i seniorzy.
2. Zuchem zostaje się po złożeniu Obietnicy Zucha.
3. Harcerzem zostaje się po złożeniu Przysiężenia Harcerskiego.
4. Instruktorem zostaje się po złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego, złożony wcześniej Przysiężenie Harcerskie. Instruktorem może zostać osoba, która ukończyła 16 lat.
5. Podział członków zwyczajnych ze względu na wymagania metodyczne i organizacyjne oraz związane z tym nazewnictwo określa Rada Naczelna ZHP.

§ 18

1. Członkami wspierającymi są:
 - 1) działacze,
 - 2) osoby prawne, w szczególności stowarzyszenia przyjaciół harcerstwa.
2. Działaczami są osoby pełnoletnie wyrażające wolę stałej współpracy i pomocy jednostkom organizacyjnym ZHP.

§ 19

1. Członkowie ZHP mają przydział służbowy.
2. Zasady przydziału służbowego członków i tryb postępowania w sprawach związanych z przydziałem służbowym określa Główna Kwatera ZHP.

§ 20

1. Członkowie ZHP mają prawo:
 - 1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w życiu jednostki organizacyjnej ZHP, do której mają przydział służbowy,
 - 2) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
 - 3) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP, na zasadach określonych przez Związek.

2. Członkowie zwyczajni mają ponadto prawo noszenia munduru i odznak organizacyjnych ZHP.
3. Instruktorzy mają ponadto prawo do przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego i Zobowiązania Instruktorskiego.

§ 21

1. Członkowie ZHP mają obowiązek:
 - 1) dbać o dobre imię i dobro Związku,
 - 2) kierować się zasadami określonymi w Prawie i Obietnicy Zucha oraz Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim,
 - 3) stosować się do postanowień Statutu ZHP oraz przestrzegać przepisów i regulaminów ZHP,
 - 4) brać czynny udział w życiu ZHP,
 - 5) opłacać regularnie składki członkowskie.
2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek kierowania się zasadami określonymi w Zobowiązaniu Instruktorskim oraz szczególnej troski o powierzone im dzieci i młodzież, zwłaszcza o ich zdrowie i bezpieczeństwo.

§ 22

1. Funkcjami instruktorskimi są funkcje, które:
 - 1) służą bezpośrednio realizacji celów działania ZHP,
 - 2) nie mają charakteru dorywczego.
2. Funkcjami instruktorskimi są:
 - 1) funkcja drużynowego lub kierującego podstawową jednostką organizacyjną oraz inne funkcje powierzane w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP,
 - 2) funkcje członków władz ZHP powierzane w trybie wyboru.
3. Powierzanie funkcji harcerskiego kapelana następuje w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP za zgodą odpowiednich władz kościelnych.
4. Funkcję instruktorską może pełnić instruktor. W uzasadnionych wypadkach komendant hufca może dopuścić do pełnienia funkcji instruktorskiej członka zwyczajnego nie będącego instruktorem, który ukończył 16 lat i posiada odpowiednie kwalifikacje instruktorskie.
5. Dla osób niepełnoletnich pełniących funkcję instruktorską komendant hufca wyznacza pełnoletniego opiekuna.
6. Instruktorzy posiadają stopnie instruktorskie. System stopni instruktorskich, zasady ich zdobywania i wymagania z nimi związane uchwała Rada Naczelna ZHP.

§ 23

1. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP zalicza instruktorom corocznie służbę instruktorską.
2. Od decyzji w sprawie zaliczania służby instruktorskiej przysługuje odwołanie do sądu harcerskiego.
3. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach zaliczenia służby instruktorskiej określa Rada Naczelna ZHP.

§ 24

1. Za osiągnięcia w pracy Związku członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.
2. Najwyższym wyróżnieniem organizacyjnym ZHP jest „Krzyż za Zasługi dla ZHP”.
3. Zasady wyróżniania i nagradzania członków ZHP określa Rada Naczelna ZHP.

§ 25

Członkostwo ZHP ustaje na skutek:

- 1) wystąpienia z ZHP,
- 2) skreślenia z listy członków ZHP,
- 3) wykluczenia z ZHP.

§ 26

Wystąpienie z ZHP następuje w drodze złożenia stosownego oświadczenia:

- 1) przez członka zwyczajnego nie będącego instruktorem i nie pełniącego funkcji instruktorskiej – osobie kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
- 2) przez członka zwyczajnego nie będącego instruktorem i pełniącego funkcję instruktorską, instruktora lub członka wspierającego – właściwemu komendantowi hufca, komendantowi chorągwi lub Naczelnikowi ZHP.

§ 27

1. Skreślenie z listy członków może nastąpić w wypadku niewypełniania obowiązków członkowskich, w tym nieopłacania składek członkowskich przez okres co najmniej 6 miesięcy, a w stosunku do instruktorów również w wypadku braku zaliczenia służby instruktorskiej przez kolejne 2 lata.
2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia wyjaśnień, podejmują w stosunku do:
 - 1) członków zwyczajnych nie będących instruktorami i nie pełniących funkcji instruktorskich – osoba kierująca podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) członków zwyczajnych nie będących instruktorami i pełniących funkcje instruktorskie, instruktorów i członków wspierających – właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP.
3. Od decyzji o skreśleniu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania na zasadach określonych w § 29.

§ 28

1. Wobec członków ZHP naruszających postanowienia Statutu mogą być stosowane następujące kary:
 - 1) w stosunku do członków zwyczajnych nie będących instruktorami i nie pełniących funkcji instruktorskich oraz w stosunku do członków wspierających:
 - a) upomnienie,
 - b) nagana,
 - c) wykluczenie z ZHP;
 - 2) w stosunku do instruktorów oraz członków zwyczajnych nie będących instruktorami i pełniących funkcje instruktorskie ponadto pozbawienie, na okres do 4 lat, całości lub części praw członkowskich.
2. Uprawnionymi do stosowania kar są:
 - 1) w stosunku do członków zwyczajnych nie będących instruktorami i nie pełniących funkcji instruktorskich – osoba kierująca podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) w stosunku do instruktorów oraz członków zwyczajnych nie będących instruktorami i pełniących funkcje instruktorskie – właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP w zakresie upomnienia i nagany oraz pozbawienia praw członkowskich, a właściwy sąd harcerski w zakresie wszystkich kar,
 - 3) w stosunku do członków wspierających – właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP w zakresie wszystkich kar.
3. Obwinionemu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień przed zastosowaniem kary.

4. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić instruktora lub członka zwyczajnego nie będącego instruktorem i pełniącego funkcję instruktorską w pełnieniu określonych funkcji oraz w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeśli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku i pod warunkiem jednoczesnego skierowania sprawy do sądu harcerskiego.
5. Kara upomnienia lub nagany ulega zatarciu po upływie roku od prawomocnego ukarania a kara pozbawienia praw członkowskich – po upływie roku od jej zakończenia.
6. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.
7. Wykluczonemu z ZHP decyzją sądu harcerskiego przysługuje prawo ponownego ubiegania się o członkostwo w ZHP po upływie trzyletniej karencji i po uzyskaniu pozytywnej opinii sądu, który orzekł o wykluczeniu.

§ 29

1. Skreślونemu z listy członków ZHP oraz ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
 - 1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka zwyczajnego nie będącego instruktorem – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,
 - 2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP podjętych wobec instruktora – do właściwego sądu harcerskiego,
 - 3) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP podjętych wobec członka zwyczajnego nie będącego instruktorem i pełniącego funkcję instruktorską oraz wobec członka wspierającego – odpowiednio do komendanta chorągwi, Naczelnika ZHP lub Głównej Kwatery ZHP,
 - 4) od orzeczenia sądu harcerskiego – do sądu harcerskiego właściwego do rozpatrzenia odwołania.
2. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje.

ROZDZIAŁ 5. Struktura ZHP

§ 30

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) gromady, drużyny lub kręgi skupiające członków zwyczajnych,
 - 2) inne jednostki działające na zasadach drużyny lub kręgu.
2. Rozpoczęcie działalności podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. W szczególnie uzasadnionych wypadkach utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej może nastąpić także za zgodą komendanta chorągwi albo Naczelnika ZHP.
3. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy. Drużynowych mianuje rozkazem właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP.
4. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybierany przez krąg i mianowany przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP.
5. Szczegółowe zasady tworzenia i działania gromad, drużyn, kręgów i innych podstawowych jednostek organizacyjnych określa Główna Kwatera ZHP, a zatwierdza Rada Naczelna ZHP.

§ 31

1. Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP działające w jednym środowisku mogą łączyć się w szczepy oraz gminne lub inne związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komenda hufca.
2. Szczegółowe zasady tworzenia i działania szczepów i związków drużyn określa Główna Kwatera ZHP.

§ 32

1. W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające instruktorów, członków zwyczajnych nie będących instruktorami i pełniących funkcje instruktorskie oraz jednostki organizacyjne ZHP.
2. Ruchy programowo-metodyczne stanowią dla ich członków formę współdziałania w celach:
 - 1) doskonalenia programu i metodyki,
 - 2) wymiany doświadczeń i upowszechniania inicjatyw programowych i metodycznych,
 - 3) realizacji konkretnego zadania, inicjatywy społecznej lub kierunku służby.
3. Ruchy programowo-metodyczne podlegają rejestracji. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach związanych z wpisem ruchu do rejestru oraz zasady wykreślenia ruchu z rejestru określa Główna Kwatera ZHP.

§ 33

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kręgów i innych podstawowych jednostek organizacyjnych.
2. Hufiec tworzy warunki do działania podstawowych jednostek organizacyjnych przez:
 - 1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty gromad, drużyn i kręgów,
 - 2) wychowanie, kształcenie i wspieranie drużynowych i funkcyjnych,
 - 3) pozyskiwanie i motywowanie kadry instruktorskiej,
 - 4) inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej podstawowych jednostek organizacyjnych
 - 5) wspieranie gromad, drużyn i szczepów w organizowaniu akcji letniej i zimowej,
 - 6) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę podległych jednostek organizacyjnych w zakresie zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP i metodą harcerską,
 - 7) współpracę z władzami lokalnymi,
 - 8) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych.
3. Hufiec tworzy i rozwiązuje komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk, wyznaczając jego obszar działania i siedzibę władz.

§ 34

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców.
2. Chorągiew tworzy warunki do działania hufców i podległych jednostek organizacyjnych przez:
 - 1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty hufców,
 - 2) inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej,
 - 3) kształcenie kadry instruktorskiej,
 - 4) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę komend hufców i jednostek organizacyjnych na szczeblu chorągwi,
 - 5) współpracę z władzami regionalnymi,
 - 6) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych.

3. Chorągiew tworzy i rozwiązuje Główna Kwatera ZHP, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców, wyznaczając jej obszar działania i siedzibę władz.

ROZDZIAŁ 6.

Władze ZHP, podejmowanie uchwał i decyzji, wybory władz

§ 35

Władzami ZHP są:

- 1) władze hufca:
 - a) zjazd hufca,
 - b) komenda hufca,
 - c) komendant hufca,
 - d) komisja rewizyjna hufca,
 - e) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca dokona jego wyboru;
- 2) władze chorągwi:
 - a) zjazd chorągwi,
 - b) komenda chorągwi,
 - c) komendant chorągwi,
 - d) komisja rewizyjna chorągwi,
 - e) sąd harcerski chorągwi;
- 3) władze naczelne:
 - a) Zjazd ZHP,
 - b) Rada Naczelna ZHP,
 - c) Przewodniczący ZHP,
 - d) Główna Kwatera ZHP,
 - e) Naczelnik ZHP,
 - f) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
 - g) Naczelny Sąd Harcerski ZHP.

§ 36

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Wybory do władz ZHP odbywają się z zachowaniem następujących zasad:
 - 1) nieograniczona liczba kandydatów,
 - 2) pełne równouprawnienie kandydatów bez względu na płeć i staż członkowski w ZHP.

§ 37

1. Czynne prawo wyborcze mają:
 - 1) instruktorzy pełniący funkcje instruktorskie, mający zaliczoną służbę instruktorską za ostatni rok,
 - 2) członkowie zwyczajni nie będący instruktorami kierujący podstawowymi jednostkami organizacyjnymi.
2. Bierne prawo wyborcze mają instruktorzy, z następującymi ograniczeniami:
 - 1) w wyborach na funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP i do sądów harcerskich bierne prawo wyborcze mają wyłącznie instruktorzy w stopniu harcmistrza,
 - 2) nie można łączyć funkcji komendanta hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz funkcji komendanta chorągwi z funkcją członka Centralnej Komisji Rewizyjnej,
 - 3) w wyborach do komisji rewizyjnych biernego prawa wyborczego nie mają instruktorzy bezpośrednio związani z odpowiedzialnością materialną w danej jednostce,

- 4) nie można łączyć funkcji:
 - a) we władzach tego samego stopnia,
 - b) przewodniczącego komisji rewizyjnej na szczepie hufca, chorągwi i władz naczelnych,
 - c) przewodniczącego sądu harcerskiego na szczepie hufca, chorągwi i władz naczelnych.
3. Funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, komendanta chorągwi i komendanta hufca można sprawować nie dłużej niż przez 2 kolejne pełne kadencje.

§ 38

1. Wybory do władz odbywają się tajnie, chyba że uprawnieni do głosowania jednogłośnie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów i więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.
3. W razie braku rozstrzygnięcia wyboru z powodu uzyskania przez kilku kandydatów takiej samej liczby głosów, więcej jednak niż połowy ważnie oddanych głosów, przeprowadza się głosowanie uzupełniające na tych kandydatów, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.
4. Jeżeli liczba osób wybranych na zasadach określonych w ust. 2 jest mniejsza niż liczba osób wybieranych w skład danej władzy lub liczba wybieranych delegatów, na wakujące miejsca przeprowadza się wybory dodatkowe. Kandydaci, którzy w wyniku wcześniejszych wyborów nie uzyskali więcej niż połowy ważnie oddanych głosów, mogą kandydować ponownie.
5. Wybory władz ZHP są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe lub zbiórce dokonującej wyboru delegatów na Zjazd ZHP.
6. Delegaci na Zjazd ZHP wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.
7. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczebność hufców dokonujących wyboru tych delegatów.
8. Rada Naczelna ZHP określa w ordynacji wyborczej szczegółowe zasady i tryb wyboru władz oraz delegatów na Zjazd ZHP, a także uchwała terminarz organizowania zjazdów hufców i chorągwi, w tym zjazdów sprawozdawczych.

§ 39

1. Kadencja władz ZHP trwa cztery lata. Kadencja władz wybranych na zjeździe sprawozdawczym lub zjeździe nadzwyczajnym kończy się w dniu najbliższego zjazdu zwykłego.
2. Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:
 - 1) ustania członkostwa ZHP,
 - 2) rezygnacji z mandatu,
 - 3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
 - 4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego.
3. Mandat komendanta hufca i komendanta chorągwi wygasa w czasie kadencji także w wypadku nieudzielenia absolutorium przez odpowiedni zjazd sprawozdawczy, a mandat Naczelnika ZHP w wypadku nieudzielenia absolutorium przez Radę Naczelną.
4. Po wygaśnięciu mandatu komendanta hufca, mandaty pozostałych członków komendy hufca wygasają w chwili wyboru nowego komendanta hufca.
5. Po wygaśnięciu mandatu komendanta chorągwi, mandaty pozostałych członków komendy chorągwi wygasają w chwili wyboru nowego komendanta chorągwi.

6. Po wygaśnięciu mandatu Naczelnika ZHP, mandaty pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP wygasają w chwili wyboru nowego Naczelnika ZHP.

§ 40

1. Władze ZHP mogą odwoływać członków ze swojego składu oraz uzupełniać swój stan osobowy przez wybór nowych członków. Liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji nie może być większa niż połowa liczebności tej władzy określona przez odpowiedni zjazd.
2. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz naczelnych wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez Zjazd ZHP – dokonuje ich Rada Naczelna ZHP.
3. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełnienia przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.
4. Komenda hufca nie może odwołać komendanta hufca. Komenda chorągwi nie może odwołać komendanta chorągwi. Główna Kwatera nie może odwołać Naczelnika ZHP. Rada Naczelna nie może odwołać Przewodniczącego ZHP.

§ 41

1. Władze ZHP sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz niższego stopnia.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz ZHP, władza ZHP wyższego stopnia może zawiesić odpowiednią władzę niższego stopnia na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.
3. W okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy, powołany przez władzę wyższego stopnia.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w wypadku wygaśnięcia mandatu komendanta hufca lub komendanta chorągwi w trakcie kadencji.

§ 42

1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut ZHP nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. Przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały zjazdów hufców i zjazdów chorągwi są ważne bez względu na liczbę osób obecnych i uprawnionych do głosowania.

§ 43

1. Uchwały i decyzje władz ZHP oraz decyzje osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP, niezgodne z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz wyższego stopnia – są nieważne.
2. Nieważność uchwał i decyzji władz hufca stwierdzają właściwe władze chorągwi. Nieważność uchwał i decyzji władz chorągwi stwierdzają właściwe władze naczelne. Nieważność decyzji osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP stwierdzają właściwi komendanci.
3. Od uchwały lub decyzji stwierdzających nieważność innej uchwały lub decyzji przysługuje odwołanie do Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej jest ostateczne.
4. Nieważność uchwał zjazdów hufców i zjazdów chorągwi stwierdza Rada Naczelna ZHP.

5. Nieważność uchwał i decyzji władz naczelnych ZHP stwierdza Centralna Komisja Rewizyjna ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej jest ostateczne.

ROZDZIAŁ 7. Władze hufca

§ 44

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca obraduje jako zjazd zwykły, zjazd sprawozdawczy lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły hufca:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
 - 2) przyjmuje program rozwoju hufca,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania:
 - a) komendanta i komendy hufca,
 - b) komisji rewizyjnej hufca,
 - c) sądu harcerskiego hufca (jeżeli został wybrany);
 - 4) na wniosek komisji rewizyjnej hufca, podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami hufca,
 - 5) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym co najmniej jednego zastępcę komendanta hufca i skarbnika hufca, o ile zjazd hufca zadecyduje o wyborze skarbnika hufca,
 - 6) określa liczebność i wybiera komisję rewizyjną hufca,
 - 7) wybiera delegatów hufca na zjazd chorągwi,
 - 8) może wybrać sąd harcerski hufca,
 - 9) decyduje, czy w bieżącej kadencji wybrać skarbnika hufca.
4. Zjazd zwykły hufca jest zwoływany przez komendanta hufca co cztery lata.

§ 45

1. Zjazd sprawozdawczy hufca odbywa się raz, w połowie kadencji. Szczegółowy terminarz zjazdów sprawozdawczych określa Rada Naczelna ZHP.
2. Zjazd sprawozdawczy hufca:
 - 1) rozpatruje sprawozdanie komendanta i komendy hufca, w tym sprawozdanie finansowe za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
 - 2) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie przedłożonych sprawozdań,
 - 3) podejmuje, na wniosek komisji rewizyjnej hufca, uchwałę w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
 - 4) ocenia realizację uchwał zjazdu hufca,
 - 5) obraduje także nad sprawami właściwymi dla zjazdu nadzwyczajnego hufca, jeżeli wniosek o rozpatrzenie takich spraw został zgłoszony przez komendanta hufca, komisję rewizyjną hufca lub komendanta chorągwi.
3. W wypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium komendantowi i komendzie hufca, zjazd wybiera nowego komendanta hufca oraz, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera komendę hufca.
4. Zjazd sprawozdawczy hufca jest zwoływany przez komendanta hufca.

§ 46

1. Zjazd nadzwyczajny hufca może zostać zwołany przez:
 - 1) komendanta hufca,

- 2) komisję rewizyjną hufca,
 - 3) komendanta chorągwi, z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 członków zwyczajnych pełniących w hufcu funkcje instruktorskie.
2. Zjazd nadzwyczajny hufca obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 47

W zjeździe hufca biorą udział z głosem decydującym członkowie zwyczajni mający przydział służbowy do tego hufca i mający czynne prawo wyborcze.

§ 48

1. W skład komendy hufca wchodzi komendant hufca i co najmniej 3 członków komendy.
2. Komenda hufca:
 - 1) buduje wspólnotę instruktorską oraz wspólnotę podstawowych jednostek organizacyjnych,
 - 2) przyjmuje plan pracy hufca, w tym plan kształcenia, oraz ocenia jego realizację,
 - 3) zatwierdza budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 4) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju hufca,
 - 5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę gromad, drużyn i innych jednostek hufca oraz ocenia ich działalność,
 - 6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie hufca,
 - 7) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy,
 - 8) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP, władze naczelne i władze chorągwi.
3. Komendant hufca:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością hufca,
 - 2) reprezentuje hufiec,
 - 3) określa organizację komendy hufca i kieruje jej pracą,
 - 4) wydaje rozkazy.

§ 49

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca, odpowiedzialnym przed zjazdem hufca.
2. Komisja rewizyjna hufca:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendanta i komendy hufca oraz jednostek organizacyjnych hufca ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz hufca pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) przedstawia komendantowi i komendzie hufca informacje, zalecenia i wnioski,
 - 4) przedstawia zjazdowi hufca sprawozdanie ze swej działalności,
 - 5) przedstawia zjazdowi hufca ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy hufca,
 - 6) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez komisje rewizyjne wyższego stopnia.
3. Komisja rewizyjna hufca liczy co najmniej 3 członków.

§ 50

1. Sąd harcerski hufca rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez instruktorów i członków zwyczajnych nie będących instruktorami i pełniących funkcje instruktorskie, z wyłączeniem członków władz hufca, oraz sprawy odwoławcze dotyczące członkostwa instruktorów.

2. Jeżeli zjazd hufca nie dokona wyboru sądu harcerskiego hufca, sądem właściwym dla osób mających przydział służbowy do tego hufca jest sąd harcerski chorągwi.
3. Sąd harcerski hufca liczy co najmniej 3 członków.

ROZDZIAŁ 8. Władze chorągwi

§ 51

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi obraduje jako zjazd zwykły, zjazd sprawozdawczy lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły chorągwi:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
 - 2) przyjmuje program rozwoju chorągwi,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania:
 - a) komendanta i komendy chorągwi,
 - b) komisji rewizyjnej chorągwi,
 - c) sądu harcerskiego chorągwi;
 - 4) na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami chorągwi,
 - 5) wybiera komendanta chorągwi i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym co najmniej 2 zastępców komendanta chorągwi i skarbnika chorągwi,
 - 6) określa liczebność i wybiera komisję rewizyjną chorągwi i sąd harcerski chorągwi,
 - 7) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych mu przez Zjazd ZHP.
4. Zjazd zwykły chorągwi jest zwoływany przez komendanta chorągwi co cztery lata.

§ 52

1. Zjazd sprawozdawczy chorągwi odbywa się raz, w połowie kadencji. Szczegółowy terminarz zjazdów określa Rada Naczelna ZHP.
2. Zjazd sprawozdawczy chorągwi:
 - 1) rozpatruje sprawozdanie komendanta i komendy chorągwi, w tym sprawozdanie finansowe za okres od ostatniego zjazdu zwykłego chorągwi,
 - 2) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej chorągwi i Głównej Kwatery w sprawie przedłożonych sprawozdań,
 - 3) podejmuje, na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi, uchwałę w sprawie absolutorium dla komendy i komendanta chorągwi za okres od ostatniego zjazdu zwykłego chorągwi,
 - 4) ocenia realizację uchwał zjazdu chorągwi,
 - 5) obraduje także nad sprawami właściwymi dla zjazdu nadzwyczajnego chorągwi, jeżeli wniosek o rozpatrzenie takich spraw został zgłoszony przez komendanta chorągwi, komisję rewizyjną chorągwi lub Naczelnika ZHP.
3. W wypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy chorągwi absolutorium komendantowi i komendzie chorągwi, zjazd wybiera nowego komendanta chorągwi oraz, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera komendę chorągwi.
4. Zjazd sprawozdawczy chorągwi jest zwoływany przez komendanta chorągwi.

§ 53

1. Zjazd nadzwyczajny chorągwi może zostać zwołany przez:
 - 1) komendanta chorągwi,
 - 2) komisję rewizyjną chorągwi,
 - 3) Naczelnika ZHP, z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 komendantów hufców.
2. Zjazd nadzwyczajny chorągwi obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 54

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani przez zjazdy hufców,
 - 2) komendanci hufców,
 - 3) komendant chorągwi.
2. Członkowie ustępujących władz chorągwi biorą udział w zjeździe chorągwi z głosem doradczym.
3. Delegaci na zjazd chorągwi, wybrani przez zjazdy hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego, mając prawo udziału z głosem decydującym w zjazdach sprawozdawczych i zjazdach nadzwyczajnych chorągwi zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 55

1. W skład komendy chorągwi wchodzi komendant chorągwi i co najmniej 6 członków komendy.
2. Komenda chorągwi:
 - 1) buduje wspólnotę instruktorską i wspólnotę hufców,
 - 2) przyjmuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia, oraz ocenia jego realizację,
 - 3) zatwierdza budżet chorągwi oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 4) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju chorągwi,
 - 5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
 - 6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie chorągwi,
 - 7) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy,
 - 8) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP i władze naczelne.
3. Komendant chorągwi:
 - 1) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
 - 2) reprezentuje chorągiew,
 - 3) określa organizację komendy chorągwi i kieruje jej pracą,
 - 4) wydaje rozkazy,
 - 5) wykonuje inne zadania określone w Statucie ZHP oraz przekazane przez władze ZHP.

§ 56

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.
2. Komisja rewizyjna chorągwi:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych chorągwi ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,

- 3) przedstawia komendantowi i komendzie chorągwi informację, zalecenia i wnioski,
 - 4) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
 - 5) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla komendanta i komendy chorągwi,
 - 6) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.
3. Komisja rewizyjna chorągwi liczy co najmniej 5 członków.

§ 57

1. Sąd harcowski chorągwi rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz hufców, instruktorów z przydziałem służbowym do komendy chorągwi i jednostek przez nią powołanych, z wyłączeniem członków władz chorągwi.
2. Sąd harcowski chorągwi jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych: przez sądy harcowskie hufców, przez sąd harcowski chorągwi, który rozpoznawał w pierwszej instancji sprawy instruktorów z hufców, które nie wybrały sądów harcowskich oraz decyzji komendanta chorągwi (komendanta hufca, w którym nie wybrano sądu), w zakresie utraty członkostwa instruktorów.
3. Sąd harcowski chorągwi liczy co najmniej 9 członków.

ROZDZIAŁ 9. Władze naczelne

§ 58

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
2. Zjazd ZHP obraduje jako zjazd zwykły lub nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły ZHP:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
 - 2) przyjmuje program rozwoju ZHP,
 - 3) uchwała Statut ZHP i dokonuje w nim zmian,
 - 4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania:
 - a) Przewodniczącego ZHP i Rady Naczelnej ZHP,
 - b) Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP,
 - c) Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
 - d) Naczelnego Sądu Harcowskiego ZHP.
 - 5) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla Przewodniczącego ZHP i Rady Naczelnej ZHP oraz Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi ZHP,
 - 6) wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP,
 - 7) wybiera Radę Naczelną ZHP,
 - 8) wybiera Naczelnika ZHP i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym co najmniej 2 zastępców Naczelnika i Skarbnika ZHP,
 - 9) określa liczebność i wybiera Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcowski ZHP.
4. Zjazd zwykły ZHP jest zwoływany przez Radę Naczelną ZHP co cztery lata.
5. Uchwałę o terminie i miejscu zjazdu zwykłego ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem zjazdu.

§ 59

1. Zjazd nadzwyczajny ZHP może zostać zwołany w każdym czasie przez:
 - 1) Radę Naczelną ZHP,

- 2) Przewodniczącego ZHP,
 - 3) Główną Kwaterę ZHP,
 - 4) Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.
2. Zwołanie zjazdu nadzwyczajnego ZHP musi zostać ogłoszone najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
 3. Zjazd nadzwyczajny ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 60

1. W Zjeździe ZHP biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani w hufcach lub rejonach hufców,
 - 2) komendanci chorągwi,
 - 3) Przewodniczący ZHP,
 - 4) Naczelnik ZHP.
2. Członkowie ustępujących władz naczelnych biorą udział w Zjeździe ZHP z głosem doradczym.
3. Delegaci na Zjazd ZHP wybrani w hufcach lub rejonach hufców zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego ZHP, mając prawo udziału z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych ZHP zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 61

1. Rada Naczelna ZHP jest władzą uchwałodawczą stowarzyszenia.
2. Rada Naczelna ZHP:
 - 1) w okresie pomiędzy zjazdami ZHP decyduje o podstawowych sprawach Związku,
 - 2) decyduje w sprawach systemu metodycznego, kierunków pracy wychowawczej i pracy z kadrą,
 - 3) zajmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
 - 4) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
 - 5) określa wysokość składek członkowskich,
 - 6) rozpatruje sprawozdania Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP, sprawozdania z wykonania budżetu Związku, w tym budżetu Głównej Kwatery, ocenia jej działalność i, na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP,
 - 7) w okresie pomiędzy zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP i – w wypadku określonym w § 40 ust. 2 – członków pozostałych władz naczelnych,
 - 8) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach,
 - 9) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
 - 10) wykonuje inne zadania określone w Statucie.
3. W wypadku nieudzielenia przez Radę Naczelną ZHP absolutorium Naczelnikowi ZHP i Głównej Kwaterze ZHP, Rada Naczelna wybiera nowego Naczelnika ZHP oraz, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera Główną Kwaterę ZHP.
4. Rada Naczelna ZHP zbiera się co najmniej 2 razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub osoba przez niego upoważniona. Radę Naczelną może zwołać także Centralna Komisja Rewizyjna z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/3 członków Rady albo 1/3 komendantów chorągwi.
5. W obradach Rady Naczelnej uczestniczą z głosem doradczym Naczelnik ZHP i pozostali członkowie Głównej Kwatery ZHP, przedstawiciele Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP i Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP oraz komendanci chorągwi.
6. Rada Naczelna sama określa swoją organizację i sposoby działania.

§ 62

1. Rada Naczelna składa się z:
 - 1) Przewodniczącego ZHP,
 - 2) 1–3 wiceprzewodniczących ZHP,
 - 3) 30–40 członków Rady Naczelnej wybieranych przez Zjazd ZHP.
2. Liczbę członków Rady Naczelnej wybieranych przez Zjazd ZHP z poszczególnych chorągwi, a także szczegółowe zasady wyborów określa każdorazowo Zjazd ZHP.
3. W wypadku wygaśnięcia w trakcie kadencji mandatu członka Rady Naczelnej, wybór uzupełniający jest dokonywany przez Radę Naczelną na wniosek delegatów na Zjazd ZHP z właściwej chorągwi.

§ 63

1. Przewodniczący ZHP stoi na straży jedności, zasad ideowych i tradycji ZHP.
2. Przewodniczący ZHP:
 - 1) reprezentuje Związek na zewnątrz w zakresie swoich kompetencji,
 - 2) kieruje działalnością Rady Naczelnej,
 - 3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP.
3. Przewodniczący wykonuje swoje zadania przy pomocy wiceprzewodniczących ZHP.

§ 64

1. Główna Kwatera ZHP jest zarządem ZHP.
2. W skład Głównej Kwatery wchodzi Naczelnik ZHP oraz co najmniej 6 członków Głównej Kwatery.
3. Główna Kwatera ZHP kieruje działalnością ZHP, a w szczególności:
 - 1) tworzy warunki do realizacji programu Związku,
 - 2) wykonuje zadania określone w Statucie ZHP, uchwałach Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej ZHP,
 - 3) przyjmuje plan pracy Głównej Kwatery i plan kształcenia ZHP,
 - 4) uchwała, na wniosek Naczelnika ZHP, budżet Związku, w tym budżet Głównej Kwatery,
 - 5) może przedkładać Radzie Naczelnej ZHP projekty uchwał,
 - 6) podejmuje uchwały o nabywaniu, zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomości ZHP,
 - 7) deleguje przedstawicieli do reprezentowania Związku w innych podmiotach gospodarczych, w których ZHP ma udziały, oraz w fundacjach,
 - 8) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
 - 9) uchwała regulaminy wewnętrzne i instrukcje ZHP, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP, w tym regulaminy i instrukcje dotyczące:
 - a) zasad tworzenia i działania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
 - b) zasad tworzenia i działania hufców i chorągwi,
 - c) zasad organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz komendanta i komendy chorągwi,
 - d) zasad prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
 - e) zasad pracy kapelanów oraz ich współdziałania z komendami;
- 10) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez członków Głównej Kwatery,
- 11) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów i komend chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,

- 12) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa,
 - 13) powołuje i odwołuje ciała doradcze – rady, komisje i celowe zespoły robocze,
 - 14) decyduje o zatrudnianiu pracowników biura Głównej Kwatery.
4. Naczelnik ZHP:
- 1) reprezentuje ZHP na zewnątrz,
 - 2) określa organizację i zasady działania Głównej Kwatery ZHP oraz kieruje jej pracą,
 - 3) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez Główną Kwaterę ZHP,
 - 4) wydaje rozkazy,
 - 5) wykonuje inne zadania określone w Statucie lub przekazane przez Zjazd ZHP albo Radę Naczelną ZHP,
 - 6) zarządza majątkiem i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy Skarbnika ZHP.

§ 65

1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna czuwa nad zgodnością działania władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa, sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości. W tym zakresie przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski, a Zjazdowi ZHP sprawozdanie oraz ocenę działalności wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla Przewodniczącego ZHP i Rady Naczelnej ZHP oraz Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym chorągwi i hufców.
4. Centralna Komisja Rewizyjna liczy co najmniej 15 członków.
5. Centralna Komisja Rewizyjna uchwała regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP.

§ 66

1. Naczelny Sąd Harcerski ZHP rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz naczelnych ZHP i członków władz chorągwi oraz instruktorów z przydziałem służbowym do Głównej Kwatery ZHP i jednostek przez nią powołanych.
2. Naczelny Sąd Harcerski jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez Naczelny Sąd Harcerski, sądy harcerskie chorągwi oraz od decyzji Naczelnika ZHP w zakresie utraty członkostwa instruktorów.
3. Naczelny Sąd Harcerski dokonuje wykładni Statutu ZHP.
4. Naczelny Sąd Harcerski liczy co najmniej 11 członków.
5. Naczelny Sąd Harcerski uchwała regulamin sądów harcerskich określający ustrój sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania.
6. Sądy harcerskie są niezawisłe w orzekaniu.
7. Postępowanie przed sądami harcerskimi jest dwuinstancyjne.

ROZDZIAŁ 10.

Majątek, gospodarka

§ 67

1. Majątek Związku stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów

- z ofiarności publicznej oraz dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy publiczne oraz podmioty gospodarcze.
2. Majątek ZHP służy działalności statutowej Związku i nie może być użyty do celów lub w sposób sprzeczny ze Statutem ZHP.

§ 68

1. Składka członkowska ZHP jest powszechna i obowiązkowa dla wszystkich członków ZHP.
2. Rada Naczelna ZHP określa wysokość składek członkowskich, zasady ich zbierania i podziału pomiędzy jednostki harcerskie oraz tryb rozliczania, a także zasady i tryb udzielania ulg i zwolnień.

§ 69

1. Osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP działający łącznie.
2. Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP mogą udzielać pełnomocnictw innym osobom, mogą też wyrażać zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną. W każdym wypadku wymagane jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób.
3. Udzielenie pełnomocnictw wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 70

1. W sprawach ze stosunku pracy w imieniu pracodawcy występuje Naczelnik ZHP.
2. W stosunku do Naczelnika ZHP w imieniu pracodawcy występuje Przewodniczący ZHP.
3. Naczelnik ZHP może udzielać pełnomocnictw w sprawach ze stosunku pracy, może też wyrazić zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną z zastosowaniem § 69 ust. 3.

§ 71

1. ZHP prowadzi działalność gospodarczą dla realizacji celów statutowych we własnych jednostkach lub przez uczestnictwo w działalności innych podmiotów gospodarczych.
2. Sposób prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP określają obowiązujące przepisy prawa oraz wewnętrzne regulaminy i instrukcje ZHP wydawane przez Główną Kwaterę ZHP.
3. Działalność gospodarcza i finansowa ZHP jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

ROZDZIAŁ 11.

Postanowienia końcowe

§ 72

1. Uchwałę w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy delegatów.
2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.

2.7. Statut ZHP, 2005 r.

2.7.1. Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP wprowadzająca zmiany do Statutu ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1-2, 2006 r., s. 6-8, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP wprowadzająca zmiany do Statutu ZHP

§ 1

1. Zmiany w Statucie ZHP odnoszące się do nabycia osobowości prawnej przez chorągwie wchodzi w życie w trybie i terminach określonych w niniejszej uchwale.
2. Pozostałe zmiany w Statucie ZHP wchodzi w życie z dniem uchwalenia, za wyjątkiem § 49 ust.2 pkt 1, który wchodzi w życie z dniem 1.05.2006.
3. Sporządzenie i złożenie wniosku o dokonanie wpisu do KRS ciąży na Głównej Kwaterze ZHP.

§ 2

Postanowienia Statutu ZHP dotyczące osobowości prawnej chorągwi powinny być wprowadzane w życie do końca roku 2006 w następującym trybie:

- 1) w terminie luty-kwiecień 2006 r. odbędą się zbiórki wyborcze lub zjazdy sprawozdawcze w hufcach celem wyboru delegatów na zjazd chorągwi, Ordynację wyborczą ZHP uchwała Rada Naczelna do 31 stycznia 2006 r.,
- 2) w terminie kwiecień-październik 2006 r. odbędą się zjazdy zwykłe chorągwi, zjazdy dokonują wyboru władz chorągwi,
- 3) władze wybrane na zjazdach zwykłych chorągwi dokonają rejestracji chorągwi jako jednostki terenowej ZHP posiadającej osobowość prawną,
- 4) Główna Kwatera sporządzi wzór wniosku chorągwi o wpis do KRS i instrukcję postępowania w tej sprawie,
- 5) Do momentu rejestracji osobowości prawnej chorągwi jako osoby prawnej w zakresie zarządzania majątkiem ZHP obowiązują dotychczasowe przepisy dotyczące majątku ZHP (§ 67, § 69, § 70 Statutu ZHP uchwalonego przez XXXII Zjazd ZHP),
- 6) majątek ZHP znajdujący się w posiadaniu chorągwi staje się majątkiem chorągwi w dniu nabycia przez nią osobowości prawnej z uwzględnieniem postanowień § 3.

§ 3

1. Główna Kwatera ZHP, w wykonaniu uchwały Zjazdu, przekaze protokolarnie komendzie chorągwi – po jej zarejestrowaniu – wszystkie składniki majątkowe będące w dniu przekazania w jej władaniu, w tym hufców i innych jednostek organizacyjnych, oraz związane z tymi aktywami pasywa, z uwzględnieniem wszystkich wymogów prawa (np. przekazanie nieruchomości w formie aktu notarialnego, przejęcie zobowiązań za zgodą wierzyciela).
2. Za przekazanie chorągwi składników majątkowych odpowiedzialni są Naczelnik i Skarbnik ZHP.
3. Jeśli wierzyciel nie wyrazi zgody na przekazanie zobowiązania chorągwi, odpowiedzialność za to zobowiązanie w dalszym ciągu będzie obciążać GK ZHP i powinno ono być odpowiednio zabezpieczone. Po przekazaniu majątku do chorągwi, GK ZHP musi mieć zdolność regulowania swoich zobowiązań, zdolność kontraktową i kredytową oraz możliwość regulowania nieprzekazanych zobowiązań chorągwi.

§ 4

Główna Kwatera ZHP:

1. odpowiada za dostosowanie wszystkich wewnętrznych przepisów ZHP dotyczących działalności finansowo-gospodarczej i przygotowanie nowych rozwiązań prawnych do czasu zarejestrowania pierwszej chorągwi,
2. zobowiązana jest do wprowadzenia uregulowań przejściowych dotyczących wywiązywania się przez ZHP z praw i obowiązków jako organizacji pożytku publicznego do czasu zarejestrowania wszystkich chorągwi i uzyskania przez nie statusu organizacji pożytku publicznego.

§ 5

W pozostałym zakresie Rada Naczelna, CKR, NSH i Główna Kwatera ZHP do 30 czerwca 2006 r. dostosują przepisy będące w ich kompetencji do nowych rozwiązań Statutu.

§ 6

1. W związku z wyborem nowych władz chorągwi przed zakończeniem kadencji rozpoczętej w roku 2004 i w nawiązaniu do treści § 37 ust. 5 Statutu ZHP, kadencji tej nie traktuje się jako pełnej, pod warunkiem odbycia zjazdu chorągwi do końca 2006 r.
2. Kadencja rozpoczęta w roku 2006 jest kadencją kolejną dla osób, które pełniły funkcję komendanta chorągwi nieprzerwanie od 2000 r.

§ 7

Władze Naczelne ZHP zobowiązane są w roku 2008 dokonać oceny wdrożenia i funkcjonowania przepisów dotyczących osobowości prawnej ZHP i chorągwi oraz przedstawić i skonsultować propozycje związane z ewentualną możliwością osobowości prawnej dla hufca przed Zjazdem ZHP w 2009 r.

2.7.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r., XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r. oraz XXXIII Zjazd ZHP w dniu 3 XII 2005 r.

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

STATUT ZHP

ROZDZIAŁ 1.

Postanowienia ogólne

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem i prowadzi działalność pożytku publicznego.
2. Związek Harcerstwa Polskiego może używać skrótu ZHP.
3. ZHP posiada osobowość prawną. Osobowość prawną posiadają także chorągwie jako terenowe jednostki organizacyjne.
4. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. W wyjątkowych wypadkach ZHP może działać za granicą z ograniczeniami wynikającymi z § 15 ust. 4.
5. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.
6. Postanowienia Statutu, w których mowa o harcerzu, harcerzu starszym, wędrowniku, członku starszyny, instruktora, seniorze, stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, wędrowniczek, członkiń starszyny, instruktoerek i senierek.

ROZDZIAŁ 2.

Charakter, cele i środki działania

§ 2

1. ZHP działa zgodnie z zasadami, celami i metodą wprowadzonymi przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella i rozwiniętymi przez Andrzeja Małkowskiego.
2. ZHP jest dobrowolnym stowarzyszeniem otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.
3. ZHP jest stowarzyszeniem apolitycznym, niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym. Nie można wykorzystywać struktur ani symboli ZHP do prowadzenia działalności politycznej.
4. ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej zrzeszonej w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM), Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS) i Międzynarodowym Bractwie Skautów i Przewodniczek (ISGF).

§ 3

1. Misją ZHP jest wychowywanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.

2. ZHP wychowuje młodych ludzi na prawych, aktywnych i odpowiedzialnych obywateli w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim.
3. Podstawą wychowania w ZHP są normy moralne, wywodzące się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijaństwa. ZHP uznaje prawo każdego członka Związku do osobistego wyboru systemu wartości duchowych.
4. Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:
 - 1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka,
 - 2) nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
 - 3) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, równouprawnienia, tolerancji i przyjaźni,
 - 4) stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi,
 - 5) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą.

§ 4

1. Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:
 - 1) zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych,
 - 2) prowadzi działalność wychowawczą i oświatową wśród dzieci i młodzieży, prowadzi wśród nich całoroczną działalność oświatowo-wychowawczą, posługując się harcerskimi formami pracy,
 - 3) wypowiada się w sprawach dzieci i młodzieży,
 - 4) upowszechnia ideę wolontariatu oraz organizuje wolontariuszy do realizacji celów statutowych,
 - 5) podejmuje zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym także poprzez prowadzenie działalności charytatywnej i opiekuńczej,
 - 6) prowadzi działania na rzecz osób niepełnosprawnych, a w szczególności rehabilitację i rewalidację dzieci niepełnosprawnych, a także resocjalizację dzieci nieprzystosowanych społecznie,
 - 7) prowadzi działalność edukacyjną i kształceniową wśród osób dorosłych,
 - 8) prowadzi kształcenie kadry instruktorskiej,
 - 9) tworzy ośrodki oraz placówki oświatowo-wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze, naukowo-badawcze i kulturalne,
 - 10) upowszechnia zasady wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także prowadzi działania wspomagające rozwój demokracji,
 - 11) przyczynia się do budowania społeczeństwa obywatelskiego,
 - 12) prowadzi działalność międzynarodową, w tym działalność na rzecz integracji europejskiej,
 - 13) stwarza warunki do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi,
 - 14) upowszechnia i umacnia w społeczeństwie przywiązanie do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, równouprawnienia, tolerancji i przyjaźni,
 - 15) upowszechnia wiedzę o świecie przyrody, przeciwstawia się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtuje potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą, organizuje przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska naturalnego,

- 16) organizuje przedsięwzięcia związane z rozwojem zainteresowań i specjalności, działalnością w zakresie kultury, kultury fizycznej i sportu oraz turystyki i krajoznawstwa,
 - 17) inicjuje i realizuje programy profilaktyczne, antyalkoholowe i przeciwdziałające uzależnieniom,
 - 18) działa na rzecz obrony narodowej i bezpieczeństwa powszechnego,
 - 19) troszczy się o tradycje i dziedzictwo narodowe, kształtuje postawy patriotyczne,
 - 20) działa na rzecz promocji zdrowego trybu życia oraz ochrony zdrowia,
 - 21) dba o dobrą kulturę związaną z historią harcerstwa, chroni je i udostępnia dla celów naukowo-badawczych i wychowawczych,
 - 22) przygotowuje członków organizacji do aktywności na rynku pracy,
 - 23) organizuje letni i zimowy wypoczynek w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania,
 - 24) prowadzi działalność wydawniczą, radiową i informacyjną.
2. ZHP realizuje swoje cele oraz prowadzi działalność wychowawczą opartą na metodzie harcerskiej także wśród osób niezrzeszonych w ZHP.

§ 5

1. Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:
 - pozytywnością,
 - indywidualnością,
 - wzajemnością oddziaływań,
 - dobrowolnością i świadomością celów,
 - pośredniością,
 - naturalnością,
 będący jednocześnie systemem wspierania samorozwoju zuchów, harcerzy i instruktorów przez:
 - Przyrzeczenie i Prawo,
 - uczenie w działaniu,
 - uczestnictwo w małych grupach,
 - stale doskonalony i stymulujący program.
2. ZHP realizuje cele przez harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu, w którym istotną rolę odgrywa osobisty przykład instruktora.
3. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
4. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 6

Wartości wychowawcze ZHP zawarte są w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz Zobowiązaniu Instruktorskim.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuję obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

1. ZHP współpracuje z organami władzy publicznej, administracji rządowej i samorządowej, placówkami oświaty i wychowania, Wojskiem Polskim oraz innymi służbami mundurowymi, Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związkami wyznaniowymi, a także z organizacjami społecznymi i podmiotami, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.
2. ZHP korzysta ze wsparcia rodziców i pomocy ruchu przyjaciół harcerstwa.
3. Zasady działania ruchu przyjaciół harcerstwa określa Rada Naczelna ZHP.

§ 8

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami kraju.
2. ZHP współdziała z organizacjami skautowymi zrzeszonymi w WOSM, WAGGGS i ISGF.
3. ZHP może współpracować także z innymi organizacjami, zwłaszcza dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z organizacjami międzynarodowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3.

Hymn, odznaki, symbole, mundury organizacyjne

§ 9

1. Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko, co nasze, Polsce oddamy”.
2. Tekst oraz zapis nutowy Hymnu ZHP stanowi załącznik nr 1 do Statutu ZHP.

§ 10

1. Odznakami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) dla zuchów – Znaczek Zucha przedstawiający główkę białego orla i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „ZUCH”,
 - 2) dla pozostałych członków zwyczajnych ZHP, którzy złożyli Przyrzeczenie Harcerskie – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku i wieńcem z liści dębowych i laurowych, wplecionym w ramiona, oraz napisem „CZUWAJ”.
2. Tradycyjnym znakiem ZHP jest harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota, oraz inicjałami ZHP na przewiązce.
3. Odznakami przynależności członków ZHP do WOSM, WAGGGS i ISGF są noszone na mundurze symbole tych organizacji.
4. Wzór Znaczką Zucha, Krzyża Harcerskiego i lilijki stanowi załącznik nr 2 do Statutu ZHP.
5. Wzory innych odznak, odznaczeń organizacyjnych i symboli ZHP oraz sposób ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 11

1. ZHP posiada sztandar i banderę.
2. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, szczepom, związkom drużyn oraz podstawowym jednostkom organizacyjnym ZHP.
3. Wzory sztandarów i zasady ich przyznawania oraz wzór bandery i prawo jej posiadania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 12

1. Podstawowym ubiorem organizacyjnym członków zwyczajnych ZHP jest mundur.
2. Wzory mundurów i innych strojów organizacyjnych oraz sposoby ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 13

Jednostki organizacyjne ZHP mogą posiadać nazwy i imiona. Zasady i tryb przyjmowania nazw i imion określa Główna Kwatera ZHP.

ROZDZIAŁ 4. Członkostwo

§ 14

1. Członkostwo ZHP powstaje z chwilą wyrażenia woli przynależności do ZHP i uzyskania przydziału służbowego.
2. Członkowie ZHP dzielą się na:
 - 1) członków zwyczajnych,
 - 2) członków wspierających.
3. Nie można być w tym samym czasie członkiem zwyczajnym i członkiem wspierającym.

§ 15

1. Członkiem zwyczajnym ZHP może zostać każdy, kto wyrazi wolę przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami i celami Związku.
2. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za pisemną zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.
3. Cudzoziemcy, mieszkający stale lub czasowo w Polsce, mogą być członkami ZHP.

4. Osoby pochodzenia polskiego, mieszkające czasowo za granicą, mogą należeć do jednostek ZHP prowadzących działalność za granicą za zgodą właściwej terytorialnie organizacji skautowej, należącej do WOSM i/lub WAGGGS.

§ 16

1. Członkami wspierającymi ZHP są:
 - 1) osoby pełnoletnie, wyrażające wolę stałej współpracy i pomocy jednostkom organizacyjnym ZHP,
 - 2) osoby prawne, w szczególności stowarzyszenia przyjaciół harcerstwa.
2. Uzyskanie przydziału służbowego przez członka wspierającego następuje po podpisaniu porozumienia. Zasady dotyczące porozumień w sprawie praw i obowiązków członków wspierających określa Główna Kwatera ZHP.

§ 17

1. Członkami zwyczajnymi są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, wędrownicy, starszyzna i instruktorzy.
2. Zuchy składają Obietnicę Zucha, a pozostali członkowie zwyczajni składają Przyrzeczenie Harcerskie.
3. Instruktorem zostaje się po zdobyciu stopnia instruktorskiego i złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego, złożony uprzednio Przyrzeczenie Harcerskie. Instruktorem może zostać osoba, która ukończyła 16 lat.
4. Do starszyny należą członkowie zwyczajni, którzy ukończyli 25 rok życia i nie złożyli Zobowiązania Instruktorskiego.
5. Starszyzna i instruktorzy, którzy ukończyli 55 lat i złożyli stosowną deklarację właściwemu komendantowi, otrzymują miano seniora.
6. Starszyzna i instruktorzy mogą się zrzeszać w kręgach.
7. Zasady przynależności członków zwyczajnych do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych określa Rada Naczelna ZHP.

§ 18

1. Członkowie ZHP mają przydział służbowy.
2. Zasady przydziału służbowego członków i tryb postępowania w sprawach związanych z przydziałem służbowym określa Główna Kwatera ZHP.

§ 19

1. Członkowie zwyczajni ZHP mają prawo:
 - 1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w życiu jednostki organizacyjnej ZHP, do której mają przydział służbowy,
 - 2) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
 - 3) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP, na zasadach określonych przez Związek,
 - 4) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP.
2. Instruktorzy mają ponadto prawo do przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego i Zobowiązania Instruktorskiego.

§ 20

1. Członkowie zwyczajni ZHP mają obowiązek:
 - 1) dbać o dobre imię i dobro Związku, kierować się zasadami określonymi w Prawie i Obietnicy Zucha oraz Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim,
 - 2) stosować się do postanowień Statutu ZHP oraz przestrzegać przepisów i regulaminów ZHP,
 - 3) brać czynny udział w życiu ZHP,

- 4) opłacać regularnie składki członkowskie.
2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek kierowania się zasadami określonymi w Zobowiązaniu Instruktorskim oraz szczególnej troski o powierzone im dzieci i młodzież, zwłaszcza o ich zdrowie i bezpieczeństwo.

§ 21

1. Kadre ZHP stanowią członkowie zwyczajni pełniący funkcje instruktorskie.
2. Pełnienie funkcji w ZHP jest jedną z dróg rozwoju kadry i wymaga przeszkolenia. Dla pełnego rozwoju instruktorskiego niezbędne jest podejmowanie nowych zadań i funkcji.
3. Funkcjami instruktorskimi są funkcje, które nie mają charakteru dorywczego, to jest:
 - 1) funkcja drużynowego lub kierującego podstawową jednostką organizacyjną oraz inne stałe funkcje związane z realizacją zadań statutowych powierzone w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP,
 - 2) funkcje członków władz ZHP powierzone w trybie wyboru.
4. Funkcję instruktorską może pełnić instruktor. W uzasadnionych wypadkach komendant hufca może dopuścić do pełnienia funkcji instruktorskiej członka zwyczajnego nie będącego instruktorem, który ukończył 16 lat i posiada odpowiednie kwalifikacje instruktorskie.
5. Dla osób niepełnoletnich pełniących funkcję drużynowego, komendant hufca wyznacza pełnoletniego opiekuna.
6. Powierzanie funkcji harcerskiego kapelana następuje w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP za zgodą odpowiednich władz kościelnych.

§ 22

1. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP zalicza instruktorom corocznie służbę instruktorską.
2. Od decyzji w sprawie zaliczania służby instruktorskiej przysługuje odwołanie do sądu harcerskiego.
3. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach zaliczenia służby instruktorskiej określa Rada Naczelna ZHP.

§ 23

1. Za osiągnięcia w pracy Związku członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.
2. Formy, rodzaje oraz zasady wyróżnień i nagród określa Rada Naczelna ZHP.
3. Najwyższym wyróżnieniem organizacyjnym ZHP jest krzyż „Za Zasługi dla ZHP”.

§ 24

1. Członkostwo zwyczajne ZHP ustaje na skutek:
 - 1) wystąpienia z ZHP,
 - 2) skreślenia z listy członków ZHP,
 - 3) wykluczenia z ZHP.
2. Członkostwo wspierające ZHP ustaje na skutek:
 - 1) rezygnacji,
 - 2) skreślenia z listy członków ZHP z powodów niewywiązywania się z obowiązków wynikających z porozumienia.

§ 25

Wystąpienie z ZHP następuje w drodze złożenia stosownego oświadczenia, zgodnie z podstawowym przydziałem służbowym, osobie kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP lub właściwemu komendantowi hufca, komendantowi chorągwi lub Naczelnikowi ZHP.

§ 26

1. Skreślenie z listy członków następuje w wypadku niewypełnienia obowiązków członkowskich, w tym nieopłacenia składek członkowskich przez okres co najmniej 6 miesięcy.
2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP podejmują, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia wyjaśnień, zgodnie z podstawowym przydziałem służbowym, osoby kierujące podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP lub właściwy komendant hufca, komendant chorągwi bądź Naczelnik ZHP.
3. Od decyzji o skreśleniu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania na zasadach określonych w § 28.

§ 27

1. Wobec członków zwyczajnych ZHP naruszających postanowienia Statutu ZHP mogą być stosowane następujące kary:
 - 1) upomnienie,
 - 2) nagana,
 - 3) wykluczenie z ZHP,
 - 4) ponadto w stosunku do starszyny, instruktorów i kadry pozbawienie, na okres do 4 lat, całości lub części praw członkowskich.
2. Uprawnionymi do stosowania kar są:
 - 1) w stosunku do członków zwyczajnych nie będących instruktorami i nie pełniących funkcji instruktorskich – osoba kierująca podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) w stosunku do starszyny, instruktorów i kadry – właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP w zakresie upomnienia i nagany oraz pozbawienia praw członkowskich, a właściwy sąd harcerski w zakresie wszystkich kar.
3. Obwinionemu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień przed zastosowaniem kary.
4. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić członka zwyczajnego pełniącego funkcję instruktorską w pełnieniu określonych funkcji oraz w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeśli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku pod warunkiem jednoczesnego skierowania sprawy do sądu harcerskiego.
5. Kara upomnienia lub nagany ulega zatarciu po upływie roku od prawomocnego ukarania a kara pozbawienia praw członkowskich – po upływie roku od jej zakończenia.
6. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.
7. Wykluczonemu z ZHP przysługuje prawo ponownego ubiegania się o członkostwo w ZHP. Zasady ponownego ubiegania się o członkostwo określa Rada Naczelna ZHP.

§ 28

1. Skreślonemu z listy członków ZHP oraz ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:

- 1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka zwyczajnego nie będącego kadrą – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,
 - 2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP podjętych wobec kadry, starszyny lub instruktorów – do właściwego sądu harcerskiego,
 - 3) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP podjętych wobec członka zwyczajnego nie będącego instruktorem i pełniącego funkcję instruktorską oraz wobec członka wspierającego – odpowiednio do komendanta chorągwi, Naczelnika ZHP lub Głównej Kwatery ZHP,
 - 4) od orzeczenia sądu harcerskiego – do sądu harcerskiego właściwego do rozpatrzenia odwołania.
2. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje.

ROZDZIAŁ 5. Struktura

§ 29

Terenowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są hufce i chorągwie.

§ 30

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) gromady, drużyny lub kręgi skupiające członków zwyczajnych,
 - 2) inne jednostki działające na zasadach drużyny lub kręgu.
2. Rozpoczęcie działalności podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. W szczególnie uzasadnionych wypadkach utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej może nastąpić także za zgodą komendanta chorągwi albo Naczelnika ZHP.
3. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy. Drużynowych mianuje rozkazem właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP.
4. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybierany przez krąg i mianowany przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP.
5. Szczegółowe zasady tworzenia i działania gromad, drużyn, kręgów i innych jednostek określa Główna Kwatera ZHP.

§ 31

1. Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP działające w jednym środowisku mogą łączyć się w szczepy oraz związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komenda hufca.
2. Szczepem i związkiem drużyn kieruje komendant. Komendanta mianuje rozkazem właściwy komendant hufca.
3. Szczegółowe zasady tworzenia i działania szczepów i związków drużyn określa Główna Kwatera ZHP.

§ 32

1. W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające instruktorów, starszyny i kadrę, oraz jednostki organizacyjne ZHP.
2. Ruchy programowo-metodyczne stanowią dla ich członków formę współdziałania w celach:
 - 1) doskonalenia programu i metodyki,

- 2) wymiany doświadczeń i upowszechniania inicjatyw programowych i metodycznych,
 - 3) realizacji konkretnego zadania, inicjatywy społecznej lub kierunku służby.
3. Ruchy programowo-metodyczne podlegają rejestracji. Szczegółowy tryb postępowania w sprawach związanych z wpisem ruchu do rejestru oraz zasady wykreślenia ruchu z rejestru określa Główna Kwatera ZHP.

§ 33

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kręgów i innych jednostek organizacyjnych.
2. Hufiec tworzy warunki do działania jednostek organizacyjnych przez:
 - 1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty gromad, drużyn i kręgów,
 - 2) wychowanie, kształcenie i wspieranie drużynowych i funkcyjnych,
 - 3) pozyskiwanie i motywowanie kadry,
 - 4) inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej podstawowych jednostek organizacyjnych,
 - 5) wspieranie gromad, drużyn, kręgów, szczepów i związków drużyn w organizowaniu akcji letniej i zimowej,
 - 6) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę podległych jednostek organizacyjnych w zakresie zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP i metodą harcerską,
 - 7) współpracę z władzami lokalnymi,
 - 8) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych.
3. Hufiec tworzy komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk, wyznaczając jego obszar działania i siedzibę władz.
4. Komenda chorągwi zmienia obszar działania hufca na wniosek zainteresowanych środowisk, po zasięgnięciu opinii właściwych komend hufców.
5. Hufiec rozwiązuje komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk. W przypadku rozwiązania hufca komenda chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie zmiany przydziału służbowego członków, przynależności jednostek organizacyjnych hufca oraz w sprawie składników majątkowych hufca i uregulowania jego zobowiązań.

§ 34

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców.
2. Chorągiew posiada osobowość prawną.
3. Chorągiew tworzy warunki do działania hufców i podległych jednostek organizacyjnych przez:
 - 1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty hufców,
 - 2) inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej,
 - 3) kształcenie kadry instruktorskiej,
 - 4) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę komend hufców i jednostek organizacyjnych na szczeblu chorągwi,
 - 5) współpracę z władzami regionalnymi,
 - 6) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych.
4. W celu realizacji zadań zawartych w punktach 1-6 chorągiew tworzy odpowiednie zespoły/referaty.
5. Chorągiew tworzy Główna Kwatera ZHP, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców, wyznaczając jej obszar działania i siedzibę władz.
6. Likwidacja chorągwi następuje w drodze uchwały zjazdu chorągwi podjętej większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.

7. W przypadku trwałej niemożności regulowania zaciągniętych i wymagalnych zobowiązań chorągwi – stwierdzonej uchwałą Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP – decyzje w sprawie likwidacji chorągwi podejmuje Rada Naczelna ZHP na wniosek Głównej Kwatery ZHP.
8. Szczegółowy tryb likwidacji chorągwi, w tym dalszą przynależność terytorialną hufców wchodzących w skład likwidowanej chorągwi, zasady podziału majątku oraz uregulowania jej zobowiązań określa Główna Kwatera ZHP.

ROZDZIAŁ 6.

Władze, podejmowanie uchwał i decyzji, wybory władz

§ 35

1. Władzami ZHP są:
 - 1) władze hufca:
 - a) zjazd hufca,
 - b) komenda hufca,
 - c) komendant hufca,
 - d) komisja rewizyjna hufca,
 - e) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca dokona jego wyboru;
 - 2) władze chorągwi:
 - a) zjazd chorągwi,
 - b) rada chorągwi,
 - c) komenda chorągwi,
 - d) komendant chorągwi,
 - e) komisja rewizyjna chorągwi,
 - f) sąd harcerski chorągwi;
 - 3) władze naczelne:
 - a) Zjazd ZHP,
 - b) Przewodniczący ZHP,
 - c) Rada Naczelna ZHP,
 - d) Główna Kwatera ZHP,
 - e) Naczelnik ZHP,
 - f) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
 - g) Naczelny Sąd Harcerski ZHP.
2. Pracami Rady Naczelnej ZHP kieruje Przewodniczący ZHP.
3. Pracami Głównej Kwatery kieruje Naczelnik ZHP.
4. Pracami rady chorągwi kieruje wybrany z jej grona przewodniczący.
5. Pracami komendy chorągwi kieruje komendant chorągwi.
6. Pracami komendy hufca kieruje komendant hufca.

§ 36

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Wybory do władz ZHP odbywają się z zachowaniem następujących zasad:
 - 1) nieograniczona liczba kandydatów,
 - 2) pełne równouprawnienie kandydatów bez względu na płeć i staż członkowski w ZHP.

§ 37

1. Czynne prawo wyborcze ma kadra, która posiada opłacone składki członkowskie.
2. Bierne prawo wyborcze mają instruktorzy, którzy opłacili składki członkowskie oraz mają zaliczoną służbę instruktorską, z następującymi zastrzeżeniami:

- 1) w wyborach na funkcje skarbników bierne prawo wyborcze mają także pełnoletni członkowie zwyczajni ZHP nie będący instruktorami,
 - 2) w wyborach na funkcję komendanta chorągwi, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP i członków sądów harcerskich bierne prawo wyborcze mają wyłącznie instruktorzy w stopniu harcmistrza,
 - 3) w wyborach do komisji rewizyjnych biernego prawa wyborczego nie mają instruktorzy bezpośrednio związani z odpowiedzialnością materialną w danej jednostce terenowej,
 - 4) członkami władz ZHP nie mogą być osoby, które były skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z winy umyślnej,
 - 5) członkowie komisji rewizyjnych chorągwi nie mogą pozostawać z członkami komend chorągwi w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia,
 - 6) członkowie Centralnej Komisji Rewizyjnej nie mogą pozostawać z członkami Głównej Kwatery w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia,
 - 7) członkami rady chorągwi oraz Rady Naczelnej ZHP nie mogą być pracownicy ZHP.
3. Nie można łączyć funkcji:
- 1) Przewodniczącego ZHP oraz Naczelnika ZHP z jakąkolwiek inną funkcją we władzach ZHP,
 - 2) komendanta hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz funkcji komendanta chorągwi z funkcją członka Centralnej Komisji Rewizyjnej,
 - 3) we władzach tego samego stopnia,
 - 4) przewodniczącego komisji rewizyjnej na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych,
 - 5) przewodniczącego sądu harcerskiego na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych.
4. W przypadku zajścia kolizji, o której mowa w ust. 3, dotychczasowy mandat członka władzy wygasa w momencie wyboru na nową funkcję.
5. Funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP komendanta chorągwi i komendanta hufca można sprawować nie dłużej niż przez 2 kolejne, pełne kadencje.

§ 38

1. Wybory do władz odbywają się w głosowaniu tajnym, chyba że uprawnieni do głosowania jednogłośnie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów i więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.
3. W razie braku rozstrzygnięcia wyboru z powodu uzyskania przez kilku kandydatów takiej samej liczby głosów, więcej jednak niż połowy ważnie oddanych głosów, przeprowadza się głosowanie uzupełniające na tych kandydatów, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.
4. Jeżeli liczba osób wybranych na zasadach określonych w ust. 2 jest mniejsza niż liczba osób wybieranych w skład danej władzy, przeprowadza się wybory dodatkowe.
5. W wyborach dodatkowych w kolejnych głosowaniach biorą udział tylko kandydaci zgłoszeni do pierwszego głosowania, z tym że w kolejnych głosowaniach nie bierze udziału kandydat, który w poprzednim głosowaniu otrzymał najmniejszą liczbę głosów.

§ 39

Postanowienia § 38 stosuje się odpowiednio do wyborów delegatów na zjazd chorągwi i ZHP.

§ 40

Wybory są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe lub na zbiórce dokonującej wyboru delegatów na zjazd chorągwi lub Zjazd ZHP, o ile zostały zachowane warunki określone w Ordynacji wyborczej ZHP.

§ 41

1. Delegaci na Zjazd ZHP wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.
2. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczba członków hufca, którzy opłacili składki członkowskie albo zostali zwolnieni z obowiązku ich płacenia uchwałą Rady Naczelnej ZHP.

§ 42

Rada Naczelna ZHP określa w Ordynacji wyborczej ZHP szczegółowe zasady i tryb wyboru władz oraz delegatów na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP, a także uchwała terminarz organizowania zjazdów hufców i chorągwi.

§ 43

1. Kadencja władz ZHP trwa cztery lata. Kadencja władz wybranych na zjeździe sprawozdawczym hufca lub zjeździe nadzwyczajnym kończy się w dniu najbliższego zjazdu zwykłego.
2. Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:
 - 1) ustania członkostwa ZHP,
 - 2) rezygnacji z mandatu,
 - 3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
 - 4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego,
 - 5) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione z winy umyślnej,
 - 6) zmiany sytuacji życiowej doprowadzającej do kolizji z postanowieniami, o których mowa w § 37.
3. Po wygaśnięciu mandatu komendanta hufca, mandaty pozostałych członków komendy hufca wygasają w chwili wyboru nowego komendanta hufca.
4. Po wygaśnięciu mandatu komendanta chorągwi, mandaty pozostałych członków komendy chorągwi wygasają w chwili wyboru nowego komendanta chorągwi.
5. Po wygaśnięciu mandatu Naczelnika ZHP, mandaty pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP wygasają w chwili wyboru nowego Naczelnika ZHP.

§ 44

1. Władze ZHP mogą odwoływać członków ze swojego składu. W przypadku odwołania lub wygaśnięcia mandatu władze niezwłocznie uzupełniają swój stan osobowy przez wybór nowych członków. Liczba osób nowo wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji nie może być większa niż połowa liczebności tej władzy określona przez odpowiedni zjazd.
2. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz naczelnych wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez Zjazd ZHP – dokonuje ich Rada Naczelna ZHP.

3. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz chorągwi wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez zjazd chorągwi – dokonuje ich rada chorągwi.
4. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełnienia przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.
5. Komenda hufca nie może odwołać komendanta hufca. Komenda chorągwi nie może odwołać komendanta chorągwi. Główna Kwatera nie może odwołać Naczelnika ZHP. Rada Naczelna nie może odwołać Przewodniczącego ZHP.

§ 45

1. Władze ZHP sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz niższego stopnia.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz ZHP Główna Kwatera ZHP może zawiesić komendę chorągwi, a komenda chorągwi może zawiesić komendę hufca. Okres zawieszenia nie może przekroczyć 6 miesięcy.
3. W okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy, powołany przez władzę wyższego stopnia.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w wypadku wygaśnięcia mandatu komendanta hufca lub komendanta chorągwi w trakcie kadencji.

§ 46

1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut ZHP nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania. Przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały zjazdów hufców i zjazdów chorągwi są ważne bez względu na liczbę osób obecnych i uprawnionych do głosowania.

§ 47

1. Uchwały i decyzje władz ZHP oraz decyzje osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP niezgodne z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz wyższego stopnia są nieważne.
2. Nieważność decyzji osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP stwierdzają właściwe komendy.
3. Nieważność uchwał i decyzji władz hufca stwierdzają właściwe władze chorągwi.
4. Nieważność uchwał i decyzji władz chorągwi stwierdzają właściwe władze naczelne.
5. Od uchwały lub decyzji stwierdzających nieważność innej uchwały lub decyzji przysługuje odwołanie do Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP jest ostateczne.
6. Nieważność uchwał zjazdów hufców stwierdza rada chorągwi, zjazdów chorągwi – Rada Naczelna ZHP.
7. Nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP stwierdza Centralna Komisja Rewizyjna ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP jest ostateczne.

ROZDZIAŁ 7. Władze hufca

§ 48

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca obraduje jako zjazd zwykły, zjazd sprawozdawczy lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły hufca:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
 - 2) przyjmuje program rozwoju hufca,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego,
 - 4) na wniosek komisji rewizyjnej hufca podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami hufca,
 - 5) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym co najmniej jednego zastępcę komendanta hufca i skarbnika hufca,
 - 6) określa liczebność i wybiera komisję rewizyjną hufca,
 - 7) wybiera delegatów hufca na zjazd chorągwi,
 - 8) może wybrać sąd harcerski hufca określając jego liczebność.
4. Zjazd zwykły hufca jest zwoływany przez komendę hufca co cztery lata.

§ 49

1. Zjazd sprawozdawczy hufca odbywa się raz, w połowie kadencji. Szczegółowy terminarz zjazdów sprawozdawczych określa Rada Naczelna ZHP.
2. Zjazd sprawozdawczy hufca:
 - 1) rozpatruje sprawozdania władz hufca, w tym sprawozdanie finansowe za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
 - 2) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie przedłożonego przez komendę hufca sprawozdania,
 - 3) podejmuje, na wniosek komisji rewizyjnej hufca, uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
 - 4) ocenia realizację uchwał zjazdu hufca,
 - 5) obraduje także nad sprawami właściwymi dla zjazdu nadzwyczajnego hufca, jeżeli wniosek o rozpatrzenie takich spraw został zgłoszony przez komendanta hufca, komisję rewizyjną hufca lub komendanta chorągwi.
3. W przypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium członkowi komendy hufca, zjazd może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu i dokonać wyboru uzupełniającego.
4. W przypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium komendantowi hufca i podjęciu decyzji o wygaśnięciu jego mandatu zjazd sprawozdawczy hufca dokonuje wyboru komendanta i na jego wniosek komendy hufca.
5. Zjazd sprawozdawczy hufca jest zwoływany przez komendę hufca.

§ 50

1. Zjazd nadzwyczajny hufca zwoływany jest przez:
 - 1) komendę hufca,
 - 2) komendanta hufca,
 - 3) komisję rewizyjną hufca,
 - 4) komendę chorągwi,

- z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 członków zwyczajnych pełniących w hufcu funkcje instruktorskie.
2. Zjazd nadzwyczajny hufca obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 51

W zjeździe hufca z głosem decydującym bierze udział kadra, mająca przydział służbowy do tego hufca i opłacone składki członkowskie.

§ 52

1. W skład komendy hufca wchodzi co najmniej 5 osób, w tym: komendant hufca, skarbnik i co najmniej 1 zastępca komendanta hufca.
2. Komenda hufca:
 - 1) określa organizację i regulamin pracy komendy hufca,
 - 2) buduje wspólnotę instruktorską oraz wspólnotę podstawowych jednostek organizacyjnych,
 - 3) przyjmuje plan pracy hufca, w tym plan kształcenia, oraz ocenia jego realizację,
 - 4) zatwierdza budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 5) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju hufca,
 - 6) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę gromad, drużyn i innych jednostek hufca oraz ocenia ich działalność,
 - 7) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie hufca,
 - 8) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy,
 - 9) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP, władze naczelne i władze chorągwi.

§ 53

1. Komendant hufca:
 - 1) kieruje pracą komendy hufca,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością hufca,
 - 3) reprezentuje hufiec,
 - 4) wydaje rozkazy,
 - 5) prowadzi gospodarkę finansową hufca przy pomocy skarbnika hufca.

§ 54

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca, odpowiedzialnym przed zjazdem hufca.
2. Komisja rewizyjna hufca:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendy hufca i komendanta oraz jednostek organizacyjnych hufca ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz hufca pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) ocenia realizację programu rozwoju hufca,
 - 4) przedstawia komendzie hufca informacje, zalecenia i wnioski,
 - 5) przedstawia zjazdowi hufca sprawozdanie ze swej działalności,
 - 6) przedstawia zjazdowi hufca ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca,
 - 7) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez komisje rewizyjne wyższego stopnia.
3. Komisja rewizyjna hufca liczy co najmniej 3 członków.

§ 55

1. Sąd harcerski hufca rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez starszyznę, instruktorów i kadrę, z wyłączeniem członków władz hufca, oraz sprawy odwoławcze i sporne dotyczące członkostwa instruktorów.
2. Jeżeli zjazd hufca nie dokona wyboru sądu harcerskiego hufca, sądem właściwym dla osób mających przydział służbowy do tego hufca jest sąd harcerski chorągwi.
3. Sąd harcerski hufca liczy co najmniej 3 członków.

ROZDZIAŁ 8.
Władze chorągwi

§ 56

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi obraduje jako zjazd zwykły lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły chorągwi:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
 - 2) przyjmuje program rozwoju chorągwi,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania władz chorągwi od ostatniego zjazdu zwykłego,
 - 4) na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie abso-lutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami chorągwi,
 - 5) wybiera komendanta chorągwi i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym co najmniej 1 zastępcę ko-mendanta chorągwi i skarbnika chorągwi,
 - 6) określa liczebność i wybiera radę chorągwi, komisję rewizyjną chorągwi i sąd harcerski chorągwi,
 - 7) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekaza-nych przez Zjazd ZHP.
4. Zjazd zwykły chorągwi jest zwoływany przez komendę chorągwi co cztery lata.

§ 57

1. Zjazd nadzwyczajny chorągwi może zwołać:
 - 1) rada chorągwi,
 - 2) komenda chorągwi,
 - 3) komendant chorągwi,
 - 4) komisja rewizyjną chorągwi,
 - 5) Główna Kwatera ZHP,z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 komend hufców.
2. Zjazd nadzwyczajny chorągwi obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 58

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani przez zjazdy hufców,
 - 2) komendanci hufców,
 - 3) członkowie komendy chorągwi.
2. Członkowie pozostałych ustępujących władz chorągwi biorą udział w zjeździe chorągwi z głosem doradczym.
3. Delegaci na zjazd chorągwi, wybrani przez zjazdy hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego, mając prawo udziału

łu z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych chorągwi zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 59

1. Rada chorągwi jest władzą uchwałodawczą w zakresie określonym przez Statut ZHP.
2. Rada chorągwi liczy 7–11 osób i wybiera ze swojego grona przewodniczącego.
3. Rada chorągwi:
 - 1) ocenia realizację uchwał zjazdu chorągwi i uchwał własnych,
 - 2) przyjmuje kierunki pracy chorągwi oraz ocenia ich realizację,
 - 3) ocenia realizację planu pracy chorągwi, w tym planu kształcenia,
 - 4) zatwierdza budżet chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, zatwierdza sprawozdanie finansowe chorągwi za każdy rok,
 - 5) rozpatruje sprawozdania komendy chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, ocenia ich działalność i, na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi, podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi,
 - 6) decyduje w sprawach członkostwa chorągwi w organizacjach lokalnych i regionalnych,
 - 7) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi.
4. W przypadku nieudzielenia absolutorium co najmniej jednemu z członków komendy chorągwi, rada chorągwi może zwołać zjazd nadzwyczajny chorągwi.
5. Rada chorągwi spotyka się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją przewodniczący lub osoba przez niego upoważniona. Radę chorągwi może zwołać także komisja rewizyjna chorągwi z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 członków rady lub 1/3 komend hufców.
6. W obradach rady chorągwi z głosem doradczym uczestniczą członkowie komendy chorągwi, przedstawiciele komisji rewizyjnej chorągwi oraz sądu harcerskiego chorągwi.

§ 60

1. Komenda chorągwi jest zarządem chorągwi jako jednostki terenowej ZHP posiadającej osobowość prawną. W skład komendy chorągwi wchodzi co najmniej 3 członków komendy, w tym komendant, skarbnik oraz przynajmniej 1 zastępca komendanta.
2. Komenda chorągwi:
 - 1) określa organizację i regulamin pracy komendy chorągwi,
 - 2) buduje wspólnotę instruktorską i wspólnotę hufców,
 - 3) przyjmuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia,
 - 4) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju chorągwi,
 - 5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
 - 6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie chorągwi,
 - 7) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy,
 - 8) wykonuje zadania określone przez Zjazd ZHP i władze naczelne,
 - 9) podejmuje za zgodą Głównej Kwatery ZHP uchwały o zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomego chorągwi,
 - 10) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem chorągwi lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
 - 11) deleguje przedstawicieli do reprezentowania chorągwi w innych podmiotach gospodarczych, w których chorągiew ma akcje lub udziały, oraz w fundacjach,
 - 12) powołuje i likwiduje chorągwiiane jednostki organizacyjne,

- 13) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez chorągiew,
- 14) składa Głównej Kwaterze ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i radzie chorągwi sprawozdania merytoryczne i finansowe roczne i za okres kadencji ze swej działalności.

§ 61

1. Komendant chorągwi:

- 1) kieruje pracą komendy chorągwi,
- 2) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
- 3) reprezentuje chorągiew,
- 4) wydaje rozkazy,
- 5) zarządza majątkiem chorągwi i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy skarbnika chorągwi, na zasadach określonych w niniejszym Statucie.

§ 62

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.

2. Komisja rewizyjna chorągwi:

- 1) czuwa nad zgodnością działania rady chorągwi, komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych chorągwi ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
- 2) sprawuje stałą kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
- 3) ocenia realizację programu rozwoju chorągwi,
- 4) przedstawia komendzie chorągwi informacje, zalecenia i wnioski,
- 5) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
- 6) corocznie przedstawia radzie chorągwi wnioski w sprawie przyjęcia i zatwierdzenia sprawozdania finansowego chorągwi wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi,
- 7) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi,
- 8) wykonuje zadania kontrolne zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.

3. Komisja rewizyjna chorągwi liczy co najmniej 5 członków.

§ 63

1. Sąd harcerski chorągwi rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz hufców, starszyznę, instruktorów i kadrę z przydziałem służbowym do komendy chorągwi i jednostek przez nią powołanych, z wyłączeniem członków władz chorągwi.

2. Sąd harcerski chorągwi jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych: przez sądy harcerskie hufców lub przez sąd harcerski chorągwi, który rozpoznawał w pierwszej instancji sprawy starszyzny, instruktorów i kadry z hufców, które nie wybrały sądów harcerskich oraz decyzji komendanta chorągwi (komendanta hufca, w którym nie wybrano sądu), w zakresie utraty członkostwa przez starszyznę, instruktorów i kadrę.

3. Sąd harcerski chorągwi liczy co najmniej 9 członków.

ROZDZIAŁ 9. Władze naczelne

§ 64

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
2. Zjazd ZHP obraduje jako zjazd zwykły lub nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły ZHP:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
 - 2) przyjmuje strategię rozwoju ZHP,
 - 3) uchwała Statut ZHP i dokonuje w nim zmian,
 - 4) przyjmuje Podstawy wychowawcze ZHP,
 - 5) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania:
 - a) Przewodniczącego ZHP,
 - b) Rady Naczelnej ZHP,
 - c) Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP,
 - d) Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
 - e) Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP,
 - 6) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi ZHP,
 - 7) wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek 1–3 wiceprzewodniczących ZHP,
 - 8) określa liczebność i wybiera Radę Naczelną ZHP,
 - 9) wybiera Naczelnika ZHP i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym co najmniej 1 zastępcę Naczelnika i Skarbnika ZHP,
 - 10) określa liczebność i wybiera Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski ZHP.
4. Zjazd zwykły ZHP jest zwoływany przez Przewodniczącego ZHP na wniosek Rady Naczelnej ZHP co cztery lata.
5. Uchwałę o terminie i miejscu zjazdu zwykłego ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem zjazdu.

§ 65

1. Zjazd nadzwyczajny ZHP jest zwoływany przez:
 - 1) Przewodniczącego ZHP,
 - 2) Radę Naczelną ZHP,
 - 3) Główną Kwaterę ZHP,
 - 4) Naczelnika ZHP,
 - 5) Centralną Komisję Rewizyjną ZHP,
 z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 komend chorągwi.
2. Zwołanie zjazdu nadzwyczajnego ZHP musi zostać ogłoszone najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
3. Zjazd nadzwyczajny ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 66

1. W Zjeździe ZHP biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani w hufcach lub rejonach hufców,
 - 2) komendanci chorągwi,
 - 3) członkowie Głównej Kwatery ZHP,
 - 4) Przewodniczący ZHP.

2. Członkowie pozostałych ustępujących władz naczelnych biorą udział w Zjeździe ZHP z głosem doradczym.
3. Delegaci na Zjazd ZHP wybrani w hufcach lub rejonach hufców zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego ZHP, mając prawo udziału z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych ZHP zwołanych w trakcie kadencji.

§ 67

1. Rada Naczelna ZHP jest władzą uchwałodawczą ZHP.
2. W skład Rady Naczelnej ZHP wchodzi Przewodniczący ZHP, wiceprzewodniczący ZHP, 30–40 członków.
3. Rada Naczelna ZHP określa swoją organizację i sposoby działania.
4. Rada Naczelna ZHP:
 - 1) w okresie pomiędzy zjazdami ZHP decyduje o podstawowych sprawach Związku,
 - 2) decyduje w sprawach systemu metodycznego, kierunków pracy wychowawczej i pracy z kadrą,
 - 3) określa zasady zdobywania stopni instruktorskich i wymagania z nimi związane,
 - 4) zajmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
 - 5) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
 - 6) określa wysokość składek członkowskich,
 - 7) zatwierdza kierunki działania Głównej Kwatery ZHP i budżet na dany rok,
 - 8) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Głównej Kwatery ZHP, sprawozdania z wykonania budżetu Głównej Kwatery ZHP i podległych jej jednostek samobilansujących, ocenia ich działalność i, na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP, w przypadku nieudzielenia absolutorium Rada Naczelna ZHP może podjąć dodatkowo decyzję o wygaśnięciu mandatu członka Głównej Kwatery ZHP,
 - 9) w okresie pomiędzy zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP i w wypadku określonym w § 44 ust. 2 – członków pozostałych władz naczelnych,
 - 10) określa zasady i sposób finansowania władz ZHP,
 - 11) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach ogólnopolskich i międzynarodowych,
 - 12) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
 - 13) wykonuje inne zadania określone w Statucie.
5. Rada Naczelna ZHP zbiera się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub osoba przez niego upoważniona. Radę Naczelną może zwołać także Centralna Komisja Rewizyjna ZHP z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/3 członków Rady albo 1/3 komendantów chorągwi.
6. W obradach Rady Naczelnej uczestniczą z głosem doradczym Naczelnik ZHP, członkowie Głównej Kwatery ZHP, przedstawiciele Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP i Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP oraz komendanci chorągwi.

§ 68

1. Liczbę członków Rady Naczelnej ZHP wybieranych przez Zjazd ZHP z poszczególnych chorągwi, a także szczegółowe zasady wyborów określa każdorazowo Zjazd ZHP.

2. W wypadku wygaśnięcia w trakcie kadencji mandatu członka Rady Naczelnej, wybór uzupełniający jest dokonywany przez Radę Naczelną ZHP na wniosek rady właściwej chorągwi.

§ 69

1. Przewodniczący ZHP stoi na straży jedności, zasad ideowych i tradycji ZHP.
2. Przewodniczący ZHP:
 - 1) reprezentuje Związek na zewnątrz w zakresie swoich kompetencji,
 - 2) kieruje działalnością Rady Naczelnej,
 - 3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP.
3. Przewodniczący wykonuje swoje zadania przy pomocy wiceprzewodniczących ZHP.

§ 70

1. Główna Kwatera ZHP jest zarządem ZHP.
2. W skład Głównej Kwatery ZHP wchodzi co najmniej 5 osób, w tym: Naczelnik ZHP, Skarbnik ZHP i przynajmniej 1 zastępca Naczelnika.
3. Główna Kwatera ZHP kieruje działalnością ZHP, a w szczególności:
 - 1) określa organizację i zasady swego działania,
 - 2) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju ZHP, a harcerskie komendy są oceniane z jej realizacji,
 - 3) wykonuje zadania określone w Statucie ZHP, uchwałach Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej ZHP,
 - 4) przyjmuje plan pracy Głównej Kwatery i plan kształcenia ZHP na dany rok kalendarzowy,
 - 5) przedkłada Radzie Naczelnej ZHP projekty uchwał,
 - 6) podejmuje uchwały o nabywaniu, zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomości ZHP, nie będącego majątkiem chorągwi,
 - 7) wydaje zgodę na zbycie lub obciążenie majątku nieruchomości chorągwi,
 - 8) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem ZHP lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
 - 9) deleguje przedstawicieli do reprezentowania Związku w innych podmiotach gospodarczych, w których ZHP ma udziały, oraz w fundacjach,
 - 10) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
 - 11) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez GK ZHP,
 - 12) uchwała regulaminy wewnętrzne i instrukcje ZHP, nie zastrzeżone dla innych władz ZHP, w tym regulaminy i instrukcje dotyczące zasad:
 - a) tworzenia i działania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
 - b) tworzenia, działania i rozwiązywania hufców,
 - c) tworzenia i działania chorągwi,
 - d) organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz komendanta i komendy chorągwi,
 - e) prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
 - f) pełnienia nadzoru właścicielskiego nad majątkiem ZHP,
 - g) pracy kapelanów oraz ich współdziałania z komendami,
 - 13) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez członków Głównej Kwatery,
 - 14) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów i komend chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
 - 15) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa,

- 16) powołuje i odwołuje ciała doradcze – rady, komisje i celowe zespoły robocze,
- 17) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe ZHP nie zastrzeżone dla innych władz ZHP.

§ 71

1. Naczelnik ZHP:

- 1) kieruje pracami Głównej Kwatery ZHP,
- 2) kieruje bieżącą działalnością ZHP,
- 3) reprezentuje ZHP,
- 4) wydaje rozkazy,
- 5) zarządza majątkiem ZHP i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy Skarbnika ZHP na zasadach określonych w niniejszym Statucie.

§ 72

1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP. W stosunku do chorągwi kompetencje Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP w zakresie objętym osobowością prawną chorągwi ograniczają się do kontroli zgodności ich działań z prawem i Statutem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP, Rady Naczelnej ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości, przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski,
 - 3) corocznie przedkłada Radzie Naczelnej ZHP wniosek w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery,
 - 4) przedstawia Zjazdowi ZHP sprawozdanie ze swojej działalności oraz ocenę działalności Głównej Kwatery ZHP wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP,
 - 5) stwierdza nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym chorągwi i hufców.
4. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP liczy co najmniej 9 członków.
5. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP uchwała regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP.

§ 73

1. Naczelny Sąd Harcerski ZHP rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz naczelnych ZHP i członków władz chorągwi oraz starszyzny, instruktorów z przydziałem służbowym do Głównej Kwatery ZHP i jednostek przez nią powołanych.
2. Naczelny Sąd Harcerski jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez Naczelny Sąd Harcerski, sądy harcerskie chorągwi oraz od decyzji Naczelnika ZHP w zakresie utraty członkostwa instruktorów.
3. Naczelny Sąd Harcerski dokonuje wykładni Statutu ZHP.
4. Naczelny Sąd Harcerski liczy co najmniej 9 członków.
5. Naczelny Sąd Harcerski uchwała regulamin sądów harcerskich, określający ustroj sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania.
6. Sądy harcerskie są niezawisłe w orzekaniu.
7. Postępowanie przed sądami harcerskimi jest dwuinstancyjne.

ROZDZIAŁ 10. Majątek, gospodarka

§ 74

1. Majątek ZHP stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów z ofiarności publicznej oraz dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy publiczne oraz podmioty gospodarcze.
2. Majątek ZHP służy do prowadzenia działalności statutowej Związku i nie może być użyty do innych celów lub w sposób sprzeczny ze Statutem ZHP.

§ 75

1. Na majątek wspólny ZHP składa się majątek chorągwi będący w dyspozycji chorągwi oraz pozostały majątek Związku będący w dyspozycji Głównej Kwatery ZHP.
 2. Majątek chorągwi stanowią fundusze oraz prawa i składniki majątkowe chorągwi i jednostek organizacyjnych ZHP wchodzących w skład chorągwi. Dysponentem majątku chorągwi jest komenda chorągwi.
- Dysponentem pozostałego majątku ZHP jest Główna Kwatera ZHP.

§ 76

1. ZHP nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez chorągiew.
2. Chorągiew nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez ZHP albo przez inną chorągiew.

§ 77

1. Zbycie i obciążenie majątku nieruchomego chorągwi wymaga zgody Głównej Kwatery ZHP.
2. W przypadku wyrażenia przez Główną Kwaterę ZHP zgody, o której mowa w ust. 1, prawo pierwszeństwa zakupu przysługuje Głównej Kwaterze na zasadach jak w stosunku do osób trzecich. Chorągiew zobowiązana jest do ustanowienia prawa pierwokupu na nieruchomościach będących własnością ZHP i pozostających w jej dyspozycji na rzecz Głównej Kwatery ZHP.
3. Zaciągnięcie kredytu i pożyczki w kwocie przekraczającej 10 % wartości aktywów danej jednostki wymaga uchwały właściwej komendy chorągwi oraz powiadomienia komisji rewizyjnej chorągwi.

§ 78

1. Składka członkowska ZHP jest obowiązkowa dla wszystkich członków ZHP.
2. Rada Naczelna ZHP określa wysokość składek członkowskich, zasady ich zbierania i podziału pomiędzy jednostki harcerskie oraz tryb rozliczania, a także zasady i tryb udzielania ulg i zwolnień.

§ 79

1. Osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP, działający łącznie.
2. Odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP mogą udzielać pełnomocnictw innym osobom, mogą też wyrażać zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną. W każdym wypadku wymagane jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób.
3. Udzielenie pełnomocnictw wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 80

1. W sprawach ze stosunku pracy w imieniu pracodawcy występuje odpowiednio komendant chorągwi albo Naczelnik ZHP.
2. W stosunku do Naczelnika ZHP w imieniu pracodawcy występuje Przewodniczący ZHP. W stosunku do komendanta chorągwi w imieniu pracodawcy występuje przewodniczący rady chorągwi.
3. Odpowiednio komendant chorągwi albo Naczelnik ZHP może udzielać pełnomocnictw w sprawach ze stosunku pracy, może też wyrazić zgodę na udzielenie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną z zastosowaniem § 79 ust. 3.

§ 81

1. ZHP i chorągwie mogą prowadzić działalność gospodarczą dla realizacji celów statutowych.
2. Sposób i zakres prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP i chorągwi określają przepisy prawa oraz wewnętrzne regulaminy i instrukcje ZHP wydawane przez Główną Kwaterę ZHP.
3. Działalność gospodarcza i finansowa ZHP i chorągwi jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

§ 82

1. W ramach działalności zabrania się:
 - 1) udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem ZHP w stosunku do członków ZHP lub pracowników oraz osób, z którymi członkowie ZHP lub pracownicy pozostają w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli (osoby bliskie),
 - 2) przekazywania majątku ZHP na rzecz członków ZHP lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,
 - 3) wykorzystywania majątku na rzecz członków ZHP lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celów statutowych ZHP,
 - 4) zakupu na szczególnych zasadach towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie władz ZHP lub pracownicy oraz ich osób bliskich.

ROZDZIAŁ 11.

Postanowienia końcowe

§ 83

1. Uchwałę w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy osób uczestniczących w zjeździe z głosem decydującym.
2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 osób uczestniczących w zjeździe z głosem decydującym.

Załącznik nr 1 do Statutu ZHP

Tekst oraz zapis nutowy Hymnu ZHP

Tempo marsza

Wszy - stko co na - sze Pol - sce od - da - my w niej tyl - ko ży - cie więc i - dziem żyć

Świ - ty się bie - lą o - twó - rzmy bra - my roz - kaz wy - da - ny wstań w słoń - ce idź

REFREN:

Ra - mię pręż Sła - bość krusz Du - cha też Oj - czy - źnie mi - tej służ Na jej zew

w bó - j czy w trud Pój - dzie rad har - ce - rzy pol - skich ród har -

ce - rzy pol - skich ród.

Załącznik nr 2 do Statutu ZHP

1. Krzyż Harcerski

2. Znaczek Zucha

3. Lilijka ZHP

2.8. Statut ZHP, 2009 r.

2.8.1. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 3, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVI Zjazd ZHP uchwala przyjęcie zmian w Statucie ZHP stanowiących załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2

Jednolity tekst Statutu ZHP uwzględniający przyjęte zmiany stanowi załącznik nr 2 do uchwały.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.8.1.1. Załącznik nr 1 do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 3–5, dostęp zbiory własne

Załącznik nr 1

do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r.

w sprawie zmian w Statucie ZHP

ZMIANY W STATUCIE ZHP PRZYJĘTE PRZEZ XXXVI ZJAZD ZHP

W wyniku zmian dotychczasowy § 4 Statutu ZHP otrzymuje następujące brzmienie:

§ 4

1. Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:

- 1) zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych,
- 2) prowadzi całoroczną działalność wychowawczą, edukacyjną i oświatową wśród dzieci i młodzieży posługując się harcerską metodą wychowawczą,
- 3) wypowiada się w sprawach dzieci i młodzieży, upowszechnia prawa dziecka,
- 4) współdziała z rodzicami, w szczególności poprzez koła przyjaciół harcerstwa, wspierając ich w wychowaniu dzieci i młodzieży,
- 5) kształtuje więzi międzypokoleniowe poprzez działania na rzecz osób w wieku emerytalnym, szczególnie harcerskich seniorów i kombatanatów,
- 6) upowszechnia zasady wolności i praw człowieka, swobód obywatelskich, w tym równych szans kobiet i mężczyzn,
- 7) przyczynia się do budowania społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju demokracji, wspomaga rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- 8) kształtuje postawy patriotyczne poprzez upowszechnianie tradycji narodowych, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- 9) działa na rzecz obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- 10) prowadzi działania w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- 11) dba o dobra kultury związane z historią harcerstwa, chroni je i udostępnia dla celów naukowo-badawczych i wychowawczych,
- 12) upowszechnia kulturę, tradycje i dorobek Rzeczypospolitej Polskiej za granicą
- 13) prowadzi działalność na rzecz integracji europejskiej i współpracy między społecznościami, w szczególności z organizacjami skautowymi,
- 14) podejmuje zadania w zakresie współpracy z Polonią i Polakami poza granicami kraju,
- 15) prowadzi działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz kultywowania języków regionalnych,
- 16) realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym poprzez prowadzenie działalności charytatywnej i opiekuńczej,
- 17) prowadzi działania na rzecz:
 - a) wyrównywania szans zapobiegając wykluczeniu społecznemu,
 - b) resocjalizacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanych społecznie,
 - c) osób niepełnosprawnych, a w szczególności rehabilitację i rewalidację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych,
 - d) integracji i reintegracji zawodowej i społecznej,
- 18) prowadzi działalność w zakresie ratownictwa i ochrony ludności podczas stanów nadzwyczajnych i kryzysowych,

- 19) udziela pomocy ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych w kraju i zagranicą,
 - 20) upowszechnia ideę wolontariatu,
 - 21) organizuje wolontariuszy do realizacji celów statutowych ZHP,
 - 22) prowadzi działalność edukacyjną i kształceniową wśród osób dorosłych, w szczególności szkoli wolontariuszy,
 - 23) organizuje przedsięwzięcia związane z rozwojem zainteresowań i specjalności w zakresie kultury fizycznej i sportu oraz turystyki i krajoznawstwa,
 - 24) organizuje letni i zimowy wypoczynek w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania,
 - 25) działa na rzecz zrównoważonego rozwoju, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
 - 26) działa na rzecz promocji zdrowego trybu życia oraz ochrony zdrowia,
 - 27) inicjuje i realizuje programy profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym, przemocy, profilaktyki alkoholowej i innych uzależnień,
 - 28) prowadzi działania na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
 - 29) przygotowuje członków organizacji do aktywności na rynku pracy,
 - 30) podejmuje działalność wspomagającą rozwój przedsiębiorczości, szczególnie wśród dzieci i młodzieży,
 - 31) prowadzi działalność wspomagającą technicznie, organizacyjnie i merytorycznie harcerskie komendy oraz organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
 - 32) tworzy i prowadzi ośrodki oraz placówki oświatowo-wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze,
 - 33) tworzy i prowadzi ośrodki oraz placówki prowadzące działania w zakresie kultury,
 - 34) prowadzi działalność naukowo-badawczą w szczególności w utworzonych i prowadzonych ośrodkach naukowo-badawczych,
 - 35) prowadzi działalność wydawniczą, reklamową, radiową i informacyjną.
2. ZHP realizuje swoje cele oraz prowadzi działalność wychowawczą opartą na metodzie harcerskiej także wśród osób niezrzeszonych w ZHP.

2.8.2. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie prac nad nowym Statutem ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 52, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP z dnia 6 grudnia 2009 r.
w sprawie prac nad nowym Statutem ZHP

Dostrzegając konieczność kontynuowania rozpoczętych prac nad nowym Statutem ZHP, a tym samym nad wprowadzeniem zmian, mających na celu reformę w zakresie zarządzania organizacją i dostosowania jej struktur do aktualnej sytuacji i potrzeb ruchu, XXXVI Zjazd ZHP zobowiązuje:

- Przewodniczącego ZHP do powołania zespołu złożonego z przedstawicieli władz naczelnych ZHP do pracy nad nowym Statutem ZHP,
- Główną Kwaterę ZHP do zorganizowania do 31 maja 2010 r. powszechnej, ogólnopolskiej dyskusji o wizji i kształcie ZHP,
- Przewodniczącego ZHP do zwołania w 2011 r. Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w celu zmiany Statutu ZHP.

Przewodniczący
XXXVI Zjazdu ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9. Statut ZHP, 2011/2012 r.

2.9.1. Uchwały XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

2.9.1.1. nr 1

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2011 r., s. 9–10, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 1 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
w sprawie zmian w Statucie ZHP
z dnia 4 grudnia 2011 r.

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 4 ust. 1 pkt 35 skreśla się słowo „reklamowa”,
- 2) w § 4 dotychczasowy ust. 2 oznaczony zostaje jako ust. 3,
- 3) w § 4 wprowadza się nowy ust. 2 w brzmieniu:
„2. Działania wymienione w ust. 1 prowadzone są, jako działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego”,
- 4) § 37 ust. 2 pkt. 4–6 otrzymują nowe brzmienie:
„4) członkami władz ZHP nie mogą być osoby, które były skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
5) członkowie komisji rewizyjnych chorągwi nie mogą pozostawać z członkami komend chorągwi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
6) członkowie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP nie mogą pozostawać z członkami Głównej Kwatery ZHP w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,”
- 5) § 37 ust. 2 pkt 7 otrzymuje brzmienie:
„7) członkami rady chorągwi, Rady Naczelnej ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP nie mogą być pracownicy ZHP,”
- 6) § 37 ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) członka komendy hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz członka komendy chorągwi z funkcją, członka Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,”
- 7) § 43 ust. 2 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
„5) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,”
- 8) § 81 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. ZHP i chorągwie mogą prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego,”
- 9) § 82 otrzymuje brzmienie:
„W ramach działalności zabrania się:
a) udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem ZHP w stosunku do jego członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi

członkowie, członkowie organów oraz pracownicy ZHP pozostają, w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi”,

b) przekazywania majątku ZHP na rzecz członków, członków organów lub pracowników ZHP oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności, jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,

c) wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników ZHP oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celów statutowych ZHP,

d) zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie ZHP, członkowie jego organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.”

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP

hm. Rafał M. Socha

Warszawa, 4 grudnia 2011 r.

2.9.1.2. nr 2

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2011 r., s. 11–12, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 2 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
w sprawie zmian w Statucie ZHP
z dnia 4 grudnia 2011 r.

51 XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

1) w § 19 zdanie wstępne ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Członkowie zwyczajni ZHP, mający opłaconą podstawową składkę członkowską, mają prawo:”

2) § 20 ust. 1 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) opłacać w określonym terminie podstawową składkę członkowską.”,

3) w § 24 ust. 1 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) nieopłacenia podstawowej składki członkowskiej w określonym terminie.”,

4) § 26 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Skreślenie z listy członków może nastąpić w wypadku niewypełnienia obowiązków członkowskich.”,

5) w § 37 ust. 2 słowa „składki członkowskie” zastępuje się słowami „podstawową składkę członkowską”,

6) § 41 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczba członków hufca, za których odprowadzono podstawowo-

- we składki członkowskie zgodnie z postanowieniami uchwały Rady Naczelnej ZHP.”,
- 7) w § 53 dotychczasowa treść staje się ust. 1 oraz dodaje się nowy ust. 2 w brzmieniu:
 „2. Komendant hufca w przypadku nieodprowadzenia zebranych podstawowych składek członkowskich z kierowanego przez niego hufca w określonym terminie, może podlegać karze określonej w § 27 ust. 1 pkt 4.”,
- 8) § 78 otrzymuje brzmienie:
 „1. Składką członkowską ZHP jest:
 1) podstawowa składka członkowska, która jest obowiązkowa dla wszystkich członków ZHP,
 2) dodatkowa składka zadaniowa przeznaczona na pokrycie kosztów udziału członka ZHP w określonym zadaniu, wynikającym z zasad i metod pracy w ZHP. Wysokość dodatkowej składki zadaniowej określana jest przez organizatora zadania i nie może przekraczać kosztów realizacji zadania.
 2. Rada Naczelna ZHP określa wysokość podstawowej składki członkowskiej, zasady udzielania ulg i zwolnień, a także zasady jej zbierania i podziału.
 3. Rada Naczelna ZHP określa zasady rozliczania przez właściwe komendy kosztów obsługi zadań finansowanych z dodatkowych składek zadaniowych.”,
- 9) w § 61 dotychczasowa treść staje się ust. 1 oraz dodaje się nowy ust. 2 w brzmieniu:
 „2. Komendant chorągwi w przypadku nieodprowadzenia w określonym terminie zebranych składek podstawowych z hufców, może podlegać karze określonej w § 27 ust. 1 pkt 4.”,
- 10) dotychczasowy § 67 ust. 4 pkt 6 otrzymuje brzmienie: „6) ustanawia składki członkowskie.”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.

Przewodniczący
 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
 hm. Rafał M. Socha

Warszawa, 4 grudnia 2011 r.

2.9.1.3. nr 3

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 3–4, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 3 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
 z dnia 10 marca 2012 r.
 w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) § 1 ust. 6 otrzymuje brzmienie:
 „6. Postanowienia Statutu, w których mowa o harcerzu, harcerzu starszym, wędrowniku, instruktorze stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, wędrowniczek i instruktorek.”,
- 2) w § 17 skreśla się ust. 4–7,

- 3) w § 27 ust. 1 pkt 4 skreśla się słowo „starszyzny” i następujący po nim przecinek,
- 4) w § 27 ust. 2 pkt 2 skreśla się słowo „starszyzny” i następujący po nim przecinek,
- 5) § 28 ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP – odpowiednio do komendanta chorągwi, Naczelnika ZHP lub Głównej Kwatery ZHP,”
- 6) w § 32 ust. 1 słowa „instruktorów, starszyznę i kadrę,” zastępuje się słowami „członków ZHP”,
- 7) w § 55 ust. 1 skreśla się słowo „starszyznę” i następujący po nim przecinek, słowa „i kadrę” zastępuje się słowami „oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie”,
- 8) w § 63 ust. 1 skreśla się słowo „starszyznę” i następujący po nim przecinek, słowa „i kadrę” zastępuje się słowami „oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie”,
- 9) w § 63 ust. 2 skreśla się słowo „starszyzny”, słowa „i kadry” zastępuje się słowami „oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie”, skreśla się słowo „starszyznę” i następujący po nim przecinek, słowa „i kadrę” zastępuje się słowami „oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie”,
- 10) w § 67 ust. 4 dotychczasowe pkt. 2–13 otrzymują oznaczenie pkt. 3–14 oraz dodaje się nowy pkt 2 w brzmieniu:
„2) określa zasady przynależności członków ZHP do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych ZHP”,
- 11) w § 73 ust. 1 skreśla się słowo „starszyzny” i następujący po nim przecinek.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.4. nr 4

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 4, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 4 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwała następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 21 skreśla się ust. 1 i 2, a dotychczasowe ust. 3–6 otrzymują oznaczenie ust. 1–4,
- 2) w § 27 ust. 1 pkt 4 słowa „i kadry” zastępuje się słowami „oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie”,
- 3) w § 27 ust. 2 pkt 2 słowa „i kadry” zastępuje się słowami „oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie”,
- 4) § 37 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Czynne prawo wyborcze mają członkowie ZHP pełniący funkcję instruktorską, którzy opłacili podstawową składkę członkowską.”,
- 5) § 51 otrzymuje brzmienie:

„W zjeździe hufca z głosem decydującym biorą udział członkowie ZHP pełniący funkcje instruktorskie, mający przydział służbowy do tego hufca i opłaconą podstawową składkę członkowską”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.5. nr 5

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 5–6, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 5 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwała następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 10 ust. 1 pkt 2 skreśla się słowo „zwyczajnych”,
- 2) w § 12 ust. 1 skreśla się słowo „zwyczajnych”,
- 3) § 14 otrzymuje brzmienie:
„Członkostwo ZHP powstaje z chwilą wyrażenia woli przynależności do ZHP i uzyskania przydziału służbowego.”,
- 4) w § 15 ust. 1 skreśla się słowo „zwyczajnym”,
- 5) skreśla się dotychczasowy § 16, a dotychczasowy § 15 ust. 3 i 4 staje się § 16 ust. 1 i 2; w § 1 ust. 4 słowa „z ograniczeniami wynikającymi z § 15 ust. 4” zastępuje się słowami „z ograniczeniami wynikającymi z § 16 ust. 2”,
- 6) w § 17 ust. 1 słowa „Członkami zwyczajnymi” zastępuje się słowami „Członkami ZHP”,
- 7) w § 17 ust. 2 słowa „członkowie zwyczajni” zastępuje się słowami „członkowie ZHP”,
- 8) w § 19 ust. 1 skreśla się słowo „zwyczajni”,
- 9) w § 20 ust. 1 skreśla się słowo „zwyczajni”,
- 10) w § 21 ust. 2 słowa „członka zwyczajnego” zastępuje się słowami „członka ZHP”,
- 11) w § 24 skreśla się ust. 2, a dotychczasowa treść ust. 1 staje się treścią § 24 bez oznaczenia ustępem,
- 12) w § 24 skreśla się słowo „zwyczajne”,
- 13) w § 27 ust. 1 skreśla się słowo „zwyczajnych”,
- 14) w § 27 ust. 2 pkt 1 słowa „członków zwyczajnych” zastępuje się słowami „członków ZHP”,
- 15) w § 27 ust. 4 słowa „członka zwyczajnego” zastępuje się słowami „członka ZHP”,
- 16) w § 28 ust. 1 pkt 1 słowa „członka zwyczajnego nie będącego kadrą” zastępuje się słowami „członka ZHP”,
- 17) w § 28 ust. 1 skreśla się pkt 3, a dotychczasowy pkt 4 otrzymuje oznaczenie pkt 3,
- 18) w § 30 ust. 1 pkt 1 skreśla się słowa „skupiające członków zwyczajnych”,
- 19) w § 37 ust. 2 pkt 1 skreśla się słowo „zwyczajni”,
- 20) w § 50 ust. 1 w zdaniu ostatnim słowa „członków zwyczajnych” zastępuje się słowami „członków ZHP”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia. Dotychczasowi członkowie wspierający zachowują dotychczasowe prawa i obowiązki w terminie do końca 2013 r.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.6. nr 6

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 6–7, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 6 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwała następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 7 skreśla się ust. 3,
- 2) w § 18 skreśla się ust. 2, a dotychczasowa treść ust. 1 staje się treścią § 18 bez oznaczenia ustępem,
- 3) w § 22 skreśla się ust. 3,
- 4) w § 31 skreśla się ust. 3,
- 5) w § 32 ust. 3 skreśla się zdanie drugie,
- 6) w § 67 ust. 4 dotychczasowe pkt. 10–14 otrzymują oznaczenie pkt. 11–15 oraz dodaje się nowy pkt 10 w brzmieniu:
„10) określa zasady ponownego ubiegania się o członkostwo ZHP”,
- 7) § 70 ust. 3 pkt 12 otrzymuje brzmienie:
„12) uchwała regulaminy wewnętrzne i instrukcje ZHP, niezastrzeżone dla innych władz ZHP, w tym regulaminy i instrukcje dotyczące zasad:
a) tworzenia i działania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
b) działania ruchu przyjaciół harcerstwa,
c) tworzenia, działania i rozwiązywania hufców,
d) tworzenia i działania chorągwi,
e) organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz komendanta i komendy chorągwi,
f) zaliczania służby instruktorskiej,
g) przydziału służbowego członków,
h) prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
i) pełnienia nadzoru właścicielskiego nad majątkiem ZHP,
j) postępowania w sprawach ruchów programowo-metodycznych,
k) pracy kapelanów oraz ich współdziałania z komendami,
l) tworzenia i działania szczepów i związków drużyn.”

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.7. nr 7*źródło:**„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 7, dostęp zbiory własne*

Uchwała nr 7 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 29 dotychczasowa treść staje się ust. 2 oraz dodaje się ust. 1 w brzmieniu:
„1. ZHP jest wspólnotą podstawowych i terenowych jednostek organizacyjnych.”,
- 2) § 30 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy. Drużynowego mianuje rozkazem właściwy komendant hufca.”,
- 3) w § 30 skreśla się ust. 5.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.8. nr 8*źródło:**„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 8, dostęp zbiory własne*

Uchwała nr 8 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) § 48 ust. 3 pkt 5 otrzymuje brzmienie:
„5) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym skarbnika i osobę odpowiedzialną za program i pracę z kadrami.”,
- 2) § 52 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. W skład komendy hufca wchodzi co najmniej 3 osoby, w tym: komendant hufca, skarbnik i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrami.”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.9. nr 9

źródło:

Wiadomości Urzędowe ZHP, nr 3, 2012 r., s. 8–9, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 9 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 59 ust. 3 skreśla się pkt. 4–5, a dotychczasowe pkt. 6–7 otrzymują oznaczenie pkt. 4–5,
- 2) § 59 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
„4. W przypadku nieudzielenia absolutorium któremukolwiek z członków komendy chorągwi rada chorągwi może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu.”,
- 3) w § 60 ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
„W skład komendy chorągwi wchodzi co najmniej 3 członków, w tym komendant, skarbnik oraz osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.”,
- 4) w § 62 ust. 2 skreśla się pkt 6, dotychczasowe pkt. 3–5 otrzymują oznaczenie pkt. 5–7, dotychczasowe pkt. 7–8 otrzymują oznaczenie pkt. 8–9 oraz dodaje się nowe pkt. 3–4 w brzmieniu:
„3) zatwierdza budżet chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, zatwierdza sprawozdanie finansowe chorągwi za każdy rok,
4) rozpatruje sprawozdania komendy chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, ocenia ich działalność i podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem radzie chorągwi.”,
- 5) w § 62 ust. 2 pkt 9 słowa „zadania kontrolne” zastępuje się słowami „zadania i kontrole”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.10. nr 10

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 9–10, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 10 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwala następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 64 ust. 3 pkt 5 skreśla się słowa „i zatwierdza”,
- 2) w § 67 ust. 4 pkt 8 skreśla się słowa „i budżet”,
- 3) § 67 ust. 4 pkt. 9 otrzymuje brzmienie:

- „9) w przypadku nieudzielenia absolutorium członkom Głównej Kwatery ZHP przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP, Rada Naczelna ZHP może podjąć dodatkowo decyzję o wygaśnięciu mandatu członka Głównej Kwatery ZHP,”
- 4) w § 67 ust. 4 dotychczasowe pkt. 7–15 otrzymują oznaczenie pkt. 8–16 oraz dodaje się nowy pkt 6 w brzmieniu:
- „6) dokonuje corocznej oceny działalności Głównej Kwatery ZHP,”
- 5) § 70 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. W skład Głównej Kwatery ZHP wchodzi co najmniej 3 osoby, w tym: Naczelnik ZHP, Skarbnik ZHP i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadra.”
- 6) w § 72 ust. 1 skreśla się zdanie drugie,
- 7) w § 72 ust. 2 pkt 1 słowa „Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP, Rady Naczelnej ZHP” zastępuje się słowami „wszystkich władz ZHP”,
- 8) w § 72 ust. 2 skreśla się pkt. 3, dotychczasowe pkt. 4–5 otrzymują oznaczenie pkt. 5–6 oraz dodaje się nowe pkt. 3–4 w brzmieniu:
- „3) opiniuje budżet Głównej Kwatery ZHP na dany rok,
- 4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Głównej Kwatery ZHP, sprawozdania z wykonania budżetu Głównej Kwatery ZHP, w tym jednostek samobilansujących, ocenia ich działalność, a następnie podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem Radzie Naczelnej ZHP,”
- 9) § 72 ust. 4 otrzymuje brzmienie:
- „4. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP liczy 9–11 członków.”

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.1.11. nr 11

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 10–12, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 11 XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
z dnia 10 marca 2012 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

§ 1

XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP uchwała następujące zmiany w Statucie ZHP:

- 1) w § 3 ust. 2 po słowie „aktywnych” dodaje się przecinek i słowo „zaradnych”,
- 2) w § 19 ust. 1 dotychczasowe pkt. 2–4 otrzymują oznaczenie pkt. 3–5 oraz dodaje się nowy pkt 2 w brzmieniu:
- „2) realizować przysługujące im czynne i bierne prawo wyborcze na zasadach określonych w § 37,”
- 3) § 20 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek kierowania się zasadami określonymi w Zobowiązaniu Instruktorskim oraz szczególnej troski o powierzone im dzieci i młodzież, zwłaszcza o ich harcerskie wychowanie zgodnie z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim, zdrowie i bezpieczeństwo.”
- 4) w § 25 skreśla się słowo „podstawowym”,

- 5) w § 27 ust. 1 pkt 4 po słowach „części praw członkowskich” skreśla się kropkę, dodaje przecinek i słowa „w tym zakaz pełnienia określonych funkcji.”,
- 6) § 27 ust. 7 otrzymuje brzmienie:
„7. Wykluczonemu z ZHP przysługuje prawo ponownego ubiegania się o członkostwo w ZHP po okresie minimum dwóch lat od zastosowania kary.”,
- 7) w § 33 ust. 2 pkt 7 dopisuje się na końcu słowa „organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.”,
- 8) § 34 ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) wzmacnianie działalności programowej i metodycznej.”,
- 9) w § 34 ust. 3 pkt 5 dopisuje się na końcu słowa „organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.”,
- 10) § 34 ust. 3 pkt 6 otrzymuje brzmienie:
„6) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych na wsparcie działań hufców i jednostek organizacyjnych chorągwi.”,
- 11) w § 34 ust. 3 dotychczasowe pkt. 4–6 otrzymują oznaczenie pkt. 5–7 oraz dodaje się nowy pkt 4 w brzmieniu:
„4) pracę z instruktorami, zwłaszcza z instruktorami komend hufców.”,
- 12) w § 34 ust. 3 zdanie ostatnie otrzymuje brzmienie:
„W celu realizacji zadań zawartych w pkt. 1–7 chorągiew tworzy odpowiednie zespoły/referaty.”,
- 13) w § 35 skreśla się ust. 2–6, a dotychczasowa treść ust. 1 staje się treścią § 35 bez oznaczenia ustępem,
- 14) w § 37 ust. 2 pkt 3 słowa „jednostce terenowej” zastępuje się słowami „terenowej jednostce organizacyjnej”,
- 15) w § 45 dodaje się ust. 5 w brzmieniu:
„5. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w przypadku niemożności sprawowania z przyczyn losowych mandatu komendanta hufca, komendanta chorągwi i Naczelnika ZHP w trakcie kadencji.”,
- 16) § 46 otrzymuje brzmienie:
„1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut ZHP nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania, z zastrzeżeniem ust. 2. Przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały władz ZHP z wyłączeniem zjazdów hufca, zjazdów chorągwi i Zjazdu ZHP mogą być podejmowane w trybie obiegowym, w tym w szczególności przy użyciu poczty elektronicznej, zwykłą większością głosów, przez co najmniej połowę uprawnionych do głosowania. Nie dotyczy to uchwał, do których stosuje się wymóg tajności. Szczegółowe zasady głosowania w trybie obiegowym określają poszczególne władze ZHP w swoich regulaminach.
3. Uchwały zjazdów hufców i zjazdów chorągwi są ważne bez względu na liczbę obecnych osób uprawnionych do głosowania.”,
- 17) w § 71 dotychczasowa treść staje się ust. 2 oraz dodaje się ust. 1 w brzmieniu:
„1. Naczelnik ZHP jest przełożonym wszystkich członków ZHP.”,
- 18) w § 74 ust. 1 słowa „oraz podmioty gospodarcze” zastępuje się słowami „lub inne podmioty”.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.9.2. Tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

STATUT ZHP (tekst jednolity)

ROZDZIAŁ 1. Postanowienia ogólne

§ 1

1. Związek Harcerstwa Polskiego jest ogólnopolskim, patriotycznym stowarzyszeniem i prowadzi działalność pożytku publicznego.
2. Związek Harcerstwa Polskiego może używać skrótu ZHP.
3. ZHP posiada osobowość prawną. Osobowość prawną posiadają także chorągwie jako terenowe jednostki organizacyjne.
4. ZHP działa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. W wyjątkowych wypadkach ZHP może działać za granicą z ograniczeniami wynikającymi z § 16 ust. 2.
5. Siedzibą władz naczelnych ZHP jest miasto stołeczne Warszawa.
6. Postanowienia Statutu, w których mowa o harcerzu, harcerzu starszym, wędrowniku, instruktorsze, stosuje się odpowiednio do harcerek, harcerek starszych, wędrowniczek i instruktorek.

ROZDZIAŁ 2. Charakter, cele i środki działania

§ 2

1. ZHP działa zgodnie z zasadami, celami i metodą wprowadzonymi przez założyciela skautingu Roberta Baden-Powella i rozwiniętymi przez Andrzeja Małkowskiego.
2. ZHP jest dobrowolnym stowarzyszeniem otwartym dla wszystkich bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.
3. ZHP jest stowarzyszeniem apolitycznym, niezależnym ideowo i organizacyjnie od partii, ruchów i organizacji o charakterze politycznym. Nie można wykorzystywać struktur ani symboli ZHP do prowadzenia działalności politycznej.
4. ZHP jest członkiem światowej rodziny skautowej zrzeszonej w Światowej Organizacji Ruchu Skautowego (WOSM), Światowym Stowarzyszeniu Przewodniczek i Skautek (WAGGGS) i Międzynarodowym Bractwie Skautów i Przewodniczek (ISGF).

§ 3

1. Misją ZHP jest wychowywanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.
2. ZHP wychowuje młodych ludzi na prawych, aktywnych, zaradnych i odpowiedzialnych obywateli w duchu wartości zawartych w Prawie Harcerskim.
3. Podstawą wychowania w ZHP są normy moralne, wywodzące się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijaństwa. ZHP uznaje prawo każdego członka Związku do osobistego wyboru systemu wartości duchowych.
4. Za główne cele swojego działania ZHP uznaje:

- 1) stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka,
- 2) nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów,
- 3) upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, równouprawnienia, tolerancji i przyjaźni,
- 4) stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi,
- 5) upowszechnianie wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą.

§ 4

Dla osiągnięcia swoich celów ZHP:

- 1) zrzesza swoich członków w podstawowych jednostkach organizacyjnych,
- 2) prowadzi całoroczną działalność wychowawczą, edukacyjną i oświatową wśród dzieci i młodzieży, posługując się harcerską metodą wychowawczą,
- 3) wypowiada się w sprawach dzieci i młodzieży, upowszechnia prawa dziecka,
- 4) współdziała z rodzicami, w szczególności poprzez koła przyjaciół harcerstwa, wspierając ich w wychowaniu dzieci i młodzieży,
- 5) kształtuje więzi międzypokoleniowe poprzez działania na rzecz osób w wieku emerytalnym, szczególnie harcerskich seniorów i kombatanów,
- 6) upowszechnia zasady wolności i praw człowieka, swobód obywatelskich, w tym równych szans kobiet i mężczyzn,
- 7) przyczynia się do budowania społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju demokracji, wspomaga rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- 8) kształtuje postawy patriotyczne poprzez upowszechnianie tradycji narodowych, rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- 9) działa na rzecz obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej; porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- 10) prowadzi działania w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- 11) dba o dobra kultury związane z historią harcerstwa, chroni je i udostępnia dla celów naukowo-badawczych i wychowawczych,
- 12) upowszechnia kulturę, tradycje i dorobek Rzeczypospolitej Polskiej za granicą
- 13) prowadzi działalność na rzecz integracji europejskiej i współpracy między społecznościami, w szczególności z organizacjami skautowymi,
- 14) podejmuje zadania w zakresie współpracy z Polonią i Polakami poza granicami kraju,
- 15) prowadzi działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz kultuwowania języków regionalnych,
- 16) realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym poprzez prowadzenie działalności charytatywnej i opiekuńczej,
- 17) prowadzi działania na rzecz:
 - a) wyrównywania szans, zapobiegając wykluczeniu społecznemu,
 - b) resocjalizacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanych społecznie,
 - c) osób niepełnosprawnych, a w szczególności rehabilitację i rewalidację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
 - d) integracji i reintegracji zawodowej i społecznej,

- 18) prowadzi działalność w zakresie ratownictwa i ochrony ludności podczas stanów nadzwyczajnych i kryzysowych,
 - 19) udziela pomocy ofiarom katastrof i klęsk żywiołowych w kraju i za granicą,
 - 20) upowszechnia ideę wolontariatu,
 - 21) organizuje wolontariuszy do realizacji celów statutowych ZHP,
 - 22) prowadzi działalność edukacyjną i kształceniową wśród osób dorosłych, w szczególności szkoli wolontariuszy,
 - 23) organizuje przedsięwzięcia związane z rozwojem zainteresowań i specjalności w zakresie kultury fizycznej i sportu oraz turystyki i krajoznawstwa,
 - 24) organizuje letni i zimowy wypoczynek w formach wyjazdowych i w miejscu zamieszkania,
 - 25) działa na rzecz zrównoważonego rozwoju, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
 - 26) działa na rzecz promocji zdrowego trybu życia oraz ochrony zdrowia,
 - 27) inicjuje i realizuje programy profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym, przemocy, profilaktyki alkoholowej i innych uzależnień,
 - 28) prowadzi działania na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
 - 29) przygotowuje członków organizacji do aktywności na rynku pracy,
 - 30) podejmuje działalność wspomagającą rozwój przedsiębiorczości, szczególnie wśród dzieci i młodzieży,
 - 31) prowadzi działalność wspomagającą technicznie, organizacyjnie i merytorycznie harcerskie komendy oraz organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
 - 32) tworzy i prowadzi ośrodki oraz placówki oświatowo-wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze,
 - 33) tworzy i prowadzi ośrodki oraz placówki prowadzące działania w zakresie kultury,
 - 34) prowadzi działalność naukowo-badawczą w szczególności w utworzonych i prowadzonych ośrodkach naukowo-badawczych,
 - 35) prowadzi działalność wydawniczą, radiową i informacyjną.
2. Działania wymienione w ust. 1 prowadzone są jako działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego.
3. ZHP realizuje swoje cele oraz prowadzi działalność wychowawczą opartą na metodzie harcerskiej także wśród osób nie zrzeszonych w ZHP.

§ 5

1. Metoda harcerska to sposób działania odznaczający się:
 - pozytywnością,
 - indywidualnością,
 - wzajemnością oddziaływań,
 - dobrowolnością i świadomością celów,
 - pośredniością,
 - naturalnością,
 będący jednocześnie systemem wspierania samorozwoju zuchów, harcerzy i instruktorów przez:
 - Przrzeczenie i Prawo,
 - uczenie w działaniu,
 - uczestnictwo w małych grupach,
 - stale doskonalony i stymulujący program.

2. ZHP realizuje cele przez harcerski system wychowawczy rozumiany jako jedność zasad harcerskiego wychowania, metody i programu, w którym istotną rolę odgrywa osobisty przykład instruktora.
3. Zasady harcerskiego wychowania to: służba, braterstwo, praca nad sobą.
4. Program działania powstaje samorządnie w drużynach oraz w innych podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

§ 6

Wartości wychowawcze ZHP zawarte są w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz Zobowiązaniu Instruktorskim.

Obietnica Zucha:

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

Prawo Zucha:

1. Zuch kocha Boga i Polskę.
2. Zuch jest dzielny.
3. Zuch mówi prawdę.
4. Zuch pamięta o swoich obowiązkach.
5. Wszystkim jest z zuchem dobrze.
6. Zuch stara się być coraz lepszy.

Przyrzeczenie Harcerskie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłuszną/posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Prawo Harcerskie:

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegać jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Zobowiązanie Instruktorskie:

Przyjmuję obowiązki instruktorki/instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Jestem świadoma/świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego służby nie opuszczę samowolnie.

§ 7

1. ZHP współpracuje z organami władzy publicznej, administracji rządowej i samorządowej, placówkami oświaty i wychowania, Wojskiem Polskim oraz innymi służbami mundurowymi, Kościołem katolickim i innymi kościołami oraz związ-

kami wyznaniowymi, a także z organizacjami społecznymi i podmiotami, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

2. ZHP korzysta ze wsparcia rodziców i pomocy ruchu przyjaciół harcerstwa.

§ 8

1. ZHP utrzymuje kontakty z dziećmi i młodzieżą polonijną oraz Polakami mieszkającymi poza granicami kraju.
2. ZHP współdziała z organizacjami skautowymi zrzeszonymi w WOSM, WAGGGS i ISGF.
3. ZHP może współpracować także z innymi organizacjami, zwłaszcza dziecięcymi i młodzieżowymi w innych państwach oraz z organizacjami międzynarodowymi, których cele i działalność nie są sprzeczne z celami ZHP.

ROZDZIAŁ 3.

Hymn, odznaki, symbole, mundury organizacyjne

§ 9

1. Hymnem ZHP jest pierwsza zwrotka wraz z refrenem pieśni „Wszystko, co nasze, Polsce oddamy”.
2. Tekst oraz zapis nutowy Hymnu ZHP stanowi załącznik nr 1 do Statutu ZHP.

§ 10

1. Odznakami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) dla zuchów – Znaczek Zucha przedstawiający główkę białego orła i żółtą tarczę wschodzącego słońca na niebieskim tle; podstawą odznaki jest czerwony prostokąt z napisem „ZUCH”,
 - 2) dla pozostałych członków ZHP, którzy złożyli Przyrzeczenie Harcerskie – tradycyjny Krzyż Harcerski, wzorowany na orderze Virtuti Militari, z lilijką w środku i wieńcem z liści dębowych i laurowych, splecionym w ramiona, oraz napisem „CZUWAJ”.
2. Tradycyjnym znakiem ZHP jest harcerska lilijka z inicjałami hasła filaretów: Ojczyzna, Nauka, Cnota oraz inicjałami ZHP na przewiązce.
3. Odznakami przynależności członków ZHP do WOSM, WAGGGS i ISGF są noszone na mundurze symbole tych organizacji.
4. Wzór Znaczka Zucha, Krzyża Harcerskiego i lilijki stanowi załącznik nr 2 do Statutu ZHP.
5. Wzory innych odznak, odznaczeń organizacyjnych i symboli ZHP oraz sposób ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 11

1. ZHP posiada sztandar i banderę.
2. Prawo posiadania sztandaru przysługuje także chorągwiom, hufcom, szczepom, związkom drużyn oraz podstawowym jednostkom organizacyjnym ZHP.
3. Wzory sztandarów i zasady ich przyznawania oraz wzór bandery i prawo jej posiadania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 12

1. Podstawowym ubiorem organizacyjnym członków ZHP jest mundur.
2. Wzory mundurów i innych strojów organizacyjnych oraz sposoby ich używania określa Główna Kwatera ZHP.

§ 13

Jednostki organizacyjne ZHP mogą posiadać nazwy i imiona. Zasady i tryb przyjmowania nazw i imion określa Główna Kwatera ZHP.

ROZDZIAŁ 4.

Członkostwo

§ 14

Członkostwo ZHP powstaje z chwilą wyrażenia woli przynależności do ZHP i uzyskania przydziału służbowego.

§ 15

1. Członkiem ZHP może zostać każdy, kto wyrazi wolę przynależności do ZHP i działania zgodnego z zasadami i celami Związku.
2. Osoby do lat 16 mogą należeć do ZHP za pisemną zgodą rodziców lub opiekunów prawnych.

§ 16

1. Cudzoziemcy, mieszkający stale lub czasowo w Polsce, mogą być członkami ZHP.
2. Osoby pochodzenia polskiego, mieszkające czasowo za granicą, mogą należeć do jednostek ZHP prowadzących działalność za granicą za zgodą właściwej terytorialnie organizacji skautowej, należącej do WOSM i/lub WAGGGS.

§ 17

1. Członkami ZHP są: zuchy, harcerze, harcerze starsi, wędrownicy, starszysza i instruktorzy.
2. Zuchy składają Obietnicę Zucha, a pozostali członkowie ZHP składają Przyrzeczenie Harcerskie.
3. Instruktorem zostaje się po zdobyciu stopnia instruktorskiego i złożeniu Zobowiązania Instruktorskiego, złożwszy uprzednio Przyrzeczenie Harcerskie. Instruktorem może zostać osoba, która ukończyła 16 lat.

§ 18

Członkowie ZHP mają przydział służbowy.

§ 19

1. Członkowie ZHP, mający opłaconą podstawową składkę członkowską, mają prawo:
 - 1) brać udział we wszystkich formach pracy harcerskiej, w szczególności uczestniczyć w życiu jednostki organizacyjnej ZHP, do której mają przydział służbowy,
 - 2) realizować przysługujące im czynne i bierne prawo wyborcze na zasadach określonych w § 37,
 - 3) wypowiadać się i zgłaszać wnioski w sprawach dotyczących ZHP,
 - 4) korzystać z urządzeń, sprzętu, placówek i świadczeń ZHP na zasadach określonych przez Związek,
 - 5) nosić mundur i odznaki organizacyjne ZHP.
2. Instruktorzy mają ponadto prawo do przyjmowania Obietnicy Zucha, Przyrzeczenia Harcerskiego i Zobowiązania Instruktorskiego.

§ 20

1. Członkowie ZHP mają obowiązek:
 - 1) dbać o dobre imię i dobro Związku, kierować się zasadami określonymi w Prawie i Obietnicy Zucha oraz Prawie i Przyrzeczeniu Harcerskim,

- 2) stosować się do postanowień Statutu ZHP oraz przestrzegać przepisów i regulaminów ZHP,
 - 3) brać czynny udział w życiu ZHP,
 - 4) opłacać w określonym terminie podstawową składkę członkowską.
2. Instruktorzy mają ponadto obowiązek kierowania się zasadami określonymi w Zobowiązaniu Instruktorskim oraz szczególnej troski o powierzone im dzieci i młodzież, zwłaszcza o ich harcerskie wychowanie zgodnie z Prawem i Przyrzeczeniem Harcerskim, zdrowie i bezpieczeństwo.

§ 21

1. Funkcjami instruktorskimi są funkcje, które nie mają charakteru dorywczego, to jest:
 - 1) funkcja drużynowego lub kierującego podstawową jednostką organizacyjną oraz inne stałe funkcje związane z realizacją zadań statutowych powierzane w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP,
 - 2) funkcje członków władz ZHP powierzane w trybie wyboru.
2. Funkcję instruktorską może pełnić instruktor. W uzasadnionych wypadkach komendant hufca może dopuścić do pełnienia funkcji instruktorskiej członka ZHP niebędącego instruktorem, który ukończył 16 lat i posiada odpowiednie kwalifikacje instruktorskie.
3. Dla osób niepełnoletnich pełniących funkcję drużynowego komendant hufca wyznacza pełnoletniego opiekuna.
4. Powierzanie funkcji harcerskiego kapelana następuje w trybie mianowania przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP za zgodą odpowiednich władz kościelnych.

§ 22

1. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP zalicza instruktorom corocznie służbę instruktorską.
2. Od decyzji w sprawie zaliczania służby instruktorskiej przysługuje odwołanie do sądu harcerskiego.

§ 23

1. Za osiągnięcia w pracy w Związku członkowie ZHP mogą być wyróżniani i nagradzani.
2. Formy, rodzaje oraz zasady wyróżnień i nagród określa Rada Naczelna ZHP.
3. Najwyższym wyróżnieniem organizacyjnym ZHP jest krzyż „Za Zasługi dla ZHP”.

§ 24

1. Członkostwo ZHP ustaje na skutek:
 - 1) wystąpienia z ZHP,
 - 2) skreślenia z listy członków ZHP,
 - 3) wykluczenia z ZHP,
 - 4) nieopłacenia podstawowej składki członkowskiej w określonym terminie.

§ 25

Wystąpienie z ZHP następuje w drodze złożenia stosownego oświadczenia, zgodnie z przydziałem służbowym, osobie kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP lub właściwemu komendantowi hufca, komendantowi chorągwi lub Naczelnikowi ZHP.

§ 26

1. Skreślenie z listy członków może nastąpić w wypadku niewypełnienia obowiązków członkowskich.
2. Decyzję o skreśleniu z listy członków ZHP podejmują, po wcześniejszym uprzedzeniu o takim zamiarze i umożliwieniu złożenia wyjaśnień, zgodnie z podstawowym przydziałem służbowym, osoby kierujące podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP lub właściwy komendant hufca, komendant chorągwi bądź Naczelnik ZHP.
3. Od decyzji o skreśleniu z listy członków ZHP przysługuje prawo odwołania na zasadach określonych w § 28.

§ 27

1. Wobec członków ZHP, naruszających postanowienia Statutu ZHP, mogą być stosowane następujące kary:
 - 1) upomnienie,
 - 2) nagana,
 - 3) wykluczenie z ZHP,
 - 4) ponadto w stosunku do instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie pozbawienie, na okres do 4 lat, całości lub części praw członkowskich, w tym zakaz pełnienia określonych funkcji.
2. Uprawnionymi do stosowania kar są:
 - 1) w stosunku do członków ZHP niebędących instruktorami i niepełniących funkcji instruktorskich – osoba kierująca podstawową jednostką organizacyjną ZHP,
 - 2) w stosunku do instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie – właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP w zakresie upomnienia i nagany oraz pozbawienia praw członkowskich, a właściwy sąd harcerski w zakresie wszystkich kar.
3. Obwinionemu przysługuje prawo złożenia wyjaśnień przed zastosowaniem kary.
4. Właściwy komendant hufca, komendant chorągwi lub Naczelnik ZHP może zawiesić członka ZHP pełniącego funkcję instruktorską w pełnieniu określonych funkcji oraz w prawach członka ZHP do czasu zakończenia postępowania, jeśli ze względu na rodzaj przewinienia przemawiają za tym względy wychowawcze lub dobro Związku – pod warunkiem jednoczesnego skierowania sprawy do sądu harcerskiego.
5. Kara upomnienia lub nagany ulega zatarciu po upływie roku od prawomocnego ukarania a kara pozbawienia praw członkowskich – po upływie roku od jej zakończenia.
6. Wykluczenie z ZHP powoduje pozbawienie praw członkowskich, utratę stopni i odznak organizacyjnych.
7. Wykluczonemu z ZHP przysługuje prawo ponownego ubiegania się o członkostwo w ZHP po okresie minimum dwóch lat od zastosowania kary.

§ 28

1. Skreślonemu z listy członków ZHP oraz ukaranemu przysługuje prawo odwołania w terminie 14 dni od dnia powiadomienia:
 - 1) od decyzji osoby kierującej podstawową jednostką organizacyjną ZHP podjętych wobec członka ZHP – do właściwego komendanta hufca lub komendanta chorągwi,

- 2) od decyzji komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP – odpowiednio do komendanta chorągwi, Naczelnika ZHP lub Głównej Kwatery ZHP,
 - 3) od orzeczenia sądu harcerskiego – do sądu harcerskiego właściwego do rozpatrzenia odwołania.
2. Od decyzji podjętych w trybie odwoławczym odwołanie nie przysługuje.

ROZDZIAŁ 5.

Struktura

§ 29

1. ZHP jest wspólnotą podstawowych i terenowych jednostek organizacyjnych.
2. Terenowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są hufce i chorągwie.

§ 30

1. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP są:
 - 1) gromady, drużyny lub kręgi,
 - 2) inne jednostki działające na zasadach drużyny lub kręgu.
2. Rozpoczęcie działalności podstawowej jednostki organizacyjnej ZHP wymaga zgody właściwego komendanta hufca. W szczególnie uzasadnionych wypadkach utworzenie podstawowej jednostki organizacyjnej może nastąpić także za zgodą komendanta chorągwi albo Naczelnika ZHP.
3. Gromadą lub drużyną kieruje drużynowy. Drużynowego mianuje rozkazem właściwy komendant hufca.
4. Kręgiem kieruje jego przewodniczący lub komendant wybierany przez krąg i mianowany przez właściwego komendanta hufca, komendanta chorągwi lub Naczelnika ZHP.

§ 31

1. Podstawowe jednostki organizacyjne ZHP, działające w jednym środowisku, mogą łączyć się w szczepy oraz związki drużyn. Utworzenie szczepu i związku drużyn zatwierdza komenda hufca.
2. Szczepem i związkiem drużyn kieruje komendant. Komendanta mianuje rozkazem właściwy komendant hufca.

§ 32

1. W ZHP mogą działać środowiskowe, regionalne oraz ogólnopolskie ruchy programowo-metodyczne, skupiające członków ZHP oraz jednostki organizacyjne ZHP.
2. Ruchy programowo-metodyczne stanowią dla ich członków formę współdziałania w celach:
 - 1) doskonalenia programu i metodyki,
 - 2) wymiany doświadczeń i upowszechniania inicjatyw programowych i metodycznych,
 - 3) realizacji konkretnego zadania, inicjatywy społecznej lub kierunku służby.
3. Ruchy programowo-metodyczne podlegają rejestracji.

§ 33

1. Hufiec jest terytorialną wspólnotą gromad, drużyn, kręgów i innych jednostek organizacyjnych.
2. Hufiec tworzy warunki do działania jednostek organizacyjnych przez:
 - 1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty gromad, drużyn i kręgów,
 - 2) wychowanie, kształcenie i wspieranie drużynowych i funkcyjnych,

- 3) pozyskiwanie i motywowanie kadry,
 - 4) inicjowanie i wzmacnianie działalności programowej i metodycznej podstawowych jednostek organizacyjnych,
 - 5) wspieranie gromad, drużyn, kręgów, szczepów i związków drużyn w organizowaniu akcji letniej i zimowej,
 - 6) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę podległych jednostek organizacyjnych w zakresie zgodności z celami, zasadami i regulaminami ZHP i metodą harcerską,
 - 7) współpracę z władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami,
 - 8) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych.
3. Hufiec tworzy komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk, wyznaczając jego obszar działania i siedzibę władz.
 4. Komenda chorągwi zmienia obszar działania hufca na wniosek zainteresowanych środowisk, po zasięgnięciu opinii właściwych komend hufców.
 5. Hufiec rozwiązuje komenda chorągwi, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych środowisk. W przypadku rozwiązania hufca komenda chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie zmiany przydziału służbowego członków, przynależności jednostek organizacyjnych hufca oraz w sprawie składników majątkowych hufca i uregulowania jego zobowiązań.

§ 34

1. Chorągiew jest terytorialną wspólnotą hufców.
2. Chorągiew posiada osobowość prawną.
3. Chorągiew tworzy warunki do działania hufców i podległych jednostek organizacyjnych przez:
 - 1) budowanie wspólnoty instruktorskiej i wspólnoty hufców,
 - 2) wzmacnianie działalności programowej i metodycznej,
 - 3) kształcenie kadry instruktorskiej,
 - 4) pracę z instruktorami, zwłaszcza z instruktorami komend hufców,
 - 5) koordynację, nadzór i systematyczną ocenę komend hufców i jednostek organizacyjnych na szczeblu chorągwi,
 - 6) współpracę z władzami regionalnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami,
 - 7) pozyskiwanie środków finansowych i materialnych na wsparcie działań hufców i jednostek organizacyjnych chorągwi.
4. W celu realizacji zadań zawartych w punktach 1–7 chorągiew tworzy odpowiednie zespoły/referaty.
5. Chorągiew tworzy Główna Kwatera ZHP, po zasięgnięciu opinii zainteresowanych hufców, wyznaczając jej obszar działania i siedzibę władz.
6. Likwidacja chorągwi następuje w drodze uchwały zjazdu chorągwi, podjętej większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 delegatów.
7. W przypadku trwałej niemożności regulowania zaciągniętych i wymagalnych zobowiązań chorągwi – stwierdzonej uchwałą Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP – decyzję w sprawie likwidacji chorągwi podejmuje Rada Naczelna ZHP na wniosek Głównej Kwatery ZHP.
8. Szczegółowy tryb likwidacji chorągwi, w tym dalszą przynależność terytorialną hufców wchodzących w skład likwidowanej chorągwi, zasady podziału majątku oraz uregulowania jej zobowiązań, określa Główna Kwatera ZHP.

ROZDZIAŁ 6.

Władze, podejmowanie uchwał i decyzji, wybory władz

§ 35

1. Władzami ZHP są:
 - 1) władze hufca:
 - a) zjazd hufca,
 - b) komenda hufca,
 - c) komendant hufca,
 - d) komisja rewizyjna hufca,
 - e) sąd harcerski hufca, jeżeli zjazd hufca dokona jego wyboru;
 - 2) władze chorągwi:
 - a) zjazd chorągwi,
 - b) rada chorągwi,
 - c) komenda chorągwi,
 - d) komendant chorągwi,
 - e) komisja rewizyjna chorągwi,
 - f) sąd harcerski chorągwi;
 - 3) władze naczelne:
 - a) Zjazd ZHP,
 - b) Przewodniczący ZHP,
 - c) Rada Naczelna ZHP,
 - d) Główna Kwatera ZHP,
 - e) Naczelnik ZHP,
 - f) Centralna Komisja Rewizyjna ZHP,
 - g) Naczelny Sąd Harcerski ZHP.

§ 36

1. Władze ZHP pochodzą z wyboru.
2. Wybory do władz ZHP odbywają się z zachowaniem następujących zasad:
 - 1) nieograniczona liczba kandydatów,
 - 2) pełne równouprawnienie kandydatów bez względu na płeć i staż członkowski w ZHP.

§ 37

1. Czynne prawo wyborcze mają członkowie ZHP pełniący funkcję instruktorską, którzy opłacili podstawową składkę członkowską.
2. Bierne prawo wyborcze mają instruktorzy, którzy opłacili podstawową składkę członkowską oraz mają zaliczoną służbę instruktorską, z następującymi zastrzeżeniami:
 - 1) w wyborach na funkcje skarbników bierne prawo wyborcze mają także pełnoletni członkowie ZHP niebędący instruktorami,
 - 2) w wyborach na funkcję komendanta chorągwi, Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP i członków sądów harcerskich bierne prawo wyborcze mają wyłącznie instruktorzy w stopniu harcmistrza,
 - 3) w wyborach do komisji rewizyjnych biernego prawa wyborczego nie mają instruktorzy bezpośrednio związani z odpowiedzialnością materialną w danej terenowej jednostce organizacyjnej,
 - 4) członkami władz ZHP nie mogą być osoby, które były skazane prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,

- 5) członkowie komisji rewizyjnych chorągwi nie mogą pozostawać z członkami komend chorągwi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
 - 6) członkowie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP nie mogą pozostawać z członkami Głównej Kwatery ZHP w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
 - 7) członkami rady chorągwi, Rady Naczelnej ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP nie mogą być pracownicy ZHP.
3. Nie można łączyć funkcji:
- 1) Przewodniczącego ZHP oraz Naczelnika ZHP z jakąkolwiek inną funkcją we władzach ZHP,
 - 2) członka komendy hufca z funkcją członka komisji rewizyjnej chorągwi oraz członka komendy chorągwi z funkcją członka Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
 - 3) we władzach tego samego stopnia,
 - 4) przewodniczącego komisji rewizyjnej na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych,
 - 5) przewodniczącego sądu harcerskiego na szczeblu hufca, chorągwi i władz naczelnych.
4. W przypadku zajścia kolizji, o której mowa w ust. 3, dotychczasowy mandat członka władzy wygasa w momencie wyboru na nową funkcję.
5. Funkcję Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP komendanta chorągwi i komendanta hufca można sprawować nie dłużej niż przez 2 kolejne, pełne kadencje.

§ 38

1. Wybory do władz odbywają się w głosowaniu tajnym, chyba że uprawnieni do głosowania jednogłośnie postanowią inaczej.
2. Za wybranych do władz uważa się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą liczbę głosów i więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.
3. W razie braku rozstrzygnięcia wyboru z powodu uzyskania przez kilku kandydatów takiej samej liczby głosów, więcej jednak niż połowy ważnie oddanych głosów, przeprowadza się głosowanie uzupełniające na tych kandydatów, w którym o wyborze decyduje zwykła większość głosów.
4. Jeżeli liczba osób wybranych na zasadach określonych w ust. 2 jest mniejsza niż liczba osób wybieranych w skład danej władzy, przeprowadza się wybory dodatkowe.
5. W wyborach dodatkowych w kolejnych głosowaniach biorą udział tylko kandydaci zgłoszeni do pierwszego głosowania, z tym że w kolejnych głosowaniach nie bierze udziału kandydat, który w poprzednim głosowaniu otrzymał najmniejszą liczbę głosów.

§ 39

Postanowienia § 38 stosuje się odpowiednio do wyborów delegatów na zjazd chorągwi i ZHP.

§ 40

Wybory są prawomocne bez względu na liczbę uprawnionych obecnych na zjeździe lub na zbiórce dokonującej wyboru delegatów na zjazd chorągwi lub Zjazd ZHP, o ile zostały zachowane warunki określone w Ordynacji wyborczej ZHP.

§ 41

1. Delegaci na Zjazd ZHP wybierani są w hufcach lub w rejonach hufców w wyborach jednostopniowych i bezpośrednich.
2. Podstawą do określenia liczby delegatów wybieranych na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP jest liczba członków hufca, za których odprowadzono podstawowe składki członkowskie zgodnie z postanowieniami uchwały Rady Naczelnej ZHP.

§ 42

Rada Naczelna ZHP określa w Ordynacji wyborczej ZHP szczegółowe zasady i tryb wyboru władz oraz delegatów na zjazdy chorągwi i Zjazd ZHP, a także uchwała terminarz organizowania zjazdów hufców i chorągwi.

§ 43

1. Kadencja władz ZHP trwa cztery lata. Kadencja władz wybranych na zjeździe sprawozdawczym hufca lub zjeździe nadzwyczajnym kończy się w dniu najbliższego zjazdu zwykłego.
2. Mandat członka władz ZHP wygasa z upływem kadencji, a w czasie jej trwania na skutek:
 - 1) ustania członkostwa ZHP,
 - 2) rezygnacji z mandatu,
 - 3) odwołania ze składu władz lub odwołania danej władzy,
 - 4) prawomocnego orzeczenia sądu harcerskiego,
 - 5) skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
 - 6) zmiany sytuacji życiowej doprowadzającej do kolizji z postanowieniami, o których mowa w § 37.
3. Po wygaśnięciu mandatu komendanta hufca mandaty pozostałych członków komendy hufca wygasają w chwili wyboru nowego komendanta hufca.
4. Po wygaśnięciu mandatu komendanta chorągwi mandaty pozostałych członków komendy chorągwi wygasają w chwili wyboru nowego komendanta chorągwi.
5. Po wygaśnięciu mandatu Naczelnika ZHP mandaty pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP wygasają w chwili wyboru nowego Naczelnika ZHP.

§ 44

1. Władze ZHP mogą odwoływać członków ze swojego składu. W przypadku odwołania lub wygaśnięcia mandatu władze niezwłocznie uzupełniają swój stan osobowy przez wybór nowych członków. Liczba osób nowo wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji nie może być większa niż połowa liczebności tej władzy określona przez odpowiedni zjazd.
2. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz naczelnych wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez Zjazd ZHP – dokonuje ich Rada Naczelna ZHP.
3. W wypadku konieczności dokonania w trakcie kadencji władz chorągwi wyborów uzupełniających – powodujących, że liczba osób wybranych w skład danej władzy w trakcie kadencji będzie większa niż połowa liczebności danej władzy określona przez zjazd chorągwi – dokonuje ich rada chorągwi.
4. Odwołanie członka ze składu władz może nastąpić uchwałą z powodu niewypełnienia przez niego przyjętych obowiązków, prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP i uchwałami władz Związku.

5. Komenda hufca nie może odwołać komendanta hufca. Komenda chorągwi nie może odwołać komendanta chorągwi. Główna Kwatera ZHP nie może odwołać Naczelnika ZHP. Rada Naczelna ZHP nie może odwołać Przewodniczącego ZHP.

§ 45

1. Władze ZHP sprawują nadzór nad działalnością odpowiednich władz niższego stopnia.
2. W razie prowadzenia działalności niezgodnej z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz ZHP Główna Kwatera ZHP może zawiesić komendę chorągwi, a komenda chorągwi może zawiesić komendę hufca. Okres zawieszenia nie może przekroczyć 6 miesięcy.
3. W okresie zawieszenia funkcję dotychczasowej władzy pełni organ tymczasowy, powołany przez władzę wyższego stopnia.
4. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w wypadku wygaśnięcia mandatu komendanta hufca lub komendanta chorągwi w trakcie kadencji.
5. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio w przypadku niemożności sprawowania z przyczyn losowych mandatu komendanta hufca, komendanta chorągwi i Naczelnika ZHP w trakcie kadencji.

§ 46

1. Uchwały władz są podejmowane, jeżeli Statut ZHP nie stanowi inaczej, zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania, z zastrzeżeniem ust. 2. Przy obliczaniu zwykłej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane za i przeciw uchwale.
2. Uchwały władz ZHP z wyłączeniem zjazdów hufca, zjazdów chorągwi i Zjazdu ZHP mogą być podejmowane w trybie obiegowym, w tym w szczególności przy użyciu poczty elektronicznej, zwykłą większością głosów, przez co najmniej połowę uprawnionych do głosowania. Nie dotyczy to uchwał, do których stosuje się wymóg tajności. Szczegółowe zasady głosowania w trybie obiegowym określają poszczególne władze ZHP w swoich regulaminach.
3. Uchwały zjazdów hufców i zjazdów chorągwi są ważne bez względu na liczbę obecnych osób uprawnionych do głosowania.

§ 47

1. Uchwały i decyzje władz ZHP oraz decyzje osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP niezgodne z prawem, Statutem ZHP, uchwałami lub decyzjami władz wyższego stopnia są nieważne.
2. Nieważność decyzji osób kierujących podstawowymi jednostkami organizacyjnymi ZHP stwierdzają właściwe komendy.
3. Nieważność uchwał i decyzji władz hufca stwierdzają właściwe władze chorągwi.
4. Nieważność uchwał i decyzji władz chorągwi stwierdzają właściwe władze naczelne.
5. Od uchwały lub decyzji stwierdzających nieważność innej uchwały lub decyzji przysługuje odwołanie do Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP jest ostateczne.
6. Nieważność uchwał zjazdów hufców stwierdza rada chorągwi, zjazdów chorągwi – Rada Naczelna ZHP.
7. Nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP stwierdza Centralna Komisja Rewizyjna ZHP. Rozstrzygnięcie Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP jest ostateczne.

ROZDZIAŁ 7. Władze hufca

§ 48

1. Najwyższą władzą hufca jest zjazd hufca.
2. Zjazd hufca obraduje jako zjazd zwykły, zjazd sprawozdawczy lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły hufca:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach hufca,
 - 2) przyjmuje program rozwoju hufca,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania wszystkich władz hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego,
 - 4) na wniosek komisji rewizyjnej hufca podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres pomiędzy zjazdami hufca,
 - 5) wybiera komendanta hufca i na jego wniosek określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy hufca, w tym skarbnika i osobę odpowiedzialną za program i pracę z kadrą,
 - 6) określa liczebność i wybiera komisję rewizyjną hufca,
 - 7) wybiera delegatów hufca na zjazd chorągwi,
 - 8) może wybrać sąd harcerski hufca, określając jego liczebność.
4. Zjazd zwykły hufca jest zwoływany przez komendę hufca co cztery lata.

§ 49

1. Zjazd sprawozdawczy hufca odbywa się raz, w połowie kadencji. Szczegółowy terminarz zjazdów sprawozdawczych określa Rada Naczelna ZHP.
2. Zjazd sprawozdawczy hufca:
 - 1) rozpatruje sprawozdania władz hufca, w tym sprawozdanie finansowe za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
 - 2) rozpatruje opinię komisji rewizyjnej hufca i komendy chorągwi w sprawie przedłożonego przez komendę hufca sprawozdania,
 - 3) podejmuje, na wniosek komisji rewizyjnej hufca, uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca za okres od ostatniego zjazdu zwykłego hufca,
 - 4) ocenia realizację uchwał zjazdu hufca,
 - 5) obraduje także nad sprawami właściwymi dla zjazdu nadzwyczajnego hufca, jeżeli wniosek o rozpatrzenie takich spraw został zgłoszony przez komendanta hufca, komisję rewizyjną hufca lub komendanta chorągwi.
3. W przypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium członkowi komendy hufca zjazd może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu i dokonać wyboru uzupełniającego.
4. W przypadku nieudzielenia przez zjazd sprawozdawczy hufca absolutorium komendantowi hufca i podjęciu decyzji o wygaśnięciu jego mandatu zjazd sprawozdawczy hufca dokonuje wyboru komendanta i na jego wniosek komendy hufca.
5. Zjazd sprawozdawczy hufca jest zwoływany przez komendę hufca.

§ 50

1. Zjazd nadzwyczajny hufca zwoływany jest przez:
 - 1) komendę hufca,
 - 2) komendanta hufca,
 - 3) komisję rewizyjną hufca,
 - 4) komendę chorągwi,

- 5) z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 członków ZHP pełniących w hufcu funkcje instruktorskie.
2. Zjazd nadzwyczajny hufca obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 51

W zjeździe hufca z głosem decydującym biorą udział członkowie ZHP pełniący funkcje instruktorskie, mający przydział służbowy do tego hufca i opłaconą podstawową składkę członkowską.

§ 52

1. W skład komendy hufca wchodzi co najmniej 3 osoby, w tym: komendant hufca, skarbnik i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
2. Komenda hufca:
 - 1) określa organizację i regulamin pracy komendy hufca,
 - 2) buduje wspólnotę instruktorską oraz wspólnotę podstawowych jednostek organizacyjnych,
 - 3) przyjmuje plan pracy hufca, w tym plan kształcenia, oraz ocenia jego realizację,
 - 4) zatwierdza budżet hufca oraz przyjmuje sprawozdanie z jego realizacji,
 - 5) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju hufca,
 - 6) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę gromad, drużyn i innych jednostek hufca oraz ocenia ich działalność,
 - 7) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie hufca,
 - 8) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy,
 - 9) wykonuje inne zadania określone przez Zjazd ZHP, władze naczelne i władze chorągwi.

§ 53

1. Komendant hufca:
 - 1) kieruje pracą komendy hufca,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością hufca,
 - 3) reprezentuje hufiec,
 - 4) wydaje rozkazy,
 - 5) prowadzi gospodarkę finansową hufca przy pomocy skarbnika hufca.
2. Komendant hufca w przypadku nieodprowadzenia zebranych podstawowych składek członkowskich z kierowanego przez niego hufca w określonym terminie, może podlegać karze określonej w § 27 ust. 1 pkt 4.

§ 54

1. Komisja rewizyjna hufca jest organem kontrolnym hufca, odpowiedzialnym przed zjazdem hufca.
2. Komisja rewizyjna hufca:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania komendy hufca i komendanta oraz jednostek organizacyjnych hufca ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz hufca pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) ocenia realizację programu rozwoju hufca,
 - 4) przedstawia komendzie hufca informacje, zalecenia i wnioski,
 - 5) przedstawia zjazdowi hufca sprawozdanie ze swej działalności,
 - 6) przedstawia zjazdowi hufca ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy hufca,wykonuje zadania kontrolne zlecone przez komisje rewizyjne wyższego stopnia. Komisja rewizyjna hufca liczy co najmniej 3 członków.

§ 55

1. Sąd harcowski hufca rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie, z wyłączeniem członków władz hufca, oraz sprawy odwoławcze i sporne dotyczące członkostwa instruktorów.
2. Jeżeli zjazd hufca nie dokona wyboru sądu harcerskiego hufca, sądem właściwym dla osób mających przydział służbowy do tego hufca jest sąd harcowski chorągwi.
3. Sąd harcowski hufca liczy co najmniej 3 członków.

ROZDZIAŁ 8. Władze chorągwi

§ 56

1. Najwyższą władzą chorągwi jest zjazd chorągwi.
2. Zjazd chorągwi obraduje jako zjazd zwykły lub zjazd nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły chorągwi:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi,
 - 2) przyjmuje program rozwoju chorągwi,
 - 3) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania władz chorągwi od ostatniego zjazdu zwykłego,
 - 4) na wniosek komisji rewizyjnej chorągwi podejmuje uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi za okres pomiędzy zjazdami chorągwi,
 - 5) wybiera komendanta chorągwi i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków komendy chorągwi, w tym co najmniej 1 zastępcę komendanta chorągwi i skarbnika chorągwi,
 - 6) określa liczebność i wybiera radę chorągwi, komisję rewizyjną chorągwi i sąd harcowski chorągwi,
 - 7) decyduje w innych sprawach zastrzeżonych dla zjazdu chorągwi lub przekazanych przez Zjazd ZHP.
4. Zjazd zwykły chorągwi jest zwoływany przez komendę chorągwi co cztery lata.

§ 57

1. Zjazd nadzwyczajny chorągwi może zwołać:
 - 1) rada chorągwi,
 - 2) komenda chorągwi,
 - 3) komendant chorągwi,
 - 4) komisja rewizyjna chorągwi,
 - 5) Główna Kwatera ZHP,
 - 6) z własnej inicjatywy lub na żądanie 1/3 komend hufców.
2. Zjazd nadzwyczajny chorągwi obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 58

1. W zjeździe chorągwi biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani przez zjazdy hufców,
 - 2) komendanci hufców,
 - 3) członkowie komendy chorągwi.
2. Członkowie pozostałych ustępujących władz chorągwi biorą udział w zjeździe chorągwi z głosem doradczym.
3. Delegaci na zjazd chorągwi, wybrani przez zjazdy hufców, zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego, mając prawo udziału

łu z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych chorągwi zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 59

1. Rada chorągwi jest władzą uchwałodawczą w zakresie określonym przez Statut ZHP.
2. Rada chorągwi liczy 7–11 osób i wybiera ze swojego grona przewodniczącego.
3. Rada chorągwi:
 - 1) ocenia realizację uchwał zjazdu chorągwi i uchwał własnych,
 - 2) przyjmuje kierunki pracy chorągwi oraz ocenia ich realizację,
 - 3) ocenia realizację planu pracy chorągwi, w tym planu kształcenia,
 - 4) decyduje w sprawach członkostwa chorągwi w organizacjach lokalnych i regionalnych,
 - 5) decyduje o najważniejszych sprawach chorągwi.
4. W przypadku nieudzielenia absolutorium któremukolwiek z członków komendy chorągwi rada chorągwi może podjąć decyzję o wygaśnięciu jego mandatu.
5. Rada chorągwi spotyka się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją przewodniczący lub osoba przez niego upoważniona. Radę chorągwi może zwołać także komisja rewizyjna chorągwi z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 członków rady lub 1/3 komend hufców.
6. W obradach rady chorągwi z głosem doradczym uczestniczą członkowie komendy chorągwi, przedstawiciele komisji rewizyjnej chorągwi oraz sądu harcerskiego chorągwi.

§ 60

1. Komenda chorągwi jest zarządem chorągwi jako jednostki terenowej ZHP posiadającej osobowość prawną. W skład komendy chorągwi wchodzi co najmniej 3 członków, w tym komendant, skarbnik oraz osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadrą.
2. Komenda chorągwi:
 - 1) określa organizację i regulamin pracy komendy chorągwi,
 - 2) buduje wspólnotę instruktorską i wspólnotę hufców,
 - 3) przyjmuje plan pracy chorągwi, w tym plan kształcenia,
 - 4) tworzy warunki do realizacji programu rozwoju chorągwi,
 - 5) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów hufców, jednostek organizacyjnych i gospodarczych chorągwi oraz ocenia ich działalność,
 - 6) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa na terenie chorągwi,
 - 7) podejmuje uchwały w innych sprawach, wniesionych przez członków komendy,
 - 8) wykonuje zadania określone przez Zjazd ZHP i władze naczelne,
 - 9) podejmuje za zgodą Głównej Kwatery ZHP uchwały o zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomego chorągwi,
 - 10) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem chorągwi lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
 - 11) deleguje przedstawicieli do reprezentowania chorągwi w innych podmiotach gospodarczych, w których chorągiew ma akcje lub udziały, oraz w fundacjach,
 - 12) powołuje i likwiduje chorągwiane jednostki organizacyjne,
 - 13) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez chorągiew,
 - 14) składa Głównej Kwaterze ZHP, komisji rewizyjnej chorągwi i radzie chorągwi sprawozdania merytoryczne i finansowe roczne i za okres kadencji ze swej działalności.

§ 61

1. Komendant chorągwi:
 - 1) kieruje pracą komendy chorągwi,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością chorągwi,
 - 3) reprezentuje chorągiew,
 - 4) wydaje rozkazy,
 - 5) zarządza majątkiem chorągwi i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy skarbnika chorągwi na zasadach określonych w niniejszym Statucie.
2. Komendant chorągwi w przypadku nieodprowadzenia w określonym terminie zebranych składek podstawowych z hufców, może podlegać karze określonej w § 27 ust. 1 pkt 4.

§ 62

1. Komisja rewizyjna chorągwi jest organem kontrolnym chorągwi, odpowiedzialnym przed zjazdem chorągwi.
2. Komisja rewizyjna chorągwi:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania rady chorągwi, komendanta i komendy chorągwi oraz jednostek organizacyjnych chorągwi ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje stałą kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową jednostek organizacyjnych i władz chorągwi pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości,
 - 3) zatwierdza budżet chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, zatwierdza sprawozdanie finansowe chorągwi za każdy rok,
 - 4) rozpatruje sprawozdania komendy chorągwi i podległych jej jednostek samobilansujących, ocenia ich działalność i podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem radzie chorągwi,
 - 5) ocenia realizację programu rozwoju chorągwi,
 - 6) przedstawia komendzie chorągwi informacje, zalecenia i wnioski,
 - 7) przedstawia zjazdowi chorągwi sprawozdanie ze swej działalności,
 - 8) przedstawia zjazdowi chorągwi ocenę działalności wraz z wnioskiem w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków komendy chorągwi,
 - 9) wykonuje zadania i kontrole zlecone przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP.
3. Komisja rewizyjna chorągwi liczy co najmniej 5 członków.

§ 63

1. Sąd harcerski chorągwi rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz hufców, instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie z przydziałem służbowym do komendy chorągwi i jednostek przez nią powołanych, z wyłączeniem członków władz chorągwi.
2. Sąd harcerski chorągwi jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych: przez sądy harcerskie hufców lub przez sąd harcerski chorągwi, który rozpoznawał w pierwszej instancji sprawy instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie z hufców, które nie wybrały sądów harcerskich, oraz decyzji komendanta chorągwi (komendanta hufca, w którym nie wybrano sądu), w zakresie utraty członkostwa przez instruktorów oraz członków ZHP pełniących funkcje instruktorskie.
3. Sąd harcerski chorągwi liczy co najmniej 9 członków.

ROZDZIAŁ 9. Władze naczelne

§ 64

1. Najwyższą władzą ZHP jest Zjazd ZHP.
2. Zjazd ZHP obraduje jako zjazd zwykły lub nadzwyczajny.
3. Zjazd zwykły ZHP:
 - 1) decyduje o najważniejszych sprawach ZHP,
 - 2) przyjmuje strategię rozwoju ZHP,
 - 3) uchwała Statut ZHP i dokonuje w nim zmian,
 - 4) przyjmuje Podstawy wychowawcze ZHP,
 - 5) rozpatruje sprawozdania:
 - a) Przewodniczącego ZHP,
 - b) Rady Naczelnej ZHP,
 - c) Naczelnika ZHP i Głównej Kwatery ZHP,
 - d) Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP,
 - e) Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP,
 - 6) na wniosek Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP podejmuje uchwały w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP za okres pomiędzy zjazdami zwykłymi ZHP,
 - 7) wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek 1–3 wiceprzewodniczących ZHP,
 - 8) określa liczebność i wybiera Radę Naczelną ZHP,
 - 9) wybiera Naczelnika ZHP i, na jego wniosek, określa liczebność i wybiera pozostałych członków Głównej Kwatery ZHP, w tym co najmniej 1 zastępcę naczelnika i Skarbnika ZHP,
 - 10) określa liczebność i wybiera Centralną Komisję Rewizyjną ZHP i Naczelny Sąd Harcerski ZHP.
4. Zjazd zwykły ZHP jest zwoływany przez Przewodniczącego ZHP na wniosek Rady Naczelnej ZHP co cztery lata.
5. Uchwałę o terminie i miejscu zjazdu zwykłego ZHP oraz ordynację wyborczą ogłasza się najpóźniej 3 miesiące przed terminem zjazdu.

§ 65

1. Zjazd nadzwyczajny ZHP jest zwoływany przez:
 - 1) Przewodniczącego ZHP,
 - 2) Radę Naczelną ZHP,
 - 3) Główną Kwaterę ZHP,
 - 4) Naczelnika ZHP,
 - 5) Centralną Komisję Rewizyjną ZHP,
 z inicjatywy własnej lub na wniosek 1/3 komend chorągwi.
2. Zwołanie zjazdu nadzwyczajnego ZHP musi zostać ogłoszone najpóźniej 6 tygodni przed terminem jego rozpoczęcia.
3. Zjazd nadzwyczajny ZHP obraduje wyłącznie nad sprawami, dla których został zwołany.

§ 66

1. W Zjeździe ZHP biorą udział z głosem decydującym:
 - 1) delegaci wybrani w hufcach lub rejonach hufców,
 - 2) komendanci chorągwi,
 - 3) członkowie Głównej Kwatery ZHP,
 - 4) Przewodniczący ZHP.

2. Członkowie pozostałych ustępujących władz naczelnych biorą udział w Zejeździe ZHP z głosem doradczym.
3. Delegaci na Zjazd ZHP wybrani w hufcach lub rejonach hufców zachowują ważność mandatów do czasu zwołania następnego zjazdu zwykłego ZHP, mając prawo udziału z głosem decydującym w zjazdach nadzwyczajnych ZHP zwoływanych w trakcie kadencji.

§ 67

1. Rada Naczelna ZHP jest władzą uchwałodawczą ZHP.
2. W skład Rady Naczelnej ZHP wchodzi Przewodniczący ZHP, wiceprzewodniczący ZHP, 30–40 członków.
3. Rada Naczelna ZHP określa swoją organizację i sposoby działania.
4. Rada Naczelna ZHP:
 - 1) w okresie pomiędzy zjazdami ZHP decyduje o podstawowych sprawach Związku,
 - 2) określa zasady przynależności członków ZHP do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych ZHP,
 - 3) decyduje w sprawach systemu metodycznego, kierunków pracy wychowawczej i pracy z kadrą,
 - 4) określa zasady zdobywania stopni instruktorskich i wymagania z nimi związane,
 - 5) zajmuje stanowisko wobec społecznie ważnych problemów,
 - 6) ocenia realizację uchwał Zjazdu ZHP i uchwał własnych,
 - 7) dokonuje corocznej oceny działalności Głównej Kwatery ZHP,
 - 8) ustanawia składki członkowskie,
 - 9) zatwierdza kierunki działania Głównej Kwatery ZHP na dany rok,
 - 10) w przypadku nieudzielenia absolutorium członkom Głównej Kwatery ZHP przez Centralną Komisję Rewizyjną ZHP, Rada Naczelna ZHP może podjąć dodatkowo decyzję o wygaśnięciu mandatu członka Głównej Kwatery ZHP,
 - 11) określa zasady ponownego ubiegania się o członkostwo ZHP,
 - 12) w okresie pomiędzy zjazdami wybiera Przewodniczącego ZHP i na jego wniosek wiceprzewodniczących ZHP, Naczelnika ZHP i w wypadku określonym w § 44 ust. 2 – członków pozostałych władz naczelnych,
 - 13) określa zasady i sposób finansowania władz ZHP,
 - 14) decyduje w sprawach członkostwa ZHP w innych organizacjach ogólnopolskich i międzynarodowych,
 - 15) ustanawia odznaczenia i tytuły honorowe Związku,
 - 16) wykonuje inne zadania określone w Statucie.
5. Rada Naczelna ZHP zbiera się co najmniej 3 razy w roku. Zwołuje ją Przewodniczący ZHP lub osoba przez niego upoważniona. Radę Naczelną ZHP może zwołać także Centralna Komisja Rewizyjna ZHP z własnej inicjatywy lub na wniosek 1/3 członków Rady albo 1/3 komendantów chorągwi.
6. W obradach Rady Naczelnej ZHP uczestniczą z głosem doradczym Naczelnik ZHP, członkowie Głównej Kwatery ZHP, przedstawiciele Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP i Naczelnego Sądu Harcerskiego ZHP oraz komendanci chorągwi.

§ 68

1. Liczbę członków Rady Naczelnej ZHP wybieranych przez Zjazd ZHP z poszczególnych chorągwi, a także szczegółowe zasady wyborów określa każdorazowo Zjazd ZHP.

2. W wypadku wygaśnięcia w trakcie kadencji mandatu członka Rady Naczelnej ZHP wybór uzupełniający jest dokonywany przez Radę Naczelną ZHP na wniosek rady właściwej chorągwi.

§ 69

1. Przewodniczący ZHP stoi na straży jednności, zasad ideowych i tradycji ZHP.
2. Przewodniczący ZHP:
 - 1) reprezentuje Związek na zewnątrz w zakresie swoich kompetencji,
 - 2) kieruje działalnością Rady Naczelnej ZHP,
 - 3) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe Związku, niezastrzeżone dla innych władz ZHP.
3. Przewodniczący wykonuje swoje zadania przy pomocy wiceprzewodniczących ZHP.

§ 70

1. Główna Kwatera ZHP jest zarządem ZHP.
2. W skład Głównej Kwatery ZHP wchodzi co najmniej 3 osoby, w tym: Naczelnik ZHP, Skarbnik ZHP i osoba odpowiedzialna za program i pracę z kadra.
3. Główna Kwatera ZHP kieruje działalnością ZHP, a w szczególności:
 - 1) określa organizację i zasady swego działania,
 - 2) tworzy warunki do realizacji strategii rozwoju ZHP, a harcerskie komendy są oceniane z jej realizacji,
 - 3) wykonuje zadania określone w Statucie ZHP, uchwałach Zjazdu ZHP i Rady Naczelnej ZHP,
 - 4) przyjmuje plan pracy Głównej Kwatery ZHP i plan kształcenia ZHP na dany rok kalendarzowy,
 - 5) przedkłada Radzie Naczelnej ZHP projekty uchwał,
 - 6) podejmuje uchwały o nabywaniu, zbywaniu i obciążaniu majątku nieruchomości ZHP, niebędącego majątkiem chorągwi,
 - 7) wydaje zgodę na zbycie lub obciążenie majątku nieruchomości chorągwi,
 - 8) podejmuje uchwały o objęciu akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego z udziałem ZHP lub ustanowieniu fundacji jako fundator,
 - 9) deleguje przedstawicieli do reprezentowania Związku w innych podmiotach gospodarczych, w których ZHP ma udziały, oraz w fundacjach,
 - 10) powołuje i likwiduje centralne jednostki organizacyjne Związku,
 - 11) powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych i gospodarczych utworzonych przez Główną Kwaterę ZHP,
 - 12) uchwała regulaminy wewnętrzne i instrukcje ZHP, niezastrzeżone dla innych władz ZHP, w tym regulaminy i instrukcje dotyczące zasad:
 - a) tworzenia i działania podstawowych jednostek organizacyjnych ZHP,
 - b) działania ruchu przyjaciół harcerstwa,
 - c) tworzenia, działania i rozwiązywania hufców,
 - d) tworzenia i działania chorągwi,
 - e) organizacji pracy komendanta i komendy hufca oraz komendanta i komendy chorągwi,
 - f) zaliczania służby instruktorskiej,
 - g) przydziału służbowego członków,
 - h) prowadzenia działalności finansowo-gospodarczej przez jednostki ZHP,
 - i) pełnienia nadzoru właścicielskiego nad majątkiem ZHP,
 - j) postępowania w sprawach ruchów programowo-metodycznych,
 - k) pracy kapelanów oraz ich współdziałania z komendami,
 - l) tworzenia i działania szczepów i związków drużyn,

- 13) podejmuje uchwały w sprawach wniesionych przez członków Głównej Kwatery ZHP,
- 14) wspomaga, koordynuje i nadzoruje pracę komendantów i komend chorągwi, centralnych jednostek organizacyjnych i gospodarczych ZHP oraz ocenia ich działalność,
- 15) koordynuje działalność ruchu przyjaciół harcerstwa,
- 16) powołuje i odwołuje ciała doradcze – rady, komisje i celowe zespoły robocze,
- 17) nadaje odznaczenia i tytuły honorowe ZHP niezastrzeżone dla innych władz ZHP.

§ 71

1. Naczelnik ZHP jest przełożonym wszystkich członków ZHP.
2. Naczelnik ZHP:
 - 1) kieruje pracami Głównej Kwatery ZHP,
 - 2) kieruje bieżącą działalnością ZHP,
 - 3) reprezentuje ZHP,
 - 4) wydaje rozkazy,
 - 5) zarządza majątkiem ZHP i prowadzi gospodarkę finansową przy pomocy Skarbnika ZHP na zasadach określonych w niniejszym Statucie.

§ 72

1. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP jest naczelnym organem kontrolnym ZHP, odpowiedzialnym przed Zjazdem ZHP.
2. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP:
 - 1) czuwa nad zgodnością działania wszystkich władz ZHP ze Statutem ZHP i przepisami prawa,
 - 2) sprawuje kontrolę nad działalnością gospodarczą i finansową ZHP pod względem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości, przedstawia właściwym władzom ZHP informacje, zalecenia i wnioski,
 - 3) opiniuje budżet Głównej Kwatery ZHP na dany rok,
 - 4) rozpatruje i zatwierdza sprawozdania Głównej Kwatery ZHP, sprawozdania z wykonania budżetu Głównej Kwatery ZHP, w tym jednostek samobilansujących, ocenia ich działalność, a następnie podejmuje co roku uchwałę w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP i przedstawia ją wraz z uzasadnieniem Radzie Naczelnej ZHP,
 - 5) przedstawia Zjazdowi ZHP sprawozdanie ze swojej działalności oraz ocenę działalności Głównej Kwatery ZHP wraz z wnioskami w sprawie absolutorium dla poszczególnych członków Głównej Kwatery ZHP,
 - 6) stwierdza nieważność uchwał i decyzji Przewodniczącego ZHP, Naczelnika ZHP, Głównej Kwatery ZHP i Rady Naczelnej ZHP.
3. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP może zlecać realizację zadań kontrolnych komisjom rewizyjnym chorągwi i hufców.
4. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP liczy 9–11 członków.
5. Centralna Komisja Rewizyjna ZHP uchwała regulamin pracy komisji rewizyjnych ZHP.

§ 73

1. Naczelnny Sąd Harcerski ZHP rozpatruje sprawy naruszenia Statutu, uchwał lub decyzji władz ZHP przez członków władz naczelnych ZHP i członków władz chorągwi oraz instruktorów z przydziałem służbowym do Głównej Kwatery ZHP i jednostek przez nią powołanych.

2. Naczelny Sąd Harcerski ZHP jest sądem odwoławczym dla spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez Naczelny Sąd Harcerski ZHP, sądy harcerskie chorągwi oraz od decyzji Naczelnika ZHP w zakresie utraty członkostwa instruktorów.
3. Naczelny Sąd Harcerski ZHP dokonuje wykładni Statutu ZHP.
4. Naczelny Sąd Harcerski ZHP liczy co najmniej 9 członków.
5. Naczelny Sąd Harcerski ZHP uchwała regulamin sądów harcerskich, określający ustroj sądów harcerskich, ich szczegółowe kompetencje i tryb postępowania.
6. Sądy harcerskie są niezawisłe w orzekaniu.
7. Postępowanie przed sądami harcerskimi jest dwuinstancyjne.

ROZDZIAŁ 10. Majątek, gospodarka

§ 74

1. Majątek ZHP stanowią jego fundusze oraz prawa i składniki majątkowe. Majątek ZHP powstaje ze składek członkowskich, darowizn, zapisów i spadków, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku Związku, dochodów z ofiarności publicznej oraz dotacji i innych środków przekazanych na prowadzenie zadań i akcji zleconych przez organy publiczne lub inne podmioty.
2. Majątek ZHP służy do prowadzenia działalności statutowej Związku i nie może być użyty do innych celów lub w sposób sprzeczny ze Statutem ZHP.

§ 75

1. Na majątek wspólny ZHP składa się majątek chorągwi będący w dyspozycji chorągwi oraz pozostały majątek Związku będący w dyspozycji Głównej Kwatery ZHP.
2. Majątek chorągwi stanowią fundusze oraz prawa i składniki majątkowe chorągwi i jednostek organizacyjnych ZHP wchodzących w skład chorągwi. Dysponentem majątku chorągwi jest komenda chorągwi.
3. Dysponentem pozostałego majątku ZHP jest Główna Kwatera ZHP.

§ 76

1. ZHP nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez chorągiew.
2. Chorągiew nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte przez ZHP albo przez inną chorągiew.

§ 77

1. Zbycie i obciążenie majątku nieruchomości chorągwi wymaga zgody Głównej Kwatery ZHP.
2. W przypadku wyrażenia przez Główną Kwaterę ZHP zgody, o której mowa w ust. 1, prawo pierwszeństwa zakupu przysługuje Głównej Kwaterze ZHP na zasadach jak w stosunku do osób trzecich. Chorągiew zobowiązana jest do ustanowienia prawa pierwokupu na nieruchomościach będących własnością ZHP i pozostających w jej dyspozycji na rzecz Głównej Kwatery ZHP.
3. Zaciągnięcie kredytu i pożyczki w kwocie przekraczającej 10 % wartości aktywów danej jednostki wymaga uchwały właściwej komendy chorągwi oraz powiadomienia komisji rewizyjnej chorągwi.

§ 78

1. Składką członkowską ZHP jest:
 - 1) podstawowa składka członkowska, która jest obowiązkowa dla wszystkich członków ZHP,

- 2) dodatkowa składka zadaniowa przeznaczona na pokrycie kosztów udziału członka ZHP w określonym zadaniu, wynikającym z zasad i metod pracy w ZHP. Wysokość dodatkowej składki zadaniowej określana jest przez organizatora zadania i nie może przekraczać kosztów realizacji zadania.
2. Rada Naczelna ZHP określa wysokość podstawowej składki członkowskiej, zasady udzielania ulg i zwolnień, a także zasady jej zbierania i podziału.
3. Rada Naczelna ZHP określa zasady rozliczania przez właściwe komendy kosztów obsługi zadań finansowanych z dodatkowych składek zadaniowych.

§ 79

1. Osobami upoważnionymi w imieniu ZHP do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych są odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP, działający łącznie.
2. Odpowiednio komendant chorągwi i skarbnik chorągwi albo Naczelnik ZHP i Skarbnik ZHP mogą udzielać pełnomocnictw innym osobom, mogą też wyrażać zgodę na udzielanie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną. W każdym wypadku wymagane jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób.
3. Udzielanie pełnomocnictw wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§ 80

1. W sprawach ze stosunku pracy w imieniu pracodawcy występuje odpowiednio komendant chorągwi albo Naczelnik ZHP.
2. W stosunku do Naczelnika ZHP w imieniu pracodawcy występuje Przewodniczący ZHP. W stosunku do komendanta chorągwi w imieniu pracodawcy występuje przewodniczący rady chorągwi.
3. Odpowiednio komendant chorągwi albo Naczelnik ZHP może udzielać pełnomocnictw w sprawach ze stosunku pracy, może też wyrazić zgodę na udzielanie dalszych pełnomocnictw przez osobę umocowaną z zastosowaniem § 79 ust. 3.

§ 81

1. ZHP i chorągwie mogą prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego.
2. Sposób i zakres prowadzenia działalności gospodarczej i finansowej ZHP i chorągwi określają przepisy prawa oraz wewnętrzne regulaminy i instrukcje ZHP wydawane przez Główną Kwaterę ZHP.
3. Działalność gospodarcza i finansowa ZHP i chorągwi jest prowadzona na podstawie budżetu obejmującego rok kalendarzowy.

§ 82

1. W ramach działalności zabrania się:
 - 1) udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem ZHP w stosunku do jego członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi członkowie, członkowie organów oraz pracownicy ZHP pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi”,
 - 2) przekazywania majątku ZHP na rzecz członków, członków organów lub pracowników ZHP oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności, jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,

- 3) wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników ZHP oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celów statutowych ZHP,
- 4) zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie ZHP, członkowie jego organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

ROZDZIAŁ 11.

Postanowienia końcowe

§ 83

1. Uchwałę w sprawie zmiany Statutu podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy osób uczestniczących w zjeździe z głosem decydującym.
2. Uchwały w sprawie zmiany nazwy, połączenia z innym stowarzyszeniem, rozwiązania ZHP podejmuje Zjazd ZHP większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 3/4 osób uczestniczących w zjeździe z głosem decydującym.

Załącznik nr 1 do Statutu ZHP

Tekst oraz zapis nutowy Hymnu ZHP

Tempo marsza

Wszy - stko co na - sze Pol - sce od - da - my w niej tyl - ko ży - cie więc i - dziem żyć

Świ - ty się bie - lą o - twó - rzmy bra - my roz - kaz wy - da - ny wstań w słoń - ce idź

REFREN:

Ra - mię pręż Sła - bość krusz Du - cha też Oj - czy - żnie mi - tej służ Na jej zew

w bój czy w trud Pój - dzie rad har - ce - rzy pol - skich ród har -

ce - rzy pol - skich ród.

Załącznik nr 2 do Statutu ZHP

1. Krzyż Harcerski

2. Znaczek Zucha

3. Lilijka ZHP

Przewodniczący
XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał M. Socha

2.10. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 5 grudnia 2013 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 5 grudnia 2013 r.
w sprawie zmian w Statucie ZHP

Biorąc pod uwagę:

- doświadczenia związane z uchwalaniem zmian w Statucie ZHP minionych Zjazdów ZHP, w tym przebieg XXXVI i XXXVII Zjazdu ZHP,
- fakt, że wiele poważnych zmian w Statucie ZHP zostało uchwalonych w marcu 2012 r. i trudno po takim krótkim czasie ocenić ich wpływ na funkcjonowanie Związku Harcerstwa Polskiego,
- chęć uniknięcia sytuacji, w której propozycje zmian w Statucie ZHP byłyby omawiane lub głosowane bez wnikliwej analizy ich skutków,
- konieczność poprzedzenia głosowania nad zmianami w Statucie ZHP, mającymi fundamentalne znaczenie, szeroką dyskusją w Związku,
- chęć zapewnienia uczestniczącym w Zjeździe ZHP z głosem decydującym możliwości wnikliwej i spokojnej analizy zgłoszonych poprawek przed przystąpieniem do głosowania

1. XXXVIII Zjazd ZHP postanawia, że podczas obrad Zjazdu nie będą uchwalane zmiany w Statucie ZHP.
2. XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje:
 - 1) Przewodniczącego ZHP i Naczelnika ZHP do przedstawienia wyników prac Komisji Statutowej na Zjeździe Nadzwyczajnym ZHP lub Zjeździe ZHP w celu ich rozpatrzenia.
 - 2) Komisję Statutową powołaną przez XXXVIII Zjazd ZHP do opracowania i przedstawienia uczestnikom Zjazdu projektów uchwał w sprawie zmian w Statucie ZHP.
3. Tryb pracy Zjazdu ZHP nad projektem Statutu ZHP określa załącznik do niniejszej uchwały.

Przewodniczący
XXXVIII Zjazdu ZHP
hm. Krzysztof Pater

2.10.1. Załącznik do Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Załącznik
do Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP
w sprawie zmian w Statucie ZHP

TRYB PRACY XXXVIII ZJAZDU ZHP NAD PROJEKTEM POPRAWEK DO STATUTU

1. XXXVIII Zjazd wybiera z grona uczestników z głosem decydującym 7-osobową Komisję Statutową.
2. Po zakończeniu obrad XXXVIII Zjazdu ZHP skład wybranej Komisji Statutowej zostaje zwiększony o 4 członków, wskazanych przez:
 - a. Radę Naczelną ZHP,
 - b. Główną Kwaterę ZHP,
 - c. Centralną Komisję Rewizyjną ZHP,
 - d. Naczelny Sąd Harcerski ZHP.
3. Komisja Statutowa przyjmuje, w terminie do dnia 30 listopada 2014 r.:
 - a. uwagi do projektów wniesionych w trybie pkt. 42 Ordynacji wyborczej ZHP przed XXXVIII Zjazdem ZHP, dotyczących zmian w Statucie ZHP, wskazujące na przesłanki określone w pkt. 5,
 - b. propozycje zmian w projektach, o których mowa w lit. a, mające charakter redakcyjny lub legislacyjny,
 - c. wnioski o zaniechanie wprowadzania zmian zawartych w projektach dotyczących zmian w Statucie ZHP, wniesionych w trybie pkt. 42 Ordynacji wyborczej ZHP,
 - d. propozycje wprowadzenia innych zmian w Statucie ZHP.
4. Prawo zgłaszania propozycji, o których mowa w pkt. 3 lit. d. przysługuje grupie co najmniej 10 uczestników Zjazdu z głosem decydującym oraz władzom naczelnym ZHP.
5. Komisja ocenia zgłoszone propozycje pod względem prawnym. Propozycje które:
 - a. są sprzeczne z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym,
 - b. tworzyłyby wewnętrzne sprzeczności lub luki w Statucie ZHP
 - c. nie są poddawane dalszym pracom Komisji.
6. Decyzję w tej sprawie komisja podejmuje większością 2/3 głosów przy obecności co najmniej 2/3 członków Komisji.
7. Na podstawie zgłoszonych propozycji o charakterze redakcyjnym (legislacyjnym) oraz w wyniku dyskusji Komisja może zmienić odpowiednie zapisy projektu.
8. W terminie do dnia 30 stycznia 2015 r. Komisja przedstawia, w formie opisowej, zestawienie zagadnień, jakie obejmują zgłoszone poprawki – co umożliwi rozpoczęcie ogólnozwiązkowej debaty.
9. Komisja Statutowa przedstawia Zjazdowi ZHP pod głosowanie projekt uchwały lub projekty uchwał w sprawie zmian w Statucie ZHP, zawierające logicznie uporządkowane pakiety zmian wraz z ewentualnymi rozwiązaniami alternatywnymi, w tym obejmującymi wnioski o zaniechanie wprowadzania zmian, informacją o konsekwencjach, jakie przyjęcie danej poprawki wywołuje dla innych poprawek. Komisja wskazuje także kolejność ewentualnych głosowań „częstko-

wych”, jakie należy przeprowadzić przed poddaniem projektu danej uchwały w sprawie zmian w Statucie ZHP pod głosowanie – co najmniej w terminie 45 dni przed rozpoczęciem Zjazdu ZHP.

10. Wnioskodawca lub przedstawiciel grupy wnioskodawców ma prawo przedstawienia krótkiego uzasadnienia w czasie obrad plenarnych Zjazdu (przed ostatecznym głosowaniem). Przedstawienie uzasadnienia oraz dyskusja nad tymi wnioskami jest prowadzona w trybie przyjętym dla dyskusji nad wnioskami formalnymi.
11. Do czasu zakończenia prac Zjazdu nad Statutem ZHP, Komisja Statutowa Zjazdu rozpatrującego projekty uchwał w sprawie zmian w Statucie ZHP ma prawo wniesć do przedstawionych projektów uchwał autopoprawki o charakterze redakcyjnym i legislacyjnym, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia spójności i przejrzystości regulacji statutowych.
12. O wyniku głosowania „częstkowego”, o którym mowa w pkt. 8 decyduje zwykła większość głosów. Przyjęcie uchwały w sprawie zmian w Statucie ZHP wymaga większości 2/3 głosów „za” przy obecności co najmniej połowy delegatów.

Rozdział III

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha

3.1.1. Obietnica Zucha

3.1.1.1. Rota obietnicy zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 5, dostęp zbiory własne

Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha.

3.1.2. Prawo Zucha

3.1.2.1. Treść prawo zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 6, dostęp zbiory własne

1. zuch kocha Boga i Polskę,
2. zuch jest dzielny,
3. zuch mówi prawdę,
4. zuch pamięta o swoich obowiązkach,
5. wszystkim jest z zuchem dobrze,
6. zuch stara się być coraz lepszy.

3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie

3.2.1. Przyrzeczenie

3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Harcerska Oficyna Wydawnicza, 1989 r., s. 25, dostęp zbiory własne

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, chętnie pomagać każdemu człowiekowi, być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

Potwierdzenie Przyrzeczenia: Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

Statut ZHP uchwalony przez XXVIII Zjazd „Czuwaj”, Kraków 1991 r. ZHP, s. 6, dostęp zbiory własne

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu,

lub do wyboru przez składającego Przyrzeczenie:

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Polsce, dążyć do Prawdy i Sprawiedliwości, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

3.2.1.3. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP w dniu 10 VI 1995 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe ZHP”, nr 6, 1995 r., s. 6, dostęp zbiory własne

Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu.

3.2.2. Prawo Harcerskie

3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Harcerska Oficyna Wydawnicza, 1989 r., s. 25, dostęp zbiory własne

1. Harcerz służy Polsce i dla Niej sumiennie spełnia swoje obowiązki.
2. Harcerz chce zmieniać siebie i świat na lepsze.
3. Harcerz stara się zrozumieć siebie, rozwija swoje zdolności i zamiłowania.
4. Harcerz chce wiedzieć więcej niż wie, umieć więcej niż umie.
5. Harcerz myśli samodzielnie i działa skutecznie.
6. Harcerz jest uczciwy, dzielny i odpowiedzialny, można na niego liczyć.
7. Harcerz jest życzliwy, uczynny i opiekuńczy.
8. Harcerz jest gospodarny, szanuje pracę własną i innych.
9. Harcerz poznaje i chroni przyrodę.
10. Harcerz dba o sprawność i zdrowie, nie ulega nałogom, nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych, nie próbuje narkotyków.

3.2.2.2. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

Statut ZHP uchwalony przez XXVIII Zjazd CZUWAJ, Kraków 1991 r. ZHP, s. 6, dostęp zbiory własne

1. Harcerz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.
2. Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.
5. Harcerz postępuje po rycersku.
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerz jest zawsze pogodny.
9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.
10. Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach, nie pali tytoniu nie pije napojów alkoholowych.

3.3. Zobowiązanie instruktorskie, kodeks instruktorski

3.3.1. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Harcerska Oficyna Wydawnicza, 1989 r., s. 26, dostęp zbiory własne

Zobowiązanie instruktorskie

Przyjmuję obowiązki instruktora Związku Harcerstwa Polskiego. Swoją postawą i pracą pragnę służyć Polsce. Jestem świadom odpowiedzialności za powierzone mi dzieci i młodzież, ich zdrowie i bezpieczeństwo. Będę ich wychowywać zgodnie z ideałami, zawartymi w Obietnicy i Prawie Zucha. Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim. Zobowiązuję się przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Powierzonej przez Związek funkcji nie opuszczę samowolnie.

3.3.2. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

Statut ZHP uchwalony przez XXVIII Zjazd CZUWAJ, Kraków 1991 r. ZHP, s. 7, dostęp zbiory własne

Przyjmuję obowiązki instruktora ZHP. Jestem świadomy odpowiedzialności harcerskiego wychowawcy i opiekuna. Będę dbać o dobre imię harcerstwa, przestrzegać Statutu ZHP, pracować nad sobą, pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności. Wychowam swego następcę. Powierzonej przez ZHP służby nie opuszczę samowolnie.

3.3.3. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie postaw instruktorskich, w dniach 1–3 VII 2007 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 7, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie postaw instruktorskich.

XXXIV Zjazd Nadzwyczajny ZHP uznaje, że kadra jest istotnym dobrem ZHP. Dzięki pracującym z zaangażowaniem instruktorkom i instruktorom – ich postawie, która jest wzorem dla dzieci i młodzieży, możemy blisko od 100 lat nieprzerwanie i skutecznie prowadzić naszą działalność wychowawczą.

Prawo Harcerskie jest zbiorem podstawowych i nienaruszalnych wartości kształtujących postawę instruktorską, które obowiązują instruktorów oraz osoby pełniące funkcje instruktorskie.

Zjazd uznaje potrzebę stworzenia Kodeksu Instruktorskiego, który powinien być opisem pożądanego postaw instruktorów i osób pełniących funkcje instruktorskie. Kodeks powinien opisywać wzór instruktora świadomie realizującego misję ZHP oraz stanowić uzupełnienie Prawa Harcerskiego i Zobowiązania Instruktorskiego.

Kodeks Instruktorski powinien być określony w czterech obszarach:

- 1) instruktor/instruktorka wobec siebie,
- 2) instruktor/instruktorka wobec wychowanków,
- 3) instruktor/instruktorka w organizacji,
- 4) instruktor/instruktorka na zewnątrz organizacji.

Zjazd zobowiązuje Radę Naczelną ZHP do powołania zespołu, którego zadaniem będzie przygotowanie projektu Kodeksu Instruktorskiego, a następnie jego uchwalenia do 31 grudnia 2008 r.

3.3.4. Kodeks instruktorski, 2009 r.

3.3.4.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie Kodeksu Instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2009 r., s. 3, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 33/XXXV Rady Naczelnej ZHP
z dnia 7 marca 2009 r.
w sprawie Kodeksu Instruktorskiego

1. Na podstawie uchwały XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie postaw instruktorskich, Rada Naczelna ZHP uchwała Kodeks Instruktorski, który stanowi opis pożądanych postaw instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego.
2. Główna Kwatera ZHP oraz harcerskie komendy zobowiązane są do upowszechnienia Kodeksu Instruktorskiego wśród instruktorów i instruktorów ZHP.
3. Kodeks Instruktorski stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Związku Harcerstwa Polskiego
hm. Adam Massalski

**3.3.4.2. Treść kodeksu instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP
w dniu 7 III 2009 r.**

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2009 r., s. 3-5, dostęp zbiory własne

KODEKS INSTRUKTORSKI

Misją Związku Harcerstwa Polskiego jest wychowywanie młodych ludzi. Misja ta może być właściwie realizowana jedynie przez instruktorów:

- dobrze przygotowanych do pracy wychowawczej,
- rozumiejących spoczywającą na nich odpowiedzialność, wynikającą z idei i blisko 100-letniego dorobku harcerstwa,
- świadomych odpowiedzialności za powierzone ich opiece dzieci i młodzież.

Dlatego instruktor Związku Harcerstwa Polskiego musi spełniać wysokie wymagania wynikające z Zobowiązania Instruktorskiego.

Instruktor wobec siebie

Jestem instruktorem ZHP. W pracy instruktorskiej staram się skutecznie dążyć do osiągnięcia harcerskich ideałów. Zastanawiam się nad moją działalnością instruktorską. Potrafię w mądry sposób łączyć ją z innymi rolami społecznymi.

1. W życiu postępuję odpowiedzialnie. Podejmując działania, przewidyuję ich skutki. Planuję drogę do osiągnięcia celu, mając świadomość swoich możliwości i ograniczeń. Potrafię rzetelnie oceniać swoje działania, wyciągać krytyczne wnioski. Odnajduję satysfakcję w tym, co robię.
2. Potrafię określić priorytety w swoim życiu i konsekwentnie przestrzegam ich realizacji. Wyznaczając priorytety, kieruję się tak swoim dobrem, jak i dobrem innych ludzi.
3. Wierzę w harcerskie ideały, dostrzegam ich uniwersalność. Wcielam je w życie. W każdym swoim działaniu kieruję się zasadami braterstwa i służby.
4. Dbam o swój rozwój we wszystkich dziedzinach życia.
5. Staram się być osobą wrażliwą. Potrafię przekazywać swoje oczekiwania, potrafię słuchać i rozumieć potrzeby innych. Panuję nad emocjami.
6. Jestem otwarty na świat, ludzi i ich poglądy.
7. Jestem aktywny. W swoim życiu wyróżniam się twórczą i odważną postawą.
8. Jestem ambitny. Podejmuję wyzwania.

Instruktor wobec wychowanków

Jestem instruktorem ZHP – harcerskim wychowawcą. W moich działaniach kieruję się Misją ZHP. Znam Podstawy wychowawcze ZHP. Wiem, kto jest adresatem moich działań, znam swoją rolę w wychowaniu metodą harcerską. Wiem, na czym polega przykład osobisty w wychowaniu.

1. Jestem cierpliwy i wyrozumiały wobec moich wychowanków, poznaję ich problemy, pomagam je rozwiązywać.
2. Dbam o godność wychowanków. Szanuję ich i uczę szacunku do innych. Liczę się z ich zdaniem. Jestem wobec nich lojalny.
3. Jestem uczciwy wobec wychowanków. Uzasadniam swoje decyzje, tak by rozumieli cele podejmowanych działań.
4. Moim wychowankom stwarzam warunki do indywidualnego rozwoju. Stawiam przed nimi wyzwania na ich miarę.
5. Mam świadomość, że w każdej sytuacji jestem dla moich wychowanków wzorem.
6. Sprawiedliwie oceniam wychowanków, nagradzam ich za osiągnięcia, zwracam uwagę na popełniane błędy.

Instruktor wobec organizacji

Jestem instruktorem Związku Harcerstwa Polskiego – członkiem harcerskiej organizacji, ale także uczestnikiem światowego ruchu skautowego. W ZHP – mojej organizacji. Dzięki niej przeżyłem wiele przygód, zdobyłem różne umiejętności. Miała ona wpływ na mój charakter. Dziś chcę, żeby była lepsza – staram się ją udoskonalić. Jestem gotowy, by ją współkształtować.

1. Znam swoje prawa w organizacji i uczciwie z nich korzystam.
2. Utożsamiam się z ZHP, dbam o jego wizerunek.
3. Znam swoje obowiązki wobec ZHP. Jestem lojalny wobec organizacji, dlatego staram się z nich wywiązywać.
4. Znam swoje możliwości. Odpowiedzialnie podejmuję się zadań. Ambitnie, ale realistycznie poszukuję nowych wyzwań. Powierzone funkcje pełnię rzetelnie.
5. Wiem, że dla rozwoju organizacji konieczne są zmiany na funkcjach. Dbam o przygotowanie moich następców. Dzielę się swoim doświadczeniem i umiejętnościami.
6. Orientuję się w sytuacji ZHP, świadomie uczestniczę w rozwiązywaniu problemów Związku.
7. Przestrzegam zasad obowiązujących w ZHP.

Instruktor na zewnątrz organizacji

Jestem instruktorem ZHP – wizytówką organizacji. Mam świadomość, że swoim postępowaniem buduję wizerunek instruktora harcerskiego i harcerstwa. Dbam o dobre relacje ZHP z otoczeniem. Jestem rzecznikiem spraw ZHP i naszych wychowanków na zewnątrz organizacji.

1. Utrzymuję stały kontakt z rodzicami moich wychowanków oraz ich nauczycielami.
2. W kontaktach zewnętrznych, szczególnie wśród rodziców oraz instytucji publicznych, zawsze dbam o wizerunek harcerstwa, działam rzetelnie i profesjonalnie.
3. We współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi dbam o wizerunek i wzmocnienie pozycji ZHP w trzecim sektorze.
4. Swoim działaniem, zachowaniem i wyglądem, staram się budować prestiż instruktora ZHP.
5. Przestrzegam przepisów prawa.

3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane

3.4.1. Komentarz Wiktora Jacewicza, dotyczący przyrzeczenie i prawa harcerskiego, 1992 r.

źródło:

Wiktor Jacewicz, *Naczelne hasła moralne skautingu*, Kraków 1992 r., s. 15-27, dostęp MH w Warszawie

1. Prawo skautowe u narodów

Organizacja skautowa ma zawsze określoną ideologię konkretnego typu ideału klasy, czy grupy społecznej, od której zależy jej byt organizacyjny. Fundamentem na którym opiera ona całe wychowanie członka jest Prawo skautowe¹.

Zastosowanie prawa skautowego ma stworzyć typową sylwetkę skauta, czyli ideał pełnego i doskonałego człowieka i obywatela. Prawo jest ujęte w sposób jasny i prosty, dostosowany do psychiki chłopca i młodzieńca. Jest ono wspólne wszystkim organizacjom skautowym świata. Jest wyrazem tej zbiorowości, jaką stanowi skauting ogólnosiwiatowy.

Główne elementy ideowe i naczelne hasła moralne Prawa oraz słowny sposób ich wyrażania są następujące:

I. Podstawową cnotą Prawa skautowego jest uczciwość i rzetelność. Jest ona punktem wyjścia skautowego poglądu na świat. Oto jak została wyrażona w różnych organizacjach skautowych:

1. Na honorze skauta można polegać (angielskie).
2. Słowo skauta jest prawdziwe (szwajcarskie).
3. Skaut mówi zawsze prawdę (szwedzkie).
4. Skaut jest słowny (belgijskie).
5. Słowo skauta jest święte (czeskie).
6. Skaut ma jedno słowo (francuskie).
7. Skaut jest prawy i mówi prawdę (węgierskie).
8. Skaut za punkt honoru uważa zdobycie zaufania (fran. Katolickie).
9. Skaut jest godny zaufania (amerykańskie).
10. Na słowie harcerza polegać jak na Zawiszy (ZHP)².

Punkt ten podkreślający uczciwość i rzetelność jest prawie we wszystkich organizacjach na pierwszym miejscu. „Skaut ceni swą godność, jest prawdomówny, kłamca nie wart być skautem”. „Skaut nie rozróżnia słowa zwyczajnego, któreby nie zobowiązywały od słowa honoru, które dopiero się nie łamie”. „Skaut obłudą i fałszem się brzydzi”³.

II. Drugim elementem ideowym Prawa skautowego jest wierność i służba swojemu krajowi.

1. Skaut jest lojalny wobec króla, swego kraju, przełożonych, rodziców, pracodawców i podwładnych (angielskie).
2. Skaut jest wierny (szwajcarskie).
3. Skaut wypełnia zawsze obowiązek wobec Boga i Ojczyzny (szwedzkie).
4. Skaut jest lojalny w prawdziwym tego słowa znaczeniu (czeskie).
5. Skaut jest lojalny (francuskie).

¹ Wskazówki dla skautmistrzów, Baden-Powell, s. 51.

² Tekst przytoczonego Prawa jest zaczerpnięty z art. dr Szczygła pt. Prawo skautowe u narodów z czasop. „Harcerstwo”, s. 24 i dalsze z 1946 r. oraz z „Harcmistra”, s. 12 z 1924 r., s. 124.

³ Heret, *Prawo harcerskie*, s. 15.

6. Skaut wiernie wypełnia swoje obowiązki (węgierskie).
7. Skaut we wszystkich okolicznościach bierze odpowiedzialność za swoje czyny (franc. katolickie).
8. Skaut jest lojalny (amerykańskie).
9. Harcerz służy Bogu i Polsce i sumiennie wypełnia swoje obowiązki (ZHP, tekst przedwojenny).
10. Harcerz służy Polsce demokratycznej i spełnia dla niej sumiennie swoje obowiązki (ZHP, tekst powojenny)⁴.

Skaut nie żyje dla siebie, ale na całe życie jest sługą społeczeństwa, któremu z poświęceniem oddaje wszystkie swoje siły. „Gdziekolwiek skaut się znajdzie, stara się swoje czyny uzgodnić z wolą Bożą i zrozumieć czego od niego Ojczyzna wymaga”⁵.

Pojęcie ojczyzny jest zbyt ogólnie nieraz ujęte, czasem wystarcza tylko podkreślenie wierności i obowiązkowości. W dwu tylko wypadkach. Prawo szwedzkie i polskie w redakcji z roku 1934 jest obok pojęcia służby krajowi, także pojęcie Boga.

III i IV. Trzecią cnotą prawa skautowego jest czynna miłość bliźniego czyli stosunek do człowieka i braterstwo skautowe.

Wyrażają to zazwyczaj dwa punkty Prawa skautowego.

1. Obowiązkiem skauta jest być pożytecznym i nieść pomoc bliźnim (angielskie).
2. Skaut jest dobrym kolegą (szwajcarskie).
3. Skaut jest pożyteczny i nie myśli o zapłacie (szwedzkie).
4. Skaut jest użyteczny i usiłuje spełnić co dzień dobry uczynek (belgijskie).
5. Skaut jest użyteczny i pomaga bliźnim w każdej chwili (czeskie).
6. Skaut spełnia co dzień dobry uczynek (czeskie).
7. Skaut gdzie może pomaga (węgierskie).
8. Skaut jest gotów służyć bliźnim i ratować ich (franc. katolickie).
9. Skaut niesie pomoc (amerykańskie).
10. Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim (ZHP).

Braterstwo skautowe.

1. Skaut jest przyjacielem wszystkich, a bratem każdego innego skauta, bez względu na to do jakiej klasy społecznej ów skaut należy (angielskie).
2. Skaut uważa każdego skauta za brata (belgijskie, węgierskie, szwajcarskie, szwedzkie).
3. Skaut uważa innych skautów za braci bez różnicy klasowej (czeskie).
4. Skaut jest synem, przyjacielem wszystkich, a bratem innego skauta (franc. EDF i SDF).
5. Skaut jest przyjacielski (amerykańskie).
6. Harcerz widzi w każdym bliźniego a za brata uważa każdego innego harcerza (ZHP)⁶.

Miłość człowieka i braterstwo skautowe to najpiękniejsze punkty Prawa skautowego. One określają w skautowej ideologii stosunek do człowieka i podkreślają wartość wychowawczą braterstwa międzynarodowego. Poruszają istotne fundamenty skautowej służby. A istotą jej jest „miłość człowieka”. Każdy człowiek jest naszym bliźnim, bez względu na jego pochodzenie, płeć, rasę, religię, naród. Ta realizacja miłości bliźniego musi być przez młodzież skautową praktycznie stosowana. I stąd wyrosła w skautingu przyjacielska usługa, ten widomy symbol skautowy.

⁴ Wg obecnego projektu Komisji ideologicznej „Harcerz służy Polsce i dla niej sumiennie spełnia swoje obowiązki”.

⁵ Heret, *Prawo harcerskie*, s. 15.

⁶ Projekt Komisji ideologicznej „Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza”. Harcerz jest pożyteczny i pracą buduje lepszy świat.

V. Wyrazem miłego i zdrowego stosunku człowieka do otoczenia jest cnota uprzejmości. Jest ona w Prawie skautowym ujęta w formie słownej:

1. Skaut jest uprzejmy (angielskie, amerykańskie).
2. Skaut jest rycerski (szwajcarskie, szwedzkie i belgijskie).
3. Skaut jest rycerski i usłużny (czeskie).
4. Skaut jest uprzejmy i lojalny wobec wszystkich (francuskie).
5. Skaut jest uprzejmy i rycerski (franc. katolickie).
6. Harcerz postępuje po rycersku (ZHP, tekst z 1934 r.).
7. Harcerz jest uczynny (ZHP, tekst powojenny)⁷.

To Prawo w tej formie wyraża jak i poprzednie postawę wobec drugiego człowieka. Jest ona nie tylko uprzejma, lojalna i uczynna, ale również serdeczna. Za swą uczynność nie przyjmuje skaut zapłaty i umie podać dłoń zwycięzcy, gdy jest pokonanym i umie zwyciężać, szanując pokonanego i jego poglądy. Skaut po to się ćwiczy i zaprawia, by pozostawić po sobie świat lepszym i sprawiedliwszym niż go zastał.

VI. Drogą do osiągnięcia wyższych ideałów jest poznanie przyrody. Jak jest ten stosunek przedstawiony w Prawie skautowym:

1. Skaut jest dobrym dla zwierząt (angielskie).
2. Skaut chroni zwierzęta i rośliny (szwajcarskie, szwedzkie).
3. Skaut kocha zwierzęta (francuskie, belgijskie, czeskie).
4. Skaut kocha przyrodę i jest dobry dla zwierząt (węgierskie).
5. Skaut widzi w naturze Boga, kocha rośliny i zwierzęta (franc. katolickie).
6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać (ZHP)⁸.

Stosunek do przyrody ujęty jest podobnie we wszystkich prawach organizacji. Życie na łonie przyrody, które tak żywo propaguje i realizuje Skauting zbliża skauta do Boga. Skaut poznając przyrodę i podziwiając w niej mądrość przeznaczeń Stwórcy i jej cudowną harmonię, uczy poznać Boga w naturze. Każdą wolną chwilę skaut spędza wśród przyrody, która jest źródłem zdrowia fizycznego i moralnego. Kontakt z przyrodą, jej poznanie i ukochanie ma zbliżyć skauta do Boga, jej Twórcy, stworzyć predyspozycję do rozwinięcia w nim głębokiego życia religijnego.

VII. Na drogę prawdziwej społecznej karności wprowadza skauta siódmy punkt Prawa.

1. Skaut jest posłuszny bez zastrzeżeń rodzicom, zastępowemu i skautmistrzowi (*angielskie*).
2. Skaut chętnie słucha (*szwajcarskie, szwedzkie*).
3. Skaut jest posłuszny (*czeskie, belgijskie*).
4. Skaut słucha starszych chętnie i pogodnie (*węgierskie*).
5. Skaut jest karny (*francuskie*).
6. Skaut słucha bez szemrania i nie czyni niczego połowicznie (*franc. katolickie*).
7. Skaut jest posłuszny (*amerykańskie*).
8. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim przełożonym (ZHP, z roku 1934).

Prawo to podkreśla tylko moment karności i gorliwości w wykonaniu, nie określa w większości komu ta karność się należy. Skaut wie, że jego wola nie jest ostateczną racją jego postępowania, ale jest nim poczucie obowiązku, wyższe prawo moralne. Dobro społeczne. Którym wyrazem bywa wola prawomocnych przełożonych w rodzinie, w pracy, w kościele, państwie i skautingu. Nie jest to karność bezmyślna, ma ona w życiu

⁷ Projekt Kom. Ideol. „Harcerz postępuje po rycersku, miłuje wolność i sprawiedliwość”.

⁸ Projekt Kom. Ideol. „Harcerz jest przyjacielem przyrody i stara się ją poznać”.

skautowym wyrobić w duszy skautów cnotę karność, ma ona wypłynąć z głębokiego zrozumienia swojego wkładu do dobra społecznego.

VIII. Pogoda ducha i opanowanie siebie to charakterystyczne cechy osobowości jakie pragnie się wychować w skautingu. Każde Prawo skautowe szczególnie podkreśla pogodę ducha.

1. Skaut śmieje się i gwiżdże w każdej ciężkiej przygodzie (*angielskie*).
2. Skaut jest zadowolony i radosny w pracy (*szwajcarskie*).
3. Skaut jest chętny do pracy i pracuje mimo przeszkód i trudności (*szwedzkie*).
4. Skaut ma zawsze dobry humor (*belgijskie*).
5. Skaut jest zawsze pogodny i wesoły (*czeskie*).
6. Skaut jest wesoły (*francuskie*).
7. Skaut jest wesoły i zrównoważony (*węgierskie*).
8. Skaut panuje nad sobą i śpiewa w przeciwnościach (*franc. katolickie*).
9. Skaut jest pogodny (*amerykańskie*).
10. Harcerz jest zawsze pogodny (*ZHP, z r. 1939*)⁹.

Pogoda ducha wypływa z czystego sumienia. Odczuwa skaut radość z wypełniania obowiązku, z dokonania trudnych dzieł, z męskiego postępowania, ze szlachetnych poświęceń. Potrafi cieszyć się radościami najskromniejszymi. Umie dzielić się swym szczęściem. Pogodą i wesołością zaraża wszystkich dokoła.

„Skaut w towarzystwie to radość, piosenka i słońce”.

IX. Jak każda cnota, tak i oszczędność, mieści się między dwie wadami. Brak jej rodzi rozrzutność, nadmiar do skąpstwa prowadzi. Przeciwno rozrzutności i lekko-myślności w dysponowaniu środkami materialnymi skierowany jest przede wszystkim dziewiąty punkt Prawa.

1. Skaut jest oszczędny (*angielskie, amerykańskie*).
2. Skaut jest zadowolony z pracy (*szwajcarskie*).
3. Skaut jest oszczędny i pomaga innym (*szwedzkie*).
4. Skaut jest pracowity i oszczędny (*belgijskie*).
5. Skaut jest oszczędny i gospodarny (*czeskie*).
6. Skaut jest gospodarny i dba o cudze dobro (*franc. katolickie*).
7. Harcerz jest oszczędny i ofiarny (*ZHP z 1934 r.*).
8. Harcerz ceni pracę, szanuje ludzi pracy i uczy się od nich (*ZHP – czerwone*)¹⁰.

W tym punkcie Prawo podkreśla oszczędność i gospodarność skauta. Prawo zaś belgijskie, szwajcarskie i polskie (czerwonego harcerstwa przedwojennego) wprowadzając moment pracy i stosunek do świata pracy. Te trzy czynniki są niemniej doniosłymi środkami w wyrabianiu charakteru. Nakazują one bowiem walkę ze słabościami, opanowania swych zachcianek, uczą troszczyć się o rzeczy wspólnego użytku, nawet o cudze dobro (*francuskie*). Za najcenniejsze dobro bliźniego należy uważać nie pieniądze, ale jego czas, jego opinię, jego przyjazne stosunki¹¹.

X. Celem Prawa jest charakter. W charakterze młodzieńca wybija się na pierwsze miejsce czystość moralna. W Prawie ujęta jest w ostatnim jego punkcie.

1. Skaut jest czysty na duszy i ciele (*węgierskie*).
2. Skaut jest czysty w myśli, mowie i uczynku (*angielskie, szwajcarskie, czeskie*).
3. Skaut dba o swą godność i szacunek dla siebie (*francuskie*).
4. Skaut jest czysty w myśli, mowie i uczynkach (*franc. katolickie*).

⁹ „Harcerz jest karny i pogodny” wg Kom. Ideolog.

¹⁰ „Harcerz jest gospodarny, oszczędny i ofiarny” wg Kom. Ideolog.

¹¹ Por. Heret, s. 112.

5. Skaut jest czysty, czci Boga, wiernie spełnia swoje obowiązki religijne (*amerykańskie*).

6. Harcerz jest czysty w myślach, mowie i uczynkach, nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych (ZHP).

W Prawie skautowym każdego narodu znajdujemy punkt o czystości moralnej. Ona decyduje o tej młodzieńczości Ruchu skautowego, o jego szlachetności i piękności. „Skaut brzydzi się wszelkim brudem, unika złego towarzystwa, nie pozwala w swojej obecności nie tylko czynić, ale nawet mówić i dowcipkować nieprzystojnie”¹². Poza Polską nie ma w innym Prawie skautowym abstynencji, jest ona mimo to w wielu organizacjach skautowych za granicą przestrzegana¹³.

W toku przeglądu werbalnego brzmienia Prawa u poszczególnych narodów, należy nadmienić, że narody idąc za wzorem Baden-Powellowskim zatrzymały zazwyczaj 10 punkt w Prawie, niektóre umieściły jeszcze dwa własne lub skróciły o jeden¹⁴.

Genialny Twórca skautingu tak dalece pozostawił swobodę wykonawcą swego programu, że nie tylko nie krępował ich formalnościami, ale zachęcał ogół do stosowania jego schematu według własnych pomysłów. W programie swej działalności dąży do stworzenia człowieka pełnego, całkowitego „którego władze duszy i ciała i będą należycie rozwinięte i zharmonizowane ze sobą. Harmonijny bowiem zespół tych władz stanowić będzie prawdziwą doskonałość i stworzy postawę pięknego i silnego charakteru”¹⁵.

Dokładne poznanie i zrozumienie Prawa skautowego, jest niezbędne dla wszystkich, którzy chcą być prawdziwymi skautami z ducha, nie z munduru, nie z form zewnętrznych czy z pozorów.

Prawo skautowe wprowadza w samo centrum zagadnienie kształcenia skauta. Jest ono istotnie stałym kryterium jego postępowania. Jest syntezą nakazów moralnych, które stosować winien młody chłopiec, odkąd tylko wstąpi do drużyny. Nakazy te idą w ślad za nim, musi je znać na pamięć i umieć wytłumaczyć, o ile ma być dopuszczony do złożenia przyrzeczenia skautowego.

2. Przyrzeczenie skautowe u narodów

Świadomym wyrazem woli chłopca, podjęcie nieubłagalnej i nieustannej walki ze sobą o wyższy styl życia, jest przyrzeczenie, które skaut składa, wchodząc w szeregi skautowe. W przyrzeczeniu chodzi o to, by on chciał dobrowolnie być i pozostać skautem. Z chwilą niespełnienia zobowiązania tym samym przestaje być skautem nie dlatego, że nie dotrzymał przyrzeczenia, ale dlatego, że skautem jest tylko taki człowiek, który żyje w sposób określony przez Przyrzeczenie i przez Prawo¹⁶.

¹² Por. Heret, *Prawo harcerskie*, s. 17.

¹³ We Francji abstynencja obowiązuje do lat 18-tu. Podobny nakaz istnieje w Anglii. Sam Baden-Powell był abstynentem.

¹⁴ Na temat ujednolicenia Prawa Skautowego na VII Międzynarodowym Kongresie w Gödölu w roku 1933 naczelny Skaut Szwecji, Ebbe Liberath wygłosił referat, w którym poruszył różnorodność treści i porządku Prawa skautowego w 52 organizacjach należących do Biura Skautowego. Referent doliczył się 21 praw: 1. Uczciwość i prawdomówność. 2. Lojalność względem króla, kraju, wyznania, i osób sobie podległych. 3. Gotowość niesienia pomocy bliźniemu. 4. Miłość bliźnich i braterstwo skautów. 5. Rycerskość. 6. Ludzkie obchodzenie się ze zwierzętami. 7. Posłuszeństwo rodzicom i przełożonym skautowym. 8. Pogoda (wewnętrzna i zewnętrzna) uśmiech. 9. Oszczędność. 10. Czystość (w znaczeniu duchowym). 11. Dzielność. 12. Szacunek. 13. Panowanie nad sobą. 14. Siła i czystość fizyczna. 15. Umiejętność utrzymania porządku. 16. Aktywność. 17. Odpowiedzialność. 18. Wytrwałość. 19. Poszanowanie cudzej własności. 20. Bojaźń i wstyd przez złem. 21. Abstynencja od alkoholu i tytoniu wg. St. K. w „Harcerstwo” nr 2, s. 6.

¹⁵ Jan Brachwic, *Ideologia Harcerstwa Polskiego*.

¹⁶ Przyrzeczenie skautowe to nie jest ślubowanie, bo nie jest aktem religijnym. Nie jest również przysięgą sądową.

Przyrzeczenie jest wyrazem dobrowolnego zaciągnięcia się w przednie szeregi straży odrodzenia moralnego narodu. U samych podstaw tego odrodzenia leżą trzy wielkie idee, które – tak, jak zresztą inne w tym Ruchu nie mogą być pustym dźwiękiem, frazesem, malowaną na sztandarach, ale są najwyraźniejszym motorem uczuć – myśli i działań skauta. Są one ujęte w tej formie słownej:

1. *Angielskie*: „Na honor przyrzekam czynić wszystko co jest w mojej mocy, ażeby wypełnić obowiązek wobec Boga i króla, pomagać bliźniemu i słuchać prawa skautowego”.

2. *Eclaireurs Unionistes*: „Przyrzekam na honor, że będę robił wszystko co jest w mojej mocy, by służyć Bogu i Ojczyźnie oddawać usługi w każdej chwili i być posłusznym Prawu skautowemu”¹⁷.

3. *Eclaireurs de France*: „Przyrzekam na honor wobec Boga, że będę usiłował służyć Ojczyźnie, jak będę mógł najlepiej, będę oddawał usługi przy każdej sposobności, będę posłuszny prawu skautowemu”¹⁸.

4. *Scout de France*: Na mój honor i z pomocą Bożą zobowiązuję się służyć jak będę mógł najlepiej Bogu, Kościołowi i Ojczyźnie, pomagać bliźniemu w każdej potrzebie i zachowywać Prawo skautowe.

5. *Czeskie*: a) Miłować Ojczyznę, republikę czechosłowacką i wiernie jej służyć, b) pomagać duszą i ciałem bliźnim, c) zachowywać Prawo skautowe¹⁹.

6. *Holenderskie, norweskie, duńskie, szwajcarskie, węgierskie*: a) Służba Bogu i Ojczyźnie, b) pomoc bliźnim, c) posłuszeństwo Prawu skautowemu.

7. *Belgijskie* dwie redakcje:

A. katolickie: a) Służba Ojczyźnie, b) szukanie okazji do spełnienia dobrego uczynku, c) posłuszeństwo Prawu skautowemu.

B. protestanckie: a) Służba Ojczyźnie, b) szukanie okazji do spełnienia dobrego uczynku, c) posłuszeństwo Prawu skautowemu.

8. *Amerykańskie*: „Przyrzekam na mój honor, że uczynię co jest w mojej mocy, by: 1) spełnić swój obowiązek względem Boga i Ojczyzny oraz słuchać Prawa skautowego, 2) pomagać bliźnim, kiedy zajdzie potrzeba, 3) starać się o siłę swego ciała, przytomność umysłu i prawosł charakteru”²⁰.

9. *Związek Harcerstwa Polskiego z roku 1934*: „Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętny pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu harcerskiemu”.

Przyrzeczenie u wszystkich narodów jest trójczłonowe. Każdy członek określa główny obowiązek człowieka: Obowiązek względem tego co jest autorytetem: Bóg i Ojczyzna; Obowiązek względem tych, co są obok niego – bliźni i obowiązek względem samego siebie. Najogólniej jest określony pierwszy obowiązek, chce skaut spełnić swój obowiązek względem Boga i Ojczyzny. To jedno obejmuje wszystko, czego wymaga idea skautingu. Od obowiązku względem Boga zaczyna się wszelki obowiązek. Niekonsekwencją jedynie logiczną można wytłumaczyć obowiązkowość ludzi niewierzących w Boga.

Drugi autorytet łączy się z narodowym i państwowym bytem. Budować wielkość Ojczyzny pracą – oto hasło, które jest żywym przykazaniem skautowym. Następną ideą, to spełnienie obowiązku względem bliźniego. Jest ono w przyrzeczeniu ujęte w formę konkretną. Zobowiązuje każdemu nieść chętną pomoc w każdej chwili.

Wreszcie trzeci członek przyrzeczenia zawiera dochowanie posłuszeństwa Prawu skautowemu. Takim człowiek musi być, jakim Prawo go określi.

Te trzy idee mają swoją wartość w grupie skautowej, ale i poza nią czynią, że skauting ma swój sens ogólnospołeczny.

¹⁷ Teksty francuskich organizacji są wg H.Bouchet, *Skauting i indywidualność*, s. 75.

¹⁸ Od 1920 roku Les Eclaireurs de France pozwalają dowolnie używać wyrazów „wobec Boga”, zależnie od woli rodziców.

¹⁹ Wg tekstu dr Szczygła.

²⁰ Wg S.Sedlaczka podane w „Harcistrzu”, nr 12, s. 21, rok 1924.

3.4.2. Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1993 r.

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 35, dostęp zbiory własne

Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego

Zjazd zobowiązuje władze Związku do zorganizowania i przeprowadzenia powszechnej dyskusji instruktorskiej nad nową redakcją Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego w terminie umożliwiającym podjęcie decyzji w tej sprawie przez XXX Zjazd ZHP.

XXIX Zjazd ZHP

Warszawa, 12 grudnia 1993 roku

3.4.3. Komentarz Józefa Glempa dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1995 r.

źródło:

Archiwum Sekretariatu Prymasa Polski, (w:) Harcerska Antologia Papieska, Warszawa 1999 r., s. 73–76, dostęp zbiory własne

5 sierpnia 1995 r. Ksiądz Józef Kardynał Glemp, Prymas Polski – Abyś był godny przyjaźni z Bogiem i ludźmi. Komentarz do Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego

Drodzy harcerze i harcerki !

Wasza odnowiona formuła przyrzeczenia harcerskiego pozwala mieć nadzieję, że harcerstwo w Polsce będzie jedną z wielu propozycji dla dzisiejszej młodzieży w kształtowaniu swojej osobowości. Podejmujcie odnowioną formułę przysięgi i prawa harcerskiego w czasie przełomów wieku i przeobrażeń ustrojowych w naszej Ojczyźnie. Dlatego też zarówno słowa przyrzeczenia, jak i prawa harcerskiego, aby spełniały zadanie wychowawcze w obecnym czasie, należy rozpatrywać w kontekście odbywających się zmian, zagrożeń i wezwań.

W czasie, kiedy lansuje się styl życia bez żadnych ograniczeń i barier, wy, harcerze, z własnej woli chcecie podjąć życie według zadań i przyrzeczeń harcerskich określonych w prawie harcerskim. Chcąc osiągnąć bogatą osobowość, potrzeba pewnej dyscypliny, która płynie nie z ograniczenia wolności, ale z rozeznania jej w prawdzie. Dlatego też zasady, prawa i reguły są drogowskazami ku rozwojowi pełni człowieczeństwa.

Myśląc o człowieku szczęśliwym, oprócz rozwoju fizycznego i intelektualnego, nie możecie zapomnieć o rozwoju duchowym. Proces rozwoju człowieka winien być zintegrowaną całością. Dlatego wasze podstawowe prawa i reguły są określone jako „służba Bogu”, „służba Ojczyźnie” i „służba bliźnim”.

Pełnić służbę Bogu – aby pełnić ją całym życiem i szczerą wolą, trzeba się zaprzyjaźnić z Bogiem. Żeby się z Nim zaprzyjaźnić, trzeba Go poznać. Poznając Boga w Jego wielkości, dobru, pięknie i miłości do człowieka, sercem się z nim zaprzyjaźnisz. A przyjaźń rodzi miłość, która jest gotowa uczynić wszystko. Stąd służyć Bogu, to doświadczać „przygód duchowych”. Msza święta, modlitwa, sakramenty święte – tu oczekuje

cię Bóg – Przyjaciel, aby cię obdarzyć swoją łaską. Aby się z kimś zaprzyjaźnić, serce mu oddać, całym życiem pełnić mu służbę, trzeba być dziś szczególnie roztropnym. W okolicznościach naszego życia kryją się różne bożki, które chciałyby pozyskać waszą przyjaźń duchową. Pamiętaj! Bóg jest JEDEN w TRZECH OSOBACH. Tylko On może cię zbawić i dać prawdziwą przyjaźń.

Służyć Ojczyźnie – służba ta nie będzie ciężarem, jeśli kochać ją będziesz z całą jej historią, górami, jeziorami, przydrożnymi krzyżami i ludźmi, którzy tę Polskę stanowią od ponad tysiąca lat. Służyć, to odkrywać przeszłość, by lepiej rozumieć teraźniejszość i uczyć się przyszłości. Służyć, to znać Ojczyznę swoich przodków, o której kształt walczyli i ginęli. Służyć Ojczyźnie, to pielęgnować pamięć przeszłości i przechowywać depozyt, skarb, któremu na imię Polska.

Służyć bliźniemu – to kochać go taką miłością, jaką kochasz siebie. Jeśli będziesz odpowiedzialny za rozwój swojej osobowości, to łatwiej ci będzie dostrzec niedostatki innych, by pośpieszyć im z pomocą. Dziś, jak może nigdy dotąd, jest wielu ludzi potrzebujących pomocy, tej materialnej, a jeszcze bardziej duchowej. Wielu obok ciebie jest samotnych, rozdartych wewnętrznie. Żyją wśród ludzi samotni. By służyć bliźnim trzeba mieć wrażliwość i serce delikatne, a wtedy zobaczysz nie tylko swoje potrzeby, ale i innych.

Składając przysięgę harcerską świadomie i dobrowolnie, stajesz się człowiekiem odpowiedzialnym. Ale raz złożoną przysięgę co dzień będziesz musiał potwierdzać swoją postawą życia. Życiem musisz dodawać przysiędze świeżości, jeśli chcesz być godnym harcerzem i harcerką.

Gdy wierny będziesz złożonej przysiędze, to prawo harcerskie zamknięte w dzieściu wskazaniach będzie ci łatwo przestrzegać. Jeśli Bóg jest twoim przyjacielem, jeśli bliźni jest twym bratem, a Ojczyzna matką, to wypełnić swoje obowiązki nie możesz inaczej jak tylko sumiennie. Nie możesz wtedy zawieść, stchórzyć, być smutnym, rozrutnym, uzależnionym nałogami i krnąbrnym, bo inaczej nie jesteś godny przyjaźni z Bogiem i ludźmi.

1. Być człowiekiem sumienia – sumienie Sobór Watykański II nazwał sanktuarium człowieka, gdzie przebywa on sam z Bogiem, którego głos rozbrzmiewa w jego wnętrzu (*Gaudium et spes*, 16). Sumienie jest świadkiem prawdy, na którą trzeba się otworzyć w pokornym jej poszukiwaniu. Sumienie więc nie decyduje, co jest dobre, a co złe. Ażebym harcerz mógł spełniać sumiennie swoje obowiązki musi mieć prawidłowo ukształtowane sumienie. Dlatego jednym z podstawowych zadań jest troska o prawidłową formację sumienia, która w konsekwencji pozwoli sumiennie mu wypełniać obowiązki wynikające z Przysiężenia Harcerskiego.

2. Być człowiekiem słowa. Dzisiejszy człowiek wierzy wtedy słowom, jeśli są one poparte postawą życia. Wszyscy obserwujemy proces erozji języka i rozpad słowa. Obserwujemy rozerwanie między znaczeniem a brzmieniem słowa. Słowo oderwane od treści niczego nie przekazuje. Dlatego słowo harcerza musi być jednością, treścią jego brzmienia i życia.

3. Być człowiekiem pożytecznym i nieść pomoc bliźnim. Być pożytecznym, to znaczy uczyć się kompetencji w określonych dziedzinach życia. Być pożytecznym, to znać się na rzeczy, to zdobywać mistrzostwa w różnych dyscyplinach. W ten sposób harcerz służy dobru wspólnemu i niesie pomoc drugiemu człowiekowi.

4. Widzieć w każdym człowieku bliźniego i uważać każdego za brata. Harcerz nie przejdzie obojętnie obok drugiego człowieka nie zauważając go. Obojętność na drugiego człowieka zda się dominować w dzisiejszym świecie. Człowiek nie patrzy na człowieka jako na obraz Boga samego, tylko jako na narzędzie kariery, posiadania, wyzysku i zarobku. Jest wyrachowany w czasie poświęconym drugiemu człowiekowi. Dlatego harcerz nie szczędzi czasu swojemu bratu, ale usiłuje go zrozumieć, podnieść na duchu, dostrzec w nim dobro, jakie zaszczerpił Stwórca w swoim stworzeniu.

5. Postępować po rycersku. Oznacza to być człowiekiem honoru, a takim człowiekiem winien być harcerz. Postępować po rycersku, to oznacza mieć odwagę i stanąć w prawdzie przed drugim człowiekiem i przed samym sobą. Postępować po rycersku, to troszczyć się o szacunek wobec swoich kolegów, a w szczególności wobec koleżanek, osób starszych, wszędzie tam, gdzie się znajdziemy.

6. Być człowiekiem miłującym przyrodę i poznawać ją. Miłować przyrodę i poznawać ją, to kochać Boga i uwielbiać Go za to, co stworzył. Przyroda to dzieło Stwórcy. Poznając przyrodę, poznasz jej Stwórcę, odkrywasz piękno daru stworzenia. Przyroda to środowisko człowieka.

7. Być człowiekiem karności i posłuszeństwa. Posłuszeństwo to nic innego jak wymaganie od siebie, panowanie nad swoim „ja”. Choćby nikt od was nie wymagał, wymagajcie sami od siebie – słowa Ojca Świętego powiedziane do młodzieży na Jasnej Górze 1983 r. Któż bardziej, jak nie harcerz, powinien wymagać od siebie, walcząc z lenistwem, wygodniactwem i łatwizną. Być posłusznym wobec swoich przełożonych, to równocześnie słuchać ich i wykonywać ich polecenia. Prawdziwe posłuszeństwo kształtuje w dojrzałym człowieku serce dziecka, które czyni go wolnym i radosnym. Harcerz, słuchając drugiego człowieka, nie umniejsza się, ale rośnie, nie zacieśnia się, ale pogłębia swoją postawę. Przez posłuszeństwo wyraża się swój szacunek do drugiego człowieka, który jest obrazem Boga.

8. Być człowiekiem pogodnym. Optymizm patrzenia na świat zdobywa się patrząc na niego oczyma wiary. W świecie jest Bóg, który jest sprawcą dobra. Stąd nadzieja i radość harcerza winny sięgać głębi wiary. Być człowiekiem radosnym, to zadanie dla każdego harcerza. Radość jest nam po to dana, abyśmy nią żyli i o niej świadczyli. Radość jest darem. Harcerz musi więc starać się ją przyjmować. Bóg jest radością. Wasza pogoda, zadowolenie niech się wszystkim rzucają w oczy.

9. Być człowiekiem oszczędnym i ofiarnym. To nic innego jak osiąść umiejętność gospodarowania własnym dobrem, używaniem tylko tego, co jest dla mnie konieczne. To jest również walka z wadą polskiej rozrzutności. Każdy harcerz winien uczyć się ofiary w imię wartości. Być ofiarnym, to także mieć miłość Ojczyzny i Boga, aż do oddania życia.

10. Być czystym w myśli, mowie, uczynkach i nie ulegać nałogom. Widzieć obecność Boga w sobie i drugim człowieku. To oznacza mieć serce wolne od zła. Być czystym, to otworzyć się na drugiego człowieka, na prawdziwą miłość jaką jest Bóg. Czystość w myślach, mowie i uczynkach dopomoże harcerzowi wyrzec się tego, co przemijające i złudne, a objawi prawdziwe oblicze życia. Dlatego abstynencja i wstrzemięźliwość powinny być cnotami harcerza, aby nie zamazać obrazu Boga w człowieku.

Ucząc się wypełniać przysięgę i prawo harcerskie, będziecie wzrastać w przyjaźni z ludźmi w łasce u Boga i w ten sposób będziecie stawać się szczęśliwymi, czego wam z całego serca życzę i błogosławię.

Archiwum Sekretariatu Prymasa Polski

3.4.4. Harcerskie Ideały, 1997 r.

3.4.4.1. Komentarz dotyczący obietnicy i prawa zucha

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 II 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 18-22, dostęp zbiory własne

To, jakim człowiekiem jest instruktor, i spójność jego własnego życia duchowego przesądzi o rozwoju duchowym dzieci w równym stopniu, co jakość programów, które mają sprzyjać rozwojowi duchowemu.

Andrzej Małkowski

PRAWO I OBIETNICA ZUCHA

W czasie przynależności zucha do gromady odbywa się proces wychowawczy, w którym kształtujemy młody charakter. Budujemy hierarchię celów i wartości, które pozwolą świadomie wybrać dobro, przyjąć odpowiedzialność za siebie, za innych, za swoje zadania w dorosłym społeczeństwie. Wymagania stawiane zuchom powinny być wysokie, ale zawsze wyprzedzane przez wymagania, jakie drużynowy stawia samemu sobie.

Kierunek wychowania najmłodszej grupy wiekowej w ruchu harcerskim wytycza **Prawo Zucha**. Zgodnie z porównaniem Aleksandra Kamińskiego jest ono kompasem zuchmistrza – kapitana okrętu, na który wsiadają młodzi ludzie z nadzieją, że zostaną dowiedzeni do celu. Tym celem jest ukształtowanie młodego człowieka na odpowiedzialnego obywatela kształtującego życie swej rodziny, społeczności lokalnej, całego społeczeństwa, człowieka wielostronnie rozwiniętego duchowo, intelektualnie, społecznie i fizycznie.

Zuch kocha Boga i Polskę – pierwszy punkt Prawa Zucha ma szeroki, uniwersalny i ogólnoludzki wymiar. Przede wszystkim zuch ma umieć kochać. Akceptować siebie, świat, swoje otoczenie. Szanować osobowość i odmienność innych. Oznacza to szacunek dla godności i wolności drugiego człowieka. Znaczy to również, że zuch nie myśli tylko o sobie, ale żyje także dla innych – dla rodziców, rodziny, społeczeństwa. Zna i szanuje tradycję, kultywuje wartości.

Zuch kocha Boga oznacza, że umie szanować wszystkie wartości dane człowiekowi jako wyposażenie na drogę życia: zasady moralne, poczucie dobra, piękna, a przede wszystkim dar miłości. Prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, miłość, przyjaźń i braterstwo, wiara i nadzieja to jakby szczeble wartości duchowych człowieka, po których powinien się on wspinać, aby drabinę swego życia przejść godnie, użytecznie i z sensem. Jest to akceptacja podstawowego prawa postępowania moralnego człowieka ukazanego w Dekalogu. Ten duchowy aspekt osobowości jest integralną częścią życia każdego człowieka bez względu na jego wyznanie, bądź jego brak. Mimo zróżnicowania postaw, wynikających z odmienności poglądów i przekonań religijnych, istnieje w każdym człowieku zgodne i jednoznaczne poczucie tego, czym jest prawość – nikt też nie odmawia sobie prawa do rozgraniczania tego, co jest dobre, od tego, co złe czy niewłaściwe. Jak pisał Andrzej Małkowski: (...) *Jeśli ktoś ma wątpliwości dogmatyczne, jedyną rzeczą, której będziemy odeń w harcerstwie wymagali, jest owa religijność dawnego Rzymianina: uczciwość, pracowitość, obowiązkowość*. Chodzi tu o kształcenie charakteru i wychowanie człowieka w zgodzie z kanonem podstawowych zasad moralnych.

Kochać Polskę to znaczy budować poczucie więzi i wspólnoty z rodziną, kolegami ze szkoły, wsią, osiedlem, miastem, wreszcie z wszystkimi mieszkającymi w Polsce, których łączy wspólnota tradycji, kultury, historii i języka. Budowanie patriotyzmu zucha rozpoczyna się od rodziny, przez szkołę, miejsce zamieszkania aż do solidarności z Polakami na całym świecie. Kochać Polskę to znaczy uczestniczyć w życiu mojego kraju, ucząc się być obywatelem, poznając swoje prawa i powinności obywatelskie oraz zasady demokracji. Polska to kraj, w którym zuch mieszka, którego twórcami są jego dziadowie i ojcowie. To napawa dumą. Kochać Polskę to znaczy dążyć do tego, by być człowiekiem wartościowym, a więc mądrym i silnym, zdrowym, wrażliwym na krzywdę drugiego człowieka, dbającym o środowisko naturalne, szanującym tradycję, prawo i praworząd-

ność. Kształtowanie poczucia więzi i wspólnoty ogólnoludzkiej przy jednoczesnym przywiązaniu do własnej tradycji i kultury narodowej – oto zadanie dla drużynowego.

Zuch jest dzielny, czyli odznacza się odwagą, jest zaradny i wytrzymały. Dzielność to zespół cech, w których zamyka się sens zuchowego oddziaływania. Dzielność jest synonimem słowa zuch. Ten punkt Prawa Zucha jest punktem wyjścia na drodze do zrozumienia idei metodyki zuchowej. Dzielność oznacza siłę zewnętrzną i wewnętrzną chłopca i dziewczynki w gromadzie. Zuch dzielny jest sprawny fizycznie, zręczny, odporny, ale też jest prawy, umie przyznać się do złych postępów, nie boi się odpowiedzialności. Można na niego zawsze liczyć. Nie jest tchórzem. Gromada darzy go przyjaźnią, a zuch swoim zachowaniem oddziałuje na innych, motywuje do pracy nad sobą, do pokonywania strachu, ale też do dyscypliny wewnętrznej i opanowania. Świadome ukierunkowanie przez drużynowego na wybór celu i wartości pojęcia dzielności może i powinno stanowić grunt, płaszczyznę dla pozostałych punktów Prawa Zucha. Dzielności jako cecha w pełni określa sylwetkę zucha, jest też swoistą interpretacją etosu zuchowego.

Zuch mówi prawdę, gdyż nie musi kłamać, nie chce kłamać i nie kłamie. Kłamstwo obciąża, zasmuca, niepokoi. Ponieważ zuch jest dzielny, brzydzi się kłamstwem, nie wprowadza nikogo w błąd, nie mówi niczego, co jest niezgodne z rzeczywistością i z jego sumieniem. Zuch dotrzymuje danego słowa. Jest w pełni odpowiedzialny za swoje słowa, zasługuje na zaufanie.

Zuch pamięta o swoich obowiązkach, bo jest przekonany, że czyni dobro; dla zucha to niezwykle ważna sprawa. Choćby obowiązków było wiele, ze wszystkich się wywiąże. Wykonywanie obowiązków, które należą do zucha cieszy rodziców, nauczycieli, kolegów. To daje przyjemność, radość. Można czuć się szczęśliwym. Zuch pomaga rodzicom, potrafi utrzymać porządek, jest obowiązkowy w nauce, opiekuje się roślinami w domu, nie niszczy tych w parku i w lesie, dba o zwierzęta. Zuch jest słowny i punktualny. Jest posłuszny i karny. Nie siedzi godzinami przed telewizorem lub przy komputerze, bo wie, że wszystko ma swoje miejsce i swój czas. Dbą o zdrowie. Stara się być rzetelny we wszystkim, co robi.

Wszystkim jest z zuchem dobrze, bo kto nie potrafi kochać siebie, innych ludzi, zwierząt, dbać o rzeczy – żyje w osamotnieniu. Jedynie człowiek, który ma poczucie własnej wartości i pozytywny stosunek do świata, może kochać innych, nieść chętną pomoc, wzbudzać sympatię, spełniać dobre uczynki. Z zuchem wszystkim jest dobrze, bo jest dzielny, wywiązuje się z obowiązków. Potrafi być czuły i spolegliwy, opiekuńczy dla młodszego rodzeństwa, sprawiedliwy i pogodny. Znaczy to również, że dążąc do realizacji własnych celów nie przeszkadza innym, nie potępia nikogo. Nie sprawia przykrości innym. Jest dobrze z nim wszystkim, którzy są wokół, nie narzeka, jest uśmiechnięty. Nie tylko ludziom z jego otoczenia jest dobrze, również zwierzętom, roślinom i rzeczom. Jak pisał Aleksander Kamiński: *dobrze być powinno z tobą siostrze, matce, Marcinowej (...), psu, kwiatu doniczkowemu i krzakowi bzu rozkwitającemu na wiosnę, twoim sankom i sankom twoich kolegów. Nawet twoje rękawiczki powinny się czuć dobrze u ciebie i nie powinny być poniewierane, a natychmiast w razie rozdarcia zeszyte.*

Zuch stara się być coraz lepszy – każdego dnia, we wszystkim, co robi. Ciągłe dążenie wzwyż, podporządkowanie wartościom zapisanym w Prawie i Obietnicy Zucha pozwala budować wspólnotę myśli i działań, szukać prawdy o świecie, życiu, o nas samych, znajdować sens życia.

Zawarte w Prawie Zucha reguły powinny być rozumiane w możliwie najgłębszy sposób. Mają też być rodzajem dyscypliny, którą każdy zastosuje do siebie indywidualnie.

„Obiecuję być dobrym zuchem, zawsze przestrzegać Prawa Zucha”, to najważniejsze słowa, które zuch wypowiada dobrowolnie w czasie przynależności do gromady. Rotę Obietnicy powtarza się trzykrotnie, gdy zuch doskonalić swoje umiejętności i zdobywając wyższe stopnie wtajemniczenia otrzymuje kolejne gwiazdki. Może to być dla niektórych początkujących drużynowych niezrozumiałe, dlaczego od zuchów wymaga

się powtarzania Obietnicy, podczas gdy Przrzeczenie Harcerskie składa się tylko raz. Zuch ma pamięć specyficzną, co wynika z właściwości psychicznych tego wieku i zdarza mu się zapomnieć o tym, co obiecał. Zatem kilkakrotne powtarzanie Obietnicy – i to w sposób uroczysty – umacnia postanowienie, utrwala je. Przez wypowiedzenie obiecu-ję być dobrym zuchem ochoczym a potem sprawnym i gospodarnym pogłębiamy wolę dziecka w doskonaleniu się, tym bardziej że każda następna obietnica nie jest dosłownym powtórzeniem tej pierwszej rot, lecz wyraża jakiś postęp, krok naprzód w wychowaniu zucha.

Idee i wartości zapisane w Prawie Zucha i potwierdzone Obietnicą, obejmują najważniejsze kierunki aktywności dziecka, przedmioty dążeń i źródła głębokiej radości i satysfakcji. Zuch może im służyć, bronić ich, dawać świadectwo swoim postępowaniem. Zuch przed własnym sumieniem odpowiada za przestrzeganie dobrowolnie przez siebie złożonej obietnicy. Woli jej dotrzymania zuch ma dowodzić swoim zachowaniem, nauką, zabawą, pracą.

Warszawa, 22 lutego 1997 r.

3.4.4.2. Komentarz Stefana Mirowskiego dotyczący prawa i przrzeczenia harcerskiego

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22.02.1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 14–17, dostęp zbiorowy własne

NASZE PRAWO I PRZYZRZECZENIE

MAM SZCZERĄ WOLĘ, to znaczy dobrowolnie, bez niczyjego nakazu, bez żadnego przymusu, **CAŁYM ŻYCIEM**, ze wszystkich sił mego ducha, z całego serca, wykorzystując wszystkie dane mi możliwości **PEŁNIĆ SŁUŻBĘ BOGU**, który stanowi uosobienie najwyższych ideałów, takich jak miłość, prawda, dobro, sprawiedliwość, wolność, piękno, przyjaźń i braterstwo, wiara, nadzieja. Ideały te łączą wszystkich ludzi dobrej woli, niezależnie od pochodzenia, narodowości, wyznania, wywodzą się z norm moralnych opartych na uniwersalnych, etycznych i kulturowych tradycjach chrześcijaństwa. Wyznawany przeze mnie system wartości kształtuję samodzielnie podążając w kierunku wskazanym przez Prawo Harcerskie.

Pragnę służyć **POLSCE**, ojczyźnie moich przodków, o której honor, niepodległy byt, tradycje i kulturę walczyli czynem i słowem, którą otrzymałem w spadku jako bezcenną wartość mego pokolenia, którą z całym jej bogactwem duchowym i materialnym mam przekazać moim następcom. Stale poszerzam świat mych myśli i uczuć, wierny zasadzie, że więcej wiedzieć, to głębiej pokochać. Szanuję prawa innych państw i narodów.

Chcę **NIEŚĆ CHĘTNĄ POMOC BLIŹNIM** nie tylko wtedy, gdy o pomoc proszą, ale zawsze wtedy, gdy czujnym okiem dostrzegę, że na drodze mego życia stanął ktoś, kto potrzebuje pomocy, opieki, wsparcia, pocieszenia.

Mam być **POSŁUSZNYM PRAWU HARCERSKIEMU**, chcę, by Ono było zawsze wskazówką mego postępowania, by ono decydowało zawsze o zgodności moich myśli, słów i czynków.

Moje Przrzeczenie nie jest przysięgą ani ślubowaniem. Przestrzeganie Prawo Harcerskiego jest sprawą mego honoru i źródłem radości, „wędrowką ku szczęściu”. Za wypełnienie Przrzeczenia odpowiadam przed własnym sumieniem.

1. HARCERZ SUMIENNIE SPEŁNIA SVOJE OBOWIĄZKI WYNIKAJĄCE Z PRZYZRZECZENIA HARCERSKIEGO, wrażliwym okiem spogląda na otaczający go

świat, na potrzeby ludzi, na potrzeby środowiska, w którym żyje. Jest dobrym uczniem i pracuje rzetelnie. Jest gotów zawsze pełnić służbę innym, dawać z siebie wszystko, co dobre, nie żądając w zamian nic, za jedyną nagrodę uważa radość płynącą z dobrze spełnionych obowiązków. Obcy mu jest egoizm, postawa konsumpcyjna, wyznaje prymat wartości duchowych nad materialnymi.

2. **NA SŁOWIE HARCERZA POLEGAJ JAK NA ZAWISZY** – to nakaz prawdomówności, wierności, zgodności słów i czynów z nakazami własnego sumienia, swym słowem i czynem harcerz zasługuje na zaufanie, dotrzymuje słowa, przywraca wiarę w solidność, rzetelność, spolegliwość, mówi, co myśli, robi, co mówi. Postawą i zachowaniem daje świadectwo o wartościach, jakie wnosi harcerstwo w życie młodzieży i całego społeczeństwa. Harcerz jest punktualny.
3. **HARCERZ JEST POŻYTECZNY**, jego czyny zawsze służą społeczności, w której żyje. Naukę traktuje jako podstawę przyszłej służby Ojczyźnie i ludzkości. Praca zawodowa jest nie tylko źródłem jego utrzymania, ale przede wszystkim formą realizacji służby społecznej. **HARCERZ NIESIE POMOC BLIŹNIM** chętnie i ofiarnie, nie czeka aż go ktoś o pomoc i opiekę poprosi, lecz sam szuka okazji, by być pomocnym każdemu człowiekowi i każdej społeczności, którą spotyka na swej drodze.
4. **HARCERZ W KAŻDYM WIDZI BLIŹNIEGO**, każdemu służy pracą, pomocą, ujmuje się za każdym pokrzywdzonym, obca mu jest znieczulica i oziegłość w stosunkach między ludźmi. Przewycięża urazy i waśnie między ludźmi i między narodami, swą postawą daje wyraz uznania naturalnych praw człowieka. Sprzeciwia się przejawom nienawiści, nie poniża nikogo. Harcerz **ZA BRATA UWAŻA KAŻDEGO INNEGO HARCERZA**, każdego skauta na całym świecie, każdego wiernego tym samym ideałom. Takie widzenie świata i ludzi prowadzi do poszanowania cudzych przekonań, do demokracji i tolerancji.
5. **HARCERZ POSTĘPUJE PO RYCERSKU**, traktuje życie jak wielką grę, w której ważna jest nie tylko wygrana, ale ważne jest przede wszystkim to, jak się gra. Harcerstwo to czysta gra. Harcerz mimo negatywnych doświadczeń wierzy, że inni też grają czysto. Czysta, uczciwa, rycerska gra obowiązuje przede wszystkim wobec przeciwników. Harcerz wyciąga rękę do zgody. Harcerz jest dzielny, walczy z chamstwem, nietolerancją, przejawami brutalności. Jest uprzejmy i kulturalny, potrafi się odpowiednio zachować w każdej sytuacji. Harcerz dba o swój wygląd.
6. **HARCERZ MIŁUJE PRZYRODĘ**, nie niszczy jej, przeciwdziała jej dewastacji, **I STARA SIĘ JĄ POZNAĆ**, uczy się czytać „świętą księgę przyrody”, odczuwa silną więź z całą przyrodą. Ma świadomość, że jest jej częścią, zgłębia jej tajemnice, w niej szuka i odnajduje równowagę ducha. Przeciwdziała zagrożeniom środowiska, których źródłem jest nie tylko cywilizacja przemysłowa, ale także bezmyślność, lenistwo, brak wyobraźni, nieświadomość skutków naszych działań i zaniedbań. Dbą o bogactwa naturalne, o piękno krajobrazu.
7. **HARCERZ JEST KARNY**, karnością opartą na rozumnym posłuszeństwie, wynikającą z dobrowolnego wyboru drogi i celu, wyboru dającego poczucie wolności. Harcerz jest **POSŁUSZNY RODZICOM**, wierny rodzinnej tradycji, która współtworzy tradycję Ojczyzny. Jest posłuszny **WSZYSTKIM SWOIM PRZEŁOŻONYM**, którzy prowadzą go do wspólnie realizowanego celu – przez służbę Bogu, Polsce i bliźnim. Karność staje się źródłem poszukiwania i uznawania autorytetów w życiu społecznym.
8. **HARCERZ JEST ZAWSZE POGODNY**, idzie między ludzi z otwartym spojrzeniem płynącym z pogody ducha. Harcerz panuje nad swoimi emocjami i nerwami. Jest optymistą, ma poczucie humoru. Pomaga innym przezwyciężyć apatię, smutek, zniechęcenie, obojętność. Cieszy się radością innych.

9. **HARCERZ JEST OSZCZĘDNY**, nie skąpy, ale gospodarny, nie marnuje czasu, nie marnuje życia, pracuje skutecznie. Harcerz jest **OFIARNY** w niesieniu pomocy innym, hojny w uczynności. Przywiązuje szczególne znaczenie do bezinteresownej działalności społecznej. Przewyższa marnotrawstwo materiałów i darów przyrody, pieniędzy i pracy.
10. **HARCERZ JEST CZYSTY W MYŚLI, MOWIE I UCZYNKACH**, najpierw myśli, potem mówi, dba o czystość i piękno języka. Sprawy płci traktuje poważnie i odpowiedzialnie. Harcerz dba o zdrowie, **NIE PALI TYTONIU I NIE PIJE NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH**, nie ulega żadnym nałogom, nie próbuje używania narkotyków, pomaga innym w zwalczaniu nałogów. Abstynencję traktuje jako ważny element troski o zdrowie, o hart ducha, o opanowanie słabości własnego charakteru.

Styczeń 1996 r.

hm. Stefan Mirowski

3.4.5. Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie obietnicy i prawa zucha, przyrzeczenia i prawa harcerskiego oraz zobowiązania instruktorskiego, 1997 r.

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 16–17, dostęp zbiory własne

Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie Obietnicy i Prawa Zucha, Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego oraz Zobowiązania Instruktorskiego

XXXI Zjazd Związku Harcerstwa Polskiego potwierdza otwarty charakter naszego stowarzyszenia, którego członkiem może zostać każdy, kto akceptuje idee harcerskiej służby, bez względu na pochodzenie, rasę czy wyznanie.

Tym co nas łączy, są harcerskie ideały oparte na normach moralnych wywodzących się z uniwersalnych, kulturowych i etycznych wartości chrześcijaństwa zawartych w Obietnicy i Prawie Zucha, Przyrzeczeniu i Prawie Harcerskim oraz Zobowiązaniu Instruktorskim, kształtujących postawę szacunku wobec każdego człowieka.

XXXI Zjazd ZHP zobowiązuje Naczelnika ZHP do przeprowadzenia w ciągu najbliższej kadencji ogólnozwiązkowej dyskusji instruktorskiej nad redakcją Obietnicy i Prawa Zucha, Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego oraz Zobowiązania Instruktorskiego.

XXXI Zjazd ZHP

Warszawa, 7 grudnia 1997 r.

3.4.6. Komentarz Janusza Strojnego dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 2005 r.

źródło:

Janusz Strojny, Harcerstwa w służbie Bogu. Materiał dla parafii rzymskokatolickich, Warszawa 2005 r., s. 37–39, dostęp MH w Warszawie

Składając Przyrzeczenie Harcerskie mamy świadomość wolnego wyboru drogi, na której chcemy się realizować. Ale nie można zapomnieć, że zostaliśmy wybrani

i obdarowani więzią braterstwa i wspólnoty kręgu. Są to dary, których współczesnemu światu bardzo często brakuje. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie otwierają drogę, na którą wszedłem z własnego wyboru, ze świadomością, że zostałem do drużyny przyjęty. Właśnie wiara przypomina mi, że wybierając sam zostałem wybrany, a dzięki temu, że jestem wybrany, mogę wybierać.

Wielu ludzi wierzących jest bardzo ofiarnych i dają dużo z siebie, ale pytanie brzmi, czy dają samego siebie. Nasz Pan dał samego siebie dla nas na śmierć z miłości, nie oczekując nic w zamian.

Niezbywalną wartością wiary, jak i metody harcerskiej, jest doświadczenie, związane oczywiście z wiedzą na temat ludzkiego życia. W spotkaniu z Bogiem łączą się dwie wartości, a mianowicie wiara w Boga i przeżycie spotkania z Nim. Inaczej mówiąc – wiara w Boga wiąże się ściśle z zawierzeniem Bogu siebie, uwierzywszy Temu, który jest zawsze prawdziwy. Jeśli zatem wierzę Bogu, wiara w Boga staje się żywa, bowiem zamknięty jest obieg dobra, który formuje człowieczeństwo. Natomiast niewierzenie Bogu, ze świadomością Jego istnienia, powoduje przerwanie obiegu dobra, pustkę i jałowość przeżyć wewnętrznych, a mówienie o wartościach jest posługiwaniem się wytartymi frazesami, bowiem wartościami nie można się jedynie posługiwać dla jakichś celów, ale najpierw trzeba nimi żyć. Wartości zachowują swoją moc przemiany wówczas, gdy się nimi żyje, natomiast nie podlegają manipulacji. Dzieje się tak, gdyż działanie Boga jest udzielaniem życia, którym żyje On w łonie Trójcy, bez jakiegokolwiek tendencji do sterowania stworzeniem czy człowiekiem. Władza Boga nad światem i człowiekiem polega na udzielaniu życia, stałym potwierdzaniu i utrzymywaniu istnienia w myśl słów kanonu „dobrze, że jesteście». Działanie Boga dla dobra człowieka jest transmisją tych słów, wyrażających poszanowanie wolności człowieka, bez chęci jakiegokolwiek dominacji czy próby zawłaszczenia człowieka przez Boga.

Bez wątpienia doświadczenie wiary odbija się na płaszczyźnie życia harcerskiego. Władza i służba są ze sobą ściśle stopione i mają na celu dobro drugiej osoby. Dotyczy to kultury, życia gospodarczego, obrony niepodległości ojczyzny, poszanowania godności człowieka, codziennych obowiązków. Bezinteresowność służby harcerskiej ma te same korzenie co bezinteresowność służby Bogu, bowiem służba bezinteresowna uwzględnia zawsze na pierwszym miejscu dobro drugiego ;i prowadzi do spotkania w miłości. Wyklucza jakiegokolwiek dążenia utylitarne, osobiste i społeczne a solidaryzuje się z dobrem życia. Rozwiązywanie spraw ludzkich, na wzór działania Bożego, dokonuje się w bezinteresownej służbie.

Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie jasno i wyraźnie sytuują dialektykę władzy i służby na polu bezinteresowności i dobra życia. Bezinteresowność ma jeszcze tę szczególną zaletę, że pozwala bez żadnych przeszkód przeżyć, a zatem i doświadczyć własną tożsamość i godność. Przeżywanie zaś własnej tożsamości i godności jest niejako okiem Opatrzności Bożej złożonym w sercu człowieka, w patrzeniu na drugą osobę.

Bezinteresowność pozwala na osiągnięcie jeszcze jednego wielkiego dobra, a mianowicie zespalanie natury z cywilizacją. Dzięki zespoleniu tych dwu płaszczyzn życie rozwija się jednym nurtem, bez jakiegokolwiek rozdarcia, tętni radością i pokojem wewnętrznym. Ks. phm. Wincenty Frelichowski pisał w pamiętniku; „Niewypowiedziany tkwi w tym urok: las i cisza dokoła. Każdy szmer słyhać. Człowiek zda się zbliżać do natury. Tego uczucia nie daje chodzenie po lesie. Jedynie przez kilkogodzinne nieruchome siedzenie wchłania człowiek woń lasu, jego duszę. Łączy się jego bicie serca z tętnem życia lasu. Zapomina się o istnieniu miast, wiosek, domów. Tylko sam na sam z naturą, z życiem. I wtedy poznaje się lepiej cud życia i Tego, który to czyni; Boga. (...). O, jakież to zupełnie inne życie od dzisiejszej kultury, cywilizacji. Tu zrozumieć można duszę człowieka, lasu i pola i tu dziwić się nie można nad ich monotonością, w duszy [człowieka] panuje ten spokój, ta cisza borów i przestrzeni. Świat cały jego jest w duszy, dużo wie, jest u źródeł życia, Zna naturę, choć nie kulturę, cywilizację. Bo ta znowu dziś nie zna natury,

idzie, jakby jej nie było, uważając ją tylko za obiekt materialnej korzyści». Jedność natury i cywilizacji osiąga wspólny mianownik wówczas, gdy poszukujemy dobra na gruncie natury i cywilizacji, gdy sprawy ludzkie i troska o człowieka stawiane są na pierwszym miejscu. Także wówczas, gdy sprawy ludzkie i wiara dojrzewają na fundamencie człowieczeństwa. Dlatego lepiej jest przyjąć ofiarę, przeżyć bolesne doświadczenie, aniżeli wystąpić przeciw człowiekowi. Dlatego tak ważną sprawą jest dać człowiekowi dobrą młodość, bo tym, co zdobędzie w młodości, będzie żył w wieku dojrzałym i w starości. Już w młodości życie musi zapuścić korzenie głęboko w człowieczeństwo, bo jeśli tego nie uczyni, będzie płytkie, a cywilizacja zamiast utwierdzenia wartości wniesie wiele wypaczeń.

3.4.7. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie dyskusji o zmianie prawa harcerskiego, 2007 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 7, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie dyskusji o zmianie Prawa Harcerskiego

XXXIV Zjazd Nadzwyczajny ZHP zamyka dyskusję na temat aktualnego rozumienia Prawa Harcerskiego, do której obligowała Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie „Podstaw wychowawczych ZHP”.

Jednocześnie Zjazd dostrzega potrzebę wzmożonej pracy z kadrą w procesie samodoskonalenia pod kątem rozumienia i stosowania przez nią Prawa Harcerskiego. W celu pracy w środowiskach z wartościami obecnymi w Prawie Harcerskim należy upowszechniać i korzystać z bogatego dorobku programowego ZHP.

Przewodniczący
XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP
hm. Rafał Socha

3.4.8. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie komentarza do prawa harcerskiego, 2008 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 11, 2008 r., s. 3, dostęp zbiory własne

Uchwała nr 25/XXXV Rady Naczelnej ZHP z dnia 15 listopada 2008 r. w sprawie komentarza do Prawa Harcerskiego

1. Na podstawie uchwały XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie wniosków szczegółowych Rada Naczelna ZHP uchwała komentarz do Prawa Harcerskiego.

2. Główna Kwatera ZHP oraz harcerskie komendy są zobowiązane do upowszechnienia komentarza wśród członków ZHP.

3. Komentarz do Prawa Harcerskiego stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

4. W mocy pozostaje komentarz do Prawa Harcerskiego autorstwa hm. Stefana Mirowskiego zawarty w „Podstawach wychowawczych ZHP”, uchwalonych przez XXXIII Zjazd ZHP.

5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Związku Harcerstwa Polskiego
hm. Adam Massalski

3.4.8.1. Komentarz Rady Naczelnej ZHP dotyczący prawa harcerskiego, 2008 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 11, 2008 r., s. 4–5, dostęp zbiory własne

Harcierz sumiennie spełnia swoje obowiązki wynikające z Przyrzeczenia Harcerskiego.

Całym życiem, nie tylko na zbiórce, rajdzie i obozie, harcerz stara się przestrzegać Prawa Harcerskiego. Wszystkie swoje obowiązki wykonuje jak najlepiej potrafi. Jest dobrym Polakiem – pilnym uczniem, aktywnym młodym obywatelem. Jest także dobrym synem lub córką, dobrym kolegą i przyjacielem. Inni zawsze mogą na niego liczyć. Wie, jak zgodnie ze swoją religią może służyć Bogu. Jest harcerzem, aby się rozwijać i być coraz lepszym człowiekiem.

Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.

To znaczy, że jeśli harcerz coś obieca, to na pewno spełni swoją obietnicę, jeśli mówi o czymś, to można mu wierzyć.

Harcierz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.

Harcierz poproszony o pomoc – na pewno nie odmówi, bo na harcerza zawsze można liczyć. Ale harcerz nie czeka, aż ktoś zwróci się do niego o pomoc – sam dostrzega ludzi, którzy potrzebują jego pomocy, miejsca, gdzie może być przydatny.

Harcierz w każdym widzi bliźniego a za brata uważa każdego innego harcerza.

Dla harcerza każdy człowiek jest ważny. Harcerz nie przechodzi obojętnie obok tych, którym dzieje się krzywda, jest wrażliwy na problemy innych. W kontaktach międzyludzkich jest otwarty i tolerancyjny, stara się zrozumieć każdego człowieka, odnaleźć w nim to, co wartościowe. Potrafi zdobyć prawdziwych przyjaciół.

Do harcerza, jak do kogoś z najbliższej rodziny, w każdej sprawie może zwrócić się każdy inny harcerz i każdy skaut, wiedząc, że znajdzie w nim niezawodnego przyjaciela, któremu zawsze można zaufać.

Harcierz postępuje po rycersku.

Harcierz ma poczucie własnej godności i szanuje godność innych ludzi. Ma zasady życiowe, którymi się kieruje, dąży do celu zawsze przestrzegając obowiązujących reguł. Nie boi się przedstawiać nieuczciwości, nietolerancji i przemocy. Swym postępowaniem dowodzi, że warto być człowiekiem uczciwym, kulturalnym i honorowym.

Harcierz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

Harcierz żyje blisko natury, dlatego chce ją jak najlepiej poznać i dobrze zrozumieć. Żyje w zgodzie z przyrodą, w sposób jak najbardziej dla niej przyjazny. Jest dla kolegów i rodziny wzorem, jak w codziennym życiu chronić środowisko naturalne – oszczędza wodę i energię elektryczną, segreguje odpady.

Harcierz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.

Harcierz ma zaufanie do swoich rodziców i przełożonych, wie, że chcą dla niego jak najlepiej, dlatego sumiennie wykonuje powierzone przez nich obowiązki. Szanuje ich, dlatego jest z nimi szczerzy – potrafi wyrazić swoją opinię, gdy myśli inaczej.

Harcierz jest zawsze pogodny.

Harcerza można poznać po tym, że to, co robi, sprawia mu radość. Jest pozytywnie nastawiony do ludzi. Swoją radością i poczuciem humoru potrafi pomóc innym. Nawet w trudnych sytuacjach umie zachować optymizm, aby łatwiej poradzić sobie z problemami.

Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

Harcerz potrafi mądrze gospodarować pieniędzmi i wszystkim, co posiada. Szanuje pracę innych ludzi. Odpowiedzialnie korzysta z tego, co jest wspólne w domu, szkole i drużynie. Potrafi dzielić się z innymi tym, co ma – nie tylko przedmiotami, ale również swoim czasem, umiejętnościami.

Harcerz jest czysty w myśli, w mowie i uczynkach; nie pali tytoniu i nie pije napojów alkoholowych.

Harcerz myśli, mówi i postępuje tak, aby zasłużyć na miano kulturalnego człowieka, dobrego ucznia i kolegi. Nie życzy innym źle, nie mówi o innych źle, jest wobec innych uczciwy. Harcerz chce być silny i zdrowy, dlatego dba o higienę, właściwie się odżywia, wie, jak szkodliwe dla zdrowia jest picie alkoholu, palenie papierosów i próbowanie narkotyków. Chce być sprawny, dlatego potrafi mądrze dzielić czas na korzystanie z telewizji i komputera oraz ruch na świeżym powietrzu.

3.4.9. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r. w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego

Dostrzegając konieczność dyskusji nad obecną redakcją Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego, XXXVIII Zjazd ZHP zobowiązuje:

1. Przewodniczącego ZHP do powołania zespołu do spraw redakcji Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego nie później niż do 1 marca 2014 r. W skład zespołu wejdzie maksymalnie 17 delegatów na XXXVIII Zjazd ZHP wybranych przez grupy delegatów z poszczególnych chorągwi.
2. Zespół powołany przez Przewodniczącego ZHP:
 1. do wyboru przewodniczącego, który będzie kierował pracą zespołu.
 2. by w swoich pracach uwzględnił:
 - a. umieszczenie w redakcji Prawa Harcerskiego wartości takich jak samokształcenie, gospodarność oraz sprawność fizyczna,
 - b. utrwalone w historii zapisy obowiązujących na przestrzeni ponad stu lat różnych redakcji Prawa Harcerskiego,
 - c. zmianę zamkniętego katalogu drugiej części punktu 10 obecnej redakcji Prawa Harcerskiego na zapis całościowy, dotyczący wszystkich nałogów,
 - d. rewizję kolejności punktów w dotychczasowej redakcji Prawa Harcerskiego,
 - e. możliwość utworzenia alternatywnej wersji Przyrzeczenia Harcerskiego dla osób niewierzących,
 - f. zasadność odwołania do Przyrzeczenia w Prawie Harcerskim, jeśli w Przyrzeczeniu Harcerskim zawarte jest już odniesienie do Prawa,
 - g. możliwość rezygnacji z abstynencji,
 - h. opinię wybranych przez siebie ekspertów,

- i. inne kwestie, dotyczące Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego, które zostaną zgłoszone podczas prac zespołu,
- 3. do opracowania jednolitego projektu redakcji wraz z niezbędnymi do ewentualnej zmiany przepisów dokumentami nie później niż do 30 listopada 2014 r.,
- 4. do przedstawienia projektu władzom naczelnym nie później niż do 31 grudnia 2014 r.

Bibliografia¹

- Bernard D., *Ruch harcerski w Polsce*, Warszawa 1991.
- Biernat S. (red.), *Nieprzetarty szlak wczoraj i dziś. Historia i metodyka*, Bydgoszcz 1993.
- Błażejowski W., *Bibliografia harcerska 1911–1960 Suplement*, Warszawa 1984.
- Błażejowski W., *Bibliografia harcerska 1911–1960*, Warszawa 1981.
- Błażejowski W., *Bibliografia harcerska 1961–1981*, Warszawa 1985.
- Chrabąszcz J., *Harcerze Gorszego Boga. Związek Harcerstwa Polskiego w okresie transformacji ustrojowej państwa lat 1989–1990*, Toruń 2006.
- Creswell J.W., *Projektowanie badań naukowych*, Kraków 2013.
- Czopowicz S., *Bogu Polsce Bliżnim. Obraz harcerstwa Rzeczypospolitej Niepodległej spuścizna ideowa i wychowawcza*, Warszawa 2004.
- Czopowicz S., *KIHAM*, Warszawa 1998.
- Czubiński A. (red.), *Polska i Polacy po II wojnie światowej (1945–1989)*, Poznań 1998.
- Davies N., *Boże igrzysko: historia Polski*, Kraków 2002.
- Dybkowska A., Żaryn J., Żaryn M., *Polskie dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności*, Warszawa 1996.
- Dyczewski L., *Kultura Polska w procesie przemian*, Lublin 1993.
- Dmytrowski L., *Trzy młodości ruchu wuchowego*, Warszawa 1989.
- Drozdowski M.M., (red.), *Harcerska antologia papieska*, Warszawa 1999.
- Fietkiewicz O. (red.), *Leksykon harcerstwa*, Warszawa 1988.
- Flick U., *Projektowanie badania jakościowego*, Warszawa 2010.
- Frątczak J., Frątczak P., *Rola stowarzyszeń społecznych w edukacji pozaszkolnej*, Bydgoszcz 1990.
- Główny Urząd Statystyczny, *historia Polski w liczbach. Państwo, społeczeństwo*, tom. I, Warszawa 2003.
- Gutek G. L., *Filozoficzne i ideologiczne podstawy edukacji*, Gdańsk 2003.
- Harcerskie ideały*, Warszawa 1997.
- Harcerstwo w Inowrocławiu 1913–2003*, Inowrocław 2003.
- Hejnicka-Bezwińska T., *Zarys Historii Wychowania (1944–1989), Oświata i pedagogika pomiędzy dwoma kryzysami*, część IV, Kielce 1996.
- Haykowski M., *Między odbudową a odrodzeniem 1944–1956. Instruktorska czytanka*, Warszawa 2000.
- Katner W. (red.), *W 40-lecie Zjazdu Łódzkiego*, materiały z seminarium z 7XII 1996, Łódź 1997.

¹ Niniejszy wykaz zawiera literaturę przedmiotu przeanalizowaną w trakcie kwerendy na potrzeby niniejszego wyboru. Wykaz źródeł cytowanych znajduje się w Załączniku nr 1 – *Spis źródeł*. (Przyp. K.M.)

- Konferencje harcmistrzowskie ZHP 1992/1993*, Warszawa 1993.
- Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź, 1982.
- Krzyszowski A., *Trwałość i ciągłość harcerskiego wychowania*, (w:) Marynowicz-Hetka E., Piekarski J., Cyrańska E. (red.), *Pedagogika społeczna jako dyscyplina akademicka. Stan i perspektywy*, Łódź 1998.
- Kubinowski D., *Jakościowe badania pedagogiczne*, Lublin 2010.
- Miszczyk M., *Harcerskie symbole*, Kraków 1988.
- Paćkowski R., *Gra o harcerstwo*, Warszawa 2005.
- Palka S., *Metodologia, Badania, Praktyka Pedagogiczna*, Gdańsk 2006.
- Palka S., *Podstawy metodologii badań w pedagogice*, Gdańsk 2010.
- Poradnik harcerski*, Łódź 2000.
- Rozważania o harcerstwie*. Artykuły inspirowane „Deklaracją ideową XXXII Zjazdu ZHP” publikowane w „Czuwaj” w latach 2003–2004, Warszawa 2004.
- Rubacha K., *Metodologia badań nad edukacją*, Warszawa 2008.
- Siedlar-Kołyśko T., *Byli, są czy będą?*, Kraków 2006.
- Sikorski T., *Harcerskie odznaki honorowe*, Kraków 1991.
- Skauting światowy, mały informator*, Warszawa 1990.
- Sowa J., Niedzielski Z., *Metodyka pracy harcerskiej w zarysie*, Rzeszów 2003.
- Sztompka P. (red.), *Imponderabilia wielkiej zmiany*, Warszawa–Kraków 1999.
- Sztompka P., *Trauma wielkiej zmiany*, Warszawa 2000.
- Śliwerski B., *Przyrzeczenie harcerskie*, Kraków 1994.
- Śliwerski B., *Przyrzeczenie harcerskie*, Kraków 2009.
- Śliwerski W., *Stopnie harcerskie z dziejów metodyki*, Kraków 1989.
- Śliwerski W., *Różne oblicza harcerstwa*, Kraków 2011.
- Śliwerski W., *Wydawcy gorszego boga*, Kraków 2011.
- Trempała E., *Edukacja równoległa*, Bydgoszcz 1990.
- Topolski J., *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*, Warszawa 1998.
- Topolski J., *Teoria wiedzy historycznej*, Poznań 1983.
- Wiśniewska H., *Gawędy Druhny Babci*, Warszawa 2001.
- Wołoszyn S., *Źródła do dziejów wychowania i myśli pedagogicznej*, Warszawa 1966.
- Wołoszyn S., *Źródła do dziejów wychowania i myśli pedagogicznej*, tom III, księga I i II, Kielce 1998.
- Wołoszyn S., *Nauki o wychowaniu w Polsce w XX wieku*, Kielce 1998.
- Woroniecki Z., *Harcerski system wychowawczy*, (w:) *Encyklopedia pedagogiczna*, Po-mykało (red.), Warszawa 1997.
- Z dziejów ruchu harcerskiego. Studia – Szkice – Materiały 1911–2006*, Rzeszów 2006.
- Związek Harcerstwa Polskiego* (hasło), (w:) *Leksykon pedagogiki*, Śliwerski B., Milerski B. (red.), Warszawa 2000.

Załącznik 1

Spis treści wraz ze wskazaniem źródeł

Część VI

Odrodzenie ruchu harcerskiego, trudne lata demokracji 1989–2012

Rozdział I

Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. IX/XXVI Zjazd ZHP, 1989 r.

1.1.1. Deklaracja IX/XXVI Zjazd ZHP w sprawie zmian w ZHP

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 19–20, dostęp MH w Warszawie

1.1.2. Uchwały IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.1.2.1. drogowskazów, kierunków harcerskiej służby, instruktorów, warunków realizacji programu

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 3–17, dostęp MH w Warszawie

1.1.2.2. zmiany numeracji Zjazdów

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 16, dostęp MH w Warszawie

1.1.2.3. zaproszenia na Zjazd przedstawicieli środowisk niezależnych

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 16, dostęp MH w Warszawie

1.1.2.4. wniosków szczegółowych

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 21, dostęp MH w Warszawie

1.1.3. Stanowisko IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie stosunków między ZHP a Kościołem
źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 21–22, dostęp MH w Warszawie

1.1.4. Apel uczestników IX/XXVI Zjazdu ZHP do harcerskich pokoleń

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 23–24, dostęp MH w Warszawie

1.1.5. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie stosunku harcerstwa do swojej historii

źródło:

Biuletyn Informacyjny, nr 5, 1989 r., ZHP Główna Kwatera, s. 1–5, dostęp MH w Warszawie

1.2. XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1990 r.

1.2.1. Uchwała Rady Naczelnej w sprawie zwołania Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22.IX.1990 r., Warszawa 1990 r., s. 7–8, dostęp MH w Warszawie

1.2.2. Wystąpienie Przewodniczącego Centralnej Komisji Rewizyjnej ZHP, Jerzego Kwiecińskiego, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 25, dostęp MH w Warszawie

1.2.3. List Wiceministra Edukacji Narodowej, Anny Radziwiłł, do delegatów na XXII Nadzwyczajny Zjazd ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 36, dostęp MH w Warszawie

1.2.4. Uchwała XXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zwołania w trybie pilnym Zjazdu ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 47, dostęp MH w Warszawie

1.2.5. Wystąpienie końcowe Naczelnika ZHP, Krzysztofa Grzebyka, na XXVII Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

XXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 22 IX 1990 r., Warszawa 1990 r., s. 46, dostęp MH w Warszawie

1.3. XXVIII Zjazd ZHP, 1990 r.

1.3.1. Wystąpienia na XXVIII Zjeździe ZHP

1.3.1.1. Ministra Edukacji Narodowej, Henryka Samsonowicza, na XXVIII Zjeździe ZHP

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 26–27, dostęp MH w Warszawie

1.3.1.2. Wystąpienie Komisarza Regionu Europejskiego Światowej Organizacji Ruchu Skautowego, Dominique'a Bénarda, na XXVIII Zjeździe ZHP

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 29–31, dostęp zbiory własne

1.3.2. Deklaracja XXVIII Zjazdu ZHP określająca charakter stowarzyszenia

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 44, dostęp zbiory własne

1.3.3. Stanowiska XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.3.3.1. historii harcerstwa

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 45, dostęp zbiory własne

1.3.3.2. miejsca ZHP w ruchu harcerskim

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 46, dostęp zbiory własne

1.3.3.3. powrotu i współpracy ZHP z międzynarodowymi strukturami skautowymi

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 46, dostęp zbiory własne

1.3.3.4. harcerstwa żeńskiego i męskiego

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 47, dostęp zbiory własne

1.3.4. Decyzja Komisji Uchwał i Wniosków XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 48, dostęp zbiory własne

1.4. XXIX Zjazd ZHP, 1993 r.

1.4.1. Wystąpienie Prezydenta RP, Lecha Wałęsy, na XXIX Zjeździe ZHP

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 12–13, dostęp zbiory własne

1.4.2. Apel XXIX Zjazdu ZHP do władz Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie uregulowania zasad udziału harcerstwa w Systemie Edukacji Narodowej

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993, Warszawa 1995 r., s. 25, dostęp zbiory własne

1.4.3. Uchwały XXIX Zjazdu ZHP w sprawie:

1.4.3.1 wyznaczenia kierunków działania stowarzyszenia

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 7, dostęp zbiory własne

1.4.3.2. wniosków szczegółowych

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 36–38, dostęp zbiory własne

1.4.4. Stanowiska XXIX Zjazdu ZHP w sprawie:

1.4.4.1. roli harcerstwa wobec zagrożeń współczesnej cywilizacji

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 29, dostęp zbiory własne

1.4.4.2. wspierania harcerstwa na wsi

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 30, dostęp zbiory własne

1.4.4.3. programu harcerstwa starszego

źródło;

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 31, dostęp zbiory własne

1.4.4.4. instruktorów

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 32, dostęp zbiory własne

1.4.4.5. wyborów samorządowych

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 34, dostęp zbiory własne

1.4.4.6. rozwoju duchowego

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 34, dostęp zbiory własne

1.4.4.7. prawa dzieci do harcerstwa

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 36–37, dostęp zbiory własne

1.5. XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 1995 r.

1.5.1. Wystąpienie Naczelnika ZHP, Ryszarda Paclawskiego, na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 9–16, dostęp MH w Warszawie

1.5.2. Oświadczenie władz ZHP w sprawie wyborów Prezydenta RP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 17, dostęp MH w Warszawie

1.6. XXXI Zjazd ZHP, 1997 r.

1.6.1. Uchwały XXXI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.6.1.1. celów i zamierzeń wychowawczych stowarzyszenia

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 5–8, dostęp zbiory własne

1.6.1.2. wniosków szczegółowych

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 9–11, dostęp zbiory własne

1.6.2. Stanowiska XXXI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.6.2.1. współdziałania organizacji harcerskich w wychowaniu dzieci i młodzieży

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 12, dostęp zbiory własne

1.6.2.2. wyborów samorządowych

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 13–14

1.6.2.3. współpracy ZHP ze środowiskami harcerskimi na Wschodzie

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 15, dostęp zbiory własne

1.6.2.4. pracy z kadrą instruktorską

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 17, dostęp zbiory własne

1.6.2.5. pomocy władz państwowych dla stowarzyszeń

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 18–19, dostęp zbiory własne

1.6.2.6. reprezentacji kobiet i mężczyzn we władzach ZHP

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa 1998 r., s. 20, dostęp zbiory własne

1.6.3. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie opracowania „Harcerskie Ideały”

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 II 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 4, dostęp zbiory własne

1.6.3.1. Treść opracowania „Harcerskie Ideały”

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 II 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 5–13, dostęp zbiory własne

1.7. XXXII Zjazd ZHP, 2001 r.

1.7.1. Uchwały XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.7.1.1. strategii rozwoju ZHP w latach 1999–2007

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 20, dostęp zbiory własne

1.7.1.2. Deklaracji Ideowej XXXII Zjazdu ZHP

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 20–24, dostęp zbiory własne

1.7.1.3. programu ZHP na lata 2002–2005

źródło:

W sprawie „Barw Przyszłości” – programu ZHP na lata 2002–2005, (w:) XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 25–26, dostęp zbiory własne

1.7.1.4. pracy z kadrą organizacji

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 26–28, dostęp zbiory własne

1.7.1.5. wniosków szczegółowych

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 29, dostęp zbiory własne

1.7.2. Stanowiska XXXII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.7.2.1. harcerskiej tradycji i historii

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 31–32, dostęp zbiory własne

1.7.2.2. społecznej roli ZHP

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 32–33, dostęp zbiory własne

1.7.2.3. harcerstwa starszego

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 35–36, dostęp zbiory własne

1.7.2.4. wzmacniania pozytywnego wizerunku ZHP w społeczeństwie

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 36, dostęp zbiory własne

1.8. XXXIII Zjazd ZHP, 2005 r.

1.8.1. Uchwały XXXIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.8.1.1. strategii rozwoju ZHP do 2009 r.

źródło:

XXXIII Zjazd ZHP 1–4 XII 2005 r., Warszawa 2006 r., s. 6–26, dostęp zbiory własne

1.8.1.2. podstaw wychowawczych ZHP

źródło:

XXXIII Zjazd ZHP 1–4 XII 2005 r., Warszawa 2006 r., s. 26–47, dostęp zbiory własne

1.8.1.3. 100-lecia skautingu i 100-lecia harcerstwa

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–2, 2006 r., s. 4–6, dostęp zbiory własne

1.8.1.4. wniosków szczegółowych

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–2, 2006 r., s. 6, dostęp zbiory własne

1.9. XXXIV Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2007 r.

1.9.1. Uchwała XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie wniosków szczegółowych

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 8, dostęp zbiory własne

1.9.2. Stanowisko XXXIV Zjazdu ZHP w sprawie programu ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 9, dostęp zbiory własne

1.10. XXXV Nadzwyczajny Zjazd, ZHP 2007 r.

1.10.1. Relacja „Czuwaj” z XXXV Nadzwyczajny Zjazd ZHP

źródło:

„Czuwaj”, nr 10, 2007 r., s. 11–12, dostęp MH w Warszawie

1.11. XXXVI Zjazd ZHP, 2009 r.

1.11.1. Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.11.1.1. zmian w podstawach wychowawczych ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 34–46, dostęp zbiory własne

1.11.1.2. oceny realizacji strategii ZHP do roku 2009 oraz przygotowania i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 51–52, dostęp zbiory własne

1.11.1.3. ochrony prawnej wizerunku krzyża harcerskiego

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 53, dostęp zbiory własne

1.11.1.4. wniosków szczegółowych

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 54–55, dostęp zbiory własne

1.11.2. Stanowiska XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie:

1.11.2.1. wychowania duchowego w ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 56–57, dostęp zbiory własne

1.11.2.2. roli instruktorów programowych w harcerskich komendach

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 57, dostęp zbiory własne

1.12. XXXVII Nadzwyczajny Zjazd ZHP, 2011 oraz 2012 r.

1.12.1. Uchwała XXXVII Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie przyjęcia i trybu wprowadzenia strategii rozwoju ZHP na lata 2012–2017

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2011 r., s. 3–9, dostęp zbiory własne

1.13. XXXVIII Zjazd ZHP, 2013 r.

1.13.1. Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.13.1.1. wzmocnienia roli harcerskich specjalności w programie wychowania ZHP

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.1.2. w sprawie kształtowania wizerunku harcerstwa i funkcji drużynowego w odbiorze społecznym

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.1.3. wzmocnienia działalności programowej drużyn i gromad

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.1.4. procesu rozdzielenia działalności gospodarczej od wychowawczej

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.1.5. realizacji kierunku Strategii Rozwoju ZHP na lata 2012–2017, Przyjazna Struktura, w zakresie podjęcia prac nad oceną funkcjonowania obecnej struktury organizacyjnej ZHP oraz opracowania i wdrożenia zmian usprawniających jej funkcjonowanie

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.1.6. planu pozyskiwania kadry wśród osób dorosłych 35+

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.2. Stanowiska XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie:

1.13.2.1. stworzenia warunków do pracy systemem małych grup

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.2.2. udziału instruktorek i instruktorów Związku Harcerstwa Polskiego w wyborach samorządowych

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.2.3. sytuacji na Ukrainie

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

1.13.2.4. zadośćuczynienia instruktorom, którzy za swoją harcerską służbę doznali nieuzasadnionych krzywd

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Rozdział II

Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1989 r.

2.1.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IX/XXVI Zjazd ZHP ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 IV 1989 r.

źródło:

Załącznik do Zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4.04.1989 r., Monitor Polski, nr 10, z 1989 r., poz.82, dostęp zbiory własne

2.1.2. Uchwała IX/XXVI Zjazdu ZHP w sprawie trybu wprowadzania postanowień Statutu ZHP

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Kraków 1989 r., s. 20, dostęp zbiory własne

2.2. Statut ZHP, 1990 r.

2.2.1. Uchwała XXVIII Zjazdu ZHP w sprawie wprowadzenia w życie Statutu ZHP

źródło:

Statut ZHP, „CZUWAJ”, Kraków 1991 r., dostęp zbiory własne

2.2.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

XXVIII Zjazd ZHP w Bydgoszczy 6–9 XII 1990 r., Warszawa 1995 r., s. 43, dostęp zbiory własne

2.3. Statut ZHP, 1993 r.

2.3.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r.

źródło:

Statut ZHP, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 1994 r., dostęp zbiory własne

2.4. Statut ZHP, 1995 r.

2.4.1. Uchwała XXX Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 3, dostęp zbiory własne

2.4.2. Zmiany w Statucie ZHP przyjęte na XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 4–8, dostęp zbiory własne

2.5. Statut ZHP, 1997 r.

2.5.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r. i XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r.

źródło:

Statut ZHP, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 1998 r., dostęp zbiory własne

2.6. Statut ZHP z 2001 r.

2.6.1. Uchwała XXXII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie dotyczących uzyskania osobowości prawnej przez jednostki terenowe ZHP

źródło:

XXXII Zjazd ZHP Warszawa 6–9 XII 2001 r., Warszawa 2002 r., s. 30, dostęp zbiory własne

2.6.2. Tekst Statutu ZHP Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r. oraz XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r.

źródło:

Statut ZHP, Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty, Warszawa 2002 r., dostęp zbiory własne

2.7. Statut ZHP, 2005 r.

2.7.1. Uchwała XXXIII Zjazdu ZHP wprowadzająca zmiany do Statutu ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–2, 2006 r., s. 6–8, dostęp zbiory własne

2.7.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r., XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r. oraz XXXIII Zjazd ZHP w dniu 3 XII 2005

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

2.8. Statut ZHP, 2009 r.

2.8.1. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 3, dostęp zbiory własne

2.8.1.1. Załącznik nr 1 do Uchwały XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 3–5, dostęp zbiory własne

2.8.2. Uchwała XXXVI Zjazdu ZHP w sprawie prac nad nowym Statutem ZHP

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2009 r., s. 52, dostęp zbiory własne

2.9. Statut ZHP, 2011/2012 r.

2.9.1. Uchwały XXXVII Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

2.9.1.1. nr 1

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2011 r., s. 9–10, dostęp zbiory własne

2.9.1.2. nr 2

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 12, 2011 r., s. 11–12, dostęp zbiory własne

2.9.1.3. nr 3

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 3–4, dostęp zbiory własne

2.9.1.4. nr 4

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 4, dostęp zbiory własne

2.9.1.5. nr 5

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 5–6, dostęp zbiory własne

2.9.1.6. nr 6

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 6–7, dostęp zbiory własne

2.9.1.7. nr 7

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 7, dostęp zbiory własne

2.9.1.8. nr 8

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 8, dostęp zbiory własne

2.9.1.9. nr 9

źródło:

Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 8–9, dostęp zbiory własne

2.9.1.10. nr 10

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 9–10, dostęp zbiory własne

2.9.1.11. nr 11

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2012 r., s. 10–12, dostęp zbiory własne

2.9.2. Tekst jednolity Statutu ZHP z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez XXXVII Zjazd Nadzwyczajny ZHP

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

2.10. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 5 grudnia 2013 r. w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło: <http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

2.10. 1. Załącznik do Uchwały XXXVIII Zjazdu ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP

źródło: <http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Rozdział III

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha

3.1.1. Obietnica Zucha

3.1.1.1. Rota obietnicy zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 5, dostęp zbiory własne

3.1.2. Prawo Zucha

3.1.2.1. Treść prawo zucha, uchwalona Uchwałą Nadzwyczajnego Zjazdu ZHP w dniu 10 VI 1995 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 6, dostęp zbiory własne

3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie

3.2.1. Przyrzeczenie

3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Harcerska Oficyna Wydawnicza 1989 r., s. 5, dostęp zbiory własne

3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

Statut ZHP uchwalony przez XXVIII Zjazd ZHP, „Czuwaj”, Kraków 1991 r., s. 6, dostęp zbiory własne

3.2.1.3. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XXX Nadzwyczajny Zjazd ZHP w dniu 10 VI 1995 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 6, 1995 r., s. 6, dostęp zbiory własne

3.2.2. Prawo Harcerskie

3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Harcerska Oficyna Wydawnicza 1989 r., s. 25, dostęp zbiory własne

3.2.2.2. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

Statut ZHP uchwalony przez XXVIII Zjazd „Czuwaj”, Kraków 1991 r. ZHP, s. 6, dostęp zbiory własne

3.3. Zobowiązanie instruktorskie, kodeks instruktorski

3.3.1. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez IX/XXVI Zjazd ZHP w dniach 28–31 III 1989 r.

źródło:

Uchwały i stanowiska XXVI Zjazdu ZHP, Harcerska Oficyna Wydawnicza 1989 r., s. 26, dostęp zbiory własne

3.3.2. Rota zobowiązania instruktorskiego, uchwalona przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r.

źródło:

Statut ZHP uchwalony przez XXVIII Zjazd ZHP, „CZUWAJ”, Kraków 1991 r., s. 7, dostęp zbiory własne

3.3.3. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie postaw instruktorskich, w dniach 1–3 VII 2007 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 7, dostęp zbiory własne

3.3.4.1. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie Kodeksu Instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2009 r., s. 3, dostęp MH

3.3.4.2. Treść kodeksu instruktorskiego uchwalona przez Radę Naczelną ZHP w dniu 7 III 2009 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 3, 2009 r., s. 3–5, dostęp zbiory własne

3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane

3.4.1. Komentarz Wiktora Jacewicza, dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1992 r.

źródło:

Wiktor Jacewicz, Naczelne hasła moralne skautingu, Kraków 1992 r., s. 15–27, dostęp MH

3.4.2. Uchwała XXIX Zjazdu ZHP w sprawie przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1993 r.

źródło:

XXIX Zjazd ZHP w Warszawie 9–12 XII 1993 r., Warszawa 1995 r., s. 35, dostęp zbiory własne

3.4.3. Komentarz Józefa Glempa dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1995 r.

źródło:

Archiwum Sekretariatu Prymasa Polski, (w:) Harcerska Antologia Papieska, Warszawa, 1999 r., s. 73–76, dostęp zbiory własne

3.4.4. Harcerskie Ideały, 1997 r.

3.4.4.1. Komentarz dotyczący obietnicy i prawa zucha

źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22 II 1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 18–22, dostęp zbiory własne

3.4.4.2. Komentarz Stefana Mirowskiego dotyczący prawa i przyrzeczenia harcerskiego
źródło:

Uchwała Rady Naczelnej ZHP nr 32 z 22.02.1997 r. w sprawie opracowania pt. „Harcerskie
Ideały”, (w:) Harcerskie Ideały, Warszawa 1997 r., s. 14–17, dostęp zbiory własne

3.4.5. Stanowisko XXXI Zjazdu ZHP w sprawie obietnicy i prawa zucha, przyrzeczenia
i prawa harcerskiego oraz zobowiązania instruktorskiego, 1997 r.

źródło:

XXXI Zjazd ZHP Zegrze, 4–7 XII 1997 r., Warszawa, 1998 r., s. 16–17, dostęp zbiory własne

3.4.6. Komentarz Janusza Strojnego dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 2005 r.

źródło:

Janusz Strojny, Harcerstwa w służbie Bogu. Materiał dla parafii rzymskokatolickich,
Warszawa 2005 r., s. 37–39, dostęp MH

3.4.7. Uchwała XXXIV Zjazdu Nadzwyczajnego ZHP w sprawie dyskusji o zmianie prawa
harcerskiego, 2007 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 1–8, 2007 r., s. 7, dostęp zbiory własne

3.4.8. Uchwała Rady Naczelnej ZHP w sprawie komentarza do prawa harcerskiego, 2008 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 11, 2008 r., s. 3, dostęp zbiory własne

3.4.8.1. Komentarz Rady Naczelnej ZHP dotyczący prawa harcerskiego, 2008 r.

źródło:

„Wiadomości Urzędowe” ZHP, nr 11, 2008 r., s. 4–5, dostęp zbiory własne

3.4.9. Uchwała XXXVIII Zjazdu Związku Harcerstwa Polskiego z dnia 8 grudnia 2013 r.
w sprawie Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego

źródło:

<http://dokumenty.zhp.pl/>, dostęp zbiory własne

Załącznik 2.

Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014

L.P	Numeracja nadana przez ZHP	Nazwa Zjazdu	Data	Miejsce obrad
1	I	Zjazd Walny ZHP	31 XII 1920–2 I 1921	Warszawa
2	II	Zjazd Walny ZHP	28–31 XII 1921	Lwów
3	III	Zjazd Walny ZHP	6–7 IV 1923	Poznań
4	IV	Zjazd Walny ZHP	25–26 IV 1924	Lublin
5	V	Zjazd Walny ZHP	17–18 IV 1925	Lwów
6	VI	Zjazd Walny ZHP	10–11 IV 1926	Kraków
7	VII	Zjazd Walny ZHP	23–24 IV 1927	Warszawa
8	VIII	Zjazd Walny ZHP	14–15 IV 1928	Łódź
9	IX	Zjazd Walny	28–29 XII 1929	Warszawa
10	X	Nadzwyczajny Zjazd Walny	26–27 IV 1930	Warszawa
11	XI	Zjazd Walny ZHP	1–2 II 1931	Kraków
12	XII	Zjazd Walny ZHP	1–3 IV 1932	Warszawa
13	XIII	Zjazd Walny ZHP	22–23 IV 1933	Katowice
14	XIV	Zjazd Walny ZHP	11–12 V 1934	Wilno
15	XV	Zjazd Walny ZHP	25–26 V 1935	Gdynia
16	XVI	Zjazd Walny ZHP	23–24 V 1936	Lwów
17	XVII	Zjazd Walny ZHP	20–21 V 1939	Lublin
18		Krajowy Zjazd Działaczy Harcerskich	8–10 XII 1956	Łódź
19	II	Zjazd Walny ZHP	18–21 IV 1959	Warszawa
20	III	Zjazd Walny ZHP	3–5 IV 1964	Warszawa
21	IV	Zjazd ZHP	14–16 X 1968	Warszawa

22	V	Zjazd ZHP	11–13 III 1973	Warszawa
23	VI	Zjazd ZHP	28–29 III 1977	Warszawa
24	VII	Zjazd ZHP	15–18 III 1981	Warszawa
25	VIII	Zjazd ZHP	28–31 III 1985	Warszawa
26	IX/XXVI	Zjazd ZHP	28–31 III 1989	Warszawa
27	XXVII	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	22 IX 1990	Chorzów
28	XXVIII	Zjazd ZHP	6–9 XII 1990	Bydgoszcz
29	XXIX	Zjazd ZHP	9–12 XII 1993	Warszawa
30	XXX	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	10 VI 1995	Poznań
31	XXXI	Zjazd ZHP	4–7 XII 1997	Zegrze
32	XXXII	Zjazd ZHP	6–9 XII 2001	Warszawa
33	XXXIII	Zjazd ZHP	1–4 XII 2005	Warszawa
34	XXXIV	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	1–3 VII 2007	Załęcze Wielkie
35	XXXV	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	9 IX 2007	Bydgoszcz
36	XXXVI	Zjazd ZHP	5–6 XII 2009	Warszawa
37	XXXVII	Nadzwyczajny Zjazd ZHP	2–4 XII 2011 oraz 10 III 2012	Warszawa
38	XXXVIII	Zjazd ZHP	5–6 XII 2013	Warszawa

Załącznik 3.

Wykaz chronologiczny statutów ZHP

1. Statut uchwalony przez IV Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej w dniach 3–5 I 1920 r. uchwalony przez I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r. zaakceptowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 19 III 1920 r. oraz w dniu 2 VIII 1920 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych, za zgodą Ministra Spraw Wojskowych,
2. Statut uchwalony przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 6–7 IV 1923 r., zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych 2 VII 1923 r. za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych,
3. Statut uchwalony przez VIII Zjazd Walny w dniach 14–15 IV 1928 r. nie został zatwierdzony przez władze państwowe,
4. Statut uchwalony przez X Nadzwyczajny Zjazd Walny w dniach 25–27 IV 1930 r. nie został zatwierdzony przez władze państwowe,
5. Statut uchwalony przez XII Zjazd Walny w dniach 1–2 IV 1932 r., nie został zatwierdzony przez władze państwowe,
6. Statut uchwalony przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV 1933 r., Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej w dniu 15 IV 1934 r. oraz zatwierdzony przez XIV Zjazd Walny w dniach 11–12 V 1934 r., nadany przez Radę Ministrów 8 IV 1936 r.,
7. Statut uchwalony przez II Walny Zjazd ZHP w dniach 18–21 IV 1959 r. ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 IX 1959 r.,
8. Statut uchwalony przez III Zjazd ZHP w dniach 3–5 IV 1964 r. ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw wewnętrznych z dnia 20 V 1965 r.,
9. Statut uchwalony przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r., ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 VIII 1969 r.,
10. Statut ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 IX 1975 r.,
11. Statut uchwalony przez VI Zjazd ZHP w dniach 28–29 III 1977 r. ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 XI 1977 r.,
12. Statut uchwalony przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 VII 1981 r.,
13. Statut ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 IV 1989 r.,
14. Statut uchwalony przez XXVIII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 1990 r. ze zmianami uchwalonymi przez XXIX Zjazd ZHP w dniach 9–12 XII 1993 r., XXX Nadzwyczajnym Zjeździe ZHP w dniu 10 VI 1995 r., XXXI Zjazd ZHP w dniach 4–7 XII 1997 r., XXXII Zjazd ZHP w dniach 6–9 XII 2001 r., XXXIII Zjazd ZHP w dniu 3 XII 2005 r. oraz XXXVI Nadzwyczajny Zjazd ZHP w dniach 2–4 XII 2011 r. oraz 10 III 2012 r.

Spis treści tomu I

Od Wydawcy	17
Wprowadzenie	19

Część I

Utworzenie i rozwój ogólnopolskiego ZHP 1918–1939

Rozdział I

Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. Wydarzenia poprzedzające pierwszy Zjazd ZHP	39
1.1.1. Rezolucje Zjazdu Skautowego, 1916 r., określające:	
1.1.1.1. zadania pracy skautowej i stosunek do organizacji wojskowych	39
1.1.1.2. zasady na których ma być oparty nowo powstały	
Związek Harcerstwa Polskiego	39
1.1.1.3. akt połączenia Związku Harcerstwa Polskiego, Polskiej Organizacji	
Skautowej, Związku Skautek Polskich i Junactwa w jedną organizację	
Związek Harcerstwa Polskiego	40
1.1.2. Projekt Ustawy Związku Harcerstwa Polskiego, Naczelna Rada	
Harcerska, 1919 r.	40
1.1.3. List Okólny Przewodniczącego ZHP Tadeusza Strumiłły 1919 r.	45
1.1.4. Kronika „Harcmistra”, dotycząca wydarzeń w 1920 r.	
1.1.4.1. Informacja o usamodzielnieniu się harcerstwa	47
1.1.4.2. Informacja o prawnych założycielach ZHP	48
1.1.4.3. Fragment Rozkazu Przewodniczącego ZHP Józefa Hallera	
wydanego w chwili objęcia przewodnictwa nad Związkiem	48
1.1.4.4. Informacja o objęciu przez Naczelnika Państwa Protektoratem ZHP	49
1.1.4.5. Informacja o reorganizacji władz harcerskich	49
1.1.5. Ogólny Regulamin Wewnętrzny ZHP 1920 r.	50
1.2. I Zjazd Walny ZHP, 1920/1921 r.	
1.2.1. Sprawozdanie w „Harcmistrze” z I Zjazdu Walnego	59
1.2.2. Referat na I Zjazd Walny ZHP, Tadeusza Strumiłły, określający	
cele i zadania harcerstwa	61
1.2.3. Streszczenia Uchwał I Zjazdu Walnego ZHP, dotyczących spraw:	
1.2.3.1. starszego harcerstwa	64
1.2.3.2. drużyn męskich	65
1.2.3.3. drużyn żeńskich	65
1.2.3.4. kół przyjaciół harcerstwa	65
1.2.3.5. wojskowych	65
1.2.3.6. różnych	66
1.2.4. Przemówienie Józefa Hallera na zamknięcie I Zjazdu Walnego ZHP	67
1.2.5. Instrukcja Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie ochotniczej służby	
wojskowej harcerstwa polskiego	67

1.3. II Zjazd Walny ZHP, 1921 r.	69
1.3.1. Uchwały II Zjazdu Walnego ZHP, dotyczące spraw:	
1.3.1.1. ogólnych	69
1.3.1.2. kół przyjaciół	70
1.3.1.3. wychowania fizycznego	70
1.3.1.4. starszego harcerstwa	72
1.3.1.5. różnych	72
1.3.2. Wnioski II Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.3.2.1. wychowania fizycznego i cielesnego	73
1.3.2.2. przysposobienia wojskowego	74
1.3.2.3. uczestnictwa w obozach	75
1.3.3. Odezwa Wiceprzewodniczącego ZHP, Jana Mauersbergera, do harcerzy	76
1.4. III Zjazd Walny ZHP, 1923 r.	77
1.4.1. Potwierdzenie przez III Zjazd Walny Rezolucji XII Zjazdu NRH określającej podstawowe pewniki ideowe	77
1.4.2. Zaproszenie Naczelnictwa ZHP do Prezydenta Rzeczypospolitej do objęcia Protektoratem stowarzyszenia	77
1.4.3. Wnioski III Zjazdu Walnego ZHP, dotyczące spraw:	
1.4.3.1. szkolnych	77
1.4.3.2. starszego harcerstwa	79
1.4.3.3. kół przyjaciół harcerstwa	79
1.4.3.4. różnych	80
1.4.4. Oświadczenie Naczelnictwa ZHP w związku z ustaleniami III Zjazdu Walnego ZHP	80
1.4.5. Instrukcja Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie szkolnych drużyn harcerskich	81
1.4.6. Stosunek ZHP do Spraw Wojskowych	82
1.4.6.1. Dokument ZHP i Ministerstwa Spraw Wojskowych określający zasady współpracy ZHP z Ministerstwem Spraw Wojskowych	82
1.4.6.2. Dokument ZHP i Ministerstwa Spraw Wojskowych określający zasady współpracy Ministerstwa Spraw Wojskowych i ZHP nad wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym młodzieży	84
1.4.6.3. Przysposobienie wojskowe harcerek	85
1.4.6.3.1. Ustalenia z konferencji Naczelnictwa ZHP z Ministerstwem Spraw Wojskowych ZHP, dotyczące przysposobienia harcerek do wojskowej służby pomocniczej	85
1.4.6.3.2. List Okólny Naczelnictwa ZHP, dotyczący przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej	85
1.4.6.4. Przysposobienie wojskowe harcerzy	86
1.4.6.4.1. Rozkaz Naczelnictwa ZHP określający stosunek harcerstwa do różnych organizacji o typie wojskowym	86
1.4.6.4.2. List Okólny Głównej Kwatery Męskiej dotyczący przysposobienia wojskowego na kursach instruktorskich dla drużynowych	87
1.4.6.5. Artykuł Adolfa Heidricha na temat przysposobienia wojskowego młodzieży harcerskiej	89
1.5. IV Zjazd Walny ZHP, 1924 r.	90
1.5.1. Fragment z protokołu ze Zjazdu Walnego	90
1.5.2. Głos Przewodniczącego ZHP Tadeusza Strumiły, dotyczący: Zjazdu Walnego ZHP, ideologii, wyrobienia harcerek, starszego harcerstwa, starszych drużyn, sprawozdania rocznego	90
1.6. V Zjazd Walny ZHP, 1925 r.	92

1.6.1. Uchwały V Zjazdu Walnego ZHP w sprawach:	
1.6.1.1. wychowawczych	92
1.6.1.2. starszego harcerstwa	92
1.6.1.3. kół przyjaciół harcerstwa	93
1.6.1.4. ogólne	93
1.7. VI Zjazd Walny ZHP, 1926 r.	94
1.7.1. Uchwała VI Zjazdu Walnego ZHP dotycząca spraw wychowawczych	94
1.7.2. Artykuł Henryka Glassa na temat bolszewizmu wśród młodzieży	95
1.7.3. Uchwały Konferencji Starszyny w sprawie:	
1.7.3.1. deklaracji społeczno-etycznej starszego harcerstwa	97
1.7.3.2. ideologii harcerstwa	98
1.7.3.3. wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego	99
1.7.3.4. popierania przemysłu i handlu oraz gospodarki	100
1.8. VII Zjazd Walny ZHP, 1927 r.	100
1.8.1. Uchwały VII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.8.1.1. starszych harcerzy i harcerzek	100
1.8.1.2. walki harcerstwa z ofensywą komunizmu w Polsce	101
1.9. VIII Zjazd Walny ZHP, 1928 r.	102
1.9.1. Uchwały VIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.9.1.1. współpracy i braterstwa harcerskiego	102
1.9.1.2. wychowania fizycznego i przygotowania do obrony kraju	102
1.10. IX Zjazd Walny ZHP, 1929 r.	102
1.10.1. Uchwały IX Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.10.1.1. charakteru ZHP	102
1.10.1.2. stosunku do władz państwowych	103
1.10.1.3. przebudowy organizacyjnej ZHP	103
1.10.1.4. działalności kapelanów harcerskich	103
1.10.2. Przemówienie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Sławomira Czerwińskiego na IX Zjeździe Walnym ZHP	104
1.11. X Nadzwyczajny Zjazd Walny ZHP, 1930 r.	106
1.11.1. Artykuł Marii Wocalewskiej, prezentujący informacje na temat Komisji Przebudowy ZHP	106
1.11.2. Informacja w „Na Tropie” o X Nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP	107
1.11.3. Fragment protokołu z Nadzwyczajnego Zjazdu Walnego ZHP. Przemówienie przewodniczącej Komisji Przebudowy wybranej przez Naczelną Radę Harcerską dh Marii Wocalewskiej	107
1.12. XI Zjazd Walny ZHP, 1931 r.	108
1.12.1. Przemówienie R. Dybowskiego w imieniu J.M.P. Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego na XI Zjeździe Walnym ZHP	108
1.12.2. Wniosek na XI Zjazd Walny ZHP dotyczący stosunku ZHP do młodzieży innych narodowości w Polsce oraz głos Aleksandra Kamińskiego w tej sprawie	110
1.12.3. Potwierdzenie przez XI Zjazd Walny ZHP uchwały 47 Zjazdu NRH w sprawie ofensywy harcerskiej	111
1.12.4. Stanowiska XI Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.12.4.1. harcerstwa starszego	111
1.12.4.2. drużyn robotniczych, rzemieślniczych i wiejskich	112
1.12.4.3. naukowego systemu wychowania harcerskiego	112
1.12.4.4. stosunku ZHP do młodzieży mniejszości narodowych	112
1.12.4.5. walki z alkoholizmem	113
1.12.4.6. kół przyjaciół harcerstwa	113

1.12.4.7. prośby do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dotyczącej zakupów namiotów jako pomocy szkolnych	113
1.13. XII Zjazd Walny ZHP, 1932 r.	113
1.13.1. Wnioski na XII Zjazd Walny ZHP	113
1.13.2. Uchwały XII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.13.2.1. kół przyjaciół harcerstwa	116
1.13.2.2. starszego harcerstwa	116
1.13.2.3. przygotowania kobiet do obrony kraju	117
1.13.2.4. treści ogólnej	117
1.13.2.5. popierania przemysłu, handlu i rzemiosła polskiego	118
1.13.2.6. ochrony przyrody	118
1.13.2.7. wychowania obywatelskiego	118
1.13.3. Komunikat Naczelnictwa ZHP dotyczący przebiegu i uchwał XII Zjazdu	119
1.14. XIII Zjazd Walny ZHP, 1933 r.	120
1.14.1. Rezolucja XIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie niebezpieczeństwa w realizacji haseł międzynarodowego braterstwa	120
1.14.2. Uchwały XIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie:	
1.14.2.1. kół przyjaciół harcerstwa	120
1.14.2.2. byłych harcerzy	120
1.14.3. Sprawozdanie w „Skaucie” z XIII Zjazdu Walnego ZHP	121
1.15. XIV Zjazd Walny ZHP, 1934 r.	122
1.15.1. Stanowisko XIV Zjazdu Walnego ZHP w sprawie Jubileuszowego Złotu Harcerstwa	122
1.16. XV Zjazd Walny ZHP, 1935 r.	122
1.16.1. Depesza Delegatów XV Zjazdu Walnego ZHP	
1.16.1. do Prezydenta Rzeczypospolitej	122
1.16.2. do Prezesa Rady Ministrów	122
1.16.2. Przemówienie Przewodniczącego ZHP na XV Zjeździe Walnym ZHP w sprawie śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego	123
1.16.3. Wnioski XV Zjazdu Walnego ZHP	
1.16.3.1. o uznanie Marszałka Józefa Piłsudskiego Patronem ZHP	124
1.16.3.2. w sprawie nadania ośrodkowi kształcenia starszyny w Górkach imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego	124
1.16.3.3. w sprawie udziału harcerek i harcerzy w sypaniu kopca Marszałka Józefa Piłsudskiego	124
1.16.3.4. w sprawie uznania prac harcerskich nauczycieli i osób na stanowiskach kierowniczych	125
1.17. XVI Zjazd Walny ZHP, 1936 r.	125
1.17.1. Wniosek uchwalony przez XVI Zjazd Walny ZHP, dotyczący testamentu ideowego Marszałka Józefa Piłsudskiego	125
1.17.2. Rozkazy Naczelnika ZHP w sprawie:	
1.17.2.1. stosunku ZHP do hasła rzuconego przez Marszałka Edwarda Rydza	125
1.17.2.2. obchodów dnia Patrona ZHP Marszałka Józefa Piłsudskiego	126
1.17.3. Przygotowanie do wojny Organizacji Harcerek	127
1.17.3.1. Rozkaz Naczelniczki Harcerek w sprawie Służby Organizacji Harcerek na wypadek wojny, Instrukcji o usprawnieniu i służbie oraz Pogotowiu harcerek	127
1.17.3.1.1. Załącznik nr 1. Instrukcja o usprawnieniu i służbie harcerek	128
1.17.3.1.2. Załącznik nr 2. Wytyczne pracy powiatowych komendantek Przysposobienia Wojskowego Kobiet	131
1.18. XVII Zjazd Walny ZHP, 1939 r.	132

1.18.1. Rezolucja XVII Zjazdu Walnego ZHP dotycząca sytuacji społeczno-politycznej	132
1.18.2. Uchwała XVII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie chrześcijańskiego charakteru organizacji	132
1.18.3. Przygotowanie do wojny Organizacji Harcerzy	133
1.18.3.1. List Okólny Głównej Kwatery Harcerzy w sprawie pogłębienia pracy harcerskiej o charakterze wojskowym	133
1.18.3.2. Komunikat Związku Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie współpracy Związku Oficerów Rezerwy i ZHP	134

Rozdział II

Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1920 r.	135
2.1.1. Ustalenie dotyczące Statutu ZHP, IV Zjazd Rady Naczelnej 1920 r.	135
2.1.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IV Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej w dniach 3–5 I 1920 r. oraz I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r. zaakceptowanego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w dniu 19 III 1920 r. oraz w dniu 2 VIII 1920 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych, za zgodą Ministra Spraw Wojskowych	136
2.1.3. Uchwała I Zjazdu Walnego ZHP 1920 r. w sprawie zmian w Statucie	141
2.1.4. Uchwała II Zjazdu Walnego ZHP 1921 r. w sprawie Statutu i Regulaminu	143
2.2. Statut ZHP, 1923 r.	143
2.2.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 6–7 IV 1923 r., zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w dniu 2 VII 1923 r. za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych	143
2.2.2. Wnioski III Zjazdu Walnego ZHP dotyczące spraw statutowo-regulaminowych, 1923 r.	147
2.3. Statuty niezaakceptowane przez władze państwowe, 1928–1934 r.	149
2.3.1. Uchwała VII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie zmian regulaminów, 1926 r.	149
2.3.2. Uchwała VIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie zmian Statutu ZHP, 1928 r.	150
2.3.3. Projekt Statutu ZHP, Komisji Przebudowy	151
2.3.4. Statut ZHP uchwalony na nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP, 1930 r.	163
2.3.4.1. Informacja Nadzwyczajnego Zjazdu Walnego ZHP na temat prac i zasad wprowadzania nowego Statutu ZHP	172
2.3.5. Poprawki, Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, dotyczące Statutu ZHP uchwalonego na Nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP, 1930 r.	172
2.3.6. Poprawki, Naczelnego Inspektora Harcerstwa w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Delegata Ministerstwa Spraw Wojskowych do Związku Harcerstwa Polskiego, dotyczące Statutu ZHP uchwalonego na Nadzwyczajnym Zjeździe Walnym ZHP, 1930 r.	176
2.3.7. Odpowiedź ZHP w sprawie uwag Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, dotyczących Statutu ZHP	177
2.3.8. Referat Komisji powołanej przez Radę Naczelną, dotyczący opracowania wniosków w związku z poprawkami do nowego Statutu ZHP zgłoszonymi przez władze państwowe	181
2.3.9. Uchwała XII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie zmian w Statucie ZHP	183
2.3.10. Decyzja XIII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie spraw statutowych	183

2.3.11. Uzasadnienie dotyczące projektu Statutu ZHP, 1934 r.	183
2.3.12. Stanowisko XIV Zjazdu Walnego ZHP w sprawie podjętych decyzji dotyczących Statutu ZHP	186
2.3.13. Tekst Statutu ZHP uchwalonego na 60 Zjeździe Naczelnej Rady Harcerskiej na podstawie decyzji Zjazdów Walnych ZHP w 1930 r., 1933 r., 1934 r.	186
2.4. Statut ZHP, 1936 r.	199
2.4.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV 1933 r., Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej w dniu 15 IV 1934 r. oraz zatwierdzonego przez XIV Zjazd Walny w dniach 11–12 V 1934 r., nadanego przez Radę Ministrów 8 IV 1936 r.	199

Rozdział III

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha	221
3.1.1. Obietnica Zucha	221
3.1.1.1. Rota obietnicy zucha zatwierdzona Rozkazem Głównej Kwatery Żeńskiej L. 1 z dnia 12 II 1926 r.	221
3.1.1.2. Rota obietnicy zucha uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 2 XII 1934 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 1 z dnia 10 I 1935 r.	221
3.1.2. Prawo Zucha	221
3.1.2.1. Treść prawa zucha zatwierdzona Rozkazem Głównej Kwatery Żeńskiej L. 1 z dnia 12 II 1926 r.	221
3.1.2.2. Treść prawa zucha uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 2 XII 1934 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 1 z dnia 10 I 1935 r.	222
3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie	222
3.2.1. Przyrzeczenie	222
3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP z dnia 10 VIII 1919 r., uchwalona przez I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r. oraz uchwalona przez X Nadzwyczajny Zjazd Walny ZHP w dniu 27 IV 1930 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 11 z dnia 11 VIII 1930 r.	222
3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV 1933 r.	222
3.2.1.3. Rota przyrzeczenia drużyn mniejszościowych 1933 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnika ZHP L.9 z dnia 24 IV 1933 r.	223
3.2.2. Prawo Harcerskie	223
3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP z dnia 10 VIII 1919 r., uchwalona przez I Walny Zjazd ZHP w dniach 31 XII 1920–2 I 1921 r.	223
3.2.2.2. Rozkaz Naczelnictwa ZHP, w sprawie przestrzegania prawa harcerskiego, 1920 r.	223
3.2.2.3. Treść prawa harcerskiego, 1930 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 11 z dnia 11 VIII 1930 r.	224
3.2.2.4. Uchwały IX Zjazdu Walnego ZHP w sprawie prawa harcerskiego, 1933 r.	224
3.2.2.5. Treść prawa harcerskiego, 1932 r. uchwalona przez XIII Walny Zjazd ZHP w dniach 22–23 IV 1933 r.	224
3.3. Zobowiązanie i oświadczenie instruktorskie	225

3.3.1. Projekt zobowiązania instruktorskiego, Naczelna Rada Harcerska, 1919 r	225
3.3.2. Oświadczenie instruktorskie z 1920 r. zatwierdzone rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 28 z maja 1920 r. oraz rozkazem Naczelnictwa ZHP L.29 z 25.VI.1920 r.	225
3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane	226
3.4.1. Komentarz według legitymacji Janiny Antoniewiczówny, dotyczący prawa skautowego, 1911 r.	226
3.4.2. Komentarz umieszczony w „Skaucie”, dotyczący prawa skautowego, 1911 r.	228
3.4.3. Komentarz Mieczysława Schreibera i Eugeniusza Piaseckiego, dotyczący prawa harcowego, 1912 r.	229
3.4.4. Komentarz Roberta Baden-Powella, dotyczący obietnicy i prawa skautowego, 1913 r.	231
3.4.5. Komentarz Jana Zawady, dotyczący przyrzeczenia i prawa skautowego, 1913 r.	232
3.4.6. Komentarz Naczelnictwa Skautowego, dotyczący prawa skautowego, 1914 r.	244
3.4.7. Komentarz Stanisława Sedlaczka, dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1920 r.	246
3.4.8. Odezwa Naczelnictwa ZHP w sprawie czwartego punktu prawa harcerskiego, 1923 r.	250
3.4.9. Rozkaz Naczelnictwa ZHP w sprawie poznawania i rozważania punktów Prawa Harcerskiego w określonym miesiącu roku, 1924 r.	251
3.4.10. Uchwała VII Zjazdu Walnego ZHP w sprawie spełniania obowiązków codziennych wynikających z przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1927 r.	252
3.4.11. Komentarz Naczelnictwa ZHP, dotyczący prawa harcerskiego, 1930 r.	252
3.4.12. Wniosek uchwalony przez XVI Zjazd Walny ZHP, dotyczący rewizji komentarza do przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1936 r.	253

Część II

Czas próby 1939–1944

Rozdział I

Dokumenty ideologiczne i programowe „Organizacji Harcererek”, („Związku Koniczyn”), „Bądź Gotów”

1.1. Wytyczne Komendy Pogotowia Harcererek, w sprawie roli służby w harcerstwie	257
1.2. Instrukcje Komendy Pogotowia Harcererek, dotyczące postawy w służbie	258
1.3. Instrukcja Komendy Pogotowia Harcererek, dla kurierek, 1940 r.	259
1.4. Ogniwa	260
1.4.1. Wytyczne Komendy Pogotowia, w sprawie pracy zespołów młodzieżowych „Ogniw”, 1942 r.	260
1.4.2. List okólny Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie organizacji „Ogniw”, 1943 r.	261
1.4.3. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie wysyłania książek przez „Ogniwa”, 1943 r.	262
1.4.4. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie organizowania rozrywek kulturalnych przez „Ogniwa”, 1943 r.	262
1.4.5. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie kształcenia kierowniczek „Ogniw”	263

1.5. List okólny Komendantki Pogotowia „Związku Koniczyn”, do Komendantek „Związku Koniczyn” w sprawie ochrony dziewcząt, 1942 r.	265
1.6. Samopomoc młodzieży	266
1.6.1. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie samopomocy młodzieży. Instrukcja I – ogólna	266
1.6.2. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie samopomocy młodzieży. Instrukcja II – organizacyjna	267
1.6.3. Instrukcja Komendantki „Bądź Gotów”, w sprawie samopomocy młodzieży. Instrukcja III – w sprawie samoobrony	267
1.7. List okólny Komendantki Pogotowia „Związku Koniczyn” do Komendantek „Związku Koniczyn”, w sprawie informacji o młodzieży, 1943 r.	268
1.8. Instrukcje szkoleniowe, Komendy Pogotowia „Bądź Gotów”, dla grup wyjazdowych, 1943–1944 r.	269
1.9. Instrukcja Komendy Pogotowia, w sprawie pracy zespołów harcerek wcielonych do Wojskowej Służby Kobiet, 1943 r.	270
1.10. Rozkaz Komendantki Pogotowia, „Terminy”, podjęcia służby w okresie przełomowym, 1944r.	271
1.11. Pismo Komendy Pogotowia Harcerek przesłane Komendantom Chorągwi, w sprawie oceny dorobku przedwojennego i wojennego	272
1.12. Sprawozdanie Naczelniczki Harcerek Marii Krynickiej, za okres 1939–1945, z 1967 r.	273
1.13. Zamiast sprawozdania	275

Rozdział II

Dokumenty ideologiczne i programowe „Szarych Szeregów”

2.1. Wytoczne działalności „Szarych Szeregów”, prawdopodobnie 1940 r.	281
2.2. Podręcznik dotyczący służby kierowników pracy, z 1941 r.	288
2.3. Notatki Floriana Marciniaka, w sprawach ogólnych i programowych, z 1941/1942 r.	299
2.3.1. Notatka 1	300
2.3.2. Notatka 2	301
2.3.3. Notatka 3	302
2.3.4. Notatka 4	302
2.3.5. Notatka 5	303
2.4. Artykuł w sprawie młodzieży rzemieślniczo-robotniczej, 1942 r.	304
2.5. Instrukcja Szarych Szeregów, dotycząca Akcji „N”, 1941 r.	305
2.6. Akcja „M”	
2.6.1. Katechizm, Marszałek Leon „Adam”, Stanisław Broniewski „Orsza”, 1943 r.	308
2.6.2. Instrukcja przekazywania Katechizmu, 1943 r.	309
2.6.3. Modlitwa wydana w ramach Akcji „M”, 1943 r.	310
2.6.4. Projekt ulotki omawiającej pierwszy punkt Katechizmu Akcji „M”, 1942 r.	311
2.6.5. Sprawozdanie Stanisława Broniewskiego „Orszy”, z Akcji „M”, 1942 r.	311
2.6.6. Referat, Jerzego Kozłowskiego „Jurwisia”, dotyczący Akcji „M”, w 1943 r.	313
2.6.7. Sprawozdanie, Jerzego Kozłowskiego „Jurwisia”, z działalności „M”-u, 1943 r.	317
2.7. Przemówienie Floriana Marciniaka z odprawy komendantów, dotyczące charakterystyki pracy w „Szarych Szeregach”, 1943 r.	320
2.8. Wyjątki z odprawy Pasieki, dotyczące Programu pracy „Szarych Szeregów”, 1943 r.	322
2.9. Referat Marszałka Leona „Adama”, dotyczący zagadnienia polskiego charakteru narodowego, 1943 r.	327

2.10. Protokół Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia”, z odprawy komendantów w sprawie programu, 1943 r.	328
2.11. Artykuł, Stefana Mirowskiego „Bolka”, w sprawie nowego systemu karania w organizacji, 1943 r.	333
2.12. Artykuł, Stefana Mirowskiego „Bolka”, w sprawie stosunku chłopców do dziewcząt, 1943 r.	335
2.13. Referat na Radę Wychowawczą przy Grupach Szturmowych Pasieki, dotyczący spraw psychicznego i materialnego przygotowania kadry na moment przełomu 1944 r.	337
2.14. Materiały Stanisława Broniewskiego „Witolda”, z odprawy Pasieki, na temat zagadnienia odbudowy Związku, 1944 r.	340
2.15. Rozkaz Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemińskiego”, wyjątki dotyczące zadań i celów służby Szarych Szeregów w Armii Krajowej, 1944 r.	344
2.16. Rozkaz Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia”, zadania Szarych Szeregów, w okresie 66, 1944 r.	345
2.17. Relacja Aleksandra Kamińskiego, dotycząca działalności harcerstwa w czasie II wojny światowej, 1946 r.	348

Rozdział III Dokumenty ideologiczne i programowe „Hufców Polskich”

3.1. Publikacja Stanisława Sedlaczka, Zarys podstaw ideowych i organizacyjnych Harcerstwa, Próby, 1941 r.	353
3.2. Raport, Tadeusza Chciuka „Celta”, o stanie organizacji „Harcerstwo Polskie”, 1942 r.	416
3.3. Służba pomocnicza	417
3.3.1. Ogólna Tymczasowa Instrukcja w sprawie szkolenia Oddziałów Pomocniczych	417
3.3.2. Instrukcja młodzieżowa, dotycząca służby pomocniczej młodzieży męskiej od lat 12–13	418
3.4. Artykuły w sprawie:	
3.4.1. celów i metody, 1943 r.	419
3.4.2. katolicyzmu i polskości, 1943 r.	420
3.4.3. idee ruchu „Hufców Polskich”, 1944 r.	421

Rozdział IV Dokumenty dotyczące stosunków „Szarych Szeregów”, „Organizacji Harcererek” („Związku Koniczyn”) „Bądź Gotów”, „Hufców Polskich”, Związku Walki Zbrojnej, Armii Krajowej

4.1. Stosunki organizacji „Wigry” z „Szarymi Szeregami”	423
4.1.1. Rozkaz Stanisława Broniewskiego „Orszy”, w sprawie organizacji „Wigry”, 1941 r.	423
4.1.2. Oświadczenie Stanisława Broniewskiego „Orszy” przesłane do Czesława Tomasika, „Wiśniewskiego”, 1942 r.	424
4.2. Stosunki „Hufców Polskich” z „Szarymi Szeregami”	425
4.2.1. Oświadczenie przedstawicieli hufców „Wola” z ZHP i HP, w sprawie wspólnej deklaracji, 1941 r.	425
4.2.2. Odpowiedź Stanisława Broniewskiego „Orszy” na oświadczenie przedstawicieli hufców „Wola” z ZHP i HP, 1942 r.	426

4.2.3. Zapisy z rozmów instruktorów „Hufców Polskich” i „Szarych Szeregów”, w sprawie zjednoczenia, 1943 r.	427
4.2.3.1. Rozmowa z dn. 17.IV.43	427
4.2.3.2. Rozmowa z dn. 1.V.43	427
4.2.3.3. Rozmowa z dn. 10.V.43	428
4.2.4. Pisma w sprawie organizacji rozmów	428
4.2.4.1. Pismo Kazimierza Burmajstera „Kazimierza” z „Hufców Polskich” do „Szarych Szeregów”, 1943 r.	428
4.2.4.2. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia” z „Szarych Szeregów” do „Hufców Polskich” 1943 r.	428
4.2.4.3. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia” z „Szarych Szeregów” do „Hufców Polskich” 1943 r.	429
4.2.4.4. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia” z „Szarych Szeregów” do „Hufców Polskich” 1943 r.	429
4.2.4.5. Pismo Naczelnika „Hufców Polskich” do „Szarych Szeregów”, 1943 r.	429
4.2.4.6. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia” z „Szarych Szeregów” do „Hufców Polskich” 1943 r.	430
4.2.4.7. Pismo Naczelnika „Hufców Polskich” do „Szarych Szeregów”, 1943 r.	431
4.2.4.8. Pismo Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia” z „Szarych Szeregów” do „Hufców Polskich” 1943 r.	433
4.2.5. Projekt regulaminu Harcerskiego Komitetu Porozumiewawczego	433
4.2.6. Porozumienia „Hufców Polskich” i „Szarych Szeregów”	434
4.2.6.1. z dnia 26.V.1944 r.	434
4.2.6.2. z dnia 1.VI.1944 r.	434
4.2.6.3. z dnia 1.VI.1944 r.	435
4.2.6.4. z dnia 7.VI.1944 r.	435
4.2.7. Informacja, Stanisława Broniewskiego „Witolda” na temat rozmów z Hufcami Polskimi, 1944 r.	436
4.2.8. Dokument komisji zjednoczeniowej „Szarych Szeregów” i „Hufców Polskich” w sprawie technicznego połączenia obu organizacji	436
4.3. Stosunki konspiracyjnych organizacji harcerskich z władzami na emigracji	438
4.3.1. Wytyczne Kazimierza Sosnkowskiego, „Józefa Godziemby” w sprawie wykorzystania harcerstwa na terenie kraju, 1939/1941	438
4.3.2. Depesza, Tadeusza Chciuka „Celta”, w sprawie opisu dla rządu w Londynie, sytuacji harcerstwa w Polsce, 1942 r.	438
4.3.3. Wyciąg z Meldunku Organizacyjnego „półrocznego”, nr 220 Komendy Głównej Armii Krajowej – za okres 1 marca 1943–31 sierpnia 1943 r. dla Naczelnego Wodza w Londynie	439
4.3.4. List Stanisława Broniewskiego „Witolda” do Komitetu Naczelnego w sprawie opisu organizacji, 1944 r.	440
4.3.5. List Szarych Szeregów do Skautingu Brytyjskiego, 1944 r.	452
4.3.6. List Naczelnictwa „Szarych Szeregów” do Naczelnego Komitetu Harcerskiego w Londynie, 1944 r.	453
4.4. Stosunki organizacji harcerskich z wojskiem	455
4.4.1. Wyciągi z meldunków półrocznych organizacyjnych Komendanta Głównego ZWZ-A.K., dotyczące organizacji harcerskich, 1940–1942 r.	455
4.4.1.1. Meldunek Nr 37 z dn. 21.XI.1940 r.	455
4.4.1.2. Meldunek Nr 63 z dn. 1.IV.1941 r.	455
4.4.1.3. Meldunek Nr 79 za czas od 1.III.–1.IX.1941 r.	455
4.4.1.4. Meldunek Nr 118 za czas od 1.IX.1941 do 1.III.1942 r.	456
4.4.1.5. Meldunek Nr 170 za czas od 1.III. do 31.VIII.1942 r.	456

4.4.2. Rozkaz Jana Nowaka-Jeziorańskiego, „J. Nowaka” w sprawie odtworzenia sił zbrojnych, 1942 r.	457
4.4.3. Wyciągi z meldunków półrocznych organizacyjnych Komendanta Głównego ZWZ-A.K. dotyczące organizacji harcerskich, 1942–1943 r.	459
4.4.3.1. Meldunek Nr 190 za czas od 1.IX.1942 do 1.III.1943 r.	459
4.4.3.2. Meldunek Nr 200 za czas od 1.III do 31.VIII.1943 r.	459
4.4.4. Rozkaz Komendy Głównej Sił Zbrojnych w Kraju, w sprawie wykorzystania środowiska „Szarych Szeregów”, 1944 r.	462

Rozdział V

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

5.1. Przyrzeczenie Szarych Szeregów	465
5.1.1. Rota przyrzeczenia Szarych Szeregów według Komisji Historycznej ZHP, 1939 r.	465
5.1.2. Rota przyrzeczenia Szarych Szeregów według Stanisława Broniewskiego, „Orszy”, 1982 r.	465
5.1.3. Notatka zawierająca tekst ślubowania Szarych Szeregów	466
5.1.4. Rota przyrzeczenia według Rozkazu Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemienia” z dnia 13 IV 1944 r.	466
5.2. Komentarze do Harcerskich Kodeksów	467
5.2.1. Komentarz Jana Mauersbergera dotyczący prawa harcerskiego, 1942 r.	467
5.2.2. Komentarz Józefiny Łapińskiej dotyczący prawa harcerskiego, 1943 r.	469
5.2.3. Artykuł z pisma „Patrol”, dotyczący przyrzeczenia harcerskiego, 1943 r.	472
5.2.4. Komentarz Stefana Mirowskiego „Bolka”, dotyczący prawa harcerskiego, 1943/1944 r.	474
5.2.5. Dookreślenie Naczelnika Stanisława Broniewskiego „K. Krzemińskiego” z dnia 13 IV 1944 r., dotyczące dziesiątego punktu prawa harcerskiego	475
Bibliografia	477
Załącznik 1. Spis źródeł tomu pierwszego	481
Załącznik 2. Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014	515
Załącznik 3. Chronologiczny wykaz Statutów ZHP	517

Spis treści tomu II

Wprowadzenie	13
--------------------	----

Część III Walka o kształt harcerstwa 1944–1947

Rozdział I Dokumentacja władz ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. Zarządzenia Kierowników Resortu, 1944 r.	21
1.1.1. Administracji Publicznej i Oświaty w sprawie przywrócenia do życia jawnego ZHP jako stowarzyszenia wyższej użyteczności	21
1.1.2. Oświaty w sprawie ustalenia liczby członków Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej i powołaniu jej składu osobowego	22
1.2. Deklaracja ideowa ZHP, 1945 r.	22
1.3. Rozkaz Naczelnictwa ZHP, 1945 r., w sprawie	22
1.3.1. Komisji Planowania Odbudowy Harcerstwa	23
1.3.1.1. Regulaminu Komisji Planowania Odbudowy Harcerstwa Polskiego	24
1.3.1.2. Zastrzeżenia nazwy „harcerski”	25
1.4. Rozkaz Naczelnika Harcerzy w sprawie współpracy młodzieży harcerskiej oraz współpracy z innymi organizacjami, 1945 r.	25
1.5. Rozkaz Naczelniczki Harcerek i Naczelnika Harcerzy w sprawie udziału harcerek i harcerzy w akcji repatriacyjnej, 1945 r.	26
1.6. Wnioski Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej, 1946 r., w sprawie	26
1.6.1. Zjazdu Walnego ZHP	26
1.6.2. Statutu ZHP	27
1.6.3. normalizowania stosunków organizacyjnych	28
1.6.4. duszpasterstwa	28
1.6.5. pracy wychowawczej organizacji	28
1.6.6. krzyża harcerskiego i legitymacji organizacyjnej	29
1.6.6.1. Instrukcja w sprawie krzyża harcerskiego i legitymacji organizacyjnych	29
1.7. Rozkaz Naczelniczki Harcerek, Załącznik nr 1, Instrukcja tymczasowa o ruchu harcerek między Chorągwiami, 1946 r.	30
1.8. Rozkaz Naczelnika Harcerzy, Załącznik nr 1, Instrukcja w sprawie czynności weryfikacyjnych, 1946 r.	31
1.9. Rozkaz Nadzwyczajny Naczelnika Harcerzy w sprawie wydarzeń poznańskich 1947 r.	33
1.10. Publikacja, Walka o nowe harcerstwo, Pelagia Lewińska, 1949 r.	34
1.11. Zarządzenie Ministra Oświaty w sprawie wprowadzenia Instrukcji o organizacji Harcerstwa w szkołach ogólnokształcących, 1950 r.	50
1.11.1. Załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty z 6.IX.1950 r., Instrukcja o organizacji Harcerstwa w szkołach ogólnokształcących	51

Rozdział II

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

2.1. Przyrzeczenie	55
2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 24 I 1945 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnika Harcerzy L. 4 z dnia 5 III 1945 r.	55
2.1.2. Komentarz do prawa i przyrzeczenia harcerskiego, Tadeusz Nawrocki, 1945 r.	55
2.1.3. Komunikat Naczelnictwa ZHP w sprawie Komisji Ideologicznej, 1946 r.	56
2.1.4. Wniosek Tymczasowej Naczelnej Rady Harcerskiej w sprawie prawa i przyrzeczenia harcerskiego, 1946 r.	57
2.1.5. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 7 VI 1947 r. na wniosek Naczelnictwa ZHP, zatwierdzona rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 3 z dnia 12 VIII 1947 r.	58
2.1.6. List Pelagii Lewińskiej do KC PPR opisujący prace w ZHP nad uchwaleniem nowego brzemienia przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1947 r.	58
2.2. Prawo Harcerskie	61
2.2.1. Rozkaz Naczelnictwa ZHP w sprawie dziesiątego punktu prawa harcerskiego, 1945 r.	61
2.2.2. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 24 I 1945 r. zatwierdzona Rozkazem Naczelnika Harcerzy L. 4 z dnia 5 III 1945 r.	61
2.2.3. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez Tymczasową Naczelną Radę Harcerską w dniu 7 VI 1947 r. na wniosek Naczelnictwa ZHP, zatwierdzona rozkazem Naczelnictwa ZHP L. 3 z dnia 12 VIII 1947 r.	62

Część IV

Sowietyzacja harcerstwa 1948–1955

Rozdział I

Dokumentacja władz oraz dokumenty z nią związane

1.1. Regulamin drużyny zuchów i harcerzy 1948 r.	65
1.2. Uchwała konferencji komendantek i komendantów chorągwi, 1948 r.	76
1.3. Instrukcja Związku Młodzieży Polskiej w sprawie form współdziałania z ZHP, 1949 r.	77
1.4. Materiały pomocnicze do szkolenia przewodników drużyny harcerskiej, Józef Mazurek, Zastępca Kierownika Wydziału Harcerskiego ZG ZMP, 1951 r.	78
1.5. Uchwały VIII Plenum ZG ZMP, 1952 r.	84
1.6. Przemówienie Haliny Krysaneki, Zastępcy Kierownika Wydziału Harcerskiego ZG ZMP, na XV Plenum ZG ZMP, 1954 r.	88

Rozdział II
Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich
oraz inne dokumenty z nimi związane

2.1. Przyrzeczenie	91
2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez Zarząd Główny Związku Młodzieży Polskiej i Naczelnictwo ZHP w dniu 25 V 1950 r. weszła w życie dnia 1 VI 1950 r.	91
2.2. Prawo Harcerskie	91
2.2.1. Treść prawa harcerskiego, uchwalona przez Zarząd Główny Związku Młodzieży Polskiej i Naczelnictwo ZHP w dniu 25 V 1950 r. weszła w życie dnia 1 VI 1950 r.	91
2.3. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane	92
2.3.1. Komentarz Naczelnictwa ZHP dotyczący prawa harcerskiego, 1948 r.	92
2.3.2. Komentarz do dziewiątego punktu prawa harcerskiego, Stanisława Kaczora, 1954 r.	94
2.3.3. Komentarz do przyrzeczenia harcerskiego, Włodzimierza Kosmali, 1955 r.	95
2.3.4. Komentarz do prawa harcerskiego, Włodzimierza Kosmali, 1955 r.	98

Część V
Odwilż, harcerstwo w socjaliźmie, kryzys i upadek
1956–1988

Rozdział I
Dokumentacja Zjazdów ZHP oraz dokumenty z nią związane

1.1. Przed Krajowym Zjazdem Działaczy Harcerskich, 1956 r.	103
1.1.1. Referat na III Plenum ZG ZMP, 1956 r.	103
1.1.2. Rezolucja Narady Komend Wojewódzkich i Komendy Głównej Organizacji Harcerskiej	117
1.1.3. Zalecenia Narady Komend Wojewódzkich i Komendy Głównej Organizacji Harcerskiej dla Komendy Głównej	119
1.1.4. Zarządzenie Ministra Oświaty w sprawie pracy drużynowego i współdziałania Wydziałów Oświaty z komendami harcerskimi	119
1.1.4.1. Załącznik do Zarządzenia Ministra Oświaty, Instrukcja o pracy drużynowego i współdziałaniu Wydziałów Oświaty z komendami harcerskimi	120
1.1.4.2. Załącznik do zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 12 października 1956 r.	122
1.1.5. Regulamin Organizacji Harcerskiej Polski Ludowej	122
1.2. Krajowy Zjazd Działaczy Harcerskich, 1956 r.	126
1.2.1. Deklaracja Ideowa Krajowego Zjazdu Działaczy Harcerskich ZHP	126
1.2.2. Uchwały Krajowego Zjazdu Działaczy Harcerskich ZHP w sprawie	128
1.2.2.1. zmian w symbolice harcerskiej i formach zewnętrznych	128
1.2.2.2. organizacyjnych podstaw działania	130
1.2.3. Uchwała Naczelnej Rady Harcerskiej w sprawie odnowy harcerstwa 1957 r.	134
1.3. II Zjazd Walny ZHP, 1959 r.	135
1.3.1. Uchwały II Zjazdu Walnego ZHP w sprawie	
1.3.1.1. wytycznych do programu	135
1.3.1.2. harcerskiej pracy nauczycieli	140

1.3.2. Rozporządzenie Rady Ministrów z 2 VII 1959 r. w sprawie uznania ZHP za stowarzyszenie wyższej użyteczności	150
1.4. III Zjazd Walny ZHP, 1964 r.	151
1.4.1. Przemówienie Edwarda Ochaba Sekretarza KC PZPR, na III Zjeździe Walnym ZHP	151
1.4.2. List Delegatów III Zjazdu Walnego ZHP do Władysława Gomułki	154
1.4.3. Zadania społeczno-wychowawcze ZHP na najbliższe lata przyjęte na III Zjeździe Walnym	155
1.4.4. Uchwała III Zjazdu Walnego ZHP w sprawie przyznania praw delegatów uczestnikom Zjazdu wybranym na konferencjach w hufcach spośród niepełnoletnich instruktorów	159
1.5. IV Zjazd ZHP, 1968 r.	160
1.5.1. Przemówienie Marszałka Polski Mariana Spychalskiego, Przewodniczącego Rady Państwa, Przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu na IV Zjeździe ZHP	160
1.5.2. Uchwała Programowa IV Zjazdu ZHP	165
1.5.3. List Delegatów IV Zjazdu ZHP do Dziewcząt i Chłopców walczącego Wietnamu	169
1.6. V Zjazd ZHP, 1973 r.	170
1.6.1. Przemówienie członka Biura Politycznego KC PZPR Przewodniczącego Rady Państwa Henryka Jabłońskiego na V Zjeździe ZHP	170
1.6.2. Uchwała V Zjazdu ZHP w sprawie programu	175
1.7. VI Zjazd ZHP, 1977 r.	187
1.7.1. Notatka Głównej Kwatery ZHP w sprawie VI Zjazdu ZHP	187
1.7.2. Uchwały VI Zjazdu ZHP w sprawie	
1.7.2.1. najważniejszych zadań na lata 1977–1981	191
1.7.2.2. przesłania Forum Aktywu Harcerskiej Służby Polsce Socjalistycznej do wszystkich uczniów w Polsce	208
1.8. VII Zjazd ZHP, 1981 r.	210
1.8.1. Uchwały VII Zjazdu w sprawie	
1.8.1.1. samodzielności ZHP, planu umacniania drużyn, programu, warunków dalszego rozwoju ZHP	210
1.8.1.2. wystąpienia ZHP z Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej ...	221
1.8.1.3. wyłączności używania przez ZHP hymnu i symboli ZHP oraz harcerskiego systemu wychowawczego	222
1.9. VIII Zjazd ZHP, 1985 r.	223
1.9.1. Przemówienie I sekretarza KC PZPR, Premiera Generała Armii, Wojciecha Jaruzelskiego na VIII Zjeździe ZHP	223
1.9.2. Uchwała VIII Zjazdu ZHP w sprawie idei, którym służy harcerstwo, społecznego programu harcerstwa, kierunków harcerskiej służby	227
1.9.3. Stanowiska VIII Zjazdu ZHP w sprawie	
1.9.3.1. edukacji narodowej	236
1.9.3.2. zdrowia dzieci i młodzieży	237
1.9.3.3. sytuacji międzynarodowej	237
1.9.3.4. wyborów do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	238

Rozdział II

Statuty ZHP oraz dokumenty z nimi związane

2.1. Statut ZHP, 1959 r.	241
2.1.1. Tekst Statutu ZHP uchwalony przez II Walny Zjazd ZHP w dniach 18–21 IV 1959 r., Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych dnia 9 IX 1959 r. w sprawie ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności ZHP	241
2.2. Statut ZHP, 1965 r.	247
2.2.1. Prace nad zmianą Statutu ZHP	247
2.2.1.1. Propozycja trybu uchwalania poprawek do Statutu Komisji Statutowej Naczelnej Rady Harcerskiej	247
2.2.1.2. Informacja Komisji Statutowej Naczelnej Rady Harcerskiej o jej pracach	247
2.2.1.3. Propozycja poprawek do Statutu Komisji Statutowej Naczelnej Rady Harcerskiej	249
2.2.1.4. Pismo Naczelnika ZHP Witolda Kineckiego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Departament Społeczno-Administracyjny w sprawie zmian i poprawek wprowadzonych do Statutu ZHP	250
2.2.1.5. Uzupełnienie Zastępcy Naczelnika Harcerstwa Jerzego Majki pisma do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Departament Społeczno-Administracyjny w sprawie zmian i poprawek wprowadzonych do Statutu ZHP	250
2.2.1.6. Pismo Zastępcy Naczelnika Harcerstwa Jerzego Majki do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Gabinet Ministra w sprawie uzasadnienia zmian i poprawek wprowadzonych do Statutu ZHP na III Walnym Zjeździe ZHP w dniach 3–5 IV 1964 r.	252
2.2.2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 V 1965 r. w sprawie zmiany statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności ZHP	253
2.2.3. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez III Zjazd ZHP w dniach 3–5 IV 1964 r. ustalonego i ogłoszonego Zarządzeniem Ministra Spraw wewnętrznych z dnia 20 V 1965 r.	254
2.3. Statut ZHP, 1969 r.	258
2.3.1. Prace nad zmianą Statutu ZHP	258
2.3.1.1. Pismo Zastępcy Naczelnika ZHP Włodzimierza Sarana do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie poprawek do Statutu ZHP poczynionych przez IV Zjazd ZHP	258
2.3.1.2. Uzupełnienie pisma Głównej Kwatery do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie poprawek do Statutu poczynionych przez IV Zjazd ZHP	258
2.3.2. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r., ustalony i ogłoszony zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 VIII 1969 r.	260
2.4. Statut ZHP z 1975 r.	273
2.4.1. Tekst Statutu ZHP ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 IX 1975 r.	273
2.5. Statut ZHP z 1977 r.	288
2.5.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez VI Zjazd ZHP w dniach 28–29 III 1977 r. ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 24 XI 1977 r.	288
2.6. Statut ZHP z 1981 r.	310
2.6.1. Tekst Statutu ZHP uchwalonego przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r. ustalony i ogłoszony Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 VII 1981 r.	310
2.6.2. Uchwała VIII Zjazdu ZHP w sprawie Statutu ZHP	328

Rozdział III

Harcerskie Kodeksy, komentarze do nich oraz inne dokumenty z nimi związane

3.1. Obietnica i Prawo Zucha	329
3.1.1. Obietnica Zucha	329
3.1.1.1. Rota obietnicy zucha, 1957 r., zatwierdzona Uchwałą Rady Naczelnej z dnia 10 III 1957 r., potwierdzona przez III Walny Zjazd ZHP, w dniach 3–5 VI 1964 r.	329
3.1.1.2. Rota obietnicy zucha, 1981 r., zatwierdzona Uchwałą VII Zjazdu ZHP w dniach 15–19 III 1981 r.	329
3.1.2. Prawo Zucha	329
3.1.2.1. Treść prawa zucha, 1957 r., zatwierdzona Uchwałą Rady Naczelnej z dnia 10 III 1957 r., potwierdzona przez III Walny Zjazd ZHP, w dniach 3–5 VI 1964 r.	329
3.2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie	330
3.2.1. Przyrzeczenie	330
3.2.1.1. Rota przyrzeczenia harcerskiego, 1956 r. obowiązująca w Organizacji Harcerskiej tekst opublikowany w „Świat Młodych” nr 8 z 1956 r.	330
3.2.1.2. Rota przyrzeczenia harcerskiego, 1957 r. uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 10 III 1957 r.	330
3.2.1.3. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r.	330
3.2.1.4. Rota przyrzeczenia harcerskiego, uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r.	330
3.2.1.5. Rota przyrzeczenia harcerskiego, według stanowiska VIII Zjazdu ZHP w dniach 28–31 III 1985 r.	331
3.2.2. Prawo Harcerskie	331
3.2.2.1. Treść prawa harcerskiego, 1956 r. obowiązująca w Organizacji Harcerskiej tekst opublikowany w „Świat Młodych” nr 8 z 1956 r.	331
3.2.2.2. Treść prawa harcerskiego, 1957 r. uchwalona przez Naczelną Radę Harcerską w dniu 10 III 1957 r.	331
3.2.2.3. Treść prawa harcerskiego, 1964 r. uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r.	332
3.2.2.4. Treść prawa harcerskiego, 1981 r. uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r. utrzymana w mocy przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r.	332
3.2.2.5. Treść prawa harcerskiego, według stanowiska VIII Zjazdu ZHP w dniach 28–31 III 1985 r.	333
3.3. Zobowiązanie instruktorskie, karta praw i obowiązków instruktora ZHP	333
3.3.1. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1957 r., uchwalona Uchwałą Rady Naczelnej z dnia 1 III 1957 r.	333
3.3.2. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1964 r., uchwalona przez III Walny Zjazd ZHP w dniach 3–4 IV 1964 r.	333
3.3.3. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1968 r., uchwalona przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r.	334
3.3.4. Karta Praw i Obowiązków Instruktora ZHP, 1968 r., uchwalona przez IV Zjazd ZHP w dniach 14–16 X 1968 r.	334

3.3.5. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1977 r., uchwalona przez VI Zjazd w dniach 28–29 III 1977 r.	337
3.3.6. Rota zobowiązania instruktorskiego, 1981 r., uchwalona przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r.	337
3.3.7. Karta Praw i Obowiązków Instruktora ZHP, 1981 r., uchwalona przez VII Zjazd ZHP w dniach 15–18 III 1981 r.	338
3.4. Komentarze do Harcerskich Kodeksów oraz inne dokumenty z nimi związane	340
3.4.1. Komentarz Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Prymasa Polski dotyczący przyrzeczenia i prawa harcerskiego, 1970 r.	340
3.4.2. Stanowisko VII Zjazdu ZHP w sprawie Roty Przyrzeczenia i Prawa harcerskiego	344
3.4.3. Komentarz Zespołu Teorii Harcerstwa dotyczący przyrzeczenie i prawa harcerskiego, 1985 r.	344
Bibliografia	387
Załącznik 1. Spis źródeł tomu drugiego	391
Załącznik 2. Chronologiczny wykaz Zjazdów ZHP w latach 1920–2014	407
Załącznik 3. Chronologiczny wykaz Statutów ZHP	409

Przywrócić Pamięć

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

OFERUJE

impuls

Kraków 2014

Dostęp do zakazanych i niszczonych w PRLu książek z zakresu pedagogiki harcerskiej

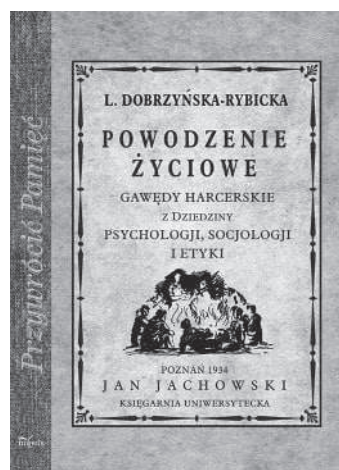
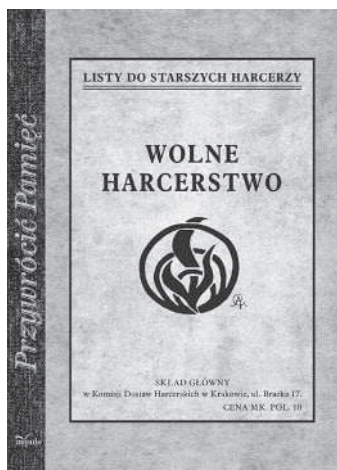
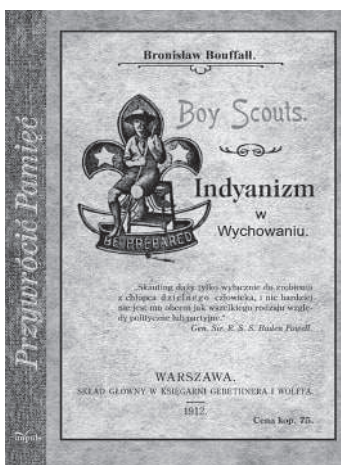
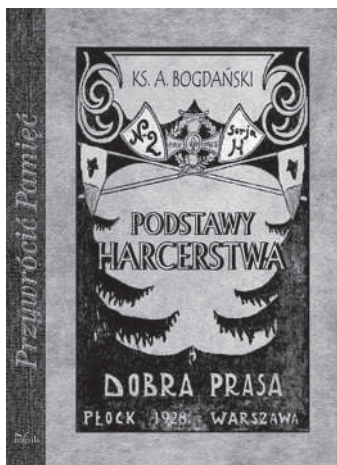
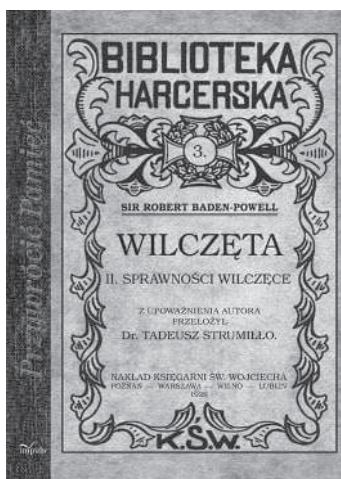
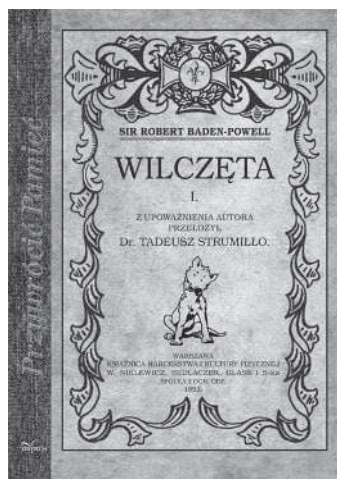
Oficyna Wydawnicza „Impuls” oferuje serię wydawniczą „Przywrócić Pamięć”, która odsłania i przypomina współczesnemu społeczeństwu publikacje założycieli ruchu skautowego, twórców rozwoju idei i metodyki harcerskiej z lat 1911–1939. Pomysłodawcą tej niecodziennej edycji jest Wojciech Śliwerski, który o nowej serii adresowanej przecież nie tylko do instruktorów i harcerzy polskiego ruchu harcerskiego, ale także do historyków myśli pedagogicznej i oświaty pozaszkolnej oraz do studiujących pedagogikę społeczną wraz z jej kadrami akademickimi pisze w następujący sposób:

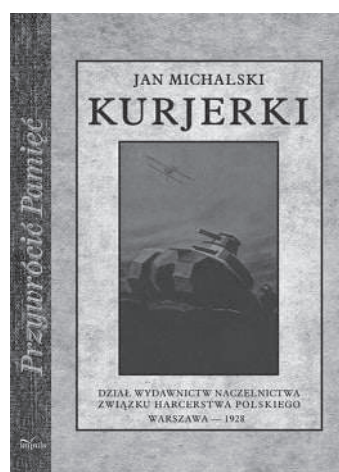
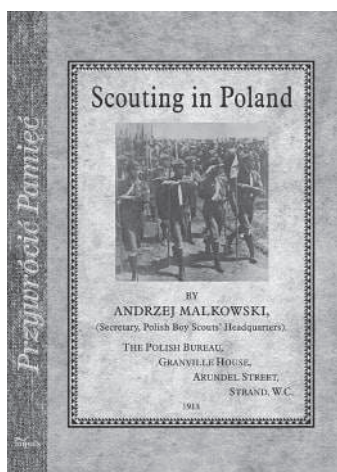
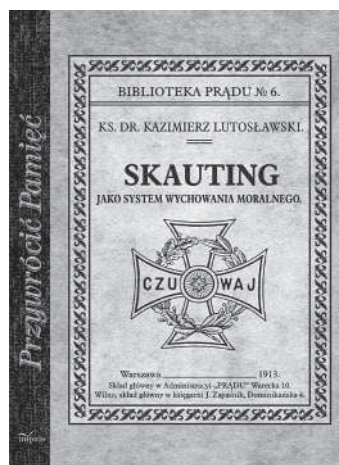
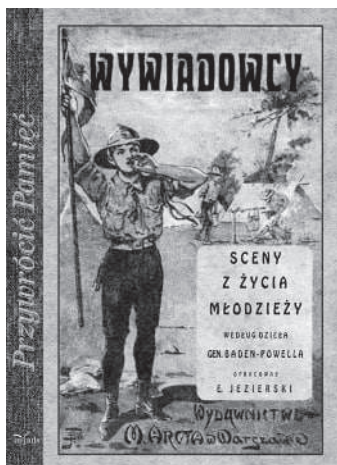
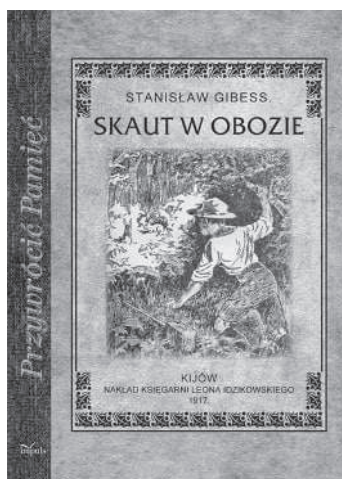
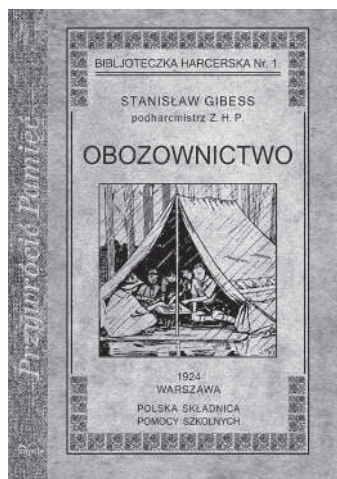
To książki zakazane po 1945 roku, wycofywane z bibliotek i niszczone przez komunistyczne władze PRL. Nazwiska autorów, ich twórczość, były wymazywane przez cenzurę i niedostępne dla kolejnych pokoleń młodzieży, instruktorów harcerskich, wychowawców, pracowników naukowych. Władze harcerskie w socjalistycznym państwie dokładały wszelkich starań, by odciąć harcerstwo od historii i wpływów idei skautowej oraz by z inspiracji partii nadać mu formę pionierskiej organizacji. Ideologia urzędowa w historii harcerstwa wpierw gorączkowo poszukiwała „postępowych tradycji”, a następnie z jeszcze większym zaangażowaniem legitymizowała każdy taki skrawek narodowej historii. Ten przekaz historyczny lepszego, nowego, socjalistycznego harcerstwa wzmacniały ówczesne publikacje.

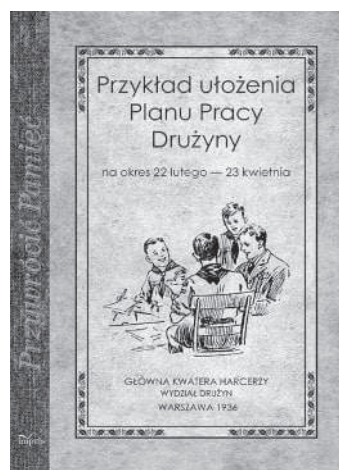
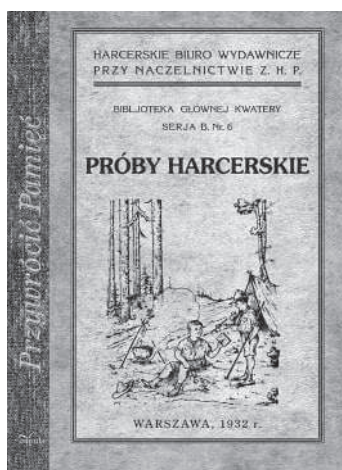
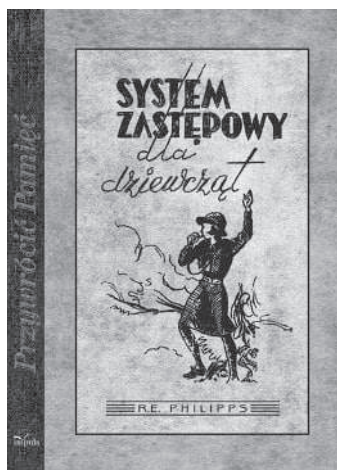
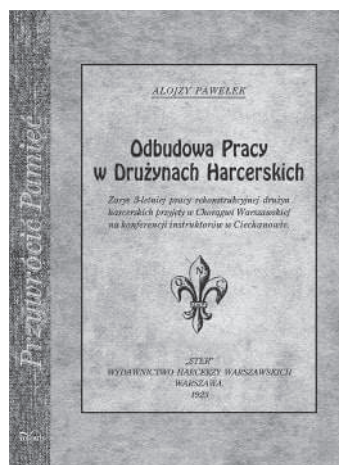
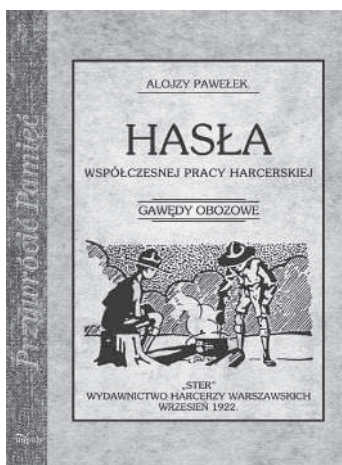
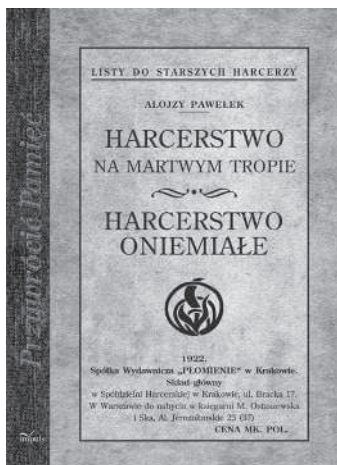
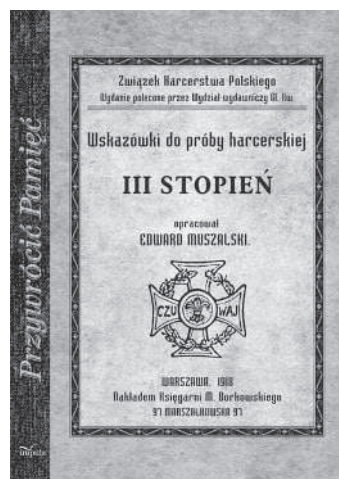
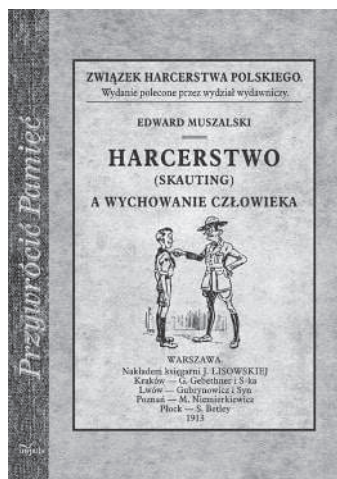
Solidarnościowy zryw społeczny lat osiemdziesiątych minionego stulecia, porozumienia Okrągłego Stołu, odzyskanie wolności po 1989 roku umożliwiły odrodzenie ruchu harcerskiego, sięgnięcie do jego źródeł, historii i tradycji. Coraz więcej jest prac poświęconych harcerstwu. Nadal jednak brakuje wznowień źródłowych publikacji, które w latach 1911–1939 miały wpływ na rozwój idei harcerskiej i organizacji, kształtowanie postaw harcerskich i kształcenie kadry instruktorskiej oraz społeczny wizerunek ZHP. Warto je przypomnieć, ponieważ wszystko, cokolwiek myślimy i czynimy, ma swoje bezpośrednie lub pośrednie, pozytywne lub negatywne, uświadamiane lub nie, źródła w tym, co myśleli i czynili nasi poprzednicy.

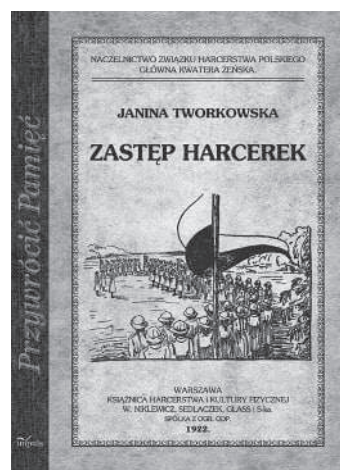
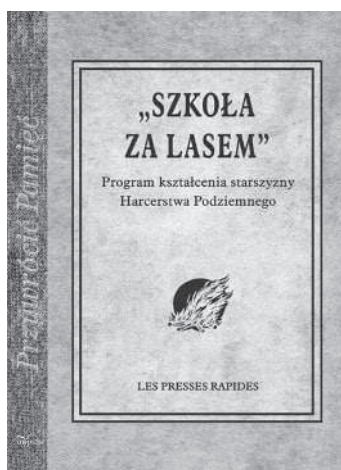
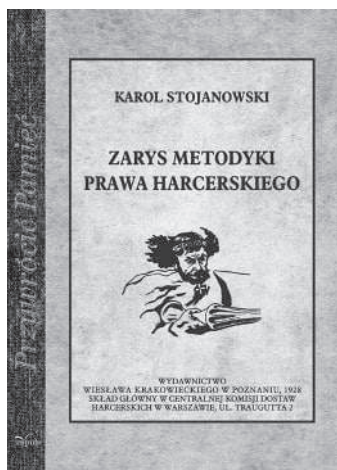
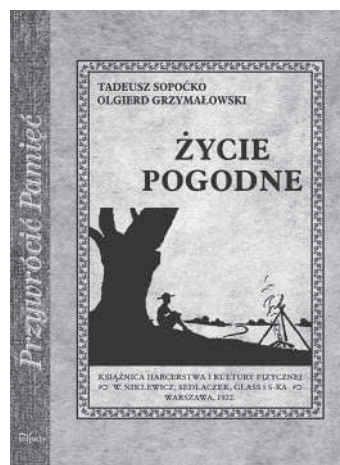
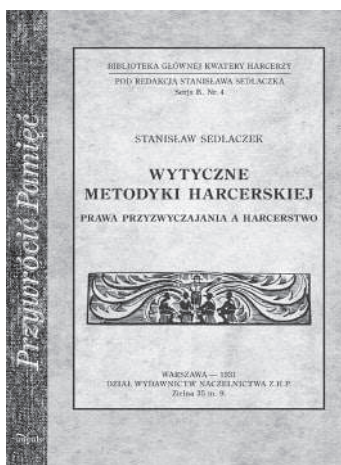
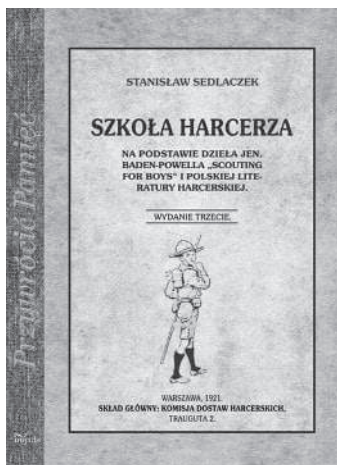
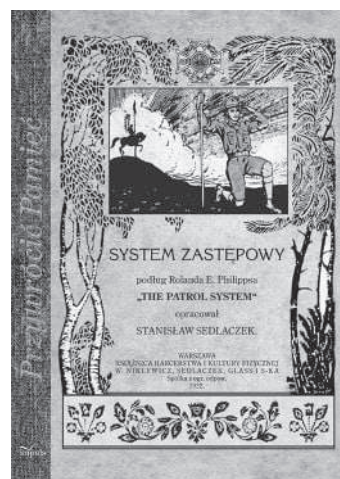
Czas zacząć pisać historię polskiej odmiany skautingu i harcerstwa na nowo, bowiem wiedza o jego przesłankach filozoficznych, psychologicznych, socjologicznych i pedagogicznych zdt długo była nieobecna w naukach humanistycznych. Dobrze się stało, że wreszcie mamy dostęp do wykładni i interpretacji czołowych postaci naszego harcerstwa okresu zniewolenia (zaborów) oraz lat międzywojennych II RP.

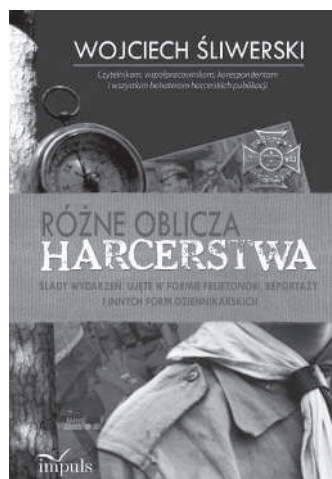
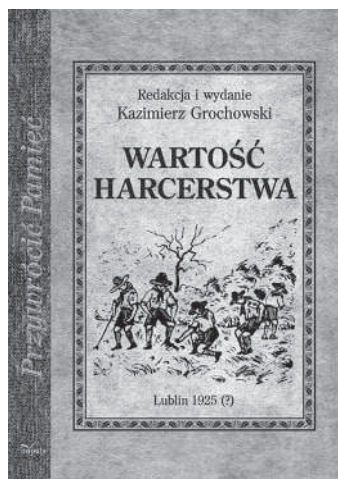
W ramach oferowanej serii ukazały się publikacje zaprezentowane poniżej.

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

Impuls do lepszej edukacji

Witamy w katalogu wydawniczym OW „Impuls”, której celem jest edukacja na najwyższym poziomie; każda zakupiona tu książka będzie dla Ciebie powodem do radości i skarbnicą poszukiwanej wiedzy z zakresu szeroko rozumianej pedagogiki.

Zapraszamy czytelników i autorów do częstych odwiedzin na naszej stronie internetowej, do wydawnictwa, do nas!

Misja wydawnicza

Idea towarzysząca Wydawnictwu pozostaje niezmienna od ponad dwudziestu lat publikowana literatura pedagogiczna stara się wskazać polskim pedagogom właściwą „drogę do krainy dziecka”.

Literatura pedagogiczna na najwyższym poziomie

Długa tradycja i profesjonalne działanie pozwoliły nam zdobyć sympatię czytelników oraz autorów. Kolejne tytuły z logiem Impulsu stanowią odbicie aktualnych dyskusji akademickich, palących potrzeb czytelnicznych i niezagospodarowanych nisz edukacyjnych.

Profesjonalna redakcja

Poza wartościową i potrzebną tematyką, impulsowe publikacje charakteryzują się profesjonalnym przygotowaniem edytorskim i poligraficznym.

Szybka realizacja zamówień

Sprawny dział handlowy pozwala na błyskawiczną realizację zamówień. Zamówione książki trafiają do klienta w ciągu 24 godzin.

Atrakcyjne ceny

Oferujemy rozsądne ceny, przystępne terminy oraz wyjątkową jakość! Stawiamy na profesjonalizm!

Profesjonalny marketing

Zapewniamy intensywny marketing, stosując zarówno narzędzia klasyczne, jak i niestandardowe. Realizujemy ciągłą i efektywną promocję wydanych książek.

Repozytorium

Udostępniamy naszym autorom Repozytorium Impulsu w Google Books i Google Scholar Citations, zwielokrotniając tym samym możliwości cytowania publikacji, śledzenia cytoowań, zwiększenia indeksu Hirscha oraz innych wskaźników oceny dorobku naukowego autorów.

Kompleksowy cykl wydawniczy

Oferujemy skład komputerowy (DTP), projekty okładek, opracowanie typograficzne i plastyczne, wielostopniową redakcję i korektę książki, druk i oprawę.

Przywrócić Pamięć

www.impulsoficyna.com.pl/katalog/kategoria,serie-wydawnicze,34,serie-przywrocic-pamiec-harcerstwo

